

ДЕЙВИД МИЧЪЛ ОБЛАКЪТ АТЛАС

Превод от английски: Магдалена Куцарова, 2012

chitanka.info

На Хана и нейните баба и дядо

ТИХООКЕАНСКИЯТ ДНЕВНИК НА АДАМ ЮИНГ

Четвъртък, 7 ноември

На безлюден бряг отгатак индианското селище се натъкнах на пресни следи. През гниещите водорасли, морските кокоси и бамбука следите ме отведоха до своя притежател — бял мъж с навити крачоли и ръкави, добре поддържана брада и несъразмерно голяма широкопола шапка, който така съсредоточено копаеше и пресяваше с чаена лъжичка пепелявия пясък, че ме забеляза едва след като го поздравих от десетина метра разстояние. Ето така стана запознанството ми с доктор Хенри Гуз, хирурга на лондонската аристокрация. Националността му не ме учуди. Ако въобще съществува такава непристъпна крепост или такъв далечен остров, където може да се намери убежище от англичаните, то не е отбелязано на нито една карта, която съм виждал през живота си.

Какво беше загубил докторът на този затънтен бряг? Можех ли да му бъда от помощ? Доктор Гуз поклати глава, развърза кърпичката си и с видима гордост показа съдържанието ѝ.

— Зъби, господине, това са емайлираните граали на настоящото търсене. В отминали времена този идиличен бряг е бил зала за пиршества на канибали, да, място, където силните са се хранили със слабите. А зъбите са изплювали, тъй както ние с вас изплюваме черешовите костилки. Ала тези прости кътници, господине, ще се превърнат в злато, и знаете ли как? Един занаятчия на „Пикадили“, който майстори зъбни протези за благородниците, плаща щедро за човешки зъби. Знаете ли каква сума може да се припечели от половин кило?

Признах, че не знам.

— Няма и да ви го открия, господине, защото това е професионална тайна!

Той допря пръст до носа си.

— Господин Юинг, познавате ли маркиза Грейс от Мейфеър? Не? Толкова по-добре за вас, тя е труп във фуста. Пет години минаха, откакто тази стара вещица очерни името ми — да, с инсинуации, които доведоха дотам, че бях отритнат от обществото.

Доктор Гуз погледна морето.

— В този злочест час започнаха моите странствания.

Изразих съпричастност към участието на доктора.

— Благодаря ви, господине, благодаря ви, но тези кътници — той разтърси кърпичката — са моите ангели на изкуплението. Позволете ми да поясня. Маркизата носи зъбни протези от гореспоменатия доктор. Идното Рождество Христово, точно докато тази напарфюмирана кранта държи реч на своя Бал на посланиците, аз, Хенри Гуз — да, именно аз, — ще стана и ще заявя пред всички, че нашата домакиня дъвче с канибалски кътници! Господин Хюбърт със сигурност ще ми възрази: „Дайте ни доказателства — ще ревне той ми ти глиган — или ми дайте удовлетворение на дуел!“. Аз ще заявя: „Доказателства ли, господин Хюбърт? Та нали лично аз събрах зъбите на майка ви от един плювалник в Южния Тихи океан! Ето, господине, ето няколко техни побратими!“ — и ще хвърля същите тези зъби в супника ѝ от уеджудски порцелан, и това, господине, това ще донесе удовлетворение! Хитроумните драскачи така ще наклеветят окичената с диаманти маркиза във вестниците си, че за нея ще бъде цяло щастие, ако за следващия сезон получи покана за бал в приют за бедни!

Набързо пожелах на Хенри Гуз приятен ден. Струва ми се, че е душевноболен.

Петък, 8 ноември

В допотопната корабостроителница под прозореца ми се трудят над утлегара под наставленията на господин Сайкс. Господин Уокър, единственият ханджия в Оушън Бей, е също и основният тукашен търговец на дървесина и се хвали с миналото си на майстор корабостроител в Ливърпул (вече съм достатъчно запознат с нормите на поведение на островите Антиподи, за да не оспорвам такива невероятни истини).

Господин Сайкс ми каза, че ще му трябва цяла седмица, за да приведе „Пророчицата“ „в образцова исправност“. Седем дни затворен в „Мускета“ звучи като тежка присъда, но като си спомня прегръдката на смъртоносната буря и изгубените зад борда моряци, настоящата беда ми се струва по-лека.

Тази сутрин срещнах доктор Гуз на стълбите и закусихме заедно. Той живее в „Мускета“ от средата на октомври, когато пристигнал тук на борда на бразилски търговски кораб, „Наморадуш“, от Фиджи, където упражнявал уменията си в една мисия. Сега докторът чака отдавна закъсняващия австралийски кораб за лов на тюлени „Нели“, който да го отведе до Сидни. В колонията ще си потърси работа на борда на някой пътнически кораб за родния си Лондон.

Преценката ми за доктор Гуз беше погрешна и преждевременна. За да успее в моята професия, човек трябва да бъде циничен като Диомед, но цинизмът може да те направи сляп за по-незабележимите добродетели. Докторът си има своите чудатости и на драго сърце ги обсъжда на унция португалско писко (без никога да прекалява), но аз гарантирам, че той е единственият друг джентълмен на тези ширини на изток от Сидни и на запад от Валпараисо. Може даже да му напиша препоръка за семейство Партридж в Сидни, все пак доктор Гуз и скъпият ми Фред са от един сой.

Тъй като лошото време осуети сутрешната ми разходка, ние се разприказвахме край торфения огън и часовете се изнизиха, сякаш бяха минути. Аз говорих надълго и нашироко за Тилда и Джаксън, а също за опасенията си от „треска за злато“ в Сан Франциско. После разговорът ни се прехвърли от родния ми град към неотдавнашната ми нотариална служба в Нови Южен Уелс, оттам към „Гибънс, Молтърс и Годуин“ и мимоходом „Лийчис и Локомотиви“. Учтивият разговор е успокоително средство, което твърде много ми липсва на борда на „Пророчицата“, а докторът е същински ерудит. Освен това притежава чудна армия от бездействащи шахматни фигури, които ние ще впрегнем в употреба, докато чакаме или „Пророчицата“ да отплава, или „Нели“ да пристигне.

Събота, 9 ноември

Изгрев, искрящ като сребърна монета. Отвън в залива нашата шхуна изглежда все така плачевно. На брега обръщат индианско бойно кану. С Хенри се запътихме към „плажа на пиршествата“ в празнично настроение, като безгрижно поздравихме слугинята, която работи при господин Уокър. Намусената госпожица простираше прането на един храст и не ни обърна внимание. Тя има жилка черна кръв и подозирам, че майка ѝ може и да е живяла в джунглата. Докато минавахме покрай индианското селище, някакво бучене събуди любопитството ни и ние решихме да проверим откъде идва. Селото е оградено от палисада, толкова овехтяла, че може да се влезе от десетина места. Едно плешиво куче надигна глава, но беше беззъбо, на умиране и не се разлая. Колиби понга (съоръжения от клони със стени от кал и тавани от камъш) стояха наредени в голям външен кръг около сградите на „велможите“, дървени постройки с украси от дърворезба по гредите и примитивни веранди. Насред селото се изпълняваше публично наказание. Ние с Хенри бяхме единствените бели между присъстващите, но сред зяпачите се разграничаваха три касти индианци. Вождът седеше на трона си, наметнат с мантия от перушина, а присъстващите татуирани благородници заедно с жените и децата си, общо трийсетина на брой, стояха прави. Робите, по-черни и катранени от мургавите като шоколад свои господари и приблизително наполовина по-малобройни, клечаха в калта. Какво кръвосмесително, животинско малоумие! Осеяни с белези и пъпки от шарка, или хаки-хаки, тези нещастници гледаха наказанието без никаква друга реакция освен онова странно „жужене“ като на рояк пчели. Съчувствие или осъждане — не знаехме какво означава шумът. Камшика държеше един Голиат, чието телосложение би обезкуражило който и да е професионален боксьор по границата. Татуировки на едри и дребни гущери покриваха всеки милиметър от мускулатурата на дивака — за кожата му сигурно биха дали добра цена, макар че аз не бих искал да съм човекът, който ще му я свали, пък било то и за всичките перли на Хаваите! Окаяният затворник, целият в бръчки от дълги години на несгоди, беше вързан гол за подпора във формата на „А“. Тялото му потреперваше при всяко безмилостно изплющяване на камшика, гърбът му беше като пергамент с кървави руни, но равнодушното му лице изразяваше покоя на мъченик, който вече бе в Божиите ръце.

Признавам, че от всеки удар на камшика ми се завиваше свят. После стана нещо невероятно. Пребитият дивак вдигна клюмналата си глава, намери точно моите очи и ми отправи поглед, пълен с необяснимо, дружелюбно разбиране! Като актьор, който, зърнал от сцената на театър „Роял Бокс“ отдавна изгубен приятел, незабелязано за публиката му прави знак, че го е познал. Един татуиран абориген се приближи към нас и размаха нефритения си кинжал, за да ни покаже, че не сме добре дошли. Поинтересувах се от естеството на престъплението, извършено от затворника. Хенри сложи ръка на раменете ми.

— Хайде, Адам, благоразумният човек не застава между звяра и плячката му.

Неделя, 10 ноември

Г-н Бурхаве седеше заобиколен от своята клика от доверени негодници като господарка анаконда сред свитата си от аспиди. Техните неделни „празненства“ на долния етаж бяха започнали още преди да съм станал. Отидох да донеса вода да се избърсна и заварих в крчмата гъмжило от моряци, които чакаха реда си при бедните индианки, които Уокър бе подмамил в импровизирания си бордей (Рафаел не беше в тълпата на развратниците).

Аз не нарушавам неделния си пост с посещение на бардак. Хенри изпитваше същото чувство на омерзение като мен, затова ние се лишихме от закуската (сигурно бяха накарали прислужницата да предлага алтернативни услуги) и без да нарушаваме поста си, излязохме за службата в църквата.

Не бяхме изминали и двеста метра, когато с ужас си спомних, че съм оставил този дневник разгърнат на масата в стаята си в „Мускета“, достъпен за погледа на всеки пиян моряк, който може да нахлуе вътре. Уплашен за безопасността му (а и за моята собствена, ако попадне в ръцете на г-н Бурхаве), аз се върнах обратно, за да го скрия поизкусно. На влизане ме посрещнаха с широки усмивки, затова предположих, че съм „вълкът в кошарата“, за когото говорят, но разбрах истинската причина, щом отворих вратата на стаята си, а именно: пред мен лъсна на местопрестъплението мечешкият дирник на

г-н Бурхаве, яхнал мургавата си златовласа кобилка в моето легло! Извини ли се той ми ти холандски дявол? Нищо подобно! Той сметна себе си за потърпевшата страна и изръмжа:

— Марш от тук, г-н Накокошинен драскач, иначе, шибаният Бог ми е свидетел, янки, ще прекърша надве гиздавото ти перо!

Грабнах дневника си и затрополих надолу по стълбите към бунтокрацията от веселяшки и присмехулни подвиквания на насъбралите се там бели диваци. Възмутих се пред Уокър, че плащам за самостоятелна стая и очаквам тя да си остане самостоятелна дори и в мое отсъствие, но този мерзавец само ми предложи една трета отстъпка за „четвърт час езда на най-хубавичката кобилка в моя обор!“. С отвращение му възразих, че съм съпруг и баща и че по-скоро бих умрял, отколкото да накърня достойнството и почтеността си с която и да е от тези сипаничави проститутки! Уокър се закле да ми „разкраси очите“, ако още веднъж нарека скъпите му дъщери проститутки. Един беззъб смок изсъска, че ако да имаш жена и деца само по себе си е добродетел, „ами тогава, господин Юинг, аз ще да съм десет пъти по-добродетелен от вас!“, а неизвестна ръка изля халба пиво връз моята особа. Аз излязох, преди да са сменили течността с по-твърд предмет.

Църковната камбана призоваваше богобоязливите от Оушън Бей и аз забързах натам, където ме чакаше Хенри, като се мъчех да забравя мерзостите, на които току-що бях станал свидетел в стаята си. Параклисът беше напукан като старо корито и богомолците в него се брояха кажи-речи на пръстите на двете ми ръце, но едва ли някога странник е утолявал жаждата си в оазис наред пустиня с повече благодарност от нашата с Хенри на тазсутрешното богослужение. Преди десет зими останките на лутеранина основател бяха положени в гробището на църквата му и оттогава нито един последовател с духовен сан не беше дръзнал да поеме руля на олтара ѝ. Затова и деноминацията ѝ представлява сбирщина от християнски вярвания. Онази част от богомолците, които знаеха буквите, четяха библейски откъси, а ние се включихме в един-два химна, избрани от множеството. „Церемониалмайсторът“ на това простолудно паство, някой си г-н Д'Арнок, стоеше под скромното разпятие и приканваше нас с Хенри да вземем участие наравно с останалите. С мисъл за собственото си спасение от бурята миналата седмица аз предложих Лука, глава 8: „Приближиха се, събудиха Го и рекоха: Наставниче,

Наставниче, загиваме! А Той, като се събуди, запрети на вятъра и на вълнението водно; и те се уталожиха, и настана тишина“.

Със звучен глас, достоен за всеки професионален комедиограф, Хенри изрецитира псалом Осми: „... Поставил си го владетел над делата на Твоите ръце; всичко си покорил под нозете му: овци и волове всички, а също и зверовете полски, птици небесни и риби морски, всичко, що преминава морските пътища“.

Нямаше органист да изсвири „Магнификат“, само вятърът в комина, нямаше хор да изпее „*Nunc Dimittis*“^[1], само крякащите чайки, но, струва ми се, Създателят не остана недоволен. Ние приличахме повече на ранни християни в Рим, отколкото на която и да било по-нова църква, пълна с мистични тайни и скъпоценности. Дойде ред на общата молитва. Енорияшите импровизирано се помолиха на Бога да премахне маната по картофите, да се смили над душата на едно мъртво дете, да благослови новата рибарска лодка и т.н. Хенри благодари за гостоприемството, проявено към нас, чужденците, от християните на остров Чатъм. Аз се присъединих към неговото мнение и се помолих за благополучието на Тилда, Джаксън и тъста ми по време на продължителното ми отсъствие.

След службата докторът и аз бяхме приветствани най-сърдечно от старата „гротмачта“ на църквата, някой си г-н Еванс, който представи нас с Хенри на добрата си жена (и двамата преодоляваха недъга на глухотата си, като отговаряха само на онези въпроси, които им се струваше, че им задаваме, и приемаха само онези отговори, които им се струваше, че изричавме — стратегия, използвана от много американски адвокати) и на двамата си синове близнаци Кийган и Дайфед. Г-н Еванс ни уведоми, че всяка седмица по обичай кани г-н Д'Арнок, нашия проповедник, на вечеря в дома си наблизо, тъй като последният живее в Порт Хът, нос на няколко мили разстояние. Дали и ние не бихме се присъединили към неделната им трапеза? След като вече бях съобщил на Хенри за онзи Гомор в „Мускета“ и бях чул бунтовните възгласи на стомасите ни, ние приехме с благодарност любезната покана на семейство Еванс.

Стопанството на домакините ни, разположено на сред неравна ветровита долина на половин миля от Оушън Бей, се оказа една къща, скромна, но издръжлива на ония дяволски бури, които разбиват скелетите на толкова много злополучни кораби в околните подводни

скали. Малката гостна беше приютила чудовищна глава на глиган (с безобразна увиснала челюст и замъглени очи), убит от близнаците на шестнайсетия им рожден ден, и сомнамбулен часовник от времето на дядо ми (изоставаш от моя джобен часовник с часове; всъщност една от ценните вносни стоки в Нова Зеландия е точното време). Земеделски работник индианец надзърна през прозореца, за да огледа гостите на господаря си. По-окъсан ренегат не бях виждал досега, но г-н Еванс ни увери, че този кварталон, „Варнава“, е „най-бързата овчарка, бягала някога на два крака“. Кийган и Дайфед бяха честни недодялани момчета, които разбираха предимно от гледане на овце (семейството притежава двеста глави), понеже ни единият, ни другият бяха ходили в „Града“ (островните жители наричат така Нова Зеландия), нито имаха някакво образование, като се изключи изучаването на Светото Писание с баща им, покрай което те се бяха научили сносно да четат и пишат.

Г-жа Еванс каза молитвата и аз се насладих на най-вкусния обяд (неопорочен от излишък на сол, мухи и ругатни) след прощалната си вечеря с консула Бакс и семейство Партридж в „Бомонт“. Г-н Д'Арнок се впусна в разкази за кораби, които е снабдявал със стоки по време на десетгодишния си престой на остров Чатъм, а Хенри ни развесели с истории за пациенти, едновременно живописни и скромни: той е предоставял услугите си в Лондон и Полинезия. Аз от своя страна описах многото прекеждия, преодолени от мен, американския нотариус, натоварен да издири австралийския наследник на завещание, изпълнено в Калифорния. Поляхме овнешката яхния и запечените в тесто ябълки със слаба бира, произвеждана от г-н Еванс за продан на китоловците. Кийган и Дайфед излязоха да нагледат добитъка, а г-жа Еванс се върна към задълженията си в кухнята. Хенри попита дали напоследък мисионерите развиват дейност на островите Чатъм, при което г-н Еванс и г-н Д'Арнок се спогледаха и първият ни осведоми:

— Не, маорите не се отнасят благосклонно към това, че ние, *пакеха*, разваляме техните мориори с прекомерна цивилизованост.

Попитах съществува ли или не такова зло като „прекомерна цивилизованост“. Г-н Д'Арнок ми отвърна:

— Ако на запад от Хорн няма Бог, няма го и онова изречение от вашата конституция, г-н Юинг: „Всички хора са създадени равни“.

Знаех значението на „маори“ и „пакеха“ от престоя на „Пророчицата“ в Залива на островите, но помолих да узная кой или какво стои зад думата „мориори“. Въпросът ми отприщи порой от исторически подробности за упадъка и покоряването на туземците от Чатъм. Запалихме лулите си. Разказът на г-н Д'Арнок не беше свършил три часа по-късно, когато той трябваше да потегли към Порт Хът, преди нощната тъма да се е спуснала над неравния път. Мен ако питате, историята, предадена с негови думи, може да си съперничи с перото на Дефо или Мелвил и аз ще я запиша на тези страници след, ако даде Морфей, един здрав сън.

Понеделник, 11 ноември

Изгрев, лепкав и без слънце. Заливът изглежда тинест, но времето, слава на Нептун, е достатъчно меко, за да позволи ремонтът на „Пророчицата“ да продължи. Докато пиша, поставят на мястото му новия кръйс-марс.

Преди малко, докато с Хенри закусахме, не щеш ли, дойде г-н Еванс и започна да убеждава приятеля ми лекар да посети една негова съседка, живееща в уединение, вдовица на име Брайдън, която паднала от коня си в тресавище, пълно с камъни. Г-жа Еванс присъствала на случилото се и се бои, че вдовицата е с опасност за живота. Хенри грабна докторската си чанта и потегли незабавно (предложих и аз да дойда, но г-н Еванс ме помоли да се въздържа, тъй като пациентката го бе принудила да обещае, че никой друг освен лекар няма да я види в безпомощно състояние). Като чу тази размяна на реплики, Уокър ми каза, че през последните двайсет години нито един представител на мъжкия пол не е прекрачвал прага на вдовицата, и заключи, че „това трябва да са последните издихания на фригидната стара кранта, щом дава на някакъв шарлатанин да я опипва“.

Произходът на мориорите от Рекоху (местното име на Чатъм) до ден-днешен остава загадка. Г-н Еванс изказва убеждението, че са произлезли от прогонените от Испания евреи, като посочва за доказателство орловите им носове и ехидно извитите им устни.

Теорията, към която се придържа г-н Д'Арнок, че мориорите са някогашни маори, чиито канута са се разбили на тези тъй отдалечени острови, се основава на сходствата в езика и митологията и следователно в нея има по-голяма доза логика. Сигурно е, че след векове или хилядолетия на изолация мориорите водят същия примитивен живот като злополучните си братовчеди от Земя Ван Димен. Изкуството на корабостроенето (без да се броят грубите плетени салове, използвани за прекосяване на каналите между островите) и корабоплаването излизат от употреба. За това, че по кълбото от вода и суша има други земи, по които стъпват другоземски крака, мориорите не се и замислят. Всъщност в езика им няма дума за „раса“ и „мориори“ означава просто „хора“. Не практикуват скотовъдство, защото на тези острови няма никакви бозайници, докато минаващи оттам китоловци не докарват нарочно свине за разплод. В девственото си състояние мориорите са ловци събирачи, търсят морски охлюви пауа, гмуркат се за раци, крадат птичи яйца, мятат харпуни по тюлени, събират водорасли и копаят червеи и корени.

Дотук мориорите са просто местен вариант на повечето варвари със сламени поли и наметки от перушина, населяващи все по-малкото на брой „бели петна“ в океана, останали неизследвани от белия човек. Претенцията на старите острови Рекоху за уникалност обаче се корени в уникалните тихоокеански вярвания на жителите им. У мориорите още от незапомнени времена кастата на духовниците учи, че този, който пролее човешка кръв, убива собствената си мана — чест, достойнство, положение и душа. Никой мориори няма да приюти, нахрани, заговори и дори погледне такава персона нон грата. Ако отхвърленият убиец преживее първата зима, отчаянието на самотата обикновено го отвежда при един процеп на нос Йънг, където се самоубива.

Помислете само, подкани ни г-н Д'Арнок. Две хиляди диваци (според най-вероятното предположение на г-н Еванс) се придържат към „Не убивай“ на думи и на дела и са си изработили устна Магна Харта, за да въдворят хармония, непозната другаде през всичките шейсет века, откакто Адам е вкусил Забранения плод от Дървото на познанието. За мориорите войната е била също такава неизвестно понятие, каквото е телескопът за пигмеите. На тези тъй отдалечени острови царува мир — не прекъсване между две войни, а хилядолетия

нерушим мир. Кой може да отрече, че старите Рекоху се доближават повече до „Утопия“ на Мор, отколкото нашите прогресивни държави, управлявани от ненаситни за войни принцове във Версай и Виена, Вашингтон и Уестминстър? „Тук — заяви г-н Д’Арнок, — тук и само тук се е срещал онзи непостижим блян, благородният дивак, от плът и кръв!“ По-късно на връщане към „Мускета“ Хенри призна: „Никога не бих описал като «благороден» народ от диваци, толкова изостанали, че не могат да хвърлят едно копие като хората“.

Стъклото и мирът се оказват еднакво крехки при многократно удряне. Първият удар по мориорите е британският флаг, забит едва преди петдесет години в тревистата почва на Скърмиш Бей в името на крал Джордж от лейтенант Броутън, офицер от кораба на Нейно Величество „Чатъм“. Три години по-късно вестта за откритието на Броутън стига до Сидни и до лондонските картографи и не след дълго група случайни заселници (в това число бащата на г-н Еванс), корабокруширали моряци и „осъдени престъпници, несъгласни с наложените им от колониалната служба от Нови Южен Уелс условия на лишаване от свобода“, вече засаждат там тикви, лук, царевица и моркови. Реколтата продават на изпаднали в нужда ловци на тюлени — вторият удар по независимостта на мориорите, — разбили надеждите на местните жители за благоденствие и накарали прилива да порозовее от кръвта на тюлените. Г-н Д’Арнок даде пример за печалбите със следната аритметика: една кожа се продавала в Кантон по 15 шилинга, а тези пионери ловци товарели по над две хиляди кожи на кораб! След няколко години тюлени се намирали само по далечните скали и „ловците на тюлени“ също се захванали да садят картофи, да отглеждат овце и да развъждат свине в такъв мащаб, че сега наричат островите Чатъм „градината на Тихия океан“. Тези фермери парвенюта разчистват земята с горски пожари, които сезони наред тлеят под торфа и излизат на повърхността по време на суша, за да предизвикват нови бедствия.

Третият удар по мориорите са китоловците, които днес на многобройни тълпи пускат котва в Оушън Бей, Уайтанги, Оуенга и Те Уакару за кренговане, ремонт и снабдяване с припаси. Котките и плъховете на китоловците се размножават като напастите в Египет и изяждат гнездящите в дупките птици, на чиито яйца мориорите особено разчитат за прехраната си. Четвъртият — онези най-

разнообразни болести, които морят цветнокожите раси навсякъде, докъдето стигне цивилизацията на белите, още повече намалява броя на местното население.

Всички тези вероятно преживени от мориорите нещастия обаче не присъстват във вестите, пристигащи от Нова Зеландия, които представят островите Чатъм като истински Ханаан с гъмжащи от змиорки лагуни, пещери, пълни с раци, и население, което не разбира нито от битки, нито от оръжие. За ушите на нгати тама и нгати мутунга, два клана на маорите таранаки те ати ауа (генеалогията на маорите, както ни уверява г-н Д'Арнок, е също толкова сложна, колкото и онези родословни дървета, които са на такава почит сред европейската аристокрация, всъщност всяко момче от този без-писмен народ може на мига да си припомни името и „ранга“ на дядото на дядо си), тези слухове обещаваат компенсация за онези части от земите на прадедите им, изгубени през последните „Мускетни войни“. Изпратени са шпиони да изпитат мориорската храброст, като нарушават табута и оскверняват свещени места. Мориорите посрещат тези провокации, както повелява нашият Господ Бог, с „обръщане на другата буза“, и когато се връщат в Нова Зеландия, нашествениците потвърждават видимото им малодушие. Татуираните маорски конквистадори си намират еднокорабна армада в лицето на капитан Хеъруд от брига „Родни“, който в последните месеци на 1835 година се съгласява на два курса да превози деветстотин маори и седем бойни канута, тръгнали на война за картофени семена, оръжия, свине, големи количества лен и едно оръдие (преди пет години г-н Д'Арнок се натъкнал на разорения Хеъруд в една кръчма в Залива на островите; той отначало отрекъл, че е Хеъруд от „Родни“, после се заклекъл, че са го принудили да докара чернокожите, но не станало ясно по какъв начин е бил принуден).

„Родни“ отплава от Порт Никълъс през ноември, но товарът му от петстотин варвари мъже, жени и деца, натъпкани в трюма през шестте дни път сред изпразнения и бълвоч от морска болест и лишени дори от най-оскъдни запаси от вода, пристига в залива Уангатете в толкова отслабено състояние, че стига да са имали волята за това, дори мориорите биха избили войнствените си събрата. Добрите самаряни обаче избират да споделят с тях намалялото изобилие на Рекоху, вместо да унищожат своята мана с проливане на кръв, и с грижи

възстановяват здравето на болните и умиращи маори. „Маорите са идвали и преди на Рекоху — обясни г-н Д'Арнок, — но после са си отивали, затова мориорите решават, че и този път колонизаторите ще ги оставят на мира.“

Щедростта на мориорите е възнаградена, когато капитан Хеъруд се връща от Нова Зеландия с още четиристотин маори. Тогава чужденците започват да претендират за собственост върху Чатъм посредством такахи, маорски ритуал, който се превежда като „обхождам земята, за да завладея земята“. Така старите острови Рекоху са разделени на части и мориорите научават, че сега са васали на маорите. В началото на декември, когато няколко десетки туземци протестират, те набързо са изклани с томаховки. Маорите се показват добри ученици на англичаните в „тъмното изкуство на колонизацията“.

В източната част на остров Чатъм се е ширнала блатиста солена лагуна, Те Уанга, която много прилича на вътрешно море, но при прилив океанът се излива през „ръбовете“ на лагуната при Те Ауапатики. Четиринайсет години по-рано мориорските мъже се събират на съвет на тази свещена земя. Той продължава три дни и има за цел решаването на следния въпрос: дали проливането на маорска кръв също унищожава маната? По-младите мъже твърдят, че кредото на мира не се отнася за чужденци канибали, за които техните прадеди не са знаели нищо. Мориорите трябва да убият или да бъдат убити. Старите призовават към миротворство, защото докато мориорите пазят своята мана ведно със земята си, боговете и предците им ще опазват народа им от зло. „Прегърни врага си — приканват старците, — за да му попречиш да те удари.“ „Прегърни врага си — саркастично отбеляза Хенри, — за да усетиш как кинжалът му ще погъделичка бърбреците ти.“

Старците надделяват, но това няма голямо значение. „Макар да нямат числено превъзходство — каза ни г-н Д'Арнок, — маорите печелят предимство, като нанасят първия и най-жесток удар, както могат да засвидетелстват от гробовете си много злополучни британци и французи.“ Нгати тама и нгати мутунга свикват свои съвети. Мъжете мориори се връщат от съвещанието си и заварват засади и нощ на безчестие, по-страшно от всеки кошмар, на клане, на опожарени села, на плякосване, на редици набучени на кол мъже и жени по плажовете, на изпокрили се в дупките деца, подушени и разчленени от ловни

кучета. Някои вождове мислят и за утрешния ден и избиват само колкото е нужно, за да насадят уплаха и подчинение у останалите. Други са по-малко въздържани. На плажа Уайтанги петдесет мориори са обезглавени, нарязани на филета, увити в листа лен, а после изпечени в гигантска пръстена фурна с ямс и сладки картофи. По-малко от половината мориори, зърнали последния залез на старите Рекоху, доживяват да видят как изгрява слънцето на маорите. „Днес са останали по-малко от сто чистокръвни мориори — печално отбеляза г-н Д'Арнок. — На хартия Британската корона ги е освободила от бремето на робството още преди години, но маорите не се интересуват от хартии. Ние сме на една седмица път по море от дома на губернатора, а Нейно Величество не поддържа гарнизон на Чатъм.“

Попитах: защо белите не са вдигнали ръка да спрат маорите по време на клането?

Г-н Еванс вече не спеше и не беше и наполовина толкова глух, колкото си бях въобразил.

— Виждали ли сте воини маори в пристъп на кръвожодно безумие, г-н Юинг?

Казах, че не съм.

— Но сте виждали акули в пристъп на кръвожодно безумие, нали?

Отвърнах, че съм виждал.

— Почти същото е. Представете си как окървавено теле се мята в гъмжащи от акули плитчини. Какво ще направите — ще останете на сушата или ще се помъчите да спрете челюстите на акулите? Такъв беше нашият избор. О, ние помогнахме на малцината, които почукаха на вратата ни — нашият овчар Варнава е един от тях, — но ако бяхме излезли в онази нощ, нямаше да ни видят никога повече. Не забравяйте, че по онова време на Чатъм ние, белите, наброявахме по-малко от петдесет души. Срещу общо деветстотин маори. Маорите се съобразяват с пакеха, г-н Юинг, но ни презират. Никога не го забравяйте.

Каква поука да си извадим? Мирът, макар и лелеян от нашия Бог, е първостепенна добродетел само когато съседите ти споделят твоя начин на мислене.

Нощ

В „Мускета“ името на г-н Д'Арнок не буди добри чувства.

— Бял чернокож, нечистокръвен човешки мелез — каза ми Уокър. — Никой не го знае какво представлява.

Съгс, еднорък овчар, който живее под бара, ми се закле, че нашият познайник е генерал бонапартист и се укрива тук под фалшива самоличност. Друг ме увери, че господинът е поляк.

Думата „мориори“ също не беше от любимите тук. Пиян маорски мулат ми каза, че цялата история на местното население е брътвеж на „лудия стар лутеранин“ и че г-н Д'Арнок проповядва мориорското си евангелие само за да легитимира собствените си лъжливи териториални претенции към маорите, истинските господари на Чатъм, които сноват с канутата си между островите от незапомнени времена! Джеймс Кофи, свиневъд, заяви, че маорите са направили услуга на белите хора, като са изстребили поредната дивашка раса, за да разчистят място за нас, и добави, че по подобен начин руснаците са използвали казаците за „усмиряване на сибирското непокорство“.

Възразих, че нашата мисия трябва да бъде цивилизоването на черните раси, не изстребването им, защото и те са сътворени от Божията десница. Всички ръце в кръчмата откриха огън по мен с бордови залпове заради моите „празни приказки на сантиментален янки“!

— И най-добрите измежду тях не заслужават да измрат като свине! — извика един.

— Единственото евангелие, от което разбират черните, е проклетият камшик!

Трети се обади:

— Ние, британците, премахнахме робството в нашата империя, никой американец не може да каже същото!

Мнението на Хенри беше, най-меко казано, противоречиво.

— След толкова години работа с мисионерите се изкушавам да заключа, че техните усилия само удължават с десет-двайсет години мъките на някой измиращ народ. Милосърдният орач убива предания кон, станал твърде стар, за да му служи. Нашият дълг на филантропи не изисква ли също да облекчим страданията на диваците, като ускорим тяхното измиране? Помислете за вашите червенокожи

индианци, Адам, помислете за договорите, които вие, американците, отменят и нарушават отново и отново, и отново. Не е ли по-хуманно, а и по-честно просто да цапардосате диваците по главите и да сложите край на всичко?

Колкото хора, толкова истини. От време на време съзирам една по-истинска Истина да се крие сред несвършени подобия на себе си, но щом се приближа, тя се раздвижва и потъва по-надълбоко в трънливото блато на разногласието.

Вторник, 12 ноември

Днес нашият благороден капитан Молиньо удостои „Мускета“ с присъствието си, за да се спазари с моя хазяин за цената на пет качета сланина (въпросът се уреди с една шумна игра на двайсет и едно, спечелена от капитана). За голяма моя изненада, преди да отиде да наглежда напредъка на работата в дока, капитан Молиньо поиска да размени няколко думи насаме с Хенри в стаята на моя другар. Докато пиша тези редове, съвещанието продължава. Приятелят ми е предупреден за деспотизма на капитана, но все пак това не ми харесва.

По-късно

Излиза, че капитан Молиньо има оплакване от медицинско естество, което, ако не се лекува, може да попречи на уменията му да се гмурка, така необходими за неговата професия. Затова капитанът предложил на приятеля ми Хенри да пътува с нас до Хонолулу (продоволствия и самостоятелна каюта — безплатни), като поеме задълженията едновременно на корабен лекар и на личен доктор на капитан Молиньо до нашето пристигане. Приятелят ми обяснил, че възнамерява да се върне в Лондон, но капитан Молиньо бил крайно настоятелен. Хенри обещал да помисли по въпроса и да вземе решение до петък сутринта — деня, определен за отплаване на „Пророчицата“.

Хенри не каза каква е болестта на капитана, а и аз не попитах, макар че няма нужда човек да е Ескулап, за да му стане ясно, че капитан Молиньо е жертва на подаграта. Дискретността на приятеля ми му прави голяма чест. Колкото и ексцентричен да изглежда Хенри

Гуз като колекционер на редки предмети, вярвам, че докторът е образцов лекар и аз горещо, макар и егоистично, се надявам Хенри да отговори утвърдително на предложението на капитана.

Сряда, 13 ноември

Пристъпям към дневника си като католик към изповедник. Синините ми категорично свидетелстват, че невероятните последни пет часа не са нездравео бълнуване, предизвикано от заболяването ми, а действителни събития. Ще опиша какво ме сполетя този ден, като се придържам колкото може повече към фактите.

Тази сутрин Хенри отново навести колибата на вдовицата Брайдън, за да намести шината ѝ и да ѝ сложи нов компрес. Вместо да се отдам на бездействие, аз реших да изкача един висок хълм на север от Оушън Бей, известен като Кониичния пик, чиято внушителна височина обещава най-хубавата гледка към „дълбокия тил“ на остров Чатъм (като човек в по-зряла възраст Хенри е прекалено благоразумен, за да броди из неизследвани острови, населени от канибали). Течението на измъчената речица, която напоява Оушън Бей, ме поведе през блатисти пасбища и осеяни с дънери склонове към девствена гора, толкова гниеща, гъста и непроходима, че бях принуден да пълзя нагоре като орангутан! Неочаквано се посипа градушка от камъни, изпълни гората с неудържимо барабанене и изведнъж секна. Забелязах една „черногръдка“ с черна като нощта перушина, чиято липса на заинтересованост граничеше с презрение. Чух песен на невидима птица туй, но разпаленото ми въображение ѝ придаде свойствата на човешка реч. „Око за око! — провикваше се тя, докато пърхаше из лабиринта от пъпки, клони и тръни. — Око за око!“ След изтощително катерене аз покорих върха плачевно окъсан и изподраскан в не знам колко часа, защото снощи забравих да навия джобния си часовник. Непроницаемите мъгли, които витаят над тези острови (местното име „Рекоху“, казва г-н Д’Арнок, означава „Слънце на мъглите“), се спуснаха, докато аз се изкачвах, така че заветната ми панорама представляваше само върхове на дървета, потънали в ситен дъжд. Наистина жалка награда за усилията ми.

„Върхът“ на Коничния пик представляваше кратер с диаметър един хвърлей, ограждащ падина със скални ръбове, чието невидимо дъно се губеше под тъмните листа на стотина или повече лаврови дървета. Не можех да правя опити да изследвам дълбочината му без помощта на въжета и кирка. Тръгнах да обхождам кратера по ръба в търсене на по-утъпкана пътека обратно към Оушън Бей, когато внезапно шумолене ме накара да залегна: умът се ужасява от пустотата и е склонен да я запълва с призраци, затова аз зърнах първо препускащ озъбен глиган, после стиснал копие воин маори, на чието лице се четеше цялата потомствена омраза на народа му.

Оказа се млад гларус, размахал криле във въздуха като платна на кораб. Видях го как отново потъва в светлата мъгла. Бях на цял метър от ръба на кратера, но за мой ужас почвата под мен се изрони като кора на пай — стоях не на твърда земя, а на издатина! Хлътнах до гърдите и отчаяно се улових за някакви треви, но те се скъсаха между пръстите ми и аз полетях надолу като кукла, хвърлена в кладенец! Помня как се премятах в пространството, как крещях и в очите ми влизаха клонки, как се търкалях и сакото ми се закачаше и се късаше, ронливата пръст, предчувствието за болка, припряната импровизирана молитва за помощ, някакъв храст, забавил, но не спрял падането ми, и безнадеждният опит да възстановя равновесието си — плъзнах се, — накрая твърдата земя, полетяла насреща ми. Ударът ме накара да загубя съзнание.

Лежах сред облачни завивки и летни възглавници в спалня в Сан Франциско, която приличаше на моята. Дребен като джудже прислужник каза:

— Ти си много глупаво момче, Адам.

Влязоха Тилда и Джаксън, но когато понечих да изразя ликуването си, от устата ми се изтръгнаха не английски думи, а гърлен лай на индиански език! Жена ми и синът ми се засрашиха от мен и се качиха във файтон. Аз се втурнах след тях в стремежа си да изясня това недоразумение, но файтонът се смалчаваше в отлитащата далечина, докато накрая се събудих сред полумрака на дърветата и сред тишина, оглушителна и вечна. Синините и охлузванията, мускулите и крайниците ми виеха от болка като съдебна зала, пълна с недоволни ищци.

Килим от мъх и трева, постлан в тази тъмна падина още във втория ден на Сътворението, беше спасил живота ми. Ангели бяха опазили крайниците ми, защото ако бях счупил дори една ръка или крак, щях още да лежа там, неспособен да се измъкна, в очакване на смъртта от природните стихии или от ноктите на зверовете. След като се изправих на крака и видях колко надолу съм се изхлузил и паднал (от височината на една мачта) без сериозни увреждания на тялото си, аз благодарих на нашия Господ Бог за избавлението си, защото е истина: „В утеснението си ти Ме повика, и Аз те избавих; изсред гръма те чух...“.

Очите ми привикнаха с полумрака и откриха пред мен гледка, едновременно незабравима, страховита и величествена. От извечната тъмнина изникна първо едно, после десет, после стотици лица, издълбани в кората на дърветата от идолопоклонници, сякаш бяха горски духове, вкаменени от жесток магьосник. Никакви прилагателни не могат да обрисуват достатъчно точно това зашеметяващо племе! Само неодушевеното може да бъде толкова живо. Прокарах пръсти по зловещите им лица. Без съмнение аз бях първият бял посетител на този мавзолей още от праисторическото му възникване. Най-младият дендроглиф^[2] е, предполагам, на десет години, но по-старите, източили се с израстването на дърветата, са били изрязани от езичници, чиито собствени духове отдавна са умрели. Такъв древен произход със сигурност подсказваше, че това е дело на мориорите на г-н Д'Арно.

Времето на онова омагьосано място минаваше и аз реших да направя опит за измъкване, окуражен от съзнанието, че творците на тези „дървесни скулптури“ би трябвало редовно да влизат и излизат от същата тази яма. Едната стена изглеждаше по-малко стръмна от другите, а влакнестите пълзящи растения представляваха своеобразен „такелаж“. Тъкмо се подготвих за катеренето, когато вниманието ми бе привлечено от необяснимо „жужене“.

— Кой е там? — извиках аз (безразсъдна постъпка за невъоръжен бял, влязъл неканен в езическо светилище). — Покажи се!

Тишината погълна думите ми заедно с ехото им и ми се присмя. Неразположението ми се примеси с раздражение. Видях, че „жуженето“ идва от рояк мухи, които кръжаха в орбита около нещо издуто, нанизано на счупен клон. Побутнах буцата с борова пръчка и

едва не повърнах, защото това беше къс вмирисана мърша. Обърнах се да побягна, но дългът ме подтикна да разсея мрачното подозрение, че на това дърво виси човешко сърце. Закрих нос и уста с кърпата си и с пръчката боднах една от изтръгнатите камери. Органът запулсира като жив и парещото усещане за неразположение запълзя нагоре по гръбнака ми! Като насън (но беше наяве) от убежището си в парчето мърша изпълзя прозрачен саламандър и се стрелна по пръчката към ръката ми! Захвърлих я и не видях къде се изгуби саламандърът. Кръвта ми се беше смразила от страх и аз побързах да се измъкна. По-лесно е да се напише, отколкото да се направи, защото ако пак се подхлъзнеш и паднеш от тези умопомрачителни скали, късметът ми можеше да не проработи при повторно падане, ала в скалата бяха изсечени вдлъбнатини за стъпване и по Божията милост се изкачих без произшествия до ръба на кратера.

Отново обгърнат от неприветливия облак, аз закопнях за присъствието на хора от своята раса — да, даже за грубите моряци в „Мускета“ — и започнах да се спускам слепешката в, както се надявах, южна посока. Първоначалната ми решимост да разкажа за всичко, което съм видял (със сигурност г-н Уокър, местният *де факто*, ако не *де юре*, консул, трябваше да бъде уведомен за плячкосването на човешко сърце), отслабна с приближаването ми към Оушън Бей. Все още се колебая какво да съобщя и на кого. Сърцето най-вероятно е било на глиган или сигурно на овца. Перспективата Уокър и неговата пасмина да изсекат дърветата и да продадат дендроглифите на колекционери тревожи съвестта ми. Може да съм сантиментален, но не желая да бъда оръдие в окончателното потъпкване на мориорите^[3].

Вечер

Южният кръст светеше ярко в небето, когато Хенри се върна в „Мускета“ — бяха го задържали други островни жители, които искаха съвет от „лечителя на вдовицата Брайдън“ за своите настинки, кожни болести и воднянки.

— Ако картофите бяха долари — жалваше се приятелят ми, — щях да съм по-богат от Навуходоносор!

Той се разтревожи от моето (силно преиначено) злополучно приключение на Коничния пик и настоя да прегледа нараняванията ми. По-рано бях съумял да убедя слугинята индианка да ми напълни ваната и излязох от нея значително възстановен. Хенри ми връчи бурканче с мехлем за възпаленията и отказа да вземе и цент за него. Боях се, че това може да е последната ми възможност да се посъветвам с талантлив лекар (той възнамеряваше да отхвърли предложението на капитан Молиньо), затова споделих страховете си по повод моето неразположение. Хенри ме изслуша със сериозен вид и попита за честотата и времетраенето на припадъците ми. Съжали, че няма време и нужните приспособления за пълно диагностициране, но препоръча при завръщането ми в Сан Франциско спешно да потърся специалист по тропически паразити (не се осмелих да му кажа, че такъв няма).

Не ми се спи.

Четвъртък, 14 ноември

Отплаваме със сутрешния прилив. Отново съм на борда на „Пророчицата“, но не мога да се преструвам, че ми е приятно. Сега в моя ковчег има три големи купчини намотано котвено въже, които трябва да прескачам, за да стигна до койката си, защото няма и сантиметър от пода, останал непокрит. Г-н Д'Арнок продаде на старшия кормчия половин дузина бъчви със сушени провизии и един топ платнище (за голямо неудоволствие на Уокър). Той се качи на борда да проследи товаренето и лично да вземе парите и ми пожела на добър час. В моя ковчег бяхме като затиснати в пролука, затова излязохме на палубата, тъй като вечерта е приятна. След разговор на тема гмуркане двамата си стиснахме ръцете и г-н Д'Арнок слезе в чакащата го лодка, ловко управлявана от двама млади прислужници от смесена раса.

Г-н Родерик не прояви голямо съчувствие към молбата ми да преместят някъде другаде досадното въже, защото бе принуден да се откаже от личната си каюта (по причина, изложена по-долу) и да се премести на носа при редовите моряци, чийто брой се увеличи с петима кастилци, „отмъкнати“ от испанския кораб, пуснал котва в залива. Техният капитан беше същинска фурия: все пак за малко да

обяви война на „Пророчицата“ — битка, от която със сигурност щеше да излезе с разкъравен нос, защото командва едно пробито корито — и трябва само да благодари на съдбата, че капитан Молиньо не се нуждаеше от повече дезертьори. Самите думи „плаващ за Калифорния“ са като обсипани със злато и всички мъже се устремяват натам като пеперуди на свещ. Тези петима заместват двамата дезертирали в Залива на островите и моряците, изгубени в бурята, но все още не ни достигат няколко души за пълен екипаж. Финбар ми казва, че мъжете са недоволни от новите разпореждания, защото с настаняването на г-н Родерик при тях те не могат свободно да се събират на чашка.

Съдбата ми отреди добро възнаграждение. След като платих раздутата сметка на Уокър (не оставих и цент бакшиш на този мошеник), захванах да стягам сандъка си от хлебно дърво, когато Хенри влезе и ме поздрави с думите: „Добро утро, спътнико!“ Бог бе чул молитвите ми! Хенри беше приел поста на корабен лекар и аз вече имах приятел в тази плаваща свинеферма. Редовият моряк е толкова инатливо магаре, че вместо да е благодарен, че ще има подръка лекар, който да му сложи шина при счупване и да излекува възпаленията му, той се жалва: „Ние тука да не сме кралски кораб, че да возим корабен лекар, който не може да ходи по бушприта?“.

Трябва да призная, че съм малко засегнат от решението на капитан Молиньо да отреди на господин с купен билет като мен само една мизерна койка, докато през цялото време е имал на разположение по-удобна каюта. Много по-важно обаче е обещанието на Хенри да използва забележителните си способности за поставяне на диагноза на моето неразположение веднага щом излезем в открито море. Облекчението ми е неописуемо.

Петък, 15 ноември

При изгрев-слънце вдигнахме котва, въпреки че петък носи нещастие на моряците. Капитан Молиньо ръмжи: „Суеверията, дните на разните светии и други проклети измишльотини са работа за набожните продавачки на риба, а аз се занимавам с трупане на печалба!“. С Хенри не се показахме на палубата, защото всички

моряци бяха заети с платната, а и духа много силен южен вятър и морето е бурно; снощи имаше затруднения с кораба и днес не е полесно. Прекарахме половината ден в подреждане на аптеката на Хенри. Освен принадлежностите на съвременния лекар приятелят ми притежава няколко тома с научни трудове на английски, латински и немски. В един сандък се съдържа „спектър“ от прахове в запушени с тапи шишета с етикети на гръцки. Той ги смесва, за да прави от тях различни хапчета и мехлеми. Към обяд надзърнахме през люка на каютата и островите Чатъм бяха като мастилени петна на оловносивия хоризонт, но люлеенето и мятането не са безопасни за онези, чиито иначе привикнали към палубата крака са прекарвали седмица на сушата.

Следобед

На вратата на ковчега ми почука шведът Торгни. Учуден и заинтригуван от потайния му вид, аз го поканих да влезе. Той седна на една „пирамида“ от намотано въже и зашепна, че идва с предложение от група корабни другари.

— Кажи ни къде са най-хубавите жили, от ония, тайните, които вие, местните, пазите за себе си. Аз и другарите ми ще вършим тежката работа. Ти само ще си седиш и ние ще ти даваме дял една десета.

Трябваше ми малко време да разбера, че Торгни говори за калифорнийските рудници. Значи когато „Пророчицата“ стигне крайната си цел, ще има масово дезертъорство и, признавам, симпатиите ми са на страната на моряците! Като казах това, аз се заклев, че не знам нищичко за златните залежи, защото съм отсъствал през последните дванайсет месеца, но безплатно ще начертая карта на местата, където според слуховете има „приказни съкровища“, и то на драго сърце. Торгни изрази съгласие. Аз откъснах лист от настоящия дневник и се заех да нахвърлям схема на Сосалито, Бениша, Станислос, Сакраменто и други, когато се обади зъл глас:

— Я, какво тайно съвещание, а, г-н Накокошинен драскач?

Не бяхме чули кога Бурхаве беше слязъл по стълбата и бе отворил вратата ми! Торгни извика от уплаха и тутакси призна вината

си.

— Гледайте, моля ви се! — продължи първият помощник-капитан. — Каква работа имаш ти с нашия пасажер, Гнойна пъпко от Стокхолм?

Торгни загуби ума и дума, но аз не се поддадох и казах на грубияна, че описвам „забележителностите“ в моя град, за да може Торгни да прекара по-добре отпуската си на сушата.

Бурхаве повдигна вежди.

— Значи ти вече раздаваш отпуските, така ли? Каква новина за старите ми уши. Дай ми тази хартия, г-н Юинг, ако обичаш.

Аз не обичах. Подаръкът ми за моряка не беше предназначен за холандеца, който искаше да си го присвои.

— О, моите извинения, г-н Юинг. Торгни, вземи си подаръка.

Нямах друг избор, освен да го връча на унижения швед. Г-н Бурхаве промърмори:

— Торгни, моментално ми дай подаръка си или, кълна се в дверите на Ада, ще проклинаш деня, в който си изпълзъл от майчината си... — (перото ми не дръзва да изпише тази мерзост).

Вцепененият швед се подчини.

— Много поучително — отбеляза Бурхаве, докато разглеждаше картографското ми творение. — Капитанът ще се радва да научи какви усилия полагаш, за да подобриш живота на нашите въшливи нехранимайковци, г-н Юинг. Торгни, поемаш вахта на мачтата за двайсет и четири часа. Четирийсет и осем, ако видя, че си отишъл да се подкрепиш. Ожаднееш ли, пий собствената си п...

Торгни побягна, но първият помощник-капитан не беше приключил с мен.

— В тези води се въдят акули, г-н Драскачо. Преследват корабите за вкусни отпадъци, така правят. Веднъж видях как една изяде пасажер. И той като теб не се грижеше за безопасността си и падна през борда. Чухме го да вика. Големите бели акули си играят с яденето, дъвчат го бавно, тук крак, там хапка и онзи нещастен кучи с... живя по-дълго, отколкото можеш да си представиш. Помисли за това.

И затвори вратата на ковчега ми. Като всички злосторници и тирани Бурхаве се гордее точно с тази своя мерзост, с която е толкова прочут.

Събота, 16 ноември

Съдбата ми изпрати най-голямата неприятност в досегашното ми пътуване! Призрак от старите Рекоху изправи мен, човек, който жадува единствено за спокойствие и свободен избор, на позорния стълб на подозренията и сплетните! Ала единствената ми вина се състои в християнската ми доверчивост и в безмилостната зла съдба! Точно един месец мина, откакто отплавахме от Нови Южен Уелс, когато аз написах онова жизнерадостно изречение: „Предусещам еднообразно и скучно пътуване“. Как ми се надсмива сега тази бележка! Никога няма да забравя последните осемнайсет часа, но тъй като не мога нито да спя, нито да мисля (а Хенри вече си е легнал), единственото ми спасение от безсънието е да проклинам лошия си късмет на тези благосклонни страници.

Снощи се оттеглих в ковчега си капнал от умора. След молитвата угасих лампата и приспиван от нестройния хор на гласовете на кораба, започнах да се унасям, когато дрезгав глас — от вътрешността на ковчега ми — ме изтръгна от съня ококорен и уплашен!

— Г-н Юинг — разнесе се умолителен и припрян шепот, — не плаши, г-н Юинг, няма вреда, не вика, моля, господарю.

Неволно подскочих и си ударих главата в тавана. На смесената светлина от кехлибареножълтия сноп, пропълзъл през процепа на лошо окачената врата, и надничащите през люка звезди аз видях как едно змиевидно парче въже се размота и от него се измъкна черен силует — като мъртвец, възкръснал в деня на Страшния съд! Преди да успее да извикам, една силна ръка сякаш изплува от мрака и запуши устата ми! Нападателят ми изсъска:

— Гусине Юинг, няма вреда, ти няма пострада, аз приятел г-н Д'Арнок, ти знае, той християнин, моля, тихо!

Накрая разумът надделя над страха. В каютата ми се криеше човек, не дух. Ако беше дошъл да ми пререже гърлото, за да ми вземе шапката, обувките и ковчето с парите, вече щях да съм мъртъв. Ако ли неканеният ми гост беше пътник без билет, тогава неговият, не моят, живот беше застрашен. От неправилния говор, мършавия силует и миризмата му аз заключих, че укрилият се е индианец, сам на борда на

кораб с петдесетина бели. Много добре. Бавно кимнах, за да покажа, че няма да викам.

Предпазливата ръка пусна устата ми.

— Мое име Аутуа — каза той. — Ти знае мен, ти вижда мен, да, ти смели мен.

Попитах го за какво говори.

— Маори бие мен, ти вижда.

Паметта ми преодоля необичайните обстоятелства на положението ми и аз си спомних онзи мориори, когото „Царят на гущерите“ налагаше с камшик. Това го разчувства.

— Ти добър човек, г-н Д'Арнок казва ти добър човек, вчера вечер той скри мен в твой каюта, аз избяга, ти помага, г-н Юинг.

От устните ми се изтръгна стон и ръката му отново затисна устата ми.

— Ако ти не помогне, аз в беда умре.

„Съвсем вярно — помислих си, — нещо повече, ще повлечеш и мен със себе си, освен ако не убедя капитан Молиньо в своята невинност!“ Яростно възнегодувах срещу постъпката на г-н Д'Арнок и още негодувам. Нека запази за себе си своите „добри каузи“ и остави на мира невинните странични наблюдатели! Казах на пътника без билет, че той вече е „в беда умре“. „Пророчицата“ беше търговски кораб, не „нелегална железница“ за освободени роби.

— Аз добър моряк! — упорито продължи чернокожият. — Аз заработи билет!

Това е много хубаво, казах му (недоверчив към твърдението му, че е способен моряк) и го подканих тутакси да се остави на милостта на капитана.

— Не! Те не слуша мен! Казва: „Плувай къщи, негър“, пияни хвърли мен! Ти адвокат, да? Ти върви, говори, аз остане скрие! Моля. Капитан слуша теб, гусине Юинг. Моля.

Напразно се опитвах да го убедя, че никой застъпник в съда на капитан Молиньо няма да предизвика по-неблагоклонно отношение от американеца Адам Юинг. Приключението на този мориори беше негова грижа и аз не желяех да участвам. Ръката му намери моята и за мой ужас сложи пръстите ми около дръжката на кинжал. Искането му беше непоколебимо и безмилостно.

— Тогава убие мен.

Със зловещо хладнокръвие и увереност той опря върха му в гръкляна си. Казах на индианеца, че е луд.

— Аз не луд, ти не помогне мен, ти убие мен, също. Вярно, ти знае — помолих го да се овладее и да говори тихо. — Затуй ти убие мен. Кажете други аз нападна теб, затуй убие мен. Аз не храна на риби, г-н Юинг. Тук умре по-добре.

Като проклетх веднъж съвестта си, втори път съдбата си и трети път г-н Д'Арнок, помолих беглеца да остави ножа и, за бога, да се скрие, защото някой от екипажа може да го чуе и да почука на вратата. Обещах на закуска да говоря с капитана, защото да прекъсна съня му би означавало само да обрека начинанието на провал. Това задоволи пътника без билет и той ми благодари. Пъкна се обратно в намотаното въже, като ме остави да се блъскам над почти невъзможната задача да изградя защита на туземец, промъкнал се без билет на борда на английска шхуна, без да опозоря намерилия го другар по каюта с обвинение в съучастничество. Дишането на дивака ми подсказа, че той спи. Изкушавах се да се втурна към вратата и да повикам за помощ, но пред очите на Бога думата ми, макар и дадена на индианец, ме задължаваше.

Какофонията от скърцащи дъски, люлеещи се мачти, изопнати въжета, ветреещи се платна, стъпки по палубата, блееене на кози, тичане на плъхове, блъскане на помпи, звън на камбана между вахтите, боричкания и смях откъм носа, заповеди, скрибуцане на лебедки и плискането на вечното царство на Тетида — всичко ме приспиваше, докато разсъждавах как най-сигурно ще убедя капитан Молиньо в това, че не съм съучастник в плана на г-н Д'Арнок (сега трябва да бъде побдителен от всякога, защото този дневник не бива да попада пред очите на неприятел), и тогава фалцетен писък, надигнал се някъде далеч, но приближаващ със скоростта на куршум, замлъкна на палубата на сантиметри над мястото, където лежах.

Какъв страховит завършек! Аз лежах изопнат, потресен и неподвижен, забравил да дишам. Наблизо и надалеч се разнесоха викове, затрополиха крака и някой тревожно се провикна:

— Събудете доктор Гуз!

— Съжالياва кучи с... падна от мачта, вече мъртъв — прошепна индианецът, когато скочих да разузная каква е тази суматоха. — Ти не може нищо, гусине Юинг.

Заповядах му да се скрие и изхвърчах навън. Предполагам, че нарушителят беше усетил колко изкушен съм да се възползвам от злополуката, за да го издам.

Екипажът се беше скупчил около човек, който лежеше проснат в основата на средната мачта. На подскачащата светлина от фенера аз разпознах един от кастилците (признавам, първото ми чувство беше облекчение, че не Рафаел, а някой друг е паднал и се е пребил). Чух исландеца да казва, че мъртвият е спечелил на карти от сънародниците си техните дажби арак^[4] и ги е изпил всичките, преди да поеме вахтата. Хенри дойде по нощница с докторската си чанта. Той коленичи край разкривения силует и потърси пулса му, но поклати глава.

— Този приятел няма нужда от лекар.

Г-н Родерик свали ботушите и дрехите на кастилеца, за да ги продаде на търг, а Манкин донесе някакъв протрит чувал за трупа (г-н Бурхаве ще удържи сумата за чувала от приходите от търга). Моряците мълчаливо се върнаха по койките си в носовата част на кораба или на постовете си, помръкнали от това напомняне за крехкото естество на живота. Хенри, г-н Родерик и аз останахме да гледаме как кастилците изпълняват католическите си погребални ритуали над своя сънародник, преди да завържат чувала и да предадат тялото му на дълбините просълзени и със сърцераздирателни възгласи: „Адиос!“.

— Тези страстни латиноамериканци — отбеляза Хенри и за втори път ми пожела лека нощ.

Копнеех да споделя с приятеля си тайната за индианеца, но си замълчах, за да не му прехвърля своето бреме на съучастието.

На връщане от печалната сцена видях в корабната кухня да свети лампа. Финбар спи там, за да „отпъжда крадците“, но и той се беше събудил от среднощната суматоха. Спомних си, че неканеният ми гост сигурно не е ял от ден и половина — със страх, защото към какви ли животински извращения може да бъде тласнат един дивак от празния си стомах? На другия ден постъпката ми можеше да ми навреди, но аз казах на готвача, че силен глад не ми дава да спя и (на двойна цена от обичайното „зарад тоя късен час“) се сдобих с чиния кисело зеле с наденица и питки, твърди като топовни снаряди.

Когато се прибрах в каютата си, дивакът ми благодари за любезността и изяде скромната порция, сякаш беше президентско угощение. Не му признах истинските си мотиви, а именно, че колкото по-пълнен е стомахът му, толкова по-малко вероятно е да изяде мен, но вместо това го попитах защо ми се усмихна, докато го биеха с камшик.

— Болка силна, да, но очи на приятел по-силна.

Казах му, че той не знае, кажи-речи, нищо за мен, а аз не знам нищо за него. Дивакът посочи своите очи и посочи моите, сякаш този едничък жест беше достатъчно обяснение.

С напредването на средната нощна вахта вятърът се усили и накара дъските да заскърцат, вълните да се надигнат и да нахлуят на палубите. Скоро морската вода проникна в ковчега ми, потече по стените и намокри одеялото ми.

— Можеше да избереш по-сухо скривалище от моята дупка — прошепнах аз, за да проверя дали пътникът без билет не спи.

— Сигурно по-добре сухо, гусине Юинг — промърмори той, буден колкото мен.

Защо, попитах, са го били толкова жестоко в индианското село? Мълчанието се проточи.

— Аз видял много, много свят, аз не добър роб.

За да пропъдя морската болест в тези скучни часове, аз заразитвах неканения си гост за историята му (все пак не мога да не задоволя любопитството си). Той ми я разказа на пресекулки и на разваления си английски, затова тук ще се постарая да предам само най-същественото.

Корабите на белите донесли на старите Рекоху злочестини, както разказа г-н Д'Арнок, но и чудеса. В детството си моят спътник Аутуа жадувал да научи повече от тези бледолики хора, дошли от места, които във времената на дядо му съществували само в легендите. Аутуа твърди, че баща му бил един от туземците, на които моряците на капитан Броутън се натъкнали в Скърмиш Бей, и в детските си години той неведнъж и дважд го слушал да разказва историята: за „Големия албатрос“, чиито гребла порели утринните мъгли, за неговите пъстропери, странно нагиздени слуги, които доплавали в канута, седнали с гръб към брега, за чудатия говор на слугите (птичи език?), за

това как издишали дим, за чудовищното престъпване на табуто, забраняващо на чужденци да докосват канута (чрез досега си те проклинат лодката и я правят непригодна за плаване, все едно да забият в нея брадва), за последвалия сблъсък, за онези „пищящи тояги“, чийто чудодееен гняв можел да убие човек в другия край на плажа, за ярката пола от морскосиньо, облачнобяло и кървавочервено, която слугите окачили на един кол, преди да отплават обратно към „Големия албатрос“ (този флаг бил свален и занесен на един вожд, който гордо се пременил с него и го носил, докато не го уморила туберкулозата).

Аутуа имал вуйчо Коче, който около 1825 година постъпил на служба на бостънски кораб за лов на тюлени (спътникът ми не знае точната му възраст). Мориорите били търсен екипаж на такива кораби, защото вместо с демонстрация на воински качества мъжете на Рекоху били „посвещавани“ посредством лов на тюлени и плувни подвизи (за да получи девойката за жена, младежът трябвало да се гмурне до морското дъно и да излезе с по един рак във всяка ръка и трети в устата). Трябва да добавя, че новооткритите полинезийци са лесна плячка за безскрупулните капитани. Коче, вуйчото на Аутуа, се върнал след пет години облечен в дрехи на пакеха, с халки в ушите, със скромна кесия с долари и реали, с новопридобити чудати навици (сред които „издишане на дим“), с пъстра сбирка от заклинания и разкази за градове и гледки, твърде чуждоземски, за да бъдат предадени на езика на мориорите.

Аутуа се заклел да постъпи на служба на следващия кораб, който отплава от Оушън Бей, и да види с очите си онези екзотични места. Вуйчо му убедил втория помощник-капитан на френски китоловен кораб да вземе за юнга десетгодишния (?) Аутуа. В последвалата си кариера по корабите този мориори видял ледените планини на Антарктида, китове, превръщани в кървави хълмове, после в бъчви с китова мас; на спокойните пепелносиви Енкантадас^[5] той ловил гигантски костенурки; в Сидни се нагледал на огромни сгради, паркове, файтони, теглени от коне, дами с шапки и чудеса на цивилизацията; превозвал опиум от Калкута до Кантон, преживял дизентерия в Батавия, загубил половин ухо в бой с мексиканци пред олтара на мисията Санта Крус; оцелял в корабокрушение при нос Хорн и видял Рио де Жанейро, макар и да не слязъл на брега; и навсякъде

наблюдавал онази непредизвикана жестокост, която по-светлокожите раси проявяват към по-тъмнокожите.

Аутуа се завърнал през лятото на 1835, вече младеж на около двайсетгодишна възраст, видял много свят. Възнамерявал да си вземе жена от местните, да си построи къща и да отглежда нещо на няколко акра земя, но както разказва г-н Д'Арнок, до зимното слънцестоене същата година всеки оцелял мориори бил вече поробен от маорите. Годишите, прекарани сред екипажи от всякакви народности, не събудили уважение у нашествениците към Аутуа. Отбелязах колко ненавременно е било завръщането на този блуден син у дома.

— Не, гусине Юинг, Рекоху вика мен у дома, аз да види неин смърт, аз да знае — той се потупа по главата — истина.

Господар на Аутуа бил татуираният маори Купака, който казвал на своите уплашени, съкрушени роби, че е дошъл да ги очисти от лъжливите им идоли: „Вашите богове спасиха ли ви?“ — подигравателно питал той; от мръсния им език: „Моят камшик ще ви научи на чист маорски!“; от нечистата им кръв: „Кръвосмешенията са отслабили първичната ви мана!“. Оттогава мориорските бракове били забранени и всеки потомък на баща маори и майка мориори бил обявяван за маори. Първите нарушители били екзекутирани по чудовищни начини, а оцелелите продължили да живеят в онова състояние на летаргия, породено от непрестанно подчинение. Аутуа разчиствал земята, сажал жито, гледал прасетата на Купака и накрая спечелил достатъчно доверието му, за да може да избяга. „На Рекоху тайни места, гусине Юинг, долове, ями, пещери вътре в гора Мотопоропоро, много гъст, там кучета не може надуши.“ Предполагам, че и аз бях попаднал на такова тайно място.

След година го хванали, но робите мориори вече били твърде малобройни, за да ги избиват наред. За голямо тяхно неудоволствие понижшестоящите маори били принудени да се трудят наравно с робите. „Нима оставихме земята на предците си в Аотераоа заради тези голи скали?“ — жалвали се те. Аутуа отново избягал и при втората си глътка свобода намерил за няколко месеца тайно убежище у г-н Д'Арнок с голям риск за последния. През това време Аутуа бил покръстен и приобщен към Бога.

След година и шест месеца хората на Купака заловили беглеца, но този път сприхавият вожд показал уважение към духа на Аутуа.

След наказанието с камшик Купака назначил своя роб да лови риба за личната му трапеза. На тази служба свободолюбивият мориори изкарал още една година, докато един следобед намерил в мрежата си рядката риба моеека. Казал на жената на Купака, че тази риба цар може да се яде само от човек цар и ѝ показал как да я сготви за съпруга си. „Лош, лош отрова риба моеека, гусине Юинг, един хапка, да, заспи, нивга вече не се събуди.“ Същата нощ по време на гощавката Аутуа се измъкнал от селото, откраднал кануто на господаря си и загребал през коварното, бурно, безлунно море към безлюдния остров Пит на две левги южно от остров Чатъм (известен сред мориорите като Рангияурия и почитан като родно място на човечеството).

Късметът съпътствал беглеца и той пристигнал цял и невредим призори, когато вятърът се усилил и нямало други канута, които да го последват. Аутуа преживявал в своя полинезийски рай на дива целина, воден крес, яйца, горски плодове, някой и друг млад глиган (рискувал да пали огън само под прикритието на нощта или мъглите) и с ясното съзнание, че поне Купака е получил заслужено наказание. Как понасял самотата? „Нощем идва мои предци. Денем аз разказва на птици приказки за Мауи и птици разказва на мен приказки за море.“

Беглецът живял така няколко сезона до миналия септември, когато в една зимна буря на рифа на остров Пит се разбил китоловният кораб „Елиза“ от Нанткет. Всички моряци се издавили, с изключение на нашия алчен за лесна печалба познайник г-н Уокър, който прекосил пролива в търсене на спасение. Щом забелязал следи от обитание и видял старото кану на Купака (всяко кану е белязано с уникална дърворезба), разбрал, че се е натъкнал на съкровище, което би заинтересувало съседите му маори. Два дни по-късно голяма ловна дружина доплавала от големия остров до остров Пит. Аутуа седял на брега, видял ги да идват и се изненадал единствено от появата на стария си враг Купака, побелял, но жив и здрав и с боен възглас на уста.

Неканеният ми спътник завърши разказа си така:

— Лакомо куче на тоз кучи син отмъкнал моеека от кухня и той умрял, не маори. Да, Купака бие камшик, обаче той стар и далеч от дом и негов мана празен и гладен. Маори живее добре, кога войни и мъст, и вражда, но мир убива ги. Много връща в Зеландия. Купака не може,

негов земя няма вече. Тогава минал седмица, гусине Юинг, аз вижда теб и аз знае, ти спаси мен, аз знае го.

Сутрешната вахта удари камбаната в шест часа и през люка ми надникна дъждовна заран. Бях поспал малко, но молитвите ми изгревът да пропъди като лош сън неканения мориори не бяха чути. Помолих го да се престори, че току-що ми се е показал и да не споменава за снощния ни разговор. Той направи знак, че разбира, но аз се боях от най-страшното: индианската схватливост не може да се мери с тази на Бурхаве.

Запристъпах по трапа („Пророчицата“ се мяташе като млад мустанг) към офицерската каюткомпания, почуках и влязох. Г-н Родерик и г-н Бурхаве слушаха капитан Молиньо. Прокашлях се и казах на всички „добро утро“, на което нашият дружелюбен капитан сквернословно отвърна:

— Ще направиш утрото ми по-добро, като тозчас се пръждосаш по дяволите!

Аз хладнокръвно попитах кога капитанът ще може да ми отдели време, за да чуе новината за беглеца индианец, който току-що е изскочил от намотаното въже и е заел „така наречената моя каюта“. По време на последвалото мълчание лицето на капитан Молиньо, бледо като кожа на рогат гуцер, поруменя като печено говеждо. И преди да е започнала тирадата му, аз добавих, че пътникът без билет уверява, че е добър моряк, и моли да заработи билета за пътуването си.

Г-н Бурхаве изпревари своя капитан с очакваните обвинения и възкликна:

— На холандските търговски кораби онези, които съдействат на пътници без билети, споделят тяхната съдба!

Напомних на холандеца, че плаваме под английски флаг, и го попитах защо тогава, след като самият аз съм скрил пътника без билет в намотаното въже, от четвъртък вечер насам съм молил неведнъж да преместят нежеланата купчина, сякаш съм искал да разкрият предполагаемата ми „конспирация“? Това попадение право в целта удвои храбростта ми и аз уверих капитан Молиньо, че покръстеният туземец е прибягнал до тази крайна мярка, за да не може неговият господар маори, който се закълел да изтръгне и изяде черния дроб на

своя роб (реших да поукрася малко разказа си за събитията), да насочи нечестивия си гняв към спасителя му.

Г-н Бурхаве избухна:

— Значи тоя проклет черньо иска да сме му благодарни?

Не, отвърнах аз, туземецът мориори моли да му дадат възможност да докаже, че може да бъде полезен на „Пророчицата“. Г-н Бурхаве кресна:

— Пътникът без билет си е пътник без билет, даже да с... късове сребро! Как му е името?

Не знам, отговорих, защото не съм разпитвал човека, а незабавно съм дошъл при капитана.

Накрая капитан Молиньо заговори:

— Добър първокласен моряк, казваш? — гневът му беше отстъпил пред перспективата да се сдобие с ценен чифт ръце, за които не се налага да плаща. — Индианец? Къде се е ошлайфал в занаята?

Повторих, че две минути не са ми били достатъчни, за да науча историята му, но инстинктът ми подсказва, че индианецът е честен човек.

Капитанът избърса брадата си.

— Г-н Родерик, придружете нашия пасажер заедно с инстинкта му и изкарайте опитомения му дивак на бизана — той подхвърли един ключ на първия си помощник. — Г-н Бурхаве, ловната ми пушка, ако обичате.

Вторият помощник и аз се подчинихме на нареждането.

— Рисквана работа — предупреди ме г-н Родерик. — Единственият закон на „Пророчицата“ е каквото си науми старецът.

Има и друг закон на име „Съвест“, действащ навсякъде, където Бог вижда, отвърнах аз. Аутуа очакваше присъдата си обут в памучните панталони, които купих в Порт Джаксън (той се беше качил на кораба от лодката на г-н Д'Арнок само по дивашка препаска и огърлица от зъби на акула). Гърбът му беше гол. Надявах се, че следите от камшик ще засвидетелстват силата на духа му и ще събудят съчувствие в сърцата на наблюдателите.

Невидими плъхове разнесоха из кораба новината за новодошлия и повечето моряци се скупчиха на палубата (моят съюзник Хенри още не беше станал и не знаеше в каква беда съм изпаднал). Капитан

Молиньо измери с поглед непознатия мориори, сякаш оглеждаше муле, и се обърна към него със следните думи:

— Г-н Юинг, който няма никаква представа как си се качил на моя кораб, казва, че се смяташ за моряк.

Аутуа отговори смело и с достойнство:

— Да, капитане, гусине, две години китоловен кораб „Мисисипи“ от Хавър с капитан Масперо и четири години „Рог на изобилието“ от Филадельфия с капитан Кейтън, три години индийски...

Капитан Молиньо го прекъсна и посочи панталоните му.

— Да не си отмъкнал тази дреха от долните каюти?

Аутуа усети, че и аз съм подследствен.

— Тоз джентълмен християнин дава, гусине.

Всички от екипажа проследиха с очи пръста на нарушителя, насочен към мен, и г-н Бурхаве тутакси напипа слабото ми място:

— Той ли? И кога ти е връчил този подарък?

Спомних си едно изречение на тъста ми: „За да заблудиш съдия, направи се на заинтригуван, но за да баламосаш целия съд, направи се на отегчен“; затова аз се престорих, че вадя някаква прашинка от окото си. Аутуа отговори с похвална досетливост:

— Преди десет минути, гусине, аз няма дрехи, джентълмен казва, гол не добре, облича това.

— Щом си моряк — капитанът вдигна палец, — да те видя как ще спуснеш този бомбрамсел от средната мачта.

При тези думи беглецът доби колеблив и объркан вид и аз почувствах как безумният риск, който съм поел, като съм повярвал на думите на индианеца, се обръща срещу мен, но Аутуа бързо забеляза уловката.

— Гусине, тоз мачта не средна мачта, това бизанмачта, да?

Капитан Молиньо равнодушно кимна.

— Тогава бъди така добър да спуснеш бомбрамсела на бизана.

Аутуа ловко се закатери по мачтата и аз започнах да се надявам, че не всичко е загубено. Новоизгрялото слънце грееше ниско над водата и ни караше да присвиваме очи.

— Зареди пушката ми и се прицели — нареди капитанът на г-н Бурхаве, след като нарушителят подмина гафела на бизана. — По моя заповед стреляй!

Тогава аз най-яростно запротестирах — индианецът беше получил свето кръщение, — но капитан Молиньо ми нареди да млъкна или да плувам обратно към Чатъм. Никой американски капитан не би застрелял човек така подло, пък бил той и негър! Аутуа стигна до най-горната рея и ловко като маймуна тръгна по нея въпреки бурното море. Като видя платното да се спуска, един от най-старите „морски вълци“ на кораба, мрачен исландец, трезвен, добродушен и трудолюбив моряк, изказа на всеослушание възхищението си:

— Тоя черният е стар моряк като мен, да, има пръсти на краката като риболовни куки!

Изпитах такава благодарност, че бях готов да целуна ботушите му. Скоро Аутуа спусна платното — трудна операция даже за група от четирима. Капитан Молиньо одобрително изсумтя и нареди на г-н Бурхаве да прибере пушката му.

— Но проклет да съм, ако платя и цент на този пасажер без билет. Ще си заработи пътуването до Хаваите. Ако не е мързелив, там може да подпише договор, както му е редът. Г-н Родерик, може да заеме койката на мъртвия испанец.

Изхабих си перото да описвам днешните преживелици. Стана твърде тъмно и нищо не се вижда.

Сряда, 20 ноември

Силен източен бриз, много солен и потискащ. Хенри завърши прегледа си и има лоши новини, макар и не най-лошите. Моето неразположение се дължи на паразит, *Gusano Cocco Cervello*. Този червей е ендемичен за цяла Меланезия и Полинезия, но е станал известен на науката едва през последните десет години. Размножава се във вонящите канали на Бата-вия — със сигурност мястото, където самият аз съм се заразил. Веднъж погълнат, той се придвижва по кръвоносните съдове на гостоприемника до предната част на малкия мозък (оттук пристъпите на мигрена и световъртежите ми). След като се настани в мозъка, паразитът навлиза в стадий на бременност.

— Ти си реалист, Адам — каза ми Хенри, — затова няма да подслаждам горчивия ти хап. След като се излюпят ларвите, мозъкът на жертвата се превръща в червива зелка. От образуваните при

гниенето газове тъпанчетата на ушите и очните ябълки изпъкват, докато изскочат и освободят облак от спори на *Gusano Coco*.

Така звучи смъртната ми присъда, но сега идва ред на отсрочката на изпълнението и обжалването. Смесица от урусиум алкали и оринокски манган ще калцира моя паразит, а от лафридиктска смирна той ще се разложи. В „аптеката“ на Хенри има такива лекарства, но от първостепенно значение е точната дозировка. По-малко от половин драхма не може да унищожи *Gusano Coco*, но по-голямо количество от лекарството ще убие пациента. Моят доктор ме предупреждава, че когато паразитът умира, отровните му жлези се пукат и отделят съдържащото се в тях вещество, затова аз ще се чувствам по-зле, докато не се възстановя напълно.

Хенри ме закле да не обелвам дума за състоянието си, защото хиени като Бурхаве се нахвърлят върху най-уязвимите, а невежите моряци могат да проявят враждебност към заболявания, които не са им познати.

— Веднъж чух как един моряк поел на далечно плаване за Лисабон и на седмица път от Макао показал признаци на проказа — припомни си Хенри, — и целият екипаж без никакво обяснение хвърлил нещастника през борда.

По време на възстановяването ми моят приятел ще пусне по „моряшкия телеграф“ слуха, че г-н Юинг има лека треска, предизвикана от климата, и лично ще се грижи за мен. Хенри се възмути, когато споменах за заплащането му.

— Заплащане? Ти не си граф хипохондрик с дюшек, пълен с банкноти! Провидението те изпраща в ръцете ми, защото не вярвам повече от пет души в целия син Тихи океан да могат да те излекуват! Така че стига с това „заплащане“! Единственото, за което те моля, скъпи Адам, е да бъдеш послушен пациент! Моля те да пиеш прахчетата ми и да се оттеглиш в каютата си. Аз ще се отбия след нощната вахта.

Докторът ми е нешлифован диамант, бистър като вода. Дори сега, когато пиша тези думи, се просълзявам от благодарност.

Събота, 30 ноември

Прахчетата на Хенри са наистина чудодейно лекарство. Вдишвам с ноздри ценните пращинки, изсипани в лъжичка от слонова кост, и в миг цялото ми същество се изпълва с неугасима радост. Сетивата ми се изострят, ала крайниците ми сякаш потъват в реката Лета. Паразитът в мен още шава нощем като пръст на новородено, предизвиква болезнени спазми и ме спохождат отвратителни и ужасни сънища.

— Сигурен знак — утешава ме Хенри, — твоят червей реагира на нашето противопаразитно средство и търси убежище в дълбините на церебралните ти канали, откъдето и се пораждат видения. Напразно се крие *Gusano Coso*, скъпи ми Адам, напразно. Ние ще го измъкнем навън!

Понеделник, 2 декември

Денем в ковчега ми е горещо като в пещ и потта ми капе върху тези страници. Тропическото слънце се раздува и изпълва обедното небе. Мъжете се трудят полуголи със загорели от слънцето торсове и сламени шапки. От дъските сълзи нагорещена смола, която полепва по подметките. Вятърът ненадейно донася дъжд и също толкова бързо го отвява, и за минути палубата изсъхва със съскане. В живачното море пулсират португалски бойни кораби, летящи риби омагьосват наблюдателя и около „Пророчицата“ кръжат охреножълти сенки на акули чук. По-рано настъпих калмар, който се беше праметнал през фалшборда (нещо в очите и устата му ми напомни на моя тъст)! Водата, която наляхме на остров Чатъм, е вече застояла и ако не капна в нея малко бренди, стомахът ми се бунтува. Когато не играя шах в каютата на Хенри или в каюткомпанията, аз си почивам в своя ковчег, докато Омир не ме изпрати в страната на сънищата сред вълни и атински платна.

Вчера Аутуа почука на вратата на ковчега ми, за да ми благодари, че съм му спасил живота. Каза, че ми е задължен (самата истина) до деня, в който той ще ми спаси живота (дано никога не настъпи)! Попитах как намира новите си задължения.

— По-добре от роб на Купака, гусине Юинг.

Така или иначе, явно усетил страха ми, че някой може да стане свидетел на нашия разговор и да докладва на капитан Молиньо,

благодарният мориори се върна при моряците на носа и оттогава не ме е търсил. Както ме предупреждава Хенри, „едно е да хвърлиш кокал на някой черньо, но съвсем друго — да го прибереш за цял живот! Приятелствата между расите, Юинг, никога не надхвърлят обикновената привързаност на вярното ловджийско куче към господаря си“.

Нощем докторът ми и аз с наслада се разхождаме по палубата, преди да се оттеглим в каютите си. Приятно е дори само да дишаш прохладния въздух. Погледът ти се рее из пътеките от искрящо море и звездното Мисисипи, което се носи през небесата. Снощи мъжете се бяха събрали на бака на светлината от фенерите да сучат коноп на върви за въжета и забраната за присъствие на „странични лица“ на бака като че ли не важеше (след случката с Аутуа презрението, което будеше „г-н Накокошиненият драскач“, е позабравено, както и прозвището). Бентнейл изпя десет куплета за световните бордеи, толкова цинични, че биха пропъдили и най-разпътния сатир. Хенри добави единайсети куплет (за Косматата Мери от Инверари), от който въздухът още повече се нажежи. След него подканиха Рафаел да изпее нещо. Той седна на върха на носа, който „оставя вдовици“, и запя следните думи с нешколуван, но искрен и сърдечен глас:

*О, Шенандоа, как искам да зърна
вълните ти шури,
о, Шенандоа, при теб ще се върна,
нас свързва ни широката Мисури.
О, Шенандоа, силно любя дъщеря ти
и бреговете ти богати.
Корабът плува, вятърът вее,
въжата изопва, платната ветрее.
Мисури с тез води могъщи
ще впрегнем като платна същи.
О, Шенандоа, не ще те оставя,
дорде жив съм, не ще те забравя.*

Мълчанието на суровите моряци е по-голямо признание от която и да е ерудирана похвала. Откъде Рафаел, момче, родено в Австралия,

ще знае наизуст американска песен?

— Де да я знам, че е янки — неловко отвърна той. — Мама ме научи да я пея, преди да умре. Само това ми остана от нея. Влязла ми е в главата.

И с тромави резки движения се върна към заниманията си. Двамата с Хенри отново усетихме враждебността, която работниците изпитват към стоящите от страни безделници, и оставихме тружениците да си вършат работата.

Докато чета записа от 15 октомври, когато за пръв път срещнах Рафаел

[1] „Нине отпущаеши“, песен на Симеон Богоприемец (лат.). — Бел.прев. ↑

[2] Характерно за културата на мориорите ритуално изображение на човешка фигура, растение или животно, изрязано върху ствола на лаврово дърво. — Бел.прев. ↑

[3] Баща ми никога не ми е говорил за дендроглифите и аз научих за тях едва по начина, описан в увода. Сега, когато мориорите от остров Чатъм са на ръба на изчезването, според мен те не могат да бъдат засегнати от предателство. — Дж.Ю. ↑

[4] Дестилирано алкохолно питие от Южна или Югоизточна Азия. — Бел.прев. ↑

[5] Старото име на островите Галапагос. — Бел.прев. ↑

ПИСМА ОТ ЗЕДЕЛГЕМ

Замъкът Зеделгем,
Неербеке,
Западна Фландрия
29.VI.1931 г.

Сиксмит,

Сънувах, че стоя в магазин за порцелан, толкова препълнен от пода, та чак до тавана с рафтове с порцеланови антики, че помръдна ли и едно мускулче, ще съборя няколко предмета и те ще се строят на парчета. Точно така и стана, само че вместо звън на строшен порцелан се разнесе величествен акорд, нещо средно между виолончело и челеста, в ре мажор (?) с дължина четири такта. С китката си закачих и съборих от пиедестала ѝ някаква ваза от династията Мин — ми бемол, цяла струнна секция, бляскава, неземна, ангелски ридания. За следващата нота — този път нарочно — бутнах фигурка на бик, после на млекарка, после на малък труженик с лопата — въздухът се изпълни с картечен звън, главата ми — с божествени хармонии. Ах, каква музика! Зърнах баща си да размахва перо и да пресмята стойността на строшените предмети, но *трябваше* да поддържам потока на музиката. Знаех, че само да успея да направя тази музика своя, ще стана най-великият композитор на века. Чудовищен смеец се кавалер, запратен към стената, предизвика мощен взрив на ударни.

Събудих се в апартамента си в „Импириъл Уестърн“, бирниците на Там Брюър бяха на път да разбият вратата и в коридора цареше суматоха. Не ме изчакаха дори да се обръсна — да се смаеш от вулгарността на тези негодници. Нямах друг избор, освен ловко да се измъкна през прозореца на банята, преди скандалджиите да са повикали управителя, за да научат, че младият господин от стая 237 не разполага с необходимите средства, за да плати доста набъбналата си сметка. Неприятно ми е да ти съобщя, че бягството не мина гладко. Водосточната тръба се отскубна от скобите със скрибуцане като на изтормозена цигулка и старият ти познайник полетя надолу и още

надолу. Зверски охлузена дясна половина на задника. По някакво чудо не си строших гръбнака, нито се набучих на оградата. Вземи си поука от това, Сиксмит. Неплатежоспособен ли си, пътувай с минимален багаж в куфар, достатъчно здрав, за да го хвърлиш от прозорец на първия или втория етаж на лондонския паваж. Не вземай хотелска стая по-нависоко.

Скрих се в една чайна, сгушена в почернял от сажди ъгъл на гара „Виктория“, и се помъчих да запиша музиката от магазина за порцелан в съня ми — не стигнах по-далеч от някакви си жалки два такта. Бях готов да се хвърля в ръцете на Там Брюър, само и само да си припомня онази музика. Паднах духом. Бях заобиколен от труженици с развалени зъби, кресливи като папагали и преливащи от безпричинен оптимизъм. Мисълта как една проклета вечер, прекарана в игра на бакара, може така необратимо да промени общественото положение на човек, действа отрезвяващо. Онези магазинери, таксиметрови шофьори и търговци имаха повече монети от половин крона и три пенса, скътани във вмирисаните си дюшеци някъде из Степни, отколкото аз, синът на видно духовно лице, мога да събера. Представих си тясна уличка: изпаднали дребни чиновници сноват нагоре-надолу като трийсет и вторини в алегро на Бетовен. Страх ли ме е от тях? Не, страх ме е да не стана един от тях. Каква полза от образование, възпитание и талант, когато си без пукнат грош?

Още не мога да повярвам. Аз, кеймбриджки колежанин от Каюс, съм на една крачка от просешката тояга. Реномираните хотели вече не ме допускат във фойетата си. В долнопробните хотели ми искат пари още на влизане. Не ме допускат в нито един престижен игрален дом отсам Пиренеите. Така или иначе, премислих възможностите си:

1) Да използвам оскъдните си финанси за наемане на мръсна стаичка в някой пансион, да изпрося няколко гвинеи от „Чичо Сесил и Сие“, да преподавам гами на префинени госпожички и техничност на кисели стари моми. Хайде сега. Ако можех да се преструвам на любезен с празноглавците, още щях заедно с бившите си състуденти да ближа задника на професор Макерас. Не, преди да си го казал, изключено е да тичам при татенцето с поредния сърцераздирателен вик за помощ. Така ще дам основание за всички злъчни думи, които е изрекъл за мен. По-добре да се хвърля от моста „Ватерло“ и да се оставя на волята на старата майка Темза. Сериозно.

2) Да тръгна на лов за кеймбриджки колежани, да им се подмажа и да се самопоканя у тях за лятото. Проблемно — по същите причини като 1). Колко време мога да крия изтънелия си джоб? Колко време мога да преживявам от тяхното съжаление, на тяхна издръжка?

3) Да навестя някой букмейкър — само че ако загубя?

Ти ще ми напомниш, че сам съм си навлякъл всичко това, Сиксмит, но свали от плещите си това дребнобуржоазно бреме и не бързай да ме отписваш. В отсрещния край на оживения перон един кондуктор обяви, че влакът, пътуващ в посока Доувър за кораба до Остенде, закъснява с трийсет минути. Този кондуктор беше моето крупие, което ме приканваше да удвоя залога или да се откажа. Ако човек просто си кротува, мълчи и слуша — да видиш как само светът преобръща плановете му за себе си, особено на почерняла от сажди лондонска гара. Допих блудкавия си чай и тръгнах през тълпата към билетната каса. Билетът отиване и връщане до Остенде беше прекалено скъп — в толкова затруднено положение бях изпаднал, — така че трябваше да взема еднопосочен. Качих се във вагона си точно когато свирката на локомотива избълва рояк мънички пискливи Фурии. Потеглихме.

Нека сега ти разкрия плана си, вдъхновен от една статия в „Таймс“ и дълго съзерцателно киснене във ваната на апартамента ми в „Савой“. В затъntenите белгийски дебри южно от Брюж живее в уединение един английски композитор на име Вивиан Еърс. Ти няма да си чувал за него, защото си музикален инвалид, но той е един от великите творци. Единственият британец от своето поколение, отхвърлил всяка помпозност, изящество, пасторалност и прелест. От началото на двайсетте досега не е създал нито една нова творба поради заболяване — той е наполовина сляп и едва държи писалка, — но в статия на „Таймс“ по повод неговия „Светски Богородичен химн“ (изпълнен миналата седмица в „Свети Мартин“) се споменава за цяло чекмедже с недовършени творби. Размечтах се как отивам в Белгия, убеждавам Вивиан Еърс, че трябва да ме наеме за свой секретар, приемам предложението му да ме учи, блясам на музикалния небосклон, жъна слава и богатство, съизмерими с таланта ми, което принуждава татенцето да признае, че, да, наистина синът, когото е обезнаследил, е същият онзи Робърт Фробишър, най-големият британски композитор на своето време.

Защо не? Нямах по-добър план. Знам, че ти, Сиксмит, пъшкаш и клатиш глава, но и се усмихваш, и тъкмо затова те обичам. Пътуване без произшествия до пролива... болнави предградия, отегчителни обработваеми площи, калният Съсекс. Доувър — същински кошмар, гъмжащ от болшевики, опоектизирани урви, романтични колкото задника ми, и сходен колорит. На пристанището обмених последните си шилинги за франкове и се настаних в каютата си на борда на „Кентската кралица“, ръждясала коруба, наглед толкова стара, че може да е участвала в Кримската война. Млад стюард с лице с цвят на картоф — прецених, че виненочервената му униформа и неубедителната му брадица не заслужават бакшиш. Той изгледа презрително куфара и папката ми за ръкописи: „Добре правите, че пътувате с малко багаж, господине“, и ме остави да се оправям сам. Нямах нищо против.

Вечерята представляваше дървено пиле, съсухрени картофи и долнопробен кларет. Съсед по маса ми беше г-н Виктор Браянт, млад фабрикант на кухненски прибори от Шефилд. Нямахме ни една музикална фибра в тялото си. През по-голямата част от вечерята разсъждаваше на тема лъжици, изтълкува учтивото ми поведение като заинтересованост и начаса ми предложи работа в своя отдел по продажбите! Представяш ли си? Благодарих му (със сериозна физиономия) и признах, че по-скоро бих гълтал прибори за хранене, отколкото да тръгна да продавам такива неща. Три мощни изсвирвания на сирената, машините смениха тембъра, усетих как корабът потегля, излязох на палубата да погледам как Албион се отдалечава в дъждовния сумрак. Вече няма връщане назад; последиците от стореното от мен са необратими. В Оркестъра на съзнанието ми Р.В.У. дирижираше „Морска симфония“: „Плавай, плавай само в дълбоки води, неудържима душа, напосоки, аз със теб и ти със мен“. Не съм голям любител на творбите му, но съвпадението беше съвършено. Вятърът на Северно море ме накара да се разтреперя, водните пръски ме облизаха от глава до пети. Лъскавите черни води ме приканваха да скоча. Обърнах им гръб. Легнах си рано, прелистих „Контрапункта“ на Нойс, заслушах се в далечното медно духово звучене на машинното отделение и нахвърлях монотонен пасаж за тромбон на основата на корабните ритми, но излезе доста несполучлив, и тогава познай кой почука на вратата ми! Стюардът с картофения тен, понеже му

свършила смяната. Дадох му нещо повече от бакшиш. Не беше Адонис, мършав, но изобретателен за съсловието си. После го пръждосах и потънах в мъртвешки сън. Донякъде ми се искаше това пътуване никога да не свършва.

Обаче свърши. „Кентската кралица“ доплава по мръсната вода до кривозъбата сестра близначка на Доувър, Остенде, дама със съмнителни добродетели. В ранното утро хъркането на Европа се разнесе ниско под басовите туби. Зърнах първите си туземци белгийци, които влачеха щайги, препираха се и при това мислеха на фламандски, холандски или какъвто е там език. Светкавично си събрах куфара: страх ме беше, че корабът ще отплава обратно за Англия, докато съм още на борда, или по-скоро че аз ще оставя това да се случи. Грабнах нещо за хапване от купата с плодове в кухнята на първа класа и се втурнах надолу по трапа, преди някой с нашивки на униформата да ме е настигнал. Стъпих на континентален чакъл и попитах един митничар как да стигна до железопътната гара. Той ми посочи раздрънкан трамвай, преливащ от недохранени работници, болнавост и нищета. Предпочетох кракомобила, вали не вали. Тръгнах по трамвайните линии из мрачни като ковчег улици. Остенде е целият нищестено сив и мръснокафяв. Ще ти призная, мислех си, че Белгия е тъпа страна за бягство. Купих си билет за Брюж и се покатерих на следващия влак — няма перони, представяш ли си? Очукан, празен влак. Преместих се в друго купе, защото моето миришеше неприятно, но всичките бяха еднакво зловонни. Пуших цигари, изпросени от Виктор Браянт, за да прочистя въздуха. Свирката на гаровия началник изсвири навреме, локомотивът се напъна като страдащ от подагра колежански инспектор на нощно гърне и се понесе напред. Скоро с уверена старческа стъпка запуфтя през мъгливия пейзаж от неугледни водоеми и плешиви горички.

Ако планът ми се увенчае с успех, Сиксмит, може съвсем скоро да тръгнеш за Брюж. Когато го направиш, хвани влака в шест, който пристига в онзи утринен час на „Гносиени“^[1]. Запилей се из криволичещите улици на града покрай слепите канали, портите от ковано желязо, запустелите дворове — да продължавам ли? Добре, благодаря — недоверчивите готически коруби, покривите като връх Арарат, обраслите с храсти тухлени кули, средновековните еркери, провесеното от прозорците пране, калдъръмените лабиринти, в които

погледът се изгубва, циферблатните принцове и тиктакащите принцеси, които отмерват часовете, почернелите от сажди гълъби и трите или четирите октави на камбаните, едни сдържано строги, други звънки.

Уханието на прясно изпечен хляб ме отведе в пекарна, където сплескана жена без нос ми продаде дузина кифлички с формата на полумесеци. Исках само една, но реших, че жената си има достатъчно грижи. От мъглата с трополене се показва вехтошарска талига и беззъбият каруцар приветливо ме заговори, но аз съумях да отговоря единствено: „Excusez-moi, je ne parle pas le Flamand“^[2], което го накара да се разсмее като гоблински цар. Дадох му кифличка. Сграбчи я с мръсна ръка, покрита със струпеи. В бедняшкия квартал (уличките воняха на отпадъци) децата помагаха на майките си да пълнят пукнати стомни с кафява вода от помпите. Накрая всичкото въодушевление ми дойде в повече, седнах да си поема дъх на стълбите на умираща вятърна мелница, загърнах се, за да се предпазя от влагата, заспах.

В следващия момент някаква вещица ме бодеше с дръжката на метлата си, за да ме събуди, и пищеше нещо като: „*Zie gie doad misschien?*“^[3]; но не ме цитирай. Синьо небе, топло слънце, нямаше и помен от мъгла. Възроден и замижал, аз ѝ предложих кифличка. Тя прие с недоверие, прибра я в престилката си за после и захвана да мете, като ръмжеше под носа си старинна песен. Май извадих късмет, че не са ме обрала. Разделих поредната кифличка с пет хиляди гълъба за видима завист на един просяк, така че трябваше да дам и на него. Тръгнах обратно по пътя, по който вероятно бях дошъл. На един причудлив петоъгълен прозорец пухкава прислужница подреждаше африкански теменужки в ниска кристална ваза. Момичетата ме пленяват по различни начини. Един ден може да се пробвам с някое. Почуках по стъклото и попитах на френски дали ще спаси живота ми, като се влюби в мен. Поклати глава, но се усмихна приятно учудено. Попитах къде е полицейският участък. Момичето посочи едно кръстовище.

Можеш да разпознаеш събрата музикант във всяка обстановка, дори сред полицаи. Човекът с най-лудия поглед, най-разчорленият, независимо дали гладно мършав или жизнерадостно дебел. Този френскоговорещ инспектор, свирач на английски рог и член на местното оперно дружество, беше чувал за Вивиан Еърс и бе така

любезен да ми начертае карта на пътя до Неербеке. Платих му за сведението с две кифлички. Той попита дали съм докарал британската си кола — синът му бил луд по остините. Казах, че нямам кола. Това го обезпокои. Как ще стигна до Неербеке? Няма автобус, няма железопътна линия, а четирийсет километра са дяволски много за изминаване пеша. Попитах може ли да взема назаем един полицейски велосипед за неопределено време. Каза ми, че това е крайно необичайно. Уверих го, че самият аз съм крайно необичаен, и му разясних накратко естеството на работата си с Еърс, най-прочутия приеман син на Белгия (те сигурно са толкова малко, че може и наистина да е така), в служба на европейската музика. Повторих молбата си. Неправдоподобната истина може да ти свърши по-добра работа от правдоподобната измислица и сега беше моментът да се убедя в това. Почтеният сержант ме заведе в един склад, където в продължение на няколко месеца се пазят изгубени вещи в очакване на пълноправните им собственици (преди да се озоват на черния пазар), но преди това поиска да чуе мнението ми за своя баритон. Тук ми заля „Смей се, палячо“ от „Палячо“^[4] (доста приятен глас в ниските регистри, но трябваше да поработи върху дишането си, а вибраторото му беше треперливо като сценична буря). Дадох няколко музикални напътствия, получих назаем викториански „Енфийлд“^[5] плюс въже, за да вържа куфара и папката си за седалката и задния калник. Той ми пожела на добър път и хубаво време.

Ейдриън едва ли някога е марширувал по пътя, по който аз излязох от Брюж (прекалено навътре е в територията на швабите), но въпреки всичко се почувствах свързан с брат си по силата на това, че дишах същия въздух на същата земя. Долината е равна като блатата в Кеймбриджшър, но е неподдържана. По пътя се подкрепях с последните кифлички и спирах край обеднели колиби за чаша вода. Никой от местните не се показва разговорчив, но и никой не каза „не“. Благодарение на насрещния вятър и веригата, която постоянно се откачаше, когато пристигнах в Неербеке, селото на Еърс, следобедът преваляше. Мълчалив ковач ми показа как да стигна до замъка Зеделгем, като с огризан молив в ръка допълни картата ми. Пътека с израснали по средата камбанки и живовляк ме отведе покрай изоставена хижа до някога величествена алея от стари италиански тополи.

Зеделгем е по-голям от дома на нашия пастор, в западното му крило се издигат няколко немощни кули, но не може да се мери с Одли Енд или със селското имение на Кейпън-Тенч. Забелязах момиче, което яздеше кон по полегат хълм, на чийто връх стърчеше разцепен бук. Подминах градинар, който ръсеше зеленчукова градина с пепел срещу охлювите. В двора пред къщата мускулест прислужник лъскаше автомобил „Морис Каули“. Като ме видя да се приближавам, той се изправи и зачака. До терасата в края на бордюра мъж в инвалидна количка седеше под една бухнала глициния и слушаше радио. Вивиан Еърс, по всяка вероятност. Тук свършваше лесната част на моя сън наяве.

Подпрях велосипеда на стената, казах на прислужника, че идвам при господаря му по работа. Той беше доста учтив, заведе ме до терасата на Еърс и съобщи на немски за пристигането ми. Еърс е съсухрен човечец, сякаш болестта е изсмукала всичките му жизнени сокове, но ме спря, когато понечих да коленича на посипаната със сгур пътека като сър Пърсивал пред крал Артур. Увертюрата ни се разгърна горе-долу по следния начин:

— Добър ден, г-н Еърс.

— Кой, по дяволите, сте вие?

— За мен е голяма чест да...

— Попитах: кой, по дяволите, сте вие?

— Робърт Фробишър, господине, от Сафрън Уолдън. Аз съм... Бях... студент на сър Тревър Макерас в кеймбриджкия колеж „Каюс“ и идвам чак от Лондон, за да...

— От Лондон до тук с колело?

— Не. Взех го назаем от един полицаи в Брюж.

— Така ли? — кратка пауза за размисъл. — Сигурно ви е отнело часове.

— Какво ли не правим за любимото дело, господине. Пилигримите катерят хълмове на колене.

— Какви са тези брътвежи?

— Исках да докажа, че съм сериозен кандидат.

— Сериозен кандидат за какво?

— За длъжността ваш секретар.

— Да не сте полудял?

Този въпрос винаги е по-труден, отколкото изглежда.

— Съмнявам се.

— Вижте, аз не съм пускал обява, че търся секретар!

— Знам, господине, но се нуждаете от такъв, дори ако още не го знаете. В статията в „Таймс“ пишеше, че заради болестта си не можете да композирате нови творби. Не мога да допусна музиката ви да се изгуби. Тя е изключително, изключително ценна. Затова съм тук, за да ви предложа услугите си.

Е, не ме отпрати веднага.

— Как, казахте, ви е името?

Отговорих му.

— Една от изгряващите звезди на Макерас, така ли?

— Откровено казано, господине, той не ме обичаше.

Както си се убедил на свой гръб, аз мога да бъда интересен, когато си го поставя за цел.

— Наистина ли? Каква би могла да е причината?

— В колежанския вестник написах, че Шестият му концерт за флейта — тук се прокашлях — най-показно робува на един предпубертетен Сен Санс. Той го взе много навътре.

— Написали сте подобно нещо за Макерас? — изхриптя Еърс, сякаш някой пилеше ребрата му. — Не се съмнявам, че го е взел навътре.

Продължението е кратко. Прислужникът ме въведе в салон, боядисан в масленозелено, в който висяха невзрачна картина на Фаркарсън с овце и купи сено и недотам сполучлив холандски пейзаж. Еърс повика жена си, г-жа Ван Утриве де Кромелинк. Тя беше запазила моминското си име и с такова име кой би могъл да я вини? Стопанката на къщата беше хладно любезна и се поинтересува от биографията ми. Отговорих ѝ чистосърдечно, макар че оправдах изключването си от „Каюс“ с неясно заболяване. За настоящите си финансови затруднения не обелих и дума — колкото по-отчаяно е положението, толкова по-резервиран е благотворителят. Достатъчно ги омаях. Разбрахме се, че поне ще пренощувам в Зеделгем. На сутринта Еърс щеше да провери музикалните ми способности, след което да вземе решение относно предложението ми.

Еърс обаче не се появи на вечеря. Пристигането ми съвпадна с началото на повтаряща се през две седмици мигрена, която го принуждава в продължение на ден-два да не излиза от покоите си.

Прослушването ми е отложено, докато той не се почувства по-добре, така че съдбата ми все още виси на косъм. Затова пък виното писпортер и омарът по американски по нищо не отстъпваха на тези в „Импириъл“. Окуражавах домакинята да говори — мисля, че тя беше поласкана от това колко много знам за прочутия ѝ съпруг, а и усети искрената ми любов към музиката му. О, с нас вечеряше и дъщерята на Еърс, младата ездачка, която бях видял по-рано. Госпожица Еърс е седемнайсетгодишно създание със страст към конете, наследило чипия нос на майка си. Цяла вечер не можах да изтръгна от нея и една учтива дума. Дали не вижда в мен изпаднал англичанин използвач със съмнителна репутация, дошъл да подмами болния ѝ баща към едно циганско лято, където тя не може да го последва и не е добре дошла? Хората са неразгадаеми.

Мина полунощ. Замъкът спи, така че трябва и аз да лягам.

Искрено твой,
Р.Ф.

* * *

Зеделгем
3.VII.1931 г.

Телеграма, а, Сиксмит? Ама че си задник.

Не ми изпращай повече телеграми, моля те — привличат вниманието! Да, още съм в чужбина, да, далеч съм от биячите на Брюър. Скъсай писмото от родителите ми с искане за сведения относно местопребиваването ми и го хвърли в Кам. Татенцето се „тревожи“ само защото кредиторите ми го друсат, за да видят дали от семейното дърво няма да падне някоя банкнота. Дълговете на обезнаследения син обаче са грижа единствено на сина — повярвай ми, проверил съм законовите формалности. Мамичка не е „полудяла“. Тя може да полудее единствено от вероятността гарафата да остане празна.

Прослушването ми се проведе завчера след обяд в музикалната стая на Еърс. Меко казано, не пожънах зашеметяващ успех — не знам още колко дни ще остана тук, много или малко. Признавам, че изпитах

известен трепет в началото, когато седнах пред пианото на стола на Вивиан Еърс. Този ориенталски килим, опърпаният диван, бретонските шкафове, натъпкани с пюпитри, роялът „Бьозендорфер“, карийонът — всички те са били свидетели на зачеването и раждането на „Вариации за кукла матрьошка“ и песенния цикъл „Дружествени острови“. Погалих същото онова чело, което първо отеква в „Концерт за чезнеци цигулки“. Когато чух как Хендрик бута към стаята инвалидната количка на господаря си, спрях да разглеждам и заставах с лице към вратата. Еърс остави без внимание моя поздрав с „надявам се, че сте се възстановили, господин Еърс“ и накара прислужника си да го остави с лице към градинския прозорец.

— Е? — попита той половин минута след като останахме насаме.
— Хайде. Впечатлете ме.

Попитах го какво иска да чуе.

— Аз ли трябва да избира програмата? Добре, знаете ли да свирите „Три слепи мишлета“?

Тогава аз седнах пред бьозендорфера и засвирих сифилитичното малоумие „Три слепи мишлета“ като хаплив Прокофиев. Еърс не отбеляза нищо. Продължих по-нежно с „Ноктюрно във фа мажор“ на Шопен. Той ме прекъсна с протяжно възклицание:

— Опитвате се да ме прелъстите, а, Фробишър?

Засвирих неговите собствени „Отклонения от тема на Лодовико Ронкали“, но още преди края на втория такт Еърс измърмори дълга и сочна ругатня, тропна по пода с бастуна си и каза:

— В „Каюс“ не са ли ви учили, че самолюбието заслепява?

Не му обърнах внимание и изсвирих творбата докрай безгрешно. За завършек на представлението реших да рискувам с 212-а соната в ла мажор на Скарлати, истинско мъчение от арпежи и акробатични трикове. Сбърках веднъж-дваж, но не се явявах на прослушване за концертен солист. След като свърших, В.Е. продължи да поклаща глава в ритъма на заглъхналата соната, или може би дирижираше далечните полюшващи се тополи. „Ужасно, Фробишър, веднага напуснете дома ми!“ — подобно изказване би ме натъжило, но не би ме изненадало. Вместо това той отбеляза:

— Може и да имате заложи за музикант. Днес е хубав ден. Разходете се до езерото и се полюбувайте на патиците. Имам нужда —

ох, от малко време, за да реша дали мога да намеря приложение на... дарбата ви.

Тръгна си, без да каже нищо повече. Струва ми се, че старият козел ме иска, но само ако се разплача от благодарност. Ако чековата ми книжка ми позволяваше да си тръгна, вече да съм се върнал с такси в Брюж и да съм се отказал от целия несполучлив замисъл. Той извика след мен:

— Един съвет, Фробишър, безплатен. Скарлати е свирил на клавесин, не на пиано. Не му придавайте толкова цвят и не използвайте педала, за да задържате ноти, които не можете да задържите с пръсти.

В отговор аз се провикнах, че имам нужда — ох, от малко време, за да реша дали мога да намеря приложение на... подаръка му.

Прекоших двора, където червендалест градинар разчистваше задавено от плевели поточе. Съумях да му обясня, че искам да говоря с господарката му, и то спешно — човекът определено не се отличава с остър ум, — и той махна неопределено към Неербеке, като изобрази с ръце въртене на волан. Чудно. Ами сега? Ще се полюбувам на патиците, защо не? Може да удуша една-две и да ги окача в гардероба на В. Е. В толкова мрачно настроение бях. Затова изобразих с ръце патици и попитах градинаря:

— Къде?

Той посочи буковото дърво, а жестът му казваше: „Тръгни натам, точно от другата страна“. Запътих се към дървото, като прескочих занемарен нисък плет, но преди да стигна върха на хълма, зад мен се разнесе конски тропот и госпожица Ева ван Утриве де Кромелинк — занаятчията ще трябва да се задоволя с по-простото „Кромелинк“, иначе мастилото ми ще свърши — препусна нагоре, яхнала черния си кон.

Поздравих я. Тя се завъртя около мен като царица Будика, демонстративно безмълвна.

— Колко влажен е въздухът днес — подхвърлих саркастично. — Почти сигурен съм, че по-късно ще вали, не мислите ли?

Тя не каза нищо.

— Облеклото ви е по-изтънчено от обносните ви — заявих й аз.

Мълчание. Из полето се разнесе пукот на ловни пушки и Ева успокои коня си. Той е хубавец — нищо лошо не може да се каже за

животното. Попитах я за името му. Тя отметна няколко черни къдрици от бузите си.

— Нарекох го Нефертити, като онази египетска царица, на която се възхищавам — и се обърна.

— То говори! — възкликнах аз и проследих с поглед момичето, което се отдалечи в галоп, докато се превърна в миниатюрна фигурка на фона на пасторалния пейзаж а ла Ван Дайк. Изстрелях след нея въображаеми снаряди, които описаха изящни параболи. Насочих оръдията си към замъка Зеделгем и превърнах крилото на Еърс в димящи отломки. Спомних си в коя страна се намирам и спрях.

От разцепения бук ливадата се спуска към декоративно езеро със звънливи жаби. Някога е било хубаво. Има опасен тесен мост, който свързва брега с едно островче, и множество цъфнали лилии с цвят на фламинго. Тук-там се стрелкат златни рибки, бляскави като пуснати във водата нови монети. Мустакати патици мандаринки крякат и просят хляб, изящно облечени просяци — точно като мен. В навес за лодки от насмолени дъски гнездат лястовици. Видях ред крушови дървета, може би останки от овощна градина, и легнах под тях да помързелувам — изкуство, което усъвършенствах по време на продължителното си възстановяване. Между ленивец и безделник има разлика, както между чревоугодник и лакомник. Загледах се във въздушното щастие на двойка водни кончета. Дори се заслушах в пърхането на крилете им, възторжен звук като от ветреещ се къс хартия в спиците на колело. Наблюдавах как един слепок изследва миниатюрната Амазония в корените на дървото, под което лежах. Тишина? Не съвсем, не. Събудих се след доста време от капки дъжд. Купестите облаци достигаха критична маса. Втурнах се към Зеделгем със скорост, с каквато едва ли отново някога ще тичам, когато в ушните ми канали отекна гръмовен рев и по лицето ми като чукчета на ксилофон затропаха първите едри капки.

Тъкмо успях да се преоблека в единствената си чиста риза и удари гонгът за вечеря. Г-жа Кромелинк се извини, че съпругът ѝ все още не е възвърнал апетита си, а госпожицата предпочита да се храни сама. Това беше идеално за мен. Задушена змиорка със сос от кервел, дъжд, стичащ се по терасата. За разлика от Фробишърови и повечето английски домове, в които съм бил, в замъка не цари мълчание по време на хранене и госпожа К. ми разказа накратко за семейството си.

Кромелинк са живели в Зеделгем още в далечните дни, когато Брюж е бил най-оживеното морско пристанище на Европа (така ми каза тя, не знам доколко е достоверно), така че Ева е славна потомка на шествековен род. Донякъде се привързах към жената, признавам. Тя се държи като мъж и пуши ароматни цигари с цигаре от рог на носорог. Тукатси ще забележи обаче, ако изчезне някоя ценна вещ. Случайно спомена, че в миналото са патили от крадлива прислуга, дори от един-двама обеднели гости на дома — представям ли си, че хората могат да се държат толкова недостойно? Уверих я, че моите родители са си патили по същия начин, и подпитах за моето прослушване.

— За изпълнението ви на Скарлати спомена, че „има надежда“. Вивиан не обича хвалбите — както за себе си, така и за другите. Казва: „Ако хората те хвалят, значи не вървиш по свой път“.

Попитах направо дали според нея Еърс ще се съгласи да ме наеме.

— Надявам се, Робърт.

С други думи, почакай и ще видиш.

— Трябва да разберете, че той се зарече никога вече да не напише и една нота. Това му донесе голяма мъка. Да възроди надеждата, че може отново да композира, е риск, който не бива да поема с лека ръка.

Приключихме с темата. Споменах по-ранната си среща с Ева и госпожа К. отбеляза:

— Дъщеря ми е била неучлива.

— Сдържана — безупречно отговорих аз.

Домакинята напълни чашата ми.

— Ева има тежък характер. Съпругът ми твърде малко се интересуваше от възпитанието ѝ на млада дама. Той изобщо не искаше деца. Говори се колко много се обичат бащи и дъщери, нали? Тук не е така. Учителите на Ева казват, че е ученолюбива, но потайна, а и никога не се е старала да се образова музикално. Често имам чувството, че въобще не я познавам.

Напълних чашата на госпожа К. и тя като че ли се развесели.

— Вижте ме как се оплаквам. Убедена съм, че вашите сестри са безупречно възпитани, нежни английски рози, нали, господине?

Съмнявам се, че интересът ѝ към младите наследнички на рода Фробишър е искрен, но жената обича да ме гледа как говоря, затова за

развлечение на моята домакиня аз нахвърлях остроумни карикатури на отчуждилия ме клан. Представих всички ни толкова забавни, че почти изпитах тъга по дома.

Тази сутрин, понеделник, Ева благоволи да сподели закуската ни — брадънамска шунка, яйца, хляб, сладки асортни, — но момичето се оплакваше на майка си за всевъзможни дреболии и при всяка моя намеса изсумтяваше равнодушно „да“ или рязко „не“. Еърс се чувстваше по-добре, затова закуси с нас. После Хендрик закара дъщерята в Брюж за поредната ѝ учебна седмица — Ева живее на пансион в града у семейство, чиито дъщери ходят в нейното училище, семейство Ван Ел или нещо подобно. Целият замък въздъхна облекчено, когато автомобилът се изгуби по алеята с тополите (наречена „Монашеската променада“). Ева наистина трови въздуха тук. В девет Еърс и аз се оттеглихме в музикалната стая.

— В главата ми звучи една малка мелодия за виола, Фробишър. Да видим дали можеш да я запишеш.

Приятно ми беше да го чуя, защото очаквах да започна отдалеч — с преписване на белова на някоя издраскана партитура и така нататък. Ако в първия ден докажех, че съм достоен да бъда живата писалка на В.Е., престоят ми тук щеше да бъде практически осигурен. Седнах на бюрото му с подострен молив 2В в ръка, с готов бял лист, в очакване да ми издиктува нотите една по една. Изведнъж той закрещя:

— Та, та! Та-та-та татамтатамтатам, та! Записахте ли? Та! Тарата! Тиха част: та-та-та-тт-ТА! ТАТАТА!!! Записахте ли?

Старият задник очевидно се забавляваше — човек можеше да нотира кресливото му ръмжене точно толкова, колкото да запише с ноти рева на дузина магарета, — но след още трийсет секунди ми просветна, че той не се шегува. Опитах се да го прекъсна, но човекът беше така погълнат от композирането си, че не забеляза. Изпаднах в дълбоко отчаяние, а Еърс продължаваше ли, продължаваше... Планът ми беше безнадежден. Какво си въобразявах, докато седях на гара „Виктория“? Угнетен, аз го оставих да довърши работата си върху творбата със слабата надежда, че след като я има завършена в главата си, може би ще му бъде по-лесно после да я повтори.

— Ето, свърших! — обяви той. — Записахте ли? Изтананикайте ми я, Фробишър, за да видим как звучи.

Попитах коя беше тоналността.

— Си бемол, разбира се!

Какъв размер?

Еърс стисна с пръсти хрущяла на носа си.

— Нима искате да кажете, че сте загубили мелодията ми?

Помъчих се да убедя себе си, че той се държи крайно неразумно. Помолих го да повтори мелодията — много по-бавно — и да назовава нотите си една по една. Последва дълга пауза, която трая сякаш три часа, докато Еърс решаваше дали да вдигне скандал или не. Накрая изпусна мъченическа въздишка.

— Четири осми, след 12-ия такт преминава в осем осми, ако успеете да изброите дотам.

Мълчание. Помислих за паричните си затруднения и си замълчах.

— Тогава да се върнем в самото начало.

Надменна пауза.

— Сега готов ли сте? Бавно... Та! Коя нота е това?

Последва мъчителен половин час, през който трябваше да познавам всяка нота една по една. Еърс потвърждаваше или отхвърляше предположението ми с изнервено кимване или поклащане на глава. Госпожа К. донесе ваза с цветя и аз направих физиономия с молба за помощ, но В.Е. сам заяви, че приключваме. Докато тичах навън, чух Еърс да се изказва (по мой адрес):

— Отчайващо е, Йокаста, момчето не може да запише простичка мелодия. Може би трябва да се присъединя към авангардистите и да мятам стрелички по листчета хартия с написани ноти.

В коридора икономката госпожа Вилемс се жалва на някого от слугите от влажното ветровито време и мокрото си пране. Тя е по-добре от мен. Аз съм манипулирал хора от амбиция, от похот или за заеми, но никога за покрив над главата си. Този прогнил замък вони на гъби и плесен. Изобщо не биваше да идвам тук.

Искрено твой,
Р.Ф.

П.П. — Финансово „затруднение“, колко уместен израз. Нищо чудно, че всички бедняци са социалисти. Виж, трябва да те помоля за заем. Не съм виждал по-безцеремонни правила от тези в Зеделгем (и слава богу — икономът на баща ми има по-богат гардероб от моя в

момента), но човек трябва да се придържа към някакъв стандарт. Не мога дори да оставя бакшиш на прислугата. Ако ми бяха останали някакви заможни приятели, щях да помоля тях, но истината е, че нямам такива. Не знам как ще пратиш пари, със запис или с телеграма, или ще ги сложиш в колет, или нещо друго, но ти си ученият, ти ще измислиш начин. Ако Еърс ме помоли да си тръгна, с мен е свършено. Чак до Кеймбридж ще стигне вестта, че Робърт Фробишър е трябвало да иска пари от досегашните си домакини, които са го изгонили, защото е бил неподходящ за желаната длъжност. Срамът ще ме убие, Сиксмит, наистина. За бога, изпрати незабавно каквото можеш.

* * *

Замъкът Зеделгем
14.VII.1931 г.

Сиксмит,

Слава на Блажения Руф, покровител на композиторите в нужда, слава на Небесата, амин. Чекът ти пристигна тази сутрин по пощата цял и невредим — представих те на домакините си като любящ чичо, който е забравил рождения ми ден. Госпожа Кромелинк твърди, че в Брюж има една банка, която ще го осребри. Ще съчиня песнопение в твоя чест и ще ти върна парите веднага щом мога. Може да стане по-скоро, отколкото очакваш. Дебелият лед, сковал изгледите за бъдещето ми, се топи. След унизителния първи опит за сътрудничество с Еърс аз се прибрах в стаята си в състояние на мъчително униние. Прекарах следобеда в писане на съзливата си жалба до теб — впрочем изгори я, ако вече не си го направил, — изпълнен със силна тревога за бъдещето. Излязох в дъжда с гумени ботуши и дъждобран и отидох до пощата в селото, като чистосърдечно се питах къде ли ще бъда след месец. Скоро след връщането ми госпожа Вилемс удари гонга за вечеря, но когато отидох в трапезарията, там чакаше Еърс, сам.

— Вие ли сте, Фробишър? — попита той с рязък тон, обичаен за старци, които се мъчат да проявят нежност. — Ах, Фробишър, радвам се, че можем да си поприказваме насаме. Вижте, тази сутрин се държах отвратително с вас. Болестта ми ме прави по-... прям,

отколкото е уместно понякога. Извинете ме. Ще дадете ли утре втора възможност на този сприяхав негодник, как мислите?

Дали госпожата не му беше казала в какво състояние ме е заварила? Дали Люсил не му беше споменала за наполовина събрания ми куфар? Изчаках, за да не долови облекчението в гласа ми, и благородно му казах, че няма нищо лошо в това да изказваш откровено мнението си.

— Бях твърде отрицателно настроен към предложението ви, Фробишър. Няма да е лесно да извадим музиката от моята кратуна, но нашето партньорство има залог за успех. Вашите музикалност и характер са повече от подходящи за тази работа. Жена ми казва, че даже се опитвате да композирате. Ясно е, че и за двама ни музиката е нашият кислород. С достатъчно воля ще се лутаме, докато открием правилния метод.

При тези думи госпожа Кромелинк почука, надникна вътре, на секундата долови атмосферата в стаята, както само някои жени умеят, и попита дали не желаем питие по тържествения повод. Еърс се обърна към мен.

— Това зависи от младия Фробишър. Какво ще кажете? Ще останете ли няколко седмици, евентуално няколко месеца, ако всичко тръгне добре? А може и по-дълго, кой знае? Но трябва да приемете скромно възнаграждение.

Замаскирах облекчението си като удоволствие, казах му, че за мен ще бъде чест, и не отхвърлих веднага предложението за заплата. — Тогава, Йокаста, кажи на госпожа Вилемс да донесе „Пино Руж“ от 1908!

Вдигнахме тост за Бакхус и за Музите и пихме вино, гъсто като кръв на еднорог. Избата на Еърс — към шестстотин бутилки — е една от най-добрите в Белгия и заслужава кратко отклонение. През войната тя останала неплячкосана от немските офицери, използвали Зеделгем като щаб на командването, благодарение на фалшива стена, с която бащата на Хендрик зазидал входа, преди семейството да избяга в Гьотеборг. Библиотеката и други обемисти ценни вещи също стояли през войната долу (в миналото там имало крипта на манастир), заключени в сандъци. Преди подписването на примирието прусаците опустошили сградата, но така и не намерили избата.

Изграждаме си работна рутина. С Еърс влизаме в музикалната стая към девет часа всяка сутрин, когато различните му страдания и болести не го възпрепятстват. Аз сядам на пианото, той — на дивана, запалил някоя от задушливите си турски цигари, и пристъпваме към един от нашите три работни метода. „Проверка“ — иска да прегледаме работата от предишната сутрин. Аз тананикам, пея или свира в зависимост от инструмента, а Еърс внася промени в партитурата. „Възстановка“ означава да прелиствам стари партитури, тетрадки и композиции, някои писани преди раждането ми, за да намеря пасаж или каденца, която Еърс смътно помни и иска да използва. Истинска детективска работа. „Композиране“ е най-трудоемката част, аз седя на пианото и се опитвам да насмогна на потока от „шестнайсетина, си бемол-сол; цяла, ла бемол — задръж четири такта, не, шест — четвъртини! Фа диез — не-не-не-не, диез — и... си бемол! Та-тара-тара-та!“. Сега маестрото поне назовава нотите си. Или, ако е в поетично настроение, може да каже: „Значи, Фробишър, кларинетът е наложницата, виолите са тисовете в гробищата, клавибордът е луната, така... дайте сега малко източен вятър да раздуха онзи акорд ла минор в 16-и такт“.

Както при добрия иконом (макар че, можеш да бъдеш сигурен, аз съм много повече от добър), моята работа е 9/10 предугаждана. Понякога Еърс ще помоли за артистична оценка, например: „Мислите ли, че този акорд става, Фробишър?“ или „Този пасаж връзва ли се с останалото?“. Ако кажа „не“, тогава той ще ме попита какво бих предложил в замяна, а веднъж-дваж дори е използвал поправката ми. Доста отговорно е. В бъдеще хората ще изучават тази музика.

Към един часа Еърс е вече изтощен. Хендрик го сваля в трапезарията, където за обяд към нас се присъединяват госпожа Кромелинк и ужасната Е., ако се е прибрала за почивните дни или за някой неучебен следобед. В следобедната жега Еърс спи. Аз продължавам да се ровя в библиотеката за съкровища, да композирам в музикалната стая, да чета ръкописи в градината (там цъфтят ослепителни бели лилии, ходжови лалета, тритоми, ружи), да обикалям с колелото из уличките на Неербек или да се разхождам из околните поля. Голям приятел съм със селските кучета. Те тичат след мен като плъховете или хлапетата след Чудния свирач. Местните отвръщат на

поздрава ми за добро утро или добър ден — вече ме знаят като госта на замъка, отседнал там за дълго.

След вечеря тримата понякога слушаме радио, ако има предаване, което става за слушане, иначе пускаме записи на грамофона (френски преносим модел в дъбова кутия), обикновено някоя от големите творби на Еърс, изпълнени под диригентството на сър Томас Бийчъм. Когато имаме гости, забавляваме се с разговори или с малко камерна музика. В други вечери Еърс иска да му чета поезия, особено любимия му Кийтс. Докато чета, той нашепва стиховете, сякаш гласът му се опира на моя. На закуска ме кара да му чета „Таймс“. Колкото и да е стар, сляп и болен, Еърс би могъл да кръстоса шпаги с всекиго в колежански дебат, макар че, както виждам, рядко предлага алтернативи на системите, които осмива: „Либерализъм? Нерешителност на богатите!“; „Социализъм? По-малкият брат на старовремския деспотизъм, когото иска да наследя!“; „Консерватори? Непреднамерени лъжци, чиято доктрина за свободната воля е най-голямата им заблуда“. За какъв тип държава е той? „За никакъв! Колкото по-организирана е държавата, толкова по-тъп е народът й.“

При цялата му сприхавост Еърс е един от малкото мъже в Европа, от когото искам да се повлияе творчеството ми. В музикално отношение той е двулик като Янус. Единият Еърс гледа назад към смъртния одър на романтизма, другият гледа към бъдещето. Това е Еърс, чийто поглед искам да проследя. Като го наблюдавам как използва контрапункт и смесва тембри, аз усъвършенствам своя език по вълнуващи начини. За краткия си престой в Зеделгем вече съм научил повече, отколкото за три години уроци със задника Макерас и неговия Весел оркестър на онанистите.

В замъка редовно гостуват приятели на Еърс и госпожа Кромелинк. Средно на седмица две или три вечери посрещаме гости. Солисти на връщане от Брюксел, Берлин, Амстердам или по-далеч; познати на Еърс от младежките му години във Флорида или Париж, както и добрият стар Морти Донт със съпругата си. Донт е собственик на работилници за шлифоване на диаманти в Брюж и Антверпен, говори неопределен, но голям брой езици, съчинява сложни многоезични остроумия, които се нуждаят от дълги обяснения, финансира фестивали и играе метафизичен футбол с Еърс. Госпожа Донт е като госпожа Кромелинк, но умножена десетократно —

наистина зловещо създание, което оглавява Белгийското жокейско дружество, сама кара семейния автомобил „Бугати“ и нежно обгрижва подобен на пухче за пудра пекинез на име Вей-вей. Несъмнено ще я срещаш и занапред в бъдещи писма.

Роднините са рядкост: Еърс е бил единствено дете, а някога влиятелното семейство Кромелинк е проявило капризна недалновидност, като в решителните моменти на войната е застанало на страната на губещите. Онези, които не са загинали в битка, до завръщането на Еърс и съпругата му от Скандинавия са в по-голямата си част обеднели, заболели и напуснали този свят. Други са избягали отвъд океана и там са умрели. Понякога ни навестяват старата гувернантка и две немощни лели на госпожа Кромелинк, но те седят мълчаливо в ъгъла като стари закачалки за шапки.

Миналата седмица диригентът Тадеуш Аугустовски, голям популяризатор на Еърс в родния си Краков, се отби без предупреждение на втория ден от мигрената. Госпожа Кромелинк не беше у дома и госпожа Вилемс дотича при мен в силен смут с молба да забавлявам видния гост. Не можех да я разочаровам. Френският на Аугустовски е добър колкото моя, така че прекарахме следобеда в риболов и спорове за додекафониците. Той мисли, че всички те са шарлатани, аз — не. Разказа ми истории за оркестъра през войната и един неописуемо мръсен виц, който включва жестове с ръце, така че ще почака до следващата ни среща. Аз улових двацет и пет сантиметрова пъстърва, а Аугустовски хвана огромен шаран. На здрачаване, когато се прибрахме, Еърс беше станал и полякът му каза, че е извадил късмет, като ме е наел. Еърс изсумтя нещо от рода на: „Несъмнено“. Очарователно ласкателство, Еърс. Госпожа Вилемс не остана много очарована от риболовните ни трофеи, но ги изкорми и ги сготви със сол и масло така, че се топяха в устата. На другата сутрин на тръгване Аугустовски ми даде визитната си картичка. Заради посещенията си в Лондон той държи апартамент в „Лангъм Корт“ и ме покани да му гостувам за фестивала догодина. Ура-ура!

Замъкът Зеделгем не е лабиринт като дома Ешер, макар и отначало да изглежда така. Вярно, западното му крило, със спуснати капаци и потънало в прах заради разходите по модернизирането и поддръжката на източното, е в окаяно състояние и, боя се, много скоро ще се наложи да го съборят. Един дъждовен следобед предприех

експедиция из стаите му. Влагата е опустошителна, в дебелите паяжини виси паднала мазилка, изтърканите камъни са осеяни с изпражнения на мишки и прилепи, гипсовите хералдически щитове над камините са се изронили с времето. Същото е и отвън — тухлените стени се нуждаят от ново запълване на фугите, липсват покривни керемиди, назъбените бойници са се срутили на земята и се въргалят на купчини, дъждовната вода се стича на ручейчета по средновековния пясъчник. Семейство Кромелинк са се замогнали от инвестиции в Конго, но нито един от братята не е преживял войната, а швабите „наематели“ на Зеделгем избирателно са разграбили всичко, което си е заслужавало да се плячкоса.

Източното крило обаче е уютен, претъпкан малък кошер, макар че при силен вятър покривните му греди скърцат като корабни мачти. Има своенравна система за централно отопление и примитивно електричество, при което хвърчат искри и те удря ток от ключовете за лампите. Бащата на госпожа Кромелинк е бил достатъчно далновиден, за да научи дъщеря си как да управлява имението, и сега тя отдава земята си под аренда на съседни земеделци, точно колкото да покрие разходите по поддръжката му, както разбирам — постижение, което в наши дни не е за пренебрегване.

Ева продължава да бъде надута госпожица, омразна като сестрите ми, но с ум, който не отстъпва на злобата ѝ. Като се изключи скъпата ѝ Нефертити, другите ѝ хобита са да се цупи и да се прави на мъченица. Обича да докарва до сълзи по-уязвимите слуги, после връхлита в стаята и заявява: „Мамо, тя пак се разрида, не можеш ли да я дисциплинираш както трябва?“. Установила е, че аз не съм лесна мишена, и е предприела война на изтощение: „Татко, колко време ще остане в дома ни господин Фробишър?“; „Татко, и на господин Фробишър ли плащаш колкото на Хендрик?“; „О, мамо, само питам, не знаех, че възнаграждението на господин Фробишър е деликатен въпрос“. Изважда ме от равновесие, неприятно ми е да го призная, но е така. Миналата събота имахме поредния сблъсък — по-скоро дуел. Бях излязъл с библията на Еърс, „Тъй рече Заратустра“, на каменния мост над езерото към острова с върбите. Непоносимо горещ следобед — даже на сянка се потях като прасе. След десет страници се почувствах така, сякаш Ницше чете мен, не аз него, затова се загледах във водните дървеници и тритоните, докато оркестърът в главата ми изпълняваше

„Въздух и танц“ на Фред Делиус. Творбата е сладникава като сиропиран сладкиш, но сънливата ѝ партия за флейта е доста сполучлива.

В следващия миг се озовах в ров, толкова дълбок, че небето се виждаше като тънка ивица високо над мен, озарена от светкавици, по-ярки от ден. Край рова патрулираха диваци, яхнали гигантски кафяви плъхове със зловещи зъби, които надушваха хората от работническата класа и ги разкъсваха. Тръгнах напред, като се помъчих да си придам състоятелен вид, и едва се удържах да не побягна, когато срещнах Ева. Попитах:

— Какво, по дяволите, търсите тук?

Ева изпадна в ярост!

— Това езеро принадлежи на семейството ми от пет века! Вие от колко време сте тук? Едва от три седмици! Така че, както виждате, мога да ходя където си искам!

Усетих гнева ѝ почти физически, като ритник в лицето на твоя покорен слуга. Имаше право, бях я попитал с обвинителен тон защо се разхожда из имението на майка си. Вече буден, аз скочих на крака, засипах я с извинения, обясних, че съм говорил насън. Съвсем забравих за езерото. Цамбурнах право вътре като проклет глупак! Намокрих се! За щастие водата ми стигаше само до пъпа и Бог не остави скъпоценния Ницше на Еърс да се накисне заедно с мен. Когато Ева най-после овладя смеха си, аз ѝ казах колко се радвам да видя, че може да прави нещо различно от това да се цупи. Отвърна ми, че имам водна леща в косата си — на английски. Стигнах дотам да я поощря с похвала за владеенето ѝ на езика. Тя върна топката:

— Не е трудно да смаеш англичанин.

И се отдалечи. Едва по-късно се сетих за остроумен отговор, така че момичето спечели сета.

Сега внимавай, защото ще говоря за книги и печалба. Докато се ровех в една ниша с книги в стаята си, ми попадна интересно разкъсано томче и аз искам да ми издириш цял екземпляр от книгата. Започва от деветдесет и девета страница, кориците ги няма, подвързията е разкъсана. От малкото, което мога да разбера, това е редактиран дневник на пътешествие от Сидни до Калифорния на нотариус от Сан Франциско на име Адам Юинг. Споменава се златната треска, затова предполагам, че става дума за 1849 или 1850. Дневникът

като че ли е отпечатан посмъртно от сина на Юинг (?). Този Юинг ми напомня за заблудения капитан Делано от „Бенито Серено“ на Мелвил, доверчив към всички заговорници — не забелязва, че верният му приятел д-р Хенри Гуз е вампир, който подклажда хипохондрията му, за да може бавно да го отрови и да вземе парите му.

Нещо ме съмнява автентичността на дневника — изглежда ми прекалено добре структуриран за истински дневник, а и езикът му не ми звучи съвсем достоверно, — но кой ще си прави труда да фалшифицира такъв дневник и защо?

За моя голяма досада текстът свършва по средата на едно изречение след четирийсетина страници там, където подвързията се е разкъсала. Прерових цялата библиотека за остатъка от проклетото нещо. Без успех. Едва ли е в наш интерес да привличаме вниманието на Еърс или на госпожа Кромелинк към неиндексираното им библиографско богатство, така че съм в задънена улица. Ще попиташ ли Ото Иенш на „Кейтнес Стрийт“ дали не знае нещичко за този Адам Юинг? Недочетената книга е като незавършена любовна история.

Прилагам опис на най-старите издания в библиотеката на Зеделгем. Както виждаш, някои са мн. стари, от началото на XVII в., така че веднага щом можеш, ми прати най-добрите цени на Иенш и накарай стария скъперник да се стресне, като небрежно му подхвърлиш, че вече има интерес от парижки книгопродавци.

Искрено твой,
Р.Ф.

* * *

Замъкът Зеделгем
28.VII.1931 г.

Сиксмит,

Малък повод за празненство. Преди два дни с Еърс завършихме първия плод на своето сътрудничество, кратка симфонична поема — „Птица на смъртта“. Когато изнамерих пиесата, беше банален аранжимент на стар тевтонски химн, безнадеждно изоставен от Еърс заради отслабващото му зрение. Новият ни вариант е интригуващо

създание. Има отзвуци от Вагнеровия „Пръстен на Нибелунгите“, после темата се разпада до кошмар а ла Стравински, надзираван от Сибелиусови призраци. Страховито, възхитително, да можеше да го чуеш. Завършва със соло за флейта и не някакви пърхащи флейтови трели, а птицата смърт от заглавието, проклинаща както първородните, така и последнородените.

Вчера Аугустовски ни навести отново на връщане от Париж. Прочете партитурата и захвана да сипе хвалби, както огняр сипе лопати с въглища. И има защо! Това е най-съвършената симфонична поема от известните ми творби, писани след войната, и ще ти кажа, Сиксмит, че не една и две от най-добрите идеи в нея са мои. Предполагам, че секретарят трябва с примирение да се откаже от своя дял в авторството, но никак не е лесно да го премълчи. Най-хубавото обаче тепърва предстои — Аугустовски иска да представи премиерно творбата, като лично я дирижира, на Краковския фестивал след три седмици!

Вчера станах на разсъмване, цял ден я преписвах на белава. Започна да ми се струва недотам кратка. Дясната ми ръка се откачи от писане и щом затворех клепачи, виждах нотни петолиния, но до вечеря свърших. За да го отпразнуваме, четиримата изпихме пет бутилки вино. За десерт отворихме най-хубавия мускат отонел.

Сега съм златното момче на Зеделгем. От мн. дълго време не съм бил ничие златно момче и това ми допада. Йокаста предложи да се преместя от стаята за гости в по-голяма празна спалня на втория етаж и да я обзаведа с каквото си харесам от другите стаи в Зеделгем. Еърс одобри преместването ми, затова казах, че ще го направя. За мое удоволствие нейно височество Надутата госпожица загуби хладнокръвието си и изхленчи:

— О, защо направо не го впишете и в завещанието, мамо? Защо не му дадете половината имение?

И стана от масата, без да помоли за извинение. Еърс измърмори на висок глас, така че тя да го чуе:

— Първата добра идея, която ражда главата на това момиче за седемнайсет години! Фробишър поне заработва проклетата си издръжка!

Домакините ми не искаха и да чуят моите извинения, казаха, че Ева трябва да се извини на мен и да се отърси от докоперниковите си

представи, че Вселената се върти около нея. Музика за ушите ми. Освен това: Ева заедно с двайсет свои съученици много скоро ще замине за два месеца в Швейцария да учи в партньорско училище. Още музика! Сякаш ми падна развален зъб. Новата ми стая е достатъчно голяма за бадминтон по двойки, има легло с балдахин, чиито завеси трябваше да изтупам от ланските молци, вековна кожена тапицария от Кордоба, която се люци от стените като люспи на дракон, но и в това има някакъв чар; тъмносиня гадателска топка, голям шкаф с орехови врати, шест кресла тронове и писалище от платан, на което пиша това писмо. През орловите нокти отвън се процежда обилна дантелена светлина. На юг се открива гледка към посивелите подстригани храсти. На запад се шири ливадата с пасящи крави, а църковната камбанария стърчи над гората отзад. Камбаните ѝ са моят личен часовник (всъщност Зеделгем може да се похвали с изобилие от антични часовници, от които едни звънят по-рано, други по-късно, като в миниатюрен Брюж). Общо взето, една-две класи над нашите стаи на „Уайманс Лейн“, една-две класи под „Савой“ или „Импириъл“, но просторно и сигурно. Освен ако не направя нещо нередно или недискретно.

Което ме връща към мадам Йокаста Кромелинк. Проклет да съм, Сиксмит, ако жената не започва полека да флиртува с мен. Двусмислието на думите, очите и леките ѝ докосвания — прекалено отработено поведение, за да бъде случайно. Да видим ти какво ще кажеш. Вчера следобед седях в стаята си и изучавах малко известно ранно произведение на Балакирев, когато на вратата почука госпожа Кромелинк. Беше със самото си за езда и с прибрана нагоре коса, която откриваше доста изкусителна шия.

— Съпругът ми иска да ви направи подарък — каза тя и влезе навътре, след като аз отстъпих. — Ето. По повод завършването на „Птица на смъртта“. Знаете ли, Робърт — езикът ѝ винаги се задържа на „т“ от „Робърт“, — Вивиан е толкова щастлив, че отново работи. От години не е бил така жизнерадостен. Това е просто подарък за спомен. Облечете го — и ми подаде превъзходна жилетка, копринено изящество в отомански стил с твърде забележителни орнаменти, за да бъде някога в крак или не в крак с модата. — Купих я по време на медения ни месец в Кайро, когато Вивиан беше на вашата възраст. Той няма да я носи повече.

Казах, че съм поласкан, но възразих, че не бих могъл да приема дреха с такава сантиментална стойност.

— Точно затова искаме да я носите. Нашите спомени са втъкани в нея. Облечете я.

Направих каквото ми нареди и тя я погали под претекст (?), че маха някаква прашинка.

— Елате пред огледалото!

Подчиних се. Жената застана на сантиметри зад мен.

— Прекалено е хубава за храна на молците, не сте ли съгласен?

Да, съгласен бях. Усмивката ѝ беше като двойно острие. Ако бяхме в някой задъхан роман на Емили, ръцете на съблазнителката щяха да се обвият около туловището на невинния, но Йокаста действа по-благоразумно.

— Имате съвсем същото телосложение като Еърс на вашите години. Странно, нали?

Да, отново се съгласих аз. Тя освободи с нокти кичур от косата ми, който се беше закачил за жилетката.

Нито я отблъснах, нито я окуражих. С тези неща не бива да се бърза. Без да каже дума повече, госпожа Кромелинк излезе.

На обяд Хендрик обяви, че къщата на доктор Егре в Неербек е била ограбена. За щастие няма пострадали, но полицията е издала предупреждение да се внимава за цигани и бандити. Нощем къщите трябва да се заключват. Йокаста потрепери и каза колко се радва, че аз съм в Зеделгем, защото мога да я защита. Признах, че съм се справял добре като боксьор в Итън, но изразих съмнение, че мога да отблъсна цяла шайка бандити. Сигурно бих могъл да държа кърпата на Хендрик, докато той им хвърля здрав тупаник. Еърс не каза нищо, но същата вечер извади изпод салфетката си един люгер. Йокаста му се скара, че размахва пистолета си на масата, но той не ѝ обърна внимание.

— Когато се върнахме от Гьотеборг, намерих този звяр под една разхалтавена дъска на пода в голямата спалня заедно с патроните за него — обясни Еърс. — Пруският капитан или го е забравил в бързината, или е загинал. Може да го е скрил там като предпазна мярка срещу метежници и неканени гости. И аз го държа до леглото си по същата причина.

Попитах дали мога да го подържа, защото дотогава се бях докосвал само до ловни пушки.

— Разбира се — отговори той и ми го подаде.

Всеки косъм по тялото ми настрохна. Този благонадежден железен приятел е убивал поне веднъж, бих заложил наследството си, ако още имах такова.

— Така че, както виждате — каза Еърс през дрезгав смях, — може да съм стар, сляп и сакат, но още имам зъби и мога да хапя. Слепец с пистолет и почти нищо за губене. Представете си какви поразии мога да направя!

Трудно ми е да преценя дали само ми се стори, че долавям заплаха в гласа му.

Отлични новини от Иенш, но не му съобщавай, че съм го казал. Ще ти изпратя въпросните три тома при следващото си ходене в Брюж — началникът на пощата в Неербекке има склонност към излишно любопитство и му нямам доверие. Вземи обичайните предпазни мерки. Изпрати печалбата ми до Първа белгийска банка, централен офис, Брюж — Донт щракна с пръсти и накара управителя да ми открие сметка. Не се съмнявам, че съм единственият Робърт Фробишър сред клиентите им.

Най-добрата новина: пак започнах да композирам свои неща.

Искрено твой,
Р.Ф.

* * *

Зеделгем
16.VII.1931 г.

Сиксмит,

Лятото прие сантиментален обрат: жената на Еърс и аз сме любовници. Не изпадай в паника! Само в плътския смисъл. Една нощ миналата седмица тя дойде в стаята ми, заключи вратата след себе си и без да сме разменили и дума, се съблече. Не искам да се хваля, но посещението ѝ не ме свари неподготвен. Всъщност заради нея бях оставил вратата откритата. Наистина, Сиксмит, трябва да опиташ да правиш любов в пълно мълчание. Всичките кръсъци се превръщат в блаженство, стига само да затвориш уста.

Щом отключиш тялото на една жена, сандъчето ѝ с тайни също се отваря (трябва да се пробваш някой път, с жените, имам предвид). Дали има нещо общо с това, че винаги губят на карти? След акта аз предпочитам просто да лежа неподвижно, но Йокаста говореше неударно, сякаш искаше да зарови голямата ни черна тайна под помалки сиви тайнички. Научих, че Еърс е пипнал сифилиса си в бордей в Копенхаген през 1915 г. по време на продължителна раздяла с жена си и оттогава не я е задоволявал, както и това, че след раждането на Ева лекарят е съобщил на Йокаста, че не може да има повече деца. Тя е много избирателна по отношение на случайните си връзки, но не се чувства длъжна да се извинява за правото си на такива. Увери ме, че още обича Еърс. Аз недоверчиво изсумтях. Това, че любовта върви ръка за ръка с верността, отсеке тя, е мит, измислен от мъжете и породен от тяхната несигурност.

Заговори и за Ева. Разтревожена е, че толкова се е старала да изгради у дъщеря си чувство за приличие, а така и не се е сприятелила с нея и вече като че ли е изпуснала момента. Проспах разказа за тези тривиални трагедии, но за в бъдеще трябва да внимавам повече с датчаните и особено с датските бордеи.

Й. поиска да повторим, сякаш за да скрепи връзката си с мен. Не възразих. Тя има тяло на ездачка, по-гъвкаво, отколкото се среща обикновено при зрелите жени, и по-технично от това на много десетшилингови кобили, които съм яздил. Подозирам, че върволицата от млади жребци, които е канила в яслите си, е доста дълга. И наистина, докато се унасях в сън след последния път, тя каза:

— Веднъж Дебюси дойде за седмица в Зеделгем, преди войната. Ако не греша, спа в същото това легло.

Долових тънка нотка в гласа ѝ, която ми подсказа, че е била с него. Не е невъзможно. С всяка фуста — това съм чувал за Клод, пък и е французин.

На сутринта, когато Люсил почука, за да ми донесе вода да се избърсна, бях сам. На закуска със задоволство забелязах, че поведението на Й. е невъзмутимо като моето. Дори се държа леко язвително към мен, когато накапах със сладко салфетката под приборите си, с което накара В.Е. да ѝ направи забележка:

— Не бъди толкова дребнава, Йокаста! Няма да ти се наложи да търкаш петното с хубавите си ръце.

Изневярата е сложен за изпълнение дует, Сиксмит — както при бриджа, избягвай по-слаби от теб партньори, иначе здраво ще загазиш.

Чувство за вина? Никакво. Тържество от завоеванието? Не особено, не. Само че още съм ядосан на Еърс. Онази вечер Донт дойдоха на вечеря и госпожа Д. помоли за някаква музика за храносмилане, затова аз изсвирих на пианото „Ангела на Монс“, онази пиеса, която написах по време на почивката с теб на островите Сили преди две лета, но не признах авторството си, а казах, че композиторът е „един приятел“. В момента я преработвам. Тя е по-хубава, поизгладена и изтънчена от онези сладникави като шербет имитации на Шуберт, които В.Е. е бълвал на двацетгодишна възраст. Й. и семейство Донт толкова я харесаха, че настояха за бис. Бях стигнал едва до шестия такт, когато В.Е. упражни неизвестно ми досега право на вето:

— Бих посъветвал приятеля ви да изучи докрай класиците, преди да заиграва с модернистите.

Сигурно ти звучи като безобиден съвет? Обаче той произнесе „приятеля ви“ с характерен полутон, който ми подсказа, че е съвсем наясно с истинската самоличност на този приятел. Може самият той да е прибягвал до същата хитрина в дома на Григ в Осло?

— Без съвършено владееене на контрапункта и хармонията — важно заяви В.Е. — този младеж никога няма да бъде нещо повече от уличен майстор на глупави трикове. Предайте това на приятеля си от мен.

Мълчаливо се вбесих. В.Е. каза на Й. да пусне на грамофона собствения му квинтет „Африкански вятър“. Тя се подчини на сприхавия стар заядливец. За утеха си припомних как изглежда тялото на Й. под лятната крепдешинена рокля и с какъв копнеж тя се пъха в леглото ми. Много добре, ще позлорадствам малко над рогата на моя работодател. Заслужава си го. Старият и болен дървен философ си остава дървен философ.

След изпълнението в Краков Аугустовски изпрати следната загадъчна телеграма. В превод от френски: „ПЪРВА ПТИЦА СМЪРТТА ОЗАДАЧИ ТЧК ВТОРО ИЗПЪЛНЕНИЕ ЮМРУЧЕН БОЙ ТЧК ТРЕТО ОЧАРОВА ТЧК ЧЕТВЪРТО ЦЕЛИЯТ ГРАД ГОВОРИ ТЧК“. Не знаехме със сигурност какво да мислим, но почти веднага след телеграмата последваха изрезки от вестници, преведени от

Аугустовски на гърба на една концертна програма. Е, нашата „Птица на смъртта“ се е прочула! Доколкото можахме да разберем, критиците са изтълкували разпадането на Вагнеровите теми в нея като директна нападка срещу Германската република. Група депутати националисти оказали натиск върху организаторите на фестивала да се изнесе пето представление. От театъра видели в това възможност за печалба и се съгласили на драго сърце. Германският посланик отправил официална нота, след която билетите за шестото представление се разпродали за двайсет и четири часа. Резултатът от всичко това е, че акциите на Еърс са скочили до небето навсякъде освен в Германия, където, както изглежда, са го заклеили като еврейски дявол. Национални вестници от целия континент му пишат да искат интервюта. Аз имам удоволствието да изпращам до всеки вестник учтив, но твърд формален отказ.

— Твърде зает съм да композирам — мърмори Еърс. — Ако толкова ги интересува „какво искам да кажа“, да слушат проклетата ми музика.

Вниманието обаче го възроди. Даже госпожа Вилемс признава, че от пристигането ми насам господарят се е съживил.

От страна на Ева враждебните действия продължават. Интересно ми е как е надушила, че между мен и баща ми има нещо гнило. Тя на висок глас се чуди защо никога не получавам писма от семейството си или защо не са ми изпратили част от моите дрехи. Попита дали някоя от сестрите ми не би искала да си кореспондира с нея. За да спечеля време, бях принуден да обещаая, че ще предам на сестрите си предложението ѝ, и може да се наложи да направя за мен още един фалшификат. Направи го много добър. Хитрата лисица е същата като мен, но в женски вариант.

Тази година август в Белгия е непоносимо горещ. Ливадата пожълтява, градинарят се опасява от пожари, земеделците са загрижени за реколтата, но покажи ми безгрижен земеделец и аз ще ти покажа психично здрав диригент. Сега ще запечатам това писмо и ще отида до селската поща, като ще мина през гората зад езерото. Не бива да оставям тези страници да се въргалат тук, та да попаднат пред очите на една седемнайсетгодишна разузнавачка.

По важния въпрос. Да, ще се срещна с Ото Иенш в Брюж, за да му предам лично илюстрираните ръкописи, но ти трябва да

посредничиш при всички сделки. Не искам Иенш да разбере кои са любезните ми домакини. И той като всички търговци е чиста проба ненаситен хищник, даже повече от другите. Без окото му да мигне, ще се опита да ме шантажира, за да намали нашата цена — или дори направо да си спести плащането. Кажу му, че ще чакам да ми плати на място в новички банкноти, без неговите смехотворни кредитни договори. После ще ти изпратя пощенски запис, като ще включа сумата, която ми зае. По този начин няма да те обвинят в съучастничество, ако Иенш ми скрои някой номер. Аз съм вече опозорен и следователно няма да загубя репутацията си, ако го натопя. И това му кажи.

Искрено твой,
Р.Ф.

* * *

Зеделгем
Вечер, 16.VIII.1931 г.

Сиксмит,

Скучното ти писмо от „юриста“ на баща ми беше асо коз. Браво. Прочетох го на глас, докато закусвахме — предизвика само мимолетен интерес. Пощенското клеймо от Сафрѝн Уолдѝн също е майсторски изпипано. Наистина ли си излязъл от своята лаборатория и в слънчевия есекски следобед си се завлякъл до пощата, за да го пуснеш лично? Еърс покани нашия „господин Кѝмингс“ да ме посети в Зеделгем, но ти си писал, че времето ти е мн. ограничено, затова госпожа Кромелинк каза, че Хендрик ще ме закара в града, за да подпиша документите там. Еърс измърмори, че губим един ден работа, но той и без това обича да мърмори.

Тази росна сутрин с Хендрик потеглихме по същите пътища, по които дойдох с колело от Брюж преди половин лято. Бях облякъл едно елегантно сако на Еърс — сега, когато малкото ми дрехи, спасени от ноктите на „Импириѝл“, започват да се износват, голяма част от неговия гардероб постепенно се прехвърля в моя. Вързахме енфийлда за задната броня, за да спазя обещанието си и да върна въпросното

колело на добрия полицай. Загърнах нашата пергаментова плячка в нотни листа, без които, както всички в Зеделгем знаят, не ходя никъде, и я скрих от случайни погледи в неугледна торба, която задигнах. Хендрик беше свалил гюрука на колата, така че имаше твърде много вятър, за да разговаряме. Неразговорлив тип, както приляга на положението му. Странно ми е да го призная, но откакто започнах да обслужвам госпожа Кромелинк, изпитвам по-голяма неувереност пред слугата на съпруга ѝ, отколкото пред самия ѝ съпруг (Иокаста продължава да ме удостоява с посещение веднъж на три-четири ноци, но никога, когато Ева си е у дома, което е мн. мъдро, а и човек не бива да излапва подарените му шоколадови бонбони наведнъж). Неудобството ми е породено от възможността Хендрик да знае. О, ние на втория етаж обичаме да се поздравяваме за своята предпазливост, но за онези, които сменят чаршафите, няма тайни. Не се тревожа особено. Аз не досаждам на прислугата с неразумни искания, а и Хендрик е достатъчно трезвомислещ, за да заложи на възискателна господарка, която има много години пред себе си, а не на господар инвалид с перспективи като тези на Еърс. Всъщност Хендрик е особняк. Трудно можеш да отгатнеш предпочитанията му. От него би излязло отлично крупие.

Той ме остави пред кметството, отвърза енфийлда и ме остави да тичам по задачи, като ме помоли да занеса много поздравии от него на една болна сестра на баба му. Подкарах колелото си през тълпите от туристи, ученици и граждани и само няколко пъти обърках пътя. В полицейския участък музикалният инспектор здравата се засуети около мен и изпрати да донесат кафе и кифлички. Радваше се, че работата ми при Еърс е потръгнала така добре. Докато успее да се измъкна, стана десет часът и дойде време за срещата ми. Не бързах. В рамките на добрия тон е да караш търговците да чакат.

Йенш стоеше подпрян на бара в „Льо Роял“ и ме поздрави с думите:

— Ха, честна дума, по желание на публиката Невидимият човек се завръща!

Кълна се, Сиксмит, всеки път, когато го видя, този стар, обрасъл с брадавици лихвар ми изглежда все по-отблъскващ. Дали не държи скрит на тавана свой магически портрет, който се разхубавява с всяка година? Недоумявам защо толкова се зарадва да ме види. Огледах

помещението за тайно уведомени кредитори, един втрещен поглед — и щях да изхвърча като стрела. Йенш отгатна мислите ми.

— Колко си подозрителен, а, Роберто? Едва ли ще тръгна да създавам грижи на една непослушна гъска, която снася такива великолепни яйца, нали? Хайде — той махна към бара, — какво ще пиеш?

Отговорих, че да дяля едно помещение с него, пък било то и толкова голямо, е достатъчно опияняващо, затова бих предпочел направо да се залавяме за работа. Той се подсмихна, потупа ме по рамото и ме заведе на втория етаж в стаята, която беше наел за нашата сделка. Никой не тръгна след нас, но това не е гаранция за нищо. Вече ми се искаше да бяхме уредили среща на по-публично място, където биячите на Там Брюър да не могат да нахлузят чувал на главата ми, да ме хвърлят в някой багажник и да ме откарат обратно в Лондон. Извадих книгите от торбата, а Йенш измъкна пенснето си от джоба на сакото. Разгледа ги на едно бюро до прозореца. Опита се да свали цената, като каза, че състоянието им е по-скоро „прилично“, отколкото „добро“. Аз спокойно ги увих, прибрах ги в торбата си и накарах стиснатия евреин да ме гони по коридора, докато не признае, че състоянието на книгите е наистина „добро“. Оставих го да ме заведе обратно в стаята, където бавно преброихме банкнотите и аз получих цялата договорена сума. Свършихме работата, въздъхна той, каза, че съм го разорил, усмихна се с онази усмивка и сложи косматата си лапа на коляното ми. Казах, че съм дошъл да продавам книги. Той попита защо работата трябва да пречи на удоволствието. Със сигурност малко джобни пари ще бъдат от полза на един млад франт в чужбина.

Час по-късно оставих Йенш заспал и портфейла му изтънял. Отидох право в банката от отсрещната страна на площада и бях приет от секретаря на управителя. Сладостна платежоспособност! Както обича да казва татенцето: „Пролятата ти пот е най-добрата ти награда!“ (не че изобщо някога е проливал пот на синекурната си длъжност на амвона). Следващата ми спирка беше градският музикален магазин, „Флагщад“, откъдето купих топ нотни листа, за да го сложа на мястото на липсващите обемисти книги в торбата ми, в случай че някой забележи разликата. Когато излязох, на витрината на един обушар видях чифт жълто-кафяви гети. Влязох, купих ги. В

магазин за тютюневи изделия видях табакера от шагренова кожа. Купих я.

Трябваше да убия още два часа. Пих студена бира в едно кафене и още една, и още една, и изпуших цял пакет превъзходни френски цигари. Парите на Йенш не са неизчерпаем запас, но, Бог ми е свидетел, имах такова чувство. После намерих една затънтена църква (стоях настрана от туристическите забележителности, за да не се сблъскам с някой сърдит книгопродавец) със свещи, сенки, печални мъченици, тамян. Не бях влизал в църква от онази сутрин, когато татенцето ме изпъди. Вратата към улицата постоянно се хлопаше. Жилави старици влизаха, палеха свещи, излизаха. Катинарът на кутията за дарения беше от най-добрите. Хора коленичеха за молитва, някои мърдаха устни. Завиждам им, наистина. Завиждам и на Бога, посветен в техните тайни. Вярата, най-широко достъпният клуб на Земята, има най-лукавия портиер. Всеки път щом вляза през широко отворената му врата, се намирам отново на улицата. Колкото и да се стараех да мисля богоугодни мисли, все си представях как прокарвам пръсти по тялото на Йокаста. Дори светците и мъчениците от витражите ми се струваха леко възбуждащи. Такива мисли едва ли ме доближават до Небето. Накрая ме пропъди един мотет на Бах — хористите не бяха непоносимо лоши, но за органиста единствената надежда за спасение беше куршум в главата. Дори му го казах — тактичност и сдържаност са добри и подходящи качества за светски разговор, но става ли дума за музика, човек не бива да увърта.

В чиста и спретната градска градина на име Миневатер Парк влюбени двойки се разхождаха хванати за ръце сред върби, банксии и компаньонки. Мършав сляп цигулар свиреше за дребни монети. Виж, той можеше да свири. Поисках „Добър вечер, Париж!“ и човекът я изсвири с такъв размах, че аз пъхнах в ръката му шумоляща банкнота от пет франка. Той свали тъмните си очила, опипа водния знак, извика името на любимия си светец, събра дребните си монети и се втурна с лудешки смях през цветните лехи. Който е казал, че щастие с пари не се купува, явно ги е имал в изобилие.

Седнах на желязна пейка. В един часа зазвъняха камбани — наблизко, надалеч, едни през други. От адвокатските и търговските кантори наизлязоха чиновници да хапнат сандвичи в парка и да се насладят на зеления бриз. Чудех се дали да не закъснея за Хендрик,

когато познай кой влезе в парка с валсова стъпка, без компаньонка, в компанията на някакъв фронт с вид на насекомо пръчица, два пъти по-възрастен от нея и с вулгарна венчална халка на пръста, а тя дръзка като валдхорна. Позна от първия път. Ева. Скрих се зад вестник, който един чиновник беше оставил на пейката. Нямаше физически контакт между нея и събеседника ѝ, но двамата минаха точно покрай мен с непринудена интимност, каквато тя никога, никога не показва в Зеделгем. Направих си очевидния извод.

Ева залагаше чиповете си на съмнителна карта. Мъжът крещеше, за да го чуят околните непознати и да се смаят.

— Човек е господар на времето, Ева, когато той и връстниците му, без да се замислят, приемат едни и същи неща за даденост. Съответно когато времената се променят, а човекът — не, с него е свършено. Позволи ми да добавя, че по същата причина рухват империи.

Този философстващ празноглавец ме стъписа. Момиче с външния вид на Е. би могло да си намери по-добра партия, нали? Стъписа ме и поведението на Е. Посред бял ден в собствения ѝ град! Нима иска да се опозори? Дали не е от онези свободомислещи суфражетки а ла Росети? Проследих двойката от безопасно разстояние до градска къща на богаташка улица. Мъжът бързо и подозрително огледа улицата, преди да пъхне ключа в ключалката. Аз се шмугнах в един двор. Представи си как Фробишър ликуващо потрива ръце!

В петък следобед Ева се прибра късно, както обикновено. Във вестибюла между стаята ѝ и вратата към конюшната има дъбов трон. Настаних се в него. За нещастие се заплеснах по цветните нишки в старинното стъкло и не забелязах появата на Е. с камшик за езда в ръка, съвсем неподозираща, че я причакват.

— Това засада ли е? Ако искате да обсъдите с мен личен проблем, бихте могли да ме предупредите!

Свари ме неподготвен, което ме накара да произнеса мисълта си на глас. Ева чу думата.

— Доносничка, така ли ме наричате? *Une moucharde?*^[6] Това не е любезно, господин Фробишър. Ако кажете, че съм доносничка, ще навредите на репутацията ми. А ако навредите на репутацията ми, тогава ще се наложи аз да съсипя вашата!

Със закъснение открих огън. Да, точно за репутацията ѝ трябва да я предупредя. След като даже гостуващ чужденец в Брюж я е засякъл в учебно време в Минерватер Парк в компанията на някакъв развратен жабок, само въпрос на време е всички клюкарки в града да прекръстят семейство Кромелинк-Еърс на Кал!

В първия миг очаквах плесница, в следващия тя се изчерви и сведе очи. Кротко попита:

— Казахте ли на майка ми какво сте видели?

Отговорих, че не, на никого не съм казал — засега. Е. внимателно се прицели:

— Много глупаво от ваша страна, мосю Фробишър, защото мама щеше да ви каже, че този загадъчен „компаньон“ е мосю Ван де Велде, господинът, при чието семейство отсядам през седмицата. Баща му е собственик на най-големия завод за амуниции в Белгия и той е почтен семеен човек. В сряда учим само до обяд и мосю Ван де Велде беше така любезен да ме придружи от кантората си до дома. Неговите дъщери бяха на репетиция на хора. Училището не одобрява момичетата да излизат навън сами дори през деня. Доносниците ходят по парковете, както виждате, доносници с извратени мисли, които дебнат да съсипят репутацията на някое момиче, или може би търсят възможности да го изнудват.

Блъф или ответен огън? Избрах двоен залог.

— Да го изнудват? Аз самият имам три сестри и бях загрижен за репутацията ви! Това е всичко.

Тя се наслаждаваше на преимуществото си:

— О, така ли? Колко деликатно от ваша страна! Кажете ми, господин Фробишър, какво точно мислехте, че ще направи с мен мосю Ван де Велде? Да не би да сте изпитали силна ревност?

Ужасяващата ѝ прямота — за момиче — направо ме разстреля.

— Доволен съм, че изяснихме това просто недоразумение — аз надянах най-неискрената си усмивка — и ви поднасям най-искрените си извинения.

— Приемам най-искрените ви извинения в съвсем същия дух, в който са ми поднесени.

Е. тръгна към конюшнията и размаха камшика си във въздуха като опашка на лъвица. Аз отидох в музикалната стая, за да се разтуша от слабото си представяне с някой дяволски Лист. Обикновено мога да

докарам отлично изпълнение на „Проповед пред птиците“, но миналия петък не се получи. Слава богу, че утре Е. заминава за Швейцария. Ако някога научи за нощните похождения на майка си — ох, непоносимо ми е да си го помисля. Защо никога не съм срещал момче, което да не мога да въртя на пръста си (и не само на пръста си), но жените в Зеделгем като че ли всеки път ме надвиват?

Искрено твой,
Р.Ф.

* * *

Зеделгем
29.VIII.1931 г.

Сиксмит,

Седя по халат на писалището си. Църковната камбана бие пет пъти. Поредната жадна сутрин. Свещта ми е изгоряла. Изтощителна нощ, в която всичко се преобърна с краката нагоре. В полунощ Й. дойде в леглото ми и в разгара на нашите атлетични занимания някой се блъсна във вратата ми. Смехотворен ужас! Слава богу, на влизане Й. я беше заключила. Дръжката на вратата затрака, започна се настоятелно чуване. Страхът може както да замъгли, така и да проясни съзнанието, и като си спомних за Дон Жуан, скрих Й. в гнездо от завивки и чаршафи на продъненото си легло, като леко отдръпнах завесата, за да покажа, че нямам какво да крия. Засуетих се из стаята — не можех да повярвам, че това се случва на мен, — като съзнателно се блъсках в разни предмети, за да спечеля време, и когато стигнах до вратата, извиках:

— Какво става, по дяволите? Пожар ли има?

— Робърт, отвори!

Еърс! Представи си, приготвих се да залегна в очакване на куршуми. Отчаяно попитах колко е часът, за да протакам още някоя и друга секунда.

— Какво значение има? Не знам! Хрумна ми мелодия, момче, за цигулка, истински подарък, и не ми дава да спя, затова трябва да я запишеш — веднага!

Дали да му се доверя?

— Не може ли да почака до сутринта?

— Не, по дяволите, не може, Фробишър! Ще я забравя!

Дали да не отидем в музикалната стая?

— Ще събудим цялата къща и — не, всяка нота си е на мястото, в главата ми е!

Тогава му казах да почака да запаля свещ. Отключих вратата и там стоеше Еърс с по един бастун във всяка ръка, по нощница, като мумифициран от лунната светлина. Зад него стоеше Хендрик, мълчалив и бдителен като индиански тотем.

— Отмести се, отмести се! — Еърс ме избута и мина покрай мен. — Намери писалка, вземи някой празен нотен лист, включи лампата, бързо. За какъв дявол заключваш вратата, като спиш с отворени прозорци? Прусациите си отидоха, а призраците минават през вратите.

Смотолевих нещо от рода на това, че не мога да заспя на отключена врата, но той не ме слушаше.

— Имаш ли нотни листа тук, или да пратя Хендрик да донесе?

От облекчението, че В.Е. не е дошъл да ме сгази как оправям жена му, нахлуването му започна да ми изглежда по-малко нелепо, отколкото беше всъщност, затова казах да, добре, имам хартия, имам писалки, да започваме. Зрението на Еърс е прекалено слабо и той не би могъл да види нещо подозрително в издутината на леглото ми, но присъствието на Хендрик представляваше заплаха. Човек не бива да разчита на дискретността на прислугата. След като настани господаря си в един стол и загърна раменете му с одеяло, аз казах, че ще го повикам, когато приключим. Еърс не ми възрази — той вече си тананикаше. Заговорнически искрици ли видях в очите на Х.? Стаята беше прекалено тъмна, за да кажа със сигурност. Прислужникът едва забележимо се поклони, отдалечи се плавно като на добре смазани кънки и безшумно затвори вратата след себе си.

Написках лицето си с малко вода от легена в стаята и седнах срещу Еърс разтревожен, че Й. може да забрави за скърцащите подови дъски и да се опита да излезе на пръсти.

— Готов съм.

Той затананика сонатата си такт по такт, после назова нотите. Скоро причудливостта на миниатюрата му ме погълна напук на обстоятелствата. Това е колеблива, циклична, кристалночиста мелодия.

Завърши на деветдесет и шестия такт и Еърс ми каза да отбележа на листа „*triste*“^[7]. После ме попита:

— Е, какво мислиш?

— Не знам — отговорих му аз. — Изобщо не прилича на другите ви творби. Не прилича на нищо друго. Но хипнотизира.

Еърс седеше тежко отпуснат като в прерафаелитско маслено платно, озаглавено „Заситената Муза захвърля своята кукла“. В предутринната градина се извиси птича песен. Представих си извивките на Й. в леглото, само на метри от мен, и дори изпитах опасен прилив на нетърпелив копнеж по нея. В.Е. беше като никога неуверен в себе си.

— Сънувах някакво... кошмарно кафене, ярко осветено, но под земята, без излаз навън. Бях мъртъв от много, много години. Всички сервитьорки бяха с еднакви лица. Храната беше сапун, единствената напитка беше сапунена пяна в чаши. Музиката в кафенето беше — той вдигна уморен пръст и посочи ръкописа — ето тази.

Позвъних за Х. Исках Еърс да излезе от стаята ми, преди изгревът да е заварил жена му в леглото ми. След минута Х. почука. Еърс се изправи на крака и закуцука към него — той мрази другите да виждат как някой му помага.

— Добра работа, Фробишър — разнесе се гласът му от коридора.

Затворих вратата и изпуснах дълбока въздишка на облекчение. Хвърлих се обратно в леглото, където алигаторът от моето чаршафено блато заби ситни зъби в младата си плячка.

Впуснахме се в страстна прощална целувка, когато — проклет да съм — вратата отново изскърца.

— Още нещо, Фробишър!

О, Майко на всички сквернословия, не бях заключил вратата! Еърс се понесе към леглото като корабокруширания „Хесперс“^[8]. Й. се пхна обратно под чаршафите, докато аз издавах възгласи на стресната почуда. Слава богу, Хендрик чакаше отвън — случайност или тактичност? В.Е. напипа ръба на леглото ми и седна на него, само на сантиметри от издатината, където беше Й. Ако сега тя кихнеше или се изкашляше, даже слепият Еърс щеше да ни хване.

— Неудобен въпрос, затова ще говоря направо. Йокаста. Тя не е много вярна жена. Като съпруга, искам да кажа. Приятели ми намекуват

за непристойното ѝ поведение, врагове ми съобщават за любовните ѝ похождения. Тя някога... с теб... разбираш ли накъде бия?

Майсторски накарах гласа си да зазвучи глухо:

— Не, господине, не мисля, че разбирам накъде биете.

— Спести ми момчешката си свенливост! — Еърс се наведе към мен. — Някога жена ми отправяла ли ти е намеци? Имам право да знам!

Бях на косъм нервно да се изкискам.

— Намирам въпроса ви за крайно безвкусен.

От дъха на Йокаста бедрото ми се изпоти. Сигурно се задущаваше от горещина под завивките.

— Аз не бих нарекъл с думата „приятел“ някого, който разпространява такива мерзости. В случая с госпожа Кромелинк ми се струва, че подобно нещо не може нито да се помисли, нито да се изрече. Ако в някакъв момент — не знам, на нервен срив — тя започне да се държи толкова неуместно, ами, честно казано, Еърс, сигурно бих поискал съвет от Донт или бих разговарял с доктор Егре.

Софистиката образува хубава димна завеса.

— Значи няма да ми отговориш с една дума?

— Ще ви отговоря с две думи: категорично не! И много се надявам да сме изчерпали темата.

Еърс остави да се изнижат няколко дълги секунди.

— Ти си млад, Фробишър, богат си, имаш остър ум, а и, както разправят, никак не си грозен. Не ми е ясно какво те задържа тук.

Добре. Той се разнежваше.

— Вие сте моят Верлен.

— Така ли, млади ми Рембо? Тогава къде е твоят „Един сезон в ада“?

— В нахвърляни бележки, в черепа ми, вътре в мен, Еърс. В бъдещето ми.

Не можех да определя дали ме гледа с насмешка, съжаление, носталгия или презрение. Тръгна си. Аз заключих вратата и се мушнах в леглото — за трети път тази нощ. Креватният фарс, когато се разиграва в действителност, е извънредно тъжен. Йокаста ми се стори ядосана.

— Какво? — изсъсках аз.

— Мъжът ми те обича — каза съпругата и се облече.

Зеделгем се разсънва. Тръбите пъшкат като стари лели. Замислих се за дядо си, чиято своенравна гениалност прескочи поколението на баща ми. Веднъж той ми показва гравюра на някакъв сиамски храм. Не си спомням името му, но преди векове там проповядвал един ученик на Буда и оттогава всеки вероломен крал, тиранин и монарх на това кралство го доукрасявал с мраморни кули, ароматни горички, позлатени куполи, разкошни стенописи по сводестите тавани, поставял изумруди в очите на статуите му. Според легендата, когато храмът стане равен по хубост на своя двойник в Чистата земя, в този ден човечеството ще е изпълнило предназначението си и ще настъпи свършекът на Времето.

Хрумна ми, че за хора като Еърс такъв храм е цивилизацията. Масите — роби, селяни и воители пехотинци — живеят в пукнатините на камъните му, невежи дори за невежеството си. Не може да се каже същото за великите държавници, учени, хора на изкуството и най-вече композиторите на епохата, на всяка епоха, които са архитектите, зидарите и свещенослужителите на тази цивилизация. Еърс вижда нашата роля в това да направим цивилизацията още по-ослепителна. Съкровено, може би даже единствено желание на моя работодател е да сътвори минаре, което след хиляда години наследниците на Прогреса да сочат и да казват: „Вижте, това е дело на Вивиан Еърс!“.

Колко вулгарен е този стремеж към безсмъртие, колко суетен, колко неистински. Композиторите са чисто и просто драскачи на пещерни рисунки. Човек пише музика, защото зимата е вечна и защото ако не го прави, по-бързо ще го застигнат вълците и виелиците.

Искрено твой,
Р.Ф.

* * *

Зеделгем
14.IX.1931 г.

Сиксмит,

Днес следобед на чай дойде сър Едуард Елгар. Даже ти си чувал за него, невежа такъв. Сега, ако някой попита Еърс какво мисли за

английската музика, той неизменно ще каже: „Каква английска музика? Няма такава! Няма от Пърсел насам!“; и цял ден ще се цупи, сякаш Реформацията е изцяло дело на питащия. Тази враждебност беше тутакси забравена, когато същата сутрин сър Едуард се обади по телефона от хотела си в Брюж, за да попита дали Еърс може да му отдели час-два от времето си. Последният започна демонстративно да мърмори, но по това колко придирчиво даваше нареждания на госпожа Вилемс за чая заключих, че е доволен като котка пред каче със сметана. Видният ни гост дойде в два и половина, облечен в тъмнозелено палто въпреки топлото време. Здравословното му състояние не е по-добро от това на В. Е. Йокаста и аз го посрещнахме на стълбите на Зеделгем.

— Значи вие сте новите очи на Вив, така ли? — каза ми той, когато си стиснахме ръцете.

Отговорих, че съм го гледал десетина пъти да дирижира на фестивала, и това му хареса. Заведохме композитора в Алената стая, където чакаше Еърс. Те се поздравиха топло, но като че ли внимаваха да не се наранят. Ишиасът причинява на Елгар силни болки, а дори когато се чувства добре, В. Е. изглежда на пръв поглед зловец, на втори — още по-зле. Поднесоха чая и те заговориха на професионални теми, без да обръщат особено внимание на Й. и на мен, но беше интригуващо да ги слушаш отстрани. От време на време сър Е. поглеждаше към нас, сякаш питаше дали не изтощава домакина. „Ни най-малко“ — усмихвахме се ние. Те спореха на теми като саксофоните в оркестъра, дали Веберн е мошеник или месия, покровителството и политиката в музиката. Сър Е. обяви, че след дълго бездействие е започнал да работи по Трета симфония: даже ни изсвири на пианото откъси от едно молто маестозо и едно алегрето^[9]. Еърс нямаше търпение да докаже, че и той още не е тръгнал да умира, затова ме накара да изсвирия някои завършени наскоро пиеси за пиано — доста приятни. След няколко изпити бутилки трапистка бира аз попитах Елгар за „Тържествени и церемониални маршове“.

— О, парите ми трябваха, мило момче. Но не казвай на никого. Кралят може да поиска да си вземе обратно баронетската титла.

Еърс щеше да се задави от смях!

— Тед, винаги съм казвал, че за да накараш тълпата да вика „Осанна“, първо трябва да влезеш в града яхнал магаре. В идеалния

случай на обратно, за да можеш да разправяш на простолюдието небивалиците, които иска да чуе.

Сър Е. беше разбрал за реакциите на „Птица на смъртта“ в Краков (изглежда, цял Лондон знаеше) и В. Е. ме изпрати да донеса нотите. Когато се върнах в Алената стая, гостът ни взе нашата птица, седна до прозореца и я зачете с помощта на монокъл, докато Еърс и аз се правехме на заети.

— На нашите години, Еърс — заговори накрая Е., — човек няма право на такива дръзки идеи. Откъде ги черпиш?

В. Е. се наду като самодоволна рогата жаба.

— Предполагам, че съм спечелил една-две ариергардни битки във войната си със старческата немощ. Моето момче Робърт се оказа ценен адютант.

Адютант? Аз съм генералът, по дяволите, а той е дебелият стар султан, който се крепи на спомени за стари завоевания! Усмихнах се с цялото умиление, на което бях способен (сякаш животът ми зависеше от това, още повече, че един ден сър Е. може да ми бъде полезен, затова не биваше да създавам впечатление на непокорен младеж). Докато пихме чай, Елгар направи сравнение (в моя полза) между моята длъжност в Зеделгем и неговата първа работа като диригент на оркестъра в една лудница в Уостършир.

— Е, какво, отлична подготовка за длъжността ти на диригент на Лондонската филхармония — подхвърли В. Е.

Разсмяхме се и аз почти простих на сприхавия самодоволен стар чудак за това, че е такъв, какъвто е. Сложих още едно дърво в камината. На опушената светлина от огъня двамата старци дремеха като древни царе, спящи от цяла вечност в своите гробници. Нотирах хъркането им. Елгар трябва да се изпълнява от туба бас, Еърс — от фагот. Ще направя същото с Фред Делиус и Тревър Макерас и ще ги публикувам заедно в обща творба, озаглавена „Тайният музей на мумиите от епохата на Едуард“.

Три дни по-късно

Тъкмо се върнах от разходка в бавно темпо с В.Е. по „Монашеската променада“ до колибата на пазача. Аз бутах количката му. Пейзаж — мн. загадъчен тази вечер; есенните листа се носеха на

припрени спирали, сякаш В.Е. беше магьосник, а аз — негов чирак. Дългите сенки на тополите падаха като решетки на окосената ливада. Еърс искаше да изложи концепцията си за една последна, голяма симфонична творба, която ще се казва „Вечното завръщане“ в чест на любимия му Ницше. Част от музиката ще вземе от някаква провалена опера по романа „Островът на доктор Моро“, чиято виенска постановка е била осуетена от войната, част според В.Е. ще му „дойде сама“, а за гръбнак ще използва „музиката от съня“, която ми издиктува в моята стая миналия месец в онази безумна нощ, за която ти писах. В.Е. иска четири части, женски хор и голям ансамбъл с характерното за Еърс изобилие от дървени духови инструменти. Същинско чудовище от дълбините. Исква да работя за него още половин година. Казах, че ще си помисля. Той каза, че ще ми повиши заплатата — едновременно вулгарно и ловко от негова страна. Повторих, че ми трябва време. Много се разстрои, че не възкликнах тутакси „Да!“ — но искам старият хитрец да признае пред себе си, че аз съм му нужен повече, отколкото той на мен.

Искрено твой,
Р.Ф.

* * *

Зеделгем
28.IX.1931 г.

Сиксмит,

Й. става мн. досадна. След като се любим, тя се просва на леглото ми като малоумна крава и започва да ме разпитва за другите жени, на чиито инструменти съм свирил. Вече измъкна от мен имената им и сега подхвърля неща като: „О, предполагам, че Фредерика те е научила на това?“ (играе си с онова рождено петно под ключицата ми, същото, което според теб прилича на комета — не мога да понасям, когато тази жена опипва кожата ми). Предизвиква дребнави препирни, за да може после дълго да се помиряваме, и обезпокоително започна да пренася нощните ни драми в общуването ни през деня. Еърс не вижда по-далеч от „Вечното завръщане“, но Ева ще се върне след десет дни, а

това създание е зорко като сокол и за нула време ще надуши тайния мирис на мърша.

Й. си мисли, че нашите отношения ѝ дават възможност да свърже по-здраво бъдещето ми със Зеделгем — донякъде на шега, донякъде зловещо сериозно казва, че няма да ми позволи да „изоставя“ нито нея, нито съпруга ѝ в такъв труден за „тях“ момент. Дяволът, Сиксмит, се крие в местоименията. Най-лошото е, че започна да споменава пред мен думата с „о“ и иска да я чува в отговор. Какво ѝ става на тази жена? Тя е почти два пъти по-възрастна от мен! Какво цели? Уверих я, че никога не съм обичал никого освен себе си и нямам намерение тепърва да започвам, особено с жената на друг мъж и особено когато този мъж може да очерни името ми в европейската музикантска общност само като напише пет-шест писма. И, естествено, дамата излиза с обичайните си номера, хлипа във възглавницата ми, обвинява ме, че съм я „използвал“. Съгласявам се — разбира се, че съм я „използвал“, точно както и тя ме е „използвала“. Това е взаимноизгодно споразумение. Ако вече не я устройва, не я държа насила. Тогава тя тича навън да се цупи ден-два, а после старата коза зажаднява за млад козел и се връща, нарича ме „любимо момче“, благодари ми, че съм „върнал на Вивиан неговата музика“, и глупавият кръг се завърта отначало. Чудя се дали в миналото не е прибегвала до услугите на Хендрик. От тази жена всичко може да се очаква. Ако някой от австрийските лекари психиатри започне да изследва главата ѝ, ще открие цял кошер с неврози. Ако знаех, че е толкова нестабилна, никога нямаше да я пусна в леглото си първата нощ. Тя се люби безрадостно. Не, дивашки.

Приех предложението на В.Е. да остана тук поне до следващото лято. Решението ми не е повлияно от някакво космическо внушение — само от артистична изгода, финансова практичност и от това, че ако си тръгна, Й. може да изпадне в някоя криза. Последниците от това ще бъдат необратими.

По-късно същия ден

Градинарят накладе огън от окапали листа — тъкмо идвам от там. Горещината по лицето и ръцете, тъжният дим, припукването и съскането на пламъците. Напомня ми за колибата на надзирателя в

Грешам. Така или иначе, дойдох си от огъня с чуден пасаж — перкусия за припукването, алтов кларинет за дървата и неудържима флейта за пламъците. Само преди минута завърших аранжирането. Въздухът в замъка е влажен като пране, което не може да изсъхне. Течението в коридорите тряска вратите. Есента изоставя мекотата си и навлиза в навъсения си влажен период. Не помня дали лятото изобщо се сбогува с нас.

Искрено твой,
Р.Ф.

* * *

[1] Творба на композитора Ерик Сати. — Бел.прев. ↑

[2] Извинете ме, не говоря фламандския (фр.). — Бел.прев. ↑

[3] Да не си умрял? (флам.) — Бел.прев. ↑

[4] Опера от Леонкавало. — Бел.ред. ↑

[5] Марка английски велосипеди. — Бел.ред. ↑

[6] Шпионка, доносничка (фр.). — Бел.прев. ↑

[7] Тъжно (ит.). — Бел.прев. ↑

[8] Корабът в поемата на Хенри Лонгфелоу „Крушението на «Хесперъс»“. — Бел.прев. ↑

[9] *Molto maestoso* (ит.) — много величествено: *allegretto* (ит.) — бързичко: видове музикално темпо или части от произведение в това темпо. — Бел.прев. ↑

**ПЕРИОДИ НА ПОЛУРАЗПАД
ПЪРВАТА ЗАГАДКА НА ЛУИСА РЕЙ**

Руфъс Сиксмит се надвесва през парапета на балкона и пресмята с каква скорост тялото му ще се удари в паважа и ще сложи край на всичките му дилеми. В тъмната стая звъни телефон. Сиксмит не смее да вдигне слушалката. В съседния апартамент гърми дискомузика, вихри се веселба и той се чувства на повече от своите шестдесет и шест години. Пелена от смог замрежда звездите, но на север и на юг покрай брега блещукат милиардите светлини на Буенас Йербас. На запад — тихоокеански безкрай. На изток — нашият оголен, героичен, пагубен, лелеян, ненаситен, яростен американски континент.

От шумотевицата в съседния апартамент излиза млада жена и се надвесва през парапета на съседния балкон. Косата ѝ е късо подстригана, лилавата ѝ рокля — елегантна, но тя изглежда безутешно тъжна и сама. „Предложи ѝ съвместно самоубийство, защо не?“ Сиксмит не го мисли сериозно и самият той няма да скочи, щом още не е угаснала и последната му искрица хумор. „А и точно за това се молят Грималди, Нейпиър и онези бандити с хубави костюми — за безшумен инцидент.“ Над безспирното бръмчене на уличното движение се надига вой на сирена на бърза помощ. Сиксмит бавно се прибира вътре, където телефонът рязко млъква. Щедро си налива втори вермут от минибара на отсъстващия домакин, заравя ръце в кутията с лед, после избърсва лице. „Излез, отиди някъде и се обади на Мегън, тя остана единственият ти приятел.“ Знае, че няма да го направи. „Не бива да я въвличаш в тази опасна бъркотия.“ Ритъмът на диското пулсира в слепоочията му, но той се намира в чужд апартамент и решава, че не е разумно да се оплаква. „Буенас Йербас не е Кеймбридж. Освен това ти се укриваш.“ Бризът затръшва балконската врата и от страх Сиксмит разплисква половината си вермут. „Не, стари глупако, не беше изстрел.“

Той попива разлятото с кухненска кърпа, пуска телевизора с намален до минимум звук и търси из каналите „Военнополева болница“. „Все някъде го дават. Трябва само да го намериш.“

Луиса Рей дочува глухо щракване на съседния балкон.

— Кой е там?

Никой. Стомахът ѝ я предупреждава да остави чашата с тоник. „Трябваше ти тоалетна, не чист въздух“, но тя не иска да си проправя път обратно през танцуващата тълпа, а и няма време — навежда се и повръща: веднъж, два пъти, представя си мазно пиле, трети път. „Това — тя бърше очите си — е третото най-гадно нещо, което си правила.“ Изплаква уста, плюе в една саксия зад преградата. Попива устните си със салфетка и намира в чантата си ментов бонбон. „Върви си у дома и просто съчини насън калпавите си триста думи. И без това хората гледат само снимките.“

На балкона излиза мъж, твърде стар за своите кожени панталони, гол корем и раирана като зебра жилетка.

— Луиса-а-а! — в тъмното блясват поддържана златиста брада и египетски кръст от лунен камък и нефрит на врата. — Здравсти!

Луиса се чуди дали миризмата ѝ няма да го отблъсне, но той е прекалено надрусан, за да забележи.

— Ричард — казва тя.

— Излязла си да погледаш звездите, а? Бива. Човече, Бикс е донесъл осем унции „сняг“. Луда работа. Хей, казах ли ти го в интервюто? Сега пробвам как ще ми пасне името „Ганджа“. Махарадж Аджа казва, че „Ричард“ не е в синхрон с моето йоведическо^[1] „аз“.

— Кой?

— Моят гуру, Луиса-а-а, моят гуру! Той вече е в последното си прераждане, така де, преди... — Ричард изобразява с пръсти достигане на нирвана. — Ела на среща с него. Списъкът с чакащи е дълъг, така де, до безкрайност, обаче последователите с нефритени кръстове получават лична аудиенция още същия следобед. Така де, за какво ти е да ходиш в колеж и въобще тия глупости, когато Махарадж Аджа може да те научи на, така де, всичко за... Това — той обхваща с пръсти луната. — Думите са толкова... ограничени... Космосът... е толкова... така де, нали разбираш, всеобхватен. Пуши ли ти се трева? „Акапулко

Голд“. Взех я от Бикс — Ричард се приближава. — Хей, Лу, хайде да се надрусаме след партито. Двамата сами, у нас, схващаш ли? Мога да ти дам много ексклузивно интервю. Може даже да напиша песен за теб и да я включа в следващата си плоча.

— Ще пропусна.

Треторазредният рок музикант присвива очи.

— Неподходящ ден от месеца, а? Ами идната седмица? Мислех, че вие, мацките от пресата, всичките сте на противозачатъчни, така де, постоянно.

— Да не би Бикс да ти продава и изречения за свалки?

Ричард започва да се кикоти.

— Хей, какво ти е разправял Бикс?

— Ричард, за да няма недоразумения, ще ти кажа, че по-скоро ще скоча от този балкон, отколкото да спя с теб в който и да било ден от месеца. Честна дума.

— Уха! — той отдръпва ръка като ужилен. — Докачлива си! За коя се мислиш, така де, мамка му, за Джони Мичъл? Ти си само някаква шибана журналистка от клюкарско списание, дето, така де, никой не го чете!

[1] Неправилна употреба на „аюрведическо“. — Бел.ред. ↑

3

Вратите на асансьора се затварят точно когато Луиса Рей стига до тях, но невидим човек в асансьора ги спира с бастуна си.

— Благодаря ви — казва Луиса на стареца. — Радвам се, че векът на рицарите не е безвъзвратно отминал.

Той кима сериозно и признателно.

„Боже — мисли си тя — изглежда така, сякаш му остава седмица живот.“

Натиска „П“ за партера. Старият асансьор започва да се спуска. Ленива стрелка отброява етажите. Моторът му бучи, кабелите му стържат, но между десетия и деветия етаж се чува „трака-трака-трака“, което заглъхва с „псссс“. Луиса и Сиксмит падат на пода. Светлината ту угасва, ту светва, докато накрая застива жужащо мъждива.

— Добре ли сте? Можете ли да станете?

Проснатият на пода старец полека се опомня.

— Мисля, че нямам счупени кости, но ще остана седнал, благодаря — старомодният му английски акцент напомня на Луиса за тигъра от „Книга за джунглата“. — Може да тръгне рязко, когато дойде токът.

— Господи — измърморва тя. — Токът е спрял. Идеален завършек на идеален ден.

Луиса натиска аварийния бутон. Нищо. Натиска бутона на домофона и започва да крещи:

— Хей! Има ли някой там? — припукване на статично електричество. — Тук имаме спешен случай! Някой чува ли ни?

Заслушани, Луиса и старецът се споглеждат крадешком.

Отговор няма. Само далечно бълбукане като от подводница.

Луиса оглежда тавана.

— Трябва да има аварийен люк...

Няма. Тя повдига мокета — стоманен под.

— Сигурно само във филмите.

— Още ли се радвате — пита старецът, — че векът на рицарите не е отминал?

Луиса успява да докара усмивка — едва доловима.

— Може да се заседим тук. Миналия месец нямаше ток седем часа.

„Е, поне не съм затворена с психопат, клаустрофоб или Ричард Ганга.“

Шестдесет минути по-късно Руфъс Сиксмит седи в ъгъла облегнат на стената и бърше с кърпичка челото си.

— През 1967 и аз като хиляди други хора се абонирах за „Илюстрирана планета“, за да чета репортажите на баща ви от Виетнам. Лестър Рей беше един от четиримата или петимата журналисти, които представяха войната от азиатската гледна точка, затова ми е много интересно да науча как обикновен полицаи е станал един от най-добрите военни кореспонденти на своето поколение.

— Сам си го изпросихте.

С всеки разказ историята се доизглажда.

— Татко постъпи в полицията на Буенас Йербас само седмици преди Пърл Харбър и затова през войната беше тук, а не в Тихия океан като брат му Хауи, който настъпи японска противопехотна мина, докато играеше плажен волейбол на Соломоновите острови. Много скоро стана ясно, че мястото на баща ми е в 10-и полицейски участък, и точно там го изпратиха. Във всеки град из страната има такъв участък — нещо като каторга, където изпращат всички честни полицаи, които не искат да вземат подкупи и да си затварят очите. Както и да е, в нощта на победата над Япония целият град беше едно голямо парти и, сигурно си представяте, полицаите не достигаха. Татко получил сигнал за обир на пристанището Силваплана, нещо като ничия земя между Десети участък, пристанищните власти на Буенас Йербас и участъка на Спиноза. Така и не се разбра кой се е обадил в полицията и защо — дали е било действителен сигнал, предателство на вътрешен човек, грешка, лоша шега, завършила зле, — но татко и партньорът му, човек на име Нат Уейкфийлд, отишли дотам да огледат положението. Паркирали между два товарни контейнера, угасили двигателя, продължили пеша и видели към двайсетина мъже, които товарели сандъци от някакъв склад в брониран камион. Светлината била оскъдна, но мъжете не приличали на докери, а не били и с военни униформи. Уейкфийлд казал на татко да отиде и да извика подкрепление по радиото. Точно когато стигнал до колата, някой се

обадил да каже, че първоначалната заповед да се разследва сигнал за обир се отменя. Татко докладвал какво е видял, но отсреща повторили заповедта, затова той хукнал към склада и точно когато стигнал, пред очите му неговият партньор поискал огънче от един от товарачите и го простреляли шест пъти в гърба. Баща ми някак си запазил самообладание, втурнал се обратно към патрулната кола и успял да изпрати по радиото Код 8 — сигнал за помощ, — преди колата му да се раздруса от куршуми. Бил обкръжен от всички страни освен откъм доковете, затова се хвърлил от ръба в коктейла от дизелово гориво, боклуци, канални води и море. Минал с плуване под кея — по онова време на пристанището Силваплана имаше стоманена конструкция като гигантска променада, не беше сегашният бетонен полуостров — и се изкатерил по някаква сервизна стълба мокър до кости, без една обувка, с непригоден револвер. Можел само да наблюдава мъжете, които тъкмо свършвали да товарят, когато на местопрестъплението пристигнали две патрулни коли от участъка на Спиноза. Преди баща ми да успее да заобиколи от другата страна, за да предупреди полицаите, избухнала безнадеждно неравна престрелка — бандитите надупчили двете коли с картечници, първата се взривила. Камионът потеглил, въоръжените мъже скочили в него, излезли от двора пред складовете и метнали две-три ръчни гранати от каросерията. Дали са искали с тях да нанесат поражения, или да обезкуражат нечие геройство — не се знае, но една граната паднала край татко и го направила на решето. Той се събуди след два дни в болницата без ляво око. Вестниците представиха случката като непланиран обир, извършен от шайка крадци, които са извадили късмет. Полицаите от Десети участък смятаха, че престъпен синдикат, търгувал незаконно с оръжия през войната, е решил да премести стоката си, защото се е очаквало след края на войната контролът да се затегне. Имаше искания да се проведе по-обстойно разследване на убийствата на пристанището Силваплана — през 1945 случай с три мъртви ченгета правеше впечатление, — но кметската администрация не разреши. Сам си направете изводите. Татко направи своите и те отслабиха вярата му в органите на реда. След осем месеца, когато излезе от болницата, той беше завършил задочен курс по журналистика.

— Виж ти — отбелязва Сиксмит.

— Нататък може би знаете. Писа репортажи от Корея за „Илюстрирана планета“, после стана кореспондент на „Хералд — Западно крайбрежие“ в Латинска Америка. Беше във Виетнам по време на битката при Апбак и стоя в Сайгон до първия си пристъп през март. Цяло чудо е, че бракът на родителите ми издържа толкова години — знаете ли, най-дългият период, който съм прекарвала с него, беше тази година, от април до юли, в хосписа — Луиса млъква. — Той ми липсва, Руфъс, непоносимо. Постоянно забравям, че не е жив. Все си мисля, че е заминал някъде по работа и след някой и друг ден ще се качи на самолета за дома.

— Сигурно се е гордял с вас, с това, че вървите по неговите стъпки.

— О, Луиса Рей не е Лестър Рей. Няколко пропилены години бях бунтарка и освободена, правих се на поетеса и работих в книжарница на „Енгелс Стрийт“. Позьорството ми не убеди никого, поезията ми беше „толкова безсъдържателна, че не е дори лоша“ — така каза Лорънс Фърлингети, — а книжарницата фалира. Така че все още само вода колонка в списание — Луиса разтърква уморени очи и си спомня за избухването на Ричард Ганга. — Не съм печелила награди за репортажи от горещи точки. Когато се преместих в списание „Далекоглед“, имах големи надежди, но отразяването на светски клюки от партията с известни личности засега е постижението, с което най-много съм се доближила до репортажите на татко.

— Аха, но тези светски клюки добре ли са отразени?

— О, тези светски клюки са отлично отразени.

— Тогава не бързайте още да оплаквате пропиления си живот. Извинете ме, че изтъквам житейския си опит, но нямате представа как изглежда един пропилян живот.

— Хичкок обича светлината на прожекторите — обяснява Луиса, чувствайки вече напрежение в пикочния си мехур, — но мрази да дава интервюта. Не отговори на въпросите ми, защото изобщо не ги чу. Каза, че най-добрите му произведения са влакчета на ужасите, от които косите на седящите в тях се изправят от страх, но накрая те слизат развеселени и нетърпеливи пак да се повозят. Аз заявих на този велик човек, че ключът към измисления ужас е в преградата или разграничаването: докато мотелът „Бейтс“ е откъснат от нашия свят, ние искаме да надзъртаме в него като в клетка на скорпиони. Но филм, който показва, че светът е мотел „Бейтс“ — е, това е... нещо като Бухенвалд, антиутопия, депресия. Ние сме готови да топнем пръст в хищническа, аморална, безбожна вселена — но само пръст. Отговорът на Хичкок беше — Луиса прави доста прилично превъплъщение: — „Аз съм холивудски режисьор, млада госпожице, не Делфийски оракул“. Попитах го защо никога не виждаме Буенас Йербас във филмите му. Хичкок ми отвърна: „Този град съчетава в себе си най-лошото от Сан Франциско с най-лошото от Лос Анджелис. Буенас Йербас е град отникъде“. Говореше с такива афоризми, адресирани не към мен, а към идните поколения, за да може в бъдеще някой гост на вечерно парти да каже: „Знаете ли, това е мисъл на Хичкок“.

Сиксмит изцежда потта от носната си кърпа.

— Миналата година гледах „Шарада“ с племенницата си в едно арткино. На Хичкок ли е? Тя ме кара да гледам такива неща, за да не съм „изостанал“. Хареса ми, но племенницата ми каза, че Одри Хепбърн била „куку“. Забавна дума.

— „Шарада“ не беше ли онзи, където сюжетът се върти около едни марки?

— Да, заплетена история, но всички трилъри се крепят на заплетения сюжет. Забележката на Хичкок за Буенас Йербас ми напомня за изказването на Джон Ф. Кенеди за Ню Йорк.

Знаете ли го? „Повечето градове са съществителни, но Ню Йорк е глагол.“ Чудя се какво ли може да е Буенас Йербас.

- Поредица от прилагателни и съюзи?
- Или междуметие?

— Мегън, скъпата ми племенница.

Руфъс Сиксмит показва на Луиса снимка, на която той — по-здрав, в по-добра форма — стои със загоряла млада жена на слънчево яхтено пристанище. Фотографът е казал нещо смешно точно преди щракването на фотоапарата. Краката им висят от кърмата на малка яхта на име „Морска звезда“.

— Това е старото ми корито, реликва от по-динамични времена.

Луиса любезно отбелязва, че той не е стар.

— Не, наистина. Ако сега тръгна на сериозно пътешествие, ще трябва да наема малък екипаж. Все още прекарвам доста почивни дни на нея, обикалям из пристанището и по малко размишлявам, по малко работя. Мегън също обича морето. Тя е роден физик с по-добри постижения по математика даже от мен на младини, за голямо разочарование на майка си. За съжаление брат ми не се ожени за майката на Мегън заради ума ѝ. Тя се увлича по фън шуй, Идзин или каквато там щуротия за мигновено просветление е на мода тази седмица. Знаете ли, всеки път, когато се срещнем, ми цитира погрешно „Хамлет“ — онова изречение към Хорацио за нещата на земята и небето. Но Мегън притежава забележителен ум. Тя прекара година от следването си в стария ми колеж в Кеймбридж. Жена в „Каюс“! — Сиксмит въздиша с доволно изумление. — Сега завършва изследването си по радиоастрономия на телескопите на Хаваите. Докато майка ѝ и вторият ѝ баща се пържат като филии на плажа в името на Безделието, ние с Мегън се развличаме с уравнения в бара.

— А вие имате ли свои деца, доктор Сиксмит?

— Аз цял живот съм бил женен за науката — Сиксмит сменя темата. — Един хипотетичен въпрос, госпожице Рей. Каква цена бихте платили, имам предвид като журналист, за да защитите източника си?

Луиса не се замисля.

— Ако вярвам на сведенията ли? Всяка.

— Да речем, затвор за неуважение към съда?

— Ако се стигне дотам, да.

— Ще бъдете ли готова... да застрашите собствената си сигурност?

— Ами... — Луиса се замисля над това. — Предполагам... че ще ми се наложи.

— Ще ви се наложи? Защо?

— Баща ми е газил през минирани блата и се е сблъсквал с яростта на генерали в името на журналистическите си принципи. Ако дъщеря му подвие опашка, когато положението стане напечено, няма ли това да бъде подигравка с живота му?

„Кажй й.“ Сиксмит отваря уста да й разкаже всичко — за потулването на нещата в „Сийборд“, за изнудването, за корупцията, — но неочаквано асансьорът подскача, изтрополява и отново тръгва надолу. Пътуващите в него присвиват очи на грейналата отново светлина и Сиксмит чувства, че решителността му го е напуснала. Стрелката се плъзва към „1 етаж“.

Въздухът във фойето им се струва прохладен като планински ручей.

— Ще ви се обадя, госпожице Рей — казва Сиксмит, когато Луиса му подава бастуна, — скоро.

„Ще наруша ли обещанието си, или ще го спазя?“

— Знаете ли — добавя той, — имам чувството, че ви познавам от години, не от деветдесет минути.

В момчешките очи плоският свят се заобля. Хавиер Гомес прелиства албум с марки на светлината от настолна лампа. На една марка от Аляска лае двойка хъската, на специална петдесетцентовата серия кряка и се поклаща хавайска гъска, колесен параход пори мастиленосините води на Конго. В ключалката се завърта ключ и Луиса Рей влиза, спъва се и подритва обувките си към кухнята. Ядосва се, че го е заварила вътре.

— Хавиер!

— А, здрасти.

— Не ми излизай с това „А, здрасти“. Обеща ми никога повече да не прескачаш през балкона! Ами ако някой се обади на ченгетата да каже, че е влязъл крадец? Ами ако се подхлъзнеш и паднеш?

— Тогава просто ми дай ключ.

Луиса свива юмруци, сякаш извива невидим врат.

— Няма да ми е спокойно, ако знам, че някакво единайсетгодишно хлапе може да влезе в жилището ми винаги, когато... — вместо „майка му реши да се запилее цяла нощ“ Луиса добавя: — ... реши, че не дават нищо по телевизията.

— Тогава защо не пускаш резето на прозореца в банята?

— Защото ако има нещо по-лошо от това да прескочиш разстоянието между балконите веднъж, то е да го прескочиш втори път, след като не си успял да влезеш.

— Ще стана на единайсет през януари.

— Никакъв ключ.

— Хората дават ключове на приятелите си.

— Не когато тези хора са на двайсет и шест, а приятелите им са още в пети клас.

— И защо се прибираш толкова късно? Имала си интересна среща?

Луиса го гледа ядосана, но не може дълго да се сърди на момчето.

— Спряха тока и заседнах в един асансьор. И без това не е твоя работа, господинчо.

Тя светва голямата лампа и се стряска, когато вижда дълбоката червена драскотина на лицето на Хавиер.

— Какво, по... какво се е случило?

Цялото чувство за хумор на момчето се изпарява. То поглежда към стената на апартамента, после отново свежда очи към марките.

— Върколакът?

Хавиер поклаща глава, сгъва тънка ивица хартия и я облизва от двете страни.

— Онзи тип Кларк се върна. Мама цяла седмица е нощна смяна в хотела и той я чака. Питаше ме разни неща за Върколака и аз му казах, че не му влиза в работата — момчето залепя хартиената халка за марката. — Не боли. Вече го намазах.

Луиса слага ръка върху телефона.

— Не се обаждай на мама! Ще хукне насам, ще вдигне страшен скандал и ще я уволнят от хотела, както миналия и по-миналия път.

Тя се замисля, оставя слушалката и тръгва към вратата.

— Не отивай там! Той е ненормален! Ще се вбеси, ще ни изпочупи нещата и ще ти отвинти бушоните, и тогава сигурно ще ни изгонят оттук или кой знае! Моля те!

— Боже — Луиса извързва глава. Поема дълбоко дъх. — Какао?

— Да, моля — момчето е твърдо решено да не плаче, но брадичката му потрепва от усилие. То бърше очи с китките си. — Луиса?

— Да, Хави, ще спиш на дивана довечера, няма проблем.

Кабинетът на Дом Грелш е нагледен пример за подреден хаос. Гледката към Трето авеню представлява стена с офиси съвсем като неговия. На метален прът в ъгъла виси боксова круша с картинка на Невероятния Хълк. Главният редактор на списание „Далекоглед“ обявява начало на оперативката в понеделник сутрин, като посочва с дебел пръст Роланд Джейкс, побелял, простоват на вид мъж с хавайска риза, дънки клош и прокъсани сандали.

— Джейкс.

— Ами аз искам да продължа поредицата си „Ужас в канализацията“, за да се върже с манията по „Челюсти“. Дърк Мелън, както се предполага, журналист на свободна практика, е намерен под 50 източна улица при рутинен оглед на тръбите. Или по-точно, тъъ, останките му. Идентифициран е по зъболекарския картон и смачканата журналистическа карта. От тялото са откъснати парчета по начин, характерен за вида *Serasalmus scapularis* — Боже опази, — най-страшната гад от всички пирани, внесени от откачени любители на риби, а после изхвърлени в тоалетната, след като сметката за месо стане прекалено голяма. Ще се обадя в кметството на Главния борец с вредителите и ще го накарам да отрече поредица от нападения върху работници от канализацията. Водиш ли си бележки, Луиса? Не вярвай на нищо, докато не бъде отречено официално. Е, хайде, Грелш. Не е ли вече време за повишение?

— Радвай се, че последната ти заплата не беше орязана. Да е на бюрото ми до утре в единайсет със снимка на един такъв звяр. И не забравяй, че тази седмица те представяме в рубриката „Подробен хороскоп“. Въпроси, Луиса?

— Да. Да не би, без аз да знам, да сме въвели нова редакторска политика, която изключва статии, съдържащи истината?

— Хей, семинарът по метафизика се провежда на покрива. Качваш се с асансьора до горе и вървиш, докато се блъснеш в тротоара. Всичко е истина, ако достатъчно хора вярват, че е така. Нанси, какво си ми приготвила?

Нанси О'Хейгън е с консервативни дрехи, кисела физиономия и мигли като на жираф, които често се слепват.

— Доверената ми къртица в клиника „Бети Форд“ се е сдобила със снимка на бара в президентския самолет. Какво ще кажеш за „Комфорт на шест и джин на екс в Еър Форс 1“? Нашият тъпак с портфейла разправя, че в старата лисица вече няма хляб, обаче леля ви Нанси не смята така.

Грелш се замисля за момент. В далечината звънят телефони и тракат пишещи машини.

— Добре, ако не се намери нищо по-ново. А, и интервюирай онзи вентрилок с куклите, който остана без ръце на изпълнението на „Не дъжд, а градушка“... Нъсбаум, ти си наред.

Джери Нъсбаум избърсва капките шоколадов сладолед от брадата си, по погрешка слага слънчевите си очила с огледални стъкла, сменя ги с очилата си за четене, обляга се назад и повлича със себе си лавина от листове хартия.

— По случая Сейнт Кристофър ченгетата са погнали собствените си задници, така че какво ще кажеш за заглавието „ТИ ли си следващата жертва на Сейнт Кристофър“? С профили на всички убити досега и описания на последните мигове на жертвите. Накъде са отивали, с кого са имали среща, какви мисли са минавали през главите им...

— Когато куршумът на Сейнт Крис ги е пронизал — смее се Роланд Джейкс.

— Да, Джейкс, да се надяваме, че го привличат пъстрите хавайски цветове. По-късно имам среща с цветнокожия ватман, когото ченгетата бяха прибрали миналата седмица. Той съди полицията за неправилен арест и нарушение на Закона за гражданските права.

— Може да го сложим на първа страница. Луиса?

— Запознах се с един атомен инженер — тя не обръща внимание на равнодушието, което цари в стаята. — Инспектор в корпорацията „Сийборд“ — Нанси О'Хейгън пили ноктите си, което подтиква Луиса да представи подозренията си като факти. — Той смята, че новият ядрен реактор „ХИДРА“ на остров Суонеке не е толкова безопасен, колкото официално се твърди. Всъщност съвсем не е безопасен. Днес следобед е церемонията по пускането му, затова искам да отида дотам и да видя дали не мога да изровя нещо.

— Гореща тема, няма що — техническа официална церемония!
— възкликва Нъсбаум. — Хора, какъв е този шум? А, към нас се търкаля награда „Пулицър“!

— О, целуни ми задника, Нъсбаум.

Джери Нъсбаум въздъхва.

— В най-потните ми сънища...

Луиса се раздвоява между ответен удар: „И ще покажеш на този червей колко много те дразни“; и безразличие: „И ще оставиш този червей безнаказано да дрънка каквото му хрумне“.

Дом Грелш прекъсва колебанието ѝ:

— Маркетинговите анализатори са доказали — той започва да си играе с един молив, — че всеки научен термин, който използваме, кара две хиляди души да оставят списанието и да си пуснат сериал.

— Добре — казва Луиса. — Какво ще кажеш за „Атомна бомба на «Сийборд» ще предизвика Апокалипсис в Буенас Йербас“?

— Страхотно, но ще трябва да го докажеш.

— Като Джейкс, който може да докаже всичко в статията си?

— Ехо! — Грелш престава да си играе с молива. — Измислени хора, изядени от измислени риби, не могат да те съдят до последния ти цент в съда, нито да притиснат банката ти, за да те закрият. Корпорация като „Сийборд Пауър“ с филиали от едното до другото крайбрежие има адвокати, които могат и, да пази Бог, ще действат, ако направиш и една погрешна стъпка.

Ръждивооранжевият „Фолксваген Бийтъл“ на Луиса се носи по равен път към дългия една миля мост, свързващ нос Йербас с остров Суонеке, чиято електроцентрала се издига над самотното речно устие. Днес на входа към моста не е спокойно. На последната отсечка от пътя стои редица от стотина демонстранти, които скандират: „Суонеке-3 — само през трупа ми!“. Кордон от полицаи ги държи встрани от опашката от девет-десет коли. Докато чака, Луиса чете лозунгите. „ДОБРЕ ДОШЛИ НА РАКОВИЯ ОСТРОВ“ — предупреждава един; друг гласи: „НЕ, НЯМА! НЯМА ДА СИ ТРЪГНЕМ!“; трети, загадъчен: „О, КЪДЕ, КЪДЕ Е МАРГО РОУКЪР?“.

Един пазач чука по прозореца, Луиса сваля стъклото и вижда лицето си в слънчевите му очила.

— Луиса Рей, списание „Далекоглед“.

— Журналистическата ви карта, госпожице.

Луиса я изважда от чантата си.

— Очаквате ли проблеми днес?

— Не — човекът поглежда в един списък и ѝ връща картата. — Само откачените природолюбители с караваните, както винаги. Момчетата от колежа карат ваканцията някъде, където става за сърф.

Докато пътува по дългия, дългия мост, тя вижда как иззад по-старите посивели охладителни кули на „Суонеке-1“ се показва централата „Суонеке-2“. Луиса отново се сеца за Руфъс Сиксмит. „Защо, когато му поисках телефон за връзка, той не ми даде? Учените нямат фобия към телефони. Защо никой от пазачите в сградата, където живее, не знае името му? Учените не се крият под псевдоними.“

Пазачът в другия край на моста ѝ посочва единствения път на острова към селището Сийборд Вилидж. Там по табелите тя ще намери пътя до Центъра за връзки с обществеността в сградата на отдел „Изследвания и развитие“.

Пътят обгръща бреговата ивица. Далеч в океана над рибарските лодки кръжат чайки. Тревата на дюните се полюшва. След десет минути Луиса пристига в селище от около двеста луксозни къщи над

закътан залив. На обраслия с редки дървета склон под електроцентралата са разположени хотел и игрище за голф. Тя оставя колата си на паркинга на отдел „Изследвания и развитие“ и оглежда абстрактните сгради, наполовина скрити зад хълма. Палми, наредени в стройна редица, шумолят на тихоокеанския вятър.

— Здравейте! — към нея се приближава жена с китайски черти. — Изглежда, сте се изгубили. За пускането ли идвате?

Изисканият виненочервен костюм, безупречният грим и самоуверената ѝ стойка карат Луиса да се чувства не на място в тъмносиньото си сако от велур.

— Фей Ли — жената протяга ръка. — Завеждащ връзки с обществеността на „Сийборд“.

— Луиса Рей, списание „Далекоглед“.

Ръкостискането на Фей Ли е властно.

— „Далекоглед“? Нямах представа...

— Че отразяваме теми като енергийната политика?

Фей Ли се усмихва.

— Не ме разбирайте погрешно, но това е повърхностно списание.

Луиса прибягва до помощта на могъщия бог Дом Грелш:

— Маркетинговите проучвания показват нараснал интерес у читателите към по-съществени теми. Наеха ме да бъда интелигентният очилат репортер на „Далекоглед“.

— Много се радвам, че сте тук, Луиса, с очила или без. Елате да ви отсетнем на рецепцията. Охраната държи да претърсва чанти и всичко останало, но не е хубаво да се държим с гостите си като със саботьори. Затова компанията е наела мен.

Джо Нейпиър следи ред монитори на охранителни камери, които показват зала за лекции, прилежащите ѝ коридори и околностите на Центъра за връзки с обществеността. Той става, оправя специалната си възглавница и сяда върху нея. „Въобразявам ли си, или напоследък старите ми болки се обаждат?“ Погледът му се мести от монитор на монитор. На един се вижда как техник прави проверка на звука, на друг телевизионен екип обсъжда разположението на операторите и осветлението; Фей Ли и някаква посетителка прекосяват паркинга; сервитьорки пълнят с вино стотици чаши; нареждат столове под плакат с надпис „СУОНЕКЕ-2 — АМЕРИКАНСКО ЧУДО“.

„Истинското чудо — размишлява Джо Нейпиър — беше да накараш единайсет от дванайсет учени да забравят за провеждането на деветмесечно разследване.“ На един монитор се вижда как същите тези учени вървят към сцената и приятелски си говорят. „Както казва Грималди, всяка съвест има някъде копче за изключване.“ Той прехвърля в главата си няколко запомнящи се изречения от разговорите, с чиято помощ се е стигнало до колективната амнезия. „Между нас казано, д-р Франклин, адвокатите на Пентагона ги сърбят ръцете да приложат чисто новия Закон за сигурността. Всеки, който подаде сигнал, ще бъде вписан в черен списък за всяка щатна длъжност в страната.“

Един чистач донася допълнителен стол на сцената.

„Изборът е прост, д-р Моузес. Ако искате съветските технологии да изпреварят нашите, изпратете този доклад на своя Съюз на загрижените учени, отидете до Москва да си вземете медала, но от ЦРУ ми казаха да ви предам да не си купувате двупосочен билет.“

Публиката от официални лица, учени, представители на мозъчни тръстове и хора, формиращи общественото мнение, заема местата си. На един монитор се вижда как Уилям Уайли, вицепрезидент на корпорацията „Сийборд“, се шегува с VIP персоните, на които е отредено почетно място на сцената.

„Професор Кийн, военните от Министерството на отбраната се интересуват защо чак сега изказвате съмненията си. Искате да кажете, че работата ви по прототипа е била... малко... недоизпипана?“

Светва прожекционен апарат и показва кръгъл като рибешко око изглед на „Суонеке-2“ от въздуха.

„Единайсет от дванайсет. Само Руфъс Сиксмит се измъкна.“

Нейпиър се обажда по уоки-токието.

— Фей? Шоуто започва след десет минути.

Припукване на статично електричество.

— Разбрано, Джо. Придружавам посетител до залата за лекции.

— Моля те, обади се на охраната, щом влезете.

Припукване.

— Разбрано. Край и изключвам.

Нейпиър претегля устройството в ръката си. „А Джо Нейпиър? Неговата съвест има ли копче за изключване?“ Той отпива от горчивото си кафе. „Хей, човече, остави ме мен. Аз само изпълнявам заповеди. Имам осемнайсет месеца до пенсия, после отивам да ловя риба в някоя спокойна река, докато стана на чапла.“

Мили, покойната му жена, го гледа от снимката на пулта за управление.

— Нашият велик народ страда от пристрастяване към опасен наркотик — Алберто Грималди, президент на „Сийборд“ и мъж на годината на списание „Нюзуик“, е цар на драматичните паузи. — Казва се нефт — светлините на подиума го обливат в златисто сияние. — Геолозите ни казват, че в Персийския залив са останали само седемдесет и четири милиарда галона от тази пяна на юрския океан. Може би това е достатъчно, за да ни стигне до края на нашия век? А може би не. Най-неотложният въпрос пред Съединените щати, дами и господа, е: „А после какво?“.

Той оглежда публиката пред себе си. „На моята длан.“

— Едни заравят глави в пясъка. Други фантазират за вятърни турбини, резервоари и — иронична полуусмивка — свински газ.

Одобрителни подсмивалия.

— Ние в „Сийборд“ се занимаваме с реални неща — повишава тон: — Днес аз съм застанал пред вас, за да ви кажа, че лекът срещу нефта е точно тук, точно сега, на остров Суонеке!

След като аплодисментите заглъхват, той се усмихва.

— От днес нататък ние ще имаме в изобилие безопасна атомна енергия родно производство! Приятели, аз съм много, много горд да ви представя едно от най-значимите инженерни нововъведения в историята... реактора „ХИДРА-Нула“!

Диапозитивът се сменя, появява се схема на напречен разрез и инструктираната част от публиката избухва в бурни аплодисменти, с което подтиква повечето присъстващи да последват примера ѝ.

— Но стига толкова от мен, аз съм само президентът.

Сърдечен смях.

— За да открие галерията за посетители и да натисне бутона за подключване на „Суонеке-2“ към националната енергийна мрежа, нашето семейство „Сийборд“ е поканило един много важен гост. Той е известен на Капитолийския хълм като „президентския енергиен гуру“ — широка усмивка. — За мен е голяма чест и истинско удоволствие да

приветствам човека, който няма нужда от представяне, секретаря по енергетиката Лойд Хукс!

На сцената под взрив от аплодисменти излиза човек с безупречна външност. Лойд Хукс и Алберто Грималди си стисват ръцете с братска любов и доверие.

— Сценаристите ти стават все по-добри — прошепва Лойд Хукс, докато двамата се усмихват широко на публиката, — но ти си все същото въплъщение на алчността.

Алберто Грималди потупва Лойд Хукс по гърба и с любезен тон отвръща:

— А ти ще се набуташ в управителния съвет на тази компания само през трупа ми, продажен кучи сине!

Хукс стои пред публиката с грейнала усмивка.

— Значи още можеш да предлагаш конструктивни решения, Алберто.

Избухва канонада от светкавици.

Млада жена с тъмносиньо сако се измъква през един служебен вход.

— Извинете, къде е дамската тоалетна?

Пазачът говори по уоки-токи и махва към един коридор.

Луиса Рей поглежда назад. Пазачът е с гръб към нея, затова тя свива зад ъгъла и попада в лабиринт от еднакви коридори, прохладни и бучащи от климатици. Подминава двама забързани техници с гащеризони, които поглеждат гърдите ѝ изпод каските си, но не я спират. На вратите има загадъчни означения. W212 ПОЛУОБСЛУЖВАЕМИ, Y009 ПОЛУЕТАЖИ КЛ., V770 БЕЗОПАСНИ ОБСЛУЖВАЕМИ. Периодично се срещат врати, подсигурени с кодове за достъп. На едно стълбище тя разглежда схема на етажа, но никъде не вижда надпис „Сиксмит“.

— Изгубихте ли се, госпожице?

Луиса полага максимално усилие да запази самообладание. Побелял чернокож пазач стои до нея и я гледа.

— Да, търся кабинета на д-р Сиксмит.

— Аха. Англичанина. Трети етаж, С105.

— Благодаря.

— От седмица-две не се е появявал.

— Наистина ли? Имате ли представа защо?

— Да. Отиде на почивка във Вегас.

— Д-р Сиксмит? Във Вегас?

— А-ха. Така ми казаха.

Вратата на стая С105 е открената. Прибързаният опит да се изтрие надписът „Д-р Сиксмит“ от табелката е завършил с неугледен провал. През процепа Луиса Рей вижда надвесен над масата млад мъж да търси нещо в купчина тетрадки. Вещите от стаята са събрани в няколко подготвени за изпращане сандъка. Луиса си припомня думите на баща си: „Да се държиш като вътрешен човек понякога е достатъчно, за да станеш такъв“.

— Е — казва тя на влизане в стаята. — Вие не сте д-р Сиксмит, нали?

Мъжът виновно пуска тетрадката и Луиса разбира, че е спечелила няколко секунди.

— О, боже — той я поглежда втренчено, — вие сигурно сте Мегън.

„Защо да му противореча?“

— А вие кой сте?

— Айзък Сакс. Инженер теоретик — мъжът става и се отказва от първоначалното си намерение да ѝ стисне ръката. — Аз работих с чичо ви по този доклад.

На стълбището отекват енергични стъпки. Айзък Сакс затваря вратата. Заговаря с тих и нервен глас:

— Къде се крие Руфъс, Мегън? Ужасно се тревожа. Чували ли сте се с него?

— Надявах се вие да ми кажете какво е станало.

Фей Ли влиза заедно с разсърдения пазач.

— Луиса. Още ли търсите дамската тоалетна?

„Дръж се глупаво.“

— Не. Вече минах през тоалетната, беше безупречно чиста, но закъснях за срещата си с д-р Сиксмит. Само че... той, изглежда, се е изнесъл.

Айзък Сакс ахва от учудване.

— Не сте ли племенницата на Сиксмит?

— Извинете, не знам вие кой сте, но аз не съм ви казвала, че съм племенницата му — Луиса се обръща към Фей Ли и ѝ поднася предварително скалъпена полулъжа: — Запознах се с д-р Сиксмит миналата пролет в Нантъкет. Оказа се, че и двамата сме от Буенас Йербас, затова той ми даде визитката си. Преди три седмици я изрових, обадох му се и се уговорихме днес да се срещнем, за да поговорим и да напиша научен материал за „Далекоглед“ — тя поглежда часовника си. — Преди десет минути. Официалните речи продължиха повече, отколкото очаквах, затова безшумно се измъкнах. Дано не съм създала някакъв проблем.

Фей Ли се прави на убедена.

— Не можем да позволим на външни лица да се разхождат из секретен изследователски институт като нашия.

Луиса се прави на разкаяна.

— Мислех, че като са ме отметнали на входа и са проверили чантата ми, съм минала проверка за сигурност, но явно съм била наивна. Но доктор Сиксмит ще гарантира за мен. Просто го попитайте.

Сакс и пазачът поглеждат към Фей Ли, която отговаря, без да се замисля:

— Това няма как да стане. Наложил се доктор Сиксмит да обърне внимание на един от канадските ни проекти. Предполагам, че секретарката му не е знаела как да се свърже с вас, когато е отменяла срещите в графика му.

Луиса хвърля поглед към сандъците.

— Изглежда, ще отсъства дълго време.

— Да, затова му изпращаме всичко необходимо. Консултантската му дейност в Суонеке почти приключи. Д-р Сакс любезно се зае с довършителните работи.

— Ех, замина интервюто ми с един голям учен — казва Луиса.

Фей Ли отваря вратата пред нея.

— Може би ще успеем да ви намерим друг.

— Оператор? — Руфъс Сиксмит стиска телефонната слушалка в анонимен крайградски мотел недалеч от Буенас Йербас. — Не мога да се обадя до Хаваите... да. Опитвам се да се свържа с... — той диктува телефонния номер на Мегън. — Да, моля ви. Да, ще чакам на телефона.

На екрана на телевизора с липсващо жълто или зелено Лойд Хукс потупва по гърба Алберто Грималди на церемонията по пускането на новия реактор „ХИДРА“ на остров Суонеке. Те поздравяват публиката в залата като победители спортисти и от тавана се посипват сребърни конфети. „Днес — казва репортерът — президентът на корпорация «Сийборд» обяви началото на предизвикалия разногласия проект «Суонеке-3». Петдесет милиона долара федерални средства ще бъдат отделени за изграждането на втория реактор «ХИДРА-Нула» и ще бъдат разкрити хиляди нови работни места. Страховете, че масовите арести по-рано това лято на Тримилния остров ще се повторят и в Златния щат, не се оправдаха.“

Ядосан и уморен, Руфъс Сиксмит се обръща към телевизора.

— А когато натрупването на водород взриви покрива на херметичното помещение? Когато преобладаващите ветрове разнесат радиация над Калифорния?

Той изключва телевизора и стиска с пръсти носа си. „Аз го доказах. Доказах го. Не можахте да ме купите, затова опитахте със сплашване. Аз ви позволих, да ме прости Господ, но повече не. Повече няма да заглушавам съвестта си.“

Телефонът звъни. Сиксмит грабва слушалката.

— Мегън?

Рязък мъжки глас:

— Те идват.

— Кой се обажда?

— Проследиха последното ви обаждане от мотел „Галбът“ на „Олимпия Булевард“, 1046. Веднага тръгнете за летището, качете се на

следващия самолет за Англия и направете разкритията си от там, щом държите. Но тръгвайте.

— Защо да вярвам...

— Помислете логично. Ако лъжа, вие ще се приберете в Англия жив и здрав — с доклада си. Ако не лъжа, ще умрете.

— Настоявам да науча...

— Имате двадесет минути максимум да се измъкнете. Тръгвайте! Сигнал свободно, пиукаща вечност.

Джери Нъсбаум завърта стола в кабинета си, възсяда го, подпира ръце и лакти на облегалката му и отпуска брадичка върху тях.

— Представи си картинката — аз и шестима откачалки с расти и негроидни убеждения и в ноздрите ми опрян пистолет. И не ти говоря за Харлем посред нощ, говоря ти за шибания Гринич Вилидж посред бял ден, след като съм изял една тлъста осемкилограмова пържола с Норман Мейлър, мамка му. Та стоим значи ние, единият черен брат ме преджобва с двуцветната си лапа и ме освобождава от портфейла ми. „К’во е т’ва? Алигаторска кожа? — Нъсбаум имитира произношение като на Ричард Прайър. — Нямах класа, белчо!“ Класа? Тия отрепки ме накараха да си опразня джобовете до последния цент, буквално. Само че Нъсбаум се смя последен, обзалагаш ли се? В таксито към „Таймс Скуеър“ написах превърналата се в класика статия „Нови племена“, няма полза от фалшива скромност, и до края на седмицата я продадох на трийсет издания! Моите крадци ме превърнаха в популярно име. Така че, Луи-Луи, какво ще кажеш ти да ме заведеш на вечеря, а аз да те науча как да измъкнеш малко злато от Юмрука на съдбата?

Пишещата машина на Луиса звънва.

— Ако крадците са те обрали до последния цент — буквално, — какво си търсил в такси от Гринич Вилидж до „Таймс Скуеър“? Платил си в натура за пътуването?

— Ти — Нъсбаум се намества — си гений в пропускането на същественото.

Роланд Джейкс накапва снимка с восък от свещ.

— Определение на седмицата. Какво е консерватор?

За лятото на 1975 шегата е вече остаряла.

— Обран либерал.

Засегнат, Джейкс отново се залавя да поправя снимката си.

Луиса прекосява стаята и стига до вратата на Дом Грелш. Шефът ѝ говори тихо и сърдито по телефона. Тя стои отвън, но дочува:

— Не, не, не, г-н Фръм, нещата наистина са черно-бели, кажете ми — хей, сега говоря аз, — кажете ми, има ли по-черно-бяло „състояние“ от левкемията? Знаете ли какво си мисля? Мисля си, че жена ми е просто поредният досаден ангажимент, който ви дели от голфа в три часа, не е ли така? Тогава ми го докажете. Вие имате ли жена, г-н Фръм? Имате ли? Имате. Представяте ли си жена ви да лежи в болница и косата ѝ да капе? Какво? Какво казахте? „Емоциите няма да помогнат!“ Само това ли можете да ми предложите, г-н Фръм? Да, човече, напълно прав си, ще се посъветвам с адвокат!

Грелш тряска слушалката, нахвърля се на боксовата си круша, като при всеки удар мърмори задъхан: „Фръм!“, рухва на стола си, запалва цигара и забелязва Луиса да стои колебливо на вратата.

— Живот. Лайняна буря десета степен. Чувала ли си за това?

— Резюмето. Мога да дойда по-късно.

— Не. Влез, седни. Луиса, ти млада, здрава и силна ли си?

— Да — Луиса сядна на някакви кашони. — Защо?

— Защото след това, което ще ти кажа за статията ти относно недоказаното укриване на информация в „Сийборд“, ще се почувстваш стара, болна и слаба.

На летището в Буенас Йербас д-р Руфъс Сиксмит оставя млечнобяла папка в шкафче номер 909, оглежда се из оживения терминал, пуска монети в процепа, завърта ключа и го пъха в дебел бежов плик, адресиран до Луиса Рей в списание „Далекоглед“, сграда „Клъф“, 12 етаж, 3 авеню, Буенас Йербас. С приближаването му към пощенската станция пулсът му се учестява. „Ами ако ме хванат, преди да стигна?“ Пулсът му скача рязко. Бизнесмени, семейства с багажни колички, върволици от възрастни туристи — всички като че ли нарочно се опитват да забавят движението му. Процепът на пощенската кутия се приближава. Остават само метри, само сантиметри.

Тя гълта бежовия плик и той се изгубва. „На добър път.“

Сиксмит се нарежда на опашка за билет. Съобщенията за закъснения го успокояват като молебен. Той нервно се озърта за агенти на „Сийборд“, дошли да го приберат в този късен час. Накрая служителката на гишето му махва да се приближи.

— Трябва да стигна до Лондон. Всъщност до който и да е град в Обединеното кралство. В която и да е класа, с която и да е авиолиния. Ще платя в брой.

— Невъзможно е, господине — умората на служителката прозира през слоя грим. — Най-ранният полет, който мога да ви предложа... — тя преглежда напечатан на телетип лист. — За Лондон, „Хийтроу“... утре, излита в петнайсет и петнайсет, „Лейкър Скайтрейнс“, смяна на летище „Джей Еф Кей“.

— Изключително важно е да замина по-рано.

— Не се съмнявам, господине, но контролът на въздушното движение стачкува и имаме куп неизлетели пътници.

Сиксмит си казва, че дори „Сийборд“ не е в състояние да предизвика стачки на летището, за да попречи на бягството му.

— Значи ще летя утре. Еднопосочен, бизнес класа, ако обичате, за непущачи. Има ли къде да се пренощува на летището?

— Да, господине, на третия етаж. Хотел „Бон Воаяж“. Там ще ви бъде удобно. Може ли само да видя паспорта ви, за да издам билета?

Залез като през стъклопис осветява кадифения диван в стил „Хемингуей“ в апартамента на Луиса. Тя дъвче молив и унесено чете „Да впрегнем слънцето: две десетилетия атомна енергия за мирни цели“. Хавиер седи на бюрото ѝ и решава задачи с деление. Носи се тиха музика от плочата на Карол Кинг „Гоблен“. През прозорците долита далечен шум на автомобили, пътуващи към дома през потънали в зеленина предградия, и свирене на репетиращ наблизко кларинетист. Телефонът извънпява, но Луиса не реагира. Хавиер разглежда телефонния секретар, който се включва с щракване. „Здравейте, в момента Луиса Рей не може да се обади, но ако оставите името и телефонния си номер, аз ще се свържа с вас.“

— Ненавиждам тези машинки — оплаква се жената отсреща.

— Сладкишче, майка ти е. Току-що се чух с Бити Грифин и тя ми каза, че си се разделила с Хал — миналия месец? Останах безмълвна! Не каза и дума нито на погребението на баща си, нито на погребението на Алфонс. Това премълчаване много ме тревожи. С Дъги организирахме обяд за набиране на средства за Американското дружество за борба с рака и за нас ще бъде безценно — колкото слънцето, луната и звездите, — ако изоставиш тясното си гнезденце само за един уикенд и ни навестиш, а, Сладкишче? Ще дойдат тризнаците Хендерсън — това са кардиологът Деймиън, гинекологът Ланс и Джеси... Дъг? Дъг! Какво работи Джеси Хендерсън? Лоботомист? О, много смешно. Както и да е, дъще моя, Бити ми каза, че по силата на някакво необяснимо подреждане на планетите и тримата братя са необвързани. Напред, Сладкишче, напред! Обади се веднага щом чуеш това. Хайде, обичам те — тя завършва със сочна целувка: — Мм-мяс!

— Говори като майката вещица от „Омагьосани“ — Хавиер изчаква малко. — Какво значи „безмълвна“?

Луиса не вдига глава.

— Това е, когато си толкова изненадан, че не можеш да говориш.

— Тя не ми се видя много безмълвна, а на теб?

Луиса е погълната от четивото си.
— „Сладкишче“?
Тя хвърля чехъла си по момчето.

В хотелската си стая в „Бон Воаяж“ д-р Руфъс Сиксмит чете снопче писма, писани до него преди близо половин век от приятеля му Робърт Фробишър. Знае ги наизуст, но допирът, шумоленето им и избледнелият почерк на неговия приятел успокояват нервите му. За тези писма той би се хвърлил в горяща сграда. Точно в седем часа се умива, сменя си ризата и пъха деветте прочетени писма в хотелската Библия — прибира я в шкафчето до леглото. Непрочетените пъха в джоба на самото си, за да ги чете в ресторанта. Писмата на Фробишър не са подходящ материал за изнудване, но Сиксмит е предпазлив и подреден човек.

Вечерята се състои от малка пържола и резенчета пържен патладжан с лошо измита салата. Това по-скоро убива, отколкото задоволява апетита на Сиксмит. Той оставя половината храна в чинията си и отпива газирана вода, докато чете последните осем писма на Фробишър. В думите на Робърт вижда себе си, вижда се как търси из Брюж неуравновесения си приятел, първата си любов... „И ако трябва да съм честен, последната.“

Сиксмит плаща сметката и се връща в хотелската си стая. В асансьора мисли за отговорността, която е стоварил на плещите на Луиса Рей, пита се дали е постъпил правилно. Когато отваря вратата, пердетата в стаята му се издуват. Той се провиква:

— Кой е там?

„Никой. Никой не знае къде си.“ Въображението му го разиграва от седмици. Не спи достатъчно.

— Виж — казва Сиксмит сам на себе си, — след четирийсет и осем часа ще бъдеш в Кеймбридж на своя дъждовен, сигурен, малък остров. Ще имаш подръка средствата, съюзниците, контактите си и там ще можеш да планираш своята атака срещу „Сийборд“.

Бил Смоук вижда как Руфъс Сиксмит излиза от хотелската си стая, изчаква пет минути, после влиза. Сяда на ръба на ваната и разкършва китки на облечените си в ръкавици ръце. „Никоя дрога, никоя религия не ти дава такава тръпка, както умъртвяването на човек. За това обаче трябва мозък. Нямах ли дисциплина и опит, скоро ще се намериш на електрическия стол.“ Убиецът напипва златния южноафрикански кръгерранд в джоба си. Тази монета го придружава на всички специални мисии. Смоук осъзнава, че робува на суеверие, но не възнамерява да си прави експерименти с талисман за късмет, за да докаже, че е прав. „Трагедия за любимите хора, едно голямо нищо за всички други, а за клиентите ми — решен проблем. Аз съм само инструмент на волята на клиента. Ако не съм аз, ще е следващият наемник в жълтите страници. Обвинявайте собственика, обвинявайте създателя, но не обвинявайте самото оръжие.“ Бил Смоук чува щракването на ключалката. „Дишай.“ Изгълтаните по-рано хапчета избистрят възприятията му до ужасяваща степен и когато Сиксмит влиза в спалнята, тананикайки си „Заминавам с реактивен самолет“, наемникът е готов да се закълне, че усеща пулса на жертвата, по-бавен от собствения му пулс. Смоук вижда целта си през откренатата врата. Сиксмит се хвърля на леглото. Убиецът си представя движенията, които трябва да извърши: „Три стъпки навън, изстрел отстрани, в слепоочието, отблизо.“ Той изскача иззад вратата, Сиксмит издава гърлен звук и се опитва да стане, но заглушеният куршум вече пронизва черепа на учения и се забива в дюшека. Тялото на Руфъс Сиксмит пада назад така, сякаш е легнал да подремне след ядене.

Кръвта попива в жадното пухено одеяло.

В главата на Бил Смоук пулсира усещане за завършеност. „Вижте какво направих.“

Сряда сутрин е натежала от смог и побеляла от жега, също като предишните сто и следващите петдесет сутрини. Луиса Рей пие горчиво кафе в задимената прохлада на бар „Снежанка“ на ъгъла на Второ авеню и Шестнайсата улица, на две минути пеша от редакцията на „Далекоглед“, и чете за силно религиозен бивш морски, понастоящем ядрен инженер на име Джеймс Картър, който възнамерява да се кандидатира за номинацията на Демократическата партия. Трафикът по Шестнайсата улица се движи на изнервящи пресекулки. Тротоарите гъмжат от забързани хора и скейтбордисти.

— Нищо ли не искаш за закуска тази сутрин, Луиса? — пита Барт, готвачът.

— Само новини — отвръща редовната му клиентка.

Роланд Джейкс се препъва в прага на вратата и идва при нея.

— Ъъ, мястото свободно ли е? Тази сутрин нищичко не съм хапнал. Шърл ме напусна. Отново.

— Оперативката е след петнайсет минути.

— Имаме сума ти време на разположение — Джейкс сяда и си поръчва яйца на очи. — Девета страница — казва на Луиса. — Долният десен ъгъл. Трябва да го погледнеш.

Луиса отгръща на девета страница и посяга към чашата си с кафе. Ръката ѝ застива неподвижно.

САМОУБИЙСТВО НА УЧЕН В ХОТЕЛ НА МЕЖДУНАРОДНО ЛЕТИЩЕ „БУЕНАС ЙЕРБАС“

Видният британски учен д-р Руфъс Сиксмит е бил намерен мъртъв във вторник сутринта в стаята си в хотел „Бон Воаяж“ на международно летище „Буенас Йербас“, след като е посегнал на живота си. Д-р Сиксмит, бивш председател на Глобалната атомна комисия, в продължение на десет месеца е работил като консултант за корпорация „Сийборд“ в централите на енергийния гигант на остров Суонеке край Буенас Йербас. Известно е, че дълго е страдал от клинична депресия и в седмицата преди смъртта си е бил неоткриваем.

Г-ца Фей Ли, говорител на „Сийборд“, каза: „Преждевременната кончина на д-р Сиксмит е трагедия за цялата международна научна общност. Ние в Сийборд Вилидж на остров Суонеке чувстваме, че сме загубили не само високоуважаван колега, но и много скъп приятел. Изказваме най-сърдечни съболезнования на семейството му и на многобройните му приятели. Той наистина ще ни липсва.“ Тялото на д-р Сиксмит, намерено с една огнестрелна рана в главата от камериерките на хотела, е откарано за погребение в родната му Англия. Криминален патолог от полицията на Буенас Йербас потвърди, че няма подозрителни обстоятелства около инцидента.

— Е — хили се Джейкс, — твоето експозе на века май отиде на кино, а?

Луиса чувства как кожата я стяга и тъпанчетата ѝ болезнено кънтят.

— Оп-па — Джейкс пали цигара. — Близо ли беше?

— Той не би могъл... — тя търси подходящите думи. — Не би го направил.

Джейкс имитира кротост.

— Ами изглежда, че го е направил, Луиса.

— Човек не се самоубива, когато има мисия.

— Може, ако мисията му го докара до лудост.

— Убили са го, Джейкс.

Джейкс прикрива отегченото си недоверие.

— Кой?

— Корпорация „Сийборд“. Разбира се.

— Аха. Работодателят му. Разбира се. Мотив?

Луиса полага усилие да говори спокойно и да не обръща внимание на престорената убеденост на Джейкс.

— Той беше написал доклад за един тип реактор, разработен в „Суонеке-2“, „ХИДРА“. Плановете за централа 3 чакат одобрение от Министерството на енергетиката. Когато ги одобрят, „Сийборд“ ще може да лицензира дизайна за вътрешния и външния пазар — само правителствените договори ще осигурят стабилен поток от приходи в размер на няколко десетки милиона годишно. Ролята на Сиксмит е била да сложи подписа си под проекта, но той не си е прочел сценария и е открил опасни недостатъци в дизайна. В отговор на това „Сийборд“

са заровили доклада и са отрекли съществуването му. Още не мога да го докажа, но ще го направя.

— А какво е направил твоят доктор Сиксмит?

— Беше готов да го оповести публично — Луиса удря с ръка по вестника. — Ето какво му е струвала истината.

Джейкс пронизва трептящия издут жълтък със сабя от препечена филийка.

— Хм, нали знаеш какво ще каже Грелш?

— Неопровержими доказателства — казва Луиса като лекар, който поставя диагноза. Тя поглежда часовника си. — Виж, Джейкс, ще кажеш ли на Грелш... Просто му кажи, че ми се е наложило да отида някъде.

Управителят на хотел „Бон Воаяж“ има лош ден.

— Не, не можете да видите стаята му! Чистачът на килими премахна всички следи от инцидента. При това се наложи да му платим от собствения си джоб! А и що за птица сте вие? Репортер? Ловец на духове? Писателка?

— Аз съм... — Луиса Рей ненадейно избухва в плач — племенницата му, Мегън Сиксмит.

Възрастна дама с каменно лице притиска ридаещата Луиса към високата си като планина гърд. Стоящи наблизко гости на хотела хвърлят лоши погледи към управителя. Той пребледнява, напуска поста си и се залавя да поправи щетите.

— Моля ви, минете отзад, аз ще ви донеса...

— Чаша вода! — отсича дамата и избутва ръката на управителя.

— Уенди! Вода! Не, веднага! Минете от тук, моля ви, защо не...

— Дайте стол, за бога! — дамата съпровожда Луиса до сенчест кабинет отстрани на рецепцията.

— Уенди! Стол! Веднага!

Утешителката на Луиса стоически склучва ръце.

— Излейте си болката, скъпа, излейте си болката, Исус ви слуша, аз ви слушам. Аз съм Джанис от Есфигмен, Юта, ето каква е моята история. Когато бях на вашата възраст, бях останала сама вкъщи, слизах от детската стая на дъщеря ми и видях на стълбището да стои майка ми. „Иди виж бебето, Джанис“ — каза ми тя. Отговорих й, че съм била при дъщеря си преди минута и че тя спи спокойно. Гласът на майка ми се вледени. „Не спори с мен, момиче, веднага иди при бебето!“ Звучи налудничаво, но едва тогава си спомних, че майка ми почина миналия Ден на благодарността. Хукнах нагоре и заварих дъщеря си с въжето от щората около врата. Трийсет секунди по-късно щеше да се е удушила. Така че виждате ли?

Луиса примигва с насълзени очи.

— Виждате ли, скъпа? Те умират, но не ни напускат.

Засраменият управител се връща с кутия за обувки.

— Боя се, че стаята на чичо ви е заета, но чистачката е намерила тези писма в хотелската Библия. Името му е на плика. Естествено, щях да ги изпратя на семейството ви, но след като сте тук...

Той почтително ѝ подава снопче с девет плика, покафенели от времето, всеки адресиран до „Г-н Руфъс Сиксмит, Колеж «Каюс», Кеймбридж, Англия“. На единия има съвсем прясно петно от чай. Всичките са силно измачкани и набързо разгладени.

— Благодаря ви... — казва едва чуто Луиса, после по-твърдо добавя: — Чичо Руфъс много държеше на кореспонденцията си, а сега тя е единственото, което ми е останало от него. Няма да ви отнемам повече време. Извинете ме, че се разстроих така.

Облекчението на управителя е ясно осезаемо.

— Вие сте необикновен човек, Мегън — уверява Джанис от Есфигмен, Юта, на раздяла с Луиса във фоайето на хотела.

— Вие сте необикновен човек, Джанис — отвърща ѝ Луиса и тръгва към паркинга, като минава на десет метра от шкафче номер 909.

Луиса Рей се връща в редакцията на „Далекоглед“ по-малко от минута преди Дом Грелш да надвика разговорите в нюзрума:

— Госпожице Рей!

Джери Нъсбаум и Роланд Джейкс вдигат глави от бюрата си, поглеждат Луиса, споглеждат се и прошепват: „Ох!“. Луиса прибира писмата на Фробишър в едно чекмедже, заключва го и отива в кабинета на Грелш.

— Дом, извинявай, че не успях да дойда на оперативката, аз...

— Спести ми оправданията с женски проблеми. Затвори вратата.

— Нямам навика да се оправдавам.

— А имаш ли навика да идваш на оперативки? Плащат ти да го правиш.

— Освен това ми плащат да довеждам докрай разследванията си.

— Значи си ходила на местопрестъплението. Намери ли неопровержими доказателства, които ченгетата са пропуснали? Послание, написано с кръв на плочките — „Алберто Грималди го направи“?

— Неопровержимите доказателства не са неопровержими, ако не си превивал гръб, за да ги изкопаеш. Каза ми го един редактор на име Дом Грелш.

Грелш я стрелва с поглед.

— Попаднах на следа, Дом.

— Попаднала си на следа.

„Не мога да те убедя, не мога да те заблудя, мога само да събудя интереса ти.“

— Обадох се в участъка, където се разследва случаят със Сиксмит.

— Няма случай! Това е самоубийство! Ако не става дума за Мерилин Монро, историите за самоубийства не правят списанията продаваеми. Прекалено потискащи са.

— Изслушай ме. Защо Сиксмит си е купил самолетен билет, след като е възнамерявал по-късно същия ден да си пусне курсум в

главата?

Грелш разперва ръце, за да покаже колко голямо е изумлението му от това, че изобщо води този разговор.

— Внезапно решение.

— Тогава защо ще има напечатано на машина предсмъртно писмо — без да има подръка печатна машина, — предварително написано и подготвено за внезапното решение?

— Не знам! Не ме интересува! Аз имам краен срок за пускане от печат до четвъртък вечерта, разправия с печатарите, предстояща стачка на разпространителите и Огилви държи над главата ми... забравих чий меч. Проведи спиритически сеанс и попитай Сиксмит лично! Сиксмит е бил учен. Учените са неуравновесени.

— С него заседнахме в асансьор и стояхме там деветдесет минути. Беше спокоен като сфинкс. „Неуравновесен“ не е дума, която приляга на такъв човек. Още нещо. Той се е застрелял — да допуснем, че е така — с най-безшумното оръжие, което се предлага на пазара. „Роучфорд“ 34. калибър, снабден с подходящ заглушител. Поръчва се само по каталог. Защо да си прави този труд?

— Така. Ченгетата са сбъркали, патологът е сбъркал, всички са сбъркали, с изключение на Луиса Рей, първокласна начинаеща репортерка, която със своята прозорливост стига до заключението, че световноизвестен научен авторитет е убит само защото е посочил няколко недостатъка в някакъв доклад, доклад, чието съществуване никой не признава. Прав ли съм?

— Наполовина. По-скоро някой е подтикнал ченгетата да стигнат до заключения, удобни за „Сийборд“.

— Естествено, енергийна компания подкупва органите на реда. Колко съм глупав.

— Ако се броят дъщерните им компании, „Сийборд“ е десетата по големина корпорация в страната. Стига да поиска, може да купи Аляска. Дай ми време до понеделник.

— Не! Имаш обзорни материали за седмицата и — да, кулинарната статия.

— Ако Боб Удуърд ти беше казал, че има подозрения, че президентът Никсън е наредил да извършат обир в офисите на политическия му съперник и сам се е записал как издава нареждането,

щеше ли да кажеш: „Откажи се, Боб, драги, трябва ми осемстотин думи за салатните сосове“?

— Не ми разигравай ролята на възмутена феминистка.

— А ти не ми разигравай ролята на трийсетгодишен ветеран в бизнеса! Един Джери Нъсбаум в сградата ми стига.

— Ти се опитваш да напъхаш реална ситуация размер XL в предположение размер 8. Така са се провалили много добри журналисти. И не само журналисти.

— До понеделник! Ще намеря копие от доклада на Сиксмит.

— Обещанията, които не можеш да изпълниш, не са твърда валута.

— Освен да падна на колене и да те моля, нямам друга валута. Хайде. Дом Грелш не се отказва от добра разследваща журналистика само защото не му носи дивиденди на следващата сутрин. Татко ми е казал, че в средата на шейсетте ти си бил кажи-речи най-дръзкия от всички работещи репортери.

Грелш се завърта на стола и поглежда към Трето авеню.

— Казвал ти е друг път.

— Казвал ми е, и още как! За онзи материал за финансирането на кампанията на Рос Зин през шейсет и четвърта. Извадил си завинаги от политиката един ужасно краен расист. Татко те наричаше упорит, твърдоглав и неуморен. Рос Зин ти е коствал доста нерви, пот и време. Сега аз ще се нервирам и ще се потя, от теб искам само малко време.

— Намесването на баща ти в това беше мръсен номер.

— В журналистиката не може без мръсни номера.

Грелш загася цигарата си и пали нова.

— В понеделник искам разследването за Сиксмит и доказателствата трябва да са непоклатими, Луиса, с имена, източници, факти. Кой е потулил доклада и защо, и как „Суонеке 2“ ще превърне Южна Калифорния в Хирошима. Още нещо. Ако намериш доказателства, че Сиксмит е бил убит, ще отидем при ченгетата, преди да го отпечатаме. Не искам да осъмна с динамит под седалката на колата.

— „Всички новини без страх и пристрастия“.

— Омитай се.

Нанси О'Хейгън поглежда одобрително, когато Луиса сяда на бюрото си и изважда спасените писма на Сиксмит.

В кабинета си Грелш се нахвърля върху боксовата круша.
— Упорит! — бам! — Твърдоглав! — бам! — Неуморен! — бам!
Редакторът вижда отражението си, което сякаш му се присмива.

В музикалния магазин „Изгубен акорд“ на северозападния ъгъл на площад „Спиноза“ и Шесто авеню звучи сефарадски романс, композиран преди прогонването на евреите от Испания. Добре облеченият мъж на телефона, твърде блед за този загорял от слънцето град, повтаря въпроса си:

— Секстет „Облакът атлас“... Робърт Фробишър... Всъщност съм чувал за него, но никога не съм държал в ръцете си плоча с изпълнението му... Фробишър е бил вундеркинд, починал е точно когато кариерата му е тръгвала нагоре... Чакайте да погледна тук, имам един списък от търговец в Сан Фран, който е специалист по редки издания... Франк, Фицрой, Фробишър... Ето го, има даже кратка бележка... Плоча в тираж от само петстотин екземпляра... записана в Холандия преди войната, Боже, нищо чудно, че е рядка... Търговецът разполага с ацетатна плоча, издадена през петдесетте... от фалирала френска компания. Изглежда, секстетът „Облакът атлас“ е като целувка на смъртта за всеки, който се докосне до него... Ще пробвам, миналия месец имаше екземпляр, но не давам гаранции за качеството на звука и трябва да ви предупредя, че никак не е евтин... Тук е посочена цена... сто и двайсет долара, плюс нашата комисиона от десет процента, това прави... Толкова, нали? Добре, ще запиша името ви... Рей кой? О, госпожица Рей, извинявайте. Обикновено искаме депозит, но имате глас на честен човек. До няколко дни. Заповядайте.

Служителят в магазина си записва да направи поръчката и връща грамофонната игличка в началото на „Защо плачеш, бяла девойко?“, допира я до лъскавия черен винил и се унася в мечти за еврейски пастири, които свирят на лирите си полегнали под звездите на иберийските склонове.

Когато влиза в своята жилищна сграда, Луиса Рей не забелязва спрелия до бордюра прашен черен шевролет. Откакто е прочела първото дълго писмо, адресирано до Руфъс Сиксмит, тя не забелязва почти нищо около себе си. Седящият зад волана на шевролета Бил Смоук запомня името и номера на апартамента ѝ: сграда „Пасифик Ийдън“, 108.

За последния ден и половина Луиса е препрочела писмата на Сиксмит десетина пъти, а може и повече. Те силно я смущават. Робърт Фробишър, приятел на Сиксмит от университета, ги е писал през лятото на 1931 година по време на дълъг престой в замък в Белгия. Това, което смущава Луиса, не е неблагоприятната светлина, в която писмата разкриват сговорчивия млад Руфъс Сиксмит, а зашеметяващо живите картини на места и хора, които те отприщват в съзнанието ѝ — толкова живи, че могат да бъдат наречени само спомени. Дъщерята на прагматичен журналист може и обяснява тези „спомени“ с развнтено въображение и свръхчувствителност, породени от неотдашната смърт на баща ѝ, но малка подробност в едно от писмата изцяло опровергава това обяснение. Робърт Фробишър споменава, че има под ключицата рождено петно с формата на комета.

„Аз просто не вярвам в такива глупости. Не вярвам. Не.“

Във фоайето на сградата „Пасифик Ийдън“ строителни работници правят ремонт. Подът е застлан с листове хартия, електротехник завинтва крушка в една от лампите, невидим работник удря с чук. Пазачът Малкълм забелязва Луиса и се провиква:

— Хей, Луиса! Преди два̀сет минути неканен гостенин хукна нагоре към апартамента ти!

Но шум от бормашина заглушава думите му, на телефона чака човек от кметството, за да говорят за разрешителни и строителни норми, а и Луиса вече е влязла в асансьора.

— Изненада! — хладно възкликва Хал Броуди, заловен да събира книги и плочи от рафтовете на Луиса и да ги пъха в спортния си сак.
— Хей — казва, за да потисне обзелото го чувство за вина, — подстригала си се.

Луиса не е силно изненадана.

— Не правят ли така всички изоставени жени?

Хал шумно преглъща.

Луиса се ядосва на себе си.

— Така значи. Ден за прибиране на последните вещи.

— Почти приключих — Хал изтупва несъществуващия прах от ръцете си. — Избраните творби на Уолъс Стивънс твои ли са или мои?

— Те бяха коледен подарък от Фийби за нас. Обади се на Фийби. Нека тя реши. Или откъсни нечетните страници и ми остави четните. Това е като обиск без заповед. Можеше да се обадиш и да предупредиш, че ще идваш.

— Обадох се. Включи се секретарят. Изхвърли го, щом не си прослушваш съобщенията.

— Не ставай глупав, той струва цяло състояние. И какво те води в града, като изключим любовта ти към модернистичната поезия?

— Търся места за снимки на „Старски и Хъч“.

— Мислех, че Старски и Хъч живеят в Ню Йорк.

— Старски е отвлечен. Има престрелка на моста в залива Буенас Йербас, имаме и сцена с преследване, в която Дейвид и Пол тичат по покривите на колите в пиковия час. Ще се измъчим, докато получим одобрение от пътна полиция, но трябва да снимаме на място, иначе ще изгубим всякаква художествена достоверност.

— Хей, няма да вземаш „Кръв на релсите“.

— Тя е моя.

— Вече не — Луиса не се шегува.

С иронична почителност Броуди изважда плочата от спортния си сак.

— Виж, научих за баща ти, съжалявам.

Луиса кимва и усеща как в нея се надига скръб, която отслабва защитата ѝ.

— Да.

— Предполагам, че е било... донякъде облекчение за него.

„Вярно е, но само опечалените могат да говорят така.“ Луиса устоява на изкушението да каже нещо язвително. Спомня си как баща ѝ се е шегувал с Хал, „хлапето от телевизията“. Дватамата гледат полупразните и опустошени рафтове. „Няма сега да се разплача.“

— Е, ти добре ли си?

— Добре съм. А ти?

— И аз.

— Как върви работата?

— Работата върви добре.

„Избави и двама ни от мъките.“

— Мисля, че у теб има мой ключ.

Хал разкопчава ципа на сака, бръква в малкия джоб и пуска ключа от вратата в дланта ѝ. Демонстративно, за да подчертае символичното значение на това действие. Луиса надушва непознат афършейв и си представя как същата сутрин Онази е наплискала лицето му с него. „Преди осем седмици той нямаше такава риза.“ Каубойските ботуши са купили заедно в деня на концерта на Сеговия. Хал стъпва върху чифт мръсни кецове на Хавиер и Луиса го вижда как иска да подхвърли някаква шега за новия ѝ мъж, но размисля. Вместо това казва само:

— Довиждане тогава.

„Да му стисна ръката? Да го прегърна?“

— Да.

Вратата се затваря.

Луиса слага веригата и прехвърля в ума си цялата среща. Пуска душа и се съблича. Огледалото в банята е полускрито зад рафт с шампоани, балсами, кутия с дамски превръзки, кремове и неразопаковани сапуни. Тя отмества всичко встрани, за да разгледа по-добре едно рождено петно между ключицата и рамото си. Току-що приключилата среща с Хал отстъпва на заден план. „Съвпадения стават постоянно.“ Но не може да се отрече, че има формата на комета. Огледалото се замъглява. „Ти се осланяш на факти. Рождените петна могат да приличат на каквото си поискаш, не само на комети. Още си

разстроена от смъртта на баща си, това е.“ Журналистката влиза под душа, но мислите ѝ се скитат из коридорите на замъка Зеделгем.

Лагерът на протестиращите край остров Суонек се намира на континента между пясъчен плаж и блатиста лагуна на брега на океана. Оттатък лагуната се простират акри цитрусови насаждения, които пълзят към безводни хълмове. Опърпаните палатки, изрисуваните в цветовете на дъгата каравани и фургони приличат на нежелани дарове, които Тихият океан е изхвърлил на брега. Един разпънат лозунг гласи: „ПЛАНЕТАТА ПРОТИВ «СИЙБОРД»“. В далечния край на моста „Суонек 1“ се мерзелее като утопия сред обеден мираж. В ленивите плитчини се плискат бели деца, почернели до кафяво; брадат апостол пере дрехи в корито, двойка стройни тийнейджъри се целуват в тревите на дюните.

Луиса заключва фолксвагена си и тръгва през храстите към лагера. В безрадостната жега из въздуха се носят гларуси. В далечината бръмчат земеделски машини. Няколко обитатели на лагера се приближават, но не изглеждат дружелюбни.

— К'во? — предизвикателно пита мъж с очи на ястреб и индиански черти.

— Мисля, че това е обществен паркинг.

— Мислиш грешно. Частен е.

— Аз съм журналистка. Надявах се да интервюирам някои от вас.

— За кого работиш?

— За списание „Далекоглед“.

Напрегнатата обстановка леко се разведрява.

— Не трябва ли да пишеш за последните новини около носа на Барбра Стрейзънд? — пита индианецът, като язвително добавя: — Не се обиждай.

— Ами съжалявам, не съм от „Хералд Трибюн“, но защо не ми дадете шанс? Малко положителни отзиви в медиите могат да ви бъдат от полза, освен ако сериозно не смятате да обезвредите онази атомна бомба със закъснител на отсрещния бряг с размахване на плакати и пеене на протестни песни. Не се обиждайте.

Един южняк се провиква:

— Дрънкаш врели-некипели, госпожичке.

— Интервюто свърши — казва индианецът. — Махай се от тук.

— Не се тревожи, Милтън — обажда се възрастна беловласа жена с червендалесто лице от стъпалото на фургона си. — Аз ще се заема с нея.

Изад господарката си с аристократичен вид наднича дворно куче. Очевидно думата ѝ тежи, защото тълпата се разпръсква без повече възражения.

Луиса се приближава към фургона.

— Поколението на мира и любовта?

— 1975 изобщо не може да се сравнява с 1968. „Сийборд“ има информатори в организацията ни. Миналия уикенд властите искаха да разчистят място за VIP персоните и се проля кръв. Това даде повод на ченгетата за поредица от арести. Боя се, че се надига параноя. Влезте. Аз съм Хестър ван Зант.

— Много се надявах да се срещна с вас, докторе — казва Луиса.

Час по-късно Луиса дава огризката от ябълката си на благовъзпитаното куче на Хестър ван Зант. Пълният с книжни рафтове кабинет на Ван Зант е толкова подреден, колкото този на Грелш е разхвърлян. Домакинята на Луиса продължава разказа си:

— Конфликтът между корпорациите и активистите е конфликт между наркотичната забрава и паметта. Корпорациите имат пари, власт и влияние. Нашето единствено оръжие е общественото негодувание. Негодуванието блокира язовира „Юка“, прогони Никсън и допринесе за края на ужасите във Виетнам. Но то не може да се създава и управлява. Първо, необходимо е повишено внимание, второ, повсеместно осведомяване; едва когато достигне критична маса, тогава общественото негодувание избухва. На всеки етап може да се саботира. Алберто Грималди и другите като него се борят срещу повишеното внимание, като заравят истината в комисии, скучни доклади и дезинформация или като сплашват онези, които внимават. Те препятстват осведомяването, като слагат капаци на образованието, стават собственици на телевизии, плащат „хонорари за гост-лектори“ на известни автори или просто подкупват медиите. Медиите — и не само „Вашингтон Поуст“ — са местата, където демокрациите водят своите граждански войни.

— Значи затова ме спасихте от Милтън и събратята му.

— Исках да ви поднеса истината такава, каквато я виждаме ние, за да можете поне да направите информиран избор за това чия страна да заемете. Напишете сатира за новите Уолдъни^[1] от „Зелен фронт“, които живеят в своя мини-Удсток, така ще затвърдите всички предразсъдъци на Републиканската партия и ще заровите истината още по-надълбоко. Напишете за нивата на радиация в морските дарове, за „безопасните“ допустими нива на замърсяване, въведени от причиняващите замърсяване, за това как правителствената политика се търгува срещу дарения за кампании и за незаконната частна полиция на „Сийборд“ и постепенно ще вдигнете градуса на обществената осведоменост до точката ѝ на възпламеняване.

На тръгване Луиса пита:

— Познавахте ли Руфъс Сиксмит?

— Да, разбира се, лека му пръст.

— Бих казала, че двамата сте били във враждуващи лагери... или не?

Ван Зант кима, разбрала тактиката на Луиса.

— С Руфъс се запознахме в началото на шейсетте в един мозъчен тръст във Вашингтон, работещ във връзка с федералната Комисия по енергетика. Бях като омагьосана от него! Нобелов лауреат, ветеран от проекта „Манхатън“. Бих казала, че жените не му бяха слабост.

Луиса е останала със същото впечатление от писмата на Робърт Фробишър.

— А дали знаете нещо за доклад, писан от него против „ХИДРА-Нула“, в който той настоява да се спре „Суонеке 2“?

— Д-р Сиксмит? Абсолютно сигурна ли сте?

— Абсолютно сигурна — не. Дяволски сигурна — да.

Ван Зант става неспокойна.

— Боже мой, ако „Зелен фронт“ успее да се сдобие с екземпляр от него... — лицето ѝ помръква. — Ако д-р Руфъс Сиксмит е написал отрицателен доклад за „ХИДРА-Нула“ и е заплашил да го направи публично достояние — е, тогава аз не вярвам, че се е самоубил.

Луиса забелязва, че и двете шепнат. Тя задава въпроса, който според нея би задал Грелш:

— Мисълта, че от „Сийборд“ биха убили Нобелов лауреат само за да избегнат лоши отзиви в пресата, не граничи ли с параноя?

От коркова дъска на стената Ван Зант сваля снимка на жена на около седемдесет.

— Ето ви едно име. Марго Роукър.

— Завчера прочетох името ѝ на един плакат.

— Марго е активист на „Зелен фронт“, откакто „Сийборд“ купиха остров Суонеке. Тя е собственик на тази земя и ни позволява да я използваме, за да бъдем неудобен трън в задника на „Сийборд“. Преди шест седмици обраха бунгалото ѝ на две мили по-нагоре по брега. Марго няма пари, само малко земя — земя, с която отказа да се раздели въпреки всички примамливи предложения, размахани под носа ѝ от „Сийборд“. Е, крадците са я пребили до безсъзнание, захвърлили са я полумъртва, но не са взели нищо. Случаят не е точно убийство,

защото Марго е още в кома, така че според версията на полицията това е зле планирана кражба с взлом със зловещ край.

— Зловещ за Марго.

— И дяволски щастлив за „Сийборд“. Сметките за лечение ще докарат семейството ѝ до разорение. Няколко дни след нападението се появи една компания за недвижими имоти от Лос Анджелис — „Оупън Виста“, — която предложи на братовчедката на Марго оферта за покупка на тези няколко акра крайбрежен храсталак на четворно по-висока цена от пазарната им стойност. Искали да правят частен природен резерват. Тогава аз помолих „Зелен фронт“ да проучат това-онова за „Оупън Виста“. Била е регистрирана само осем седмици по-рано и познайте чие име оглавяваше списъка на акционерите — Ван Зант кимва към остров Суонеке.

Луиса премисля всичко казано дотук.

— Пак ще ви потърся, Хестър.

— Надявам се да го направите.

[1] Последователи на идеите, залегнали в „Уолдън, или живот в гората“ на Хенри Дейвид Торо. — Бел.прев. ↑

Алберто Грималди харесва извънредните съвещания по сигурността с Бил Смоук и Джо Нейпиър в кабинета си на Суонеке. Допада му деловият вид на двамата — пълна противоположност на обкръжението му от ласкатели и молители. Той обича да изпраща секретарката си във фоайето за гости, където директори на компании, профсъюзни лидери и правителствени чиновници са принудени да чакат, в идеалния случай часове, за да я чуят да казва: „Франк, Джо, г-н Грималди вече може да ви приеме“. Смоук и Нейпиър дават възможност на Грималди да прояви онези черти от характера си, присъщи на Джей Едгар Хувър. Той вижда Нейпиър като предан булдог, белязан от детските си години в Ню Джърси, които не е забравил и след трийсет и петте си години в Калифорния; Бил Смоук е дългогодишен познайник, който не се спира пред никакви прегради, етика и закони, за да изпълни волята на господаря си.

На днешната среща присъства и Фей Ли, повикана от Нейпиър във връзка с последната точка от неписания им дневен ред: този уикенд на Суонеке ще дойде журналистка, Луиса Рей, която може да представлява, а може и да не представлява заплаха за сигурността.

— Е, Фей — казва Грималди, седнал на ръба на бюрото си, — какво знаем за нея?

Фей Ли започва да говори, сякаш чете от списък:

— Репортер в „Далекоглед“ — мисля, че всички знаем това. На двайсет и шест, амбициозна, повече либерална, отколкото радикална. Дъщеря на онзи Лестър Рей, международния кореспондент, наскоро е починал. Преди седем години майка ѝ след безпроблемен развод се е омъжила повторно за архитект, живее в предградието Юингсвил, Буенас Йербас. Няма братя и сестри. Завършила с отличие история и икономика в Бъркли. Първа работа — „Ел Ей Рикордър“, политически статии в „Трибюн“ и „Хералд“. Неомъжена, живее сама, плаща сметките си навреме.

— Скучна като риба в аквариум — отбелязва Нейпиър.

— Ще ми напомниш ли защо говорим за нея? — обажда се Смоук.

Фей Ли се обръща към Грималди:

— Във вторник по време на тържествената церемония я хванахме да обикаля из сградата на отдел „Изследвания“. Каза, че имала среща с д-р Сиксмит.

— По какъв повод?

— Някаква статия за „Далекоглед“, но ми се стори, че лови риба в мътна вода.

Президентът поглежда Нейпиър, който свива рамене.

— Трудно е да се каже, г-н Грималди. Ако е дошла да лови риба в мътна вода, трябва да приемем, че знае каква риба търси.

Грималди има слабостта да изрича очевидното:

— Доклада.

— Журналистите имат развинуто въображение — казва Ли, — особено младите и гладните, които търсят материал за първата си голяма сензация. Според мен е възможно тя да си мисли, че смъртта на д-р Сиксмит е... Как да се изразя...

Алберто Грималди прави озадачена физиономия.

— Г-н Грималди — намесва се Смоук, — струва ми се, че Фей е прекалено тактична, за да изплюе камъчето: онази Рей може би си въобразява, че ние сме очистили д-р Сиксмит.

— „Очистили“? Мили Боже. Наистина? Джо? Какво мислиш?

Нейпиър разперва ръце.

— Фей може и да е права, г-н Грималди. Знае се, че „Далекоглед“ не боравят само с доказани факти.

— Имаме ли инструменти за въздействие върху списанието? — пита Грималди.

Нейпиър клати глава.

— Аз ще се заема с това.

— Тя се обади — продължава Ли — да пита дали може да интервюира някои от нашите хора за статия, отразяваща всекидневието на един учен. Поканих я да отседне в хотела за банкета довечера и й обещах да я запозная с няколко души този уикенд. Всъщност — тя поглежда часовника си — трябва да я посрещна там след един час.

— Аз ѝ разреших, г-н Грималди — казва Нейпиър. — По-добре да души под носа ни, така можем да я наблюдаваме.

— Прав си, Джо. Напълно си прав. Разбери доколко представлява заплаха за нас. И същевременно опровергай всички нездравни подозрения относно горкия Руфъс — присъстващите се усмихват сдържано. — Е, Фей, Джо, приключихме за днес, благодаря ви за отделеното време. Бил, две думи за работите ни в Торонто.

Президентът и неговото момче за всичко остават сами.

— Нашият приятел — започва Грималди — Лойд Хукс ме притеснява.

Бил Смоук обмисля думите му.

— Нещо по-конкретно?

— Толкова е доволен, сякаш държи четири аса. Не ми харесва тази работа. Дръж го под око.

Бил Смоук килва глава на една страна.

— И е добре да подготвиш някой нещастен случай за Луиса Рей. Ти свърши отлична работа на летището, но Сиксмит беше известен чужд гражданин и не бива да допускаме тази жена да разпространява слухове, че е бил убит — Грималди кимва след Нейпиър и Ли. — Тези двамата подозират ли нещо за Сиксмит?

— Ли изобщо не се замисля. Тя е пиар и толкова. Нейпиър не гледа. Има слепи хора, г-н Грималди, има нарочно ослепели, а има и такива, които скоро ще се пенсионират.

Айзък Сакс седи приведен на еркерния прозорец на бара в хотел „Суонеке“ и гледа яхтите в меланхоличната жълтеникава вечер. На масата стои недокосната бира. Мислите на учения се лутат между смъртта на Руфъс Сиксмит, страха, че някой може да намери скрития екземпляр на доклада на Сиксмит, и предупреждението на Нейпиър за дискретност. „Там е работата, д-р Сакс, че вашите идеи са собственост на корпорация «Сийборд». Нали не искате да изиграете човек като г-н Грималди?“ Тромаво, но ефикасно.

Сакс се мъчи да си спомни как се е чувствал, преди да се появи тази топка в стомаха му. Той жадува да се върне в лабораторията си в Кънектикът, където светът се състои от математика, енергия и разделителни каскади и той е неговият изследовател. Няма работа в този политически порядък на величини, където погрешно адресираната лоялност може да завърши с пръснат череп в хотелска стая. „Ще унищожиш този доклад, Сакс, страница по страница.“

После в главата му изникват мисли за натрупване на водород, експлозия, препълнени болници, първи жертви на радиационно облъчване. Официално разследване. Изкупителни жертви. Сакс удря един в друг юмруци. Дотук предателството му към „Сийборд“ е само мислено, не действително. „Ще се осмеля ли да прекрача тази граница?“ Той разтърква очи. Управителят на хотела води тълпа от аранжори на цветя към банкетната зала. Една жена слиза с бавна крачка във фоайето, оглежда се за някого, който още не е дошъл, и се отправя към оживения бар. Сакс възхитен оглежда добре подбрения ѝ костюм от велур, стройната ѝ фигура, дискретните ѝ перли. Барманът ѝ налива чаша бяло вино и подхвърля шега, която тя удостоява с кимане, но не и с усмивка. Обръща се с гръб към бара и Сакс разпознава в нея жената, която преди пет дни погрешно е взел за Мегън Сиксмит: топката страх в стомаха му рязко се свива, той бързо извързва лице и излиза навън, като минава през верандата.

Луиса отива до еркерния прозорец. На масата стои непокътната бира, но собственикът ѝ никъде не се вижда, затова тя сяда на

затопления стол. Това е най-хубавото място в заведението. Луиса гледа яхтите в меланхоличната жълтеникава вечер.

Погледът на Алберто Грималди блуждае из осветената от свещи банкетна зала. От всички страни долитат изречения, които повече се произнасят, отколкото се изслушват. Речта му е изтръгнала от публиката повече и по-дълъг смях, отколкото тази на Лойд Хукс, който сега седи и трезво разговаря с вицепрезидента на Грималди Уилям Уайли. Какво ли обсъждат тези двамата така задълбочено? Грималди мислено си отмята да говори с Бил Смоук. Шефът на Агенцията за опазване на околната среда му разказва безкрайна история от ученическите години на Хенри Кисинджър, затова той захваща да държи реч за властта пред въображаема публика. „Власт. Какво разбираме под това? Способността да решиш съдбата на друг човек. Вие, мъже на науката, строителни предприемачи и законодатели на общественото мнение, знайте, че аз мога да излятя със самолета си от «Ла Гуардия» и преди да съм кацнал в Буенас Йербас, от вашата кариера да не е останало нищо. Големи играчи на Уолстрийт, държавници на изборни длъжности, съдии, за вас може да ми потрябва повече време, за да ви съборя от пиедесталите ви, но накрая падението ви ще бъде също толкова необратимо.“ Грималди поглежда шефа на Агенцията за опазване на околната среда, за да се увери, че отсъстващото му внимание не е голяма липса за неговия събеседник — не е. „И все пак как едни хора се сдобиват с власт над другите, докато преобладаващото мнозинство живее и умира като стадо подчинени? Отговорът е свещено триединство. Първо: даден от Бога чар. Второ: дисциплина за отглеждане на тази природна дарба до степен на зрялост, защото макар че човечеството е богато откъм дарби, само едно на десет хиляди семена дава плод — поради недостиг на дисциплина.“ Грималди вижда как Фей Ли въвежда неблагоприятната Луиса Рей в кръг от хора, сред които стои Спайро Агню. Репортерката е по-хубава на живо, отколкото на снимка. „Значи така е омаяла Сиксмит.“ Грималди улавя погледа на Бил Смоук. „Трето: воля за власт. Това е загадката, залегнала в основата на различните човешки съдби. Какво кара отделни хора да заграбват властта, докато мнозинството от

сънародниците им я губят, опропастяват или отбягват? Пристрастяване? Забогатяване? Оцеляване? Естествен подбор? Аз смятам, че всичко това са претексти и резултати, не изначалната причина. Единственият отговор може да бъде: «Няма „защо“». Такава е природата ни“. „Кой“ и „какво“ проникват по-надълбоко от „защо“.

Шефът на Агенцията за опазване на околната среда се тресе от смях на собствената си поанта. Грималди се изсмива през зъби.

— Убиец, Том, направо убиец.

Луиса Рей играе ролята на кротка лекомислена репортерка, за да убеди Фей Ли, че не представлява заплаха. Само тогава има вероятност да получи достатъчно свобода и да открие съмишлениците на Сиксмит. Джо Нейпиър, шеф на сигурността, напомня на Луиса за баща ѝ — тих, трезвомислещ, на същата възраст и със същата плешивина. Един-два пъти по време на тържествената вечеря от десет блюда тя забелязва, че той я гледа: не похотливо, а замислено.

— Фей, никога ли не ти случва да се чувстваш като пленница на остров Суонеке?

— На Суонеке? Тук е рай! — въодушевено възкликва служителката. — Буенас Йербас е само на час път, Ел Ей е надолу по брега, семейството ми е в Сан Франциско, идеално. Дотирани магазини и комунални услуги, безплатна поликлиника, чист въздух, нулева престъпност, изгледи към океана. Даже мъжете — тя поверително понижава тон — са минали предварителен медицински преглед, всъщност аз имам достъп до личните им досиета, така мога да се уверя, че не излизам с някоя пълна откачалка. Като стана дума за това — Айзък, Айзък! Мобилизиран си — Фей Ли дръпва за лакътя Айзък Сакс. — Сигурно си спомняш, че онзи ден се сблъска с Луиса Рей?

— Аз съм щастливо мобилизиран. Здравей отново, Луиса.

Луиса долавя тревожност в ръкостискането му.

— Госпожица Рей е дошла — казва Фей Ли — да пише статия по антропология на жителите на Суонеке.

— Така ли? Ние сме скучно племе. Надявам се да успееш да запълниш нужния обем от думи.

Фей Ли пуска в ход сияйната си усмивка.

— Убедена съм, че Айзък ще намери малко време да отговори на всичките ти въпроси, Луиса, нали, Айзък?

— Аз съм най-скучният измежду скучните.

— Не му вярвай, Луиса — предупреждава я Фей Ли. — Това е само част от стратегията му. След като свалиш гарда, той атакува.

Набеденият за донжуан Айзък се поклаща на пети и с неловка усмивка гледа в краката си.

— Трагичният недостатък на Айзък Сакс — самоанализира се той два часа по-късно, седнал до еркерния прозорец срещу Луиса Рей — е следният. Твърде страхлив, за да бъде воин, но недостатъчно страхлив, за да легне и да се търкулне по гръб като добро куче.

Думите му са хлъзгави като копитата на Бамби на леда. На масата стои почти празна бутилка вино. Барът е пуст. Сакс не помни кога за последно е бил толкова пиян или толкова напрегнат и отпуснат едновременно: отпуснат, защото интелигентна млада жена се радва на компанията му; напрегнат, защото е готов да спуска цирея на съвестта си. Той с учудване и ирония установява, че е привлечен от Луиса Рей, и горчиво съжалява, че се срещат при тези обстоятелства. Границата между жената и репортера постоянно се размива.

— Хайде да сменим темата — предлага Сакс. — Колата ти, твоят — той имитира холивудски немски акцент — фолксваген... Как се казва?

— Откъде знаеш, че колата ми има име?

— Всички собственици на „Фолксваген Бийтъл“ кръщават колите си. Моля те, само не ми казвай, че името ѝ е Джон, Пол, Джордж или Ринго.

„Боже, Луиса Рей, колко си хубава.“

Луиса отвръща:

— Ще ми се смееш.

— Не.

— Да.

— Аз, Айзък Каспар Сакс, тържествено обещавам да не се смея.

— С това второ име „Каспар“ по-добре недей. Казва се Гарсия.

И двамата се кикотят безшумно, докато накрая избухват в звучен смях. „Може би и тя ме харесва, може би не седи с мен само заради работата.“

Луиса ловко овладява смеха си.

— Толкова ли струват обещанията ти?

Сакс прави физиономия на разкаяние и избърсва очите си.

— Обикновено струват повече. Не знам защо ми е толкова смешно, все пак „Гарсия“... — той избухва в кикот. — Не е чак толкова смешно име. Някога излизах с едно момиче, което беше кръстило колата си Росинант, за бога.

— Един бивш приятел, откачен битник от Бъркли, я кръсти така. На Джери Гарсия, сещаш се, от „Грейтфул Дед“. Заряза я пред общежитието ми, когато двигателят започна да бълва дим изпод капака, горе-долу по същото време заряза и мен заради една мажоретка. Сладникаво, но е самата истина.

— Как не си ударила клечка кибрит на фолксвагена?

— Гарсия не е виновен, че бившият му собственик е лъжлив производител на сперма.

— Този тип трябва да е бил луд — Сакс не е имал намерение да казва това, но не се срамува, че го е направил.

Луиса Рей кимва в знак на благосклонна признателност.

— Както и да е, името „Гарсия“ му отива. Вечно е разстроен, сменя скоростта както му дойде, разпада се, багажникът не се заключва, резервоарът тече, но все не предава Богу дух.

„Покани я да дойде пак — мисли си Сакс. — Не ставай глупак, не сте деца.“

Те гледат как вълните се разбиват в брега, озарен от лунната светлина.

„Кажи го“.

— Онзи ден — гласът му заглъхва до шепот и той усеща как му прилошава — ти търсеше нещо в кабинета на Сиксмит.

Сякаш сенките наоколо наострят уши.

— Нали?

Луиса също се оглежда дали някой не ги подслушва и съвсем тихо казва:

— Доколкото разбирам, д-р Сиксмит е написал един доклад.

— Руфъс трябваше да работи в тясно сътрудничество с екипа, който проектира и построи онова нещо. Иначе казано, с мен.

— Тогава сигурно знаеш до какви изводи е стигнал. За реактора „ХИДРА“.

— Всички знаем! Джесъпс, Моузес, Кийн... всички знаят.

— За съществен недостатък в дизайна?

Сакс потреперва.

— Да.

„Нищо не се е променило освен... всичко.“

— Колко сериозна може да бъде една евентуална авария?

— Ако д-р Сиксмит е прав, ще бъде много, много сериозна.

— Защо „Суонеке 2“ не се изключи, за да бъде извършена проверка?

— Заради пари, власт, обичайните заподозрени.

— Ти приемаш ли откритията на Сиксмит?

„Внимавай.“

— Приемам, че съществува значителен теоретичен риск.

— Оказван ли ви е натиск да запазите своите съмнения за себе си?

— На всеки учен поотделно. Всички учени се съгласиха. С изключение на Сиксмит.

— От кого, Айзък? От Алберто Грималди? От самия връх ли идва натискът?

Кораловите храсти хвърлят сенки на сребрилата поляна.

— Луиса, какво ще направиш, ако в ръцете ти случайно попадне екземпляр от доклада?

— Час по-скоро ще го публикувам.

— Наясно ли си...

„Не мога да го изрека.“

— Дали съм наясно, че хората от горните ешелони на властта биха предпочели да ме видят мъртва, отколкото да допуснат „ХИДРА“ да бъде дискредитирана? В момента само с това съм наясно.

— Не мога нищо да обещаая.

„Боже, колко безхарактерно.“

— Станах учен, защото... То е като да добиваш злато в кална река. Златото е истината. Аз... Не знам какво искам да направя...

— Журналистите копаят в също толкова кални реки.

Луната сияе над водата.

— Направи това — казва накрая Луиса, — което не можеш да не направиш.

Във ветровитото ранно утро Луиса Рей гледа как играчите на голф прекосяват свежата зеленина на игрището и се пита дали предишната вечер не е трябвало да покани Айзък Сакс в стаята си. Двамата имат уговорка да се срещнат на закуска.

Хрумва ѝ, че може би е трябвало да се обади на Хавиер. „Не си му майка, не си му настойник, само съседка.“ Това не ѝ се струва убедително, но тъй както не е могла да подмине момчето, което е заварила да плаче до шахтата за боклук, тъй както се е почувствала длъжна да отиде при пазача, да поиска от него ключовете и да изрови от контейнера за смет любимите на Хавиер класьори с марки, сега тя не знае как да се откъсне от него. Той си няма никого освен нея, а единайсетгодишните не разбират от уместност и приличие. „А ти кого друго си имаш?“

— Изглеждате така, сякаш сте понесли целия свят на плещите си — казва Джо Нейпиър.

— Джо. Седнете.

— Дано не възразявате. Нося ви лоша новина. Айзък Сакс помоли да ви предам искрените му извинения, но не може да дойде на срещата с вас.

— Така ли?

— Тази сутрин Алберто Грималди отпътува за централата ни на Тримилния остров да посрещне група германци. Сидни Джесълс трябваше да замине с него като техническо лице, но бащата на Сид получи инфаркт и се наложи Айзък да го замести.

— А-ха. Тръгна ли вече?

— Боя се, че да. Сега е — Нейпиър поглежда часовника си — над Скалистите планини в Колорадо. Няма да се учудя, ако още се бори с махмурлука.

„Не допускай разочарованието ти да проличи.“

— Кога трябва да се върне?

— Утре сутринта.

— А-ха.

„По дяволите, по дяволите, по дяволите.“

— Аз съм два пъти по-възрастен и три пъти по-грозен от Айзък, но Фей ме помоли да ви разведа из комплекса. Насрочила е няколко интервюта с хора, които според нея могат да представляват интерес за вас.

— Джо, много мило от ваша страна, че всички ми отделяте толкова много от времето си през уикенда — казва Луиса.

„Знаете ли, че Сакс беше на крачка от предателство? Откъде? Освен ако Сакс не е подставено лице? Не мога да го проумея.“

— Аз съм самотен стар човек с твърде много свободно време.

— Значи наричате отдел „Изследвания и развитие“ Кокошарника, защото там мътят гениите? — пита през смях Луиса два часа по-късно и си записва в бележника, докато Джо Нейпиър отваря пред нея вратата на контролната зала. — А как наричате сградата на реактора?

Един техник, който дъвче дъвка, се обажда:

— Дом на смелите.

Физиономията на Джо сякаш казва: „Много смешно“.

— Това определено не е за публикуване.

— Джо каза ли ви как наричаме крилото на охраната? — усмихва се техникът.

Луиса поклаща глава.

— Планетата на маймуните — той се обръща към Нейпиър. — Запознай ни с гостенката си, Джо.

— Карло Бьон, Луиса Рей. Луиса е репортер, Карло е главен техник. Ако се задържите по-дълго тук, ще научите, че той има и много други имена.

— Ще ви разведа наоколо, ако Джо ви отстъпи за пет минути.

Нейпиър гледа как Луиса и Бьон обикалят из осветеното с флуоресцентни лампи помещение, пълно с различни пултове и уреди. Навсякъде служители преглеждат разпечатки, взират се в циферблати, отмятат нещо в разни списъци. Бьон флиртува с нея, улавя погледа на Нейпиър и когато Луиса не гледа, изобразява с ръце гърди като пъпеша, а Нейпиър сдържано клати глава. „Мили щеше да се засуети около теб — мисли си той. — Щеше да те покани на вечеря, да те нахрани до пръсване и да те разпита за всичко, за което ти се говори.“ Спомня си Луиса като будно шестгодишно дете. „Трябва да е било преди двайсет години, когато те видях на последното събиране на 10-и полицейски участък. От всички професии, които това приказливо момиченце можеше да избере, от всички репортери, които можеха да надушат дирята, водеща до смъртта на Сиксмит, защо точно дъщерята на Лестър Рей? Защо малко преди да се пенсионирам? Кой си прави с мен тази отвратителна шега? Градът?“

На Нейпиър му се плаче.

Фей Ли бързо и ловко претърсва стаята на Луиса Рей, докато слънцето отвън залязва. Тя надзърта в тоалетното казанче, оглежда за разрези долната част на дюшека, проверява ъглите на килимите, минибара, гардероба. Оригиналът може да е бил ксерокопиран и смален до една четвърт. Послушната служителка на рецепцията е съобщила на Ли, че Сакс и Луиса са разговаряли до малките часове на нощта. Сакс е премахнат още тази сутрин, но той не е идиот, може да е оставил някъде доклада. Ли развинтва долния край на телефонната слушалка и намира вътре любимия тип предавател на Нейпиър, маскиран като резистор. Претърсва всяко кътче на пътната чанта на Луиса, но не намира никакви печатни материали, с изключение на „Дзен и изкуството да се поддържа мотоциклет“. Прелиства репортерския бележник на бюрото, но записките със загадъчни съкращения не разкриват кой знае каква информация.

Фей Ли се чуди дали не си губи времето. „Как ще си губиш времето? Петролната компания «Мексон Ойл» вдигнаха офертата си за доклада на Сиксмит на сто хиляди долара. А щом са готови да предложат сто хиляди, ще са готови да предложат и милион. За дискредитирането на цяла ядрена енергийна програма и погребването ѝ в млада възраст един милион е нищо. Така че продължавай да търсиш.“

Телефонът иззвънява четири пъти: предупреждение, че Луиса Рей е във фойето и чака асансьора. Ли се уверява, че всичко е на мястото си, излиза и тръгва надолу по стълбите. След десет минути звъни на Луиса от рецепцията:

— Здравей, Луиса, обажда се Фей. Отдавна ли се прибра?

— Тъкмо успях да си взема душ.

— Надявам се, че следобедът е минал успешно.

— Много успешно. Имам достатъчно материал за две-три статии.

— Чудесно. Виж, ако нямаш други планове, какво ще кажеш за вечеря в голф клуба? Омарите на Суонеке са най-добрите и на този, и

на онзи бряг.

— Доста смело твърдение.

— Не те карам да го приемаш на доверие.

На масата се извисява купчина осколци от ракообразни. Луиса и Фей Ли потапят пръсти във вода с аромат на лимон и Ли кимва на сервитьора да отнесе чиниите.

— Каква бъркотия съм направила — Луиса оставя салфетката си.
— Никак не ме бива в това, Фей. А ти можеш да отвориш девическо училище за добри обноски в Швейцария.

— Повечето хора в Сийборд Вилидж не ме възприемат по този начин. Някой каза ли ти как ме наричат? Не? Господин Ли.

Луиса не знае какъв отговор се очаква от нея.

— Малко контекст ще ми бъде от полза.

— През първата си работна седмица отивам в столовата и си наливам кафе. Идва един инженер, казва, че има проблем от механично естество и пита дали мога да му помогна. Приятелчетата му се кикотят отстрани. Отговарям: „Съмнявам се“. Той казва: „Разбира се, че можеш да помогнеш“. После иска да смажа болта му и да намаля високото напрежение в гайките му.

— На колко години е бил този инженер? На тринайсет?

— Четирийсетгодишен, женен, с две деца. Приятелчетата му вече се заливат от смях. Какво можеш да направиш? Да подхвърлиш нещо грубо и остроумно и да им покажеш, че си ядосана? Да го зашлевиш и да ти лепнат етикета „истеричка“? А и такива мръсници обичат да ги удрят. Да не правиш нищо? И всеки мъж в комплекса да реши, че може безнаказано да ти говори такива гадости?

— Официално оплакване?

— Нали с това ще покажеш, че жените тичат при висшестоящите всеки път, когато стане напечено?

— Ти какво направи?

— Наредих да го преместят в централата ни в Канзас. Насред пущинака, насред януари. Жал ми е за жена му, но тя си го е избрала. След като случката се разчу, започнаха да ме наричат „господин Ли“. Една истинска жена не би се отнесла така жестоко с горкия мъж, не, една истинска жена би възприела шегата му като комплимент — Фей

Ли разглажда гънките на покривката. — Ти сблъскаш ли се с такива гадости в работата?

Луиса се замисля за Нъсбаум и Джейкс.

— Постоянно.

— Може би нашите дъщери ще живеят в свободен свят, но за нас няма шанс. Ние трябва да си помагаме сами, Луиса. Мъжете няма да ни помогнат.

Журналистката усеща промяна в посоката на разговора.

Фей Ли се навежда към нея.

— Надявам се, че ще ме използваш като свой информатор на остров Суонеке.

Луиса предпазливо опипва почвата.

— Журналистите имат нужда от информатори, Фей, така че със сигурност ще те имам предвид. Трябва обаче да те предупредя, че „Далекоглед“ не разполага с необходимите средства, за да предлага възнаграждение, каквото може би...

— Мъжете са измислили парите. Жените са измислили взаимната помощ.

„Мъдрец е този — размишлява Луиса, — който може да отличи капаните от възможностите.“

— Не ми е ясно... как редови репортер като мен може да „помогне“ на жена в твоето положение, Фей.

— Не се подценявай. Приятелски настроените журналисти са ценни съюзници. Утрото е по-мъдро от вечерта. Ако в някакъв момент ти се прииска да обсъдиш по-съществени въпроси от това колко порции пържени картофи изядат годишно инженерите на остров Суонеке — гласът ѝ се снишава до шепот, едва доловим сред дрънченето на прибори, музиката от пианото в бара и смеха от околните маси, — като данните за реактора „ХИДРА“, събрани от д-р Сиксмит — давам ти само пример, — аз ти гарантирам, че ще ти бъда от много по-голяма полза, отколкото си мислиш.

Фей Ли щраква с пръсти и количката с десертите тръгва към масата им.

— Сладоледът с лимон и пълпеш е много нискокалоричен, прочиства небцето, идеален е преди кафето. Довери ми се.

Преобразяването ѝ е толкова съвършено, че Луиса започва да се пита дали наистина преди малко е чула това, което мисли, че е чула.

— Ще ти се доверя.

— Радвам се, че се разбираме.

Луиса се чуди: „До каква степен заблудата е допустима в журналистиката?“. Тя си спомня отговора на баща си един следобед в двора на болницата: „Дали някога съм лъгал, за да напиша материал? Изричал съм по десет опашати лъжи всяка сутрин преди закуска, само и само да се доближа на сантиметър до истината“.

Звънът на телефона прекъсва сънищата на Луиса и тя се озовава в осветената от луната стая. Грабва лампата, будилника и накрая слушалката. В първия момент не може да си спомни нито как се казва, нито къде се намира.

— Луиса? — подсказва ѝ глас от черната далечина.

— Да, Луиса Рей.

— Луиса, аз съм, Айзък, Айзък Сакс, обаждам ти се от друг щат.

— Айзък! Къде си? Колко е часът? Защо...

— Шшт, шшт, извинявай, че те събудих, и извинявай, че вчера бях принуден да замина в ранни зори. Слушай, аз съм в Бостън. Тук е седем и половина, в Калифорния скоро ще съмне. Чуваш ли ме още, Луиса? Нали не си затворила?

„Той се страхува.“

— Да, Айзък. Слушам те.

— Преди да тръгна от Суонеке, оставих у Гарсия един подарък за теб, нищо особено, симпатична дреболия — Сакс се опитва да говори с безгрижен тон. — Разбираш ли?

„Мили Боже, какви ги приказва?“

— Чуваш ли ме, Луиса? У Гарсия има подарък за теб.

По-будната част от мозъка ѝ започва да обработва информацията. „Айзък Сакс е оставил доклада на Сиксмит в твоя фолксваген. Ти му спомена, че багажникът не се заключва. Явно смята, че в хотела не е безопасно и че ви подслушват.“

— Много мило от твоя страна, Айзък. Дано не е нещо прекалено скъпо.

— Заслужава си всеки цент. Извинявай, че прекъснах съня ти за разхубавяване.

— Не се тревожи. Не бива да предозирам с него. Желая ти лек полет и до скоро виждане. Може би на вечеря?

— С удоволствие. Е, трябва да се качвам на самолета.

— Лек полет — казва Луиса и затваря.

„Да си тръгна по-късно, сякаш нищо не се е случило? Или веднага да напусна Суонеке?“

На четвърт миля от селището Джо Нейпиър също е буден. Прозорецът му огражда в рамка предутринното небе. Половината стая е заета от апаратура за електронно следене. От една тонколони се разнася звук от прекъсната телефонна връзка. Нейпиър превърта назад скърцаща магнетофонна лента. „Преди да тръгна от Суонеке, оставих у Гарсия един подарък за теб, нищо особено, симпатична дреболия... Разбираш ли? Чуваш ли ме, Луиса? У Гарсия има подарък за теб.“

„Гарсия? Гарсия?“

Нейпиър се мръщи на студеното си кафе и отваря папка с надпис „Регистър №2“. Колеги, приятели, контакти... в списъка няма Гарсия. „По-добре да предупредя Бил Смоук да не припарва до Луиса, преди да съм говорил с нея.“ Той натиска копчето на запалката си. „Човек като Бил Смоук е трудно да бъде намерен, камо ли предупреден.“ Нейпиър всмуква в дробовете си лютив глътка дим. Телефонът му звъни: обаждат се Бил Смоук.

— Е, кой, мамка му, е този Гарсия?

— Не знам, не фигурира в списъка. Слушай, не искам да ходиш...

— Нейпиър, работата ти е да знаеш, мамка му.

„Значи вече така ми говориш?“

— Виж какво, дръж си...

— Ти виж какво — Бил Смоук затваря.

„Лошо, лошо, много лошо.“ Джо грабва якето си, гаси цигарата, излиза от апартамента и бързо тръгва към хотела на Луиса. Пет минути пеша. Спомня си заплашителния тон на Бил Смоук и хуква да бяга.

Докато тъпче вещите си в пътната чанта, Луиса е обзета от натрапчиво усещане за дежа вю. „Робърт Фробишър се изнизва, без да плати, от поредния хотел.“ Тя слиза по стълбите в празното фоайе. Килимът е безшумен като сняг. Радиото в стаята отзад мърмори нежни думи. Луиса се промъква към главния вход с надеждата да си тръгне без обяснения. Вратите се заключват, за да спират достъпа отвън навътре, не отвътре навън, и скоро тя крачи през поляната пред хотела към паркинга. Предутринният океански бриз нашепва неясни обещания. По-навътре в сушата нощното небе се оцветява в тъмнорозово. Никой не се мярка наоколо, но когато приближава колата си, Луиса едва се сдържа да не хукне. „Запази спокойствие, не бързай и ще можеш да кажеш, че отиваш на разходка с колата, за да се полюбуваш на изгрева.“

На пръв поглед багажникът е празен, но килимчето скрива някаква издатина. Под него Луиса намира пакет, увит в черен найлонов чувал за отпадъци. От вътре изважда млечнобяла папка. На слабата светлина прочита надписа отгоре: „РЕАКТОР «ХИДРА-НУЛА» — ИЗПИТВАНЕ НА ОПИТЕН ОБРАЗЕЦ — РЪКОВОДИТЕЛ ПРОЕКТ Д-Р РУФЪС СИКСМИТ — НЕРАЗРЕШЕНОТО ПРИТЕЖАНИЕ Е ФЕДЕРАЛНО ПРЕСТЪПЛЕНИЕ ПО СИЛАТА НА ЗАКОНА ЗА ВОЕННИЯ И ПРОМИШЛЕНИЯ ШПИОНАЖ ОТ 1971“. Към петстотин страници таблици, графични схеми, математически изчисления и доказателства. В душата ѝ се надига и ехти бурен възторг. „Спокойно, това е само краят на началото.“

Погледът на Луиса е привлечен от някакво движение в далечината. Човек. Луиса прикляка зад Гарсия.

— Хей! Луиса! Спри!

„Джо Нейпиър!“ Сякаш попаднала в сън с ключове, ключалки и врати, Луиса прибира млечнобялата папка в черния чувал за отпадъци и я пхва под седалката до шофьора — Нейпиър вече тича и лъчът от фенерчето му прорязва полумрака. Двигателят надава ленив лъвски

рев — фолксвагенът рязко дава на задна. Джо Нейпиър се удря в задницата на колата, крещи и Луиса го вижда как отскача като клоун.
Тя не спира да му се извини.

Пращият черен шевролет на Бил Смоук спира рязко до контролния пункт на остров Суонек в началото на моста. На континента отсреща блещука редица от светлини. Пазачът разпознава колата и веднага застава до прозореца на шофьора.

— Добро утро, господине!

— Изглежда добро. Ти си Рихтер, нали?

— Да, г-н Смоук.

— Предполагам, че Джо Нейпиър току-що ти се е обадил и ти е наредил да не пускаш оранжев фолксваген.

— Точно така, г-н Смоук.

— Дойдох да отменя това нареждане по лично настояване на г-н Грималди. Ще вдигнеш бариерата пред фолксвагена и ще ме пуснеш да мина след него. Ще се обадиш на твоя приятел на отсрещния контролен пункт и ще му предадеш да не пуска никого, докато не види колата ми. Когато пристигне г-н Нейпиър — след около петнайсет минути, — ще му кажеш, че Алберто Грималди е заповядал да си ходи да спи. Разбра ли, Рихтер?

— Разбрах, г-н Смоук.

— Ти се ожени тази пролет, ако добре си спомням, нали?

— Имате отлична памет, господине.

— Така е. Сигурно се надяваш да имаш деца?

— Жена ми е бременна в четвъртия месец, г-н Смоук.

— Един съвет, Рихтер, как да успееш в охранителния бизнес. Искаш ли да чуеш съвета ми, синко?

— Бих искал, господине.

— И най-тъпото куче може да седи и да гледа. Обаче се иска ум, за да разбереш кога да не гледаш. Схвана ли какво ти казах, Рихтер?

— Много добре схванах, г-н Смоук.

— Тогава бъдещето на младото ти семейство е в сигурни ръце, синко.

Смоук дава на заден ход покрай контролния пункт и се снишава на седалката. След шестдесет секунди иззад носа завива пърпорещ

фолксваген. Луиса спира, сваля прозореца, появява се Рихтер и Смоук дочува думите „семеен проблем“. Рихтер ѝ желае приятно пътуване и бариерата се вдига.

Бил Смоук превключва на първа скорост, после на втора. Когато шевролетът приближава моста, звукът на гумите върху пътната настилка се променя. Трета, четвърта, настъпва педала. Очуканите задни фарове на бийтъла се приближават — петдесет метра, трийсет метра, десет... Смоук не е включил своите фарове. Той кривва в празното насрещно платно, минава на пета предавка и се изравнява с фолксвагена. Усмивва се. „Тя си мисли, че съм Джо Нейпиър.“ Рязко завърта волана и се разнася метално свистене — бийтълът е притиснат между колата му и парапета на моста, докато парапетът се измъква от бетона и фолксвагенът полита във въздуха.

Смоукс удря спирачките. Излиза на хладния въздух и вдишва миризмата на изгоряла гума. По-назад, двайсет или трийсет метра по-надолу, предницата на фолксвагена потъва под начупените криви на разпенените малки вълни в бездънното море. „Ако гръбнакът ѝ не е счупен, до три минути трябва да се е удавила.“ Бил Смоук оглежда пораженията по каросерията на колата си и усеща как ентусиазмът му спада. „При анонимните, безлики убийства — заключава той — липсва тръпката от човешкия контакт.“

Американското слънце, усилено до дупка, тръби началото на нова зора.

ЗЛОВЕЩАТА УЧАСТ НА ТИМЪТИ КАВЕНДИШ

Една ярка залязваща вечер преди четири, пет — не, боже мой, шест — лета вървах из Гринуич по някакъв булевард с редове зрели кестени и градински жасмин в състояние на блаженство. Тамошните къщи от епохата на Регентството спадат към най-скъпите имоти в Лондон, но ако някога наследите такава, драги читателю, продайте я, недейте да живеете в нея. Тези къщи крият някакви тъмни магии, които превръщат собствениците им в пълни откачалки. Един такъв потърпевш, бивш началник на полицията в Родезия, същата вечер ми беше написал чек, тлъст колкото самия него, за да редактирам и отпечатам автобиографията му. Блаженото ми състояние се дължеше отчасти на въпросния чек, отчасти на едно шабли от 1983 от лозята Дюрюзоа, магическо питие, което разтопява всичките ни големи трагедии до дребни недоразумения.

Насреща ми се зададоха три девойчета, облечени като Барби Проститутка, които заемаха тротоара по цялата му ширина. Слязох на платното, за да избегна сблъсъка. Но когато се изравних с тях, те скъсаха опаковките на чудовищните си сладоледи на клечка и просто ги пуснаха на земята. Усецането ми за доволство от живота беше сведено до нула. Все пак до нас имаше кофа за боклук! Отвратеният Гражданин Тим Кавендиш възкликна на нарушителките:

— Знаете ли, трябва да ги вдигнете.

— Що, ти к'во ще ни напра'иш? — сопнаха се те зад гърба ми.

Тъпи горили.

— Нямам никакво намерение да ви правя каквото и да било — подхвърлих аз през рамо. — Само ви казах, че...

Коленете ми се подкосиха и паважът ме зашлеви по бузата, с което отключи някакъв ранен спомен за падане от детско колело, преди болката да заличи всичко освен болката. Нечие остро коляно натисна лицето ми в купчина гнила шума. Усетих вкус на кръв. Някой болезнено изви шестдесет и няколко годишната ми китка на деветдесет

градуса и разкопча часовника ми „Ингерсол Солар“. Спомних си какви ли не ругатни, архаични и съвременни, но преди побойничките да се докопат до портфейла ми, шум от приближаваща количка за сладолед, която свиреше мелодията на „Момичето от Ипанема“, разгони нападателките ми като вампирки минута преди изгрев-слънце.

— И не си подал жалба срещу тях? Ама че си глупак! — възкликна на другата сутрин мадам Х, докато поръсваше със синтетичен подсладител закуската си от трици. — Обади се в полицията, за бога. Какво чакаш? Следите ще се заличат.

За съжаление вече бях попреувеличил истината и й бях казал, че са ме нападнали петима побойници с избръснати свастики на черепите си. Сега как щях да подам жалба, че три момиченца със сладоледи в предпубертетна възраст са ме надвили с такава лекота? Момчетата в синьо биха се задавили с шоколадовите си бисквити. Не, нападението ми не влезе в благовидната ни национална криминална статистика. И ако откраднатият ми „Ингерсол“ не беше романтичен подарък от послънчевите времена на нашия вече вледенен брак, изобщо нямаше и да споменавам за случката.

Докъде бях стигнал?

Странно как в главите на хората на моята възраст изникват ненужни истории.

Не, не е странно, направо е страшно. Искях да започна този разказ с Дърмът Хогинс. Това е проблемът при писането на мемоари на ръка. Не можеш да променяш това, което вече си написал, без да оплескаш нещата още повече.

* * *

Вижте, аз бях редактор на Дърмът Хогинс Чистача, не психоаналитик или проклет астролог, така че откъде можех да знам какво ще се случи със сър Феликс Финч в онази ужасна нощ? Сър Феликс Финч, министър на културата и кормчия на „Трафалгарски книжен преглед“ — как само прелетя през медийния небосклон, как и днес, дванайсет месеца по-късно, все още се вижда с просто око! Почитателите на жълтата преса изчетоха всичко за него, отпечатано на първите страници; читателите на всекидневниците изплюха овесените

си ядки, когато Радио 4 съобщи кой е убит и как. „Колумнистите“, това ято лешояди и синигери, чуруликаха и оплакваха Изгубения крал на изкуствата в безкрайни панегирици.

Аз, от друга страна, досега пазих достолепно мълчание. Би следвало обаче да предупредя претоварения читател, че ментовото бонбонче след вечеря в лицето на Феликс Финч е само аперитив към собствените ми митарства и несгоди. Към „Зловещата участ на Тимъти Кавендиш“, ако щете. Това вече е внушително заглавие.

Беше нощта на раздаването на наградите „Лимон“, което се проведе в бара на Джейк „Звездна светлина“, тържествено отворил отново врати на покрива на сграда в Бейзуотър, където за капак имаше и покривна градина. Цялата книгоиздателска хранителна верига се беше вдигнала във въздуха и кацнала при Джейк. Изтерзаните писатели, звездните готвачи, костюмарите, брадатите купувачи, недохранените книгопродавци, глутниците драскачи и фотографи, които си мислят, че „Изчезни!“ означава „Да, с удоволствие!“. Позволете ми да опровергая онзи подъл жалък слух, че поканата на Дърмът се е дължала на мен, че — о, разбира се — Тимъти Кавендиш е знаел, че авторът му жадува за публично отмъщение, което ще рече, че цялата трагедия е постановка за пред медиите. Измишльотини, съчинени от завистливи съперници! Никой така и не призна да е изпращал покана до Дърмът Хогинс и не ми се вярва, че виновницата ще го направи сега.

Така или иначе, победителят беше обявен и всички знаем кой получи наградата от петдесет хилядарки. Аз се натрясках. Они Тип ме откряна за коктейл на име „Наземен контрол до майор Том“. Еднопосочното време стана двупосочно и аз загубих бройката на всичките си майори. Джазовият секстет засвири румба. Излязох на балкона да глътна въздух и хвърлих поглед към веселбата вътре. Литературният Лондон в действие ми напомни за Гибън и описанието му на епохата на Антонините. „Над лицето на познанието надвиснал облак от критици, съставители, коментатори и скоро след упадъка на гения настъпила поквара на вкуса.“

Дърмът ме намери, както неизбежно прави всяка лоша новина. Държа да подчертая, че да бях срещнал папа Пий XIII, нямаше да се изненадам толкова. Всъщност Негова Непогрешимост по-лесно би се смесил с тълпата — моят метежен автор носеше банановожълт костюм

върху шоколадова риза и вратовръзка с цвят на касис. Едва ли има нужда да напомням на любопитния читател, че „Набито канче“ още не беше предизвикало фурор в литературния свят. Всъщност още даже не беше стигнало до книжарниците, ако не броим тази на вездесъщия Джон Сандоу от Челси и онези нещастни вестникарски будки, собственост първо на евреи, после на сикхи, а сега на еритрейци, намиращи се в енорията на братята Хогинс в Ийст Енд. В действителност това, което Дърмът искаше да обсъдим в градината на покрива, бяха именно въпроси, свързани с рекламата и разпространението.

За стотен път му обясних, че компания с художествена насоченост като издателство „Кавендиш“ просто не може да хвърля пари за лъскави каталози или фирмени уикенди с тийм билдинг и картинг за продавачите. За пореден път обясних, че моите автори се чувстват удовлетворени от това, че могат да поднесат красиво подвързаните си томове на приятелите, семейството, потомците. Още веднъж обясних, че пазарът е пренаситен с гангстерски шик и че дори „Моби Дик“ се е провалил с гръм и трясък, когато Мелвил е бил още жив, макар да не се изразих точно така.

— Това са наистина великолепни мемоари — уверих го аз. — Трябва им време.

Пиян, печален и предубеден, писателят се наведе над парапета.

— Всичките тия комини. Много път до долу.

Сметнах, че заплахата е въображаема.

— Доста.

— Когато бях хлапе, мама ме заведе на „Мери Попинз“. Коминочистачи танцуваха по покриви. После го гледаше и на видео. По много пъти. В старческия дом.

— Помня какво беше, когато излезе. Това издава възрастта ми.

— Виж — Дърмът се намръщи и посочи през френските прозорци към вътрешността на бара. — Кой е този?

— Кой?

— Онзи с папийонката, който си бърбри с Пепеляшка.

— А, водещият, Феликс... уф, Феликс... как му беше името?

— Ши****ят Феликс Финч! Кучият син, дето насра книгата ми в ши***ото си префърцунено списание?

— Не беше най-ласкавата рецензия, но...

— Беше единствената рецензия, мамка му!

— Всъщност не беше толкова зле за четене...

— Така ли? „Безхитовите създатели на хитове като господин Хогинс са случайните жертви на пътя на съвременната литература.“ Забелязваш ли как хората вмятат „господин“, преди да ти забият ножа? „Господин Хогинс трябва да се извини на дърветата, отсечени за отпечатването на раздутия му «автобиороман». Четиристотин самовлюбено написани страници завършват съществуването си с невъобразимо плосък и безсмислен край.“

— Опомни се, Дърмът, никой не чете „Графалгарски книжен преглед“.

— Мо'е ли? — авторът ми хвана за яката един сервитьор. — Чувал ли си за „Графалгарски книжен преглед“?

— Ама разбира се — отговори сервитьорът източноевропеец. — Всичките ми преподаватели благоговоят пред ТКП, при тях са най-остроумните критици.

Дърмът метна чашата си през парапета.

— Хайде сега, какво е критикът? — попитах разсъдливо аз. — Човек, който чете бързо, надменно, но никога мъдро...

Джазовият секстет приключи изпълнението си и Дърмът ме остави по средата на изречението. Бях достатъчно пиан, за да оправдая викането на такси, и тъкмо си тръгвах, когато някой с глас на лондонски глашатай накара всички присъстващи да млъкнат:

— Дами и господа от журито! Моля за вашето внимание!

Светците да ни пазят, Дърмът удряше два подноса един в друг.

— Тази вечер имаме да връчим още една награда, драги мои събрата книжни феи! — изрева той.

Без да обръща внимание на закачливите смехове и подвикванията, моят автор извади плик от джоба на сакото си, скъса го и се престори, че чете:

— Награда за най-изтъкнат литературен критик.

Публиката му го зяпаше, кряскаше, освиркваше го или извърщаше поглед от неудобство.

— Конкуренцията беше жестока, но членовете на журито единодушно избраха Негово императорско величество, господаря на „Графалгарски книжен преглед“, господин — изминети ме — сър

Феликс Финч, кавалер на Ордена на Британската империя, хайдеее, по дяволите!

Неколцина подстрекатели се развикаха:

— Браво, Феликс! Браво!

Финч нямаше да е критик, ако не обичаше незаслуженото внимание. Той несъмнено вече съчиняваше в главата си статията за колонката си в „Сънди Таймс“ „Един Финч в града“. Дърмът от своя страна беше самата чистосърдечност и доброжелателност.

— Чудя се каква ли ще е наградата ми — подсмихна се Финч, когато аплодисментите стихнаха. — Непредадена за вторични суровини бройка от „Набито канче“ с автограф на автора? Едва ли са останали много!

Кликата му избухна в гръмогласен дружен смях, за да насърчи вожда си.

— Или може би печеля безплатен полет до южноамериканска страна с недоизковани закони за екстрадиция?

— Да, драги — намигна му Дърмът, — безплатен полет — точно това печелиш.

Авторът ми грабна Финч за реверите, търколи се назад, заби крака в шкембето му и с джудо хватка подхвърли по-ниската, отколкото хората си представяха, медийна личност нависоко в нощния въздух! Доста над теменужките, наредени по парапета на балкона.

Писькът на Финч — и животът му — угасна върху смачкания метал дванайсет етажа по-надолу.

Нечие питие се разля на килима.

Дърмът Хогинс Чистача изтръска реверите си, наведе се над балкона и се провикна:

— И сега кой завърши съществуването си с невъобразимо плосък и безсмислен край?

Зашеметената тълпа направи път на убиеца, който се приближи към масата с хапките. По-късно неколцина свидетели си спомниха, че са го видели с тъмен ореол. Той си избра белгийски крекер, овкусен с аншоа от Бискайския залив и магданоз, леко полят със сусамено олио.

Тълпата започна да се опомня. Звуци от повръщане, възклицания и препускане по стълбите. Абсолютно кошмарна суматоха! Какво изпитвах аз? Честно ли? Ужас. Със сигурност. Шок? И още как. Смайване? Естествено. Страх? Не съвсем.

Няма да отрека зараждащото се усещане, че този трагичен обрат има и добра страна. В кабинета ми в Хеймаркет имаше 95 непродадени пакета от „Набито канче“ на Дърмът Хогинс — вдъхновените мемоари на бъдещия най-известен убиец във Великобритания. Франк Спрат, моят доблестен печатар в Севъноукс, на когото дължах толкова много пари, че горкият човек беше в безизходица, още пазеше плаките и можеше начаса да отпечата нов тираж.

С твърди корици, дами и господата.

Четиринайсет паунда и деветдесет и девет пенса бройката.

Мед ми капе на сърцето!

Като опитен редактор аз не одобрявам ретроспекциите, предзнаменованията и измамните прийоми, тяхното място е в осемдесетте при специалистите по постмодернизъм и теория за хаоса. Въпреки това не се извинявам, че (отново) започвам да излагам своята версия на тази шокираща история. Разбирате ли, тя бележи началото на моя постлан с добри намерения път към Хъл, или по-точно към околностите на Хъл, където предстои да ме застигне злоещата ми участ. След фаталния финал на Феликс Финч предвиденият от мен щастлив обрат на съдбата се състоя. Окрилена от сладката безплатна реклама, моята гургулица „Набито канче“ литна до върха на класациите на бестселъри, където сви гнездо, докато не осъдиха горкия Дърмът на най-хубавите петнайсет години в затвора „Уормуд Скръбс“. Отразиха целия процес в новините в девет. След смъртта си сър Феликс се превърна от самодоволна напарфюмирана персона, стиснала в сталинска хватка парите на Съвета по изкуствата, в най-любимия на всички британски законодател на изкуствата след предишния такъв.

На стъпалата на съда „Олд Бейли“ вдовицата му каза пред репортерите, че петнайсет години е „страшно снизходителна“ присъда и още на другия ден стартира кампанията „Хогинс Чистача да гори в ада!“. Семейството на Дърмът предприе контраатака в популярните телевизионни предавания, изровиха обидната рецензия на Финч, Би Би Си 2 засне специален документален филм, където лесбийката, която ме интервюираше, изцяло извади остроумията ми от контекста. На кого му пукаше? Гърнето с жълтиците вреше ли, вреше — не, преливаше и

наводняваше цялата проклета кухня. Издателство „Кавендиш“ — тоест г-жа Латъм и аз — не знаехме откъде ни е дошло. Наложих се да вземем на работа две от племенниците й (на половин работен ден, разбира се, нямах намерение да се разорявам за осигуровки). Първоначалните пакети с „Набито канче“ се изпариха за трийсет и шест часа и Франк Спрат печаташе нови почти всеки месец. Нищо за четиридесетте ми години в издателския бизнес не ме беше подготвило за такъв успех. Производствените разходи винаги се покриваха от авторски дарения — не от същинските продажби, по дяволите! Струваше ми се почти неморално. Но ето че имах в каталога си бестселър, какъвто се появява веднъж на десет години. Хората ме питат: „Тим, как си обяснявате главозамайващия успех на книгата?“.

Всъщност „Набито канче“ беше добре написана, дръзка белетристична мемоарна творба. Лешоядите културтрегери обсъждаха социалнополитическия й подтекст първо в късните вечерни предавания, после в сутрешните блокове. Неонацистите си я купиха заради щедрите описания на насилие. Уостърските домакини си я купиха, защото беше дяволски добро четиво. Хомосексуалистите си я купиха от племенна солидарност. Тиражът надхвърли деветдесет хиляди — да, деветдесет хиляди бройки за четири месеца и, да, все още говорим за издание с твърди корици. Докато пиша тези редове, игралният филм би трябвало вече да е на етап продукция. На книгоиздателското сбирание във Франкфурт ме поздравяваха хора, които дотогава не се бяха спирали даже да избършат обувките си от раболепните ми лиги. Онзи омразен етикет „издател на самофинансиращи се автори“ беше сменен с „литературен мениджър“. Парите от правата за преводи заваляха, сякаш бях тръгнал на поход за завладяване на света. На американските издатели — слава, слава, Алилуя — много им хареса как един угнетен потомък на келтите си е отмъстил на английския аристократ и след трансатлантическо наддаване авансът скочи до умопомрачителни висини. Аз — да, аз — държах изключителните права върху тази платинена гъска с тежко разстройство! Парите нахлуха в опразнените ми до дъно сметки като Северно море през холандска дига. Моят „личен банков консултант“, един пройдоха на име Елиът Маклъски, ми изпрати коледна снимка на отрочето си, което приличаше на мидуичка кукувица. Приматите на вратата на клуб „Граучо“ ме посрещаха с „Добър вечер, г-н Кавендиш“

вместо с: „Ало, можете да влезете само с член на клуба!“. Когато обявих, че сам ще се заема с издаването на книгата с меки корици, неделните страници за книги пуснаха материали, които представяха издателство „Кавендиш“ като динамичен, горещ играч в галактика от угасващи звезди. Влязох даже във „Файненшъл Таймс“.

Какво чудно има, че двамата с г-жа Латъм бяхме претоварени — лекичко — в счетоводството?

Успехът в миг зашеметява неопитните. Направих си визитки: „Завръщането на Кавендиш“, издателството на най-модерната художествена проза“. Е, помислих си, защо да не продавам издания вместо издание? Защо да не стана сериозният издател, за какъвто светът ме провъзгласи?

Уви! Тези нищо и никакви картички бяха червеният плащ, размахан пред Бика на съдбата. Още при първия слух, че Тим Кавендиш е забогатял, в офиса ми като саблезъби сурикати нахлуха моите кредитори. Аз както винаги оставих гностичната алгебра и решенията на кого какво и кога да се плаща на безценната г-жа Латъм. Затова се оказах психически и финансово неподготвен, когато — близо година след Нощта на Феликс Финч — ме навестиха среднощните ми гости. Признавам, че откакто мадам Х ме напусна (сложи ми рога с един зъболекар — трябва да разкрия истината, колкото и мъчителна да е тя), в къщата ми в Пътни настана домакинска анархия (още по-добре — кучият син беше германец), така че фаянсовият ми трон за дълго се превърна де факто в офис стол. Под заоблената като бална рокля кутия за тоалетна хартия стои бутилка приличен коняк, освен това оставям вратата отворена, за да чувам радиото от кухнята.

Във въпросната нощ бях оставил неизменното си тоалетно четиво — „Залез и упадък на Римската империя“ — заради всичките ръкописи (несмилаеми зелени домати), постъпили в „Завръщането на Кавендиш“, новата ми конюшня за шампиони. Мисля, че беше към единайсет часа, когато чух, че някой се суети пред пътната ми врата. „Удар или лакомство“ от хлапета с бръснати глави?

Шегаджии, които чукат по вратата и бягат? Вятърът?

В следващия миг вратата изхвърча от проклетите си панти! Помислих си за „Ал Каида“, помислих си за кълбовидна мълния, ала

не би. По коридора затрополи сякаш цял отбор по ръгби, макар че неканените ми гости бяха само трима (както ще забележите, винаги ме нападат по тройки).

— Тимъти... — произнесе най-свирепият от гаргойлите — Кавендиш, предполагам. Секнахме ти срането.

„Работното ми време е от единайсет до два, господа — би казал Богарт — с тричасова почивка за обяд. Бъдете така любезни да напуснете.“ Аз съумях само да изтърся:

— Олеле! Вратата ми! Проклетата ми врата!

Гангстер номер две запали цигара.

— Днес бяхме при Дърмът. Той е малко разстроен. И как да не е? Частите от мозайката се наместиха. Аз се разпаднах на части.

— Братята на Дърмът!

Бях чел всичко за тях в книгата му. Еди, Моза, Джарвис.

Гореща пепел опари бедрото ми и аз загубих представа кое лице какво мърмори. Беше като оживял триптих на Франсис Бейкън.

— Като гледам, „Набито канче“ върви доста добре.

— Цели купчини из книжарниците на летището.

— Трябваше поне да предположиш, че ще те потърсим.

— Човек с твоя бизнес нюх.

Лондонските ирландци в най-добрия случай ме изнервят.

— Момчета, момчета, Дърмът подписа договор за прехвърляне на авторските права. Вижте, вижте, това е стандартен договор, тук, в куфарчето си, имам екземпляр... — документът наистина ми беше подръка. — Член осемнайсети, за авторските права... Това значи, че „Набито канче“ е законна... ъм... — не ми беше лесно да им го кажа с долни гащи около глезените. — Ъм, законна собственост на издателство „Кавендиш“.

Джарвис Хогинс погледна за секунда договора, но го скъса, когато той се оказа непосилно дълъг за оскъдната му способност за съсредоточаване.

— Дърмът е подписал тоя ши*ан чаршаф, когато книгата му още е била някакво ши*ано хоби.

— Подарък за болната ни стара майка, лека й пръст.

— Спомен за златните годинки на тате.

— Дърмът не е подписал никакъв ши*ан договор за гвоздеа на ши***ия сезон.

— Отбихме се при твоя печатар г-н Спрат. Той прегледа разчетите заедно с нас.

Късчетата от договора се посипаха като конфети. Моза стоеше достатъчно близо, за да надуша какво е ял за вечеря.

— Май-май голяма планина си натрупал от паричките на братя Хогинс.

— Сигурен съм, че можем да се споразумеем за, ъм, ъм, някаква схема на разплащане, която ще...

Еди ме прекъсна:

— Хайде да се разберем за три.

Аз се престорих на разтреперан.

— Три хиляди паунда? Момчета, не мисля...

— Не бъди глупчо — Моза ме ощипа по бузата. — Три часа. Утре следобед. В твоя офис.

Нямах избор.

— Може би ще е добре да... ъм... обсъдим предварителна сума, за да приключим тази среща, като основа за... бъдещи преговори.

— Нямах грижи. Каква сума обсъдихме, Моза?

— Петдесет хилядарки ни се видя справедливо.

Измъченият ми вик беше непресторен.

— Петдесет хиляди паунда?

— Като за начало.

Червата ми започнаха да куркат, да се подушат и да се разстройват.

— Наистина ли мислите, че държа такива пари в кутии за обувки из къщата си? — аз придадох на гласа си дрезгавина като на Мръсния Хари, но се получи нещо по-близо до Колебливия Бегинс.

— Надявам се все някъде да ги държиш, дядка.

— В брой.

— Без глупости. Без чекове.

— Без обещания. Без отлагания.

— Старомодни пари. И в кутия за обувки става.

— Господа, ще се радвам да платя някаква договорена компенсация, но законът...

Джарвис подсвирна през зъби.

— Законът ще помогне ли на човек на твоите години да се оправи от няколко счупвания на гръбнака, Тимъти?

Еди:

— На твоите години хората не рикошират. Те се размазват.

Сдържах се с всички сили, но сфинктерът ми вече не ме слушаше и от него изригна канонада. Бих понесъл присмех или снизхождение, но съжалението на мъчителите ми ознаменува унижителното ми поражение. Те дръпнаха веригата на тоалетното казанче.

— Три часа.

„Завръщането на Кавендиш“ стана на пух и прах. Злосторниците изтрополиха навън, като прегазиха падналата ми врата. Еди се обърна, за да каже заключителни думи:

— В книгата на Дърмът има един хубав откъс. За тия, дето не си връщат заемите.

Любопитните читатели препращам към страница 244 от „Набито канче“, ще я намерите в близката книжарница. Не четете на пълен стомах.

Пред сградата на издателството ми в Хеймаркет редове от таксите ту пыплека, ту се хвърляха напред. В моята светая светих египетските обеци на г-жа Латъм (подарък от мен в чест на десетгодишнината от назначаването ѝ в издателство „Кавендиш“ — намерих ги в една кошница с намалени стоки в магазина за сувенири в Британския музей) потрепваха, докато тя клатеше глава: не, не, не.

— А аз ви казвам, г-н Кавендиш, че не мога да ви намеря петдесет хиляди паунда до три часа този следобед. Не мога да ви намеря и пет хиляди паунда. Всяко пени от „Набито канче“ отиде за изплащане на просрочени дългове.

— Някой да ни дължи пари?

— Аз винаги водя старателно всички сметки, не е ли така, г-н Кавендиш?

Отчаянието ме кара да го удрям на просия.

— Живеем във времето на лесните кредити!

— Живеем във времето на кредитните ограничения, г-н Кавендиш.

Затворих се в кабинета си, сипах си уиски и изпих с него хапчетата си за сърце, после проследих на старинния си глобус

последното пътуване на капитан Кук. Г-жа Латъм ми донесе пощата и излезе, без да каже и дума. Сметки, рекламни брошури, морални изнудвания от събирачи на средства за благотворителност и пакет със следния надпис: „На вниманието на далновидния издател на «Набито канче»“. В него се съдържаше ръкопис, озаглавен „Периоди на полуразпад“ — тъпо заглавие за художествена творба — с подзаглавие „Първата загадка на Луиса Рей“. От тъпо по-тъпо. Неизвестната авторка с подозрителното име Хилъри В. Хъш започваше придружителното си писмо по следния начин: „Когато бях на девет години, майка ми ме заведе в Лурд да се помоля за изцеление от нощното си напикаване. Представете си учудването ми, когато същата нощ в съня ми се яви не света Бернадет, а Ален Фурни“.

Откачалка вляво на борд. Хвърлих писмото в кутията „Спешни“ и включих чисто новичкия си свърхмощен компютър, за да поцъкам минички. След като два пъти изгърмах, аз се обадох на „Сотбис“, за да предложи на търг оригиналното автентично писалище на Чарлс Дикенс, като определих резервна цена от шестдесет хиляди. Очарователен оценител на име Кирпал Сингх съчувствено ми обясни, че това писалище вече е собственост на къщата музей на Дикенс и изрази надежда, че не са ме измамили с прекалено голяма сума. Признавам, понякога губя нишката на дребните си кроежи. После се обадох на Елиът Маклъски и попитах как са прелестните му дечица.

— Добре, благодаря.

Той попита как е прелестният ми бизнес. Аз поисках заем от осемдесет хиляди паунда. Елиът промърмори замислен:

— Мда...

Намалих сумата на шестдесет. Той изтъкна, че кредитната ми линия с погасителен план все още има времеви хоризонт от дванайсет месеца и едва след това ще бъде възможно да се променят размерите на кредита. О, липсва ми времето, когато банкерът отсреща ми се изсмиваше като хиена, казваше ми да вървя по дяволите и ми затваряше. Проследих пътя на Магелан на глобуса си и изпитах копнеж по епохата, когато, за да започнеш отначало, е трябвало просто да се качиш на следващия кораб в Дептфърд. След като достойнството ми вече беше потъпкано, аз звъннах на мадам Х. Тя вземаше сутрешната си вана. Обясних ѝ колко сериозно е положението ми. Тя

се изсмях като хиена, каза ми да вървя по дяволите и ми затвори. Завъртях глобуса си. Завъртях глобуса си.

Когато излязох, г-жа Латъм ми хвърли поглед на ястреб, който вижда заек.

— Не, само не лихвар, г-н Кавендиш. Не си струва.

— Не се бойте, г-жо Латъм, отивам да навестя единствения човек на този свят, който вярва в мен и в добро, и в лошо.

В асансьора напомних на отражението си: „Кръвта вода не става“; след което убодох дланта си на сплицата на сгъваемия си чадър.

— О, гонади на Сатаната, само не ти. Виж, разкарай се и ни остави на мира.

Когато влязох във вътрешния двор на брат ми, той ме изгледа злобно от другия край на басейна. Доколкото знам, Денхолм никога не плува в басейна си, но въпреки това всяка седмица се занимава да го хлорира и каквото там е необходимо, даже във вятър и дъжд. Той събираше листата с голяма мрежа на дълга пръчка.

— Няма да ти заема и един проклет грош, докато не ми върнеш последния дълг. Защо трябва вечно да ти давам подаяния? Не. Не ми отговаряй — Денхолм извади от мрежата шепя мокри листа. — Сядай си обратно в таксито и се омитай. Ще те помоля любезно само веднъж.

— Как е Джорджет? — аз изтръсках листните въшки от изсъхналите му розови цветове.

— Джорджет полудява бавно и сигурно, не че изобщо проявяваш някакъв искрен интерес, когато не ми искаш пари.

Видях как един червей се скри в пръстта и ми се прииска да съм на негово място.

— Дени, имах дребно неразбирателство с неподходящи хора. Ако не намеря шестдесет хиляди паунда, ще ме смажат от бой.

— Кажим им да ни го запишат на видео.

— Не се шегувам, Денхолм.

— И аз! Искал си да ги преметнеш и не ти се е получило. Какво от това? Защо трябва да ме засяга?

— Ние сме братя! Нямах ли съвест?

— Трийсет години съм бил в управителния съвет на търговска банка.

Един чинар с ампутирани клони се отърсваше от някога зелените си листа, тъй както отчаяните хора се отърсват от някогашните си непреклонни решения.

— Помогни ми, Дени. Моля ти. Трийсет хилядарки ще стигнат като за начало.

Бях се изсилил.

— По дяволите, Тим, банката ми фалира! Онези кръвопийци от „Лойдс“ ни изсмукаха и последната капка кръв! Времето, когато имах такива дебели суми на разположение и подръка, свърши, свърши, свърши! Къщата ни е ипотекирана — два пъти! Аз съм паднал от високо, ти си паднал от нисичко. Пък и онази твоя проклета книга се продава във всяка книжарница по света!

Лицето ми каза това, което думите не ми стигаха да изразя.

— О, боже, какъв си идиот. Кога трябва да стане плащането?

Погледнах часовника си.

— В три часа днес следобед.

— Забрави — Денхолм остави мрежата си. — Обяви банкрут. Рейнард ще ти приготви документите, той е добър човек. Това е горчив хап, аз ли не знам, но ще те отърве от кредиторите. Законът е недвусмислен...

— Законът? Единствената представа, която моите кредитори имат от закона, е клечането над кофата в претъпканата килия.

— Тогава се покрий някъде.

— Тези хора много, много лесно ще разберат къде съм се покрил.

— Обзалагам се, че няма, ако си оттатък околоръстното М25. Отиди при приятели.

Приятели? Зачеркнах от списъка тези, на които дължах пари, мъртвите, изчезналите в заешката дупка на времето и остана...

Денхолм ми отправи последното си предложение:

— Не мога да ти дам заем. Нямам пари. Но ми дължат една-две услуги от удобно място, където вероятно ще можеш да се покриеш за малко.

* * *

Храмът на Царя Плъх. Кивотът на Бога на саждите. Сфинктерът на Хадес. Да, гара „Кингс Крос“, където, както пише в „Набито канче“, един минет струва само пет кинта — в която и да е от последните три кабинки вляво в мъжкия кенеф на долния етаж, двайсет и четири часа в денонощието. Обадох се на г-жа Латъм, за да ѝ кажа, че отивам в Прага на триседмична среща с Вацлав Хавел, лъжа, чиито последици ми се лепнаха като херпес. Г-жа Латъм ми пожела приятно пътуване. Тя можеше да се справи с братята Хогинс. Г-жа Латъм можеше да се справи с Десетте напасти над Египет. Аз не я заслужавам, знам си го. Често се питам защо остана в издателство „Кавендиш“. Не е заради заплатата, която ѝ давам.

Прегледах многото видове билети в билетния автомат: „Отиване-връщане в същия ден с абонаментна карта в извънпиково време“, „Евтин дневен еднопосочен без абонаментна карта в пиково време“ и така нататък, и така нататък, но какъв — о, какъв ми трябва? Заплашителен пръст ме чукна по рамото и аз отскочих на няколко крачки — беше само дребна старица, която ми подсказа, че двупосочните билети са поевтини от еднопосочните. Реших, че е побъркана, но проклет да съм, ако не беше така. Пъхнах една банкнота с лика на нашата кралица нагоре, после надолу, после с лицето напред, после с гърба напред, но всеки път автоматът я изплюваше.

Тогава се наредих на опашката пред живите билетопродавачи. Пред мен имаше трийсет и един души, да, преброих ги всичките. Продавачите влизаха и излизаха от будките си до голяма степен както им дойдеше. Подвижна реклама ме приканваше да инвестирам в асансьор за инвалиди. Накрая — най-последно — дойде и моят ред.

— Здравейте, искам билет до Хъл.

Билетопродавачката се заигра с масивните си етнопръстени.

— За кога?

— За колкото може по-рано.

— В смисъл, за днес?

— Да, „днес“ обикновено значи „колкото може по-рано“.

— Не мо'а ви продам билет за днес. За т'ва са ония гишета ей там. Тука т'ва гише е само за предварителна продажба.

— Но червеният мигащ знак ме изпрати на вашето гише.

— Ня'а начин. Мръднете се. Задържете опашката.

— Не, онзи проклет знак ме прати точно на вашето гише. Аз чакам на опашката от двайсет минути!

Тя за пръв път доби заинтересован вид.

— Правилника ли да променям се'а зарад вас?

Гневът избухна в Тимъти Кавендиш като вилица в микровълнова печка.

— Искам да развиете интелигентната способност за решаване на проблеми и да ми продадете билет до Хъл!

— Не съм седнала тука да ми държите тоя тон.

— Аз съм клиентът, по дяволите! На мен няма да държите тон! Повикайте проклетия си началник!

— Аз съм си началник.

Измърморих клетва от исландска сага и се върнах на мястото си в началото на опашката.

— Ало! — викна някакъв пънкар с шипове на черепа. — Има опашка, ма'а му!

„Никога не се извинявай“ — съветва Лойд Джордж. Кажи го пак и ще ти е за последно, грубиян такъв.

— Знам, че „има опашка, ма'а му“! Веднъж вече се редих на нея и няма да се редя втори път само защото онази Нина Симон ей там не иска да ми продаде билет, по дяволите!

Отнякъде дотърча цветнокож Йети с впити униформа.

— Каква е тая врява?

— Този старец си въобразява, че колостомният му колектор му дава право да се прережда — каза скинарят — и да прави расистки забележки за дамата от афро-карибски произход на гишето за предварителна продажба на билети.

Не можех да повярвам на ушите си.

— Виж, приятелче — заговори ме Йетито със снизхождение, с каквото се говори на инвалиди или стари хора, — в тая страна имаме опашки, за да е всичко честно, схващаш ли, и ако не ти харесва, трябва да се върнеш там, откъдето си дошъл, ясно?

— Да ви приличам на проклет египтянин? А? Знам, че има опашка! Откъде ли? Ами вече се редих на тази опашка, така че...

— Този господин казва, че не е тъй.

— Тоя ли? Пак ли ще го наречете „господин“, когато надраска „Приют за търтеи“ на жилищния ви блок?

Очните му ябълки се издуха, наистина.

— Транспортната полиция може да ви изхвърли от района на гарата, ако не застанете на тази опашка като член на цивилизовано общество. Което и да си изберете, ме устройва. Пререждането не ме устройва.

— Но ако пак се наредя на опашката, ще си изпусна влака!

— Лоша работа! — възкликна той.

Обърнах се към хората зад двойника на Сид Ротън. Дали ме бяха видели да стоя на опашката или не, никой не ме погледна в очите. С Англия е свършено, о, свършено е, по дяволите, свършено.

След около час Лондон се изтегли на юг и отнесе със себе си Проклятието на братята Хогинс. Мръсният влак беше препълнен с жители на предградията, които два пъти дневно играят на руска рулетка с овехтелите британски железници. Над „Хийтроу“ кръжаха преди кацане самолети, безбройни като комари над лятна локва. Твърде претъпкан е този проклет град.

И все пак. Изпитвах опиянение от началото на пътуването и свалих гарда. В книга, която издадох преди време — „Правдивите спомени на един магистрат от Северните територии“, — се твърди, че жертвите на акули точно в мига, в който ги сдъква тунелът от зъби, получават обезболяващо видение за това как всяка опасност е отминала и как отплуват надалеч в тихоокеанската синева. Аз, Тимъти Кавендиш, по същия начин отплувах, загледан в отдалечаващия се Лондон — да, в теб, град — коварно, напудрено конферансие, — в теб и твоите населени със сомалийци квартали, виадукти на Кингдъм Брунел, потоци от хора на временна работа, пластове почернели от сажди тухли и кални кости, оставени от докторите Дий, Крипън и сие, стъклени офис сгради, където цветовете на младостта се превръщат в закоравели стари кактуси като стиснатия ми брат.

Есекс надигна грозната си глава. Когато бях ученик в местното средно училище, син на амбициозен общински служител, това графство беше синоним на свободата, успеха и Кеймбридж. А вижте го сега. Търговски центрове и жилищни блокове продължават неумолимо да превземат нашата древна земя. Вятърът от Северно море сграбчи в зъбите си дантелените облаци и отпраши към Мидландс. Най-послед се

появи същинската провинция. Тук някъде живееше братовчедка на майка ми, семейството ѝ имаше голяма къща, мисля, че се преселиха в Уинипег в търсене на по-добър живот. Ето! Там, в сянката на онзи магазин „Направи си сам“ някога имаше ред орехови дървета, там аз и Пип Оукс — скъп приятел, намерил смъртта си на тринайсет години под колелата на една нафтова цистерна — едно лято лакирахме самоделно кану и го пуснахме по река Сей. Риби бодливки в буркани. Там, точно там, на завоя на реката, накладохме огън и си сготвихме боб и картофи в сребристо фолио! Върни се, о, върни се! Един бегъл поглед — само толкова ли ще получа? Невзрачни ниви без плетове. Сега Есекс е Уинипег. Бяха палили стърнищата и въздухът имаше вкус на сандвич с хрупкав бекон. Мислите ми препуснаха след други феи и малко след Сафрѝн Уолдѝн влакът се разтресе и спря.

— Ъм... — каза системата за оповестяване. — Джон, това чудо включено ли е? Джон, кой бутон да натисна? — покашляне. — „Южни железници“ със съжаление съобщават, че този влак трябва да направи спирка извън разписанието на следващата гара поради... липсващ машинист. Тази непредвидена спирка ще продължи толкова, колкото е необходимо за намирането на компетентен машинист. „Южни железници“ ви уверяват, че ние полагаме максимални усилия — тук съвсем ясно чух кикотене — да възстановим обичайния отличен стандарт на обслужването си.

Гневът на пътниците се разнесе като верижна реакция по купетата, макар че в наши дни престъпленията не се извършват от престъпници, които са ни подрѝка, а от изпълнителни чиновници далеч извън обсега на тѝлпата, някъде в постмодерните лондонски офиси от стѝкло и стомана. А и половината тѝлпа притежава дялове в това, което би искала да раздробѝ на атоми.

Седяхме си там. Съжалих, че не съм си взел нещо за четене. Поне имах място и не бих го отстъпил даже на Хелѝн Келѝр. Вечерта беше лимоненосѝня. Сенките покрай релсите станаха монолитни. Пътниците звѝняха по мобилни телефони на семействата си. Чудех се откъде онзи хитѝр австралийски магистрат е знаел какво минава през главите на изядените от акули. Край нас профучаваха щастливи експресни влакове, чиито машинисти не липсваха. Пикаеше ми се, но това беше немислимо. Отворих куфарчето си, за да извадя пакетче карамелени бонбони, но намерих „Периоди на полуразпад — Първата

загадка на Луиса Рей“. Прелистих първите няколко страници. Книгата щеше да е по-хубава, ако Хилъри В. Хъш не беше толкова артистично находчива. Беше я разделила на спретнати малки глави, несъмнено с мисълта за евентуален холивудски сценарий. В тонколоните запука статично електричество.

— На вниманието на пътниците: „Южни железници“ със съжаление съобщават, че докато не се намери компетентен машинист за този влак, ще продължим до гара Литъл Честърфорд, откъдето безплатен автобус ще превози пътниците до Кеймбридж. На онези, които имат възможност, препоръчваме да потърсят алтернативни начини за пътуване, тъй като автобусът ще пристигне на гара Литъл Честърфорд... — как само звънна в паметта ми това име — след неопределено време. Повече подробности ще намерите на нашия уебсайт.

Влакът пълзя около миля в тъмното. Обкръжиха ни прилепи и носени от вятъра боклуци. Кой караше влака сега, след като нямаше машинист?

Спря, разтресе се, вратите се отвориха. Пътниците в по-добра физическа форма се изсипаха от влака, минаха по надлеза и оставиха мен и двама бракувани от препарататор старци да подскочат след тях с четвърт от скоростта им. Аз се изкачих по стъпалата и спрях да си поема дъх. Бях там. Стоях на надлеза на гара Литъл Честърфорд. О, богове, от всички селски гари, на които можехме да спрем. Пътеката към старата къща на Урсула все така минаваше покрай царевичното поле. Не разпознах почти нищо друго. Свещеният обор на най-дългото натискане сега беше Есекски фитнес клуб „Премиер“. Онази нощ в седмицата преди изпитите първия срок Урсула ме посрещна с жабешкозеления си ситроен точно... на този покрит с чакъл триъгълник, ето тук. Колко бохемско, помисли си младият Тим, да те посреща жена с кола. Аз бях Тутанкамон IV в царската си лодка с нубийски роби гребци на път към Храма на жертвоприношението. Урсула ме откара на няколкостотин метра до Докерската къща, построена в епохата на ар нуво от някакъв скандивежки консул. Цялата къща беше на наше разположение, докато мама и татко бяха на почивка в Гърция с Лорънс Дърел, ако паметта не ми изневерява („ако паметта не ми изневерява“ — предателски израз).

Четири десетилетия по-късно снопите светлина от фаровете на седаните, спрели на паркинга на гарата, осветяваха ненормално многобройно ято летящи насекоми и един избягал господин издател в развяващ се шлифер, тръгнал покрай поле, останало необработено в очакване на субсидии от ЕС. Човек би си помислил, че държава с големината на Англия лесно може да побере всички събития на един скромен живот без голямо припокриване — все пак не живеем в проклетия Люксембург, — но не, ние изминаваме, засичаме и прекосяваме старите си пътища като фигуристи. Докерската къща още стоеше, оградена от съседските с плет от птиче грозде. Колко разкошна ми се виждаше някога тази къща в сравнение с невзрачната кутия в предградията, където живееха моите родители! Един ден, обещах си аз тогава, ще живея в къща като тази. Поредното неизпълнено обещание: него поне бях дал само на себе си.

Заобиколих имота по края и минах по пътека, която водеше към строителна площадка. На една табела пишеше: „ХАЗЪЛ КЛОУЗ — ЗАВЕТНИТЕ ЛУКСОЗНИ ДОМОВЕ В СЪРЦЕТО НА АНГЛИЯ“. На горния етаж на Докерската къща светеше. Представих си бездетно семейство, което слуша радио. Старата врата от цветно стъкло беше сменена с нещо по-устойчиво срещу крадци. Онази седмица преди първите изпити влязох в Докерската къща готов да се отърва от срамната си девственост, но бях в такъв възторг от божествената си Клеопатра, толкова изнервен, толкова нафиркан с уискито на баща й, толкова млад и зелен, че... Е, предпочитам да пусна завеса пред онази конфузна нощ даже след четирийсет години. Същият този дъб драскаше по прозореца на Урсула, докато се мъчех да направя нещо, след като отдавна вече беше неприемливо да се преструвам, че още загрявам. Урсула имаше грамофонна плоча с Втория концерт за пиано на Рахманинов в стаята си, онази там, където сега на прозореца светеше електрическа свещ.

До ден-днешен не мога да слушам Рахманинов, без да потръпна.

Знаех, че вероятността Урсула все още да живее в Докерската къща е нулева. Последно чух, че ръководела пиар служба в Лос Анджелис. Въпреки това аз се проврях през вечнозеления плет и допрях нос до тъмния прозорец без завеси на трапезарията, като се мъчех да надзърна вътре. В онази есенна нощ преди много години Урсула ми поднесе капка печено сирене върху резенче шунка върху

пилешки гърди. Точно там — точно там. Още усещах вкуса им. Още усещам вкуса им, докато пиша тези думи.

Щрак!

Стаята грейна като електрически невен и в нея с валсова стъпка — с гърба напред, за мой късмет — влезе малка вещица с червени къдрици като стружки.

— Мамо! — донякъде чух, донякъде прочетох по устните ѝ през стъклото. — Мамо!

И в стаята влезе мама със същите къдрици като стружки. За мен това беше достатъчно доказателство, че семейството на Урсула отдавна е напуснало къщата, тръгнах обратно към живия плет — но отново се обърнах и продължих да шпионирам, защото... Ами защото, хм, съм самотен човек. Мама поправяше счупена дръжка на метла, а момичето седеше на масата и клатеше крака. Влезе възрастен върколак и свали маската си и, странно, макар че може би не е толкова странно, аз го познах: онзи телевизионен говорител от племето на Феликс Финч. Джеръми някой си, с вежди като на Хийтклиф, с обноски на териер, сещате се за кого говоря. Той извади от чекмеджето на кухненския бюфет изолиран банд и здраво го омота около счупеното на дръжката. После към тази домашна сцена се присъедини бабата и — мътните ме взели, взели и с мен отлетели — това беше Урсула. Същата Урсула. Моята Урсула.

Вижте само тази жилава застаряла дама! В спомените ми тя не беше остаряла и с ден, кой гримьор беше унищожил росната ѝ младост? Същият, който унищожил и твоята, Тимбо. Дамата заговори и дъщеря ѝ и внучка ѝ се разсмяха, да, разсмяха се и аз също се разсмях... Какво? Какво каза? Разкажете ми вица! Тя напълни червен чорап със смачкани на топка вестници. Дяволска опашка. Закачи си я отзад с безопасна игла: споменът от университетския бал за Все Светии счупи черупката на сърцето ми и жълтъкът изтече — тогава също се беше облякла като дяволица, беше намазала лицето си с червена боя, цяла нощ се целувахме, само се целувахме, а на сутринта намерихме едно кафене до някакъв строеж, където сервираха мръсни чаши силен чай с мляко и яйца, достатъчни да нахранят и уморят от преяждане швейцарската армия. Препечени филийки и горещи домати от консерва. Кафяв сос. Кажете честно, Кавендиш, ял ли си по-вкусна закуска през живота си?

Бях толкова опиянен от носталгия, че си заповядах да тръгна, преди да съм направил някоя глупост. Само на няколко крачки от мен заплашителен глас изрече следното:

— Да не си помръднал и мускулче, иначе ще те направя на кайма и ще те сготвя на яхния!

Стреснат ли? Направо подхвъркнах вертикално като ракета! За щастие моят бъдещ палач беше на не повече от десет и пилата му с остри зъбци беше от картон, но окървавените му бинтове изглеждаха доста внушително. Казах му го почти шепнешком. Той се намръщи насреща ми.

— Ти приятел на баба Урсула ли си?

— Да, преди много години бях.

— Като какъв си се облякъл за партито? Къде ти е костюмът? Време беше да си вървя. Заотстъпвах към вечнозеления плет.

— Това е моят костюм.

Момчето започна да си чопли носа.

— Мъртвец, изровен от църковно гробище?

— Очарователно, но не. Аз съм Призракът на Коледното минало.

— Но сега сме Все Светии, не Коледа.

— Не! — аз се плеснах по челото. — Наистина ли?

— Да...

— Значи съм закъснял с десет месеца! Това е ужасно! По-добре да се връщам, преди да са забелязали отсъствието ми — и да са ми направили забележка!

Момчето направи комична кунгфу поза и размаха пилата си под носа ми.

— Закъде си се разбързал, а, Зелен гоблин? Ти си нарушител! Ще кажа на полицията за теб!

Война.

— Значи си подъл доносник, така ли? Тази игра може да се играе от двама. Ако ти кажеш за мен, аз ще кажа на моя приятел Призрака на Коледното бъдеще къде е къщата ти и знаеш ли какво ще ти направи?

Стреснат и развълнуван, вчерашният келеш се ококори и поклати глава.

— Когато цялото ти семейство се гушне на меко и топло в леглата, той ще се промъкне в къщата ви през процепа под вратата и ще изяде... кучето ти! — в жлъчката ми бързо се изливаше отровна

горчилка. — Ще остави завитата му опашка под възглавницата ти и ще обвинят теб. Всеки път, щом те видят, малките ти приятелчета ще крещат: „Убиец на кучета!“. Ще останеш без приятели, ще остарееш и ще умреш сам и нещастен една коледна сутрин след половин век. Така че ако бях на твое място, нямаше да обеля дума на никого за тази среща.

Проврях се през плета, преди той да е успял да осмисли всичко казано. Докато вървах към гарата по паважа, вятърът довя риданието му:

— Но аз даже нямам куче...

Скрих се зад списание „Прайвит Ай“ в кафене „Уелнес“ на центъра за здраве, на което ние, посетителите по неволя, правехме добър оборот. Очаквах всеки момент да влезе разгневената Урсула с внучето си и с някой местен полицай. Дойдоха частни спасителни коли да приберат заседналите борсови посредници. Старият чичо Тимъти дава следния съвет на по-младите си читатели — можете да го получите безплатно на цената на настоящите мемоари: живейте живота си така, че когато в залеза на дните ви влакът ви спре ненадейно насред пътя, да дойде топла и суха кола, карана от ваш любим — или от нает шофьор, няма значение, — която да ви откара у дома.

Три скоча по-късно пристигна старичък автобус. Старичък? Направо от епохата на Едуард. През целия път до Кеймбридж трябваше да търпя бърбиви студентки. Тревоги с момчета, садистични преподаватели, демонични съквартирантки, телевизионни риалити канали, ей богу, нямах представа, че децата на тяхната възраст са толкова хиперактивни. Когато най-после пристигнах на гара Кеймбридж, потърсих телефонна будка, за да предупредя в къща „Аурора“ да ме очакват чак на следващия ден, но първите два телефона бяха разбити (в Кеймбридж, моля ви се!) и едва когато стигнах до третия, погледнах адреса и видях, че Денхолм е пропуснал да ми напише телефонния номер. В съседство с обществена пералня намерих хотел за търговски пътници. Не помня името му, но по рецепцията отгатнах, че мястото е котешки кенеф, и както обикновено първото ми впечатление се оказа вярно. Бях обаче прекалено изтощен,

за да обикалям за нещо по-добро, а и портфейлът ми беше прекалено изтънял. Стаята ми имаше високи прозорци с щори, които не можех да сваля, защото не съм четири метра висок. Кафеникавите зрънца във ваната се оказаха миши изпражнения, кранът за душа остана в ръката ми, а топлата вода беше хладка. Дезинфекцирах стаята с дим от пура, легнах в леглото и като надзърнах в зацапания телескоп на времето, се помъчих да си спомня спалните на всичките си любовници по ред на номерата. Малкият Тими и другарчетата му не помръднаха. Изпитах необяснимо безразличие, когато си представих как братята Хогинс плякосват жилището ми в Пътни. Ако се вярва на написаното в „Набито канче“, пляквата щеше да е доста постна в сравнение с повечето им други обири. Няколко хубави първи издания, но почти нищо друго стойностно. Телевизорът ми умря в нощта, когато на престола се възкачи Джордж Буш II, и така и не се осмелих да го сменя с нов. Мадам Х си прибра антиките и семейните ценности. Поръчах си троен скок от румсървиса — проклет да съм, ако седна в един бар с тълпа търговски пътници, които си говорят за цици и бонуси. Когато тройното ми уиски най-после дойде, се оказа скъперническо двойно — така и заявих на юношата с физиономия на пор. Той само сви рамене. Не се извини, само сви рамене. Помолих го да свали щората, но младежът хвърли един поглед и се сопна:

— Не мога да я стигна!

Аз го удостоих с хладен отговор:

— Тогава това е всичко — вместо да му дам бакшиш.

На излизане той задушливо пръдна. Почетох още малко от „Периоди на полуразпад“, но заспах точно след като намериха Руфъс Сиксмит убит. В реалистичния си сън аз се грижех за някакво момче бежанец, което ме молеше да го кача на една от онези колички в ъглите на супермаркетите, където пускаш 50 пенса. Казах: „Да, добре“; но когато момчето се качи, се превърна в Нанси Рейгън. Как щях да обясня това на майка му?

Събудих се в тъмното с уста, сякаш залепена със суперздраво лепило. През главата ми без каквато и да било видима причина мина оценката на Могъщия Гибън за историята — „малко повече от регистър на престъпленията, лудостите и злочестините на човечеството“. Времето на Тимъти Кавендиш на Земята в единайсет думи. Аз отново опровергах стари доводи, после започнах да

опровергавам доводи, които никой никога не е изтъквал. Пуших пура, докато във високите прозорци изсветляха ивици водниста зора. Избръснах бузите и двойната си брадичка. На долния етаж измъчена жена родом от Ълстър поднасяше изгорели или ледени филийки хляб с кутийки сладко с цвят на червило и безсолно масло. Спомних си забележката на Джейк Балъковски за Нормандия: Корнуол, където има нещо за ядене.

Върнах се на гарата и когато си поисках парите за вчерашното прекъснато пътуване, неволите ми започнаха отначало. Момчето на билетната каса, цялото в пъпки, които се издуваха пред очите ми, беше също толкова неотстъпчиво и напрегнато, колкото колежката му от „Кингс Крос“. Корпорацията ги отглежда от една и съща стволова клетка. Кръвното ми налягане достигна рекордни стойности.

— Какво ще рече, че вчерашният билет днес е невалиден? Не е моя вината, че проклетият ми влак спря!

— Не е и наша вина. Влаковете се управляват от „Южни железници“. Разбирате ли, ние сме Господарите на билетите.

— Тогава на кого да се оплача?

— Ами „Южни железници и локомотиви“ са собственост на холдингова компания от Дюселдорф, която е собственост на онзи мобилен оператор от Финландия, така че най-добре ще е да опитате да се свържете с някого в Хелзинки. Трябва да благодарите на късмета си, че влакът не е дерайлирал. Напоследък стават доста такива неща.

Понякога пухкавото зайче на изумлението се подава и изчезва зад завоя толкова бързо, че хрътката на езика остава в напрегнато очакване и така и не излиза от клетката си. Голямо подтичване му дръпнах, за да стигна до следващия влак, преди да е тръгнал, само за да науча, че е отменен! Но, „за щастие“, влакът преди моя закъсняваше с толкова много, че още не беше тръгнал. Всички места за сядане бяха заети и се наложи да се мушна в седемсантиметров процеп. Когато влакът потегли, загубих равновесие, но човешката предпазна възглавница ми попречи да падна. Останахме си така, наполовина паднали. Диагонални хора.

Сега покрайнините на Кеймбридж са заети изцяло от научни паркове. Дватамата с Урсула минавахме с плоскодънна лодка под онзи старинен мост, където сега се издигат онези биотехнологични кубоподобни сгради сякаш от Космоса, в които клонират хора за

някакви съмнителни корейци. О, проклетата старост е непоносима! Онези „аз“, които сме били, жадуват отново да дишат въздуха на света, но могат ли да се измъкнат от калцираните си пашкули? О, могат друг път.

* * *

Дърветата стояха прегърбени като вещици на фона на огромното небе. Нашият влак беше направил непредвидена и необяснима спирка наред ветровита пустош — не помня за колко време. Часовникът ми бе останал в миналата нощ (моят „Ингерсол“ ми липсва до ден-днешен). Чертите на спътниците ми се размиха в лица, които ми бяха почти познати: можех да се закълна, че онзи брокер на недвижими имоти зад мен, който бърбори по мобилния си телефон, е капитанът на отбора ми по хоккей в горните класове на средното училище; зачелата се в „Безкраен празник“ зловеща жена две седалки пред мен не е ли горгоната от Данъчното, която ме въртя на шиш преди няколко години?

Накрая теглителните щанги изскърцаха, влакът подскочи и бавно запълзя към следващата селска гара, на чиято олющена табела пишеше „Адълструп“. Настинал глас обяви:

— „Централни железници“ със съжаление съобщават, че поради повреда в спирачната система настоящият влак ще направи кратка спирка на тази — апчиху! — гара. Молим пътниците да слязат тук... и да изчакаат идването на друг влак — спътниците ми започнаха да въздишат, да пъшкат, да ругаят, да клатят глави. — „Централни железници“ се извиняват за причиненото — апчиху! — неудобство и ви уверяват, че ние полагаме максимални усилия — тук съвсем ясно чух кикотене — да възстановим обичайния отличен стандарт на — ап-пчи-ху! — обслужването си. Подай ми кърпичка, Джон.

Факт: подвижният състав в тази страна е произведен в Хамбург или някъде там и когато изпитват влаковете, предназначени за Великобритания, германските инженери използват внесени части от нашите разбити приватизирани релси, защото прилично поддържаните европейски железници не предлагат еднакви условия за изпитване. Кой всъщност спечели проклетата война? Трябваше да избягам от

братята Хогинс по Големия северен път, яхнал пръчка с пружина, по дяволите.

Разбутах с лакти тълпата, за да стигна до неугледното кафене, купих си пай с вкус на вакса за обувки и чай с плуващи в него късчета от коркова тапа и подслушах разговора на двама коневъди от Шетландските острови. Отчаянието кара човек да жадува за живот, какъвто никога не е водил. Защо посвети живота си на книгите, Т.К.? Тъпо, тъпо, тъпо! Мемоарите също са лоши, но цялата тази проклета художествена литература! Герой отива на пътешествие, чужденец пристига в града, някой иска нещо, получава го или не го получава, волята на един се сблъсква с волята на друг. „Възхищавайте ми се, защото аз съм метафора.“

Проправих си път до вмирисаната на амоняк мъжка тоалетна, където някой шегобиец беше отмъкнал крушката. Тъкмо си свалих ципа, когато от мрака се надигна глас:

— Хей, гусине, имаш ли огънче или квот' там?

Овладях риска от сърдечен удар и се порових за запалката си. Пламъкът призова растафарианец, сякаш озарен от жарава а ла Холбайн, само на сантиметри от мен с пура между дебелите устни.

— Благодарско — прошепна моят чернокож Вергилий, склонил глава, за да поднесе върха на пурата си към пламъка.

— Тъм, няма защо, наистина — отговорих аз.

Широкият му плосък нос затрепка.

— Е, накъде си тръгнал, човече?

Опипах с ръка портфейла си — беше още на мястото си.

— Към Хъл... — фантазията ми неблагоприятно се развихри. — Да върна един роман. На един библиотекар, който работи там. Много известен поет. От университета. В чантата ми е. Казва се „Периоди на полуразпад“.

Пурата на растафарианеца миришеше на тор. Никога не мога да отгатна какво си мислят. Не че някога съм познавал растафарианци. Не съм расист, но вярвам, че съставките в така наречените „плавилни котли“ се претопяват след няколко поколения.

— Гусине — каза ми растафарианецът, — трябва ти... — и аз изтръпнах — малко от ей туй.

Приех предложението му и си дръпнах от смърдящата на курешки пура.

Леле-мале!

— Какво е това чудо?

Той издаде гърлен звук, подобен на диджериду.

— Туй не никне в страната на „Марлборо“.

Главата ми се уголеми няколкостотин пъти като в „Алиса“ и стана многоетажен паркинг, в който бяха наредени хиляда и един бляскави ситроена.

— Честна дума, няма две мнения — промърмори човекът, по-рано известен като Тим Кавендиш.

Когато се опомних, бях отново във влака и се чудех кой е зазидал купето ми с обрасли с мъх тухли.

— Вече сме готови да ви обърнем внимание, г-н Кавендиш — каза ми плешив очилат човечец.

Нямаше жива душа — нито там, нито където и да било. Само един чистач вървеше по празния влак и събираше боклука в чувал. Смъкнах се на перона. Студът впи остри зъби в голия ми врат и ме обискира за непокрити места. Върнал съм се на „Кингс Крос“? Не, това беше някакъв мразовит Гданск. Паникьосах се, когато видях, че чантата и чадъра ми ги няма. Качих се във вагона и ги свалих от рафта за багаж. По време на съня ми мускулите ми сякаш бяха атрофирали. Отвън мина багажна количка, бутана от Модиляни. Къде, по дяволите, беше това място?

— Вхъл сипич — отговори ми Модиляни.

Арабски? Мозъкът ми предложи следния вариант: в Адълструп е спрял международен влак, аз съм се качил и съм спал през целия път до Централната гара в Истанбул. Сбъркан мозък. Трябваше ми ясен надпис, на английски.

„ДОБРЕ ДОШЛИ В ХЪЛ.“

Слава богу, пътуването ми беше към своя край. Кога за последно бях идвал толкова на север? Никога, ето кога. Поех глътка студен въздух, за да потисна внезапния напън за повръщане — точно така, Тим, глътни дълбоко. Раздразненият стомах подсказва причината за неразположението си и пред очите ми изникна цигарата на растафарианеца. Гарата беше боядисана във всички видове черно. Свих зад ъгъла и намерих две светещи лица на часовници, окачени над вратата, но неразбирателството между часовници е по-лошо от липсата на такъв. Нямаше пазач на изхода, който да поиска да провери

умопомрачително скъпия ми билет и аз се почувствах измамен. Отвън тук бавно пропълзя кола, там примигна прозорец, от бар на отсрещния тротоар долиташе ту усилваща се, ту отслабваща музика.

— Дребни? — попита, не, настоя, не, обвинително се тросна нещастно куче в одеяло.

Носът, веждите и устните на господаря му бяха надупчени с толкова жезла, че минеше ли оттук някой със силен магнит, щеше да му разкъса лицето. Какво правят такива хора на металните детектори по летищата?

— Имаш ли дребни?

Видях се през неговите очи — болнав стар нещастник в самотен късен град. Невидим пазител ме хвана за лакътя и ме поведе към върволица от таксите.

Таксито като че ли въртеше в едно и също кръгово движение цяла миниатюрна вечност. По радиото някой виеше и дрънкаше на китара за това как всичко, което умира, един ден се връща. Пази боже — спомнете си „Маймунската лапа“! Главата на шофьора беше прекомерно, ненормално голяма за раменете му, сигурно страдаше от онази болест на Човека слон, но когато се обърна, различих тюрбана му. Той се заоплакваше от клиентелата си.

— Все казват: „Бас държа, че там, откъдето идваш, не е толкова студено, а?“. А аз все казвам: „В голяма грешка си, човече. Явно никога не си бил в Манчестър през февруари“.

— Знаете пътя до къща „Аурора“, нали? — попитах аз, а сикхът отговори:

— Вижте, вече пристигнахме.

Тясната алея свърши пред внушителна, неопределено голяма къща от епохата на Едуард.

— Стюарт Оч нощес найсе.

— Не познавам никого с такова име.

Той ме погледна озадачен, после повтори:

— Струва точно шестнайсет.

— О. Да.

Портфейлът ми не беше в джоба на панталона, нито в джоба на сакото. Нито в джоба на ризата. Ужасната истина ме зашлеви през лицето.

— Проклятие, обраха ме!

— Намекът ви ме обижда. Таксито ми е с общински таксиметър.

— Не, вие не разбирате, откраднали са ми портфейла.

— О, тогава разбирам. Добре, той разбира.

— Много добре разбирам! — в мрака закипя гневът на субконтинента. — Мислите си: „Тоя плюскач на къри знае на чия страна ще застанат ченгетата“.

— Глупости! — запротестирах аз. — Вижте, имам монети, дребни, да, цял джоб дребни... ето... Да, слава богу! Да, мисля, че ще ги събера...

Той преброи дукатите си.

— А бакшиш?

— Вземете ги — изсипах всичкия шрапнел в другата му ръка, измъкнах се навън и стъпих право в канавката.

От гледната си точка на паднала жертва аз видях как таксито отпраши и спомените ми неприятно ме върнаха към нападението в Гринуич. Не заради часовника, не дори заради охлузванията и шока случката остави такава следа в паметта ми. Аз бях мъж, някога сплашил и надвил четирима бездомници араби в Аден, но в очите на момичетата бях... стар, чисто и просто стар. Това, че не се държах, както приляга на един старец — невидим, мълчалив и уплашен, — само по себе си беше достатъчна провокация.

Изкачих полегатата пътека до внушителната стъклена врата. Приемната грееше пясъчно златиста. Почуках и жена, която беше подходяща за роля в музикална постановка за Флорънс Найтингейл, ми се усмихна. Почувствах се така, сякаш някой махна с вълшебна пръчица и каза: „Кавендиш, край на всичките ти грижи!“.

Флорънс ме пусна да вляза.

— Добре дошли в къща „Аурора“, г-н Кавендиш!

— О, благодаря ви, благодаря ви. Днешният ден беше толкова дяволски ужасен, че не може да се опише с думи.

Ангел в плът.

— Най-важното е, че пристигнахте благополучно.

— Вижте, има едно затруднително финансово обстоятелство, за което трябва да ви съобщя още сега. Разбирате ли, докато пътувах насам...

— Единствената ви грижа в момента е да се наспите добре. Всичко е уредено. Само подпишете тук и аз ще ви заведа до стаята ви.

Тя е приятна, тиха, с изглед към градината. Ще ви хареса.

С навлажнени от благодарност очи аз я последвах до убежището си. Хотелът беше модерен, безупречен, с много меко осветление в сънните коридори. Долових познати ухания от детството си, но не можах да ги определя. Напред към царството на съня. Стаята ми беше семпла, със свежи и чисти чаршафи, с кърпи, вече затоплени на лирата в банята.

— Всичко наред ли е вече, г-н Кавендиш?

— Това е благодат, мила моя.

— Тогава приятни сънища.

Знаех, че ще са такива. Набързо си взех душ, нахлузих пижамата си и си измих зъбите. Леглото ми беше твърдо, но удобно като плажовете в Таити. Чудовищните братя Хогинс бяха изчезнали на изток от нос Хорн, аз бях цял и невредим, а Дени, скъпият ми Денхолм, плащаше сметката ми. Брат в нужда се познава. В пухкавите като захарен памук възглавници пееха сирени. На сутринта животът щеше да започне отначало, отначало, отначало. И този път щях да направя всичко както трябва.

„На сутринта.“ Съдбата обича да залага капани зад тези две думи. Събудих се и заварих не много млада жена с дълга до раменете коса да се рови из личните ми вещи, сякаш са стоки за разпродажба.

— Какво, по дяволите, търсиш в стаята ми, крадлива брадавичеста свиньо? — полуизгръмжах-полуизхърках аз.

Жената остави сакото ми без следа от чувство за вина.

— Понеже сте нов, няма да ви мия устата с прах за пране. Този път. Предупреждавам ви. Не търпя в къща „Аурора“ да се говорят обидни думи. От никого. А аз никога не отправям празни заплахи, г-н Кавендиш. Никога.

Крадлива ще прави забележка на жертвата си за груб език!

— По дяволите, ще ти говоря както си искам, проклета смрадлива крадлива свиньо! Ще ми миеш устата с прах за пране? Да те видя как ще го направиш! Хайде да се обадим на хотелската охрана! Да се обадим в полицията! Ти ще се жалваш от обидни думи, а аз ще се жалвам от влизане с взлом и кражба!

Тя се приближи до леглото ми и здравата ме плесна през устата.

Бях толкова смаян, че паднах на възглавницата си.

— Неуспешно начало. Аз съм г-жа Ноукс. Съветвам ви да не ме дразните.

В някакъв ексцентричен садомазо хотел ли бях попаднал? Една луда жена беше нахлула в стаята ми, след като е научила името ми от хотелския регистър!

— Тук пушенето не се поощрява. Ще трябва да конфискувам пурите ви. Запалката е твърде опасен предмет, за да си играете с нея. А ще ми кажете ли какво е това? — тя размаха ключовете ми.

— Ключове. На какво ти прилича?

— Ключовете заминават! Да ги дадем на г-жа Дъжд да ги пази, какво ще кажете?

— Да не ги даваме на никого, откачена змия такава! Удряш ме! Обираш ме! Какъв е този ненормален хотел, който наема крадли за камериерки?

Лудата натъпка плячката си в малък чувал за крадени вещи.

— Има ли други ценни предмети, за които трябва да се погрижим?

— Върни каквото си взела! Веднага! Иначе ще останеш без работа, кълна се!

— Ще го приема като „не“. Закуската е точно в осем. Днес има варени яйца с пръчици препечен хляб. За закъснелите — нищо.

Облякох се в мига, в който тя изчезна, и се огледах за телефона. Такъв нямаше. След като се измих много набързо — банята ми беше за инвалиди, цялата в заоблени ръбове и дръжки за ръцете, — аз се втурнах към рецепцията, твърдо решен да въздам правосъдие. Бях започнал да накуцвам, но не знаех по каква причина. Загубих се. Из еднаквите коридори с наредени покрай стените столове се носеше барокова музика. Прокажен гном ме стисна за китката и ми показа бурканче лешниково масло.

— Ако искате да си го вземете за къщи, на драго сърце ще ви кажа защо аз не го искам.

— Бъркате ме с някого.

Свалих ръката му от своята и минах през трапезария, където посетителите бяха насядали в редици и сервитьорки им носеха купички от кухнята.

Кое му беше странното?

Най-младите гости на хотела бяха към седемдесетгодишни. Най-старите — на повече от триста. Почувствах се като в първата седмица след ученическа ваканция.

Проумях. Вие сигурно сте се досетили няколко страници по-назад, драги читателю.

Къща „Аурора“ беше старчески дом.

Проклетият ми брат! Това беше представата му за шега!

Г-жа Джъд стоеше с ланолиновата си усмивка на рецепцията.

— Здравейте, г-н Кавендиш. Добре ли се чувствате тази сутрин?

— Да. Не. Станало е абсурдно недоразумение.

— Истина ли?

— Самата истина. Снощи се настаних тук, като мислех, че къща „Аурора“ е хотел. Разбирате ли, брат ми е направил резервацията. Само че... о, това е представата му за груба шега. Никак не е забавно. Презряната му хитрина „сработи“ само защото в Адълструп един растафарианец ми даде да си дръпна от някаква гнусна пура и освен това проклетите близнаци от стволови клетки, които ми продадоха билета дотук, ми скъсаха нервите. Но, слушайте, вие имате по-голям проблем точно под носа си — някаква откачена кучка на име Ноукс ходи насам-натам и се прави на камериерка. Сигурно страда от Алцхаймер, но, бога ми, удря здравата. Открадна ми ключовете! Е, в някой стриптийз бар на Пукет това би могло да се очаква, но в старчески дом в Хъл? Да ви кажа, ако бях инспектор, щях да се погрижа да затворят учреждението ви.

Усмивката на г-жа Джъд беше кисела като акумулаторна батерия. Направо ме принуди да кажа:

— Искам да си получа ключовете обратно. Веднага.

— Сега къща „Аурора“ е вашият дом, г-н Кавендиш. Подписът ви ни дава правото да налагаме подчинение. И ви съветвам да се отучите от навика да говорите за сестра ми с този тон.

— Подчинение? Подпис? Сестра?

— На съгласието за вдвояване, което подписахте снощи. В документите за постъпването ви.

— Не, не, не. Подписах се в хотелския регистър! Няма значение, това са само формалности. След закуска си тръгвам. Нека да е преди закуска, замириса ми на помия! Боже, от това ще стане страхотен виц за вечерно парти. След като удуша брат си. Впрочем изпратете

сметката на него. Само че настоявам да ми върнете ключовете. И по-добре ми извикайте такси.

— Повечето посетители ги хваща страх на първата сутрин.

— Мен нищо не ме е хванало, но явно не съм се изразил достатъчно ясно. Ако вие не...

— Г-н Кавендиш, защо първо не закусите и...

— Ключовете!

— Имаме писменото ви разрешение да държим ценните ви вещи в служебния сейф.

— Тогава се налага да говоря с управителя.

— Това е сестра ми, сестра Ноукс.

— Ноукс? Управител?

— Сестра Ноукс.

— Тогава трябва да говоря с управителния съвет или със собственика.

— Това съм аз.

— Вижте.

Гъливер и лилипутите.

— Вие нарушавате проклетия... Закон против лишаването от свобода или каквото е там.

— Ще се уверите, че в къща „Аурора“ изпускането на нервите няма да ви помогне.

— Телефона, ако обичате. Искам да се обадя в полицията.

— На пребиваващите тук не се разрешава...

— Аз не съм проклет пребиваващ! И щом не ми давате моите ключове, ще дойда по-късно днес заедно с много сърдит служител на реда.

Блъснах входната врата, но тя ми отвърна с по-здраво блъскане. Имаше някакво проклето резе. Опитах противопожарния изход в другия край на вестибюла. Заключено. Въпреки протестите на г-жа Джъд счупих катинара с едно чукче, вратата се отвори и аз бях свободен човек. По дяволите, студът ме блъсна с желязна лопата в лицето! Сега разбрах защо северняците имат бради и вълнени пуловери и се мажат с мас. Тръгнах по криволичещата алея между проядени от гъсеници рододендрони, като с мъка се противях на изкушението да побягна. Не бях бягал от средата на седемдесетте. Изравних се с някаква странна косачка и в този момент от земята като

Зеления рицар на сър Гауейн изникна опърпан гигант в работен гащеризон. Той с окървавени ръце събираше от остриетата на косачката останки от таралеж.

— Отивате ли някъде?

— И още как! В земята на живите!

Отминах. Листата под краката ми се превръщаха в почва. Така е, дърветата се самоизяждат. Загубих ориентация, когато установих, че алеята завива към крилото на трапезарията. Бях завил в погрешна посока. Неумиращите от къща „Аурора“ ме гледаха през стената от стъкло.

— Зелената храна е хора! — присмивах се аз на празните им погледи. — Зелената храна е направена от хора!

Те ме гледаха стъписани — аз, уви, съм Последният от своето племе. Един от сбръчканите зяпачи почука по стъклото и посочи зад мен. Обърнах се и човекоядецът ме метна на рамо. С всяка стъпка ми изкарваше дъха. Смърдеше на тор.

— Имам си по-важна работа...

— Ами иди си я върши!

Напразно се мъчех да го стисна за врата, не мисля, че изобщо забеляза. Тогава впрегнах чудните сили на езика си, за да сразя злодея:

— Хей, миризлив нечестив тремав лайнар-гнусляр! Това е тежка телесна повреда! Това е незаконно задържане!

Той ме сграбчи в малко по-здрава мечешка прегръдка, за да ме накара да млъкна, и се опасявам, че го ухапах за ухото. Стратегическа грешка. С едно мощно дръпване здравенякът смъкна панталоните от кръста ми — да ме изнасили ли искаше? Това, което направи, беше още по-неприятно. Сложи ме на корпуса на косачката си, с едната ръка ме затисна, а с другата ме наложи с бамбукова пръчка. Болката ужили мършавите ми бутове — веднъж, дважд, още-още, още-още, още-още!

Божичко, каква болка!

Аз крещях, после плаках, после скимтях да спре. Шляп! Шляп! Шляп! Накрая сестра Ноукс заповяда на гиганта да престане. Задникът ми беше като нажилен от оси! Гласът на жената изсъска в ухото ми:

— В света отвън няма място за вас. Сега живеете в къща „Аурора“. Започвате ли да осъзнавате действителността? Или да помоля г-н Уитърс да започне отначало?

„Кажи й да върви по дяволите — нашепваше духът ми, — иначе после ще съжالياш.“

„Кажи й каквото иска да чуе — пицеше нервната ми система, — иначе тутакси ще съжалиш.“

Духът не се предаваше, но плътта беше слаба.

Изпратиха ме в стаята ми без закуска. Започнах да кроя отмъщение, съдебно преследване и мъчение. Огледах килията си. Вратата се заключваше отвън, нямаше ключалка. Прозорецът се отваряше само на петнайсет сантиметра. Свръхздрави чаршафи, направени от същия материал като корите за яйца, с мушамена подложка. Фотьойл със свалящо се покривало. Мокет, който може да се мие с гъба. Лесни за почистване тапети. Самостоятелна баня: сапун, шампоан, кесия, вехта хавлиена кърпа, без прозорец. Картина на къща с надпис: „Къщата се прави с ръце, но домът се прави със сърце“. Възможности за измъкване: нищожни.

Въпреки това аз вярвах, че пленничеството ми ще трае най-много до обяд. Все някой от многото изходи щеше да се отвори. Администрацията щеше да осъзнае грешката си, да ми поднесе искрените си извинения, да уволни непоносимата Ноукс и да ме помоли да приема парична компенсация в брой. Или Денхолм щеше да научи, че шегата му е свършила зле, и да поиска да ме пуснат. Или счетоводителят щеше да забележи, че никой не плаща сметките ми, и да ме изритат. Или г-жа Латъм щеше да съобщи за изчезването ми, щяха да ме покажат по телевизията в „Британска криминална хроника“ и полицията щеше да тръгне по следите ми.

Към единайсет вратата се отключи. Приготвих се да отхвърля всякакви извинения и да нападна фронтално. В стаята с плавна походка влезе жена, която някога е била внушителна. На седемдесет, на осемдесет, на осемдесет и пет години, кой ги знае кога и колко остаряват? След господарката си вървеше рахитична хрътка със спортно сако.

— Добро утро — започна жената.

Аз станах и не поканих посетителите си да седнат.

— Не съм съгласен.

— Казвам се Гуендолин Бендинкс.

— Не ме винете.

Гуендолин седна смутена на фотьойла.

— Това — махна тя към хрътката — е Гордън Уорлок-Уилямс. Защо не седнете? Ние ръководим Комитета на живеещите тук.

— Много се радвам за вас. Аз не съм...

— Имах намерение да ви се представя на закуска, но сутрешната неприятност възникна, преди да сме успели да ви вземем под крилото си.

— Вече мина и замина, Кавендиш — изджафка Гордън Уорлок-Уилямс. — Никой няма да отваря дума за това, момче, не бери грижа.

Уелсец, да, сигурно е уелсец.

Г-жа Бендинкс се наведе напред.

— Но трябва да разберете нещо, г-н Кавендиш: тук бунтарите не са добре дошли.

— Тогава ме изгонете! Моля ви!

— От къща „Аурора“ не гонят никого — каза самодоволната натрапница, — но за ваша собствена безопасност ще ви упоят, ако поведението ви го изисква.

Заплашително, нали? Бях гледал „Полет над кукувиче гнездо“ с една изключително некадърна, но заможна и овдовяла поетеса, към чиито събрани творби — „Стихове диви и непокорни“ — бях написал предговор, но тя, уви, се оказа по-малко овдовяла, отколкото първоначално твърдеше.

— Вижте, убеден съм, че сте разумна жена — оксиморонът бе оставен без коментар. — Затова хубаво ме чуйте. Мястото ми не е тук. Регистрирах се в къща „Аурора“ с мисълта, че това е хотел.

— О, но ние ви разбираме, г-н Кавендиш! — закима Гуендолин Бендинкс.

— Не, не ме разбирате!

— Отначало всички ги спохожда госпожа Тъга, но много скоро ще се разведрите, щом осъзнаете, че любимите ви хора са действали единствено във ваш интерес.

— Всичките ми „любими хора“ са мъртви или луди, или в Би Би Си, с изключение на големия шегобиец брат ми!

Нали виждате, драги читателю? Аз бях човек, затворен в лудница от второразреден филм на ужасите. Колкото повече бръщолех и се вбесявах, толкова повече доказвах, че точно там ми е мястото.

— Това е най-читавият хотел, в който ще отседнеш, момче! — зъбите му бяха с цвят на бисквити. Ако беше кон, нямаше да става за продан. — Петзвезден направо! Дават ти да ядеш, перат те. Осигуряват ти занимания, от бродирание до спринтиране. Няма купища сметки, няма хлапета да ти отмъкват мотора. Къща „Аурора“ е рай! Само играй по правилата и стига си галил срещу косъма сестра Ноукс. Тя не е жестока жена.

— „Неограничената власт в ръцете на ограничени хора винаги води до жестокост.“

Уорлок-Уилямс ме погледна така, сякаш бях казал нещо на непознат език.

— Солженицин.

— Ние с Марджъри винаги сме били доволни в Бетъс-ъ-Койд. Но тук е върхът! И аз бях като теб първата седмица. Не говорех с никого, а, г-жо Бендинкс, здравата се бях вкиснал, а?

— Повече от това нямаше накъде, г-н Уорлок-Уилямс!

— А сега съм щастлив като прасе наред детелина! А?

Г-жа Бендинкс се усмихна, беше зловеца гледка.

— Дойдохме да ви помогнем да се преориентирате. Доколкото разбирам, вие сте били в издателския бранш. За беда — тя опипа главата си — на г-жа Биркин вече ѝ е по-трудно отпреди да води протоколите на заседанията на Комитета. Отлична възможност за вас да се ангажирате по най-добрия начин!

— Аз все още съм в издателския бранш! Приличам ли ви на човек, чието място е тук? — мълчанието беше непоносимо.

— О, излезте!

— Разочарована съм — тя погледна осеяната с листа поляна, цялата в купчинки изровена от червеите пръст. — Сега къща „Аурора“ е вашият свят, г-н Кавендиш.

Главата ми беше коркова тапа, а Гуендолин Бендинкс — тирбушонът.

— Да, вие сте в старчески дом. Дошло ви е времето. Престоят ви може да бъде мъчителен или приятен. Но е за постоянно. Помислете си, г-н Кавендиш.

Тя почука по вратата. Невидими сили пуснаха мъчителите ми да излязат, но затръшнаха вратата под носа ми.

Забелязах, че по време на целия разговор ципът ми е бил разкопчан.

Ето какво бъдеще те чака, Кавендиш Млади. Ти няма да кандидатстваш за членство, но племето на старейшините ще те приеме в редиците си. Настоящото ти няма да върви в крак с настоящето на света. Това изоставане ще изопне кожата ти, ще превие скелета ти, ще разяде косата и паметта ти, ще направи кожата ти полупрозрачна, така че потрепващите ти органи и вените ти с цвят на синьо сирене ще станат почти видими. Ще излизаш навън само денем, ще избягваш почивните дни и ученическите ваканции. И езикът ще те изостави, ще издава племенната ти принадлежност всеки път, когато заговориш. По ескалаторите, по магистралите, между редовете в супермаркетите живите непрестанно ще те изпреварват. Елегантните жени няма да те виждат. Охраната в магазина няма да те вижда. Търговците няма да те виждат, освен ако не продават приспособления за изкачване на стълби или фалшиви застрахователни полици. Само бебетата, котките и наркоманите ще забелязват съществуването ти. Затова не пропилявай дните си. По-скоро, отколкото си представяш, ще застанеш пред някое огледало в старчески дом, ще погледнеш тялото си и ще си помислиш: извънземно, заключено за кратко в овехтял шкаф.

Безполов робот влезе с обяда ми на поднос. Не искам никого да обидя, но наистина не можах да определя дали тя или той беше той или тя. Имаше леки мустачки, но същевременно и малки гърди. Хрумна ми да го пребия до безсъзнание и да се измъкна на свобода като Стив Маккуин, но нямах друго оръжие освен калъп сапун и можех да го вържа само с колана си.

Обядът беше поизстинал агнешки котлет. Картофите бяха нищестени гранати. Морковите от консерва бяха отворотителни, защото са си такива по природа.

— Вижте — примолех се на работа, — донесете ми поне дижонска горчица.

Машината не показва признаци на разбиране.

— Едрозърнеста или среднозърнеста. Не съм придирчив. Тя понечи да си тръгне.

— Почакайте! Говорите... ли... английски? Замина си. Яденето ми ме надви в играта на втренчени погледи.

Стратегията ми беше погрешна от самото начало. Опитах се с викане да се измъкна от този абсурд, но въдворените не могат да направят такова нещо. Търговците на роби приветстват своенравните бунтари, за да ги сломят пред очите на другите. В цялата затворническа литература, която съм чел — от „Архипелаг Гулаг“ и „Зло възпитание“^[1] до „Набито канче“, — правата трябва да се пазарят и добиват с хитрост. Затворническата съпротива само оправдава още по-суровите условия на пленничеството в очите на надзирателите.

Сега беше време да проявя хитрост. Трябваше да си водя подробни бележки за евентуалното изчисляване на компенсацията за нанесени щети. Трябваше да се държа любезно с Черната Ноукс. Но докато гонех студените грахови зърна с пластмасовата си вилица, в черепа ми избухна верига от фойерверки и старият свят внезапно свърши.

[1] Оригинално заглавие An Evil Cradling — автобиографичен разказ на Браян Кийнан за преживяванията му като заложник в Бейрут. — Бел.прев. ↑

ОРИЗОН НА СОНМИ-451

В бъдеще неродените още историци ще оценят вашето сътрудничество, Сонми-451. В настоящето ние, архиварите, ви благодарим. Нашата благодарност може да не означава много, но аз ще се постарая да ви съдействам за изпълнението на всяко ваше последно желание, доколкото то е по силите на моето министерство. Вижте, това сребърно приспособление с формата на яйце се нарича оризон. То записва едновременно изображение на лицето ви и думите ви. След като приключим, оризонът ще влезе в архивите на Министерството на завещанията. Моля ви, помнете, това не е разпит, нито процес. Вашата версия на истината е единствената, която има значение.

Никоя друга версия на истината не е била от значение за мен.

Да започнем. Обикновено първо моля затворниците да разкажат най-ранните си спомени. Изглеждате неуверена.

Аз нямам най-ранни спомени, Архиварю. Всеки ден от живота ми в „Татко Сон“ беше еднообразен като пържените картофи, които продавахме.

Тогава ви моля да опишете този свят.

Беше запечатан купол с диаметър около осемдесет метра, закусвалня, собственост на корпорация „Татко Сон“. Сервитьорките прекарват дванайсет работни часа, без изобщо никога да излизат извън това пространство. Декорът е на звезди и ивици в червено и жълто и с изгряващото слънце. Градусите целзий са съобразени със света Отвън: през зимата е по-топло, през лятото — по-прохладно. Закусвалнята ни беше на минус деветия етаж под площад „Чонмьо“. Вместо прозорци на стените имаше монтирани РекЛ. В източната стена беше вграден асансьорът на закусвалнята — единственият вход и изход. Северната стена беше заета от кабинета на Провидеца, западната — от стаята на Помощниците му, южната — от спалнята на сервитьорките.

Хигиенизаторите за потребителите бяха поставени на североизток, югоизток, югозапад и северозапад. В средата беше разположен Центърът. Тук посетителите поръчваха ястията си, ние въвеждахме поръчките им, удържахме стойността от Душите им на касите, после им поднасяхме ястията. От Центъра се издига Постаментът на Татко Сон. Тук Той изпълнява номера за забавление на посетителите.

Номера?

Различни трикове, триизмерни фокуси, пиене с пръст на стиропи с ягода-гуава, жонглиране със запалени бургери, кихавици от мушици. Децата обичат благото Му държане, разбира се, и сервитьорките Му Го обичат. Ние не знаехме ни друг баща, ни друга майка освен Татко Сон, нашият корпоративен Логомен.

Колко души персонал работеха в закусвалнята?

Прибл. четиринайсет. В стандартна закусвалня „Татко Сон“ работят един човешки Провидец, двама-трима Помощници и живеят дванайсет сервитьорки, обикновено по трима членове от четири стволови типа. През новоликата ми година при нас имаше три Хуа-сун, три Юна, три Ма-Лю-Да и три Сонми; този личен състав беше достатъчен, за да се справя с наплива в пиковите часове. Имаше седящи места за четиристотин потребители, но на Деветите ноци и Десетите дни от Спортния стадион на Корпорацията идваха такива големи тълпи, че потребителите се хранеха прави.

Можете ли да опишете дневния режим на една сервитьорка?

Четири и половина е часът на пожълтяването. Във въздушния поток навлиза стимулин, за да ни вдигне от койките. Нарездаме се на опашка за хигиенизатора, после минаваме през парочистачката. Връщаме се в спалното помещение и обличаме чисти униформи, после се събираме около Центъра с нашия Провидец и Помощниците му. Татко Сон застава на Постаментата Си за Утринната молитва и заедно рецитираме Шестте Катехизиса. После нашият Логомен произнася Своята Проповед. В пет без една минута заемаме местата си около Центъра.

Асансьорът докарва първите потребители за деня. В продължение на деветнайсет часа ние поздравяваме посетителите,

въвеждаме поръчки, разнасяме подноси с храна, продаваме напитки, зареждаме сосове, бършем маси, хвърляме боклук, чистим хигиенизаторите на потребителите и молим уважаемите ни посетители да заплатят сметките с Душите си на касите на нашия Център.

Нямате ли почивки?

„Почивките“ представляват кражба на време, Архиварю. Разбира се, в нула часа започва комендантският час, така че дотогава всички потребители си тръгват. До нула и трийсет почистваме всеки сантиметър от закусвалнята, после се събираме около Постаментата за Вечерната служба, после се нареждаме на опашка за спалнята, където изсмукваме балоните си със Сапун. До нула и четирийсет и пет приспивателното средство започва да действа. След по-малко от четири часа слънчевите батерии пожълтяват за нова работна смяна и започва нов ден.

Вярно ли е, че фабрикатите сънуват съвсем като нас?

Да, Архиварю, ние наистина сънуваме. Аз често сънувах как виждам Хаваите над тюркоозносините вълни, как живея в Кзалтация, как получавам похвала от Татко Сон, сестрите си, потребителите, Провидеца Ри и Помощниците. Ние имаме и кошмари: за ядосани посетители, за блокирали хранотръби, изгубени нашийници и срамни обеззвездявания.

Какво сънувате тук, в затвора?

Странни градове, преследване из черно-бели земи, бъдещата ми кзекуция в Дома на Светлината, точно преди Провидецът да ме събуди, за да ви въведа, сънувах Хе-Чжу Им. И в куба на Татко Сон, и в този сънищата ми са единственият непредвидим фактор в разграфените ми дни и нощи. Никой не ги разпределя и цензурира. Сънищата са всичко, което някога истински съм притежавала.

Сервитьорките никога ли не се питат за по-големия свят извън купола, или мислехте, че вашата закусвалня е целият космос?

Нито космологията ни е толкова примитивна, нито разумът ни — толкова ограничен. Ние сме виждали по РекЛ как е Отвън; Татко Сон

ни е показвал снимки от Кзалтация, а и знаехме, че и потребителите, и храната, която им сервираме, би трябвало да идват отнякъде.

Сапунът обаче умъртвява любопитството, ние предпочитахме да не се чудим.

Трудно е да си представим как се живее с толкова много... неопределеност.

Когато вие, Архиварю, сте били на три или четири години, баща ви е изчезвал всеки ден в свят, наречен „Работа“, нали? Стоял е на тази „Работа“ до началото на комендантския час, но вие не сте се тревожили за големината, местоположението или естеството на този свят, защото тревогите ви са били свързани изключително със света пред очите ви. Така и вътрешните фабрики гледат на мястото, наречено „Отвън“.

Значи никога не сте искали да влезете в асансьора и просто... нали разбирате, да отидете да видите?

Колко чистокръвни са въпросите ви, Архиварю! Никой асансьор не се движи, когато в него няма Душа.

Справедлив довод. Имате ли усещане за време? За бъдеще?

Да, тъй както е регламентирано от Шести Катехизис.

Който гласи...

„Една година, една Звезда, дванайсет Звезди до Кзалтация!“ На Звездната проповед в утрото на Новата година нашите дванайсетзвездни сестри правеха знака на долара, прекланяха колене, после излизаха през Изхода, за да отпътуват със Златния Ковчег на Татко Сон. Виждахме ги отново на триизмерните екрани — как отплават за Хаваите, как по-късно пристигат на Кзалтация, как скоро след това се преобразяват в делови, добре облечени потребителки. Нашийниците им изчезваха, те ни показваха топазените Души, които държаха в ръцете си, махаха ни от свят отвъд нашия речеви капацитет. Бутици, фризьорски салони, закусвални, зелено море, розови небеса, диви цветя, дъги, дантели, кончета, къщички, пътечки, пеперуди. Колко им се дивяхме! Колко щастливи изглеждаха нашите сестри. Те

ни подтикваха да се трудим упорито, да изплатим Инвестицията и час по-скоро да отидем при тях на Кзалтация.

„Час по-скоро“? Мислех, че трудовият ви живот е определен да бъде дванайсет години.

Ако сервитьорка докладва за отклонение у някоя сестра, тогава получава звезда от значката на отклонилата се и Кзалтация се приближава с една година. Обеззвездяването е сигурно средство за забавяне. Само веднъж съм виждала такъв случай.

А, да, известната Юна-939. Помните ли как се срещнахте с нея?

Помня. Първото ми впечатление беше отрицателно. Ма-Лю-Да обикновено са във възторг от новоликите, Хуа-сун ни командват, Юна изглеждат затворени и сърдити и Юна-939 не правеше изключение. Исках да ме сложат с друга Сонми, но Провидецът Ри разпредели стволите типове равномерно между касите на Центъра. С Юна-939 работехме една до друга; леглата ни в спалнята също бяха едно до друго.

Мнението ми за нея се промени в първия ми Десети ден. Тя не беше затворена, а наблюдателна, млечнобелите ѝ очи не бяха сърдити, а изразителни. Вътрешният ѝ нрав беше с цветове, които ме привлякоха, тя откликна на желанието ми за приятелство, предупреждаваше ме кога се очакват инспекции на Провидеца Ри, разшифроваше поръчки на пияни посетители. Благодарение на волните и неволните уроци, които тя ми даде, аз изтърпях времето си в „Татко Сон“.

Тези „цветове“, за които споменавате, резултат от нейното възнасяне ли бяха?

Изследователските бележки на студента Бум-Сук бяха толкова разхвърляни, че не бих могла да установя със сигурност кога е било поставено началото на експеримента с Юна-939, но от личния си опит мога да твърдя, че възнасянето само освобождава онова, което Сапунът потиска. Възнасянето не имплантира черти, които никога не са били налице. Въпреки всичко, в което чистокръвните така усърдно се

опитват да вярват, умовете на фабрикатите силно се отличават едни от други, дори ако външните им черти и телата им са еднакви.

„Въпреки всичко, в което чистокръвните така усърдно се опитват да вярват“? Защо говорите така?

Поробването на един индивид смуцава съвестта, но поробването на клонинг е все едно да се сдобиеш с последния шестколесен ффорд масово производство. Всъщност всички фабрикати, дори едностволовите фабрикати, са уникални като снежинките. Чистокръвните не могат да забележат тези разлики с невъоръжено око, но те съществуват.

Кога отклоненията на Юна-939 станаха очевидни за вас?

На въпроса „кога“ е трудно да се отговори в свят без календари и прозорци. Първият видим признак за възнасянето на Юна беше речта ѝ. Това започна към шестия месец. Първо, тя говореше повече. Катехизисът не постановява тишина в спалнята или хигиенизатора, но Провидецът Ри ни се караше, ако говорехме без причина. Юна започна да говори по време на затишията в Центъра или по време на чистене: за потребителите, обноските и дрехите, клюки за Провидеца и Помощниците. Даже в хигиенизатора, докато всмуквахме Сапуна си. Отначало това забавляваше всички ни, дори Ма-Лю-Да.

После езикът на Юна се усложни, стана ни трудно да я разбираме. На инструктажа ни учат на запаса от думи, необходим за нашата работа, но амнезидите в Сапуна ни заличават по-късно научени думи. Речта на Юна беше изпъстрена с празнини, които ние, останалите, не можехме да разчетем. Тя говореше като чистокръвна.

Какви други отклонения се проявиха?

Юна-939 имитираше потребителите. Докато забърсвахме хигиенизатора на посетителите, Юна се преструваше на чистокръвна с лоши обноси. Тя се прозяваше, дъвчеше, кихаше, оригваше се и се държеше като пияна. Тананикаше си Псалома на Татко Сон с абсурдни отклонения. Доставяше ѝ удоволствие да ме размива. Смехът е анархично светотатство. Тираните с основание се страхуват от него.

И всъщност кога Юна-939 публично престъпи Катехизисите?

През Осмия месец Юна наруши Петия Катехизис. Той забранява на сервитьорките да се обръщат към посетител без подкана. Една потребителка майка и малкият ѝ син си поръчаха водораслени муукарони, но шахтата беше задръстена заради пиковия час, затова Юна ги помоли да изчакат. Отегченото момче попита защо някои сервитьорки изглеждат съвсем еднакви. Майка му обясни, че сме отгледани в един и същ утробен контейнер като репичките в часа му по биология. Тогава момчето попита то в кой утробен контейнер е отгледано.

— Две сламки — попита майка му, като леко се изчерви — или три?

Момчето упорстваше: кой се грижи за бебетата на фабрикатките, докато ние работим тук? Фабрикатките нямат бебета, отговори майка му, защото не искат да имат. Момчето се замисли над това, после попита дали леля Е-Сук също е фабрикатка.

Майката каза, че фабрикатките не се вълнуват от долари, тестове, застраховки, издигащи се висши и затъващи нисши класи на обществото, квоти за болести или за раждания. Тя махна с ръка към нас с Юна: тези щастливи клонинги работят само дванайсет години и после се оттеглят в един рай на Хаваите. Затова сервитьорките винаги се усмихват.

Юна каза:

— Глупости, госпожо.

Казала е такова нещо на потребител! Какво направи жената?

Учудването ѝ беше голямо колкото вашето, Архиварю. Тя изумена поиска да се увери, че Юна говори на нея.

— Да — Юна не спря дотук. — Вие работете на този Център деветнайсет часа, десет дни в десетдневката, дванайсет години от живота си, обслужвайте груби потребители, унижавайте се пред Провидец, Помощници и Логомен, подчинявайте се на нашите Катехизиси, правете всичко това и после ми кажете, че фабрикатите са най-щастливата класа в Държавата. Ние се усмихваме, защото сме генетично програмирани да го правим. „Щастливи“, така ли ни наричат? Аз още сега бих сложила край на живота си, но всички ножове в този затвор са пластмасови. Госпожо.

Момчето гледаше Юна-939 с широко отворени очи, после се разплака.

Майката грабна сина си и хукна към изхода.

Защо майката не докладва веднага или по-късно за отклонението на Юна-939?

Може жената да е била вцепенена от шока, може да е била прикрита Аболиционистка, може да е подала жалба, но Единодушието да са я скрили, за да защитят експеримента си. Никога няма да разбере със сигурност.

Нямаше ли други свидетели на нарушението?

Ма-Лю-Да-801 беше третата сестра, която обслужваше запада. Тя „мразеше“ Юна-939, защото се беше сприятелила с новолуката и защото беше от мразещите Ма-Лю-Да. Не докладва за избухването на Юна, но аз забелязах хитрост в погледа ѝ. Помолих Юна да бъде по-предпазлива, но на приятелката ми ѝ беше безразлично.

Опитът ми показва, че сервитьорките срещат затруднения при съставянето на изречение от пет думи. Как Юна-939 е развила речевите си умения в този херметичен свят?

Възвисяването попива езика, тъй както сухата почва попива водата. От устата ти излитат думи, които даже не знаеш, че владееш. Помнете, Архиварю, Юна не беше обикновена сервитьорка и никоя закусвалня не е истински херметична. Всеки затвор има надзиратели, а надзирателите са проводници. По време на моето възнасяне и аз събирах нови думи, граматика и идиоми от нашия Провидец и Помощниците му, от Татко Сон, от РекЛ, от посетителите и техните сонита.

Един по-общ въпрос. По онова време бяхте ли щастлива?

Щастието липса на лишения ли е? Ако е така, сервитьорките, както на чистокръвните им харесва да смятат, са най-щастливата обществена класа в корпорацията. Но ако щастието е победа над негодите или усещането, че си ценен и удовлетворен, тогава от всички роби на Неа Со Копрос ние несъмнено сме най-нещастните.

В Неа Со Копрос няма роби! Самата дума е премахната!

Архиварю, младостта ви естествена ли е или е резултат от свежихапчета? Защо моят „безпрецедентен“ случай е възложен на вас? Не искам да ви обидя.

Не ме обиждате. Присъствието ми тук е компромис. Единодушието твърдяха, че една еретичка не може да предложи нищо за държавните архиви освен подстрекателства. Геномиците оказаха натиск върху Чучхе да приложи Правило 54.iii въпреки желанията на Единодушието, но не отчетоха това, че старшите Архивари са проследили процеса ви и са сметнали случая ви за твърде опасен, за да рискуват заради него репутацията си. Аз съм само Архивар осми ранг в нашето недотам влиятелно министерство, но когато подадох молба да бъда назначен по вашия случай, получих одобрение, преди да съм успял да размисля. Ето. Вашият „изповедник“ се изповяда.

Значи вие залагате цялата си кариера на моето Завещание?

... Горедолу такава е истината за този случай, да.

Научих се да очаквам от следователите си само двуличие, но вашата откровеност ми действа ободряващо.

Двуличният Архивар не би донесъл особена полза на никого! Ще ми разкажете ли нещичко за Провидеца Ри? Той е играл важна роля в живота ви в „Татко Сон“ и свидетелства срещу вас на процеса. Какъв тип човек беше той?

Провидецът Ри беше човек на корпорацията до мозъка на костите си. Върховната му цел в живота беше да достигне положение на директор в корпорацията „Татко Сон“: напразна надежда. Отдавна беше минал възрастта, когато издигат Провидците до класа с реална власт. Крепеше го вярата, че упоритият труд и безупречното досие са достатъчни за постигането на това, за което жадува. През повечето нощи прекарваше комендантския час в кабинета си, беше почтителен към всички посетители, подмазвач пред началството, тиранин за фабрикатките си и любезен с всички онези, които му слагаха рога и за които се надяваше, че в хода на собственото си придвижване нагоре ще изтръгнат и него от посредствеността.

„Всички онези, които му слагаха рога“ ли казахте?

Провидецът Ри трябва да се разбира в контекста на жена си. Госпожа Ри използваше съпруга си като виме за долари. Преди години тя беше продала квотата си за мъжки деца, беше направила сполучливи инвестиции и харчеше заплата на съпруга си за свежехапчета и лицеформирание, така че на седемдесет години минаваше за трийсетгодишна. Госпожа Ри посещаваше закусвалнята, за да огледа новопостъпилите Помощници мъже. Трябва да е имала известно влияние в йерархията на „Татко Сон“; Юна-939 ми каза, че който от Помощниците ѝ угоди, може да очаква преместване в по-престижна закусвалня. Безрадостната Манджурия очаква злополучните младежи, които не го направят.

Защо никога не е използвала това влияние в помощ на съпруга си?

Не съм запозната с вътрешната механика на брака им, Архиварю, и не мога да гадая. Ще трябва да зададете този въпрос на г-жа Ри.

Но защо Провидецът Ри е търпял такова... продължително унижение?

Първо: на корпоративните тържества жена му излъчваше очарование, с което компенсираше недостига на такова у Провидеца. Второ: никой от Управителния съвет никога не се е развеждал. Трето: защото трябваше.

Мислите ли, че Юна-939 е била заплаха за безупречното досие на Провидеца Ри?

Сигурна съм в това. Една сервитьорка в закусвалня, която се държи като чистокръвна, създава неприятности, неприятностите привличат обвинения, обвиненията стигат до върха. Така че когато забеляза отклоненията на Юна-939, Провидецът Ри прескочи обеззвездяването и повика корпоративен Медик да даде становище за преориентация. Този вид тактическа грешка дава обяснение за мижавата кариера на Провидеца Ри. Юна-939 издържа изпита с отличен резултат и Медикът заяви, че тя работи в съответствие с генома си. Предписа ѝ добавка от пет милиграма амнезиди в Сапуна,

нищо повече. Сега Провидецът Ри не можеше да налага по-нататъшни дисциплинарни наказания на Юна, без това да изглежда като критика към старши корпоративен Медик.

В кой момент Юна-939 ви направи съучастник в престъпленията си?

Юна се опита да ми обясни значението на една новооткрита дума — „тайна“. Идеята да знаеш нещо, което никой друг, дори и Татко Сон, не знае, беше непостижима за мен. Затова една нощ след смяната, докато седяхме в парочистачката, Юна обеща да ми покаже какво е тайна.

Когато се събудих, не беше от резките светлини на пожълтяването, а от това, че тя ме разтърсваше на бледата светлина на комендантската лампа. Нашите сестри лежаха в леглата си неподвижни, ако не броим едва забележимите спазми.

— Последвай ме — заповяда ми Юна като Провидец.

— Комендантски час е — казах й аз. — Страх ме е.

— Не се страхувай. Последвай ме.

— Къде отиваме?

— При една тайна.

Тя ме поведе от спалнята към купола. Ужасната тишина в него ме уплаши. Червените и жълтите цветове бяха сиви и кафяви. Постаментът на Татко Сон беше безжизнен къс. През вратата на кабинета на Провидеца Ри се процеждаше слаба светлина. Юна я отвори: тогава научих, че вдън всяка тайна дебне страхът от разкритие.

Нашият Провидец лежеше отпуснат с глава на бюрото си. От лиги брадичката му беше залепнала за неговото сони, клепачите му потрепваха, а в гърлото му беше заседнал гъргорещ звук. Юна ми каза, че всяка Десета нощ нашият Почитаем Провидец остава в закусвалнята през комендантския час. Казва на Помощниците си, че трябва да навакса с работата, но в действителност всмуква Сапун и спи до пожълтяването.

— Сапунът действа на чистокръвните като наркотик.

Юна го ритна с всичка сила в корема; моят ужас я забавляваше.

— Можеш да правиш каквото си поискаш, той никога не се събужда. Толкова дълго е живял с фабрикатки, че е станал като нас — почти.

Тя отвори бюрото на Провидеца Ри, извади мъничко сребърно ключе и ме поведе през купола към стената между входа и североизточния хигиенизатор.

— Какво виждаш? — попита.

— Нищо не виждам — казах аз.

— Погледни пак, погледни добре.

Тогава видях тънка черта и едно петънце. Докоснах петънцето: беше дупка. Юна ми даде ключа. Пъхнах го. Чертата стана правоъгълник и се отвори врата. Тъмното помещение отгътък не издаваше какво има вътре. Юна ме хвана за ръка.

Аз се поколебах. Ако обикалянето из закусвалнята през комендантския час не водеше до обеззвездяване, промъкването в неизвестни стаи със сигурност щеше да доведе. Но Юна не ме пускаше. Аз преклоних колене три пъти пред долара и я оставих да ме дръпне вътре. Вратата с щракване се затвори зад мен. Тъмнината миришеше на прах, разложение и стар перилен препарат. Юна прошепна:

— Сега, Сонми, се намиращ вътре в тайна.

Острие от светлина проряза тъмното: видях тесен склад, натъпкан със забравени предмети: купчини столове, пластмасови растения, палта, шапки, ветрила, изгоряло слънце, много чадъри. Лицето на Юна, моите очи. Светлината болеше.

— Светлината жива ли е? — попитах аз.

— Светлината е живот — отговори Юна.

Тя намерила фенерчето забравено под една маса, скрила го в нашия Център и по-късно го донесла в тайната стая. Това ме потресе повече от всичко.

Защо така?

Третият Катехизис учи, че за сервитьорките да притежават каквото и да е, дори мисли, означава да отхвърлят обичта, която Татко Сон е проявил към нас чрез Инвестицията Си. Запитах се дали Юна все още спазва който и да било от Катехизисите. Показа ми метална кутия с нечифтни обеци, гривни и огърлици. Намести между плитките си изумрудена диадема, а на врата ми окачи сини като боровинки перли. Попитах я как е намерила тайната стая.

— С любопитство — каза тя.

Не знаех тази дума.

— Любопитство фенерче ли е или ключ?

Юна отговори, че е и двете. После ми показа най-прекрасното съкровище от всички.

— Тази книга — каза тя с благоговение — показва Отвън такава, каквото е в действителност.

Можеше ли Юна да чете като чистокръвна със същия успех, с който говореше като такава?

Аз ѝ зададох същия въпрос: отговорът ѝ беше разочаровано „не“. Но ние четяхме по картините. На една беше показана озарена от свещи стая на чистокръвни, облечени във великолепно роби и искрящи рокли. Останах очарована. Защо картините не се движеха като онези по сонитата на посетителите? Юна предположи, че книгата е развалена, това обясняваше защо собственикът ѝ я е захвърлил.

В книгата имаше много картини: изцапана сервитьорка, обслужваща три грозни сестри, бяла вещица, която я обсипваше с дъжд от звезди и я превръщаше в дама като г-жа Ри, хубав чистокръвен, който разчистваше с меч пътека през трънлива гора, седем наполовина по-малки фабрики, понесли странни прибори за хранене след момиче с бяла пола, къща, построена от бонбони, морско конче, което решеше косата на русалка, замъци, огледала, дракони. Разбира се, тогава не можехме да разпознаем повечето от тези предмети. Когато бях сервитьорка, не можех да си служа с повечето думи в това интервю.

Толкова непознати неща в един комендантски час отровиха главата ми. Юна насочи фенерчето към един ролекс и каза, че трябва да се върнем в спалнята преди пожълтяване. Обеща, че следващия път ще ми покаже повече.

Имало е следващ път?

Разбира се. В продължение на десет Десети ноци — или петнайсет — Юна ме будеше и ме водеше при тайната си. Всеки път се дивях на нови съкровища. През зимата вече само по време на нелегалните ни посещения в стаята на съкровищата моята приятелка ставаше предишната оживена Юна. Докато размишляваше над Книгата

за Отвън, тя изказваше на глас съмнения, които разколебаваха вярата ми във всяка частица от онова, което смятах за истинно.

Какъв вид бяха тези съмнения?

Съмнения в сигурните неща от света на фабрикатите. Как може Татко Сон да стои на постамент в „Татко Сон“ на площад „Чонмьо“ и едновременно с това да се разхожда по плажовете на Кзалтация? Защо фабрикатите се раждат с дълг за изплащане, а чистокръвните — не? Кой е решил, че Инвестицията на Татко Сон се изплаща за дванайсет години? Защо не за единайсет? За шест? За една?

Вие как отговаряхте?

Умолявах Юна да престане да изрича престъпни светотатства. Страхувах се, че може да я преориентират. Страхувах се да не ме обеззвездят за това, че не съм я предала. Разбирате ли, в съмненията си тя обвиняваше Татко Сон в ужасни лъжи. Юна призна, че една нощ, преди да ми покаже тайната си, е направила точно това. Застанала е пред Неговия Постамент и го е изрекла: „Лъжец“. Само за да види какво ще стане.

— Нищо не стана — каза Юна, — абсолютно нищо. Затова се чудя: нашият Логомен там ли е изобщо?

Аз декламирах Катехизисите си по-усърдно от всякога, молех се на Татко Сон да изцели приятелката ми, молех Юна да се преструва на нормална. Всичко беше напразно: с всеки изминал ден поведението ѝ ставаше все по-чистокръвно. Скоро дори Провидецът Ри щеше да се види принуден да предприеме решителни действия. Юна гледаше РекЛ, докато разчистваше и забърсваше масите. Нашите сестри фабрикатки я отбягваха. Юна-939 не я беше грижа. Една нощ в тайната стая ми довери, че иска да излезе от закусвалнята и аз да изляза с нея. Чистокръвните ни принуждават да работим затворени под земята, каза тя, за да могат да се наслаждават на красивите места на повърхността, без да ги делят с нас.

Казах ѝ, че никога не бих могла да извърша такова злостно отклонение. Издекламирах ѝ Шести Катехизис. Юна-939 реагира гневно. Нарече ме глупачка и страхливка като сестрите ми.

Но две Вътрешни сервитьорки да избягат от корпорацията си без чужда помощ — това би било... същинска лудост. Единодушието биха ви заловили след пет минути.

Откъде Юна-939 можеше да знае това? Нейната Книга за Отвън обещаваше свят на красота, пространство и скривалища.

Настъпи зимата на първозвездната ми година. На входа потребителите изтупваха снега от найковете си и ние трябваше редовно да бършем пода. Юна се влоши до състояние на бездейно безпокойство. Възнасянето поражда такъв остър глад, че накрая разрушава ума.

Нещо предизвика ли отклонението на Юна-939 или просто... стана неочаквано?

Отклонението беше неизбежно, само чакаше предизвикателство. По време на Новогодишния Секстет, когато всеки ден гъмжеше от празнични тълпи, Провидецът Ри дойде в Центъра и направи на Юна забележка за хладните поздрави. Нареди ѝ петдесет пъти да изрецитира Приветствието за добре дошли на Татко Сон: „Здравейте, аз съм Юна. Вижте менюто ни, направете поръчката си! Неустоймо, вълшебно, «Татко Сон»!“.

Провидецът Ри я изчака да го повтори четирийсет и пет пъти, след което ѝ каза да започне отначало.

— Това, че си Бездушен излюпен клонинг, не е извинение за дефекти в поведението. Ако още веднъж нарушиш Четвъртия Катехизис, ще те преориентирам към продуктите за торене!

Уплаших се, че Юна ще извърши обеззвездяващо престъпление, но тя изрецитира приветствието петдесет пъти за задоволство на Провидеца Ри, само аз знаех какво усилие ѝ струва това. Нашият Провидец се върна в кабинета си, много доволен от внушителното впечатление, което е направил на стоящите на опашката посетители.

— По-добре Бездушен клонинг — хладно каза зад гърба му Юна, — отколкото хлебарка с Душа.

Помолих се на Татко Сон никой да не я е чул: молитвите ми не знаеха друг адрес. Но защо Му беше да помага на неблагодарната ми сестра? После видях Ма-Лю-Да-108 да шепне нещо на Помощника Чо. Помощникът заведе Ма-Лю-Да-108 в кабинета на Провидеца Ри.

Предстоеше да се случи нещо много лошо.

Споделихте ли страховете си с Юна-939?

Моята сестра се беше възнесла толкова надалеч, че вече не се чувстваше по-нисша класа от Провидеца Ри. Същата нощ след Последния Катехизис нашият Провидец мрачно обиколи Центъра. Една от нас е опозорила униформата си, обяви той. Има ли смелостта да признае престъплението си?

Провидецът Ри се спря пред Юна.

— Вие обаче сигурно сте хлебарка — започна Юна. — Замислете се. Това обяснява защо ядете Сапун: хлебарките ядат всичко. Обяснява защо отвращавате Помощниците си и съпругата си: хлебарките са отвратителни. Обяснява защо бягате презглава и защо кожата ви лъщи: хлебарките бягат презглава и лъщят.

Ние, сервитьорките, не вярвахме на ушите си.

Провидецът Ри отвори куфарчето си.

— Ясно.

Той извади Книгата за Отвън. Една по една скъса картините.

— Виждаш ли каква вреда — скъса една — може да нанесе една хлебарка — скъса втора — на тайните ти — скъса трета, — на съкровищата ти — скъса четвърта, — на бъдещето ти.

Юна-939 грабна книгата, но Провидецът Ри беше едър мъж. Той хвана под мишница главата на приятелката ми и няколко пъти я удари в Постаментата, докато Юна се отпусна и стана безчувствена. Ри я зарита, докато почервенея от усилие. Сега тя беше смачкана, окървавена и почти неузнаваема.

— Погледнете я — кресна той към нас, разтрепераните фабрикатки. — Ето какво очаква клонингите с мисли, неприсъщи на нисшата им класа. Тази отклонила се още утре сутринта ще бъде изпратена за преориентиране.

Провидецът Ри се наведе, стъпи с найка си върху лицето на Юна и скъса нашийника ѝ. Баркодът беше отпечатан в дихателната ѝ тръба. Пръстите на Ри бяха мокри от предпазната ципа и кръвта. Без да каже нищо, Провидецът закачи една зацапана звезда на нашийника на Ма-Лю-Да. После с тока на найка си стъпка девет години от труда на Юна-939.

Ма-Лю-Да не изглеждаше доволна от наградата си. Колко различно беше присъждането ѝ от веселата Звездна церемония.

Помощникът Чо заповяда на две Хуа-сун да завлекат изпадналата ми в безсъзнание приятелка до спалнята. На мен наредиха да избърша кръвта ѝ от пода.

Могат ли Провидците безнаказано да нанасят такива щети на корпоративната собственост?

На теория Провидците ръководят фабрикатите както намерят за добре. На практика обезобразяването на сервитьорка влоши позицията на Ри в йерархията. Юна-939 беше извадена от строя в най-натовареното време на годината. Нямаше налични медици. През Новогодишния Секстет не можеше да се уреди транспорт до Центъра за преориентация. Държаха я в безсъзнание на леглото ѝ и я хранеха със Сапун от система.

Но отклонението на Юна-939 на Нова година отиде много по-далеч. Можете ли да опишете случилото се от своята гледна точка?

Аз бършех масите в повдигнатата гранична част на моя сектор и виждах съвсем ясно. Помощникът Чо работеше в Центъра на мястото на повредената ни сестра. В източната част течеше детско парти. Балони, хартиени ленти и празнични шапки изпълваха пространството до асансьора. Куполът кънтеше от поп песните и глъчката на стотиците посетители. Татко Сон мятеше като бумеранги триизмерни огнени еклери над главите на децата, те минаваха между пръстите им и отново кацаха на змийския език на нашия Логомен. Мислех си за Юна, страхувах се да не реши, че аз съм я предала. Спалнята се отвори и излезе Юна-939, ожулена и подута.

Тя закуцука към партито в източната част. Знаех какво прави. Въпреки смущаващия ѝ вид малко посетители вдигнаха глави от своите ястия, сонита или РекЛ, онези потребители, които я видяха, не нададоха тревожни викове, а започнаха да я сочат с пръст. Когато Юна вдигна на ръце едно момченце от детската градина в моряшко костюмче, наблюдаващите отстрани решиха, че е просто поредната слугиня фабрикатка, не угодила на господарката си.

Медиите съобщиха, че Юна е откраднала детето, за да го използва като човешки щит.

Медиите съобщиха каквото им беше казано от Единодушието. Книгата за Отвън беше сборник с приказки, не наричник на терориста. Разбирате ли, Архиварю, Юна наистина вярваше, че асансьорът отвежда към вълшебното царство от онези илюстрации. След като стигнеше на повърхността, тя възнамеряваше да се изгуби сред закътани полянки и кадифени хълмове. Тя взе детето само защото асансьорът нямаше да тръгне нагоре с Бездушна фабрикатка. После щеше да го качи обратно в асансьора, не да иска откуп срещу него или да го използва като щит, или да го изяде и да изплюе костите му.

Тя не обсъди ли опита си за бягство с вас?

Юна престана да обсъжда с мен каквото и да било. Тъй като действаше сама, тя внесе уплашеното момченце в асансьора. Изобщо не ме видя. Майката на момчето обаче видя Юна точно когато вратите се затваряха, писъкът ѝ се извиси над шума в закусвалнята. Настана истерия, имаше изтървани подноси, разсипани шейкове, паникьосани чистокръвни, един принудител в почивка разкопча колта си, застана наред суматохата и призова всички да запазят спокойствие.

Провидецът Ри се показва на вратата на кабинета си, настъпи разлято питие и изчезна под напора на паникьосаните потребители. През цялото това време Татко Сон сърфираше сред спагетени вълни на Своя Постамент.

Помощникът Чо закрепя в ръчното си сони.

Слуховете прогресивно се умножаваха: Юна е отвлякла дете, не, бебе, не, чистокръвен е отвлякъл Юна, принудител е прострелял дете, не, фабрикат е прострелял принудител, Юна е ударила Провидеца, вижте, от носа му тече кръв.

— Асансьорът! — извика някой. — Идва!

Суматохата застина в тишина.

Принудителят извика да му направят място, приклепна, прицели се във вратата.

Посетителите веднага се разбягаха.

Вратите на асансьора се отвориха. Момчето седеше свито на кълбо в единия ъгъл и трепереше, моряшкото му костюмче вече не беше бяло, но изглеждаше невредимо. Тялото на Юна-939 вече представляваше надупчена от куршуми пихтия.

И аз видях тази картина, Сонми. Същата вечер, когато се прибрах от министерството, съквартирантите ми се бяха залепили за сонито. Почти цял Неа Со Копрос гледаше. Повтаряха репортажа отново и отново със запис от никона на площад „Чонмьо“, на който се виждаше как принудителят елиминира отклонилата се Юна. Не можехме да повярваме. Бяхме сигурни, че терористка на Съюза се е лицеформирала така, че да изглежда като сервитьорка. Когато Единодушието потвърдиха, че Юна-939 е истинска фабрикатка...

Почувствали сте, че светът никога вече няма да е същият. Зарекли сте се никога да не вярвате на фабрикат. Разбрали сте, че Аболиционизмът проповядва догма, също толкова коварна и опасна, колкото тази на Съюза.

Да, почувствах се точно така, даже по-зле. Какво стана долу под вашия купол?

Отведоха другите две Юна в спалнята, преди разгневени потребители да са ги разкъсали на парчета. Евакуираха закусвалнята организирано, четвърт по четвърт. Единодушието дойдоха да разпитват свидетели. Почистихме купола и за пръв път в живота си ядохме Сапун без Вечерна молитва.

На пожълтяване изпълнихме сутрешните си ритуали. Без Юна-939 беше тихо, никой от нас не каза и дума. На Утринната молитва Татко Сон произнесе Антисъюзната Си Проповед.

Учудих се, че Логомен е казал на фабрикатките си за съществуването на Съюза.

Мащабите на паниката го наложиха. Проповедта Му може да е била за пред Медиите. Главата на Татко Сон изпълни половината купол, ние се намирахме вътре в ума Му. Лицето Му беше помрачено от скръб и гняв. Хуа-сун трепереха, даже Помощниците бяха изпълнени със страхопочитание. Провидецът Ри изглеждаше мъртвешки блед и болнав.

Бихте ли разказали за архивите какво точно каза Татко Сон?

Каза, че обикновено Нова година е радостен ден, в който дванайсетзвездните приключват с изплащането на Инвестицията Му и

са свободни да отпътуват към Кзалтация. Тази година обаче Той има лоши новини.

В света съществува газ, наречен зло, каза Татко Сон. Когато чистокръвни вдишат този газ, те се променят. Стават терористи. Терористите мразят всичко добро: Единодушието, Татко Сон, трудолюбивите фабрики, дори Любимия Председател на Неа Со Копрос и неговата Чучхе. Терористите имат корпокрация на име Съюз. Съюзът иска да стане най-могъщата корпокрация в плутокрацията, като замени потребителите с терористи и като убие потребителите, които му се противопоставят.

В „Татко Сон“ на площад „Чонмьо“ нашият Логомен разказа как терорист от Съюза е пуснал зло и Юна-939 го е вдишала. В гласа Му звучеше отчаяние, очите Му бяха хлътнали от скръб. Докладвала ли е Юна-939 за терориста на своя Провидец или на Помощник? Не, не е: тя е вдишала злия газ и вчера тази сервитьорка е извършила такова престъпно отклонение, че ако не е била ловката намеса на принудителя на Единодушието, който е минавал през площад „Чонмьо“, невинният син на една потребителка сега да е мъртъв. Детето е оживяло, но доверието на чистокръвните във фабрикатите е унищожено, а с него и вярата на потребителите в закусвалните „Татко Сон“. През трудната година, която ни предстои, заключи Татко Сон, ние трябва да се трудим заедно и упорито, за да спечелим отново това доверие.

Ако някога чистокръвен спомене пред нас думата „Съюз“, независимо колко дълги са опашките пред касите ни, ние трябва незабавно да кажем на Провидеца си. Това е нов Катехизис с по-голяма сила от всички други. Ако се подчиняваме, Татко Сон ще ни обича. Ако не го правим, никога няма да стигнем до Кзалтация: ще останем новолики завинаги и никога няма да получим и една трудова звезда.

Разбираме ли?

Около Центъра се разнесе мърморене:

— Да, Татко Сон.

— Не ви чувам! — поощри ни нашият Логомен.

— Да, Татко Сон! — извика всяка от фабрикатките. — Да, Татко Сон!

Юна-939 не беше ли член на Съюза, както заяви Корпокративният съд?

Как и кога би могъл Съюзът да я вербува? Защо човек от Съюза ще рискува да бъде разкрит? Каква полза има един терористичен кръг от геномна сервитьорка?

И след Проповедта... работата на Нова година вървеше както обикновено?

Работата — не съвсем както обикновено. Двете дванайсетзвездни — Хуа-сун и друга Сонми — бяха придружени до Отвън от Провидеца Ри. Той се върна с две новолики от нов ствол тип — Келим-889 и Келим-689 — и нова Юна. Останалите получихме годишните си звезди, които Помощникът Ан закачи на нашийниците ни.

При първото отваряне на асансьора нахлу тълпа репортери от Медиите, които защракаха с никони и обсадиха кабинета на Провидеца Ри. Той беше прекарал целия комендантски час на разпит в ешелона на Татко Сон. Убеди ги да си тръгнат едва след като залепи идентификационен номер 939 на нашийника на друга Юна и им позволи да я сонират. Отвратителни потребители дойдоха да се никонират в асансьора, като се преструваха на умрели. Около шестнайсетия час пристигна взвод Медици на „Татко Сон“. Направиха изтощителен преглед на всяка от сервитьорките. Разпитаха ни за Съюза, но никоя от нас не беше чувала за него преди тазсутрешната Проповед. Страхувах се, че посещенията ми с Юна-939 в тайната стая ще ме изложат на опасност, но очевидно за тях не се знаеше. Само рожденото ми петно предизвика няколко бегли забележки.

Не знаех, че фабрикатите имат рождени петна.

Нямаме: те се премахват от генома. Всеки Медик, който го е виждал, е изразявал учудване. Винаги съм се срамувала да показвам рожденото си петно. Ма-Лю-Да-108 го наричаше „петното на Сонми-451“. Можете да го погледнете, Архиварю: ето тук, между ключицата и рамото ми.

Моля ви, покажете го на оризона. Невероятно. Прилича на комета.

Същото забеляза и Хе-Чжу Им.

Предполагам, че сте минали прегледа на Медика?

Да. На Вечерната молитва не се спомена нито за Съюза, нито за Юна-939. Увеличиха амнезидите и приспивателните в Сапуна ни. На второто пожълтяване от новата година Ма-Лю-Да-108 не можеше да каже откъде се е взела допълнителната ѝ трудова звезда, дори не знаеше, че е допълнителна. Само аз помнех всичко.

Провидецът Ри запази ли поста си?

Да. По моя молба Хе-Чжу Им направи проучване за последиците от стрелбата. Ри е оцелял след отклонението на Юна, защото е разказал на разследването как още преди месеци е поискал от Медик спешен доклад за състоянието на Юна-939. Но корпорация „Татко Сон“ се размина с печалбите, броят на посетителите на площад „Чонмьо“ рязко падна. Чистокръвните обичат да цитират афоризма, че гръмотевицата никога не пада два пъти на едно и също място, но често се държат така, сякаш е вярно обратното.

Същевременно чистокръвните имат къса памет и скоро забравят, че изобщо е падала гръмотевица, особено ако това засяга стомасите им. На Втория месец броят на посетителите се върна към средните стойности. Двете Келим бяха новата атракция: те бяха създадени със зооскопични очи и заешки зъби и привличаха дълги опашки от наблюдатели на фабрики с никони. Ма-Лю-Да завиждаха.

Спомените на сервитьорките са слаби по геном, а вие казвате, че в Сапуна ви са добавили допълнителна доза амнезиди. Как тогава можете с такава точност да си спомняте събитията в закусвалнята?

Лесен въпрос с лесен отговор: моето възнасяне беше започнало. Разпознах го по симптомите на Юна-939. Досещам се какъв е следващият ви въпрос, Архиварю: искате да опиша преживяването.

Продължете.

Първо: в главата ми заговори глас. Това силно ме разтревожи, но разбрах, че никой друг не го чува — гласът на разума. Възнасянето беше тревожно преживяване, особено след случилото се с Юна-939. Навсякъде из Неа Со Копрос чистокръвните следяха поведението на

фабрикатите за признаци на непозволена интелигентност и седмично изпращаха стотици доклади за преориентиране.

Второ, езикът ми се разви колкото езика на Юна-939. Когато исках да кажа „добро“, устата ми изричаше „благоприятно“, „удобно“ или „правилно“. Научих се да променям всяка дума, която използвам.

Трето, любопитството ми към Отвън нарасна. Аз се заслушах в сонитата на посетителите, в разговорите, в РекЛ, в прогнозите за времето, в речите на членовете на Управителния съвет.

Четвърто, станах обект на отчуждение: другите сервитьорки ме отбягваха, точно както правеха преди с Юна-939; сестрите знаят — дори да не знаят, пак знаят; монотонното всекидневие забавяше времето; аз започнах да мразя прииждащите на вълни потребители, избълвани от устата на асансьора; постоянно ме преследваха съмненията на Юна за нашия свят. Ами ако Татко Сон не беше наш баща, а РекЛ?

Как само завиждах на безкритичните си, необременени от тревоги сестри! Не смеех да споделя метаморфозата си с която и да било от тях.

Знаели сте какво не бива да правите. А какво възнамерявахте да направите?

Какво друго можех да направя, освен да чакам и да търпя?

Две възнасяния едно до друго навеждаха на мисълта за програма с определена цел. За да разбера каква може да е тази цел, аз трябваше да избегна преориентиране или съдбата на Юна-939. Затова в отчаянието си започнах да изучавам другите фабрикатки, за да подражавам на тяхната празнота. Подчинявах се на всички Катехизиси, особено в присъствието на Провидеца Ри. Не беше лесно. Страхът усилива предпазливостта, но отегчението я подкопава. Не смеех да влизам в тайната стая на Юна, защото това не беше тайна, а капан.

И колко време трябваше да търпите тайното си възнасяне?

На Деветата нощ от Последната десетдневка на Четвъртия месец аз се събудих по време на комендантския час. Не смеех да си запълня времето с излизане от спалнята. Можех само да чакам пожълтяването или пак да заспя. Но откъм купола дочух слаб ясно различим звук: на подрънкващо стъкло.

Напрегнах слух да чуя нещо повече: нищо.

Сестрите ми спяха в леглата си. Кой друг беше под купола? Само Провидецът Ри.

Безшумно станах и тихо отидох до вратата на спалнята. Завъртях дръжката и надникнах в затъмнената заради комендантския час закусвалня. От кабинета на Провидеца Ри идваше бяла светлина. През отворената врата го видях неподвижен, притиснал лице към пода, столът му беше преобърнат. Прекосих купола и останах сгушена в тъмното, докато се уверих, че Провидецът Ри е в безсъзнание. Зениците му бяха се изгубили в чистокръвните му ириси. От ухото и ноздрите към очертанията на изнуреното му лице се точеше ивица кръв. Наоколо имаше парчета стъкло, които блестяха на светлината.

Ри е бил мъртъв?

Усетих мирис на лета, приспивателно, което се добавя в Сапуна. Обикновената доза за сервитьорка фабрикатка е три капки, но Ри беше изпил половинлитрова бутилка. Ако незабавно бях повикала Медик, може би щях да спася живота му. Но как щях да обясня намесата си? Всички в корпорацията се озъртаха за други възнесени фабрикати, за доказателства за заговор на Съюза. Да спася един провалил се човек от безболезнено самоубийство или да защитя себе си от мъчително преориентиране и да започна трудовия си живот отначало с нула звезди?

Върнах се в леглото си.

Това решение събуди ли у вас някакво чувство за вина?

Не. Имах само предчувствие, че нощта още не е свършила. Не знам колко точно време мина, но чух, че асансьорът идва. После стъпки. Чувствах, че идват за мен, но не помръднах. Дойде пожълтяването, но сестрите продължиха да спят в леглата си. Във въздуха не се носеше мирис на стимулин. В Книгата на Юна имаше показан дворец със синекръвни и слуги, заспали по средата на яденето, шиенето, готвенето. Помислих си за тази картина.

Тихичък звук наруши тишината. Клечка кибрит? После чух „трак-трак-трак“ на сони. Скочих на крака, промъкнах се до вратата и надникнах от вратата на спалнята. Светлините под купола бяха пуснати наполовина, но нямаше потребители, нямаше дошли на работа

Помощници, Татко Сон не беше на Постаментта Си да декламира молитва.

Само мъж с черен костюм посрѣбваше кафе и пишеше нещо на странното осветление. Спогледахме се, накрая той ми каза добро утро и изрази надежда, че се чувствам по-добре, отколкото горкия Провидец Ри.

Принудител?

Каза ми, че е шофьор. Името му беше г-н Чан. Извиних се — не знаех думата „шофьор“.

Посетителят тихо обясни, че шофьорите карат фордовете на членовете на Управителния съвет и на директорите. Понякога шофьорите служат за посланици. Г-н Чан имаше послание за мен, Сонми-451, от неговия Провидец. Посланието ми предоставяше избор: още тази сутрин да напусна закусвалнята, да изляза Отвън и да изплатя Инвестицията си по нов начин или да остана в „Татко Сон“, да дочакам Помощникът Чо да намери Провидеца Ри, да повика принудителите и техните ДНК спецове, да изчакам те да разкрият възнасянето ми и да понеса последиците.

Не е кой знае какъв избор.

Това беше първият избор в живота ми и се оказа по-лесен от повечето ми такива възможности впоследствие. Г-н Чан сгъна сонито си, пусна чашата от кафето си в шахтата за боклук и заедно тръгнахме към асансьора: помещение, по-тясно даже от хигиенизатора за сервитьорки, но важна врата за мен. Спомних си как след стрелбата Юна-939 лежеше просната в ъгъла му. Погледнах през празния купол към Центъра. Г-н Чан ме инструктира кое копче да натисна за издигане. Вратите към стария ми живот се затвориха.

Торсът ми смачка внезапно омекналите ми крака и аз паднах. Г-н Чан ме подхвана. По време на същото изкачване Юна сигурно беше паднала и изтървала момчето. Г-н Чан ме увери, че всеки подземен фабрикат изпитва същото неразположение при първото си возене в асансьор. За да преодолее гаденето си, започнах да си припомням картини от Книгата за Отвън: преплетените като паяжина потоци, необятните като океан гори, пещерите, разкривените кули. Когато асансьорът забави ход, торсът ми като че ли се издигна във въздуха.

— Партерът — обяви г-н Чан.
Вратите към Отвън се отвориха.

Почти ви завиждам. Моля ви, опишете какво точно видяхте.

Площад „Чонмьо“ преди зазоряване през Четвъртия месец. Колко просторен ми се видя! След живота под купола от гледката ми се зави свят, макар че площадът няма и петстотин метра ширина. Около вечните крака на нашия Любим Председател бързаха потребители, бръмчаха метачките на пешеходните алеи, сновяха таксите с пътници, профучаваха фордове, покрай тротоара пълзяха боклукчийски камиони, покрити с навеси автостради с по осем платна и наредени край тях слънца на стълбове бяха разположени в каньони от бетон и стъкло, лъщяха ослепителни РекЛ, думи, лога — неоновии, озвучени, — сирени, двигатели, машини, електричество, отдолу бучаха тръбопроводи, имаше светлини с всякаква интензивност под всякакви ъгли.

Нямах достатъчно думи за това, което видях.

Въпросът ми не стигна по-далеч от:

— Какво...?

Сигурно е било потресаващо.

Потресаващо — това е подходящата дума. Въздухът Отвън с многото миризми, отработени газове, кимчи, канализация, тела на потребители. Една затичала се потребителка мина само на сантиметър от мен.

— Пази се, клонинг!

Изчезна, преди да успея да се извиня. Косата ми се вееше от полъха на гигантски невидим климатик.

— Улиците канализират вятъра — обясни г-н Чан и ме поведе през пешеходната алея към един огледален форд.

Трима студенти се възхищаваха на автомобила; щом г-н Чан се приближи, те отново се сляха с потока от потребители. Задната врата се отвори със съскане. Шофьорът ми помогна да се кача.

В просторната вътрешност на колата седеше надвесен брадат пътник, който работеше на сонито си. Той излъчваше авторитет като Логомен, но много повече. Аз заставах приведена до вратата и се загледах в подвижните кокалчета на пръстите му и в старото му лице в

очакване на поръчката му. Господин Чан стартира двигателя и фордът се шумгна в потока от коли. През задния прозорец видях как златните дъги на Татко Сон се отдалечават и се смесват със стотина други корпоративни лога. Някои ми бяха познати от РекЛ, повечето — не. Дивях се на града от нови символи, който профучаваше край мен. Покрай нас ускоряха и забавяха ход други фордове. Кой ли Провидец ги предпазваше от хиляда фатални сблъсъка в минута? Фордът удари спирачки и аз загубих равновесие. Братият мъж измърмори, че никой не би възразил, ако седна.

Като не знаех със сигурност дали е издал заповед или дори заложил капан, аз се извиних, че не знам подходящия Катехизис.

— Моят нашийник е Сонми-451 — казах, но той не ми обърна внимание, разтърка зачервените си очи и попита господин Чан каква е прогнозата за времето.

Топло, ясно, с лек вятър, отговори шофьорът, като добави, че има големи фордръствания и пътуването ни ще отнеме приблизително деветдесет минути. Братият мъж погледна ролекса си и изруга.

Не попитахте ли накъде ви карат?

Защо да задавам въпрос, чийто отговор би предизвикал още десетина въпроса? Спомнете си, Архиварю, аз никога не бях виждала сграда отвън, никога не бяха ме транспортирали наникъде, а ето че сега прекосяха втората по големина агломерация в Неа Со Копрос с огледален форд. Бях не толкова туристка, преминаваща от една зона в друга, колкото пътешественичка във времето, дошла от минал век. Фордът излезе изпод урбанистичния навес близо до Лунната кула и аз видях първата си зора Отвън над планините на Кангуон-До. Гледката ме зашемети, защото беше ослепителна: Истинското слънце на Иманентния Върховен председател, разтопената му светлина, петрооблаците и Неговият небосвод, по-висок от висок, по-широк от широк! Потърсих отражение на собствената си възхита в реакцията на спътника ми, но той дремеше. Не можех да разбера как цялата агломерация не е застинала неподвижно пред лицето на такава красота.

Какво друго привлече погледа ви?

Когато отново влязохме под навеса, сградите сякаш приклегнаха и ние минахме през росна градина. Пересто, клонесто, потънало в мъх

зелено, зелено езеро, зелена трева. Акри зеленина, която заобикаляше въртящи се фонтани. В „Татко Сон“ единствената зеленина се свеждаше до квадратчетата маруля и хлорофилните шейкове; ние, сервитьорките, мислехме, че зеленината е ценна колкото златото. Край прозорците на форда се занизаха дъги. Покрай автострадата се заредиха спални блокове, всеки украсен с неподвижен флаг на Неа Со Копрос. Крайпътните банкети изчезнаха и ние минахме над широка торнокафява ивица. Събрах смелост да попитам г-н Чан какво е това.

— Река Хан — отговори ми шофьорът. — Мостът Сонсу.

Можех единствено да попитам:

— А какви са тези неща?

Сега спътникът ми измърмори:

— Автострада, направена от вода — гласът му прозвуча унило и разочаровано. — Мостът е път над река.

Водата в реката и бистрата течност, която течеше от питейните чешмички под купола, нямаха нищо общо помежду си, но аз нямах време да недоумявам. Г-н Чан посочи един нисък връх отсреща.

— Планината Темосан.

Значи от „Татко Сон“ ви откараха направо в университета в Темосан?

Да, за по-голяма чистота на експеримента. Пътят вървеше зигзагообразно нагоре през гориста местност. Дърветата, техният растеж нагоре и шумното им мълчание за мен са друго чудо на света Отвън. След десет минути пристигнахме в университетското градче на платото. Кубоподобни сгради се състезаваха за пространство. Студенти и асистенти вървяха по тесни пешеходни алеи. Фордът намали и спря под една козирка, осеяна с петна от дъжд и напукана от слънцето. Г-н Чан отвори вратата пред мен, но брадатият пътник продължи да дреме. Вятърът разнасяше боклуци, между плочките на алеите плесеняваха лишеи. Вкусът на въздуха в планината Темосан беше по-чист, отколкото в агломерацията, но фоайето под козирката беше мръсно и неосветено.

Спяхме в подножието на стълбище във формата на двойна спирала.

— Това е старомоден асансьор — обясни г-н Чан. — В университета студентите упражняват не само ума си, но и телата си.

Така аз за пръв път започнах да се боря с гравитацията, вкопчена в парапета, стъпало по стъпало. Двама студенти се спускаха по спиралата за слизане и се присмяха на моята непохватност, като единият отбеляза:

— Ето един екземпляр, който няма скоро да бяга към свободата.

Г-н Чан ме предупреди да не поглеждам през рамо, аз го направих и главозамайването ме събори. Ако водачът ми не ме беше уловил, щях да се търкулна надолу до фойето.

Изкачването до шестия етаж — най-горния — отне няколко минути. Тук дълъг тесен коридор свършваше пред леко открената врата, на която висеше табелка с име „Бум-Сук Ким“. Г-н Чан почука, но отговор не последва.

— Почакай тук господин Ким — нареди ми шофьорът. — Почитай го и му се подчинявай като на Провидец.

Когато влязох, аз попитах г-н Чан каква работа трябва да свърша, но шофьорът си беше тръгнал. За пръв път в живота си бях съвсем сама.

Как ви се стори новото ви жилище?

Останах неприятно изненадана от мръсотията в него. Нашата закусвалня беше винаги безупречно чиста, защото чистотата е един от Катехизисите. Противно на това лабораторията на Бум-Сук Ким беше дълга галерия, прашна и пропита от отблъскващата миризма на чистокръвен мъж. Кошчетата преливаха, до вратата имаше окачена мишена за арбалет, покрай стените бяха наредени лабораторни скамейки, отрупани бюра, излезли от строя сонита и огънали се рафтове за книги. Над единственото бюро, на което личеше, че някой работи, висеше поставен в рамка кодак на момче, застанало усмихнато над окървавен снежен леопард. Мръсен прозорец гледаше към запуснат двор, където върху Постамент стоеше покрита с петна фигура. Надявах се това да е новият ми Логомен, но той изобщо не помръдваше.

В претъпкано преддверие намерих кушетка, хигиенизатор и нещо като портативна парочистачка. Кога трябваше да я използвам? Не пропусках ли Вечерната молитва? Какви Катехизиси управляваха живота ми на това място?

Въздухът беше горещ и блестеше от прах. Запечатаните ми по геном пори щипеха. Домашна муха жужеше и лениво описваше осморки. Аз гледах вцепенена.

Дотогава не бяхте ли виждали насекоми?

Само хлебарки с генетични отклонения, климатикът в „Татко Сон“ впръсква инсектициди, така че ако някое насекомо влезе през асансьора, то незабавно умира и после го измитаме. Мухата се блъскаше в стъклото на прозореца — отново и отново. Тогава не знаех, че прозорците се отварят. Тя кацна на тавана. Защо не падаше?

Чух нестройно пеене: поп песен за момичетата от Пном Пен. След секунди студент по плажни шорти, сандали и копринена мантия, затисната от метнати на рамо торби, отвори вратата с ритник. Видя ме и изпъшка:

— Какво, в името на Светата Корпокрация, търсиш ти тук?

Аз оголих нашийника си.

— Сонми-451, господине. Сервитьорка на Татко Сон от...

— Млъкни, млъкни, знам какво си!

Младежът имаше модните по онова време жабешка уста и обидени очи.

— Само че ти трябваше да дойдеш тук чак на Петия ден! Ако онези изкуствени пениси на регистратурата очакват да отменя петзвездна конференция в Тайван само защото не разчитат календара, е, съжалявам, да вървят да смучат личинки в кладенец с ебола. Аз дойдох само да взема работното си сони и дисковете. Няма да дундуркам кспериментален клонинг, който е още с униформа, когато мога да затъна до уши в грях в Тайпе.

Мухата отново се блъсна в прозореца, студентът хвана една брошура и ме избута. Изплющяването ме накара да подскоча. Той огледа петното, победоносно се изсмя и с коварно шеговит глас каза:

— Нека това да е предупреждение за теб! — не разбрах под „теб“ дали разбира мен или мухата. — Никой не хитрува с Бум-Сук Ким, без да си плати за това! — младежът се обърна към мен. — Не пипай нищо, не ходи никъде. Сапунът е в хладилната кутия — слава на Председателя, докараха фуража ти по-рано. Ще се върна на Петия ден. Ако не тръгна незабавно за летището, ще си изпусна полета.

Аз останах сама.

Той отново се показа на вратата.

— Хей, ти говориш, нали?

Кимнах.

Бум-Сук Ким въздъхна с пресилено облекчение.

— Слава на Председателя! Факт — за каквато и идиотщина да се сетиш, още докато си я мислиш, ще се намери някой клоноподобен служител да я свърши.

Какво... трябваше да правите през следващите три дни?

Нямах представа. Гледах как стрелката на ролекса изяжда часовете. Не забравяйте, че ние сме проектирани да стоим непрекъснато по деветнайсет часа. Мислех си за г-жа Ри. Дали беше скърбяща или доволна вдовица? Кого ще повишат в Провидец на площад „Чонмьо“ — Помощник Ан или Помощник Чо? Колко далечен ми се струваше старият ми живот. Колко загадъчен беше новият ми живот.

От двора дочух звуци, остри като бодли и игли. Те долитаха от храстите около Постаментата. Вгледах се по-внимателно и за пръв път видях истински птици: градски и селски лястовици. Бях виждала триизмерни птици, но не нестройно и неудържимо птиче сборище като това. Над тях прелетя едно аеро и стотици лястовици се устремиха нагоре. Защо пееха? За кого?

Цял ден гледах птиците, докато над небето се спусна комендантски час и в стаята притъмня. Първата ми нощ Отвън. Прозорците от отсрещната страна на двора пожълтяха. Видях лаборатории като тази на Бум-Сук, приютили млади чистокръвни, по-подредени кабинети, заети от професори, оживени коридори, празни коридори. Но не видях нито един фабрикат.

В полунощ поех една опаковка Сапун, легнах на кушетката и ми се прииска Юна-939 да е с мен, за да ми обясни легиона загадки от този ден.

Когато се събудихте, спомнихте ли си къде се намирате?

Тук в Сапуна имаше по-малко амнезиди, но повече приспивателни, отколкото в „Татко Сон“, затова спях по-дълго, но се събудих с по-бистър ум. Първата изненада от втория ми ден Отвън стоеше в другия край на преддверието. Огромна фигура, над три метра

висока и облечена в оранжев комбинезон с цип, оглеждаше лавиците с книги. Оголената кожа на лицето и врата беше червена като попарена, черна като изгорена и на светли петна, но мъжът явно се чувстваше съвсем добре. Нашийникът му потвърждаваше, че не е чистокръвен, но никога не бях виждала фабрикат от такъв ствол тип или с такъв ръст.

— Тук няма стимулин — обади се той сякаш от дълбока дупка. Устните бяха премахнати от генома му, а ушите бяха защитени с клапани от рогово като нокът вещество. — Събуждаш се, когато се събудиш, особено ако аспирантът ти е такъв мързеливец като Бум-Сук Ким. Най-лоши са аспирантите чиновници. Цял живот им бършат задниците — от детската градина та чак до центъра за евтаназия. Липсва им дисциплина, никога не мислят за нуждите на другите. Само заемат място — с великанска ръка с два палеца той посочи син комбинезон, двойно по-малък от неговия. — За теб е, сестричке.

Докато се преобличах от униформата си от „Татко Сон“ в новата дреха, аз го попитах дали е изпратен от Провидец или Помощник да ме ориентира.

— Не — отговори обгореният великан. — Твоят и моят аспирант са нещо като приятели. Вчера Бум-Сук се обади да се оплаче, че са те доставили неочаквано. Щях да те посетя преди комендантския час, но аспирантите от Факултета по геномна хирургия работят до късно, за разлика от мързеливците във Факултета по психогеномиката. Аз съм Уин-027. Ела да разберем защо си тук.

Втората ми изненада дойде от ролекса в лабораторията: бях спала цели шест часа. Уин-027 седна на бюрото на Бум-Сук и включи сонито, без да обръща внимание на възраженията ми, че моят аспирант ми е забранил да го пипам. Кликна върху менюто на екрана: появи се Юна-939. Уин прокара пръст по редовете от думи.

— Да се молим на Иманентния Председател Бум-Сук да не допусне отново същата грешка...

Попитах Уин дали може да чете.

Той ми каза, че всеки произволно създаден чистокръвен може да чете, следователно един грижливо проектиран фабрикат би трябвало лесно да се научи. На сонито се появи Сонми. Уин прочете:

— „Вътрешноспален мозъчен ъпгрейд на сервизния фабрикат: изследване на възможностите на базата на Сонми-451“ от Бум-Сук

Ким". Защо — зачуди се той — един глупав аспирант чиновник ще се цели толкова нависоко?

Какъв вид фабрикат беше Уин-027? Военен?

Похвали се, че е аварийник.

— Ние работим в опустошени земи, толкова силно заразени или радиоактивни, че чистокръвните измират там като бактерии в белина. Мозъците ни имат само незначителни геномни подобрения: ние трябва да мислим сами. На инструктажа учим повече неща, отколкото учат чистокръвните в университетите. И ми покажи чистокръвен, който може да преживее това — той оголи чудовищно обгорената си ръка. — Докторската дисертация на моя аспирант е на тема издръжливост на тъканите на огън.

Аз не знаех даже какво е опустошена земя. Уин-027 ми обясни, че тези облъчени или токсични територии принуждават Потребителските и Производствените зони да се отдръпват километър след километър. Описанието му ме ужаси, но аварийникът ги виждаше в друга светлина. В деня, в който цял Неа Со Копрос се превърне в опустошена земя, каза ми той, ще дойде денят на фабрикатите.

Това ми прозвуча като изказване на отклонил се. Щом тези опустошени земи са толкова широко разпространени по света, попитах аз, защо не съм ги видяла от форда?

Уин-027 изключи сонито и ме попита колко голям според мен е светът. Не знаех със сигурност, но отговорих, че са ме докарали в тази планина чак от площад „Чонмьо“, така че трябва да съм видяла повечето от него.

Великанът ми каза да го последвам и тръгна към вратата. Поколебах се: Бум-Сук ми беше наредил да не ходя никъде. Уин-027 строго ми махна с ръка да дойда.

— За да живееш дълго, Сонми-451, трябва да си създаваш собствени Катехизиси.

Той ме метна на рамо, понесе ме по дългия коридор, сви зад тесен ъгъл и се изкачи по прашна спираловидна стълба, където блъсна с юмрук една ръждясала врата. Светлината на утринното слънце ме заслепи, вятърът ме плесна по лицето и задърпа косата ми.

Това е покривът на Факултета по психогеномика, съобщи ми Уин-027, след като ме остави на издатината до себе си. Вкопчих се в

парапета: шест нива по-надолу имаше градина с кактуси, сред игличките им птици преследваха насекоми; осем нива по-надолу по склона имаше паркинг за фордове, наполовина запълнен; десет нива по-надолу — спортна писта, по която обикаляше група униформени студенти; още по-надолу — търговски площад; под него — гори, които се спускаха до ширналата се саждено-неонова агломерация, високи сгради, спални блокове, реката Хан, накрая планините, строени в редица покрай очертания във въздуха изгрев. Уин заговори с тихия си прогорен глас:

— В сравнение с целия свят, Сонми-451, всичко, което виждаш тук, е само това парченце камък.

Разумът ми се напрегна да осъзнае тази огромност и се отказа: не знаех дори какво ми е нужно, за да проумея такова неограничено място.

Уин отговори, че ми е нужна интелигентност: възнасянето ще ми я осигури. Нужно ми е време: мързелът на Бум-Сук Ким ще ми даде време. Но освен това са ми нужни знания.

Попитах откъде се добиват знания.

— Трябва да се научиш да четеш, сестричке — каза той.

Значи Уин-027 е бил първият ви наставник, а не Хе-Чжу Им или съветникът Мефи?

Уин-027 може би щеше да ме наставлява и по-нататък, но втората ни среща се оказа последна. Той се върна в лабораторията на Бум-Сук в първия ми ден час преди началото на комендантския час, за да ми даде „неизгубено“ сони, заредено с всички налични автодидактични модули в корпоративното образование. Аварийникът ми показа как се борава с него, после ме предупреди никога да не допускам някой чистокръвен да ме види как трупам знания, защото гледката ги плаши, а няма нещо, на което един уплашен чистокръвен да не е способен.

На Петия ден, когато Бум-Сук се върна от Тайван, аз бях усвоила боравенето със сонито и бях завършила начално училище. През Шестия месец завърших основно училище за чиновници. Гледате скептично, Архиварю, но не забравяйте, че аз се чувствах като гладна сервитьорка на банкет. Апетитът ми нарастваше с яденето. Пътеките на сонито ме преведоха през библиотеките на университета и корпорацията. Ние сме само това, което знаем.

Не съм искал да гледам скептично, Сонми. Вашият ум, реч, вашата... същност ясно показват колко сте отдадена на учението. Това, което ме смущава, е защо Бум-Сук Ким ви е давал толкова време за учене. Един потомствен чиновник не може да е прикрит аболиционист. А кспериментите му с вас за докторската му дисертация?

Бум-Сук Ким не се интересуваше от ксперименти, а от пиене, комар, стрелба с арбалет. Баща му беше високопоставен чиновник в „Куанчжу Геномикс“, дори лобираше за пост на член на Съвета в Чучхе, докато синът му не понижи пазарната стойност на семейство Ким.

Тогавя как възнамеряваше да получи докторска степен?

Като плати на академичен агент да сглоби дисертацията му от собствени източници — този път към успеха е предпочитан от докторантите от класата на чиновниците. Химикалите, предизвикали възнасянето на Юна-939 и моето, бяха приготвени предварително, както и резултатите и заключенията. Бум-Сук не би могъл да посочи биомолекулярните свойства на паста за зъби. За девет месеца той не ме е карал да участвам в по-сложен „ксперимент“ от чистене на лабораторията му и правене на чай. Новите данни можеха да хвърлят сянка върху онези, които беше получил наготово, и имаше риск да го изобличат като измамник. Присъствието ми беше необходимо само за придаване на някаква достоверност на откраднатото му изследване.

Разбрах, че условията на новия ми живот са такива и те ме устройваха, сравнете ги със закусвалня „Татко Сон“. Докато моят аспирант отсъстваше, аз можех да уча без риск да ме разкрият. Бум-Сук идваше в кабинета си през ден към четиринайсетия час, за да копира поредната част заимствани данни на сонито си.

Научният ръководител на Бум-Сук Ким наясно ли беше с това плагиатство?

Професорите държат твърде много на длъжността си, за да изобличават синове на бъдещи членове на Съвета.

Бум-Сук никога ли не разговаряше с вас, не общуваше ли с вас по някакъв начин?

Той се обръщаше към мен така, както чистокръвните говорят на котките си. Забавно му беше да ме засипва с въпроси, които според него бяха неразбираеми за мен: „Е, да кажа ли на татко да си завре главата в демократичната си дупка, Сонми?“, или „Хей, Сонми, как мислиш, дали да си налазуря зъбите, или сапфирът е само мимолетна мода?“. Не очакваше обосновани отговори и аз не разсейвах илюзиите му. Отговорът ми стана толкова еднотипен, че Бум-Сук ми даде прозвището „Не-Знам-Господине-451“.

Значи за девет месеца никой не забеляза вашия стремително развиващ се разум?

Единствените редовни посетители на Бум-Сук Ким бяха Мин-Сик и Фан. Никога не съм чувала да наричат Фан с истинското му име. Те се хвалеха с новите си фордове и сузукита и играеха на покер. Няма смисъл да описвам чертите им: те всеки месец ходеха на лицеформирание. Тримата аспиранти не бяха от чистокръвните, които обръщат внимание на фабрики извън „кошерите на утехата“ в Хуамдонгил. Гил-Су Нун, съсед на Бум-Сук и аспирант от нисшата класа, който получаваше стипендия, от време на време блъскаше по стената и се оплакваше от шума, но тримата му отвърщаха с още по-силно блъскане. Видях го само веднъж-дваж.

Какво е „покер“?

Игра на карти между ксплоататори лъжци, които се правят на приятели. По време на игрите им на покер Фан печелеше хиляди долари от Душите на Бум-Сук и Мин-Сик. Друг път Бум-Сук ми казваше да изляза и те използваха чиновнически наркотици; когато беше токсиран, казваше, че го изнервям. Аз отивах на покрива на факултета, сядах в сянката на водния резервоар и гледах как птиците ловят грамадни комари, докато станеше тъмно, а тогава тримата аспиранти излизаха.

Защо никога повече не се срещнахте с Уин-027?

Един влажен следобед три седмици след пристигането ми на Темосан някой почука на вратата и откъсна Бум-Сук от каталога с

модели на лицеформи. Както вече казах, неочакваните посетители бяха рядкост.

— Влез! — извика Бум-Сук и скри каталога си под учебник със заглавие „Практическа геномика“. Никога не го беше чел, за разлика от мен.

Някакъв жилав студент откряна вратата с палеца на крака си.

— Бум-Бум! — обърна се той към Бум-Сук.

Моят аспирант подскочи, целият слух, отново седна, после се прегърби.

— Здравсти, Хе-Чжу — придаде си той небрежен вид, — как е?

Посетителят каза, че само минава да каже „здравсти“ и седна на предложението му от Бум-Сук стол. Заслушах се и научих, че Хе-Чжу Им е бивш съученик на Бум-Сук от гимназията, който сега учи в Темосанския факултет на Единодушието. Бум-Сук ми нареди да донеса на Хе-Чжу Им чаша чай, докато те обсъждаха незначителни теми. Тогава посетителят спомена:

— Сигурно вече си разбрал какъв ужасен ден е преживял приятелят ти Мин-Сик?

Бум-Сук възрази, че Мин-Сик не му е точно „приятел“, после попита защо денят му е бил ужасен.

— Опитният му образец Уин-027 се опекул като бекон.

Оказа се, че Мин-Сик е объркал с плюс минуса върху етикета на бутилка леснозапалими алкални соли.

Моят аспирант самодоволно се подсмихна, изкикоти се, после се разсмя. После Хе-Чжу направи нещо необичайно: погледна ме.

Защо да е необичайно?

Чистокръвните винаги ни виждат, но рядко ни забелязват. Много по-късно Хе-Чжу призна, че му е било любопитно как ще реагирам. Бум-Сук нищо не забеляза: той говореше за възможните искания за компенсация, които ще предяви корпорацията спонсор на изследването на Мин-Сик. В неговото независимо изследване, радваше се моят аспирант, никого не го е грижа дали в хода на работата ще загуби някой и друг експериментален фабрикат.

**Почувствахте ли... е, какво почувствахте? Негодувание?
Тъга?**

Ярост. Оттеглих се в преддверието. Ние, фабрикатите, нямаме нито средствата, нито правото да изразяваме чувства, но твърдението, че не можем да чувстваме, е широко разпространен мит. Откъдето и да го погледнете, Уин-027 струваше колкото двайсет Мин-Сика и заради надменната небрежност на един чиновник единственият ми приятел в планината Темосан беше мъртъв, а Бум-Сук сметна това за смешно.

Яростта кове волята, прави я желязна. Сега виждам, че този ден беше първата крачка към моите „Декларации“, към този затворнически куб и към Дома на светлината.

Какво се случи с вас през лятната ваканция?

Съгласно правилника Бум-Сук трябваше да ме депозира в складово спално помещение, за да запази чистотата на експеримента. За щастие, моят аспирант толкова гореше от търпение да замине на лов за лосове фабрикати на Хокайдо в Източна Корея, че забрави да го направи, или може би реши, че някой доброволец от по-низшите слоеве ще свърши това вместо него.

И така една лятна утрин аз се събудих и заварих цялата сграда опустяла. Нямаше ехо от оживените коридори, нямаше звънци, нямаше съобщения, дори климатиците бяха изключени. От покрива се виждаше пушекът и оживеното движение на коли в агломерацията, в небето ята аеро оставяха димни следи, но в университетското градче беше много по-тихо от обикновено. Паркингите за фордове бяха полупразни. Под горещото слънце строители слагаха нова настилка на овалния площад. После ми хрумна да погледна календара на сонито и разбрах, че днес е началото на ваканцията. Залостих вратата на лабораторията и се скрих в преддверието.

Значи в продължение на пет седмици не сте излизали от лабораторията на Бум-Сук? Нито веднъж?

Нито веднъж: разбирате ли, страх ме беше, че може да ме отделят от моето сони. Всеки Девети ден минаваше охранител да проверява вратата на лабораторията. Понякога чувах как Гил-Су Нун работи в съседната лаборатория. Държах щората спусната и нощем не включвах соларите; разполагах с достатъчно Сапун, за да преживея този период.

Но това са петдесет дни непрекъсната самота.

През тези петдесет дни разумът ми пътешестваше надлъж, нашир и навътре в нашата култура. Изчетох дванайсетте основополагащи текста: „Седемте диалекта“ на Чен Ир, „Основаването на Неа Со Копрос“ на Върховния председател, „История на сблъсъците“ на адмирал Йен, знаете списъка. Индексите в нецензурираните „Коментари“ ме отведоха към мислителите от времето преди Сблъсъците. Разбира се, от библиотеката ми отказаха много поръчки, но успях да намеря двама Оптимисти, преведени от късноанглийски, Оруел и Хъксли, а също и „Сатири за демокрацията“ на Вашингтон.

Когато Бум-Сук се върна за втория семестър, още ли бяхте опитният образец за дисертацията му — на думи?

Да. Дойде първата ми есен, направих си тайна колекция от огнените на цвят листа, които падаха върху покрива на факултета. После и есента остаря и моите листа загубиха цветовете си. Нощите станаха ледени, после дори през деня стана мразовито. Студът беше друго интригуващо усещане след винаги топлата закусвалня. През повечето следобеди Бум-Сук дремеше на затопления ондол^[1] и гледаше триизмерни картини. През лятото беше загубил много долари в съмнителни инвестиции и тъй като баща му отказваше да плати дълговете му, моят аспирант беше в лошо настроение. Единствената ми защита срещу избухванията му беше да се държа безмозъчно.

Каква беше реакцията ви на снега?

Красив е. Миналата година първите снегове паднаха много късно, в последната Първа нощ на Дванайсетия месец. Събудих се, преди да съмне, и гледах очарована как снежинките обгръщат с ореол Новогодишните феи, с които бяха украсени прозорците на двора. Храсталакът около занемарената статуя се огъна под тежестта на снега, а самата тя стана комично величествена. В полумрака бялото на снега добива цвят на смачкани люляци.

И сигурно приблизително по това време в историята влиза д-р Мефи?

Да, в Навечерието на Секстета. Бум-Сук, Мин-Сик и Фан нахлуха в лабораторията доста късно, зачервени от токсирание, като се превиваха от смях. Аз бях в преддверието и едва успях да скрия сонито си. Бум-Сук носеше студентска шапка, а Мин-Сик беше прегърнал голяма колкото него кошница орхидеи с ментов аромат. Той ми ги хвърли с думите:

— Цветенца за Спунни, Спони, Сонми, както там му е името на това...

Фан се разрови из шкафа, където Бум-Сук държеше соджутото си, и метна през рамо три бутилки.

— Всичките са марка „кучешка пикня“! — изкрещя той.

Мин-Сик хвана две, но третата падна на пода, счупи се и предизвика нови пристъпи на смях.

— Почисти го, Пепеляшке! — плесна ми с ръце Бум-Сук, а после усмири Фан с думите, че ще отвори бутилка от най-доброто, тъй като ваканцията за Секстета е само веднъж годишно.

Когато вече бях измела всички парчета стъкло, Мин-Сик намери в триизмерните филми жестоко порнодисни. Те го гледаха с наслада, пиеха от хубавото соджу и се препираха за достойнствата и реализма му. Онази нощ в пиянството им — особено в това на Фан — имаше безразсъдство, което ме изнервяше. Аз се оттеглих в преддверието, оттам чух как на вратата на лабораторията се появи Гил-Су Нун и помоли гуляйджиите да бъдат по-тихи. Надзърнах.

Мин-Сик се подигра на Гил-Су за очилата, попита защо семейството му не може да намери долари, за да коригира късогледството му. Бум-Сук предложи на съседа да си завре главата в задника, щом иска тишина и спокойствие в последния ден от полугодията на Старата година. Фан каза, че ще накара баща си да поиска данъчна проверка на рода Нун. Гил-Су Нун стоеше ядосан на вратата, докато тримата чиновници не го пропъдиха, като започнаха да го замерят със сливи и да го засипват с нови подигравки.

Изглежда, Фан е бил тарторът им.

Той беше: умееше да открива недостатъците в характера на другите и да ги ксплоатира. Не се съмнявам, че сега се радва на много успешна юридическа практика в някоя от Дванайсетте агломерации. Онази нощ той реши да подразни Бум-Сук, като замахна с бутилката

суджу към кодака с мъртвия снежен леопард. Попита колко заспали са били по геном тези хищници, за да бъде безопасно за туристите да ги отстрелват.

Това засегна гордостта на Бум-Сук: той рязко отговори, че ловува само животни, чиято злоба е геномично увеличена. Двамата с брат му часове наред дебнали снежния леопард в един резерват в долината Катманду, преди притиснатият в ъгъла звяр да скочи право към гърлото на брат му. Бум-Сук имал само един изстрел. Стрелата пронизала окото на звяра по време на скока.

В първия момент Фан и Мин-Сик изпаднаха в престолено благоговение, после отново избухнаха в дрезгав смях. Мин-Сик тропна по пода и викна:

— Такива лайнени глупости дрънкаш, Ким!

Фан се вгледа в кодака и отбеляза, че изглежда манипулиран.

Бум-Сук важно нарисова лице върху синтетичен пъпеш, написа на челото му „Фан“ и закрепил плода върху купчина списания до вратата. Взел арбалета си от бюрото, отиде до прозореца в далечния край на стаята и се прицели.

— Не — не — не — не — не — не — не! — развика се Фан.

Той заръкомаха и възрази, че ако Бум-Сук не улучи, пъпешът няма да разкъса ничие гърло. Липсва достатъчно напрежение. Фан ме повика да застана до вратата.

Отгатнах намеренията му и започнах да се моля на аспиранта си, но Фан ме прекъсна и ме предупреди, че ако не направя каквото иска, ще възложи на Мин-Сик да отговаря за Сапуна ми. Усмивката на Мин-Сик помръкна. Разбрах заплахата на Фан. Той заби нокти в ръката ми, заведе ме до вратата, сложи на главата ми студентската шапка, нарисова на пъпеша котешка муцунка и постави плода върху шапката.

— Е, Бум-Сук — подразни го Фан, — още ли се мислиш за толкова безпогрешен стрелец?

Приятелството на Бум-Сук и Фан всъщност представляваше смесица от съперничество и презрение.

— Разбира се — каза моят аспирант.

Помолих го да престане.

Той вдигна арбалета си и ми заповяда да не помръдвам и мускулче.

Стоманеното острие на стрелата проблесна. Да умра заради едно безразсъдно развлечение на тези момчета щеше да е напразно и глупаво, но фабрикатите не могат да диктуват условията. Звън, въздушно свистене — стрелата се вряза в сърцевината на пъпеша и плодът се търкулна от шапката. Мин-Сик сърдечно изръкопляска с надеждата да разведри напрегнатата ситуация.

Облекчението изцяло измести гнева ми.

— За да уцелиш грамадански пъпеш, не ти трябва лазерен прицел — изсумтя Фан. — Както и да е, виж — той вдигна останките от пъпеша. — Не си улучил окото на котето. Сигурно — продължи Фан — едно манго ще бъде по-достойна мишена за ловец с твоята репутация.

Бум-Сук му подаде арбалета си — предизвикваше го да премерят сили, като се целят в мангото от петнайсет крачки.

— Готово — Фан взе арбалета и ми нареди да остана на мястото си.

— Господине... — отчаяно понечих да възразя аз.

— Млъкни — изрева Бум-Сук и нарисова мишена върху мангото. Фан отброи крачките и зареди стрелата.

Мин-Сик неловко предупреди приятелите си, че бумашината около мъртъв опитен образец е същински ад.

Фан дълго се прицелва. Ръката му трепереше. Мангото се взриви и опръска стените със сок. Знаех, че не бива да мисля, че премеждията ми са свършили. Фан духна върху арбалета.

— Пъпеш от трийсет крачки, манго от петнайсет... Предизвиквам те на... слива от десет.

Той отбеляза, че все пак сливата е по-голяма от око на снежен леопард, но добави, че ако Бум-Сук си признае, че наистина дрънка лайнени глупости и откаже да приеме предизвикателството, двамата с Мин-Сик ще смятат историята за приключена цели десет минути.

Бум-Сук претегли моята безопасност и своята чест. Закрепи сливата на главата ми и ми нареди да стоя много, много неподвижно. Отброи десет крачки, обърна се, зареди и се прицели.

Чувствата ми вече граничеха с кръвожадност.

Гил-Су отново заблъска по вратата. „Махай се — казах му наум. — Не ги разсейвай сега...“

Докато Бум-Сук опъваше арбалета, челюстта му играеше.

Блъскането по вратата стана настоятелно. В отговор Фан забълва непристойности за гениталиите на Гил-Су и за майка му.

Очите на Бум-Сук се съсредоточиха върху сливата на главата ми. Кокалчетата на пръстите му побеляха.

Главата ми се завъртя като от камшичен удар, болката впи зъби в ухото ми, вратата зад мен рязко се отвори. Вдигнах очи: на лицата на Бум-Сук, Мин-Сик и Фан се появи изражение на обреченост. За миг любопитството надделя над острата болка. На вратата стоеше брадат мъж, задъхан, обхванат от гръмотевичен гняв. Шапката му беше покрита с кора от сняг и лед.

Съветникът Мефи?

Професор от Единодушието, архитект на Решението на проблема с калифорнийските нелегални имигранти, носител на Медала за изключителни заслуги към Неа Со Копрос, автор на монографии за Ду Фу и Ли Бо, член на Съвета Мефи. Отначало не го познах. По врата ми и гръбнака ми струеше течност. Докоснах ухото си и болката здраво впи зъби в него, пръстите ми станаха лъскави и алени.

Бум-Сук заговори с треперещ глас:

— Съветник, ние...

Нито Фан, нито Мин-Сик направиха опит да му помогнат. Съветникът притисна към ухото ми свежа копринена кърпа и ми каза да я държа притисната. Извади от вътрешния си джоб ръчно сони.

— Господин Чан — каза той и аз едва тогава разпознах заспалия пътник, който преди осем месеца пътуваше с мен от площад „Чонмьо“.

Съветникът поиска спешна първа помощ.

После се обърна към аспирантите и им каза, че са сложили опасно лошо начало на годината на змията. Обеща, че Мин-Сик и Фан ще получат известие от дисциплинарния съвет за удържаните суми, и ги отпрати. Дватамата се поклониха и побързаха да излязат. Мин-Сик беше оставил мантията си на ондола, но не се върна за нея. Бум-Сук изглеждаше изпълнен с безутешно самосъжаление. Спасителят ми остави аспиранта да страда няколко секунди, след което го попита:

— И по мен ли възнамерявате да стреляте с това нещо?

Бум-Сук Ким видя, че все още държи уличаващия арбалет, и го захвърли, сякаш беше нагорещен до сто градуса целзий. Съветникът Мефи огледа лабораторията, подуши гърлото на бутилката соджу.

Вниманието му привлече октоподоподобното насилие на триизмерния екран. Бум-Сук заопипва дистанционното, изтърва го, вдигна го, натисна „стоп“, насочи го в правилната посока, натисна „стоп“. Търпението на Съветника беше крайно заплашително, той беше любопитен да чуе обяснението на Бум-Сук за това защо използва експерименталната фабрикатка на факултета, за да се упражнява в стрелба с арбалет.

И аз съм любопитен да го чуя.

Бум-Сук опита всичко. Бил непростимо пиян по случай Навечерието на Секстета; погрешно подредил приоритетите си, пренебрегвал симптомите на стреса, неблагоприятно подбирал приятелите си, престарал се, когато наказал опитния си образец за нахално поведение; за всичко бил виновен Фан. Липсата на убедителност във всички изброени оправдания го издаде като некадърен лъжец.

Г-н Чан пристигна с медукуб, напръска ухото ми със спрей, избърса съсирената кръв и сложи лепенка. Моят аспирант попита дали ухото ми ще зарасне. Съветникът Мефи отговори, че докторантурата на Бум-Сук се прекратява. Бившият аспирант пребледня като платно, щом осъзна последиците.

Г-н Чан добродушно стисна ръката ми и каза, че меката част на ухото ми е откъсната. На сутринта Медик щеше да я замени. Аз вече си представях обвиненията на Бум-Сук, след като останем насаме, но г-н Чан каза, че той и Съветникът Мефи ще ме отведат в нов дом. Щях да тръгна с тях.

Сигурно сте го възприели като много добра новина.

Да, с изключение на това, че щях да загубя сонито си. Как можех да го взема? Никакъв план не ми идваше наум, затова покорно кимнах с надеждата, че може би ще успея да го взема през ваканцията за Секстета.

Каква причина изтъкна Съветникът за навременното ви спасяване?

Не попитах, а на първо време спасителят ми не даде никакво обяснение. Цялото ми внимание беше привлечено от спираловидното

стълбище към фоайето: слизането е по-трудно от качването. Във фоайето снегът се удряше в стъклото на вихри и вълни. Г-н Чан извади за мен пелерина с качулка и чифт ледонайкове.

Съветникът Мефи весело похвали г-н Чан за избора на дизайн „зебровата кожа“. Г-н Чан отговори, че тази зима „зебровата кожа“ може да се види по най-шикозните улици на Лхаса.

Съветникът Мефи каза, че ме прехвърлят във Факултета на Единодушието в западния край на университетското градче, и се извини, че е допуснал „онези три чиновнически мишки“ да си играят с живота ми. Времето попречило да се намесят по-рано. Не знаех как да реагирам, затова дадох покорен и добре ориентиран отговор:

— Да, господине.

Алеите и покритите галерии на университетското градче гъмжаха от тълпи, празнуващи Навечерието на Секстета. Г-н Чан ме научи как да тътря крака по по-грапавия лед, за да получа сцепление. По миглите и ноздрите ми кацаха снежинки. Щом погледнех небето, имах усещането, че падам нагоре. С приближаването на професор Мефи битките със снежни топки секваха, борците му се покланяха. Скрита под качулката, аз изпитвах прекрасно чувство за анонимност.

Докато вървахме през един двор, чух музика. Не РекЛ или поп песен, а гол, ехтящ звук. Съветникът Мефи забеляза интереса ми и каза, че това е човешки хор. Спряхме за минута, за да чуем по-добре музиката.

Двама принудители, които охраняваха фоайето на Факултета на Единодушието, отдадоха чест и поеха пелерините ни. Разкошът на сградата беше изцяло нов за мен, обзавеждането тук беше толкова пищно, колкото спартанска беше обстановката във Факултета по психогеномика. Застланите с килими коридори бяха украсени с ред ирченски огледала, урни на владетелите на Шила, триизмерни изображения на герои на Единодушието. Съветникът Мефи изреди имената им. В асансьора имаше полилей, гласът му рецитираше Катехизиси на Единодушието, но Съветникът Мефи му нареди да млъкне.

Асансьорът се отвори към просторен, слабо осветен, дълбок апартамент като от онези лайфстайл РекЛ за висшата класа. В централната камина танкуваше триизмерен огън, заобиколен от увиснали във въздуха мебели на магнитна възглавница. Две стени от

огледално стъкло разкриваха главозамайваща гледка към агломерацията, забулена от ярката снежна мъгла. По вътрешните стени бяха окачени картини. Попитах Съветника дали това е неговият офис.

— Моят офис е един етаж по-нагоре — отговори той. — Това е новата ти квартира.

Г-н Чан кимна утвърдително и предложи да поканя госта си да седне. Помолих Съветника Мефи за извинение: никога досега не бях посрещала гост, затова още не се бях ошлайфала в обноските.

Диванът на магнитна възглавница леко се залюля под тежестта на Съветника; той ми каза, че снаха му е преобзавела квартирата ми съобразно моите нужди. Избрала е платната на Ротко с надеждата, че ще ме предразполагат към съзерцание.

— Копия, възпроизвеждащи оригиналите до последната молекула — увери ме той, въпреки че нямах представа какво означава „Ротко“. — Макар и някои да възразяват, че в нашия свят не е останал нито един оригинал. Стилът на автора като че ли отразява твоето положение, Сонми-451: той рисува така, както би трябвало да виждат слепите.

Объркваща вечер: в един момент стрели от арбалет, в друг — история на изкуството...

Със сигурност, а и още не беше свършила. Професорът се упрекна за това, че докато е пътувал с мен във форда си от площад „Чонмьо“, не е забелязал потенциала ми.

— Предположих, че си поредният полувъзнесен експеримент, обречен на умствен разпад след няколко седмици. Ако не ме лъже паметта, дори задряхах — така ли беше, господин Чан? Кажете истината.

Застанал на пост до асансьора, г-н Чан си спомни, че по време на пътуването господарят му е дал почивка на очите си. Съветникът Мефи сви рамене.

— Повече от сигурно е, че сега се чудиш с какво толкова си привлякла вниманието ми, Сонми.

Твърдението му беше като ръкостискане: „излез, знам, че си вътре“. Или капан. Изиграх учтиво неразбиране.

Съучастническото изражение на Мефи ми подсказа, че той не ме обвинява за моята предпазливост. Съветникът каза, че в Университета

Темосан има тринайсет хиляди и деветстотин студенти, които генерират над два милиона библиотечни заявки за теглене за семестър. Повечето са текстове за курсовете и свързани с тях статии, останалото е всичко — от обяви за недвижими имоти до цените на борсата, от спортни фордове до видове стейнуей, от йога до птици в клетки.

— Там е работата, Сонми, че за да си направи труда главният библиотекар да ми подаде сигнал, трябва да се е появил читател с наистина еkleктични интереси.

Професорът включи ръчното си сони и зачете собствения ми списък с поръчки за теглене. 18-и ден от Шестия месец — Епосът за Гилгамеш; 2-ри ден от Седмия месец — „Спомени“ на Иренео Фунес. 1-ви ден от Деветия месец — „Залез и упадък на Римската империя“ на Гибън. Съветникът, окъпан в моравото сияние на сонито, изглеждаше почти горд.

— 11-и ден от Десетия месец — невероятно безочливо кръстосано търсене на препратки към онзи раков тумор в нашето любимо корпоративно тяло — Съюза.

На него като представител на Единодушието, продължи той, подобен глад за алтернативни времена, места и идеи подсказва наличието на вътрешен емигрант. Такива емигранти са много благодатен суров материал за агенти на Единодушието.

Моят „гост“ разказа как е идентифицирал любопитния собственик на сонито като Нун Хел-Куон, специалист по геотермия от често връхлитания от виелици Онсон, загинал преди две зими в злополука по време на ски. Съветникът Мефи възложил на даровит студент старомодната детективска задача да издири крадеца. Електронно-вълновото проследяване определило, че сонито се намира в лабораторията на Бум-Сук Ким, но предположението, че Бум-Сук може да чете Витгенщайн, било крайно неправдоподобно. Затова преди шест седмици по време на комендантския час довереният студент на Мефи поставил микрокамера във всяко сони в помещението.

— На другия ден установихме, че нашият несъстоял се дисидент не е чистокръвен, а, както изглежда, първата известна на науката стабилизирана възнесена, сестра сервитьорка на известната Юна-939. Моята работа, Сонми-451, може да е изтощителна и рискована, но скучна — никога.

Да отричат е било просто безсмислено.

Наистина. Мефи не беше Ри. Аз слушах разказа на Съветника за междуфакултетните препирни, избухнали, след като той докладвал за разкритията си. Корпоратите от старата школа искали да бъде евтаназирана като отклонила се, психогеномиците искали да бъде подложена на вивисекция на мозъка; от маркетинга предложили да се огласи случаят и да бъде обявена за експериментален пробив на Университета Темосан.

Очевидно нито един от тях не е успял да се наложи.

Не. Единодушието извоювали временен компромис: да ми позволят да продължа самообразованието си по своя илюзорна свободна воля, като ме наблюдават от страни до постигането на консенсус. Арбалетът на Бум-Сук обаче ги принудил да се намесят.

И сега какво възнамеряваше да прави с вас Съветникът Мефи?

Да изработи нов компромис между интересите на всички онези, които искат да се докопат до мен, после да го наложи. Корпорациите бяха похарчили безуспешно милиарди долари за изследвания в частни лаборатории, за да получат чисто и просто това, което бях — което съм — аз. За да останат доволни геномиците, редица проверени учени щяха да провеждат върху мен интердисциплинарни изследвания. Помня как Мефи потопаи ръце в сърцето на триизмерните пламъци и ме увери, че тези изследвания няма да са обременителни или болезнени и няма да надхвърлят три часа дневно в пет от десет дни. За да се спечели Темосанският управителен съвет, достъпът до изследванията щеше да се разиграе на търг: аз щях да спечеля много долари за новите си господари. За да млъкнат правоверните корпорати, възнесената фабрикатка щеше да бъде представена като поредния нестабилен експеримент, близък до умствена ентропия, като по този начин се отнеме възможността на Аболиционистите и Съюза да ме превърнат в Троянски кон, икона, мъченица.

А интересите на Сонми-451 отчитаха ли се в тази система от уравнения?

Университетът щеше да ме запише като студентка, спонсорирана от фондация. Освен това щяха да имплантират Душа в нашияника ми, за да влизам и излизам от университетското градче, когато пожелаая. Съветникът Мефи дори обеща да ме наставлява, когато е в университета. Той извади ръка от огъня и огледа пръстите си.

— Само светлина, никаква топлина. Днешните млади не биха разпознали истинския пламък дори ако подпали спалните им.

Каза ми да се обръщам към него с „професоре“ вместо с „господине“.

Едно не мога да проумея. Щом Бум-Сук Ким е бил такъв безполезен палячо, как е постигнал този свещен граал на психогеномиката — стабилното възнасяне?

Обяснението на Хе-Чжу Им беше следното: агентът, когото Бум-Сук е наел да напише докторската му дисертация, е извадил късмет с източниците си. Тезата на Бум-Сук била написана преди петнайсет години от бежанец, работил в институт на Байкал, Юсуф Сюлейман. По онова време кстремисти Аболиционисти убивали геномици в Сибир и Сюлейман заедно с трима свои професори бил взривен с бомба, заложена в кола. Тъй като Байкал е Байкал, а Сюлейман бил имигрант от Производствена зона, изследването му потънало в неизвестност, докато накрая попаднало у автора на тезата до Бум-Сук. Агентът се свързал с Корпокрация „Татко Сон“ за добавяне на формулата за възнасяне в нашия Сапун. Юна-939 била основният опитен образец, аз — модифицирана резерва. Ако това звучи невероятно, каза Хе-Чжу, достатъчно е да си спомня, че много важни открития в историята на науката са последици от подобни случайни събития.

И Бум-Сук Ким не е осъзнавал фурора, предизвикан от неговата докторска дисертация?

Само глупак, който никога през живота си не е стискал пипетка или държал в ръце чашка на Петри, би могъл да не го осъзнае, но Бум-Сук Ким беше такъв глупак. Може би това не беше случайност.

Как ви се стори новият ви режим във Факултета на Единодушието?

Сигурно помните, че ме преместиха в Навечерието на Секстета, така че прекарах шест спокойни дни, преди да започне същинският нов режим. Миналогодишният Секстет беше най-студеният от четирийсетте години насам. Само веднъж се разходих из заледеното университетско градче: по геном аз се чувствам удобно в топли закусвални. Излагането на зимните условия в долината на Хан и планината Темосан изгаряше кожата и белите ми дробове, затова прекарах шестте дни в учене на закрито.

На Нова година се събудих след комендантския час и намерих три подаръка. Звезда за нашийника ми, третата поред, очуканото старо сони, дадено ми от Уин-027 и донесено от бившата лаборатория на Бум-Сук, и книга, чието заглавие сега можех да прочета: „Приказки на Ханс Кристиан Андерсен“. Разгърнах кориците и познах „Книгата за Отвън“ на Юна. Прочетох я от начало до край и се замислих за своите сестри из цял Неа Со Копрос, които се радваха на Звездните си церемонии. Тази сутрин щастливите дванайсетзвездни, изплатили Инвестицията си, щяха да заминат за Кзалтация на Хаваите.

Как ми се искаше Юна-939 да присъства с мен на първата ми лекция Втория ден! Тя много ми липсваше, още ми липсва.

Каква беше първата ви лекция?

Върху „Биоматематика“ на Суонти, но истинският урок от нея беше по унижение. Вървах към залата за лекции в мръсната киша скрита под качулката и незабележима. Но когато свалих пелерината си в коридора, чертите ми на Сонми предизвикаха изненада, после неудобство. В залата за лекции влизането ми бе посрещнато с възмутено мълчание.

Не продължи дълго.

— Ехо! — провикна се едно момче. — Горещ женшен и два сандвича с кренвирш! — и цялата зала избухна в смях.

Моят геном не ми позволява да се изчервявам, но пулсът ми се учести. Седнах на втория ред, на който седяха момичета. Тарторката им имаше зъби с инкрустирани изумруди.

— Това е нашият ред. Върви отзад. Вониш на майонеза.

Подчиних се. Хартиена стрела улучи лицето ми.

— Аз не продавам сандвичи в твоята закусвалня, фабрикатке, ти защо заемаш място в нашата зала за лекции?

Понечих да си тръгна, когато паякообразната д-р Чуан се спъна в подиума, изтърва записките си и с това сложи начало на лекцията. Направих всичко възможно да се съсредоточа, бях запозната с теориите на Суонти, но не и с приложенията им. След около петнайсет минути д-р Чуан огледа слушателите си, видя ме, млъкна по средата на изречението. Присъстващите разбраха защо. Д-р Чуан се насили да продължи. Аз се насилих да остана на мястото си. Накрая нямах смелостта да задам въпроси. Отвън ме чакаше артилерийски огън от язвителни нападки.

Професор Мефи знаеше ли за недружелюбното отношение на студентите?

Да. Професорът попита дали лекцията е била плодотворна, аз избрах думата „поучителна“ и попитах защо студентите ме презират толкова, след като не съм направила нищо, с което да ги обидя.

Той попита защо всеки управляващ се бои от това управляваните да трупат знания.

Не се осмелих да произнеса думата „бунт“ и избрах благоразумен подход.

— Ами ако различията между обществените класи се дължат не на геномиката или вътрешното превъзходство, или дори доларите, а на различно познание?

Професорът попита дали това не означава, че цялата Пирамида е построена върху плаващи пясъци.

Аз отбелязах, че подобно предположение може да се разглежда като сериозно отклонение.

Мефи изглеждаше доволен.

— Помисли над това: фабрикатите са огледала, поднесени пред съвестта на чистокръвните; това, което чистокръвните виждат в тях, ги отвращава. Затова обвиняват огледалата.

Попитах кога чистокръвните ще започнат да обвиняват себе си.

Мефи отговори:

— Историята показва, че не го правят, докато не бъдат принудени.

Осъзнах, че зимата ми е дотегнала.

— Кога ще се случи това?

Професорът завъртя старинния си глобус.

— Лекцията на д-р Чуан продължава утре.

Сигурно ви е била нужна смелост, за да се върнете.

Един принудител ме придружи. Този път никой не ме обсипваше с обиди. Принудителят се обърна към момичетата от втория ред с ехидна любезност:

— Това е нашият ред. Вървете отзад.

Момичетата се изпариха, но аз се почувствах неудобно: надделя страхът им от Единодушието, а не положителното отношение към мен. Д-р Чуан така се смути от принудителя, че измънка цялата си лекция, без нито веднъж да погледне към слушателите си. Предразсъдъците са като вечната замръзналост.

Осмелихте ли се да отидете на още лекции?

На една — върху „Основите“ на Луу. Отидох без придружител — предпочитах обидите пред външната броня. Отидох по-рано, седнах на място отстрани и докато залата се пълнеше, стоях със забрало. Студентите ме гледаха с недоверие, но не ме замеряха с хартиени стрелички. Две момчета отпред се обърнаха. Имаха честни, загрижени лица. Едното попита дали наистина съм нещо като изкуствен гений.

— „Гений“ не е дума, която може да се използва така небрежно — отбелязах аз.

Щом чува сервитьорка да говори, двамата се зачудиха.

— Сигурно е същински ад — каза другият — да притежаваш съобразителен ум, затворен в такова нисше тяло, създадено за сервиране.

Отговорих, че съм се привързала към тялото си.

Този път на тръгване от залата за лекции ме дебнеше петдесетглава хидра от въпроси, уокмени с микрофони и светкавици на никони. От коя закусвалня на „Татко Сон“ идвам? Кой ме е записал в Темосан? Наистина ли съм „възнесена“? Как така? Има ли още такива като мен? Чувала ли съм за Юна-939? С колко седмици разполагам, преди възнасянето ми да дегенерира? Аболиционистка ли съм? Имам ли си приятел?

Пуснали са Медиите в държавен университет?

Не, но Медиите предлагаха награди за статии за Сонми от Темосан. Сложих си качулката и опитах да си пробия път с лакти до Факултета на Единодушието, но навалицата беше толкова гъста, че ми събориха забралото, паднах на пода и лошо се ожулих, докато двама цивилни принудители успеят да евакуират коридора. Професор Мефи ме посрещна във фойето на Единодушието, промърмори, че съм прекалено ценна, за да се излагам на нападките на любопитната тълпа. Той въртеше енергично пръстена си с дъждовен камък — подсъзнателният му показател за стрес.

Разбрахме се да качват лекциите на моето сони.

Как вървяха сутрешните експерименти, на които се подлагахте?

Всекидневно напомняне за истинския ми статут. Като погледна назад, разпознавам отчуждението, което Юна-939 изпита, когато се затвори в себе си. За какво ми е всичкото това знание, питах се аз, щом не мога да го използвам, за да подобря съществуването си? Виждах безрадостния по-общ план. Как щях да се чувствам на Кзалтация след девет години и девет звезди с превъзходните си знания? Дали амнезидите можеха да изтрият знанията, които съм придобила? Исках ли това да се случи?

Седях с часове, без да прелистя и страница на сонито си. За една десетдневка прочетох само приказка със заглавие „Малката русалка“ от „Книгата за Отвън“ на Юна, тъжно повествование за липса на принадлежност. Дойде четвъртият месец, а с него и първата ми годишнина като чудат екземпляр в Темосан, но пролетта не ми донесе радост.

Любопитството ми умира, споделих с професор Мефи по време на семинара ни за Томас Пейн. Беше ясен Първи ден и през отворения прозорец на професора нахлуваше шум от бейзболен мач.

Моят наставник каза, че трябва да установим източника на това заболяване, и то спешно.

Казах нещо по повод това, че четенето не е истинско знание, че истинското знание без опит е храна без хранителна стойност.

— Трябва да излизаш повече навън — отбеляза професорът.

Отново на лекции? Навън из университетското градче? Или навън из агломерацията?

На Деветата вечер в квартирата ми дойде млад аспирант от Единодушието на име Хе-Чжу Им. Той се обърна към мен с „госпожице Сонми“ и обясни, че професор Мефи го е помолил „да ме разведри“. Професорът имал власт над живота и смъртта на неговото бъдеще, затова дошъл.

— Това беше шега — добави младежът.

После попита дали го помня.

Помнех го. Сега черната му коса беше съвсем късо подстригана и кестенява, а веждите му — изскубани там, където не бяха украсени, но това беше жилавият студент, бившият съученик на Бум-Сук, донесъл новината за смъртта на Уин-027 поради глупава грешка на Мин-Сик.

Той огледа мястото, където живеех.

— Е, това тук превъзхожда тясната дупка на Бум-Сук Ким. Тук може да се побере целият апартамент на семейството ми.

Съгласих се, че е наистина много просторно.

Настана мълчание. Хе-Чжу Им предложи да остане в асансьора, докато му кажа да си тръгне.

Аз отново се извиних за липсата си на обноски и го поканих да влезе.

Той си свали найковете, като каза:

— Аз се извинявам за липсата си на обноски. Когато съм изнервен, говоря твърде много и казвам глупави неща. Ето, пак. Може ли да пробвам шезлонга ви на магнитна възглавница?

Да, казах, и попитах защо го изнервям.

Очевидната причина, отговори той, е, че изглеждам като всяка Сонми във всяка стара закусвалня, но щом отворя уста, се превръщам в доктор по философия. Аспирантът кръстоса крака на шезлонга, залюля се и прокара ръка през магнитното поле. Призна:

— Едно гласче в главата ми се обажда: „Помни, че това момиче е важен момент от историята на науката. Първата стабилно възнесена фабрикатка! Внимавай какво говориш! Трябва да бъде дълбокомислено!“ И разбира се, дрънкам само нелепи безсмислици.

Уверих го, че се чувствам по-скоро образец, отколкото важен исторически момент.

Хе-Чжу сви рамене и каза, че според професора едно вечерно излизане из града ще ми се отрази добре, и усмихнат размаха Душевен пръстен.

— За сметка на Единодушието. Ю-ху. Няма спирачки. Каква е вашата представа за развлечение?

Извиних се, че нямам представа за развлечение.

Е, заразпитва ме Хе-Чжу, какво правя за разпускане?

— Играя Го на сонито си — казах аз.

— За разпускане? — попита той смаян. — Кой печели, вие или сонито?

— Сонито — отговорих аз, — иначе как ще се усъвършенствам?

— Значи победителите — предположи Хе-Чжу — са истинските губещи, защото не научават нищо? Тогава какви са губещите? Победители?

Не знаех дали говори сериозно. Казах:

— Ако губещите могат да се възползват от това, на което ги учат противниците им, да, в дългосрочен план губещите могат да станат победители.

— Мила Корпокращийо — изпъшка Хе-Чжу Им, — да вървим в града.

Той не ви ли дразнеше малко?

Първоначално ме дразнеше много, но си казах, че този аспирант е предписанието на професор Мефи срещу моето неразположение. Освен това Хе-Чжу ми направи комплимент, като ме нарече „личност“, а дори Юна-939 не беше разговаряла с мен така спонтанно. Попитах госта си какво прави обикновено в Деветите вечери, когато не е принуден да се грижи за превъзходни образци.

Хе-Чжу се усмихна дискретно-дипломатично и ми каза, че мъжете от обществената класа на Мефи няма нужда да принуждават, те само предлагат. Каза, че в Деветите вечери понякога ходи на закусвалня или бар със състудентите си или, ако му излезе късметът, на клуб с момиче.

Аз не бях състудент и не бях точно момиче.

Той предложи някой пасаж, за да „вкуся от плодовете на Неа Со Копрос“.

Няма ли да му е неловко, попитах аз, да го видят със Сонми? Бих могла да си сложа шапка и да се загърна.

Хе-Чжу Им се подвоуми, после предложи да си залепя магьосническа брада и да сложа чифт еленови рога.

— Нямам нищо такава — отговорих аз.

Хе-Чжу се разсмя и ми каза да си сложа каквото и да е, стига да ми е удобно, като ме увери, че в града много по-лесно ще се слея с тълпата, отколкото в зала за лекции. Долу чакаше такси и той щеше да ме изчака във фоайето.

Притеснявахте ли се, че ще излезете от Темосан?

Да, със сигурност. Хе-Чжу ме развличаше с обяснения за забележителностите. Той насочи таксито покрай Мемориала на низвергнатите плутократи, около двореца Кьонбоккун и по Булеварда на Десетте хиляди РекЛ. Шофьорът беше чистокръвен от Бангладеш с остър нюх за тлъсти суми от корпоративни служебни сметки.

— Идеална вечер за Лунната кула, господине — подхвърли той и Хе-Чжу тутакси се съгласи.

Спираловидният път се изкачваше по великанската пирамида високо, високо над навесите, над всичко освен корпоративните монолити. Качвали ли сте се някога нощем на Лунната кула, Архиварю?

Не, дори денем не съм се качвал. Ние, гражданите, оставяме Кулата предимно на туристите.

Отидете. От двеста трийсет и четвъртия етаж агломерацията приличаше на мъгла от ксенон, неон, движение, въглероден двуокис и навеси. Ако го няма стъкленият купол, обясни ми Хе-Чжу, вятърът на тази височина ще ни отвее като изпуснати хвърчила. Той ми посочи различни хълмове и забележителности, за някои от които бях чувала, а някои бях виждала на РекЛ и триизмерни картини. Площад „Чонмьо“ беше скрит зад един монолит, но стадионът се виждаше: отворено светлосиньо око. Тази вечер лунен спонсор беше корпорацията за семена „Сийдкорп“. Огромният лунен прожектор на далечната планина Фуджи показваше РекЛ след РекЛ върху лицето на луната: домати, едри колкото бебета, млечнобели кубове карфиол, лотосови

корени без дупки, балончета с текст, които изригваха от сочната уста на Логомена на „Сийдкорп“.

На слизане възрастният шофьор на таксито заговори за детството си в далечен мегаполис на име Мумбай, понастоящем наводнен, където луната била винаги гола. Хе-Чжу каза, че ако види луна без РекЛ, ще се побърка от ужас.

В кой пасаж отидохте?

В овощната градина Уаншимни. Заприлича ми на енциклопедия, съставена не от думи, а от предмети. Часове наред сочех разни предмети и Хе-Чжу ми отговаряше: бронзови маски, разтворима супа от птичи гнезда, слуги фабриката, златни сузукита, въздушни филтри, устойчиви на киселина кълба прежда, говорещи модели на Любимия Председател и статуетки на Иманентния Върховен Председател, парфюми с прах от скъпоценни камъни, шалове от бисерна коприна, карти в реално време, артефакти от опустошените земи, програмируеми цигулки. Хе-Чжу ми показа аптека: опаковките с хапчета против рак, СПИН, алцхаймер, оловно отравяне, против наднормено тегло, анорексия, оплешивяване, обилно окосмяване, прекомерна веселост, униние, свежехапчета против стареене, хапчета за предозирали със свежехапчета.

Удари двацет и първият час, а ние още не бяхме обиколили и една десета от един отдел. Как тичаха потребителите да купуват, купуват, купуват: многоклетъчни гъби на търсенето, които попиваха стоки и услуги от всеки продавач, закусвалня, бар, магазин и щанд и сипеха долари.

Хе-Чжу ме заведе в стилна кафе-платформа. Купи за себе си стиропор старбъкс и аква за мен. Обясни ми, че съгласно Законите за обогатяване потребителите трябва всеки месец да харчат строго определена квота долари в зависимост от обществената си класа. Трупането на пари е престъпление срещу корпокрациите. Вече знаех това, но не го прекъснах. Той каза, че майка му се плаши от съвременните пасажи, затова обикновено квотата изразходва Хе-Чжу.

Помолих го да ми обясни какво е да си част от семейство.

Аспирантът едновременно се усмихна и се намръщи.

— Досадна необходимост — довери ми той. — Хобито на мама е да колекционира дребни болезки и лекарства против тях. Татко работи

в Министерството на статистиката и спи пред триизмерния екран, заровил глава в една кофа.

Призна, че и двамата му родители са заченати произволно и са продали квотата си за второ дете, за да използват доларите за усъвършенстване на генома на Хе-Чжу, което му е позволило да се насочи към мечтаната си кариера в Единодушието. Още като малък, когато гледал драми за принудители по триизмерния екран, той поискал да стане човек от Единодушието. Да издънваш врати с ритници и да ти плащат за това му се виждало чудесен живот.

Предположих, че родителите му трябва много да го обичат, за да направят такава жертва. Хе-Чжу отбеляза, че техните пенсии ще идват от заплатата му. После попита не съм ли изпитала сеизмичен потрес, когато са ме изтръгнали от „Татко Сон“ и са ме присадили в лабораторията на Бум-Сук. Не ми ли липсва светът, за който съм създадена по геном?

Отговорих:

— Фабрикатите са инструктирани нищо да не им липсва.

Той попита дали с възнасянето си не съм преодоляла този инструктаж.

Казах, че трябва да помисля за това.

Имаше ли отрицателни реакции към вас от потребителите в пасажа? Искам да кажа, като към Сонми извън „Татко Сон“.

Там можеха да се видят много фабрики: портиери, домашни прислужници и чистачи. Не се откроявах чак толкова много. Малко покъсно, когато Хе-Чжу отиде до хигиенизатора, си изясних още една причина, поради която никой не изразяваше същото възмущение като студентите в университета. Жена с рубинени лунички и кожа на тийнейджърка, но с издайнически по-стари очи ми се извини за безпокойството:

— Вижте, аз съм моден наблюдател от медиите — каза тя. — Наричайте ме Лили. Шпионирах ви! — непознатата се изкиска. — Но жена с вашата смелост, вашия нюх и най-вече вашата прозорливост, скъпа, би трябвало да го очаква, нали?

Много се смутих.

Тя каза, че аз съм първата потребителка, която е виждала, стигнала дотам да се лицеформира като известна фабрикатка

сервитьорка.

— По-нисшите обществени класи — важно заяви жената — може да го нарекат смело, но аз го наричам гениално.

После попита дали би ми допаднало да стана модел на „ужасно шикозно триизмерно списание“. Ще ми платят стратосферно висока сума, увери ме тя, и приятелите на приятеля ми ще се спукат от завист, а за нас, жените, завистта към нашите мъже е също толкова приятна, колкото доларите в Душата.

Благодарих ѝ, но отказах, като добавих, че фабрикатките нямат приятели. Жената се усмихна снизходително, огледа всеки контур на лицето ми и ме помоли да ѝ кажа кой лице-формист го е направил.

— Трябва да се запозная с този майстор. Какъв миниатюрист!

След излизането ми от утробния контейнер и инструктажа, казах аз, целият ми живот е минал на касата в „Татко Сон“, така че никога не съм срещала своя лицеформист.

Смехът на модната репортерка прозвуча весело, но обидено.

О, сега разбирам — тя не е повярвала, че не сте чистокръвна?

Даде ми визитката си, настоя да си помисля и да се обадя.

— Такава възможност не се отваря десет дни в десетдневката.

Когато таксито ме остави пред Факултета на Единодушието, Хе-Чжу Им помоли отсега нататък да го наричам с рожденото му име. Обръщението „господин Им“ го карало да се чувства като на семинар. Накрая ме попита дали следващия Девети ден ще съм свободна.

Казах, че не искам той да пилее ценното си време заради наложено му от професора задължение.

Хе-Чжу призна, че не е знаел какво да очаква, но ме увери, че му е било приятно.

— Така че нека изиграем мач реванш.

Казах:

— Добре тогава.

Значи кскурзията ви помогна да се разсеете от... отегчението си?

Разбрах, че обкръжението на човек е ключ към неговата самоличност, но моето обкръжение от „Татко Сон“ беше ключ, който

бях загубила. Осъзнах, че искам да посетя отново бившата си закусвалня под площад „Чонмьо“. Не съм сигурна, че мога да обясня защо, но едно импулсивно желание може да бъде едновременно смътно осъзнато и силно.

Едва ли е било разумно една възнесена сервитьорка да посещава закусвалня.

Не казвам, че беше разумно, просто беше необходимо. Десет дни по-късно Хе-Чжу също изказа съмнение: тревожеше се, че това би могло „да изрови отдавна погребани неща“.

Точно такава беше целта ми. Бях погребала твърде голяма част от себе си.

Той се съгласи и ми показа как да навия косата си, как да използвам козметика. Скрихме нашийника ми с ярък копринен шал, а докато слизахме с асансьора към таксито, той сложи нефритените си тъмни очила на лицето ми.

Тази Девета вечер от Четвъртия месец площад „Чонмьо“ не беше пълният с летящи боклуци ветровит тунел, какъвто го помнех: приличаше на неудържим калейдоскоп от РекЛ, потребители, чиновници и поп песни. Монументалната статуя на Любимия Председател надзираваше своя рояк от хора с мъдро и благо изражение. В югоизточния край на площада арките на „Татко Сон“ привличаха погледа. Хе-Чжу ме хвана за ръка и ми напомни, че във всеки момент можем да се върнем. Наредихме се на опашката за асансьора и той сложи на пръста ми Душевен пръстен.

Защо?

За късмет: Хе-Чжу имаше суеверна жилка. Влязохме в претъпкания асансьор и кутията заслиза надолу: колко различно беше пътуването с г-н Чан!

Изведнъж вратите се отвориха и вълната гладни потребители ме изхвърли навън в закусвалнята: стоях зашеметена от това колко подвеждащи са били спомените ми.

В какъв смисъл?

Просторният купол беше толкова тесен. Великолепните му червени и жълти цветове — толкова крещящи и вулгарни.

Здравословният въздух — мазна воня, от която се задушавах. След тишината в Темосан шумът на закусвалнята ми заприлича на непрестанна оръдейна стрелба. Татко Сон стоеше на Постаментата Си и ни поздравяваше. Опитах се да преглътна, но гърлото ми беше пресъхнало. Със сигурност нашият Логомен щеше да осъди блудната си дъщеря.

Не. Той ни намигна, издърпа се сам към небето за връзките на найковете си, кихна, каза „оп-па“ и се стовари долу върху Постаментата Си. Децата запискаха от смях. Как една глупава холограма будеше у нас такова страхопочитание?

Хе-Чжу отиде да потърси маса, докато аз обикалях около Центъра. Моите сестри се усмихваха под грейналите над тях сладникави лампи. Колко неуморно работеха! Тук бяха двете Юна, тук беше Ма-Лю-Да-108 — на нашияника й все така блестеше звездата на мъртвата ми приятелка. Сега моите планове за отмъщение ми се сториха толкова нелепи. Каква по-лоша съдба можех да им скроя от дванайсетте години в „Татко Сон“? На старата ми каса в западната част стоеше новоллика Сонми. Тук беше Келим-889, заместничката на Юна. Наредих се на опашка на касата й и колкото повече приближаваше редът ми, толкова по-нервна ставах.

— Аз съм Келим-889! Неустоимо, вълшебно, „Татко Сон“! Да, госпожо? На какво ще се насладите днес?

Попитах я дали ме е познала.

Келим-889 се усмихна още повече, за да прикрие объркването си.

Тихо и бавно попитах дали помни Сонми-451, сервитьорка, която е работила до нея и една сутрин е изчезнала.

Безизразна усмивка. Глаголът „помня“ не присъстваше в речника й.

— Здравейте! Аз съм Келим-889! Неустоимо, вълшебно, „Татко Сон“!

Попитах:

— Щастлива ли си, Келим-889?

Тя кимна и усмивката й грейна от въодушевление.

„Щастлива“ е дума от Втория Катехизис. Още мога да ги декламирам. „При условие, че се подчинявам на Катехизисите, Татко Сон ще ме обича; при условие, че Татко Сон ме обича, аз ще съм щастлива.“

Жесток импулс ме подтикна да попитам Келим дали не иска да живее така, както живеят чистокръвните. Да седи на масите в закувалните, вместо да ги бърше.

Келим-889 така отчаяно искаше да ми угоди, че ми отговори:

— Сервитьорките ядат Сапун!

Да, упорствах аз, но не иска ли да види света Отвън?

Сервитьорката ме погледна така, както сигурно аз съм гледала Юна-939, когато е споделяла с мен отклоненията си. Тя каза:

— Сервитьорките не излизат Отвън, докато не получат дванайсет звезди.

Едно момиче потребител с цинкови халки и изкуствени нокти ме побутна.

— Ако много държите да дразните тъпите фабрикатки, правете го Първите сутрини, не Деветите вечери. Аз трябва да стигна до пасажите преди началото, а не след края на комендантския час, ясно?

Набързо поръчах на Келим-889 сок от рози и венци от акула. Искаше ми се Хе-Чжу да е с мен: тревожех се, че Душевният пръстен може да не сработи и да ме разобличат като избягала фабрикатка.

Уредът проработи, но заради въпросите ми ме набелязаха като източник на неприятности.

— Образовайте собствените си фабрикатки! — изръмжа приятелят на потребителката, когато се промуших покрай тях с подноса. — Аболиционистка.

Други чистокръвни на опашката ме изгледаха неспокойно, докато минавах, сякаш пренасях заразна болест.

Хе-Чжу беше намерил свободна маса в западния сектор. Колко ли десетки хиляди пъти бях бърсала тази повърхност? Хе-Чжу предпазливо попита дали съм научила нещо важно.

Прошепнах:

— Ние просто робуваме тук дванайсет години.

Аспирантът от Единодушието се почеса по ухото и се огледа дали някой не ни подслушва. Отпи от сока си от рози и кимна. Десет минути мълчаливо гледахме РекЛ.

Значи посещението ви в „Татко Сон“ беше... разочарование? Намерихте ли „ключо“ към възнасянето си?

Предполагам, ключът беше, че няма ключ. В „Татко Сон“ аз бях робиня, в Темосан бях робиня с малко повече привилегии. Още нещо се случи обаче, когато тръгнахме обратно към асансьора. Разпознах една чиновническа съпруга, която работеше на сонито си. Произнесох името ѝ на глас:

— Госпожо Ри.

Превъзходно запазената със свежихапчета жена вдигна поглед и се усмихна озадачено със сочните си преמודелирани устни.

— Преди бях госпожа Ри, но сега съм госпожа Ан. Покойният ми съпруг се удави миналата година при злополука по време на риболов.

— О! — възкликнах аз. — Това е направо ужасно.

Г-жа Ан попита дали съм познавала добре покойния ѝ съпруг.

Да лъжеш е по-трудно, отколкото изглежда при чистокръвните.

Г-жа Ан повтори въпроса си.

— Преди да се оженим, съпругата ми беше качествен стандартизатор в Корпокрацията — набързо обясни Хе-Чжу и добави, че площад „Чонмьо“ е бил в моя район и че Провидецът Ри е бил образцов служител на Корпокрацията.

У г-жа Ан се появиха подозрения. Тя попита кога точно съм работила с покойния ѝ съпруг.

Вече знаех какво да кажа:

— Когато Помощник му беше потребител на име Чо.

Усмивката не слезе от лицето ѝ, но се промени.

— А, да, Помощникът Чо. Изпратиха го някъде на север, за да се научи на работа в екип.

Хе-Чжу ме хвана за ръка и каза:

— Е, „всички за Татко Сон, Татко Сон за всички“. Пасажите ни зоват, скъпа. Г-жа Ан очевидно е от жените, които не си губят времето.

Пожелахме си на добър час.

По-късно, когато се прибрахме в тихия ми апартамент, Хе-Чжу ми направи следния комплимент:

— Ако аз се бях възнесъл от сервитьор до гений само за дванайсет месеца, сегашният ми адрес нямаше да е апартамент за гости във Факултета на Единодушието, а някъде вдън Земята на Лудите. Казваш, че си „депресирана“ — аз виждам в теб само съдържаност. Позволено ти е да се чувстваш объркана и да не си наясно

със себе си. Това не означава, че си дефектна — означава само, че си истински човек.

Играхме Го до началото на комендантския час. Хе-Чжу спечели първата игра, аз — втората.

Колко такива кскурзии имаше?

Всяка Девета вечер до Деня на корпорацията. Сближаването породи в мен уважение към Хе-Чжу. Отидох при Съветника Мефи да споделя високото си мнение за аспиранта. По време на семинарите професорът не ме разпитваше за нашите излизания — може би протежето му пишеше доклади, но Мефи искаше да се насладя на усещането, че имам личен живот. Работата за Съвета отнемаше по-голямата част от времето му и аз го виждах по-рядко. Сутрешните тестове продължаваха с любезни, но незапомнящи се учени.

Слабостта на Хе-Чжу към интригите в университетското градче се оказа поучителна. Научих, че Темосан не е единен организъм, а мравуняк от враждуващи племена и групи по интереси, до голяма степен като Чучхе. Факултетът на Единодушието упражняваше господство, което будеше презрение.

— „Тайните са вълшебни куршуми“ — цитираше професора си Хе-Чжу.

Но това господство обяснява защо студентите, които учат за принудители, имат твърде малко приятели извън факултета. Хе-Чжу призна, че момичетата, които си търсят съпрузи, са привлечени от бъдещия му статут, но връстниците му и по-възрастните мъже избягват да се напиват в негово присъствие.

Архиварю, времето минава. Може ли да преминаем към последната ми нощ в университетското градче?

Както желаете.

Голямата страст на Хе-Чжу бяха диснитата, а едно от предимствата на обучението при професор Мефи беше достъпът до забранени неща в архивите на службата за сигурност.

Тоест до самиздат на Съюза от Производствените зони?

Не. Говоря за още по-забранена зона: миналото. За диснитата отпреди Сблъсъците. По онова време са ги наричали „филми“. Хе-Чжу

казваше, че древните са притежавали артистичност, от която триизмерните картини и корпокрацията отдавна са се отказали. Трябваше да му се доверя: единствените дисните, които някога бях гледала, бяха порнокартините на Бум-Сук. В последната Девета вечер на Шестия месец Хе-Чжу дойде и донесе ключ за една екранна зала в университетското градче, като вместо обяснение каза, че един студент по Медии му дължи услуга. Той заговори с театрален шепот:

— Имам диск с един от най-великите филми, сериозно, правени от който и да било режисьор в която и да било епоха.

А именно?

Авантюристичен филм със заглавие „Зловещата участ на Тимъти Кавендиш“, създаден преди основаването на Неа Со Копрос в отдавна превзета от опустошени земи провинция на неуспялата Европейска демокрация. Гледали ли сте някога филм от началото на двайсет и първи век, Архиварю?

Архивар осми ранг не може и да мечтае за подобно разрешение от службите за сигурност! Учуден съм, че обикновен аспирант, пък бил той и от Единодушието, е получил достъп до такъв подстрекателски материал.

Защо нашата корпокративна държава смята за незаконен всеки исторически дискурс — това е смуцаващ въпрос. Дали защото историята е своеобразна банка на човешкия опит, която си съперничи с тази на Медиите? Ако е така, защо се пазят архиви като тези на вашето министерство, чието съществуване дори е държавна тайна?

Със сигурност не мога да ви кажа. Какво беше мнението ви за тази „Зловеща участ“?

Светът му ме заинтригува, различията между него и нашия свят са неописуеми. Тогава чистокръвни са вършили цялата черна работа, единствените фабрики са били болнави овце. С възрастта хората са се отпусkali и са погрознявали, не е имало свежихапчета. Старите хора са чакали смъртта си в затвори за сенилни и незадържачи, нямало е фиксирана продължителност на живота, нямало е центрове за евтаназия.

Всичко това звучи мрачно и безнадеждно.

И тогава, както и сега, безнадеждността е функция на бедността, не държавна политика. Празната зала беше тревожен фон на дъждовните пейзажи в старото дисни. На екрана шестваха озарени от слънчева светлина великани, уловени от обектив, съществувал по времето, когато дядото на вашия дядо, Архиварю, още е ритал в утробата на майка си.

Времето е това, което пречи на историята да се случва едновременно, времето е скоростта, с която миналото изчезва. Филмът за кратко възкресява онези изгубени думи. Онези отдавна рухнали сгради, онези отдавна разложени лица — те ме завладяха. Петдесетте ми минути пред киноекрана с Хе-Джу бяха упражнение по щастие.

Само петдесет минути?

По време на една важна сцена, когато книгокрадецът, чието име е в заглавието на филма, получи някакъв пристъп — лицето му, надвесено над чиния с грах, се изкриви и застина, — ръчното сони на Хе-Чжу избръмча. От него се разнесе уплашен глас:

— Аз съм Ши-Ли! Отвън съм! Пусни ме да вляза! Случи се най-лошото!

Хе-Чжу натисна дистанционния ключ и вратата на залата се отвори: клин от жълта светлина плъзна по празните седалки. Вътре нахлу студент с лъснало от пот лице, отдаде чест на Хе-Чжу и съобщи новина, която щеше да разтърси живота ми. Отново. Четирийсет-петдесет принудители са щурмували Факултета на Единодушието, арестували са професор Мефи и ни търсят. Имат заповед да заловят Хе-Чжу за разпит, а мен да убият на място. Изходите на университетското градче са завардени.

Какво си помислихте, когато чухте това?

Не можех да мисля.

Сега спътникът ми излъчваше мрачен авторитет и аз осъзнах, че винаги го е притежавал. Погледна ролекса си и попита дали г-н Чан е още на свобода. Донесният вестта Ши-Ли съобщи, че г-н Чан е тръгнал към подземния паркинг за фордове.

Мъжът, когото познавах като аспиранта Хе-Чжу Им, застанал на фона на отдавна умрял актьор, който изпълняваше роля, написана

преди век, ме погледна в очите и каза:

— Сонми-451, аз не съм точно този, за когото се представих.

[1] Традиционна корейска система за подово отопление. — Бел.прев. ↑

СЛУШАНСКИЯТ БРОД И 'СИЧКО СЛЕД Т'ВА

Със Стария Джорджи сме се засичали толко'а пъти, че вече 'ич им не помня бройката, и 'га умра, знам ли к'во ще гле'а да ми скрои тоя ми ти зъбат дявол... Та дайте ми вий малко овнешко, пък аз ш'ви разпра'я к'во стана, 'га се видя'ме за пръв път. Дебело сочно парче, н' ви ща изгорелите кокали...

Адам, брат ми, и тате, и аз си иде'еме от пазара в Хонокаа по кални друми със 'чупена ос на каруцата с омърляни дре'и. Вечерта ни свари далеко от къщи, та зат'ва опъна'ме палатка на южния бряг на Слушанския брод, щот' река Уайпио прели'аше от 'сичките дни силен дъжд, че и от прииждането пролетес. Слуша е приятелска земя, 'ма блариста, в долината на Уайпио ня'а жива душа освен милион птици, та затв'а не маскира'ме ни палатка, ни каруца, ни нищо. Тате ме прати да с'бера разпалки и дърва за огъня, пък те с Адам през т'ва време да опнат палатката.

Се'а, не'о ден ме беше фанал страшен дрисък, 'щот' бях изял е'ин развален кучи крак в Хонокаа и клечах в гъстака наред железните дървеса горе над дерето, когат' не щеш ли, усетих как няк'ви очи ме загледа'а.

— Кой там? — викнах и 'сичките там папрати ми глътна'а гласа.

— На мно'о тъмно си се сврял, момче — реко'а ми тия ми ти папрати.

— Как ти е името? — викнах аз, 'ма не толко'а силно. — И нож и'ам, на, и'ам си!

Току над мойта глава някой зашъпна:

— Ам' ти кой си, момче, Закри Храбреца или Закри Страхли'еца?

Гле'ам нагоре — и к'во да видя: Стария Джорджи седи крак в'ъз крак на е'но 'згнило желязно дърво, хили се лука'о с гладни очи.

— Не ме е страх от те'е! — рекох му, макар че, да си кажа пра'ичката, гласът ми — досуц кат' пача пръдня в ураган.

И докат' цял треперех вътрешно, Стария Джорджи рипна от клона и к'во, мислите, стана? Изчезна кат' дим у вихрушка, ей на, зад мене. Нищо ня'а... са'о няк'ва тлъста мазна птица, дет' ровеше из мъха, напра'о си просеше скубането и шиша! Та рекох, че Закри Храбреца мно'о е посрамил Стария Джорджи, а-ха, и той се затирил да гони по-страхли'а плячка от мене. Искрах да разпра'я на тате и на Адам за мойто тайнст'но приключение, 'ма приказките са по-сладки, 'га си посмажеш устата, та зат'ва кат' си запретнах тихо-тихо крачолите и кат' се промъкнах към оная ми ти тлъста перната гадинка... И кат' й се метнах...

Госпо'ицата Тлъста птица ми се из'лъзна из пръстите и търти, 'ма аз ня'а се дам, не, погнах я къде нагоре покрай потока из бабуни и бодли'и гъстащи, закърших су'и съчки и 'сичко, бодили ми деря'а лицето, 'ма адски, 'ма на, фана ме авджийската треска, та не видях ни 'га се разреде таз гора, ни, че водопадът Хиилауе реве наблизно, чак докат' не изскочих пра'о на ливадата и не подплаших тумба коне. Не, не ди'и коне, т'ва бя'а коне целите в кожени брони с капси, пък на Големия остров т'ва ж' рече са'о едно — ам' да, Кона.

Дес'тина-дванайсе' от ония вапцаните диваци вече се надига'а и посяга'а да вадят камшици и ножо'е, и 'зе'а да нада'ат бойни вико'е насреща ми! Оф, се'а хукнах пак надолу, от'де бях дошъл, ей на, авджията се'а беше плячка. Най-близкият Кона търчеше надире ми, другите рипа'а връз конете и се смее'а на майтапа. Се'а, страхът ти туря крила на краката, 'ма освен т'ва ти оплита акъла, та зат'ва доприпках кат' заек обратно при тате. Бях са'о на девет, та пра'ех к'вот' ми ка'е 'нстинктът, без да му мисля к'во ш' стане.

Са'о че тъй и не се върнах при наш'та палатка, че инак ня'аше се'а да седя и да ти разду'ам. Един ми ти възлест корен — па мо'е да е било и кракът на Джорджи — ме спъна, та се търколих в яма със сухи листа, дет' ме скри'а от копит'та на Кона, що изтрополи'а над мен. Останах там, чу'ах им продраните крясъци, 'га мина'аха покрай мене, са'о на метри из дървесата... Пра'о към Слуша. Към тате и Адам.

Запълзях скришом и бързешката, 'ма закъснях, на, мно'о закъснях. Кона бя'а наобиколили нашия лагер и плющя'а с камшици. Тате беше разма'ал брадвата, пък брат ми бе измъкнал копието, 'ма

Кона са'о си играе'а с тях. Стоях накрай поляната, страхът напра'о ми пикаеше в кръвта и не мо'ех да мръдна. Храс! — изплющя един камшик и тате и Адам тупна'а на земята, лежа'а и се гърче'а кат' змиорки на пясък. Вождът на Кона, свирепа акула, сле'е той от коня и кат' прецапа плитчината къмто тате, кат' се захили на вапцаната си дружина, извади она ми ти нож и кльцна татъвото гърло от ухо до ухо.

Не бя' виждал нищо толко'а алено кат' струята кръв на тате. Вождът лизна татъвата кръв от стоманата.

Адам са'о дет' не умря от ужас, куража му го ня'аше ник'ъв. Няк'ва вапцана гад му овърза нозете и китките и метна големия ми брат в'ъз седлото кат' чувал таро, пък дру'ите опоска'а 'сичкия ни лагер за жеза и к'вот' и'аше, и к'вот' не 'зе'а, фърли'а. Вождът я'на пак коня и кат' се обърна, че кат' погледна пра'о в мене... Тия ми ти очи бя'а на Стария Джорджи очите. „Закри Страхли'ецо — вика'а те, — ти си роден мой да си, ръ'йш ли, 'що въ'ще ми се опъ'аш?“

'Ма показах ли му аз, че не' й тъй? Оста'ах ли там, заби' ли нож във врата на Кона? Проследи' ли ги до те'ния лагер, опита' ли да измъкна Адам? Ам' не, Закри Храбреца Деветгодишния, намъкна се той кат' змия в шумата да по'смърча и да се моли на Сонми да н' го фанат и да н' поробят и него. Ам' че са'о туй сторих. Оф, да бях аз Сонми и да бях се чул к'ви ги плещя, щя' 'а врътна глава от гнус и 'а го смачкам тоя ревльо кат' сламена бу'олечка.

Та допълзях обратно, след кат' се стъмни, тате още лежеше и плу'аше в оная ми ти солена плитчина, ръ'йш ли, се'а реката се кротваше и времето се опра'яше. Тате, дет' ме е гле'ал, и ме е ступвал, и ме е обичал. 'Лъзгав кат' пещерна риба, тежък кат' вол, студен кат' камък, 'сяка капка кръв — осмукана от реката. Още не мо'ех ни да го ожаля как' си тря'а, ни нищо, 'сичко беше толко'а потресно и ужасно, ръ'йш ли. Се'а, Слуша беше кажи-речи на шес'-седем мили от Кокаления бряг, та напра'их могила на тате там, дет' си беше. Не мо'ех си спомня светите думи на Настоятелката, са'о: „Мила Сонми, коя си сред нас, върни таа обична душа в лоното на долината, молим те“. Та рекох ги аз, прецапах Уайпио и поех 'се нагоре по склона през мръкналата гора.

Мънинко бу'алче ми викна: „Бра'о, Закри Храбрецо!“ Креснах на птичето да млъкне, 'ма и то ми кресна: „'Що, к'во ш' стане? Ш' ми

видиш сметката досущ кат' на ония Кона? Оле, зарад' моите миленца-пиленца имай милос'!". Горе в планините Кохала вие'а кучета динго: „Закри-и-и-и-и Страх-ли-и-и-и'ецо!". Най-сетне луната си разбули лицето, 'ма тая студена дама нищо не рече, нит' пък и'аше нужда, знам к'во си мислеше за мене. Адам я гле'аше същата тая луна, са'о че на две-три-четири мили по-нататък, 'ма мо'ех да му помогна толко'а, колкот' ако беше отатък Далечно Хонолулу. Кат' ревах, и ревах, ревах, ревах, на, същи увит кат' вързоп бебок.

Е'на миля нагоре 'се по склона стигнах до жилището на Авел и им завиках. Големият на Авел, Исаак, ме пусна и кат' им казах к'во е станало на Слушанския брод, 'ма... 'сичката ли истина им казах? Не, излъга момчето Закри, тъй как се бе загърнало в авеловите од'яла, как се бе'е сгряло от огъня и попарата им. Не им разпра'их как съм завел Кона до татъвия лагер, рь'йш ли, са'о подгоних, рекох, е'на тлъста птица в гъстака и 'га се върнах... Тате убит, Адам го ня'а и на'сякъде из калта — копита на Кона. Не мо'ех нищо да напра'я нит' тога'а, нит' се'а. Десетима здра'еняци Кона мо'еха да избият рода на Авел толко' лесно, колкот' уби'а тате.

Ваш'те лица ме питат. 'Що излъгах?

В но'ата ми история, рь'йш ли, аз не бях Закри Тъпака, нит' Закри Страхли'еца, ам' бях чисто и просто Закри Карька и Късметлията. Лъжите са лешоядите на Стария Джорджи, дет' кръжат из високото и гле'ат долу за някоя мъничка пъзлива душица, та да се спуснат отгоре й и да забият нокти, и оная ноц, 'га бях в жилището на Авел, 'ми, таз мъничка и пъзлива душица бях аз.

Се'а вий, 'ора, гле'ате един сбръчкан непрокопсаник, пустият ми дроб ме оста'я без дъх и ня'а да видя още мно'о зими, не, не, знам си аз. И се'а крещя сам на се'е си, на Закри Деветгодишния, кат' прескачам по'ече от четир'се дълги години: „Ей, слушай! Случва се 'се нявга да си слаб, 'га си изпра'ен срещу цял свят! Случва се нявга тъй, щото нищо не мо'еш напра'и! Не си ти вино'ен, ам' пустият му свят, той е вино'ен за 'сичко!". 'Ма колкот' и силно да викам на момчето Закри, то не ме чува и нивга ня'а ме чуе.

Козият език си е дарба, или я получа'аш в деня, 'га се раждаш, или нивгаш. 'Ко я имаш, козите ш' те слушат к'во им прика'аш, 'ко я

ня'аш, ш'те събарят в калта, ш' те гле'ат отвисоко и ш' ти се смеят. Моя кози език го бях 'зел от тате и понявгаш, докат' ги пасях, кат' че ли го чу'ах да свири наблизко със свирката си, 'ма Настоятелката разпра'я, че той тря'а се е преродил в село Кашински къде Мормонската долина. Тъй ли, инак ли, аз 'сяка заран ги доях козичките и по'ечето пъти подкарвах цялото стадо нагоре къмто гърлото на долината Елепайо, през прохода Верт'бри, да пасат по върховете на Кохала. И козите на леля Пчели пасях, те бя'а към петнайсе'-двайсе' кози, тъй че общо и'ах къмто пе'десе'-шейсе' кози да паса и да ги израждам, и да ги гледам, 'га фанат повече'. Мно'о кози са т'ва и мно'о грижи, 'ма ги обичах тия ми ти неми животинки по'ече от мене си, пък осо'ено след кат' уби'а тате и пороби'а Адам. 'Сяка козичка си и'аше име, бях им дал имена на 'сичките. Та валеше и трещеше, цял мокър ста'ах, докат' им ма'ах пиявиците, 'га печеше слънце, цял ста'ах кафяв и напукан, а 'га бя'ме нависоко на Кохала, понявгаш не слизах три-чет'ри нощи подред, не. Тря'аше си отварям очите на чет'ри. Из чукарите броде'а динго и 'се гледа'а да краднат някое хилаво новородено, зат'ва вардех с копието. Та моят тате бил малък, диваци от Мукини мина'али от Подветрената страна и задигали по е'на-две кози, 'ма после Кона поробили 'сичките Мукини на'сякъде на юг и в старите им къщи в Хауи се'а има са'о мъх и мравки. Ний, козарите, ги знае'ме планините Кохала кат' никой друг, 'сичките пролуки и ручейчета, и духове 'де се въдят, и стоманени дървета, дет' са останали нес'брани от е'новремешните с'бирачи, и е'на-две-три сгради от старо време, дет' никой друг освен нас ги не знаеше.

Козарите се славе'а с туй, че мно'о се задява'а с момичетата. Та е'но момиче, рь'йш ли, се залюбеше с козар, то са'о тръгваше подир свирнята и козарят го водеше нейде, 'де ня'а никой, са'о козите, пък козите нивгаш нищо не обажда'а на Старата мама Мълва. Първия си бебок го напра'их на Джайджо от село Порежи Крак, под е'но лимоново дърво е'ин слънчев ден. Поне беше първият, дет' го знаех. Момичетата толко' хитру'ат за т'ва к'во и кой, и 'га, и 'сичко. Аз бях на дванайсе', Джайджо и'аше стегнато и припряно тяло и мно'о се смееше, и двамата не ни свърташе и бя'ме пощурели от любов, ей тъй кат' вас двамцата, дет' седите тука, та 'га Джайджо 'зе да узрява, заприказва'ме за женене, та да до'е тя да живее в жилището на Бейли. Ний има'ме мно'о празни стаи, рь'йш ли. 'Ма после водите на

Джайджо изтеко'а мно'о луни по-рано и Банджо ме заведе в Порежи Крак, дет' тя раждаше. Бебокът излезе са'о няколко сърцетупа след кат' стигнах там.

Тя тая история не е мно'о за веселба, 'ма ме питахте как съм живял на Големия остров, и туй е к'вот' си спомням. Бебокът ня'аше ни уста, не, ни дупки на носа, та не мо'еше да диша и умираше, откак' мамата на Джайджо му резна връвта, клетото хайванче. Очите му тъй и не се отвори'а, то 'сещаше са'о топло по гърба от ръцете на тате си, смени си цвета, 'щот' оти'аше на зле, спря да рита и умря.

Джайджо пък беше цялата е'на лепка'а и мазна и май-май и тя оти'аше на умираше. Жените ми реко'а да се ма'ам, че да сторя място на билкаря.

'Зех умрелия бебок и го занесох увит във вълнена торба къде Кокаления бряг. Толко'а бях оклюмал, чудех се на Джайджо семето ли е гнило, мойто семе ли е гнило, или са'о пустият ми късмет е гнил. И е'на вяла сутрин беше под тия ми ти храсти с кървавите цветя, вълните се юрка'а къмто брега и се катурва'а кат' болни крави. Напра'их могила на бебока по-бърже от оная на тате. На Кокаления бряг и'аше мирис на водорасли и на плът, и на гнило, наред камъчетата се въргаля'а стари кокали и никой не се заседя'аше там по'ече, отколкот' му тря'а, освен 'ко не се е родил я муха, я гарван.

Тя, Джайджо, не умря, не, 'ма нивга веч' се не смееше кръшно кат' преди и се не оженихме ний с нея, не, 'щот' нъл' тря'а си сигурен, че от семето ти ш' израсне чистородно или нещо близко до тако'а? Инак кой ш' стърже мъха от покрива и ш' маже иконата с масло, да я не налазят термити, кат' си отидеш? Затуй се случваше кат' срещна Джайджо нейде на с'бирание или на размяна, тя да ми рече: „Дъждовно утро, а?"; пък аз да й река: „Да, сигур' ш' вали до мръкнало“; и да се разминем. Подир три години тя се ожени за няк'ъв кожар от долината Кейн, 'ма аз не 'одих на сватбата им.

Момче беше. Нашият умрял без име бебок. Момче.

'Ората от долината има'а са'о един бог и й вика'а Сонми. Диваците на Големия обикно'ено има'а по'ече богове, отколкот' мо'еш да нанижеш на е'но копие. Там в Хило се моле'а на Сонми, кат' бя'а на кеф, 'ма има'а и други богове — богове на акулите, богове на

вулканите, богове на царе'ицата, богове на киха'ицата, богове на косматите брада'ици, 'бе на к'вот' ка'еш, тия от Хило ш'ти измислят бог. Кона има'а цяло племе богове на войната и на конете, и вьо'ще. 'Ма на 'Ората от долината дивашките богове не им тря'аше да ги знаят, не, са'о Сонми беше истинска.

Тя живееше сред нас и надзира'аше Деветте Надиплени долини. По'ечето пъти не я вижда'ме, понявгаш я вижда'а — стара бабка с бастун, 'ма по някой път аз я виждах кат' бляска'о девойче. Сонми помагаше на болните, връщаше пропилян късмет, а пък 'га някой същински и цив'лизо'ан долинец умреше, тя му 'зимаше душата и я завеждаше пак в някоя утроба нейде низ Долините. Случваше се понявгаш да помним туй-онуй от минал жи'от, понявгаш да не помним, пък се случваше Сонми да дойде в съня на Настоятелката и да й обади кой кой е бил, 'ма мо'еше и да не й обади... 'Ма ний си знае'ме, че 'секи път ш' се прераждаме кат' 'Ора от долината, та затуй смъртта не ни беше толкоз страшна, не.

Стига Стария Джорджи да н' ти 'земе душата, де. 'Ко си живял кат' дивак и егоис', рь'йш ли, и си отфърлял цив'лизац'ята, или 'ко Джорджи те е подмамил към варварство и 'сичко тако'а, тогаз душата ти натежа'а и се изду'а кат' чувал с камъни. Тогаз Сонми не мо'е те напъха в никоя утроба. На таки'а нефелни и себични 'ора им вика'а „пълни с камъни“ и ня'аше по-страшна орис за Чо'ек от долината.

'Ма се'а свещта на цив'лизац'ята е изгоряла, тъй че има ли значение 'сичкото туй? Е, не мо'а кажа да, не мо'а кажа не. Са'о си слагам душата в ръцете на Сонми и се моля у идния жи'от да я за'еде на 'уба'о място, 'щот' в тоз ми спаси душата и, да знайте, 'ко не ви успи тоз огън, ш' ви разпра'я как.

Иконната беше е'ничката сграда на Кокаления бряг посред долината Кейн и долината Хонокаа. Не беше речено, че там не би'а се влиза, 'ма никой не влизаше там без ра'ота, 'щот' 'ко ня'аш важна причина да смуша'аш оная ми ти потулена под покрив ноц, тя ш' ти ра'тури късмета. Наш'те икони, дет' цял живот ги дълбае'ме и лъска'ме и пише'ме думи по тях, след наш'та смърт ги прибира'а там. По мое време там по полиците и'аше, 'ми, 'иляди, всяка е'на на такъв кат' мен Чо'ек от долината, роден и жи'ял, и прероден, откак

Флотил'ята, дет' е докарала наш'те предци, е дошла на Големия да избяга от Падението.

Първия път, 'га влязох в Иконната, бях с тате и Адам, и Джонас, бях на се'ем години. Мама, 'га раждаше Кеткин, се беше разболяла и течеше, и тате ни заведе да се помолим на Сонми да я опра'и, 'щот' Иконната беше спец'ялно свещено място и там Сонми обикно'ено чу'аше. Вътре беше тъмно кат' под вода. И'аше миризма на восък и масло от тико'о дърво, и време. Иконите живее'а по полици от пода, та до тавана, колко бя'а не мо'ех да ка'а, не, тях не мо'еш ги преброи кат' кози, 'ма миналите животи са толкоз по'ече на брой от сегашните, колкот' листата са по'ече от дърветата. Гласът на тате 'зе да приказва в тъмното, 'ем познат, 'ем кат' на призрак, да моли Сонми да не дава на мама да умре и да оста'и душата й по'ече време в т'ва тяло, то и аз скришом наум се молах за същото, па макар да знаех, че Стария Джорджи ме й белязал на Слушанския брод. И после чу'ме нещо кат' рев отдолу под тишината, съста'ена от милион шепнения досущ кат' океана, са'о че не беше океанът, не, бя'а иконите, и разбра'ме, че Сонми е там вътре и ни слуша.

Мама не умря. Сонми е милостива, ръ'йш ли.

Втория път влязох в Иконната в Нощта на съновиденията. Кога четир'найсе' резки на наш'те икони каже'а, че си вече голям Чо'ек от долината, ние оста'ахме да спим сами в Иконната и Сонми ни пращаше спец'ялен сън. Някои момичета вижда'а за кого ш' се омъжат, някои момчета — как ш' живеят, други пък вижда'а разни неща, дет' тря'аше да ги разпра'ят на Настоятелката, та да им ги разтълку'а. На сутринта, 'га излиза'ме от Иконната, вече бя'ме мъже и жени.

Та кат' мина залезът, легнах аз под од'ялото на тате в Иконната и положих глава в'ъз мойта неиздялана икона. Отвънка Кокаленият бряг бучеше и трещеше, вълните ревя'а и кипя'а, и тогаз чух козодой. 'Ма не беше козодой, не, 'ми беше един капак, дет' се отвори досами мене, и от не'о висеше въже къмто небето на долната земя. „Слизай“ — рече ми Сонми и аз заслизах, 'ма въжето беше напра'ено от омотани ведно чо'ешки пръсти и китки. Погледнах нагоре и видях как от пода на Иконната запъпли'а пламъци. „Срежи въжето“ — рече няк'ъв гърбав чо'ек, 'ма мене ме беше страх, 'щот щях да падна, 'ми че да.

После съну'ах как съм в стаята на Джайджо и държа на ръце мойто уродли'о момче бебок. То риташе и се гърчеше досущ кат' в она ден. „Бърже, Закри — рече ми чо'екът, — изрежи уста на твоя бебок, да мо'е да диша!“ ’Зех ножа и изрязах на мойто момче ухилена цепка, ’се е'но режех сирене. От нея се запени'а думи: „Що ме уби, тате?“.

Последно съну'ах как се раз'ождам покрай река Уайпио. Гле'ам, на другия бряг Адам до'олен лови риба! Махнах му, ’ма той ме не видя, затуй хукнах към няк'ъв мост, дет' в будния живот го ня'а, не, мост от злато и бронз. Са'о че ’га стигнах най-сетне брега на Адам, ревах от мъка, ’щот' нищо вече ня'аше там, са'о натрошени кости и е'на малка сре'ърна змиорка, що пляскаше в пра'оляка.

Змиорката беше разсъмването, дет' заничаше под вратата на Иконната. Спомних си аз тия три съня и тръгнах към Настоятелката, и по пътя вълните ме пръска'а, и ня'аше жи'а душа. Настоятелката си ’ранеше пилците зад школото. Изслуша тя ду'а по ду'а моите сънища, после ми рече, че туй били лука'и предсказания, и ми нареди да вля'а в школото да я почакам, докат' се помоли на Сонми да й открие тия значения.

В стаята в школото се гушеше светото тайнс'во на Цив'лизо'аните дни. ’Сичките книги от Долините седя'а ей на тия лавици, лепне'а от влага и червеите ги зоба'а, ’ма туй бя'а книги и думи на знаенето! И'аше там и кълбо на света. Щом тоя цял свят е е'но великанско голя'о кълбо, не проумя'ах аз ’що ’ората не падат от него и още не проумя'ам. Аз не бях мно'о умен в учението, рь'йш ли, не кат' Кеткин, виж, тя мо'еше да стане следващата Настоятелка, ’ко беше станало ’сичко по-иначе. Прозорците на школото бя'а от стъкло и си бя'а още здра'и след Падението. ’Ма най-голя'ото чудо беше часовникът, ’ми, е'ничкият ра'отещ часовник в Долините, че и на целия Голям Остров, че и на целия Ха-Уай, тъй съм чу'ал. Не му тря'аха батерии, рь'йш ли, ам' се навя'аше. Та бях ученик, мно'о ме беше страх от тоя тиктакащ паяк, дет' ни гле'аше и ни съдеше. Настоятелката ни научи и на Езика на часовника, ’ма съм го забра'ил, помня са'о „часа“ и „и пол'вина“. Помня как Настоятелката разпра'яше: „На цив'лизац'ята й тря'а време и ’ко оста'им тоя часовник да умре, времето и то ш' умре, и тога'а как ш' върнем Цив'лизо'аните дни, к'вито са били преди Падението?“.

И оная сутрин гле'ах цъкалките на часовника, докат' Настоятелката си до'де от тълку'анията и седна насреща ми. Тя ми рече, че Стария Джорджи бил гладен за душата ми, та зат'ва бил проклетел моите сънища да не им се разбира к'во предсказват. 'Ма за късмет Сонми й открила к'ви са същинските предсказания. И вий ш' тря'а ги запомните добре тия предсказания, щот' те ш' сменят пътя на тая история, че и по'ече от еднъж.

Първо: колкот' и да ти гори ръцете, не режи въжето.

Второ: кат' спи врагът, не му режи гърлото.

Трето: гори ли бронз, не мина'ай по моста.

Признах си аз, че не проумя'ам. Настоятелката рече, че и тя не проумя'а, 'ма ня'а значение, 'щот' 'га му до'де времето, тога'а ш' проумея, и ме накара да си набия тия предсказания в главата. После ми даде е'но кокоше яйце да 'апна за закуска, още лига'о и топло, прясно излязло от птицата, и ми пока'а как да му изпия жълтъка със сламка.

'Начи искате да ви разпра'я за Големия кораб на Предвидците?

Не, Корабът не е няк'ва измислена легенда, истински си беше кат' мене и кат' вас. Ей тия очи тука са го виждали, о-о-о, дваис'тина пъти, че и по'ече. Корабът се отби'аше в Залива на Флотил'ята дважд в годината, 'га препол'вят пролет и есен, 'га ноц и ден станат е'накво дълги. 'Ма забел'жете, нивгаш не се отби'аше в никой дивашки град, ни в Хонокаа, ни в Хило, ни от Подветрената страна. И 'що? 'Щот' са'о ний от Долината има'ме достатъчно цив'лизац'я за Предвидците, а-ха. Те не щя'а да търгу'ат с ник'ви варвари, дет' мисле'а Кораба за могъщ бял бог птица или нещо тако'а! Корабът и'аше цвят на небе, не мое'ш го види, 'ко не е досами брега. Той ня'аше ни весла, ни платна, не му тря'аше ни вятър, ни течения, 'щот' го движеше Хитрината на Древните. Дълъг беше колкот' голя'о островче, висок колкот' нисък хълм, взеше двеста-триста-четир'стин души, мо'е и милион да са.

Около тая Хитрина на Древните мно'о питанки и гатанки има, нъл' тъй? Тъй беше и с Кораба. Как се взеше? 'Де го бя'а водили 'сичките му пътешествия? Как тъй беше останал цял подир 'сичките блясъци-трясъци, че и подир Падението? Е, аз тъй и нивга не научих мно'о от тия отговори, пък Закри не е кат по'ечето разказвачи и него'ите приказки не са тинтири-минтири. На племето, дет' живееше

на Кораба, му вика'а Предвидците, и те иде'а от няк'ъв остров на име Предвидене. Предвидене беше по-голям от Мауи, 'ма по-малък от Големия и нейде далече-далече низ северната синева, и по'ече от т'ва нит' знам, нит' разпра'ям.

Та тъй, Корабът 'се пуцаше котва накъм десет хвърлея от Школския нос и от носа му излиза'а две по-малки пърга'и лодки, и полита'а над вълните къмто плажа. Във 'сяка и'аше по шес'-осем мъже и жени. Ох, на тия 'сичкото им беше чудно. Жените от Кораба и те мяза'а на мъже, р'йш ли, с остригани коси, не оплетени кат' на жените от Долините, и бя'а по-жила'и и силни. И кожата им бя'а здра'и и гладки, без е'но петънце от краста, 'ма бя'а е'ни опечени кафяви и черни, 'сичките, и по си приличаха е'ни на други от другите 'ора, дет' ги виждате по Големия остров. Предвидците не прика'ха мно'о, не. Двама стражи вардеха лодките на брега и 'ко ги пита някой: „Как ви е името, гос'ине?"; или „Де сте се запътили, 'спойце?"; те са'о клате'а глави, 'се е'но казва'а: „Нищо ня'а ти ка'а, не, тъй че по'ече не питай“. Няк'ва тайнс'на Хитрина не ни да'аше да се приближа'аме. Въздухът се сгъстя'аше и не мо'еше чо'ек да иде по-близо. И толко'а болеше, че свят да ти се завие, и затуй ник'ви магарии не мина'аха, не.

Размяната се пра'еше на Общите земи. Предвидците говоре'а странно, не мързели'о и на прес'кулки кат' в Хило, 'ми сърдито и студено. Докат' слезе'а, вече се разчу'аше и от по'ечето жилища влаче'а кошници с плод'е и зеленчуци, и меса, и 'сичко към Общите земи. Освен туй Предвидците пълне'а спец'ялни бурета с прясна вода от потока. В замяна да'аха разни ра'оти от желязо, по-'уба'и от 'сичко пра'ено на Големия остров. Разменя'а чес'но и нивгаш не приказва'а заканително кат' диваците в Хонокаа, 'ми с любезни приказки тегле'а помежду ви е'на черта, дет' казва: „Аз тебе те уважа'ам доста'чно, 'ма с тебе не сме роднини, тъй че не я пристъпай таз черта, ста'а ли?“.

Да, Предвидците спазва'а строги правила, 'га разменя'а с нас. Нивгаш не предлага'а за размяна ра'оти по-Хитри от 'сичко, дет' вече го и'аше на Големия остров. Напримерно, след кат' уби'а тате, на е'но събрание реши'а да турят гарнизон до жилището на Авел да варди пътеката Муливай, дет' ни беше главният път от Слушанския брод към наш'те Девет долини. Настоятелката поиска от Предвидците спец'ялни

оръжия, дет' да ни пазят от Кона. Предвидците отказа'а. Настоятелката 'зе напра'о да им се моли. Те пак отказа'а и туйто.

Друго пра'ило беше нищо да не ни разпра'ят за т'ва к'во има отвъд океана, даже за остров Предвидене да не обаждат нищо 'свен името. Нейпс от село Иноуи 'еднъж поиска да го качат на Кораба и тога'а ми се видя, че Предвидците 'сичките се засмя'а, или почти. Вождът им рече не и никой от наш'те не се учуди. Ний нивгаш не сме напирали да наруша'аме тия правила, 'щот' мисле'ме, че те оказват чес' на наш'та цив'лизац'я, кат' разменят с нас. Настоятелката 'се ги канеше да останат да пиру'ат с нас, 'ма вождът 'секи път отказваше 'ного любезно. Връща'а се на лодките и натоварва'а квот' бя'а 'зели. След къмто час Корабът отпла'аше, пролетес на изток, есенес на север.

И тъй идва'а те 'сяка година, откак наш'те 'ора се помне'а. До 'де ли сезон, иде ли си сезон, ш' до'де Кораб, ш' си иде Кораб. Тъй до шес'найстата ми година, 'га е'на жена от Предвидците на име Мероним до'де са'о временно в жилището ми, и оттога'а вече нищо не беше кат' преди, ни в моя живот, ни в Долините, ни нивгаш. От 'сичките ми истории е'ничките, дет' са си наистина мои, 'ми не таки'а, дет' съм ги 'зел от други Разказвачи, туй са моите 'стории за нея, за Мероним.

Мно'о далече оттатък прохода Верт'бри и'аше хребет, дет' му казва'а Лунното гнездо и оттам се откри'аше най-'убавата гледка към Наветрената страна от пасищата на Кохала. Един чуден следо'ед пролетес аз пасях стадото горе на Лунното гнездо, 'га мернах Кораба да приближа'а Залива на Флотил'ята, и той беше мно'о краси'а гледка, син досущ кат' океана, и 'ко не гле'аш пра'о в него, не мо'еш го видя, не. Се'а, аз знаех, че тря'а бърже-бърже да ида на размяната, 'ма тря'аше, ръ'йш ли, да си гле'ам козите и к'от' си тря'а, па и 'га стигнех в Общите земи, Предвидците сигур и без туй щя'а си тръгват вече, та затуй останах там да си лежа и да зяпам оня ми ти чуден Хитър Кораб, дет' идваше и си оти'аше с дивите гъски и с китовете.

'Ми, виках си, че затуй съм останал, 'ма същинската причина беше е'но девойче на име Роузис, що събираше листа палила за церовете, дет' майка му ги пра'еше. Нас треска ни тресеше от мерак един за друг, ръ'йш ли, и в оня напоителен следо'ед, 'га гъмжеше от

чучулиги, аз млясках сладните й плодчета манго и влажна смокиня, и да ви кажа пра'ичката, никъде не ми се 'одеше, пък и Роузис оня ден не набра мно'о листа палила, не. О, вий, младите, се смеете и се червите, 'ма е'но време, ей, и аз бях същият кат' вас се'а.

Вечерта, 'га прибрах козите, мама се мятеше и подскачаше кат' гъска с е'но крило и тъй 'зе да ме хока, че 'сичката клюка я разбрах от Съси. След кат' напра'или размяната в Общите земи, вместо да даде знак 'сички да си 'одят на Кораба, вождът на Предвидците поиска да прика'а насаме с Настоятелката. След мно'о време Настоятелката излязла от срещата и свикала 'сички на събрание. 'Ората от Долината от 'сички близки жилища се сбрали, освен от жилището на Бейли, наш'то жилище. Мама и тя не отишла в Общите земи, рь'йш ли. И тъй, събранието почнало тутакси. Настоятелката рекла: „Вождът на Предвидците иска тая година да напра'и спец'ялна размяна. Е'на жена от Кораба иска пол'вин година да живее и работи в наше село, да научи наш'те обичаи и да ни разбере нас, 'Ората от Долините. В замяна вождът ш' ни плати двойно за 'сичко, дет' сме го разменили днеска. Мрежи, тенджери, тигани, жезела, 'сичко двойно. Се'а, помислете са'о к'ва чес' е т'ва и помислете к'во мо'ем да 'зе'ем за 'сичките тия ра'оти на идната размяна в Хонокаа“. Е, не се минало мно'о време и цялото събрание викнало е'но голямо: „Да!“; и за следващия въпрос Настоятелката тря'ало се провикне, та да надвика глъчката. „Кой ш' приеме у тях наш'та гостенка от Предвидците?“. Ех, т'ва „да“ секнало начаса. 'Ората изведнъж 'зели да вадят цели торби оправдания. „Ня'аме доста'чно място.“ „Два бебока чакаме, наш'та гостенка ня'а да мо'е спи добре.“ „Комарите къде наш'то жилище ш' я изядат.“ Ръждивото Волво, тоя ми ти мазен непрокопсаник, той пръв рекъл: „Ам' жилището на Бейли?“. Ни мама, ни аз сме били там, рь'йш ли, да им попарим плано'ете, и затуй те набързо ги скроили. „Тъй, тъй, те имат празни стаи, нъл' тате Бейли го уби'а! Бейли 'зе'а по'ече Общи земи, пък дадо'а по-малко от миналата реколта, 'начи туй е техен дълг! 'Ми да, на Бейли им тря'а работна ръка, мама Бейли ш' се радва, кат' има кой да помага!“ Та тъй решило събранието.

'Ми се'а аз станах кат' еднокрил гъсок, да. К'во ядат, к'во пият Предвидците? На слама ли спят? Спят ли въ'ще? Шес' луни! Мама ме нахока, дет' не съм отишъл на Размяната с Кораба, и макар че то мама 'същнос' беше същинската глава на Бейли, от мъжете аз бях най-голям

в наш'то жилище, тъй че аз тря'аше да ида да се боря за спра'едливос'. Рекох: „Виж се'а, ш' ида при Настоятелката да й кажа, че не мо'ем настани Предвидец тука...“ И тогаз наш'та врата рече: „Чук-чук-чук“.

'Ми беше Настоятелката, водеше оная жена от Предвидците да се настаня'а, че и Майло, помощникът от школото, и той с тях. 'Сичките тогаз разбра'ме, че ня'а де да се денем от гостенката на Долините, и да ни 'аресва, и да ни не 'аресва, вече не мо'ехме да й кажем: „Ма'ай се“; нъл' тъй? Щя'ме да си посраим къщата, да си посраим иконите. Жената от Кораба лъхаше на е'на така'а оцетна миризма на Хитрина и първа 'зе да говори, 'щот' и аз, и мама си бя'ме глътнали езика. „Добър вечер — рече тя, — аз съм Мероним и премно'о ви благодаря, задет' ми да'ате подслон в Долините.“ Майло се хилеше кат' жаба шегобийка на мойта неволя, идеше ми напра'о да го убия.

Съси първа си спомни к'во тря'а прай е'на домакиня, настани наш'те гости и прати Джонас да дон'се пиво и ядене, и 'сичко. Мероним рече: „В моя народ и'аме обичай да поднасяме малки подаръци на домакините, 'га идем на гости, та се надя'ам да не възразя'ате...“ Тя бръкна в е'на чанта, дет' я носеше, и ни даде подаръци. Мама получи 'убава тенджера, дет' в Хонокаа стру'а петшес' бали вълна, ахна и рече, че не мо'е приеме толко'а скъп подарък, щот' да приемаш странници си е обичаят на Сонми, тъй де, гостоприемс'вото тря'а да е или безплатно, или ник'во, 'ма жената от Предвидците отвърна, че тия подаръци не са плащане, не, ам' са са'о предварителна благодарнос', и подир т'ва мама не отказа тенджерата втори път, не. Съси и Кеткин получи'а гердани, дет' блещука'а кат' звезди, и очите им щя'а изскочат от радост, пък Джонас — цяло квадратно огле'ало, то напра'о го омагьоса, по-лъска'о от 'сяка отломка, дет' още се намират тук-там.

Майло вече не се 'илеше толкоз жабешки, 'ма на мен т'ва с подаръците 'ич не ми 'ареса, не, ръ'йш ли, таз другоземка напра'о го купу'аше моя род, 'ма не на мене тия. И затуй й рекох на жената от Кораба, че мо'е да остане в наш'то жилище, 'ма не й ща подаръка и туйто.

Рекох го по-грубо, пък не щях чак тъй, и мама ме изгле'а е'но остро, 'ма Мероним рече са'о: „Да, разбирам“; 'се е'но съм го'орил обикно'ено и нормално.

Се'а кат' се помъкна'а цели стада гости в наш'то жилище и оная вечер, и още вечери подир т'ва, от 'сички краища на Деветте долини, че роднини, че братя, че семейства от минали жи'оти, че почти чужди 'ора, дет' ги бя'ме срещали са'о по размени, да, 'сички от Маука до Мормонската долина идва'а и 'лопа'а да видят дъл' Старата мама Мълва вярно разпра'я — че истински, жив Предвидец се'а живее у Бейли. То се знае, тря'аше да ги поканим 'сичките до последния гостенин вътре и те зяпа'а слисани, 'се е'но самата Сонми седеше в наш'та кухня, 'ма не бя'а чак толко'а слисани, че да не мо'ат да нагъват наш'то ядене и да лочат наш'то пиво, без мно'о да му мислят, и докат' пиеха, бърже и нагъсто сипе'а купища въпроси за Предвидене и за чудния Кораб.

'Ма най-чудното от 'сичко беше ей туй: Мероним ужким отго'аряше на въпросите, 'ма тия нейни отговори 'ич не утоля'аха наш'то любопитс'во, 'ма ей тонинко. Пита се'а брат'чед ми Спенса от жилището на Клуни: „К'во го движи тоя ваш Кораб?“ И Предвидящата отвърща: „Термоядрени двигатели“. 'Сички почват да кимат умно кат' Сонми: „О, 'начи термоядрени двигатели, да“; 'ма никой не пита к'во е туй термоядрен двигател, 'щот' да н' се покаже кат' варварин или тъпак пред другите. Настоятелката 'зе да моли Мероним да ни покаже остров Предвидене на картата на света, 'ма Мероним са'о посочи е'но място и рече: „Тука“.

„Къде?“ — попита'ме ний. 'Щот' там ня'аше нищо, са'о синьо море, и мене 'ко питате, аз си рекох, че тая ни баламосва.

Мероним рече, че остров Предвидене го ня'а на никоя карта, дет' е пра'ена малко преди Падението, 'щот' осно'ателите на Предвидене го пазели в тайна. И'ало го на по-стари карти, 'ма не на тая на Настоятелката.

Аз дотога'а вече бях посъбрал няк'ъв кураж и попитах наш'та гостенка 'що Предвидците, кат' имат 'сичката ви'ша Хитрина и 'сичко, ш' искат да знаят за нас, 'Ората от Долините. На к'во тако'а мо'ем я научим ний, дет' тя го не знае? „Умът, дет' се учи, е жив ум — рече Мероним — и 'сяка Хитрина е същинска Хитрина, била тя стара Хитрина ил' нова, висша Хитрина ил' нисша.“ 'Ма никой освен мене не съзря ни лука'ите стрели на ласкателст'то в тия думи, ни как тая

коварна шпионка ’зползваше наш’то невежество да скрие своите същински намерения, та затуй подир първия въпрос я мушнах ей с тоя ръжен: „Ма нал’ вий, Предвидците, и’ате най-великата и най-могъщата Хитрина в целия свят, нъл’ тъй?“. Ех, колко лука’о си подбра думите! „И’аме по’ече от племената на Ха-Уай, ’ма по-малко от Древните отпреди Падението.“ Видите ли? Не рече кой знае к’во, нъл’ тъй?

Помня са’о три честни отговора от тия, дет’ тя ни ги даде. Руби от Потъррови я попита ’що ’сичките Предвидци и’ат тъмна кожа кат’ кокосо’а черупка, понеже нивгаш не бя’ме виждали от Кораба им да слиза някой блед или розов. Мероним рече, че туй било, ’щот’ нейните предци преди Падението им сменили семето тъй, щото да пра’ят тъмнокожи бебоци, да н’ ги фаща червената краста, и подир туй и бебоците на техните бебоци ’зели да се раждат таки’а, к’ъвто бащата, такъв и синът, ’ми, кат’ зайците и краста’иците.

Нейпс от жилището на Иноуи я попита женена ли е, ’щот’ той не беше женен, пък и’аше градина с макадамия и плантац’я със смокини и лимони, са’о негови си. ’Сички се засмя’а, че даже и Мероним се поуспи’на. Тя рече, че нявга и’ала мъж, да, и син и’ала на име Анафи, живеели на остров Предвидене, ’ма мъжа й преди години го убили диваци. Каза, че съжاليا’а, че губи тоя късмет с лимоните и смокините, ’ма вече е мно’о стара и не ста’а за пазара за булки, пък Нейпс поклати кахърно глава и рече: „Оф, жено от Кораба, разби ми ти сърцето, ’начи, разби го“.

Последно брат’чед ми Кобъри я попита: „Ам’ ти на колко години си?“. Да, ей т’ва се чуде’ме ’сичките. ’Ма ’сички се смаяхме от нейния отговор. „Пе’десе.“ Да, точно тъй рече й и ний се шашна’ме досуц кат’ вас се’а. Пе’десе. Въздухът в наш’та кухня се смени, ’се е’но изведнъж духна студен вятър. Да доживееш до пе’десе не е ’убаво чудо, да доживееш до пе’десе е страшно и неестес’но, нъл’ тъй? „Че по колко живеят Предвидците тогаз?“ — попита Мелвил от Черен Вол. Мероним сви рамене. Шес’десе, седемдесе... Оф, ’сичките зяпна’ме потресени! Обикно’ено къмто четир’се ний вече се молим на Сонми да ни отърве от наш’те неволи и по-бърже да ни прероди в ново тяло, тъй се прерязва гърлото на куче, дет’ си го обичал, пък се’а е болно и се мъчи. ’Ми единст’ният Чо’ек от Долините, доживял до пе’десе, без да се излющи от червена краста и без да умре от лоши дробо’е, беше

Труман Трети, 'ма 'сички знаят, че той е сключил сделка със Стария Джорджи е'на ураганна нощ, а-ха, тоя глупак си продал душата за няколко години по'ече. Е, подир туй приказките начаса секна'а и 'ората тръгна'а да разпра'ят за 'сичко, дет' беше питано и отговорено, и 'секи шъпнесе: „Благодаря на Сонми, че тая ня'а живее у нас“.

Зарадвах се аз, че наш'та проклета нечести'а гостенка даде урок на 'сички да стоят нащрек и да не й вярват 'ич, ни ей тонинко, 'ма тая нощ не мигнах зарад' комарите и нощните птици, и квакащите жаби, и тайнст'ния някой, дет' тракаше ти'ичко из наш'то жилище, 'зимаше разни ра'оти тук и ги туряше там, и името на тоз тайнс'вен някой беше Промяна.

През първия, втория, третия ден жената от Предвидците привикваше с наш'то жилище. Тря'а призна, че не се пра'еше на пчела царица, не, нивга не мързелу'аше. Помагаше на Съси да пра'и сирене и на мама да преде и да плете, пък Джонас я водеше да с'бират птичи яйца, и слушаше к'во разпра'я Кеткин за школото, и носеше вода, и цепеше дърва, и бърже се учеше. То се знае, клюката я държеше под око и 'се ни навестя'аха гости да видят чудната пе'десегодишна жена, дет' изглеждаше кат' на двайс' пет. 'Ората, дет' чака'а от нея да пра'и фокуси и номера, мно'о скоро се разочарова'а, 'щот' тя не прае'ше таквиз ра'оти, не. Мама след ден-два вече не се притесня'аше от Корабната жена, да, даже 'зе да се сприятеля'а с нея и да си гукат. „Наш'та гостенка Мероним“ туй, „наш'та гостенка Мероним“ онуй, какани'еше кат папагал от сутрин до вечер, пък Съси беше десет пъти по-зле и от нея. Мероним са'о си гле'аше ра'отата, 'ма вечер сядаше на наш'та маса и пишеше на спец'ялна хартия, мно'о по-'убава от наш'та. И как бърже пишеше са'о, 'ма не на нашия език, не, пишеше на няк'ва друга реч. В Древните страни, рь'йш ли, говорели и други езици, не са'о нашия. „К'во пишеш, лельо Мероним?“ — питаше Кеткин, 'ма Предвидящата отвръщаше са'о: „За моите дни, 'убавице, за моите дни пиша“.

Мразех да вика тъй, „'убавице“, на 'ора от мойто семейство и не ми 'аресваше как у нас се мъкне'а стари 'ора да я разпитват как да живеят по'ече време. 'Ма писаниците й за Долините, дет' никой Чо'ек от Долината не мо'еше ги прочете, ей туй ме притесня'аше най-мно'о.

Хитрина ли беше туй или шпионство, или и'аше тука пръст Стария Джорджи?

Еднъж, е'на мъглива заран, тамън бях издоил козите и наш'та гостенка помоли да до'де да ги пасе с мене. Мама рече да, естест'но. Аз не рекох да, рекох, 'ма тъй, студен кат' камък: „Пашата на кози ня'а да е интересна за 'ора с толкоз Хитрина кат' тебе“. Мероним любезно рече: „'Сичкото, дет' го пра'ят 'Ората от Долината, ми е интересно, домакине Закри, 'ма разбира се, ти кат' не щеш да те гле'ам как работиш, добре, са'о кажи“. Видите ли? Тия нейни думи бя'а кат' 'лъзгави пехливани, ей тъй обръща'а твойто „не“ на „да“. Мама ме гле'аше кат' ястреб и затуй тря'аше да кажа: „Ам' че да, 'убаво, ела“.

Докат' подкарвах козите нагоре по пътеката къмто Елепайо, нищо по'ече не рекох. Покрай жилището на Клуни е'но мое братле, Гъбо Свиначето, ми викна: „Как е, Закри?“; да си поприка'аме, 'ма кат' видя Мероним, се сепна и рече са'о: „Внима'ай по пътя, Закри“. Оф, дощя ми се да я разкарам тая жена, та затуй викнах на моите кози: „Сти'а сте се влачили кат' охлюви, непрокопсаници!“; и ускорих крачка, кат' се надя'ах да я изтощя, ръ'йш ли, пое'ме нагоре по течението през прохода Верт'бри, 'ма тя не се да'аше, не, даже по чукарите къмто Лунното гнездо. 'Начи те, Предвидците, не отстъпват по инат на козарите, тога'а го научих туй. Тя сигур знаеше к'во си мисля и ми се смееше вътрешно, затуй аз нищо по'ече не й рекох.

И к'во напра'и тя, кат' стигна'ме Лунното гнездо? Седна на скалата Палец, извади книга за писане и нарису'а оная ми ти чудна гледка. О, тя, Мероним, с мно'о Хитрина рису'аше, тря'а й се признае. На она лист се появи'а Деветте Надиплени долини, и бреговете, и носовете, и висините, и долините, 'ма досущ кат' истински. Аз не щях ник'во внимание да й обръщам, 'ма не можах се сдържа. Казах имената на 'сичко, дет' тя го нарису'а, и тя си ги записа, докато листът не стана, рекох й, наполовина изрису'ан, наполовина изписан. „Точно тъй — рече Мероним, — ний тука напра'ихме карта.“

Се'а. Чух аз как е'на клонка изпука накрай ело'ата гора току зад нас. Не беше туй случаен лъх на вятъра, не, крак няк'ъв я настъпи, туй беше сигурно, 'ма дали стъпало, копито или нокти, не мо'ех да кажа. Не бя'а виждали 'ората Кона откъм Наветрената страна на Кохала, не,

'ма те и на Слушанския брод не бя'а ги виждали, та затуй вля'ох аз в гъстака да го огле'ам. Мероним искаше да до'де с мен, 'ма аз й рекох да си стои на мястото. Дъл' не беше дошъл пак Стария Джорджи да ми 'земе душата? Ил' някой отшелник Мукини търси нещо да по'апне? Извадих аз копието и кат' се запромъквах все по-близо до елите, все по-близо до елите...

Там Роузис седеше в'ъз дебел дънер, обрасъл с мъх. „Кат' гле'ам, и'аш си нова компания“ — рече ми тя любезно, 'ма ме гле'аше кат' разярена кучка динго.

„Тя ли? — аз посочих Мероним, пък тя седеше и ни гле'аше как си хорту'аме. — Не е ли стигнала до те'е мълвата, че тая Корабна жена е по-стара от баба ми, 'га Сонми я прероди! Не ревну'ай от нея! Тя не е кат' тебе, Роузис. Толкоз мно'о Хитрина и'а в главата, че чак ш' й се скърши вратът.“

Роузис вече не го'ореше любезно. „'Начи аз ня'ам ник'ва Хитрина?“

Жени, ей, жени! Ш' намерят най-лошия смисъл в твоите думи и ш' ти го разма'ат и ш' рекат: „Гле'ай с к'во ме нападаш!“. Аз, как бях полудял от мерак, рекох, че 'ко сгълча малко Роузис, тя ш' до'де на себе си. „'Ма ти знаеш, че нищо тако'а не съм ти рекъл, тъпо припряно девойче...“

Не можа' аз да си свърша целебната реч, 'щот' Роузис ме фрасна със 'сичка сила в лицето, чак земята се лашна напред и аз си тупнах на дирника. Тъй се потресох, че са'о седях кат' изтърван бебок, пипнах си носа и пръстите ми почервения'а. „Ох“ — рече първом Роузис, пък после: „Ха! Прика'ай си на твоите кози к'вит' гадости си щещ, козарю, 'ма не на мене, да ти обърне Стария Джорджи душата на камък дано!“. Туй беше най-лошото проклятие, дет' го знае'а 'Ората от Долините. Наш'та любов и мерак е'ин за друг се разпердушини'а на милион парченца и тога'а Роузис метна кошница и си тръгна.

Та си окаян и посрамен, 'се гле'аш да обвиниш няко'о, и за загу'ата на Роузис аз обвиних проклетата Предвидяща. Нея сутрин на Лунното гнездо кат' станах, викнах си аз козите и ги подкарах към пасището Палец, 'ич без да кажа даже довиждане на Мероним. Тя

беше доста'чно Хитра, че да ме оста'и на мира, нъл' помните, че тя и'аше син на остров Предвидене.

Та се прибрах оная вечер, мама и Съси, и Джонас седя'а в кръг. Видя'а ми носа и се спогледа'а лука'о. „К'во ти е станало на муцуната 'е, братле?“ — попита ме Джонас тъй е'но подигра'ателно. „А, туй ли? Ам' 'лъзнах се и го ударих на Лунното гнездо“ — бърже му рекох аз.

Съси кат' че ли се изкиска. „Май искаш да ка'еш, че си го ударил в гнездото на Роузис, а, братле Закри?“ И 'сичките, и тримата се разграчи'а кат' котило прилепи, пък аз цял се зачервих и се запених. Сестра ми рече, че научила клюката от брат'чеда на Роузис Уолт, 'щот' той я разпра'ил на Биджизъс, пък Биджизъс срещнал сестра ми, 'ма аз 'ич не я слушах, не, 'ми проклинах Мероним да я накаже Стария Джорджи и не мо'ех се спра, и напра'о си е благословия, че я ня'аше у Бейли нея вечер, не, 'щот' се учеше да тъче у леля Пчели.

Та слязох аз долу при океана и се загле'ах в Госпожа Луна, че да о'лади яда от мойта неволя. Помня как е'на зелена костенурка се довлече на плажа да си снесе яйцата и тога'а аз аха да я пронижа с копие на място ей тъй, от злоба, ръ'йш ли, 'щот' моят живот кат' е гаден, що на животното да не е? 'Ма й видях очите, и толкоз стари бя'а тия очи, че бя'а виждали бъдещето, да, и затуй я оста'их да си иде. Гъбо и Кобъри дойдо'а с дъските и почна'а да сърфират по тая ми ти звездна вода, чудно 'убаво сърфираше Кобъри, и ме вика'а да ида при тях, 'ма на мен ми се не сърфираше, не, аз и'ах по-сериозна работа да върша с Настоятелката в школото.

Е'ин ученик от Последната долина, дет' живееше и прислужваше в школото, ме за'еде в къщата на своята домакиня, сипа ми малко пиво и тога'а отиде да повика Настоятелката от Общите земи. Са'о огънят припукваше и океанът бучеше долу на Носа на Флотил'ята. Вле'е Настоятелката, беше заклала е'но пиле, и рече: „Мълвата разпра'я, че 'убаво се грижиш за наш'та спец'ялна гостенка“; и туй малко ме учуди.

„'Ма истина ли? Е, наш'та спец'ялна гостенка мно'о ме притесня'а“ — отвърнах й аз.

„Тъй ли било? — рече Настоятелката. — И 'що?“

„'Ми знаеш ли ти, че тя пра'и тайнст'ни карти на наш'те Долини?“ — рекох аз.

„А, за тия ли прика'аш? — попита Настоятелката и ми пока'а същата карта, дет' Мероним я напра'и тая заран на Лунното гнездо. — Тя даде тая карта за школото, та наш'те ученици да знаят формата и гол'мината на наш'те земи.“

'Ми с туй напра'о 'се е'но ми препика краста'иците, 'ма аз пак не отстъпих. „Тя к'вот' научи за 'Ората от Долините, 'сичкото го пише в е'на книга, 'ма не пише на същински език, не, на няк'ъв шпионски език пише, дет' никой не мо'е го прочете, са'о тя.“

И туй въ'ще не притесни Настоятелката. „Преди Падението 'ората на Ха-Уай са и'али десетки различни езици, и още на стотици са прика'али 'ората из Целия свят. Видиш ли, Закри — рече ми тя, — аз ш' си напиша моите спо'ени на моя език, та 'що наш'та гостенка да не пише на нейния си език, докат' е тука, на Големия остров?“

„Настоятелко — рекох аз накрая, — ня'аш ли ти по'озрения, че Предвидците ш' ни донесат неволи? Кат' пра'ят карти, мо'е да искат да ни завладеят. 'Ми 'ко искат да ни изгонят от наш'та земя? 'Ми 'ко и'ат тайни договорки с Кона? 'Ми че ний не знаем нищо за тях, не, нищичко.“

Чу ме Настоятелката, 'ма въ'ще не ми повярва, не, мислеше си, че аз са'о искам да се измъкна и да не да'ам подслон на Мероним. „Ти си им виждал Кораба и си им виждал ра'отите от желязо, и малко от Хитрината им си виждаш, дет' са ни я пока'али. 'Ко иска'а да нападнат Деветте долини, ти истина ли мислиш, че ний щя'ме да седим тука и да си хорту'аме? Донес' ми доказателства, че Мероним и'а намерение да ни избие 'сичките, докат' си спим в леглата, и аз ш' свикам събрание. 'Ко ня'аш доказателства, 'ми тогаз си трай. Да обвиня'аш е'на спец'ялна гостенка — туй 'ич не е учтиво, Закри, и тате ти 'ич ня'аше да е доволен.“

Наш'та Настоятелка нивгаш не си е налагала к'вот' ка'е в'ъз никого, не, 'ма чо'ек сам разбираше, 'га разговорът е свършил. Тъй беше и тогаз, да, и аз бях сам. Закри срещу Предвидците.

Дните се надига'а и пада'а и лятото се разгоря зелено и пенли'о. Гле'ах как Мероним се намъква кат' червей в 'сичките Долини, среща се с разни 'ора и разуча'а как живеем, к'во и'аме, колко от нас мо'ат се би, и пра'еше карти находите към Долините през Кохала. Опитах

аз да изкопча от е'ин-двама по-стари и по-лука'и мъже дъл' ня'ат и те няк'ви подозрения или тревоги за Предвидящата, 'ма кат разпра'ях за завладя'ане или нападение, те ме гледа'а с е'ни потресени и наплашени погледи зарад моите обвинения, и мен ме фащаше срам и млъквах, ръ'йш ли, не ми се щеше мълвата да ме наклепа. Тря'аше се понапра'я на любезен пред Мероним, та тя да се омързеливи и да си оста'и приятелската маска да се поиз'лузи малко, че тога'а да ми пока'е своите си същински кроежи, дет' ги крие зад тая маска, да, да ми даде няк'ви доказателства, дет' да мо'а ги покажа на Настоятелката, та да свика събрание.

Ня'ах ник'ъв друг избор, са'о мо'ех да чакам и да видя к'во ш' стане. Мероним мно'о я 'аресва'а. Жените й доверя'аха разни ра'оти, 'щот' тя беше външна и не обаждаше ник'ви тайни на Старата Мама Мълва. Няк'во черно куче без име, дет' обикаляше из долината Елепайо, 'зе да 'оди подире й, и тя му даде име, Питагор или нещо тако'а оплетено, пък ний му вика'ме Пи и го 'ранехме с попара, и то пазеше козите нощем. Видите ли? Даже бездомните псета в Долината 'зе'а да я 'аресват тая проклета Предвидяща. Настоятелката помоли наш'та гостенка да учи децата в школото на числата и Мероним прие. Кеткин рече, че я би'ало за учителка, 'ма не ги учела на нищо по'ече от Хитрината на Настоятелката, 'ма Кеткин знаеше, че Мероним мо'е го напра'и, 'ко иска. Някои ученици даже почна'а си почернят лицата с мастило, та да мязат на Предвидци, 'ма Мероним им рекла да се измият, инак ня'ало ги учи на нищо, 'щот' Хитрината и цив'лизац'ята ня'али нищо общо с цвета на кожата, не.

Се'а, една вечер на наш'та веранда Мероним 'зе да разпитва за иконите. „Иконите къщи на душите ли са? Или няк'ва обща памет за лица, рода, години и 'сичко? Или молитва към Сонми? Или надгробна плоча с написани в тоя живот послания за следващия?“ Видите ли как Предвидците 'се разпитва'а к'во и що, на тях нивгаш не им стигаше нещо да си е к'вот' си е и туйто. Тука, на Мауи, Дуофизит е бил същият, нъл'? Чичо Пчели се помъчи да й отговори, 'ма се омота, призна си, че знаел точно к'во са иконите, докат' не почнал да обясня'а. Иконната, рече леля Пчели, свързва наедно миналото и сегашното на 'Ората от Долините. Се'а, не ми се случваше често да чу'ам мислите на някой друг, 'ма в тоя сърцетуп я видях Корабната жена да си вика: „О-хо, 'начи тогаз тря'а да я посетя аз тая Иконна,

да“. Не, аз нищо не рекох, ’ма на другата заран сля’ох надолу къде Кокаления бряг и се скрих зад Скалата на Сам’убийствата. Видите ли, виках си аз, че ’ко я изловя чужденката да пра’и нещо неуважително с наш’те икони ил’, още по-’убаво, да поруга’а някоя, мо’ех да насъскам по-старите ’Ора от Долините против нея и да открия тога’а на моя народ и на моите роднини същинските кроежи на Предвидящата и ’сичко.

Та седнах аз и зачаках до Скалата на Сам’убийствата, и си мислех за ’ората, дет’ Джорджи ги е бутнал оттам в къркорещата пяна долу. Беше е’на ветровита сутрин, да, мно’о добре го помня, пясъкът и тревите от дюните свистя’а, храстите с кървавите цветя плющя’а и вълните и те се фърля’а презглава и се разбива’а о скалите. ’Апнах аз гъбени питки, дет’ си ги бях донесъл за закуска, ’ма не се бях още наял, ’га видях да вър’и към Иконната не някой друг, ’ми Мероним, да, с Нейпс от жилището на Иноуи. Наврели се тъй е’ин в друг и си шушукат кат’ крадци! Леле, кат’ ми препусна’а мислите! Се’а Нейпс к’во, за дясна ръка на другоземката ли се беше цанил? ’Ми ’ко кроеше да стане вожд на Деветте долини вместо Настоятелката, след кат’ Предвидците ни подкарат ’сичките през Кохала и ни фърлят в морето с тяхната змийска предателска Хитрина?

Се’а той, Нейпс, си беше чаровник, да, него ’сички го обича’а зарад’ шегобийските приказки и смеха, и ’сичко. Аз мо’ех да го’оря на козия език, ’ма Нейпс пък го’ореше на ’орския език, тъй да се ка’е. Не мо’е се вярва на ’ора, дет’ толкоз сръчно кат’ него плетат примки от думи. Нейпс и Мероним влязо’а право в Иконната, наперено тъй, кат’ чифт кукуригу-петльовци. Кучето Пи го оста’иха да чака вьнка, дет’ му каза Мероним.

Тихичко кат’ ветрец се вмъкнах и аз подире им. Пи ме гле’аше, ’се е’но викаше: „Държа те аз те’е под око, Закри“; ’ма не залая. Нейпс беше оста’ил вратата отворена, да мо’е да влиза вътре светлина и да се вижда, та затуй тя вь’ще не скръцна, ’га се намъкнах на пръсти подир тях. Откъм най-тъмните лавици, дет’ седя’а най-старите икони, дочух Нейпс да мърмори. Кроежи и заго’ори, ’ма знаех си аз! Промъкнах се по-наблизо да ги чу’ам к’вото си прика’ат.

’Ма Нейпс се фалеше с дядо си на име Труман, да, същия оня Труман Трети, дет’ още се раз’ожда из легендите на Големия остров, че и тука, на Мауи. На Мероним кат’ че ли й беше станало лю’опитно,

та Нейпс ѝ пока'аше иконата на Труман Трети и се фукаше как нявгаш роднината му изкачил Мауна Кеа. 'Ма как намирисваше туй на врели-некипели! Е, 'ко вий, младите, не знаете историята на Труман Нейпс, време ви ѝ да я научите, затуй седете и кроту'айте, и ми подайте проклетата трева.

Труман Нейпс бил събирач тогаз, 'га разни работи от Древните още се въргали из кратерите тук-таме. Е'на сутрин му се загнездила в гла'ата идея, че Древните мо'е са струпали разни ценни ра'оти навр'х Мауна Кеа, да ги скрият. Чо'ъркала го и чо'ъркала таз мисъл и надвечер решил Труман да изкачи оная ми ти страшна планина, да види к'вот' ш' види, да, и да се върне още на другия ден. Рекла му жената: „Ти си луд, нищо ня'а на Мауна Кеа, са'о Стария Джорджи и него'ите храмове, скрити зад него'ите зидове. Той ня'а те пусне вътре, освен 'ко не си веч' умрял и не ти е 'зел душата“. Труман рекъл са'о: „Лягай да спиш, луда дъртофелнице, ник'ва истина ня'а в тез измис'ни суеверия“; и легнал да спи, пък се събудил, 'га пукнала зората, и хванал пътя нагоре по долината на Уайпио.

Вървял и се катерил храбрият Труман цели три дни и прежи'ял най-разни приключен'я, дет' се'а ня'ам време да ви ги разпра'ям, 'ма оцелял от 'сичките тия и накрая се изкачил на оная страшен кат' призрак вр'х на сред облаците, 'дет се вижда от'сякъде на Големия остров и е толко'а висок, че не вижда света отдолу. Там било сиво кат' пепел, да, ни петънце зеленинка, и милион ветрове се фърляли отгук и оттам кат' бесни кучета динго. Се'а, пътя на Труман го възпряла няк'ва чудна стена от желязо и камъни, по-висока и от секвоите, дет' ограждали целия вр'х мили и мили наред. Цял ден вър'ял Труман покрай нея и търсел няк'ва пролука, 'щот' не мо'ел ни да я изкатери, ни да копае под нея, 'ма познайте к'во намерил час преди да се стъмни? Мъж от племето Хауи, да, с качулка и цял увит 'начи, да се пази от вятъра, седи с кръстосани крака зад е'на скала и пуши лула. Тоя Хауи и той бил с'бирач и се качил на Мауна Кеа за същото, за коет' и Труман, 'ма предста'йте ли си? Толкоз пусто било туй място, че Труман и мъжът Хауи решили да се съюзят, пък да си делнат 'сичките ра'оти, 'дет ги намерят заедно, поравно.

'Ми късметът на Труман го 'ързулнал още в следващ'я сърцетуп, да. Гъстите облаци ста'али тънинки и водни и тая ми ти сводеста стоманена порта, дет' била в зида, се разтресла цяла, скръцнала гръмовно и самичка се отворила. През тая порта, дъл' било Хитрина ил' магия, Труман не знаел, 'ма мярнал рояк е'ни призрачни храмове, досуц кат' в старите приказки, 'ма Труман не се уплашил, не, напра'о лигите му потекли, кат' си помислил за 'сичките ценни ра'оти и издел'я на Древните, дет' сигур' ги и'ало вътре в тях. Той потупал мъжа Хауи по гърба и рекъл: „Йо-хо-хо, ний сме по-богати от 'сичките му крале и сенатори отпреди Падението, брате Хауи!“ . Макар че 'ко Труман Нейпс е бил кат' праправнука си, сигур' вече е кроял как да запази 'сичката загра'ена плячка за себе си.

Обаче оня мъж Хауи не се усмихнал, не, 'ми заго'орил мрачно изпод качулката си: „Брате от Долината, най-сетне ми до'де времето за сън“.

Труман Нейпс не вдянал. „Още слънцето не й залязло, к'ви ги прика'аш? На мене ми се не спи, 'що на тебе ти се спи?“

'Ма мъжът Хауи прекрачил прага на оная мрачна порта. Труман се'а се стъписал и викнал: „Не е време за сън, брате Хауи! Време е да с'бираме 'сичките ценни ра'оти на Древните!“ . И минал оная ми ти безмълвна ограда подир своя другар с'бирач. На'сякъде и'ало пръснати черни разкривени скали и небето и то било черно и изкору'ено. Мъжът Хауи паднал на колене и 'зел да се моли. Сърцето на Труман се смразило от студ, рь'йш ли, 'га студената ръка на вятъра свалила качулката на коленичилия Хауи. Видял тога'а Труман, че другарят му бил отда'на умрял труп, наполовина скелет, наполовина черви'о месо, пък тая студена ръка на вятъра била ръката на Стария Джорджи, да, стоял дя'олът там и размахвал изкри'ена лъжица. „Не ти ли беше болно и самотно вън, безценни мой — рекъл тоя ми ти цар на дя'олите на мъжа Хауи, — докат' скиташе из земите на жи'ите с каменна душа и веч' умрял? 'Що по-рано не послуша моя зов, глупав чо'ече?“ Тога'а Стария Джорджи бръкнал с кри'ата лъжица в очните орбити на мъжа Хауи, да, и изва'ил душата, цялата в изгнил мозък, и я загризал, да, и тя за'рупала между конските му зъби. Мъжът Хауи се превил напред и тутакси ста'ал на черна разкривена скала досуц кат' ония, дет' била осеяна с тях оградената земя.

Стария Джорджи глътнал 'начи душата на мъжа Хауи, изтрил си устата, изпърдял се и почнал да 'ълца. „Душите варварски са толко' сладки, — занареждал в рима дя'олът, докат' танцу'ал към Труман, — кат' вкиснатото вино със разядки.“ Труман не мо'ел мръдна ни ръка, ни крак, не, толко'а страшна била тая гледка, ръ'йш ли. „'Ма в Долината и'а души силни, уста ми пълнят със слюнки обилни.“ Дъхът на дя'ола смърдял на риба и пръдня. „Нъл' се бяхте разбрали поравно да делите?“ Стария Джорджи облизал кри'ата лъжица с полепнали по нея брада'ици. „Се'а ли си искаш пол'вината, или кат' умреш, Труман Нейпс Трети от Мормонската долина?“

'Ми се'а на Труман му се върнала силата в ръцете и краката и припнал той кат' заек, и хукнал, и и'скочил навън през мрачната порта, и се сурнал надолу със 'сичка сила по каменистите сипеи на тая ми ти планина, и нивгаш, ни еднъж не се огле'ал назад. Та стигнал в Долините, 'сички го гле'али смаяни още преди да почне да си разпра'я приключен'ята. Косата на Труман, дет' преди била черна кат' гарга, се'а била по-бяла от пяна. 'Сяко едно косъмче.

Нъл' помните, че аз, Закри, се бях сгушил 'начи на скришно място в Иконната да слушам как Нейпс разпра'я тая мухлясала неби'алица на мойта неканена гостенка и как показва на Мероним 'сичките си семейни икони на умрели жи'оти. Той цели няколко сърцетупа й разпра'яше за техните значен'я и употреба, и после рече, що тря'ало да 'оди да опра'я мрежи, и си тръгна, и оста'и Мероним сама. Се'а, тамън си беше тръгнал и Предвидящата викна в тъмното: „Ти к'во мислиш за Труман, Закри?“

Леле, как се сащисах, 'ич ми не беше минало през акъла, че тя знае, че стоя там и подслушвам! 'Ма тя тъй си препра'и гласа, кат' че не е въ'ще искала да ме фърли в смут или да ме посрами, препра'и си гласа тъй, 'се е'но двамата сме дошли заедно в Иконната. „Ти мислиш ли, че историята за тоя Труман е са'о няк'ви бабини деветини? Или мислиш, че в туй има нещо вярно?“

Ня'аше смисъл да се пра'я, че ме ня'а, не, 'щот' тя знаеше, че съм там, и ня'аше как. Изпра'их се и минах покрай лавиците до онуй място, дет' седеше Предвидящата и прерису'аше иконата. Очите ми в тъмното бя'а станали малко кат' на бухал и се'а виждах 'убаво лицето

на Мероним. „Туй място тука е светая светих — рекох й аз. — Ти се’а си в жилището на Сонми.“ Прида’ох си на гласа най-голя’ата твърдост, макар че подслушването го беше поо’сла’ило. „Никой чужденец си ня’а ра’ота да дебне из наш’те икони.“

Мероним беше толко’ любезна, колкот’ аз не бях. „Поисках от Настоятелката разрешение да вля’а. Тя рече, че мо’а. Не съм пипнала нит’ е’на икона, са’о тия на семейството на Нейпс. Той рече, че мо’а. Обясни ми, моля те ’що толко’а се гневиш, Закри. Искам да разбера, ’ма не мо’а.“

Видите ли? Тая проклета Предвидяща си мислеше к’ви ш’ са твоите нападки още преди ти да си ги помислиш! „Ти мо’е да баламосваш наш’та Настоятелка — рекох й аз, се’а вече ’ладно и злобно, — мо’е да баламосваш и мама, и мойто семейство, и ’сичките проклети Девет долини, ’ма мене ня’а ме баламосаш нивгащ, ни за е’ин сърцетуп! Знам те, че не казваш ’сичката истина!“ Чак се’а успях да я изненадам и бях мно’о доволен, че вече не се крия и мо’а открито да си ка’а квот’ ми й на акъла.

Мероним нещо тъй се понамръщи. „Не казвам ’сичката истина, ’ма за к’во?“ Да, бях я притиснал в ъгъла тая ми ти Кралица на Хитрината.

„За т’ва що си дошла тук да дебнеш из наш’те земи! Да дебнеш наш’те обичаи! Да дебнеш нас!“

Мероним въздъхна и оста’и иконата на Нейпс обратно на полицата. „Тука важното не е дъл’ е цялата ил’ не цялата истина, Закри, ам’ дъл’ ш’ навредя ил’ не, да.“ Онуй, дет’ го каза подир туй, напра’о ми прониза вътрешнос’те кат’ копие. „Ти самият ня’аш ли си тайна, дет’ я криеш и на никого не обаждаш «цялата истина», а, Закри?“

Мислите ми се замъгли’а. Как мо’еше тя да знае за Слушанския брод? ’Ми че т’ва беше преди години! Дали Предвидците не си сътрудниче’а с Кона? Дали ня’аха няк’ва Хитрина, дет’ рови надълбоко и на тъмно и търси из мислите скришен срам? Нищо не й рекох.

„Кълна се, Закри — рече тя, — кълна се пред Сонми...“

Оф, креснах й аз, другоземците и диваците въ’ще не вярват в Сонми, тъй че тя ня’а ’що да оскверня’а името на Сонми с нейния език!

Мероним го'ореше спокойно и тихо, както 'секи път. Мно'о греша, рече тя, тя вярва в Сонми, да, че даже и още по'ече от мен, 'ма 'ко предпочитам, тя ш' се закълне в своя син Анафи. Закле се тя в не'овия късмет и живот, че ни е'ин Предвидец не крои да навреди на ни е'ин Чо'ек от Долините, нивгаш, и Предвидците уважа'ат мойто племе мно'о, мно'о, мно'о по'ече, отколкот' знам аз. Закле се, че Та мо'е да ми ка'е цялата истина, ш' ми я ка'е.

И си тръгна ведно с победата си.

Аз поостанах и оти'ох при иконата на тате, и кат' му видях лицето, изрязано в дървото, му видях лицето, 'га лежеше в река Уайпио. Ох, бликна'а горещи сълзи и срам, и жалос'. Аз уж бях главата на жилището на Бейли, 'ма думата ми не тежеше по'ече от блеене на плашливо агне и не бях по-пъргав от зайче в капан.

„Донес' ми доказателства, Чо'еко от Долините — беше ми рекла Настоятелката, — или си трай“; и се'а аз 'се си мислех как да се сдобия с доказателство, че 'ко не мо'ех се сдобия с него по честен път, тъй да е, ш' тря'а го крадна. Подир няколко дни мойто семейство отиде у леля Пчели ведно с Мероним, 'щот тя се учеше да с'бира мед. Аз си до'дох рано от паша, да, слънцето още стоеше високо над Кохала, и тога'а се намъкнах в стаята за гости, и й потърсих чантата с нещата. Не ми тря'аше мно'о време, Корабната жена я държеше отдолу под дъските. Вътре и'аше дребни подаръци кат' тия, дет' ни раздаде, 'га дойде, 'ма също и разни Хитри ра'оти. Няк'ви кутии, дет' не трака'а, 'ма ня'аха и капаци, та не мо'ех ги отворя, няк'ъв чудат инструмент, дет' не го знаех к'ъв е, заформен и гладък кат' кози пищял, 'ма сив и тежък кат' камък от лава, два чифта обуца, 'убаво напра'ени, три-четири книги с рисунки и писаници на тайния език на Предвидците. Не знам де бя'а рису'ани рисунките, 'ма не беше на Големия остров, не, на тях и'аше растения и птици, дет' не ги бях виждал даже насън, не. И последното беше най-чудно.

То беше е'но голямо сребърно яйце, колкот' главата на бебок, с хлътнатини и белези по него, дет' да си туриш пръстите. Беше мно'о необикно'ено тежко и не щеше да се търкаля. Знам, че не ви се стру'а нормално, 'ма приказките за Хитрината на Древните и за летящите къщи, и за гле'ане на бебоци в шишета, и за картини, дет' се пращат по

Целия свят и те не са нормални, 'ма тъй е било, тъй разпра'ят разказвачите и старите книги. Затуй 'зех аз сребърното яйце в моите шепи и то почна да мърка и да свети, да, 'се е'но беше живо.

Бърже пуснах яйцето и то угасна. От топлината на моите ръце ли шаваше тъй?

Толкоз ми се разпали любопитс'вото, че пак го 'зех, и яйцето затрепери и се стопли, че и е'но момиче призрак се появи там и затрепери! Да, момиче призрак, 'ма точно над яйцето, също толко'а вярно, колкот' че седя тука, главата и вратът му плу'аха там във въздуха кат' отражение в лунна вода, и то прика'аше! Се'а се уплаших и си дръпнах ръцете от сребърното яйце, 'ма момичето призрак си остана, аха.

К'во напра'и то? 'Ми нищо, са'о прика'аше и прика'аше, как аз ви прика'ам на вас. 'Ма не беше разказвач кат' разказвач, не, прика'аше на няк'ъв език на Древните и нищо не разигра'аше, са'о отго'аряше на въпроси, дет' няк'ъв мъжки глас му шъпнеше, 'ма той нивгаш не си показва лицето. На е'на дума, дет' разбирах, и'аше петшес' подире й, дет' не ги разбирах. Устните на туй момиче призрак бя'а изкривени в е'на горчи'а усмивка, 'ма кремавите й очи бя'а тъжни, мно'о тъжни, 'ма и горди, и силни. Та посъбрах кураж да заго'оря, измърморих: „Сестро, ти загубена душа ли си?“. Тя нищо ми не рече, затуй аз я питах: „Сестро, ти мене виждаш ли ме?“. Най-подир сфанах, че момичето призрак не прика'а на мене и ме не вижда.

Опитах се да му погаля облачната кожа и твърдата коса, 'ма, кълна се, пръстите ми премина'а пра'о през него, 'ми да, също кат' през водно отражение. През блестящите му очи, че и през устата, премина'а е'ни мушици кат' хартиени, напред-назад, да, напред-назад.

Оф, тайнст'но и толко'а 'убаво и тъжно беше то, че напра'о ме заболя душата.

Изведнъж момичето призрак се скри в яйцето и на него'о място се появи няк'ъв мъж. Беше призрак Предвидец, мо'еше да ме вижда и ми заприка'а свирепо: „Ти кой си, момче, и 'де е Мероним?“.

Предвидецът се наведе по-близо и тога'а лицето му се уголеми. Гласът му беше е'ин ръмжащ и зъбат. „Два въпроса ти зададох, момче, отго'ори ми веднага, че ш' ти прокълна семейството толко'а тежко, че ни един бебок ня'а преживее по-дълго от е'на луна, ни се'а, ни нивгаш!“

Изпотих се и едвам преглътнах на сухо. „Закри съм аз, гус’ине — рекох аз, — и Мероним си е добре, да, тя се’а е при леля Пчели и се учи да вади мед.“

Предвидецът ми прониза душата с тия ми ти очи, да, кат’ че ли се чудеше дъл’ да ми повярва. „’Ма знае ли Мероним, че нейният домакин й ровичка из нещата, докат’ я ня’а? Истината ми кажи се’а, щот’ аз ги позна’ам лъжците.“

Тъй я заклатих тая глава, че чак ме заболя.

„Слушай се’а внимателно — рече тоя мъж, ’ма е’но влас’но, кат’ Настоятелка. — Ш’ туриш тоя орizon, туй «яйце», дет’ ти е в ръцете, обратно там, оддет’ си го ’зел. На никого, ’ма на никого ня’а казваш за него. Иначе знаеш ли к’во ш’ ти напра’я?“

„Да — рекох аз. — Ш’ ми прокълнеш семейството толко’а тежко, че ни е’ин бебок нивгаш ня’а оживее.“

„Да, сфанал си — отвърна оня мъж гръмовержец. — Ш’ те наблюда’ам, Закри от жилището на Бейли“ — рече призракът Предвидец; видите ли, той даже ми знаеше жилището, кат’ Стария Джорджи. Изчезна мъжът и сребристото яйце тихо засъска, подир туй умря. Бърже турих ра’отите на Мероним в чантата й и пак я пъхнах под дъските, и напра’о ми се прищя нивгаш да не си бях пъхал носа там. Видите ли, туй, дет’ го намерих, не бя’а доказателства за моите съмнен’я, че да ги покажа на Настоятелката, не, туй, дет’ го намерих, беше няк’во Хитро проклятие в’ъз пълния ми с камъни късмет и, сам си го признах туй, мръсно петно на мойта чес’ кат’ домакин.

’Ма не мо’ех да забра’я и онуй момиче призрак, не, то не ме оста’яше ни насън, ни наяве. Толко’а мно’о чувства имах, че чак ня’аше де да ги побера. Оф, да си млад не е ’ич лесно, ’щот’ ’сичкото, дет’ те смуща’а и тревожи, те смуща’а и тревожи за пръв път.

Госпожа Луна дебелееше, щерка й отслабваше и тъй неусетно три от шест’е луни, докат’ до’де Корабът на Предвидците да си прибере Мероним, вече се бя’а изтърколили. Между мене и наш’та гостенка се’а и’аше нещо кат’ примирие. Ня’ах доверие аз на Корабната жена, ’ма я търпях в наш’то жилище, и то доста’чно любезно, че да мо’а я следя по-добре. Тога’а е’ин бурен следобед се случи първата от тия няколко случки, да, дет’ превърна’а туй наш’то

примирие в нещо тако'а, дет' оплете нейната съдба и мойта ведно кат' лозови стъбла.

Е'на дъждовна сутрин най-малкият син на брата Мънро, Ф'кугли, се изкатери по сипеите на дерето и кат' ме завари да се гуша под е'ни чадърени листа на Чифликчийското възвишение, обади ми ужасна но'ина. Сестра ми Кеткин ловяла риба с въдица на Брега на Кучешката скала и 'зела, че настъпила риба скорпион, и се'а умираше от огнена треска в жилището на Мънро. Билкарката Уимоуай, да, майката на Роузис, я леку'ала, и Лиъри, лечителят от Хило, и той си нареждал своите песнопен'я, 'ма жи'отът на Кеткин си оти'ал, да. От риба скорпион даже здра'и мускулести момци не оцеля'ат, не, пък горката малка Кеткин умираше и й оста'аха два часа, най-мно'о три.

Ф'кугли подкара козите, пък аз се завтекох надолу през дрянореве кѓмто жилището на Мънро и, да, беше досуц к'вото ми рече Ф'кугли. Кеткин цяла гореше и се да'еше, кат' дишаше, и никого от нас не позна'аше по лице. Уимоуай беше извадила 'сичките отровни перки и беше промила ужиленото с каша от нони, пък Съси й държеше мокри кърпи на челото, та да й е 'ладно на главата. Джонас беше 'укнал да се моли на Сонми в Иконната. Брадатият Лиъри си мърмореше своите заклинания от Хило и тръскаше своите магически копия с пискюлчета да пропѓжда злите ду'ове. 'Ма Лиъри кат' че ли не помагаше мно'о, не, Кеткин умираше, въздухът напра'о миришеше на смърт, 'ма майка ми искаше Лиъри да е там, рѓ'йш ли, чо'ек почва да вярва на милион най-различни вярвания и си мисли, че поне е'но от 'сичките мо'е да помогне. Та, к'во ли мо'ех да напра'я, са'о да седя там и да държа горещите рѓце на обичната Кеткин, и да си спомням как гле'ах стѓписан и безполезен, 'га Кона плющя'а с камшици и обикаля'а около тате и Адам? Се'а дѓл' беше на тате ил' на Сонми, или пък моят собс'вен, 'ма един тих глас пукна балонче точно вътре в ухото ми: „Мероним“ — рече той.

Мѓлвата ми обади, че Мероним била в дерето Гѓсджоу, и 'начи аз хукнах натам, да, и я сварих да пѓлни няк'ви малки Хитри бурканчета с вода в дерето Гѓсджоу в тоя ми ти проли'ен дѓжд, 'ма рѓ'йш ли, Уолт вече минал оттам и й обадил мѓлвата. Предвидящата си носеше спец'ялната чанта с неща и аз благодарих на Сонми за туй. „Добѓр ден“ — викна ми Корабната жена, 'га ме видя да тѓрча и да джапам в реката.

„Не, не е добър — отвърнах ѝ аз. — Кеткин умира!“ Мероним слушаше мно’о нажалена, докат’ ѝ разпра’ях за рибата скорпион, ’ма рече, че съжاليا, не, ня’ала Хитър цяр, пък и без туй билките на Уимоуай и песнопен’ята на Лиъри били церовете на Големия остров, и туй било най-’убаво за болните на Големия остров, не ли?

„Лайна от динго“ — рекох ѝ аз.

Тя поклати глава, ’ма мно’о тъжно. „Ний, Провидците, сме се зарекли да н’ се месим в естест’ния ход на нещата.“

Се’а аз заго’орих лука’о: „Кеткин ти вика леля и си мисли, че си ни рода. Ти в наш’то жилище се държиш докат’ същ роднина. Туй поредната преструвка ли е, че да мо’еш по-добре да ни изучиш? Пак ли ѝ част от твоята «не цяла истина»?“.

Мероним трепна. „Не, Закри, не е.“

„Е, ’ми тога’а — рекох аз да си опитам късмета — аз ш’ ти река, че имаш спец’ялна Хитрина, дет’ мо’е да помогне на твоите роднини.“

Думите на Мероним ме бодна’а кат’ копие. „Що пак не ми преро’иш из нещата и сам не си ’земеш мойта спец’ялна Хитрина на Предвидците?“

Да, тя знаеше за мене и за сребърното яйце. Беше се престру’ала, че не знае, ’ма знаеше. Ня’аше смисъл да викам „не“, затуй не рекох. „Сестра ми умира, докат’ ние с тебе седим тука и се разпра’яме.“

Толкоз мно’о реки и дъждове на света изтеко’а край нас. Най-накрая Мероним рече, че да, щяла да дойде да види Кеткин, ’ма отро’ата на рибата скорпион е бърза и силна и тя сигур’ ня’а да мо’е да напра’и нищо да спаси мойта сестричка, и най-добре да разбере тая истина още се’а. Не рекох ни „да“, ни „не“, са’о я поведох бърже надолу към жилището на Мънро. Та влезе Предвидящата вътре, Уимоуай ѝ разпра’и к’во е напра’ила, ’ма Брадатият Лиъри рече: „Ооо, е’на дяволица се приближи... Ооо, усещам я с моите спец’ялни сили...“

Кеткин вече беше изпаднала в несвяст, да, лежеше мно’о неподвижна и вдървена кат’ икона, и са’о съвсем слаб дъх къркореше в гърлото ѝ. Скръбното лице на Мероним рече: „Не, вече е отишла мно’о далече и аз нищо не мо’а да напра’я“; и целуна за сбогом мойта сестричка по челото, и тъжна изле’е пак въвн на дъжда. „О, вижте я Предвидящата — гракна Лиъри, — тяхната Хитрина мо’е да задвижва стоманени кораби с магия, ’ма са’о Свещените песнопен’я на Ангела

Лазар мо'ат примами обратно душата на момичето от блатата на отчаянието между жи'ота и смъртта.“ Отчаяние ме обзе, мойта сестричка умираше, дъждът трополеше, 'ма оня същи глас не млькваше в ухото ми. „Мероним.“

Не знаех 'що, 'ма я последвах навън. Тя се беше подслонила до вратата на грънчарниц'та на Мънро и гле'аше иглите на дъжда. „Ня'ам пра'о да ти искам услуги, не бях добър домакин, не, бях мно'о лош, напра'о пиклив, 'ма...“ Думите ми свърши'а.

Предвидящата нит' мръдна, нит' ме погледна, не. „Жи'отът на твойто племе си има естес'вен ред. Кеткин щеше да я настъпи тая риба скорпион, без значение тука ли съм ил' не.“

Дъждовните птици запя'а тяхната плискаща-пляскаща песен. „Аз съм са'о тъп козар, 'ма си мисля, че са'о със стоенето си тука ти го наруша'аш тоя естес'вен ред. Мисля си, че ти уби'аш Кеткин, кат' не пра'иш нищо. И си мисля, че 'ко твоят син Анафи лежеше там и отро'ата на рибата скорпион му разтапяше сърцето и дроба, тоя естес'вен ред ня'аше да е толко'а важен за тебе, нал' тъй?“

Тя не отвърна, 'ма аз знаех, че слуша.

„Що животът на е'ин Предвидец да е по-ценен от тоя на Чо'ек от Долините?“

Мероним загу'и спокойствие. „Не съм дошла тука да се пра'я на Госпожа Сонми 'секи път, 'га стане нещо лошо и кат' щракна с пръсти, да го попр'я! Аз съм са'о чо'ек, Закри, кат' тебе, кат' 'сички!“

Аз й обещах: „Ня'а да е 'секи път, кат' стане нещо лошо, са'о се'а“.

В очите й и'аше сълзи. „Т'ва не е обещание, дет' мо'еш да го спазиш или да го нарушиш.“

Изведнъж 'зех да й разпра'ям 'сичката истина до капка за Слушанския брод, да, 'сичко. Как бях завел Кона да убият тате и да поробят Адам и как нивгаш не бях признал пред никого чак до тоя сърцетуп. Не знаех 'що разпра'ям тая потулена тайна на врагинята си, чак до края, 'га сфанах 'що и също й го рекох. „Туй, дет' току-що ти го разпра'их за мене и за душата ми, е кат' копие в гърлото ми и запушалка в устата ми. Ти мо'еш да ка'еш на Старата Мама Мълва т'ва, дет' ти го разпра'их, и да ме съсипеш, когат' си поискаш. Тя ш'ти повярва и тря'а ти повярва, 'щот' т'ва е истина, 'сяка е'на дума, и 'ората ш'ти повярват, 'щот' усещат, че мойта душа е пълна с камъни.

Се'а, 'ко и'аш няк'ва Хитрина, к'вот' да е, дет' мо'е да помогне на Кеткин, дай ми го, кажи ми го, напра'и го. Никой нивгаш, 'ма нивгаш ня'а разбере, не. Закле'ам се, са'о ти и аз.“

Мероним се фана за главата, сякаш тя бумкаше от жал, и си замърмори на се'е си нещо кат': „'Ко моят президент нявгаш разбере, ш' разформио'ат целия ми факултет“; да, понявгаш тя използваше цели ята думи, дет' не ги знаех. От е'ин буркан без капак, дет' й беше в чантата, тя извади е'но мънинко кат мравешко яйце тюркоазно камъче и ми рече да го пъхна мно'о тайно в устата на Кеткин, 'ма толкоз ловко, че никой да не види, не, даже на никого въ'ще да не му се стори, че е видял. „И, в името на Сонми — предупреди ме Мероним, — 'ко Кеткин оживее, пък аз не обеща'ам, че ш' оживее, напра'и тъй, че за излекуването й 'сички да фаят билкарката, не оня вуду шарлатанин от Хило, ста'а ли?“

И тъй, 'зех го аз т'ва тюркоазното лекар'во и й благодарих са'о еднъж. Мероним рече: „Не обелвай и дума ни се'а, ни нивгаш, докат' съм жива“; и туй обещание аз го строго спазих. Пъхнах лека в устата на мойта безценна сестричка, докат' й сменях мократа кърпа, тъй както Мероним ми заръча, и никой нищо не видя. И к'во стана?

Подир три дни Кеткин тръгна пак на школо, да.

Три дни! Е, спрях аз тога'а да търся доказателства, че Предвидците ни шпионират, 'щот' искат да ни поробят. Лиъри от Хило грачеше на жабите по друмите и на целия широк свят, че ня'а по-велик лечител от не'о, че даже и Предвидците, 'ма по'ечето 'ора вярва'а, че Уимоуай е изцерила Кеткин, не той.

Еднъж, близо е'на луна след болестта на Кеткин, вечеря'ме заешко с печено таро, 'га Мероним ни изненада с е'но съобщение. Рече, че решила да изкачи Мауна Кеа, преди Корабът да си до'де, да види к'вот' там и'а за виждане. Първа заго'ори мама, мно'о притеснена: „За к'во, сестро Мероним? На Мауна Кеа ня'а нищо, са'о безкрайна зима и купища скали.“

Се'а, мама не каза онуй, дет' си го мислехме 'сичките, 'щот не искаше да мяза на варварка, 'ма Съси не се сдържа. „Лельо Мери, 'ко се качиш там, горе, Стария Джорджи ш' те замрази и ш' ти извади душата със страшната крива лъжица, и ш' я изяде, и ти нивгаш по'ече

ня'а се преродиш, и тялото ти ш' стане на скала, дет' ш' я хапе студът. Стой си тука в Долините, тука не е страшно.“

Мероним въ'ще не се подигра на Съси, са'о рече, че Предвидците и'али Хитрина, дет' ще държи Стария Джорджи надалече. Изкачването на Мауна Кеа било нужно, 'щот' тря'ало се съста'и карта на Наветрената страна, рече тя, пък и без туй 'Ората от Долините и'али нужда от по'ечко сведения за движението на Кона през Подветрената страна и град Уаймеа. Се'а, е'но време таквиз думи би'а събу'или в мене страшни подозрен'я, 'ма вече не си мислех тъй, не, макар че мно'о се тревожех за наш'та гостенка. Е, Та изскочи таз новина, мълвата дни наред я разпра'яше. „Корабната жена ш' изкачва Мауна Кеа!“ 'Ората идва'а да предупредят Мероним да н' си вре носа зад оградата на Стария Джорджи, инак нивгаш ня'а се върне. Даже Нейпс до'де и рече, че да изкачиш Мауна Кеа в няк'ва история е е'но, 'ма да го напра'иш наистина си е напра'о лудост. Настоятелката рече, че Мероним мо'е да 'оди къдет' и когат' си поиска, 'ма ня'а нареди на никого да води Мероним нагоре, мно'о непознат и риско'ан е тоя връх, три дни път нагоре и после още три надолу, че и динго, и Кона, и са'о Сонми знае к'во още и'а по пътя, пък и без туй тря'а се готвим за размяната в Хонокаа и ни тря'а 'сичката работна ръка от жилищата.

Се'а, аз изненадах 'сички, да, та чак и се'е си, 'га реших да тръгна с нея. Не ме знае'а кат' бика с най-храбрите топки в обора. 'Що тогаз го напра'их? Мно'о просто. Първо, бях задължен на Мероним зарад' Кеткин. Второ, мойта душа веч' беше наполовина пълна с камъни, да, сигур' беше, че аз ня'а се преродя, тъй че к'во имах да губя? По-добре Стария Джорджи да изяде мойта душа, отколкот' душата на някой друг, дет' ш' се прероди другаде, нъл' тъй? Туй не е храброст, не, туй е са'о разум. Мама не беше 'ич доволна, в Долината и'аше мно'о ра'ота, 'щот' тря'аше веч' реколтата да се прибира и въ'ще, 'ма призори, та двамата с Мероним потегли'ме, тя ми даде за из път кокалчета, дет' сама ги беше опушила и осолила, и рече, че тате щял да се гордее да ме види толко'а пораснал и толко'а куражлия. Джонас ми даде спец'ялен 'убав остър 'арпун за ловене на скална риба, пък Съси ни даде амулети от седефена черупка, че да заслепим очите на Джорджи, 'ко ни погне. Кобъри, брат'чед ми, до'де да пасе моите кози, той ни даде торба стафиди от лозето на него'ото семейство. Кеткин беше последна и тя ми да'е целувка, и на Мероним

също, и ни накара и двамата да обещаем, че ш' се върнем след шес' дни.

На изток от Слуша не тръгна'ме нагоре по пътя за Кукуйхаеле, а пое'ме навътре, на юг, нагоре по потока Уаюлили, и аз познах поляната край водопадите Хиилауе, дет' бях сварил Кона да уби'ат тате преди пет-шес' години. Се'а тя беше обрасла, са'о следи от стари лагерни огньове бя'а я изгорили по средата. В плитчините на вира Хиилауе фанак с подаръка на Джонас две риби, че да и'аме храна за по'ече време. Валеше дъжд и потокът Уаюлили беше мно'о бурен, че да вървим по него, затуй се запромъкна'ме през захарната тръстика, да, пол'вин ден се мъчи'ме, докато излезем на хребета Кохала; на откритото ветро'ито място ни секна дъхът и през облаците видя'ме Мауна Кеа, по-висока от небето даже, да. Се'а, аз бях виждал и преди Мауна Кеа от Хонокаа, то се знае, 'ма е'на планина, дет' се каниш да изкачиш, не е същата кат' оная, дет' ня'а я изкачваш. Тая не е 'убава, не. Помълчиш ли за малко, я чу'аш. Тръстиката се разреци и се смени със су'и борове, и фана'ме пътя на Древните за Уаймеа. Няколко мили измина'ме по тоя древен напукан път и срещна'ме ловец, дет' залагаше капани за кожи, и него'ото весело куче, те си почи'аха край е'но пресъхващо езерце. Стариат Янаги го зовяха и дробовете му бя'а толко'а скапани, че си рекох, че още малко и младият Янаги ш' поеме семейното дело. Реко'ме, че сме билкари и с'бираме ценни растения, и Янаги може да ни е по'ярвал, пък може и да не е, 'ма размени с нас гъбени питки срещу скална риба и ни предупреди, че град Уаймеа веч' не е толко'а приветлив кат' е'но време, се'а Кона ту командвали, ту биели и не мо'ело чо'ек да познае 'га как ш' се държат.

На около е'на миля на изток от град Уаймеа чу'ме тропот на подковани копита и начаса скочи'ме и се скри'ме край пътя. Трима бойци Кона на черни жребци и тяхното конярче на пони мина'а покрай нас в галоп. Обзе'а ме омраза и страх и ми се прищя да ги нанижа кат' скариди на шиш, 'ма по-бавно. Момчето, рекох си, мо'е да е Адам, 'ма аз 'секи път си го мислех т'ва за младите Кона, те носе'а шлемове и аз не мо'ех да видя мно'о 'убаво, не. Оттога'а нататък не говоре'ме мно'о, 'щот' говора ни мо'еха да го чуят шпиони, дет' не ги виждаш. Се'а тръгна'ме на юг през храсталака, докато излязо'ме на един широк

път. За широкия път бях чувал от разказвачи, и ей ти го на, открит, дълъг, равен, зас'лан с камъни. Между тях прораства'а фиданки и храсти, 'ма туй ветро'ито място беше чудно и диво. Мероним рече, че на езика на Древните то се викало Летище и там пускали котва техните летящи лодки, да, били кат' дивите гъски в блатата Пололу. Не го прекоси'ме на ширина, не, заобиколи'ме го, 'щот' ня'аше прикритие, ръ'йш ли.

По залез опна'ме палатка в е'на обрасла с кактуси долчинка и 'га се стъмни, аз запалих огън. Самотен се почу'ствах тъй далече от мойто семейство в Долината, 'ма в тая ничия земя маската на Мероним 'зе да пада и аз я виждах по-ясно от'сяко'а преди. Попитах я направо: „К'ъв е той, Целият свят, чуждите земи оттатък океана?“

'Ма маската й още не беше 'сичката паднала. „Ам' ти как си мислиш?“

И аз й разпра'их как си предста'ям местата от старите книги и картини в школото. Земи, дет' Падението нивгаш не е падало, градове, дет' са по-големи от целия Голям остров и кули с мно'о звезди и слънца, грейнали по-високи даже от Мауна Кеа, заливи, дет' има не са'о един Кораб на Предвидците, 'ми милион, Хитри сандъци, дет' готвят 'убаво ядене, по'ече, отколкот' 'сички мо'ат да изядат, Хитри тръби, дет' изли'ат по'ече пиво, отколкот' сички мо'ат да изпият, места, дет' е вечна пролет и ня'а болести, ня'а бой и ня'а робство. Места, дет' 'сичките са 'убави чистородни и жи'еят до сто и пе'десе години.

Мероним си придърпа од'ялото около нея. „Моите родит'ли и тя'ното поколение вярва'а, че нейде оттатък океаните подир Падението са останали здра'и цели градо'е на Древните, също кат' тебе, Закри. Стар'времските имена им разпалва'а въображен'ето... Мелбън, Оркланд, Йо'бург, Буенас Йербс, Мумбай, Синг'пур.“ Корабната жена ме учеше на ра'оти, дет' ни един Чо'ек от Долините нивгаш не ги беше чу'ал, и аз слушах със 'сички сили и мълчах. „Най-сетне, пет дес'тилетия след кат' моят народ е стигнал на Предвидене, ний пак пусна'ме на вода Кораба, дет' ни беше докарал там.“

Далече-далече кучета динго вие'а за 'ора, дет' скоро ш' умрат, и аз се молах на Сонми туй да не сме ние. „Моите 'ора намерили градо'ете там, дет' им обеща'али старите карти, 'ма мъртви и разрушени градо'е, погълнати от джунглата градо'е, разядени от

чумата градо'е, 'ма ник'ва следа от живите градо'е от техните копнежи. Ний, Предвидците, не вярва'ме, че наш'ят мъждукащ пламък на цив'лизац'ята се'а е най-яркият в Целия свят, и година след година отплава'ме 'се по-надалеч и по-надалеч, 'ма тъй и не намери'ме ни един по-ярък пламък. Така'а самотност ни обфана. Тако'а ценно време за две 'иляди чифта ръце! Кълна се, ня'а по'ече от няколко места по Целия свят, дет' да притежа'ат Хитрината на Деветте долини.“

Кат' чух тия думи, те предизвика'а у мене е'новременно тревога и гордос', кат' да бях станал тате, сякаш тя и аз не бя'ме толко'а различни, колкот' бог и вярващ, не.

На втория ден пуфка'ите облаци припка'а кат' зайци на запад и онуй ми ти змийско подветрено слънце журеше силно и горещо. Лоче'ме вода кат' китове от ледените и пепеляви ручеи. 'Се по-нависоко се изкачва'ме, към 'се по-'ладен въздух, докат' спря'а вече да ни 'апят комари. Сухи и 'илави гори бя'а кат' разрязани от откоси черна, остра кат' бръснач лава, изригната и изплюта от Мауна Кеа. По тия каменни поля се влаче'ме бавно кат' охлюви — закачиш ли са'о леко някой камък, и пръстите ти бърже се разкървавя'аха, затуй аз си омотах обувките и ръцете с ивици кора и напра'их същото за Мероним. Нейните стъпала се покри'а с мазоли, 'щот' отдолу не бя'а толкоз загрубели кат' моите стъпала на козар, 'ма тая жена не беше ревла, не, к'вато и да беше иначе. Опна'ме палатката в е'на бодлива-трънлива гора и лепкавата мъгла скри лагерния ни огън, 'ма скриваше и 'сички, дет' мо'еха да се промъкват към нас, и аз се изнервих. Телата ни бя'а съсипани от умора, 'ма на умовете ни още не им се спеше и затуй разговаря'ме, докат' ядя'ме. „Тебе вярно ли не те е страх — рекох аз и вдигнах палец нагоре, — че мо'ем да срещнем Джорджи, кат' стигнем върха, също кат' Труман Нейпс?“

Мероним рече, че времето мно'о по'ече я плашело.

Казах к'вот' си мислех: „На тебе не ти се вярва, че той е истински, нъл'?“

Мероним каза, че Стария Джорджи за нея не бил истински, не, 'ма за мен си мо'ел да е истински.

„Тога'а кой — попитах аз — е напра'ил Падението, кат' не е Стария Джорджи?“

Един-два сърцетупа няк'ви злокобни птици, дет' не ги знаех к'ви са, си разпра'яха новини в мрака. Предвидящата отвърна: „Самите Древни са напра'или своето си Падение“.

Оф, тия нейни думи бя'а кат' въже от дим. „'Ма нали Древните са и'али Хитрината!“

Помня, че тя рече: „Да, Хитрината на Древните се е спра'яла с болестите, с разстоянията, със семената и пра'ела чудесата да са нещо обикно'ено, 'ма с е'но не се спра'ила, не, с жаждата в сърцата чо'ешки, да, с жаждата за още“.

„За още к'во? — попитах аз. — Древните са и'али 'сичко!“

„О, 'ми още неща, още 'рана, по-бързи скорости, по-дълъг жи'от, по-лек жи'от, по'ече власт, да. Се'а Целият Свят е голям, 'ма не е бил доста'чно голям за таз жажда, дет' карала Древните да порят небесата, да кипват моретата, да тро'ят земята с полудели атоми и да пра'ят магарии с гнили семена, и тъй се родили нови чуми, и бебоците 'зели да се раждат уроди. Най-накрая, първом полека, после бърже, държа'ите се сринали до варварски племена и Дните на цив'лизац'ята се свършили, са'о останали няколко дипли и джобчета тук-таме, дет' догарят последните й въглени.“

Попитах що Мероним нивгаш не е разпра'яла тая история в Долините.

„'Ората от Долините не щат да чуят — отвърна тя, — че чо'ешката жажда е родила цив'лизац'ята, 'ма същата чо'ешка жажда я, е убила. Аз го знам от други племена в странство, дет' съм живяла при тях. Понявгаш, кат' ка'еш някому, че него'ите вярвания не са верни, той си мисли, че му казваш, че жи'отът му не е истински и че истината му не е истинска.“

Да, сигур' беше права.

На третия ден небето беше ясно и синьо, 'ма краката на Мероним бя'а кат' медузи и затуй аз мъкнах 'сичко на гърба си, освен чантата с нейните неща. Изкачи'ме се по планинския склон към южната страна, дет' белезите на Древните се изкачва'а на зигзаг към върха. Къде пладне Мероним си почина, пък аз събрах доста'чно дърва за цели два огъня, 'щот вече бя'ме сред последните дървета. Докат' гле'ахме надолу към склоновете на Мауна Лоа, мерна'ме конен отряд по Пътя

на Седлото — бя'а Кона, металът им лъщеше на слънцето. Ний бя'ме толко'а високо горе, че конете им бя'а големи колкот' термити. Прищя ми се да ги смажа тия диваци помежду палеца и показалеца си и да си отрия мръсотията в панталона. Молах се на Сонми ни е'ин Кона да не свърне по тоя Път към Върха, 'щот' имаше 'убави места за засади, пък с Мероним не мо'ехме да се съпротивля'аме ни силно, ни дълго, чини ми се. Как да е, не видях ник'ви следи ни от копита, ни от палатки.

Дърветата се свърши'а и вятърът заду'а по-силно и свирепо, не носеше лъх ни от дим, ни от земя, ни от тор — са'о фин, фин прах. И птици се вижда'а по-рядко на тия голи, обрасли с ниски храсталаци склонове, са'о мишелови кръжа'а високо горе. Привечер стигна'ме до няколко скупчени сгради на Древните, за коит' Мероним рече, че били селище на 'строноми — туй били жреците на Хитрината, дет' четяли по звездите. В туй село никой не беше жи'ял след Падението и по-пусто място аз не бях виждал. Ни вода, ни пръст, пък нощта падна, оф, зъбата и студена, и затуй се обляко'ме дебело и запали'ме огън в е'но празно жилище. Пламъците танцува'а със сенките по тия недолюбени стени. Притесня'ах се за изкачването на върха на другия ден, та затуй отчасти да си заслепя разума, попитах Мероним дъл' Настоятелката е права, кат' разпра'я, че Целият Свят лети около слънцето, или пък 'Ората от Хило са прави, кат' разпра'ят, че слънцето лети около Целия свят.

„Настоятелката е съвсем права“ — рече Мероним.

„Тогаз 'начи истинската истина е по-различна от привидната истина?“ — попитах аз.

„Да, обикно'ено е тъй — помня, че каза Мероним — и затуй истинската истина е по-ценна и по-рядка даже от диамантите.“ Лека-полека сънят я обори, 'ма моите мисли ме държа'а буден чак докат' е'на мълчалива жена дойде и седна край огъня, и 'зе тихо да кашля и трепери. 'Ко съдех по нейната огърлица от раковини каури, тя беше рибарка от Хоному, и 'ко беше жива, щеше да е мно'о сочна, ня'а спор. Жената разпери пръсти и ги пъхна в огъня, и те се превърна'а в най-'убавите бронзови и рубинени листенца, 'ма тя са'о въздъхна, по-самотно от птица в клетка, спусната в кладенец, ръ'йш ли, пламъците въ'ще не мо'еха да я сгреят. В очните орбити и'аше парченца чакъл вместо очи и аз се зачудих дъл' не изкачва Мауна Кеа, че да даде на Стария Джорджи най-сетне да й приспи душата с каменен сън.

Мъртвите 'ора чу'ат мислите на живите и тая удавница рибарка ме погледна с чакълчетата си и кимна: „Да“; и извади лула за утеха, 'ма аз 'ич не й поисках да си дръпна. Подир мно'о време аз се събудих, огънят беше 'зел да угасва и пълната с камъни Хоному си беше отишла. По земята ня'аше следи, 'ма първите един-два сърцетупа усещах миризмата от дима на лулата й. Видиш ли, мислех си, Мероним знае мно'о за Хитрината и за жи'ота, 'ма 'Ората от Долините знаят по'ече за смъртта.

Щом пукна четвъртата зора, заду'а вятър не от тоя свят, не, той изкривя'аше оная жестока и звънли'а светлина и стягаше 'оризонта, и през 'сичкия брезент и кожи изтръгваше думи от устата и топлина от тялото. Пътят към върха от 'строномското село беше мно'о разбит и изро'ен, да, голе'и парчета се свлича'а надолу и ня'аше ни листа, ни корени, ни даже мъхове, са'о суха измръзнала пръст и камънаци, дет' деря'а очите ни кат' побъркана жена. Наш'те обувки от Долината вече се бя'а изпокъсали и затуй Мероним извади по чифт Хитри Предвидски ботуши, напра'ени от н'ам к'во, 'ма мно'о топли и меки, и здрави, та да мо'ем да продължим. Четири-пет мили по-нататъка земята се заравня'аше и вече чо'ек не се чу'стваше кат' да е напред планина, 'ми по'ече кат' мравка на маса — и'аше няк'ва равнина, дет висеше в нищото между свето'ете. Най-подир къмто пладне сви'ме зад един завой и аз хлъцнах от потрес, 'щот' там беше оградата, точно както разпра'ял Труман, 'ма зидовете й не бя'а високи колкот' секвоя, не, по'ече колкот' смърч. Пътят водеше пра'о към стоманената порта, да, 'ма неповредените стени не бя'а толко'а безкрайно дълги, не, за четвърт от сутринта мое'ше чо'ек да ги обиколи. Се'а, вътре в оградата в'ъз издигната земя се вижда'а куполи на храмове, да, най-тайнст'ните сгради в Ха-Уай или в Целия свят, кой знае? 'Ма как мо'ехме да се доберем до тях? Мероним погали величест'ната врата и измърмори: „Тря'а ни проклета мощна светка'ица и гръм, че да я изтръгне от пантите, да.“ 'Ма извади от чантата си не светка'ица и гръм, не, 'ми е'но Хитро въже, тако'а, дет' Предвидците ги разменя'а понявгаш, тънко и леко. Над стоманената врата стърча'а две стълбчета и тя се помъчи да метне примка на е'ното. Вятърът беше по-сръчен от нейния мерник, 'ма после се проб'ах и аз и го закачих още от първия път, и се заизкачва'аме по стената на Стария Джорджи, кат' прифаща'ме въжетото ту с е'на ръка, ту с друга ръка.

Вътре в туй страхо'ито място на върха на света, ей, вятърът стихна кат' в окоето на ураган. Слънцето тука, толкоз високо, ревеше оглушително, 'ми да, ревеше и от него струеше времето. Вътре зад стената ня'аше ник'ви пътеки, са'о мильон скали, също кат' в историята на Труман Нейпс — т'ва бя'а телата на пълните с камъни и обездушени, и аз се зачудих дъл' Мероним ил' аз, ил' и двамата до мръкване ш' станем на камъни. Десет-дванайсет храма ни чака'а тук и там, бялосребристи и златистобронзо'и, с тантурести тела и с кръгли корони, и по'ечето без прозорци. Най-близкият беше са'о на стотина крачки и ние тръгна'ме първо към него. Попитах дъл' тука Древните са се кланяли на тяхната Хитрина.

Мероним, коя' се дивеше също кат' мене, рече, че туй не били храмове, не, 'ми о'серватории, дет' Древните изуча'али планетите и луните, и звездите, и пространст'то помежду им, че да разберат 'де почва и 'де свършва 'сичко. Ний пристъпва'ме внимателно между кривите скали. Около е'на видях строшени черупки от миди каури, к'вито носят Хоному, и разбрах, че туй ш' да е мойта гостенка от предната вечер. Вятърът довя гласа на моя прадыдо, що шъпнеше от мно'о, мно'о далече: „Юда“. Страшно, да, 'ма не чак да те шашне, 'щот' 'сичко на туй място беше страшно... „Юда.“ Не казах на Мероним.

Как отвори тя вратата на оная о'серватория, не знам, тъй че 'ич не ме питайте. За един-два сърцетупа между она ми ти прашен и ръждив отвор на вратата и нейния оризон яйце се проточи нещо кат' пъпна връв. Се'а, аз бях зает да вардя двама ни от 'битателите на туй оградено място. Шъпотът на дядо ми 'зе да кълне разни пол'вини лица, дет' изчезва'а, 'га впериш поглед в тях. Разнесе се рязко съскане и тога'а вратата на о'серваторията се откряна. Оттам лъхна спарен и вкиснат въздух, 'се е'но дишан преди Падението, да, и сигур' точно тъй си беше. Влязо'ме вътре и к'во да видим?

Не е 'ич лесно да се опише така'а Хитрина. Там и'аше таки'а ра'оти, дет' на Ха-Уай не ги и помним, та затуй и имената им не помним, да, почти нищо не мо'ех проумея там, вътре. Няк'ви блестящи

врати, бели подове и покриви, е'но огромно помещение, кръгло и дълбоко, пълно с е'на грамадна чиния, по-широка от десет чо'ека, налягали от край до край, дет' Мероним я нарече „радъотел'скоп“ и рече, че туй било най-надалеко виждащото око, дет' Древните нявга са го пра'или. И 'сичко беше бяло и чисто кат' одеждите на Сонми, да, ни е'но мръсно петънце освен тия, дет' ги довяко'ме ний с наш'те обувки. Маса и столо'е стоя'а наредени в кръг и чака'а някой да седне на тях по балконите, напра'ени от стомана, и затуй стъпките ни отеква'а кат' гонг. Даже Корабната жена се смая от почуда от 'сичката тая съвършена Хитрина. Тя пока'аше на своя оризон 'сичко, дет' го вижда'ме. Оризонът светкаше и мъркаше и няк'ви прозорчета светва'а и угасва'а. „Запаметя'а мястото“ — обясни Мероним, 'ма аз не разбрах мно'о добре и попитах к'ва е истината за туй ми ти Хитро яйце.

Мероним постоя тъй един сърцетуп и пийна е'на глътка пиво от своята манерка. „Оризонът е и мозък, и прозорец, и памет. Него'ият мозък ти позволя'а да пра'иш ра'оти кат' да отключваш врати на о'серватории, нъл' видя преди малко. Прозорецът ти да'а да прика'аш с други оризони далече-далече. Паметта ти позволя'а да видиш туй, дет' оризоните в миналото са го видели и чули, и пази от забра'яне онуй, дет' моят оризон го вижда и чува.“

Срам ме беше да напомня на Мероним, че съм ровичкал, да, 'ма 'ко не бях попитал тога'а, мо'еше нивга по'ече да не ми се отвори така'а възможност, та затуй попитах: „Светецото 'убаво момиче, дет' го видях в тоз... оризон преди... то памет ли беше ил' прозорец?“

Мероним се подвоуми. „Памет.“

Попитах я дъл' момичето е още живо.

„Не“ — рече Мероним.

Попитах дъл' е било от Предвидците.

Тя се подвоуми и отвърна, че се'а искала да ми каже 'сичката истина, 'ма другите 'Ора от Долината ня'ало още да са готови да я чуят. Заклех се в иконата на тате, че ня'а да кажа нищо, не, на никого. „Мно'о добре. Туй беше Сонми, Закри. Сонми, уродливо роденото чо'ешко същес'во, дет' предците ти са по'ярвали, че е вашият бог.“

Сонми е била човек кат' тебе и мене? Нивгаш ня'аше си го помисля, нит' Настоятелката беше изричала нявгаш така'а дивотия, не. Сонми беше родена от бог на Хитрината на име Дарвин, тъй вярва'ме

ний. К'во мислеше Мероним, тая Сонми на остров Предвидене ли беше живяла, ил' на Големия Остров?

„Тя се е родила и е умряла пре'и стотици години оттатък океана, на запад-сев'розапад — тъй рече Мероним, — на един полуостров, дет' се'а целият е опустошена земя, 'ма старото му име е било Неа Со Копрос, пък древното — Корея. Сонми живяла кратък, прекъснат от предателство жи'от, и чак след кат' умряла, 'зела да владее мислите и на чистокръвните, и на уродливо родените.“

От 'сичките тия зашеметителни новини мозъкът ми бръмна и се подпали, и аз вече напра'о не знаех в к'во да вярвам. Попитах к'во пра'и паметта на Сонми в орizona на Мероним подир толко'а стотици години.

Се'а видях, че Мероним съжاليا'а, задето е почнала да разпра'я, да. „Сонми била убита от вождо'ете на Древните, 'ма преди да умре, разпра'ила пред един орizon за своите постъпки и действ'я. Нейната памет се намира в моя орizon, 'щот' аз изуча'ах краткия й живот, та да ви разбирам по-добре вас, 'Ората от Долината.“

Затуй т'ва момиче ме е преследвало тъй. „'Начи съм видял няк'ъв Хитър призрак?“

Мероним рече: „Да. Закри, ний тря'а успеем да посетим мно'о сгради преди мръкване.“

Се'а, докат' прекося'ахме ограденото място към втората о'серватория, камъните 'зе'а да го'орят: „Оф, прав беше първия път за проклетата Предвидяща, братко Закри! Тя ти обръща вярата с главата надолу, отвътре навънка!“ Запуших си ушите, 'ма гласовете им мина'аха даже ей през тия ръце. „Тая жена спаси Кеткин са'о да ти размъти разума с дълг и чес'!“ И от формите, и от думите на камъните ме сви'аше коремът и аз стиснах здра'о зъби, та да не мо'а да отго'арям. „Тя души и дебне Хитрината на Големия остров, дет' по пра'о принадлежи на 'Ората от Долината!“ Пясъчните дяволи се промъква'а под клепачите ми. „Твоят тате ня'аше да позволи на е'на лъжкия другоземка да му спечели до'ерието, братле, ни да го използва кат' товарно муле!“ Тия думи бя'а толкоз верни, че не мо'ех въ'ще да възразя, и се препънах, и ме заболя.

Мероним ме подпря. Не й признах, че камъните я оплю'ат, 'ма тя беше видяла, че нещо не е мно'о наред. „Въздухът тука горе е рядък и воднист — рече тя, — затуй мозъкът ти мо'е страшно да огладнее и да напра'и туй шантаво място още по-шантаво.“

Стигна'ме втората сграда и аз се одрямах, докат' Предвидящата отваряше вратата. Оф, т'ва кресли'о слънце ми изпразваше главата. „Лукава е тя, дума да ня'а, Закри!“ Труман Нейпс Трети се беше покачил на своя камък. 'Ма Мероним даже не го чу. „На нея ли вярваш, или на своя си род? — подвикна ми той скръбно. — Твоите истини са'о «рядък и воднист въздух» ли са? 'Ми аз?“ Оф, на следващия сърцетуп си отдъхнах, тога'а вратата на о'серваторията се отвори. Духо'ете и техните остри кат' копия истини не мо'еха да вля'ат с нас вътре, рь'йш ли, сигур' Хитрината не ги пущаше.

Тъй откара'ме целия следобед, да. По'ечето о'серватории мно'о мяза'а на първата. Предвидящата отваряше, и'следваше мястото със своя си оризон и през по'ечето време напра'о ме забра'яше. Аз са'о си седях и дишах тоя изпълнен с Хитрина въздух, докат' свърши. 'Ма кат' краче'ме между сградите, разкри'ените камъни в хор ми вика'а: „Юда!“; и „То'арно муле!“; и „Корабен роб!“. Призраци на 'Ора от Долината ме зова'а през залепналите си замръзнали устни, да: „Тя не е от твоето племе! Даже не е с твоя цвят!“ И там и тога'а думите им звуча'а страшно разумно, тука и се'а го призна'ам.

Подозренията ме разяжда'а.

Ни един Предвидец нивгаш не е бил откро'ен с ни един Чо'ек от Долините и него ден аз разбрах, че и Мероним въ'ще не е различна. Докат' стигнем до последната сграда, камъните бя'а сменили цвета на синьото небе в тре'ожно кремъчно сиво. Мероним ми рече, че туй не е о'серватория, 'ми генератор, дет' пра'и Хитра магия, наречена 'лектричес'во, и тя движи 'сичкото туй място тъй, както сърцето движи тялото. Тя ахкаше пред машините и 'сичкото, 'ма аз са'о се чу'ствах глупав и предаден зарад' туй, че Корабната жена ме заслепи, откак' с лакти си проби път в мойто жилище. Не знаех к'во да пра'я, ни как да осуетя замислите й, 'ма и Джорджи си и'аше замисли, проклет да е.

Отвътре тоя генератор беше по-различен от дру'ите сгради. Жената от Предвидците напра'о засия от възторг, щом влязо'ме в кънтящите зали, 'ма аз — не. Видите ли, аз знаех, че ний не сме сами

там. Корабната жена 'ич не ми вярваше, то се знае, 'ма в най-голямото пространство, 'дет тихо стоеше грамадно желязно сърце, и'аше нещо кат' трон, заобиколен от масички с прозорчета и цифри, и 'сичко, и на тоя трон седеше умрял Древен жрец, прегърбен под е'ин сводест прозорец. Предвидящата тежко преглътна и се загле'а в него. „Главен 'строном сигур' — рече тя тихо, — мо'е да се е сам'убил тука, 'га е настъпило Падението, и запечатаният въздух да му е запазил тялото от разла'ане.“ Жрец крал, не вожд, рекох си аз, в такъв чу'ен дворец. Тя зафана да запамята'а със своя оризон 'сяка частица от туй обречено място, пък аз се приближих по'ече до тоя жрец крал от света на съвършената цив'лизац'я. Косата му беше е'на сплъстена, ноктите — закривени и от 'сичките години лицето му се беше сбръчкало и про'иснало, 'ма Хитрите му небесни дрехи си оста'аха разкошни и чудни, в ухото му и'аше сапфири и той ми заприлича на чичо Пчели — и'аше същия нос кат' зурла, да.

„Слушай ме, Чо'еко от Долините — заприка'а сам'убилият се жрец крал, — да, слушай. Ний, Древните, бя'ме болни от Хитрина и Падението беше нашият лек. Предвидящата не знае, че е болна, 'ма, оф, мно'о е болна.“ През оная стъклена арка се мята'а и обръща'а вълни от сняг и залива'а слънцето. „Приспи я, Закри, че инак тя и нейният род ш' докарат 'сичките им другоземски болести във ваш'те 'убави Долини. Аз ш' се грижа добре за душата й тука на туй място, не бой се.“ Корабната жена о'икаляше насам-натам с нейния Оризон и си тананикаше е'на приспивна песничка на Предвидците, на коят' беше научила Кеткин и Съси. Мислите ми тиктака'а. Да я убия не беше ли мно'о дивашко и варварско?

„Ня'а право, ня'а криво — учеше ме 'строномският крал, — ти са'о закриляш свойто си племе или го преда'аш, да, и'а са'о силна и слаба воля. Убий я, братле. Тя не е бог, тя е са'о кръв и вени кат' тебе и мене, кат' повторение на нас, Древните. Убий я, туй е твой дълг и ти го знайш.“

Рекох, че не мо'а, мълвата ш' ме заклеими кат' убиец и Настоятелката ш' свика събрание да ме пропъдят от Долините.

„О, помисли си, Закри — надсми'аше ми се кралят. — Помисли! От'де ш' разбере мълвата? Мълвата ш' рече: «Тая другоземка мно'ознайка пренебрегна наш'те предания и обичаи и отиде напук на тях на Мауна Кеа, и Закри Храбреца отиде с нея, 'щот' искаше да я

наглежда, 'ма излезе, че тя не била толко'а Хитра, колкот' си е мислила».

Минава'а сърцетупи. „Добре — най-сетне отвърнах аз мрачно, — ш' я понижа, 'га изле'ем навън.“ Жрецът крал се усмихна до'олно и по'ече нищо не рече. Най-накрая жертвата ме попита как се чу'ствам. „Добре“ — рекох аз, макар да бях нервен, ръ'йш ли, 'щот' най-голя'ото нещо, дет' бях уби'ал нявга, бя'а кози, и се'а се бях зарекъл да убия чо'ек, Предвидец. Тя каза, че тря'ало да тръгваме, 'щот' не искала да заседнем тука напред виелица, и ме изведе навън от генератора.

Отвън камъните се бя'а умълчали сред снега, натрупал до глезен. Е'на снежна буря си беше отишла, 'ма друга, по-голяма, се зада'аше, тъй ми се чинеше.

Тръгна'ме към стоманената врата, тя отпред, аз стиснал харпуна на Джонас, кат' му пробвах остротата на палеца си.

„Напра'и го се'а!“ — запо'ядваше ми 'секи камък убиец на Мауна Кеа.

Нищо ня'аше да спечеля от протакане, не. Ти'ичко се прицелих в тила на Предвидящата и, да се смили Сонми над душата ми, със 'сичка сила метнах хищното острие.

Не, не я убих, видите ли, в е'на частица от сърцетупа между прицел'нето и удара Сонми се смили над душата ми, да, извъртя ми прицела и острието фръкна високо над стоманената порта. Мероним тъй и не разбра, че без малко да й понижа черепа, 'ма аз със сигурнос' разбрах, че съм бил 'магьосан от дявола на Мауна Кеа, да, 'сички му знаем името, проклет да е.

„Видиш ли нещо там горе?“ — попита Мероним, след кат' ми проследи харпуна.

„Да — излъгах аз, — 'ма там ня'аше никой, т'ва са са'о фокусите на туй място.“

„Тръгваме си — рече тя, — тръгваме си веднага.“

Стария Джорджи беше надхитрен, ръ'йш ли, ня'аше как да я убия бърже без 'арпуна, 'ма той ня'аше се кротне да гле'а победата ми, не, позна'ах го аз туй дърто лука'о копеле.

Докат' се катерех по въжето с чантата, Мауна Кеа въздъхна с цяла гръд и заизригва снежен вихър, тъй че аз не мо'ех да видя ясно земята, и десет вятъра ни разкъсва'а лицата, и пръстите ми се вкочани'а от студа, и по средата на изкачването аз се 'лъзнах надолу и въжето ми изгори ръцете, 'ма накрая издрапах догоре и с болезнено ожулени и о'лузени длани издърпах чантата. Мероним не беше толко'а бърза, 'ма и тя не беше далече от върха на стената, когат' изведнъж времето спря.

Времето спря, да, пра'илно чухте. За Целия свят освен за мене и е'ин хитър дявол, да, знаете кой, дет' наперено крачеше покрай стената, времето просто... спря.

Снежинките увисна'а кат' точици във въздуха. Стария Джорджи ги отма'на встрани. „Опитах аз да се разбера с тебе, Закри, инатливо момче, се'а ш' тря'а изпълня 'сичките предупреждения и предсказания, и закани. Извади си ножа и прережи туй въже.“ Кракът му докосна въжето, за коет' се държеше замръзналата във времето Мероним. Вилицата брулеше измореното й лице и мускулите й се напруга'а да изкатери въжето. Отдолу — дващсет стъпки нищо. „Падането мо'е да не я убие, 'га пушна времето пак да тече — позна'аше ми мислите Стария Джорджи, — 'ма камъните долу ш' й прекършат гръбнака и краката и тя ня'а оцелее до края на нощта. Ш' й дам време да поразмисли за прегрешен'ята си.“

Попитах го 'що той сам не 'земе да убие Мероним.

„'Що-'що-'що? — надсмя ми се Стария Джорджи. — 'Щот' искам ти да го напра'иш, ето 'що-'що-'що. Виж се'а, 'ко не отрежеш туй въже, кат' минат три луни, твойто най-мило семейство ш' умре, кълна се! Кълна се. Тъй че и'аш избор. От е'на страна, и'аш твойта Храбра майчица, Силната Съси, Умния Джонас, Сладката Кеткин, 'сичките мъртви. Закри Страхли'еца ш' продължи да живеи и разкаянието ш' го гложди чак до сетния му ден. От друга страна, и'аш са'о е'на мъртва другоземка, за коят' никой ня'а тъжи. Четир'ма, дет' ги обичаш, срещу е'на, дет' не я обичаш. Мо'а даже да върна с магия Адам от Кона.“

Ня'аше как да изклинча от туй. Мероним тря'аше да умре.

„Да, ня'а клинчене, момче. Броя до пет...“

Извадих си ножа. Е'но семенце покълна и покара през кората на мойта памет, и туй семенце беше дума от тия, дет' Джорджи ги изрече

преди малко: „предсказания“.

Бърже фърлих ножа подир 'арпуна и изгле'ах тоя ми ти дявол в ужасните очи. Той се зачуди и замая, и в умиращата му усмивка и'аше цяла кофа мрачни значения. Заплюх го аз, 'ма плюнката ми се върна при мен кат' бумеранг. 'Що? Да н' се бях побъркал и превъртял?

Стария Джорджи напра'и голя'а грешка, ръ'йш ли, кат' ми припомни за моите предсказания от Нощта на съновиденията. „Колкот' и да ти гори ръцете, не режи въжето.“ 'Зех го решението — видите ли, ръцете ми горя'а, 'начи туй беше въжето, дет' Сонми ми беше заръчала да не режа.

Ножът ми дрънна на земята и времето потече, и милион ръце и писъци на оная дяволска виелица ме връхлита'а и удря'а, 'ма не мое'ха ме метнат от оградата, не, някак издърпах Мероним и тъй успях да сляза с нея от другата страна без ни е'ин счупен кокал. Опира'ме се на тая беснееща 'ем бяла, 'ем тъмна снежна буря и вървя'ме обратно към селото на 'строномите, залита'ме и се препъва'ме, и стигна'ме там премръзнали до смърт, 'ма там по милостта на Сонми ни чака'а сухи дърва и аз успях някак си тога'а да разпаля огън и се кълна, че тоя огън пак ни спаси живота. Разтопи'ме лед на вода и си размрази'ме кокалите, и си изсуши'ме кожусите, доколкот' можа'ме. Не проговори'ме, бя'ме твърде премръзнали и изтощени. Дали съжаля'ам, че отблъснах проклетия Джорджи?

Не, ни тога'а, ни се'а. С к'вато и цел Мероним да се беше качила на оная проклета планина, 'ич не вярвах, че тя нявгаш ш' предаде Чо'ек от Долините, не, вдън сърцето си не вярвах, пък онуй, дет' го стори'а Кона в Долините, щеше и без туй рано или късно да се случи. В оная първа нощ, 'га се върна'ме от върха, туй беше още в бъдещето. Мойта приятелка даде и на двама ни лечебни камъчета след ядене и заспа'ме същия сън без сънища кат' 'строномския крал.

Се'а, връщането в Долините и то не беше лятна раз'одка, не, 'ма не му е времето тая вечер да разпра'ям тез приключения. С Мероним не прика'ахме мно'о, докат' слиза'ме, се'а ни свързва'а няк'во доверие и разбиране. Мауна Кеа беше напра'ила 'сичко по проклетите си сили да ни убие, 'ма ние оцеля'ме заедно. Аз разбирах, че тя е далече-далече от своето семейство и род, и сърцето ме болеше зарад' нейната самота.

Подир три вечери Авел ни посрещна в свойто гарнизонно жилище и прати вест на Бейли, че сме се върнали. 'Сички има'а са'о един въпрос: „К'во видя'те там горе?“ Беше самотно и тихо, отворьцах им аз, и и'аше храмове на загубената Хитрина и кокали. 'Ма думица не обелих за 'строномския крал, нит' за онуй, дет' Мероним ми каза за Падението, и осо'ено за мойта препирня със Стария Джорджи, не, не и преди да минат мно'о години.

Разбрах и що Мероним не е разпра'яла цялата истина за остров Предвидене и за нейното племе. 'Ората вярват, че светът е устроен еди-как си, и кат' им ка'еш, че не е тъй, покривът се срива в'ъз главите им, пък може би и в'ъз твойта.

Старата Мама Мълва разгласи новината, че Закри, дет' се е върнал от Мауна Кеа, не е същият Закри, дет' се е качил, и туй си беше доста вярно сигур', ня'а пътешес'вие, дет' да н' те промени никак си. Брат'чед ми Кобъри призна, че майките и татковците от 'сичките Девет долини предупреждавали щерките си да н' се задя'ат със Закри от жилището на Бейли, щот' мислели, че съм сключил сделка със Стария Джорджи, щом съм избягал от онуй страховито място с душата си вътре в черепа, и макар туй да не беше съвсем вярно, не беше и съвсем невярно. Джонас и Съси вече не ми се надсмива'а кат' е'но време. 'Ма мама се разрева, кат' ни видя у дома, и ме прегърна: „Моят малък Закаман“; и козите ми се зарадва'а, пък Кеткин въо'ще не се промени. Тя и нейните братя в школото измисли'а нова игра, „Закри и Мероним на Мауна Кеа“, 'ма Настоятелката им нареди да не я играят, 'щот понявгаш, 'га чо'ек се престру'а, мо'е да промени същест'уването си. Чудна игра била, разпра'яше Кеткин, 'ма аз не щях да й науча нит' правилата, нит' края.

Лека-полека и последната луна на Мероним в Деветте долини се закръгли и до'де време за размяната в Хонокаа, най-голя'ото събиране на народите от Наветрената страна, са'о веднъж годишно се с'бира'ме под жетварската луна, и затуй мно'о дни наред се труде'ме здра'о — тъча'ме од'яла от козя вълна, дет' бя'а най-добрата стока за размяна на наш'то жилище. Се'а, след кат' уби'а тате, пътува'ме за Хонокаа на групи по десет и по'ече души, 'ма нея година бя'ме двойно по'ече зарад' спец'ялните стоки на Предвидците, дет' ги получи'ме

благодарение на туй, че подслони'ме Мероним. И'аше ръчни колички и товарни мулета за 'сичкото сушено месо и кожи, и сирене, и вълна. Уймоуай и Роузис щя'а да разменят билки, дет' не растя'а покрай Долините, 'ма по онуй време Роузис се любеше с Кобъри и аз ня'ах нищо против. Желаех на брат'чед си късмет, 'щот късмет щеше да си му тря'а, 'ма също и камшик, и железен гръб, и 'сичко останало.

Докат' мина'ахме Слушанския брод, тря'аше да понеса гледката на новите камъни, дет' пътниците ги полага'а на могилата на тате, според нашия обичай — тате и'аше куп приятели и братя, дет' искрено го обича'а. Горе на Мауна Кеа оня ми ти дявол си точеше ноктите на е'ин точиларски камък, та да се нагости с тоя бъзлив лъжец, да. Подир Слуша идеше зигзагът нагоре към Кукуйхаеле. Е'на ръчна количка се счупи и се преобърна, толкоз бавно се придвижва'ме, да, пладне отдавна беше преваляло, 'га стигна'ме до затътеното селце от далечната страна. Ний, младите, се изкатери'ме на кокосовите дървета да накъсаме ядене, и 'сички се зарадва'а на туй мляко, то се знае. Докат' трамбова'ме на юг по неравния път на Древните към град Хонокаа, океанският бриз задъха свежо и ни по'дигна духа, и заразправя'ме истории, че да съкратим дългия път — разказвачът седеше заднишком на най-предното магаре, та 'сички да мо'ат да чу'ат. Род'рик разпра'и Приказката за Рудолф, крадеца на кози с червения пръстен, и за страшното копие на Железния Били, пък Уолт изпя любовна песен: „Ох, Сали от Долините, ох“, макар че го замеря'ме с пръчки, 'щот пеенето му съсипа тая весела песничка. После чичо Пчели помоли Мероним да ни разпра'и някоя история на Предвидците. Тя се подвоуми един-два сърцетупа, после рече, че приказките на Предвидците прели'ат от съжаления и чу'ство за загуба, затуй не предвеща'ат нищо 'убаво в такъв слънчев следобед преди Деня на размяната, 'ма мо'е да ни разпра'и е'на история, дет' я била чула от жител на изгорените земи в е'но далечно-далечно място, наречено Панама. 'Сичките се съгласи'ме, тъй че тя възседна първото магаре и ни разпра'и кратка и сладка приказка, дет' ш' ви я разпра'я се'а, тъй че млъкнете 'сичките, седнете и кроту'айте и някой да ми донесе още е'на чаша пиене, че ми пресъхна и залепна гърлото.

По времето, 'га се случило Падението, чо'еците забра'или как се пали огън. О, мно'о на зле тръгнаха ра'отите, да. Стъмнело ли се, 'ората не виждаха нищо, до'дела и зимата, нищо не мо'ели да стоплят, до'дело ли утрото, не мо'ели нищо да опекаат. Тога'а отишло племето при Мъдреца и рекло: „Мъдрецо, помогни ни, виж, забра'или сме как се пали огън и, ох, горко ни, и 'сичко там.“

Тога'а Мъдрецът повикал Гарвана и тъй му рекъл: „Прелети през безумния и бурен океан до Могъщия вулкан и на гористите му склонове намери дълга пръчка. 'Земи тая пръчка в човката си и влез в гърлото на Могъщия вулкан, и я топни в езерото от пламъци, дет' клокочи и плюе на онуй огнено място. После дон'си горящата пръчка обратно тука, в Панама, та 'ората отно'о да си спомнят огъня и да си спомнят пак как се пали“.

Гарванът послушал Мъдреца, прелетял над безумния и бурен океан и накрая видял как Могъщият вулкан пуши не мно'о далече. Спуснал се той с кръжене на гористите му склонове, клъвнал е'на трънка, напил се с вода от студен ручей, оста'ил морните си криле малко да починат и затърсил наоколо дълга боро'а пръчка. Е'но, две, три, и литнал Гарванът нагоре с пръчка в човката, и после тая бе'страшна птица се стрелнала надолу в сярното гърло на Могъщия вулкан, да, и в последния сърцетуп плеснала с криле и топнала боро'ата пръчка в разтопения огън, пуф-ф-ф-ф-ф, и тя пламнала! Излетял Гарванът нагоре през жаркото гърло и полетял с горящата пръчка в човката си, да, литнал той към дома, кат' пляскал тежко с криле, пръчката горяла, дните мина'али, сипела се градушка, облаците чернеели, оф, огънят ближел пръчката 'се по-нагоре, димът му лютял на очите, перата му припуквали, човката му горяла... „Боли! — изграчил Гарванът. — Боли!“ Се'а, фърлил ли той пръчката или не? Помним ли ний как се пали огън или не?

„Вижте се'а — рече Мероним, яхнала отзад напред първото магаре, — тука не иде реч ни за Гарвани, ни за Огън, 'ми за туй как ний, чо'еците, сме се сдобили с нашия дух.“

Не е речено, че в тая приказка има цяла торба смисъл, 'ма аз я запомних завинаги, пък и понявгаш се случва тъй, че по-малкото смисъл излиза по'ече. Как да е, денят угасваше сред накъсани облаци, пък на нас ни оста'аха още няколко мили до Хонокаа, затуй опна'ме палатките за през нощта и фърли'ме зарове кой да варди, р'йш ли,

времената бя'а тежки и ний не щя'ме да риску'аме да ни нападнат из засада. Аз фърлих две шесторки, 'начи може пък късметът ми да беше тръгнал на опра'яне, тъй си рекох, к'ват' съм играчка в ръцете на съдбата, да, к'вит' сме 'сички ние.

Хонокаа беше най-оживеният град в сев'роизточната част на Наветрената страна, ръ'йш ли, Древните го бя'а построили доста'чно високо, че да оцелее от океанския прилив, не кат' пол'вината Хило, не и кат' Кона, дет' се наводня'аха през по'ечето луни. 'Ората от Хонокаа бя'а главно търговци и занаятчии, о, те се кланя'а на Сонми, 'ма хитро си дяля'а шансовете и се кланя'а и на боговете на Хило, та затуй ний от Долините ги смята'ме за полудиваци. Вождът им го вика'а Сенатора, той и'аше по'ече власт от наш'та Настоятелка, да, и'аше армия от дес'тина-петнайсе мъже побойници със страшни копия, дет' ра'отата им беше да налагат волята на Сенатора, и никой не го избираше Сенатора, не, властта по варварски се преда'аше от татко на син. Хонокаа беше почти е'накво далече за 'ората от Хило и Хоному, пък и за 'Ората от Долините, и за Мукини, преди да ги поробят, и за племената от хълмовете по-навътре. Градските стени, дет' ги бя'а построили Древните, бя'а вдигнати наново, пък отнесените покриви ги попра'яха редовно, 'ма пак мо'еше да се раз'одиш из тесните ветровити улици и да си предста'иш летящи каяци и каруци без коне да сноват насам-натам. Последно, там беше и залата за размяна, грамадна просторна сграда, дет' Настоятелката ни разпра'яше, че нявгаш се викала църква и там се кланяли на древния бог, 'ма знаенето за тоя бог се било загу'ило по време на Падението. Църквата и'аше здра'и стени и красиви цветни стъкла и се намираще наред буйна зеленина с мно'о каменни плочи за обори — за овце и кози, и свине, и 'сичко. По време на размяната стражите на Сенатора варде'а градските порти и складове и освен туй има'а тъмница с железни решетки. 'Манит' един войник нивгаш не се заяждаше с търговец, освен 'ко не краде или не наруша'а мира и закона. В Хонокаа има по'ече закони, отколкот' на 'сички места на Големия остров, освен в Деветте Надиплени долини, стру'а ми се, макар че законът и цив'лизац'ята не са винаги е'но и също, не, вижте ги Кона, имат си закони на Кона, 'ма в тях ня'а и капка цив'лизац'я.

На тая размяна ний, 'Ората от Долините, напра'ихме мно'о добра търговия и за нас си, и за Общите земи. Двайсе' чувала ориз от племената от хълмовете получи'ме за брезентите на Предвидците, аха, и крави, и кожи от Чифлика на Паркър срещу металните изделия. На никого не каза'ме, че Мероним е другоземка, не, кръсти'ме я Отери от жилището на Отшелника горе над дерето в долината Пололу, Отери билкарката, уродливо родена, 'ма с късмет, тъй разпра'яхме, та да обясним 'що е с черна кожа и бели зъби. За нещата от Предвидците реко'ме, че са нови находки, дет' сме ги намерили струпани в е'но скривалище, макар че никой нивгаш не пита: „Та, от'де ги имате тия ра'оти?"; кат' очаква да чуе честен отговор. Извън Деветте долини Старата Мама Мълва си държи плямпащата уста затворена и Та един разказвач на име Лъвове ме попита дал' съм същият Закри от долината Елепайо, дет' изкачил Мауна Кеа миналата луна, мно'о се зачудих. „Да — рекох, — аз съм Закри от тая Долина, 'ма не мразя толко'а живота, че да ида чак до върха на тая планина, не.“ Рекох, че съм 'одил да с'бирам ценни листа и корени с мойта леля от миналия живот Отери, 'ма не сме се качвали по-нависоко от там, дет' свършват дърветата, не, и 'ко той е чул нещо друго, 'ми, аз съм тука и му казвам, че грешно е чул. Лъвове говореше доста дружелюбно, 'ма кога брат ми Харит ми рече, че е виждал Лъвове и Брадатия Лиъри да си шушукат нещо в е'на задимена уличка без изход, реших да разпра'я за него на Настоятелката, 'га се приберем, да видя тя к'во мисли. Лиъри винаги ми е намирисвал на плъши задник и са'о след няколко часа щях да разбера колко, 'ма колко прав съм бил.

Двамата с Мероним размени'ме 'сичката наша предена козя вълна и од'яла, и 'сичко доста бързо, да, аз получих е'ин чувал 'убаво кафе от Манука, няколко пластмасо'и тръби в добро състояние, 'убав овес и торби със стафиди от е'но черничко момиче от Колеколе, и още разни ра'оти, дет' веч' ги не помня. Народът на Колеколе не е толко'а дивашки, стру'а ми се, макар че си погребват умрелите под същите дълги къщи, дет' живеят и живите, 'щот' вярват, че там ня'а са толко'а самотни. После помогнах малко за наш'та размяна от Общите земи, пък после се раз'одих тук-таме, поприка'ах с някои околни търговци, диваците не са 'сичките лоши 'ора, не. Научих, че 'ората от Макензи са си измислили няк'ъв бог акула и му принасят в жертва заклани овце без крака в залива. Чух и мно'о истории за нападения на Кона на изток

от обичайните им ловни полета, дет' помрачи'а душите и умовете на 'сички ни. Натъкнах се на е'на тълпа зяпачи, скупчени около някого, промъкнах се по-наблизо и видях Мероним, или Отери, да седи на е'но столче и да рису'а лицата на 'ората, да! Тя разменяше тия рисунки за няк'ви дрънкулки или нещо дребно за 'апване, и 'ората мно'о се радва'а и гледа'а смаяни как лицата им се появя'ат отнийде връз хартията, и 'се по'ече 'ора се събира'а там и вика'а: „После мене! После мене!“. 'Ората я пита'а от'де се е научила на тая наука и отговорът й 'секи път беше: „Туй не е наука, братле, са'о в упражненията е 'сичко“. Грозните ги пра'еше по-'убави, отколкот' бя'а лицата им, 'ма 'удожниците в цялата история тъй пра'ели, тъй викаше Отери Рису'ащата билкарка. Да, 'га ста'а дума за лица, красивите лъжи са по-'убави от долните истини.

Смрачи се и ний се върна'ме в складовете си, и тегли'ме жребий за стража, после се почна празну'ането в спец'ялни жилища, наречени барове. Аз си отбих рано стражата и после разведох Мероним по разни места заедно с Уолт и чичо Пчели, 'ма после музикантите ни викна'а в Църквата. Там и'аше и гайда, и банджо, и цигулки със струни от мустаци на сом, и ценна рядка стоманена китара, и бъчви с пиене, дет' 'сяко племе си носеше, та да покаже богатс'вото си, и чували с блажена трева, 'щот' там, дет' е Хило, о, там и'а блажена трева. Аз дърпах здраво от лулата на Уолт и четир'те дни път от наш'та свободна Наветрена страна до Подветрената страна на Кона ми се видя'а чет'ри милиона, да, приспивните песни на блажената трева ме залюля'а в люлката си нея ноц, после почна думкането на барабаните, видите ли, 'сяко племе си и'аше свои барабани. Фодей от жилището на Лотосовото езеро и двама-трима от Долините думка'а тамтаи от козя кожа и бумкащо дърво, пък брадатите от Хило тупа'а по техните глухи барабани и е'но семейство от Хонокаа удряше по опънато на рамка платно, и 'ора от Хоному извади'а дрънкалките си от раковини, и 'сичкото туй барабанено празне'ство задърпа струните на радостта у младите, и моите също, да, и блажената трева ме поведе през 'сичкото туй бум-тряс и дам-дум, и зън-зън-дрън, докат' ний, танцьорите, станахме са'о е'ни тропаци копита и тупкаща кръв, и мина'ащи години, и с всеки барабанен удар от мене падаше по е'ин живот, да, видях 'сичките животи, дет' нявгаш ги е преживя'ала душата ми чак до мно'о, мно'о отдавна преди Падението, да, мярнах ги от гърба на

галопиращ кон, дет' препускаше насред ураган, 'ма не мо'ех ги опиша, щот' вече ня'аше думи, са'о си спомнях онуй черничкото момиче от Колеколе с татуиро'ката на нейното племе, да, то беше огъ'аща се фиданка, пък аз бях оня ураган, аз духвах и то се огъ'аше, духвах по-силно и то по-силно се огъ'аше, и 'се по-близо, после станах пляскащите криле на Гарвана, пък то стана пламъците, дет' ги ближе'а, и Та фиданката от Колеколе уви върбовите си пръсти около врата ми, очите й блесна'а кат' кварц и тя прошъпна в ухото ми: „Да, ш' го напра'я пак, и да, ш' го напра'им пак“.

„Ста'ай вече, момче — тревожно ме дърпаше тате, — тая сутрин не е за излежа'ане, проклет да си.“ Мехурът на съня се спуска и аз се събудих под бодливите од'яла на Колеколе. Черничкото момиче и аз се бя'ме преплели, да, кат' чифт мазни гущери, дет' се поглъщат един друг. Тя миришеше на лозя и на пепел от лава, пък маслинените й гърди се надига'а и спуска'а и докат' я гле'ах, тъй се разнежих, сякаш тя беше мой си бебок, дет' се гуши до мене. Блажената трева още ми замъгля'аше акъла и аз чух наблизко гуляйджийски вико'е, макар че вече се пукаше мъгли'а зора, да, тъй ста'а на размяната по жътва, случва се. Затуй се прозинах и протегнах, да, 'сичко ме болеше и се чу'ствах мно'о добре и разбит, нъл' знаете как е, 'га се заденеш с 'убаво момиче. Наблизко димеше и готве'а закуска, затуй си нахлузих панталоните и якето, и 'сичко, и очите на момичето от Колеколе се отвори'а, и бя'а кат на сърна, и то измърмори: „Добрутро, козарю“; и аз се засмях и рекох: „След малко ш' донеса ядене“; и то не ми повярва, та затуй реших да му докажа, че греша и да видя усмивката му, кат' му донеса закуска. Пред склада на Колеколе мина'аше е'на калдъръмена уличка, коят' вървеше покрай Градската стена, 'ма на север или на юг — не вдя'ах, — та затуй се зачудих накъде да 'одя, и тога'а един страж на Хонокаа падна от зида и на косъм не ме утрепа.

Червата ми подскочи'а надолу и нагоре.

От носа му се пода'аше задният край на стрела от арбалет, пък острието й стърчеше от тила му. Тоя железен връх тури и тая сутрин, и 'сичките ра'оти в нея по ужасните им места.

Онзи див гуляй наблизко си беше битка, 'ми да! Оня дим от закуската беше дим от пожарища, 'ми да! Се'а първата ми мисъл беше

за моите хора, затуй припнах кат' заек сред градската сумато'а към склада на 'Ората от Долините и виках: „Кона! Кона!“ Да, черните криле на тая страшна дума пляска'а яростно из цяла Хонокаа и чух как отекна трясък на разцепващо се дърво, и изригна'а ужасни крясъци, и тога'а разбрах, че са съ'орили градската порта. Се'а стигнах до площада, 'ма ревът на паниката ми препречи пътя и страхът, да, страхът и него'ата жарка воня ме върна'а обратно. 'Зех да обикалям из тесните улички, 'ма крясъците на Кона и тропотът на техните копита, и плющенето на камшиците приближава'а 'се по'ече, залива'а кат цунами замъглените и димящи улички, и напра'о не знаех ни от'де ида, ни накъде оти'ам, и изведнъж — бам! — няк'ва баба с бели кат' мляко очи ме бутна в канавката и 'зе да млати въздуха с точилката и да вие кат' зъл дух: „Нивгаш ня'а ме пипнете с ваш'те мръсни ръце“; 'ма кат' се надигнах, тя вече не мърдаше и беше бледа, ръ'йш ли, и на гръдта й беше цъфнала стрела от арбалет; и изведнъж — шляп! — е'ин камшик се намота около краката ми и — шляп! — аз изфърчах нагоре и — шляп! — гла'ата ми увисна надолу, и — ай-й-й! — калдъръмът ми трясна черепа, да, 'ма по-свирепо от удар на проклето студено длето.

'Га се свестих, младото ми тяло беше кат' старо ведро, пълно с болка, да, коленете ми бя'а потрошени и единият лакът сфанат и ожулен, и ребрата ми спукани, и два зъба избити, и ченето ми не мое'ше се затвори, пък буцата на главата ми беше 'се е'но втора глава. Бя'а ми надянали на главата торба кат' на коза, преди да я заколят, и ръцете и краката ми бя'а жестоко омотани, и лежах 'начи затиснат и отгоре, и отдолу от други жалки тела, да, болеше ме тъй, как' нивгаш не ме й боляло ни преди, ни подир туй! Скърца'а колела на каруца, железни подкови трака'а и със 'сяко лашкане болката ми се лискаше из черепа.

Е, тука ня'аше ник'ва загадка. Бя'а ни поробили и ни кара'а обратно към Кона, също кат' загубения ми брат Адам. Не се радвах мно'о, че съм оживял, са'о ме болеше и бях безпомощен кат' овързана тлъста птица, дет' са я окачили на кука, та да й изтече кръвта. Няк'ъв крак се протегна и ми смачка топките, та затуй измърморих: „Има ли друг буден тука?“. Видите ли, мислех си аз, че 'се още мо'а избягам от тая дупка, 'ма грубият глас на е'ин Кона гракна са'о на педя от мене:

„Затваряйте си устите, вий, вързаните, че иначе, кълна се в моя нож, ш’ ви отрежа лайнените кучешки езици на ’сичките до последния!“ По ръката ми потече топла влага, ’щот’ някой от тия, дет’ лежа’а отгоре ми, се изпика, и тя изстина и стана студена влага, докато сърцетупите се ниже’а. Преброих петима Кона, дет’ си говореха, три коня и е’на клетка с пилета. Наш’те поробителите разпра’яха за момичетата, дет’ ги бя’а разпорили и избили по време на нападението над Хонокаа, и тога’а разбрах, че тая торба са ми я турили на главата преди пол’вин ден, мо’е и по’ече. Не бях гладен, ’ма ох, мъчеше ме жажда като гореща пепел. Е’ин от гласовете на Кона ми се видя познат, ’ма не знаех от’де. ’Секи дълъг сърцетуп се пълнеше с тропот на бойни копита по пътя и се чу’аше: „Как е, Капитане!“; и: „Тъй вярно, гус’ине!“; и: „Битката вър’и добре!“ И тъй научих, че Кона не са нападнали Хонокаа ей тъй, наслуки, ’ми завладя’аха цялата се’ерна част на Големия остров, да, пък туй значеше и Долините, моите Девет Надиплени долини. „Сонми — ’зех да се моля аз, — милостива Сонми, опази мойто семейство и моя род.“

Най-сетне се унесох в сън и съну’ах момичето от Колеколе, ’ма гърдите и хълбоците му бя’а напра’ени от сняг и камък от лава, и ’га пак се събудих в оная каруца, усетих, че няк’ъв умрял роб под мене изсмуква ’сичката топлина от мойто тяло. Провикнах се: „Ей, Кона, тука и’а умрял и мо’е конят, дет’ тегли каруцата, да ти благодари, ’ко му стане по-леко да влачи“. Е’но момче връз мен изпищя, ’га кочияшът Кона го шибна с камшика, та да го награди за мойта тъй лю’езна загриженос’, сигур’ то ме беше опикало. По птичето чуруликане разбрах, че приближа’а привечер, да, и цял ден са ни карали с каруцата.

Е’ин дълъг сърцетуп по-късно спря’ме и ме свали’а от каруцата, и ме бодна’а с копие. Запищях и се сгърчих, и чух един Кона да вика: „Тоя комай е още жив“; и ме ’дигна’а, и ме подпря’а на е’на скала колкот’ колиба, и подир малко ми махна’а качулката. Седнах и се взрях в печалния сумрак. Ръмеше и се намира’ме на пътя към Уаймеа, и познах точно ’де, да, рь’йш ли, т’ва беше до пресъхващото езеро, пък тая скала колкот’ колиба, на която ни бя’а подпрели, беше същата оная, дет’ са’о преди е’на луна ний с Мероним срещна’ме стария Янаги.

Се’а видях как Кона изфърли’а трима умрели роби на кучетата динго и гарваните и разбрах от’де ми беше познат онзи глас: видите ли, един от наш’те похитители беше Львово, разказвачът, братът на

Лиъри. Разказвач и шпионин, 'начи, Стария Джорджи да му прокълне кокалите дано! Сред десетте оцелели ня'аше други 'Ора от Долините освен мене, по'ечето бя'а Хоному и Хауи, тъй ми се видя. Молах се единият от изфърлените трима да не е Кобъри, брат'чед ми. 'Сичките бя'ме млади мъже, да, 'начи бя'а убили по-старите в Хонокаа, тъй си помислих, и Мероним също, 'щот' знаех, че тя не мо'еше нит' да оцелее, нит' да избяга от така'а яростна атака. Един Кона ни наплиска лицата с малко езерна вода, ний отваря'ме усти да уловим 'сяка солена капка, 'ма не стигна'а да ни навлажнят пресъ'налите усти. Вождът нареди на техния коняр да оп'не палатката, пък после заго'ори на треперещите си пленници. „От тая сутрин — рече изрису'аното копеле — вашият жи'от, да, и ваш'те тела принадлежат на Кона и колкот' побърже приемерте туй, толко'а по-вероя'но е да оцелеете кат' роби на истинските насле'ници на Големия остров, пък някой ден — и на цял Ха-Уай.“ Вождът ни рече, че нашият нов жи'от се ръко'оди от нови пра'ила, 'ма за късмет тия пра'ила се уче'а лесно. „Първо пра'ило: робите изпълня'ат к'вот' им наредят техните господари Кона, бърже и без «'ма 'що». Нарушите ли туй пра'ило, ваш'те господари ш' ви накажат малко или мно'о, за'иси от волята им, докат' се научите по-добре да се подчиня'ате. Второ пра'ило: робите не го'орят, освен 'гат' господарят ги пита. Нарушите ли туй пра'ило, господарят ш' ви клъцне езика и аз също. Трето пра'ило: не си губете времето да кроите бягства. Та ви продадат идната луна, ш' ви турят на бузите клеймото на вашия господар. Нивгаш ня'а да мо'ете да минете за чистокръвни Кона, 'щот' не сте и, чес'но ка'ано, 'сички от Наветрената страна са уродливо родени лайна. Нарушите ли туй пра'ило, кълна се, 'га ви фанат, господарят ш' ви отреже ръцете и краката, ш' ви отреже и кура и ш' ви го натика в устата, и ш' ви оста'и край пътя му'ите и плъ'овете да пиру'ат с вас. Мо'ете си помислите, че туй ш' е бърза смърт, 'ма аз съм го пра'ил няколко пъти и ста'а учуд'ащо бавно, по'ярвайте ми.“ Вождът рече, че 'сички добри господари от време на време уби'али някой лош ил' мързелив роб, та да напомнят на другите к'во ста'а с кръшкачите. Последно попита и'а ли няк'ви оплаквания.

Не, ня'аше оплаквания, не. Ний, мирните 'ора от Наветрената страна, бя'ме съсипани телесно от раните и жаждата, и глада, и съсипани душевно от убийствата, дет' ги бя'ме видели, и от робското бъдеще, дет' ни очакваше. Ня'ахме семейства, ня'ахме свобода,

нищичко си ня'ахме освен труд и болка, труд и болка, чак докато умрем, и 'де ли щя'а се преродят после душите ни? Питам се дъл' е възможно да срещна Адам, ил' той вече е умрял, ил' к'во. Е'но момче Хауи, дет' мязаше на елф, се разрева, 'ма то беше са'о на девет-десет години, та никой не му изсъска да млъкне, 'същнос' то ронеше сълзи зарад' 'сички ни, да. Джонас сигур щя'а да го поробят, и Съси, и Кеткин също, 'ма за туй ми беше мно'о мъчно да мисля, видите ли, и двете бя'а доста 'убави момичета. 'Ма мама вече беше жена на години... К'ва полза от нея за Кона? Не ми се мислеше за жената с точилката в Хонокаа, дет' ме беше съборила в канавката, 'ма не мо'ех се удържа. Лъвовете до'де, рече „Бау!“ на момчето елфче и то се разрева още по-силно, пък Лъвовете се разсмяха, после ми смъкна Предвидските ботуши. Надяна си ги на краката и 'зе да им се радва. „Ня'а вече Закри Козаря да броди по Мауна Кеа — рече тоя предател, — затуй тия вече ня'а му тря'ат, не.“

Нищо не рекох, 'ма на Лъвовете не му 'ареса как си мълча и затуй ме зарита по главата и в чатала с моите собст'ни ботуши. Не бях мно'о сигурен, 'ма ми се видя, че той беше втори по старшинс'во след вожда, поне никой не му оспори пра'ото на моите ботуши.

Настъпи нощта и Кона почна'а да пекат пилета на огъня, и 'секи от нас мо'еше си даде душата, та капка от тая пилешка мазнина да му капне на езика. Вече ни ста'аше студено и макар че Кона не иска'а да ни съсипят мно'о, преди да ни закарат на пазара за роби, иска'а да ни държат слаби и немощни, 'щот' ние бя'ме десет, пък те са'о петима. Отвори'а буренце пиене и пи'а, и още пи'а, и 'зе'а да разкъсват 'убаво миришещите пилета и да пият още. Нещо си засушука'а, кат' ни гледа'а, после прати'а един Кона при нас с факла. Той освети 'секи от нас подред, пък съплеменниците му граче'а: „Да!“ или „Не!“. Най-подир той развърза краката на елфчето Хауи и го поведе, кат' го крепеше, пък то куцукаше към лагерния огън. Там те го стопли'а и му дадо'а пилешко и пиене. Ний, забра'ените роби, вече бя'ме изтощени от глада и болката, и от комарите от пресъхващото езеро, и страшно завижда'ме на туй момче Хауи, докато Лъвовете не им даде знак с кимане, и те смъкна'а гащите на елфчето и го фана'а, и му пръсна'а халката на туй момче, и му маже'а дупката с мас от тлъста птица, докато му се изрежда'а.

Лъвовете тамън опъ'аше клетото дете, 'га чух един звук „сссс“ и той се катурна на страни. Останалите четир'ма избухна'а в смях, ръ'йшли, 'щот' си помисли'а, че пиячката е ударила Лъвовете в главата, 'ма пак се чу „ссскссс“ и две червени петна се появи'а между очите на друг Кона, и той също рухна мъртъв. Един Кона с шлем и наметало излезе на поляната с нещо кат' пищялна кост в ръце и я насочи към наш'те последни трима похитители. Пак се чу „сссс“ и момчето Кона падна. Се'а вождът грабна копието си и го метна по убиеца с шлема, 'ма той приклепна и се претърколи през поляната, и копието му разкъса наметалото, 'ма не му уцели тялото. Е'но „сссссс“ отвори широка рана напреки на тялото на вожда и той кат' че ли се пречупи на две пол'вини. В 'сичкия ми потрес се промъкна надежда, 'ма — шляп! — камшикът на последния Кона изплющя около смъртоносната пищялна кост и — хряс! — оръжието бърже скочи от ръцете на спасителя в ръцете на нашия похитител, кат' с магия. Се'а последният Кона насочи туй оръжие към нашия спасител и се доближи, че да не пропусне целта, и аз видях как ръцете му натисна'а спусъка и — ссссс! Главата на последния Кона вече я ня'аше, пък хлебното дърво зад него лумна в пепеляв пламък и искри, и 'дигна пара в дъжда.

Тялото му остана да стърчи самотно за един сърцетуп, кат' бебок, дет' се учи да 'оди, и после... думмм! Той, ръ'йшли ли, беше объркал устата на оръжието с гъза му и сам си гръмна гла'ата. Нашият тайнс'вен спасител Кона седна, разтърка си нежно лактите, махна си шлема и се загле'а тъжно в петимата умрели.

„Твърде стара съм за туй“ — рече Мероним мрачно и навъсено.

Развърза'ме другите роби и ги оста'ихме да доядат яденето на Кона — Мероним имаше достатъчно за нас в дисагите на нейния кон, пък освободените от робство клетници има'а нужда от 'сичката помощ, коят' мо'еха да получат. От петимата умрели си 'зехме са'о моите ботуши, свали'ме ги от краката на Лъвовете. „На война — научи ме Мероним — първо мисли за обувките си и чак подир туй мисли за ядене и за 'сичко.“ Подир мно'о дълъг сърцетуп мойта спасителка ми разпра'и 'сичката история в е'на развалина на Древните, дет' я намери'ме в безпътните гъсталаци от Подветрената страна на Кохала, 'га запали'ме там малък огън.

Туй не е дълга история, не. Мероним не била в склада на 'Ората от Долината, 'га Кона нападнали Хонокаа, не, била се покачила връз градските стени и рису'ала морето, докат' горяща стрела от арбалет не избила скицника от ръцете й. Върнала се тя в склада на 'Ората от Долината, преди да съборят градската порта, 'ма чичо Пчели й викнал, че ме ня'а, и затуй тя отишла да ме търси, и по'ече не видяла моите роднини. Коня и шлема 'зела от един вожд на Кона, дет' връхлетял в е'на от уличките и по'ече не излязъл от нея. Преоблечена кат' Кона, напред бушу'ащото безредие Мероним успяла да се измъкне от окърва'ения и горящ град. Ня'ало битки, не, било по'ече кат' засада, ръ'йш ли, армията на Сенатора се предала най-бързо от 'сички. Мероним препуснала първо на север към Долините, 'ма Кона се струпвали край Кукуйхаеле, че да нападнат Долините, затуй тя тръгнала към вътрешността по пътя за Уаймеа, 'ма по него и'ало нагъсто стражи и тя не мо'ела да мине за Кона, 'ко я спрат. Тога'а завила на юг — мислела да стигне в Хило и да види дали 'се още е в свободни ръце. 'Ма Сонми я задържала доста'чно, че да съзре каруцата, дет' изтрополила покрай нея, пък от тая каруца стърчали два крака и тия два крака били обути в ботуши на Предвидците, 'ма тя позна'ала са'о един човек от Наветрената страна, дет' носел ботуши на Предвидците. Не посмяла са'о че да ми се притече на помощ посред бял ден и по някое време загу'ила от поглед каруцата, 'щот' заобиколила конен отряд, и 'ко не били пиянските крясъци на Кона, докат' муше'а момчето Хауи, мо'ело да не ни види в тъмното и да ни отмине. Оф, 'къв риск беше поела да ме спаси! „Що не се скри, та да отървеш твоята кожа?“ — попитах я аз.

Тъп въпрос — ми рече изражението й.

Да, 'ма к'во да пра'им? Мислите ми бушува'а наплашени. „Долините са разграбени и опожарени сигур'... Пък 'ко Хило още не е паднало, скоро ш' падне...“

Мойта приятелка са'о превърза раните и ожулените ми места с бинтове и церове, после поднесе към моите ус'ни чаша и лечебно камъче. „Туй ш' помогне на съсипаното ти тяло да се съвзе'е, Закри. Се'а млъквай и заспи'ай.“

Мъжко мърморене ме събуди в някъв по'слон на Древните с протекъл покрив, дет' през дупките на прозорците се провира'а листа. Болеше ме на дес'тина места, 'ма болката не беше остра. Утрото беше свежо и ухаеше кат' Подветрената страна, 'ма си спомних ужасната нова епоха, дет' беше надвиснала над Наветрената страна и, оф, наум изстенах, че съм се събудил. Отсреща Мероним прика'аше по нейния орizon с оня строгия Предвидец, дет' ме беше фанал оня път да ровя из ра'отите на Мероним. Загле'ах се в него и пак се зачудих, ръ'йш ли, в прозорците на орizona цветовете са е'ни по-ярки и плътни. Той скоро ме видя, че ста'ам, и ми махна с глава. Мероним и тя се обърна да ме пита как се чу'ствам.

„По-добре от вчера.“ Приблжих се да видя тая спец'ялна Хитрина. Ставите и кокалите ми изскърца'а. Мероним рече, че вече съм го виждал тоя Предвидец, и доба'и, че името му било Дуофизит, и аз рекох, че не съм го забра'ил, 'щот' беше мно'о страшен. Предвидецът в прозореца ни слушаше и изразът на лицето му, изопнато кат'на скелет, се посмекчи са'о мънинко. „О, как ми се ще да не се среща'ме в таки'а мрачни времена, Закри — рече Дуофизит, — 'ма те моля да преведеш Мероним за последно по пътя до Пръста на Икат. Знайш ли го?“

Да, знаех го, на север от Последната долина оттатък моста Пололу, дълга и'ица земя, обърната на сев'роизток. Дъл' Корабът щеше да фърли котва при Пръста на Икат, та да 'земе Мероним?

Двамата Предвидци се спогледа'а и след малко Дуофизит заговори. „Жалко, че тря'а ти го кажа, 'ма и ний и'аме да ти съобщим лоши новини за нас. Орizonите на остров Предвидене и на Кораба вече мно'о дни ня'ат ник'ви излъчвания.“

„К'во е туй излъчване?“ — попитах аз.

„Съобщение — рече Мероним, — прозорец, орizonово събрание кат' нашия сегашен разго'ор с Дуофизит.“

Попитах: „Счупили ли са се орizonите?“

„Мо'е да е мно'о по-лошо — рече мъжът в прозореца, — гле'ай, през после'ните няколко луни е'на чума приближаваше към остров Предвидене откъм Анк'ридж, да, страшна болест, дет' наш'та Хитрина не мо'е лекува. Са'о един на двеста души от тия, дет' са се заразили с тая чума, оцеля'а, да. Ний, Предвидците на Ха-Уай, тря'а се'а да действаме сами, 'щот' Корабът сигур' ня'адо'де.“

„’Ми Анафи, синът на Мероним?“ Щом видях лицето на Мероним, ми се прищя да си бях пре’апал езика, преди да питам.

„Тря’а живея, без нищо да знам — рече мойта приятелка, толкоз нажалена, че напра’о ми идеше да се разрева. — Не съм първата, дет’ е живяла тъй, ня’а да съм и последната.“

Е, тая мълва събуди в мене надежда, к’ват’ не знаех, че храня. Попитах Дуофизит колко Предвидци и’а в целия Ха-Уай.

„Петима“ — отвърна мъжът.

„Петст’ин?“ — попитах аз.

Дуофизит видя мойто смущение и го разбра. „Не, са’о петима. По един на ’секи голям остров от веригата. ’Сичката истина за нас е проста за обясня’ане и се’а е време да я научиш. Страх ни беше, че тая чума ш’ стигне до Предвидене и ш’ угаси последната ярка светлина на цив’лизац’ята. Търсе’ме добра почва, та да посадим по’ече цив’лизац’я на Ха-Уай, и не щя’ме да ви плашим вас, островитяните, с големи тълпи другоземци.“

„Ето, видиш ли се’а — рече Мероним, — твоите страхове за моите същински цели и за ’сичко не са били съвсем грешни.“

За туй вече въ’ще не ме беше грижа. Рекох, че ’ко Предвидците са кат’ Мероним, ’ми, и пет хиляди щя’а да са добре дошли в Долините.

Дуофизит помръкна — мислеше си колко малко Предвидци мо’е да са оцелели се’а. „Вождът на мойто племе тук, на Мауи, от’дет’ ти го’оря, е дружелю’ен водач, също кат’ твоята Настоятелка. Той нареди два бойни каяка да преплават пролива Мауи и да дойдат при Пръста на Икат вдругиден по пладне.“

Заклех му се, че дотога’а ш’ заведе там Мероним здрава и читава.

„Тога’а ш’ мо’а лично да ти бла’одаря, че си й помогнал.“

Дуофизит доба’и, че в каяците щяло да и’а място, ’ко искам да избягам от Големия остров ведно с нея.

Туй определи мойто решение. „Бла’одаря — рекох аз на тоя закъсал Предвидец, — ’ма тря’а да остана и да си намеря семейството.“

Остана'ме на скришно в тия развалини още е'на нощ, докат' поукрепнат моите мускули и ми позаздравеят раните. Сърцето ми се късаше, че не мо'а да хукна обратно към Долините да се бия или пък да разузна'ам, 'ма Мероним беше видяла коне и стрелци с лъкове на Кона да прииждат към Долините през Кукуйхаеле и ме у'ери, че битката за Деветте долини ня'а се проточи, да, ш' се свърши за часове, не за дни, не.

Тоя ден беше мрачен и тре'ожен. Мероним ме научи как да използвам онуй спец'ялно пушкало кат' пищялна кост. Упражня'ахме се на ананаси, после на грамадни репейи, после на жълъди, докат' не почнах да целя точно. Аз вардех, докат' Мероним спеше, после тя вардеше, докат' аз спях. Скоро огънят ни пак 'зе да сгъстя'а сумрачната мъгла, докат' вечеря'ме с дажбите на Кона от солено овнешко и водорасли, и плодове на лиликои, дет' растя'а в оная развалина. Сипах овес на коня и го погалих, и го кръстих Уолт, 'щот' беше грозен кат' брат'чед ми, после пак ме заболя и се натъжих, и 'зех да се питам кой ли от мойта рода ш' да е още жив. Пра'о да си кажа, да не знаеш най-лошото е по-лошо, отколкот' да го знаеш.

Споходи ме е'на бърза мисъл и аз попитах Мероним как тъй е'на Корабна жена язди кон също тъй добре, както 'секи Кона. Тя ми призна, че по'ечето Предвидци не мо'ели да яздят ник'ви животни, 'ма тя живяла с е'но племе, дет' се наричало Суонеке и живеело далече оттатък Анк'ридж, и мно'о по-далече от Фар Кувър. Суонеке гле'али коне, както 'Ората от Долината гледа'а кози, аха, и децата им мо'ели да яздят, преди да проходим, и тя се била научила, докат' живеела при тях. Мероним ме научи на мно'о за племената, дет' бе живяла сред тях, 'ма се'а ня'ам време да ви разпра'ям, не, ста'а късно. Говори'ме за утрешния път до Пръста на Икат, видите ли, единият път беше по острия гребен на Кохала над Деветте долини, пък другият беше първом да сле'ем по река Уайпио долу до гарнизона на Авел и да разузнаем к'вот' разузнаем. Ний не знае'ме, ръ'йш ли, дъл' Кона щя'а да колят и да опожаря'ат, пък после да опустошат Долините, както бя'а сторили с Мукини, или възнамерява'а да ги завладеят, да се настанят в наш'те жилища и да ни поробят в наш'те собст'ни земи. Се'а, аз бях се закълел да заведа Мероним до Пръста на Икат здрава и читава, пък разузна'ането за конниците на Кона 'ич не беше безопасно, 'ма

Мероним рече, че първом ш' разузнаем в Долините, и тъй реши'ме по кой път ш' минем утре.

Мъглата призори беше восъчна и плътна. Не беше 'ич лесно да го прекараме коня през Хребета на Кохала и през гъсталаците до извора на Уайпио, кат' не знае'ме дали отряд на Кона не ни причаква зад стените от тръстики, дет' толко'а шумно ги троша'ме. През по'ечето време тря'аше да 'одим пеш и да водим животното, 'ма най-сетне по пладне стигна'ме извора и го върза'ме в е'но голо дере, и се промъкна'ме около миля до жилището на Авел покрай обраслия със смърчове хребет. Мъглата превръщаше 'секи пън в дебнеща стража на Кона, 'ма 'се пак бях бла'одарен на Сонми за прикритието. Стигна'ме до ръба и надникна'ме надолу към гарнизона. Злокобна гледка, да. Са'о портата на Авел стоеше затворена, р'йш ли, 'сичките стени и околни постройки бя'а изгорени и съборени. На гредата на портата видя'ме увесен гол мъж, да, за глезените, по обичая на Кона, мо'е да беше Авел, пък мо'е и да не беше, 'ма гарваните вече рове'а из червата му и чифт нахални кучета динго подбира'а падналите парчета.

Се'а, докат' гле'ахме, се показва стадо от трийсе-четир'се глави поробени 'Ора от Долините, дет' ги бя'а подкарали към Кукуйхаеле. Тая гледка ш' я помня, докат' съм жив, че и по-подир. Някои тегле'а каруци, нато'арени с плячка. Крясъците и нарежданията на Кона кънтя'а, плющя'а камшици. Мъглата беше кат' блато и не мо'ех различа лицата на моите съплеменници, 'ма мно'о жални бя'а фигурите им, дет' се тътре'а към Слушанския брод. Призраци. Живи призраци. „Вижте участта на последното цив'лизо'ано племе на Големия остров — мислех си аз, — да, възпитан'ците на наш'то школо и наш'та Иконна ш' станат роби на нивите и в жилищата, и в оборите, и в леглата, и в 'сичкото на Кона в земите на Подветрената страна.“

К'во мо'ех да напра'я? Да им се нафърля? Къмто двайсе Кона на коне ги подкарва'а към Подветрената страна. Даже с пушкалото на Мероним мо'ех да убия най-мно'о петима от двайсетимата стражи, мо'е и по'ече, 'ко и'ам късмет, 'ма после к'во? Кона щя'а да намушкат с копия и да избият 'сички 'Ора от Долините при първия полъх на съпротива. Не Закри Страхли'еца надви'аше Закри Храбреца, не — Закри Сам'убиеца се сблъска със Закри Оцеля'ация, и не ме е срам да

кажа кой Закри победи. Дадох знак на Мероним да се оттегля'е обратно към коня, макар че от очите ми блика'а сълзи.

Ей, дребосък, я ми подай е'но печено таро. Кат' си спомня за туй отчаяние, се чу'ствам празен отвътре.

Се'а, докат' отстъпва'ме към пасищата на Кохала, мъглата остана под нас, пък на юг от оня облачен океан се издигна Мауна Кеа, толко'а ясна и близка, че 'се е'но мо'еше да плюнеш връз нея, и аз тъй и напра'их, изплюх се със 'сичка сила. Душата ми мо'е да е пълна с камъни и късметът ми мо'е да е скапан, 'ма още ме би'а да проклинам. Над 'сяка от Деветте Надиплени долини се гърче'а черни кобри дим и 'секи лешояд на Големия остров, бягащ или фъркат, кат' че ли мляскаше и пиру'аше в наш'те Долини оная сутрин. Горе из пасищата намери'ме пръснати кози, някои — мои, други — от Кайма, 'ма не видя'ме ни един козар, не. Издоих няколко и пи'ме от козето мляко на последния свободен Чо'ек от Долината. През прохода Верт'бри слязо'ме към Скалата на Палеца, дет' Мероним нарису'а картата си преди пет луни, по обраслата с пирен земя, дет' галеше гърба на Роузис под мене преди шес' луни. Слънцето изпари мъглата и росата и през оная ми ти тънинко изплетена дъга видях, че школото е разрушено, да, се'а от него беше останала са'о черна черупка, последните книги и последният часовник. Потегли'ме надолу към потока Елепайо, дет' аз слязох от коня, пък Мероним си сложи шлема и ми овърза 'лабаво ръцете, та 'ко ни забележат, да изглежда, 'се е'но тя е поробила беглец, и туй мо'еше да ни спечели един съдбоносен сърцетуп. Тъй слязо'ме надолу до жилището на Клуни, дет' беше най-горното в дерето. Мероним сле'е от коня и стисна здра'о пушкалото, докат' се промъква'ме между сградите безшумно кат' мишки, 'ма сърцето ми не беше 'ич безшумно, не. Там и'аше следи от голям бой и вещите бя'а потрошени и разфърляни, 'ма трупове не лежа'а наоколо, не. Взе'ме пресни припаси за пре'стоящото пътуване, знаех, че Клуни ня'а възрази. На излизане от портата на Клуни видях няк'ъв кокос, набучен на изцапан прът, и около него бръмча'а му'и, и туй не беше 'ич нормално, затуй се вгледа'ме по-внимателно и не беше кокос, не, 'ми беше главата на Мака Клуни, да, и лулата още му стърчеше от устата.

Таки'а варварски непрокопсаници са тия изрису'ани Кона, братлета. Фанеш ли вяра на някой от тях, мъртъв си, чес'на дума. Зарад' главата на Мака кипях от ярост, докат' продължа'ахме да се спускаме 'се надолу къмто жилището на Бейли.

Посред долината стоеше ведро с пресечено козе мляко и не можах се удържа, предста'их си как повличат Съси от туй съборено столче за доене и к'во са й сторили на клетата ми сладка, мила сес'ричка! Копита бя'а изпотъпкали пръстта в двора. 'Сичките кози бя'а пропъдени, кокошките — отмъкнати. Толко'а тихо. Ни стан тракаше, ни Кеткин пееше, ни Джонас нещо пра'еше. Са'о потокът и няк'ъв смеещ се дрозд на стрехата, и туйто. Ня'аше ужасна гледка на портата, поне за туй бях бла'одарен на Сонми. Вътре яйца и кайсии се бя'а разсипали от преобърнатата маса. Пред 'сяка стая замирах от ужас к'во ш' заваря там, 'ма не, по милостта на Сонми семейството ми кат' че ли още не беше избито...

Разкъсва'а ме чу'ство за вина и скръб.

Чу'ство за вина, 'щото аз 'се оцеля'ах и успя'ах да избягам, макар че душата ми беше мръсна и пълна с камъни. Скръб, 'щот' руините на разбития ми досе'ашен живот бя'а пръснати тук, там и на'сякъде. Играчките на Джонас, дет' тате ги беше измайсторил преди години. Изтъканите от мама платна, дет' вися'а по вратите и ги люшкаше после'ното тихо дишане на лятото. Във възду'а висеше мирис на изгорена риба и на блажена трева. Домашното на Кеткин, 'се още там, на масата, дет' го беше писала. Не знаех к'во да мисля, да кажа или к'во. „К'во да пра'я? — питах аз мойта приятелка и същото се питах сам. — К'во да пра'я?“

Мероним седна на е'ин дървен сандък, дет' Джонас го беше майсторил и мама викаше, че бил първата му ра'ота на майстор. „Скръбен и мрачен избор ти предстои, Закри — рече Мероним. — Да останеш в Долините, докат' те поробят. Да избягаш в Хило и да останеш, докат' Кона го нападнат и те убият или те поробят. Да зажи'ееш в затънтената пустош кат' отшелник бандит, докат' те фанат. Да препла'аш пролива до Мауи с мен и сигур' нивгаш да н' се върнеш по'ече на Големия остров.“ Да, туй ми бя'а 'сичките възможности, тъй

си беше, 'ма не мо'ех да избира ни е'на, знаех са'о, че не ща да бягам от Големия остров, без да съм отмъстил за к'вот' е станало тука.

„Тука не е най-безопасното място да седиш и мислиш, Закри“ — рече Мероним толко'а нежно, че най-сетне сълзите ми рукна'а.

Щом яхнах коня да си 'одя от дерето, аз си спомних за иконите на мойто семейство в наш'то светилище. Се'а, 'ко ги оста'ех там полека-лека да ги нацепят на дърва, ня'аше да остане нищо, дет' да докаже, че родът от жилището на Бейли нявга е съществувал. Затуй се втурнах сам обратно да ги 'зема. Докат' се връщах по коридора, чух как грънци падат от полиците в килера. Замръзнах на място.

Бавно се извърнах и погледнах.

Е'ин тлъст плъх се раз'ождаше там, гле'аше ме злобно и си мърдаше мустакатата муцуна. „Бас държа, че съжاليا'аш, дет' не отрязва онуй въже на мойта ограда, а, Закри? Мо'еше да избегнеш 'сичките тия скърби и неволи.“

'Ич не го и слушах тоя лъжец на лъжците. Кона и без туй щя'а нападнат, да, туй ня'аше нищо общо с онуй, дет' се бях опълчил на дяволското копеле. Грабнах е'но гърне да замеря с него Стария Джорджи, 'ма 'га се прицелих, тлъстият плъх изчезна, да, и откъм празната стая вля'о от мене се чу тиха въздишка от леглото, дет' преди не бях погледнал. Тря'аше да хукна начаса кат' заек, да, знаех си, 'ма не побягнах, влязох на пръсти и видях страж на Кона, излегнал се в меко гнездо от од'яла, омаян дълбоко от блажената трева от Мормонската долина. Видите ли, той бил толко'а сигурен, че ний, 'Ората от Долината, сме 'сичките изпотрепани и поробени, че се беше омаял, докат' стоеше на пост.

Туй беше 'начи страшният враг. Сигур' беше на деветнайсе-двайсе. Е'на вена туптеше на адамо'ата му ябълка, оста'ена да се белее между два татуирани гуцера. „Ти ме намери, да, да'ай, прережи ме — шепнеш туй гърло. — Заколи ме.“

Второто ми предсказание сигур' си го спомняте, да, и аз тъй си го спомних. „Кат' спи врагът, не му режи гърлото.“ Туй беше сърцетупът на второто предсказание, то се знае. Заповядах аз на своята ръка да го стори, 'ма тя, незнайно как, беше 'се е'но заключена и приклучена. Доста'чно пъти се бях бил, че кой не е? 'Ма нивгаш

досе'а никого не бях убивал. Видите ли, убийството беше забранено от закона на 'Ората от Долината, да, 'ко откраднеш чужд живот, никой вече ня'а разменя нищо с тебе, нит' ш' се вижда с тебе, нит' нищо, 'щот' душата ти е толко'а отровна, че мо'е си заразен. Как да е, стоях аз там до мойто собст'но легло и ножът ми беше на педя от онуй ми ти меко бяло гърло.

Смеещият се дрозд бърбореше бързо и шумно. То птичето чуруликане мяза на точене на ножове, там и тога'а го осъзнах за пръв път. Разбрах 'що не би'а да убивам тоя Кона. Туй ня'аше да върне Долините на наш'те 'ора. То щеше са'о да напълни с камъни проклетата ми душа. 'Ко в тоя живот се бях преродил кат' Кона, то туй мо'еше да съм аз и щях да убия себе си. 'Ко Адам е бил, да речем, осино'ен и възпитан кат' Кона, щях да убия брат си. Стария Джорджи искаше да го убия. Не бя'а ли туй доста'чни причини да го оста'я на мира и безшумно да се измъкна?

„Не“ — отвърнах аз на моя враг и прокарах мойто острие по гърлото му. Вълшебна рубинена течност бликна и шурна, и се запени връз вълната, и покапа по каменния под. Избърсах си острието в ризата на мъртвеца. Знаех си, че лека-полека ш' си платя за туй, 'ма както вече ви рекох преди време, в нашия негоден свят не 'секи път мо'еш да постъпваш пра'илно.

На излизане се блъснах във втурналата се вътре Мероним. „Кона!“ — изсъска тя. Ня'аше време да обясня'ам к'во съм сторил там вътре и 'що. Бърже натиках наш'те семейни икони в дисагите и тя ме вдигна на коня. По пътя откъм жилището на леля Пчели се задава'а с тропот трима-четир'ма конници. Оф, за последен път изскочи'ме от жилището на Бейли тъй, сякаш Стария Джорджи ни 'апеше по задниците. Чух отзад мъжки гласове и се огле'ах, и даже видях как им лъщят доспехите в смокино'ите градини, 'ма по милостта на Сонми те не ни видя'а как изчезваме. Един сърцетуп по-късно пронизителен тръбен звук от рако'ина отекна из Долината, да, три пъти гръмна, и разбрах, че Кона тря'а са намерили заклания от мене страж и се'а тръбят тревога — не 'сички 'Ора от Долините са били поробени или изклани. Разбрах аз, че ш' си платя, задет' не съм се подчинил на

второто предсказание, и то по-скоро, отколкото разчитах, да, че и Мероним.

'Ма късметът ни още не беше пове'нал. Други раковини отвърна'а на първата, да, 'ма те бя'а долу в дерето, и ний препусна'ме в галоп уплашени през прохода Верт'бри, 'ма там не ни чакаше засада. На косъм се измъкна'ме, да, още един сърцетуп да се бя'ме задържали в мойто жилище, и ездачите Кона щя'а да ни видят и погнат. Кат' избягва'ме откритото било на Хребета Кохала и пасищата, ний заобиколи'ме през гората за прикритие и чак тогаз признах аз на Мероним к'во бях сторил на оня спящ страж. Не знам 'що така, 'ма тайните просто те карат да гниеш отвътре кат' зъб, 'ко не ги изплюеш. Тя са'о ме изслуша, да, и в нищо не ме упрекна.

Знаех е'на скришна пещера край водопада Маука и точно там заведох Мероним да прекара последната си нощ на Големия остров, 'ко 'сичко минеше, както беше замислено. Надя'ах се Уолт или Кобъри, или някой друг козар да е избягал и да се е скрил там, 'ма не, празна беше пещерата, и'аше са'о од'яла, дет' козарите държа'а там за преспиване. Пасатът почваше да се вихри и ме беше страх за тия с каяците, дет' щя'а да тръгнат от Мауи призори, 'ма не беше толко'а студено и затуй не риску'ах да запаля огън, не и толко'а близо до врага, не. Промих си раните във вира, пък Мероним се изкъпа и 'апна'ме от яденето, дет' го 'зех от Клуни, и един голям самун хляб, дет' бях 'зел от собст'ното си жилище, 'га се върнах за иконите.

Докат' ядя'ме, не мо'ех се спра да си спомням и да разпра'ям, не, за семейството ми и за тате, че и за Адам, сякаш 'ко живее'а в думите, не мое'а да умрат в плът. Знаех си, че страшно ш' ми е мъчно за Мероним, кат' си тръгне, рь'йш ли, вече ня'ах ни един брат на Големия остров, дет' да не е вече поробен. Госпожа Луна изгръ и заоглежда моите опустошени и 'убави долини с жални сребърни очи, и кучетата динго заоплаква'а умрелите. Зачудих се къде ли ш' се преродят се'а душите на моите съплеменници, 'га жените от Долината ня'аше ги родят тия бебоци тука. Прищя ми се Настоятелката да е тука, че да ми обясни, 'щот' аз не мо'ех да кажа, нит' пък Мероним мо'еше. „Ний, Предвидците — рече тя подир малко, — вярваме, че кат' умреш, умираш и ня'а връщане назад.“

„Ми душата ти?“ — попитах аз.

„Предвидците не вярват в съществуването на душите.“

„Ма не е ли ужасно студена смъртта, ’ко после ня’а нищо?“

„Да — тя кат’ че ли се засмя, ’ма нерадостно, не, — наш’та истина е ужасно студена.“

И са’о тога’а ми дожаля за нея. Душите прекося’ат небесата на времето, разпра’яше Настоятелката, тъй както облаците прекося’ат небесата на света. Сонми е изтокът и западът, Сонми е картата и краищата на картата, и онуй отвъд краищата. Звездите изгря’а и аз застъпих пръв на стража, ’ма знаех, че Мероним не спи, не, тя мислеше и се мятеше под од’ялото, докат’ се отказа и седна до мене, и се загле’а в огрения от луната водопад. Мене ме жиле’а рояци въпроси. Тая вечер огньовете и на ’Ората от Долините, и на Предвидците са угасени, рекох аз, туй не доказва ли, че диваците са по-силни от цив’лизо’аните ’ора?

„Не диваците са по-силни от цив’лизо’аните — отвърна Мероним, — ’ми големите числа са по-силни от малките. Хитрината ни да’аше предимство мно’о години, също кат’ мойто пушкало, дет’ ми даде предимство край Пресъхващото езеро, ’ма достатъчният брой ръце и умове е’ин ден ш’ сведат туй предимство до нула.“

Значи е по-добре да си дивак, отколкот’ цив’лизо’ан?

„К’ви са голите значения зад тия две думи?“

Диваците ня’ат закони, рекох, ’ма цив’лизо’аните и’ат закони.

„По-дълбоко е от туй. Дивакът си задоволя’а нуждите веднага. Гладен ли е, яде. Сърдит ли е, бие се. Надърви ли се, опра’я жена. Волята му е не’ов господар и ’ко волята му нареди: «Убий», той ш’ убие. Кат’ хищните зверове.“

Да, таки’а са Кона.

„Се’а, и цив’лизо’аният и’а същите нужди, ’ма вижда по-надалеч. Ш’ изяде се’а пол’вината си ’рана, да, ’ма другата пол’вина ш’ засее, че да не е гладен утре. Ядоса ли се, ш’ спре и ш’ се замисли ’що е тъй, та следващият път да н’ се ядоса. Надърви ли се, е, той и’а сестрички и щерки, и тях тря’а ги уважа’ат, затуй и той ш’ уважа’а сестричките и щерките на своите братя. Волята му е не’ов роб и ’ко волята му нареди нещо, той ш’ й рече: «Не!»; и ня’а да й се подчини, не.“

'Начи, попитах пак аз, по-добре да си дивак, отколкото цив'лизо'ан?

„Слушай, диваците и цив'лизо'аните не се разделят по племена или по вяра, или от планински хребети, не, 'секи човек е и двете, да. Древните са притежа'али Хитрината на богове, 'ма и диващината на чакали, и тъкмо туй е предизвикало Падението. Някои диваци, дет' ги позна'ам, и'ат прекрасни цив'лизо'ани сърца, дет' тупкат в гърдите им. Мо'е и някои Кона да и'ат. Не са доста'чно, че да властват над цялото племе, 'ма един ден кой знае? Един ден.“

„Един ден“ — туй беше са'о капка надежда за нас.

„Да, 'ма капката камъка пробива“ — помня, че отвърна Мероним.

Когат' мойта приятелка най-сетне заспа, Госпожа Луна освети чудно, странно рождено петно точно под рамото й. Беше нещо кат' отпечатък от мъничка ръка, да, главица с шес'ивички, що тръгва'а от нея, и се откроя'аше бледо върху тъмната й кожа, и аз се зачудих 'що ли не съм го виждал преди. Покрих го с од'ялото, та тя да не настине.

Се'а, рекичката Маука лъкатушеше кат' змия и струеше надолу из тъмната Долина на Маука, да, тя напоя'аше са'о пет-шес' жилища в цялата Долина, 'щот' туй място не беше дружелюбно и слънчево, не. В нито е'но от жилищата в Маука не гледа'а кози и затуй пътеката беше оплетена в тръни и лиани, коит' мо'еха да ти извадят окото, 'ко не внима'аш, и на коня му беше трудно да вър'и. След четвърт миля вече бях жестоко издраскан, макар че се криех зад Мероним. Последното жилище в долината и първото, дет' стигна'ме, беше жилището на Света Сонми, чиято глава бе едноок мъж на име Силвестри, той гле'аше таро и овес. Мълвата разпра'яше, че Силвестри бил толко'а привързан към мно'обройните си дъщери, че чак било противоестест'но, и го плюеше, че не си внасял дела в Общите земи. Из двора беше пръснато пране и дъщерите ги бя'а отвели, 'ма Силвестри не се беше дянал никъде — отрязаната му глава стоеше набита на кол и ни гле'аше, докат' се изкачва'ме. Доста време беше стоял там, рь'йш ли, беше червясал и докат' приближа'ахме, е'ин тлъст плъх се изкатери по пръта и му загриза окото. Да, замърда насреща ми муцуна мустакатият дявол: „Как е, Закри, не мислиш ли, че Силвестри

се'а изглежда по-'убав отпреди?" 'Ма аз не му обърнах ник'во внимание. Един петел изкукурига от комина и тъй ме сепна, че без малко да ме съ'ори от коня, помислих си, ръ'йш ли, че сме попаднали в засада.

Се'а и'ахме нещо кат' избор — да се сбогу'аме с коня и да се изкатерим по ронещия се хребет над долината Пололу или да фанем пътя покрай Маука надолу към брега и да риску'аме да се натъкнем на случайни Кона, дет' събират останки след набега им. Напредналото време избра вместо нас да останем на коня, щот', ръ'йш ли, тря'аше до обяд да сме стигнали Пръста на Икат, пък от жилището на Силвестри дотам ни оста'аха още десет мили. Подмина'ме жилището на Синьото зеле, и на Последната пьстърва също, 'щот, гле'йте, вече не се занима'ахме с разузна'ане. Вълна от дъжд ни отклони от Кохала понадолу в долината, 'ма стигна'ме до брега, без да се натъкнем на засада, макар че видя'ме свежи следи от Кона под ножолистите палми. Океанът тоя ден не приличаше на езеро, не, 'ма ня'аше и толко'а вълни, че каяк, дет' го карат сръчни гребци, да се преобърне. Е'на раковина на Кона изрева наблизо и от туй ме втресе. Чух си името в нейния рев. Въздухът беше изопнат кат' барабан, пък аз бях пренебрегнал второто предсказание и знаех, че ш' си платя за живота, който бях отнел, пък ня'аше нужда да го отнемам.

Там, дет' каменистият бряг се издигаше към Скалите на Медуза, тря'аше да завием къмто вътрешността и да стигнем през бананови горички до пътя Пололу, дет' извеждаше от най-северната долина към Ничията земя и най-подир към Пръста на Икат. Пътят се мушна между две дебели черни скали и чу'ме подсвирване, дет' по'ече мязаше на човешко, отколкот' на птиче. Мероним бръкна под наметалото си, 'ма преди да успее да извади пищялната кост, по двама свирепи стражи Кона вече бя'а изскочили от двете страни на двете скали. Туй бя'а четири заредени арбалета, прицелени пра'о в гла'ите ни от педя разстояние. През каучуко'ите дървета мернах цял проклет отряд Кона! Дес'тина или по'ече конници бя'а наседали около няк'ъв навес и аз разбрах, че с нас е свършено, толко'а близо до крайната цел и въ'още.

„Парола, коннико?“ — излая единият страж.

„К'во е туй, войнико, и 'що тъй? — ме заръга другият с арбалета си по болните места. — Дирникът на момче от Долината да цапа 'убав кон на Кона? Кой ти е генералът, коннико?“

Ужасно ме бе страх и си знаех, че ми личи.

Мероним нададе злобно, сърдито ръмжене и погледна през шлема си четиримата, после кресна, 'ма толко'а гръмовно, че птиците уплашено се разфърча'а, пък недостатъците на произн'шението й се скри'а от яростния рев: „КАК СМЕЕТЕ, ПРОКЛЕТИ ПРАСЕТА ЗАКЛАНИ, ОТ ПЛЪ'ОВЕ ОСРАНИ, ДА СЕ ОТНАСЯТЕ ПО ТОЯ НАЧИН С Е'ИН ГЕНЕРАЛ! ДИРНИКЪТ НА МОЯ РОБ Ш' ЦАПА КЪДЕТО И К'ВОТО АЗ РЕКА! КОЙ БИЛ МОЯТ ГЕНЕРАЛ? МОЯТ ГЕНЕРАЛ СЪМ СИ АЗ, ПРОКЛЕТИ ЧЕРВИВИ ПИКОЧНИ МЕ'УРИ! СЛИ'АЙТЕ ТУТАКСИ ОТ ТАЯ СКАЛА И ВЕДНА'А МИ ДОВЕДЕТЕ ВАШИЯ КАПИТАН, ИНАЧЕ, КЪЛНА СЕ ВЪВ 'СИЧКИ БОГОВЕ НА ВОЙНАТА, Ш' ЗАПОВЯДАМ ДА ВИ ОДЕРАТ И ДА ВИ ЗАКО'АТ НА НАЙ-БЛИЗКОТО СТЪРШЕЛОВО ДЪРВО!“

Отчаян и уродли'о роден замисъл, да.

Измамата на Мероним ни спечели са'о един сърцетуп и тоя един сърцетуп ни беше почти доста'ъчен. Двама от стражите пребледня'а, свали'а арбалетите и се фърли'а на земята пред нас. Другите двама изчезна'а нейде. Ссс! Ссс! Два'ата Кона пред нас по'ече не стана'а, Мероним внезапно пришпори коня, той изцвили, изпра'и се рязко на задни крака и аз загу'их равновесие. Ръката на Сонми ме закрепил на седлото, да, 'щот' 'ко не беше нейната, тога'а чия? Крясъци, викове „Спри!“ и рев на раковини се надигна'а зад нас и конят се втурна в галоп, и — „фссссс-пляк“ — първата стрела от арбалет се заби в клона, под който се приве'ох, после пращяща болка опари ле'ия ми прасец, точно тука, и ме налегна оня болнав и спокоен унес, дет' те обзема, 'га тялото ти знае, че твърде мно'о е пострадало и ня'а се опра'и лесно. Вижте, се'аш' си навия крачола да мо'ете да видите белега, дет' се заби острието на стрелата... Да, болеше точно толко'а, колкото изглежда, че и по'ече.

Се'а препуска'ме в галоп по пътя Пололу, по земя, цялата в бабуни и корени, по-бързо от 'лъзгане с дъска вътре в огромна вълна, и беше също толко'а трудно да пазим равно'есие, и аз нищо не мо'ех да напра'я, че да спра тая агония, освен да стискам още по-силно и по-силно кръста на Мероним и да се мъча да се държа на коня, кат' се подпирам с десния крак, инак щях да отфърча, да, и ня'аше да и'а време пак да го яхна, преди Кона и техните проби'ащи кокалите арбалети да ни стигнат.

Пътят минаваше през тунел от дървета, дет' клоните им ни деря'а по теметата, към моста на Древните над устието на река Пололу, пък туй означа'аше северната граница на Долината. Та ни оста'аха са'о няколко крачки до тоя мост, слънцето изгря иззад облаците и аз погледнах напред, и изтърканите му дъски запламтя'а ярко в злато, пък ръждясалите му подпори бя'а кат' обагрени в бронз. Болката ми събуди е'ин спомен, да, мойто трето предсказание: „Гори ли бронз, не мина'ай по моста“. Не мо'ех да го обясня на Мероним на гърба на галопиращ кон, затуй просто й креснах в ухото: „Ранен съм!“

Тя спря коня на метър от моста. „Къде?“

„В левия прасец“ — рекох й аз.

Мероним се огле'а назад мно'о разтре'ожена. Още не се вижда'а ник'ви признаци от наш'те преследвачи, затуй тя скочи на земята и огле'а болното място. Докосна ми раната и аз напра'о изстенах. „Засе'а острието затъква раната, да, тря'а първо да стигнем дружелюбна земя и тога'а аз ш'...“

Откъмто пътя Пололу се разнесе тропот на отмъстителни копита.

Тога'а аз й рекох, че не мо'ем да минем по тоя мост. „К'во? — тя се извъртя да ме погледне в очите. — Закри, искаш да ка'еш, че мостът не е безопасен?“

Се'а, доколкот' знаех, мостът си беше доста'чно здрав, ръ'йш ли, аз често водех Джонас кат' по-малък на север да с'бираме яйца на чайки, пък МакОлиф от жилището на Последната пъстърва мина'аше по него почти 'сяка луна с ръчната си количка, Та 'одеше на лов за тюлени, 'ма съновиденията в Иконната не лъже'а, не, нивгаш, и Настоятелката ме беше накарала да запомня моите предсказания за е'ин спец'ялен ден, и тоя спец'ялен ден беше днешният.

Страхът напра'и Мероним жлъчна, ръ'йш ли, тя беше просто чо'ек кат' вас и мене. Дъл' Сонми е знаела, че по петите ш' ни гони разярена шайка Кона?

Река Пололу се разтича широко в устието си, обясних й аз, и затуй нит' е страшно дълбока, нит' течението й е толкоз силно. Пътят преди моста се раздвоя'аше точно на мястото, дет' се намира'аме ние, да, и надолу са'о на е'на ръка разстояние беше мястото, дет' мо'ехме да преминем реката през брод. Копитата барабаня'а 'се по-близо и по-близо, и скоро Кона щя'а да ни видят.

Е, Мероним повярва на моите налудничави настоявания, не 'нам 'що, 'ма повярва, и скоро блестящата студена Пололу изстудя'аше раната ми до вкочаняване, 'ма конят страшно се 'лъзгаше по туй обсипано с камъчета речно дъно. „Тъгъдък-тъгъдък“ — трима Кона се изкачи'а в галоп на моста и ни видя'а, и въздухът около нас затрептя, разпорен от е'на стрела, втора, третата падна във водата и ни опръска. Още трима Кона настигна'а първите трима и не спря'а да стрелят, не, те тъгъдъка'а през моста Пололу да ни отрежат пътя на другия бряг. Отчаях се, проклех се: „Да, ш' ни застрелят се'а кат' тлъсти птици и туйто“ — мислех си аз.

Се'а, нали знаете как ста'а, 'га сечеш дърва за огрев? Как скърцат подир последния удар, как пицят разкъсан'те влакна и как протяжно стене стволът, докат' пада? Туй чух и аз. Видите ли, един-двама 'Ора от Долината да минат кротко с ръчна количка, туй е е'но, 'ма галопиращ кон е друго, пък шес'-седем-осем коня на Кона, дет' препускат в галоп и са облечени с брони, туй до'де твърде мно'о. Мостът рухна, кат' да беше напра'ен от плюнки и слама, да, подпорите се прекърши'а, дъските се разцепи'а, изтърканите въжета с дрънчене се изпокъса'а.

'Ич не беше ниско, не. Той, мостът над Пололу, беше висок петнайсет човешки боя, че и по'ече. Конете рухна'а, преобърна'а се с коремите нагоре с ездачите, заклепени в стремената, и 'сичко, пък както казах вече, река Пололу тука не беше безопасен дълбок вир, дет' да ги фане и да ги изтласка нагоре, не, реката тука беше пълна с грамадни скали, и плоски, и остри, и те тежко рани'а падащите, мно'о тежко.

Ни един Кона не стана, не, са'о два-три клетки коня лежа'а и рита'а, и се гърче'а, 'ма се'а не беше време да се церят животни, не.

Е, мойта история е вече към края си. Мероним и аз премина'ме през реката на другия бряг и аз се помолих бла'одарно на Сонми, че и тоя път ми спаси кожата, макар вече да ня'аше цив'лизац'я в Долините за спася'ане. Сигур' останалата част от отряда на Кона и'аше твърде мно'о работа покрай своите смъртници и удавници, че да препусне по следите ни, да. Премина'ме през Самотните дюни и най-сетне стигна'ме до Пръста на Иката без злополуки. Ник'ви каяци не ни

чака'а още, 'ма сля'охме на земята и Мероним приложи своята Хитрина връз моя осакатен от арбалетна стрела прасец. Тя извади стрелата, болката се устреми нагоре по цялото ми тяло и напра'о ми притъпи сетивата, та, пра'о да си кажа, не видях как пристигна'а каяците на Мауи с Дуофизит на единия. Се'а приятелката ми тря'аше да напра'и избор, ръ'йш ли, да ме качи ли на оня каяк или да ме оста'и на Големия остров неспособен ни да 'одя, ни нищо, и то на един фърлей място от земите на Кона. Е, ей ме мене тука, редя ви тия истории, та сещате се к'во реши Мероним, и понявгаш съжаля'ам за избора й, да, пък понявгаш не. Песента на гребците от мойто ново племе ме събуди на пол'вината път през пролива. Мероним ми сменяше окърва'ените превръзки, беше използвала няк'во Хитро лекарство да притъпи болката тъй, че едва се усещаше.

Легнал на дъното на каяка, аз се люлеех с него и гле'ах облаците. Душите пъту'ат из времената, както облаците из небесата, и макар че ни формата, ни цветът, ни големината на облака не оста'ат е'ни и същи, той 'се си е облак, и точно тъй е и с душата. Кой мо'е да ка'е от'де е бил довян един облак, или 'де ще бъде утре е'на душа? Са'о Сонми е изтокът и западът, и компасът, и атласът, да, са'о че облак атлас.

Дуофизит забеляза, че моите очи са отворени, и ми посочи Големия остров, пурпурен сред синевата на югоизток, и Мауна Кеа, забулена кат' срамежлива булка.

Да, целият ми свят и целият ми живот се бя'а свили толкоз, че мо'еха се поберат в кръгчето, образу'ано от палеца и показалеца ми.

Закри, моят старец, си беше шантаво копеле, се'а, 'га вече е умрял, ня'а го отричам. А, по'ечето му приказки си бя'а измишльотини, пачи пръдни, пък 'га изкуфя на стари години, даже вярваше, че Мероним Предвидящата е била безценната му възлюбена Сонми, да, тъй настоя'аше, разпра'яше, че 'сичко разбрал по рождени петна и комети, и 'сичкото там.

Дъл' вярвам на разказа му за Кона и за бягството му от Големия остров? В по'ечето истории има по мънинко истина, в някои има няк'ва истина, пък в малко истории и'а мно'о истина. По'ечето ра'оти за Мероним Предвидящата са истина, чини ми се. Гле'айте, след кат'

тате умря, ний със сестра ми му претърси'ме нещата и аз намерих не'овото сребърно яйце, на коет' той в своите разкази викаше оризон. Както разпра'яше тате, 'ко стоплиш яйцето в ръце, във въздуха се появя'а 'убаво момиче призрак и говори на Древен език, дет' никой жив не го разбира и нивгаш ня'а разбере, не. Туй не е Хитрина, коят' мо'еш да използваш, 'щот тя не уби'а пирати Кона, нит' пълни празни стомаси, 'ма понявгаш, 'га се смрачи, с моите роднини и братя будим момичето призрак са'о да го гле'аме как се рее и трепка. То е 'убаво и изумя'а малчуганите, пък шъпотът му приспи'а наш'те бебоци.

Поседнете за сърцетуп-два.

*

Протегнете ръце.

*

Гледайте.

ОРИЗОН НА СОНМИ-451

Тогава кой беше Хе-Чжу Им, щом не е бил точно този, за когото се е представил?

Аз изненадах сама себе си, като дадох отговор на този въпрос:

— Член на Съюза.

Хе-Чжу каза:

— Да, имам тази чест.

Студентът Ши-Ли беше изключително развълнуван.

Хе-Чжу ми заяви, че ако не му се доверя, до няколко минути ще умра.

Кимнах в знак на съгласие: доверявах му се.

Но той вече ви е излъгал за своята самоличност — защо отново му се доверихте? Откъде бяхте сигурна, че няма да ви отвлече?

Не бях сигурна. Взех решение въз основа на характера му. Можех само да се надявам времето да покаже, че е било правилно. Оставихме Тимъти Кавендиш на неизвестната му съдба и се втурнахме към своите съдби по стъпала и стълби: асансьорите разпознаваха Душите и можеха да се програмират така, че да ни уловят в капан. Край нас профучаваха коридори, хлопаха се врати на аварийни изходи, тъмни проходи оставаха назад. Хе-Чжу почти ме носеше по многото стълби надолу — не можехме да чакаме да ги преодолеем без чужда помощ.

В един сутерен г-н Чан ни чакаше с невзрачен форд. Нямахме време за приветствия. Колата се понесе през тунели и паркинги за фордове. Г-н Чан погледна сонито си и съобщи, че северните и източните пътища към университета са блокирани, но пистата за хидросамолети все още изглежда свободна и техните хора ще ни чакат там.

Хе-Чжу му нареди да се насочи към пистата. После извади от кесията си сгъваемо ножче, разцепи върха на левия си показалец,

издълба го и извади мъничко метално яйце. Изхвърли го през прозореца и ми нареди и аз да изхвърля Душевния си пръстен. Ши-Ли също изрязва душата си.

Членовете на Съюза наистина ли изрязват вечните си подарени от Чучхе Души?

Как иначе едно съпротивително движение може да се измъкне от Единодушието? Иначе рискуват да ги разкрият при всяко пресичане на светофар. Фордът заобиколи една рампа и вихрушка от фосфатен огън строши прозорците, засвистя метал, фордът се одраска в стените, друсна и рязко спря.

Приведена, аз чух още изстрели от колтове.

Фордът подскочи и се втурна напред, чух как в колата се блъсна тяло. Протяжен вой: беше Ши-Ли. Хе-Чжу опря ръчен колт в главата му и стреля.

Какво? Защо?

По-късно научих, че дум-думите на Единодушието съдържат съчетание от калодоксалин и гигастимулин. Първото е отрова, която причинява на жертвата такава агония, че писъците издават местонахождението ѝ, а второто ѝ пречи да загуби съзнание. Ши-Ли се свлече в поза на зародиш. Хе-Чжу свали колта. Нямахме и следа от веселия аспирант, когото познавах, запитах се дали изобщо някога е съществувал.

През счупените прозорци нахлуха дъжд и вятър. Г-н Чан караше по тясна алея за боклук и откъртваше улуците, докато излезе на околоръстния път. Пред нас бяха червено-сините светлини на портата на университета. Надвиснало над нас аеро скубеше върховете на дърветата, повелителни високоговорители издаваха нечленоразделни заповеди за тези, които познавах... кого? Г-н Чан ни предупреди да се приготвим, загаси двигателя и свърна от пътя. Фордът подскочи, главата ми се удари в покрива му, Хе-Чжу успя някак да ме напъха под себе си. Фордът набра скорост, натеза и увисна в безтегловност.

Помня падането: то събуди по-ранен спомен за тъмнина, инерция, гравитация, за това как съм била затворена в друг форд. Не можех да открия източника му сред другите си спомени.

Чух сцепване на бамбук, огъване на метал, ребрата ми се удариха в пода. Хаос и шум се сляха в едно.

Фордът издъхна. Чух песни на насекоми и шумолене на дъжд върху листа, после припрян шепот. Лежах смазана под Хе-Чжу, който се размърда и изстена. Светлина от фенерче проряза очите ми, собственикът му попита дали някой от нас е дошъл в съзнание. Чух как г-н Чан помоли да отворят вратата.

Скоро нечии ръце измъкнаха Хе-Чжу, мен и г-н Чан от потрошения форд: аз бях насинена, но нямах нищо счупено. Тялото на Ши-Ли оставиха непокътнато. Разтревожени лица, решителни лица, лица, лишени от сън: членове на Съюза. Спуснаха ме в един отвор. Ръцете ми напипаха някакви стъпенки, коленете ми застъргаха по стените на къс тунел. Още ръце ме поеха и изнесоха в нещо, което по-късно различих като работилница на механик. Настаниха ме в модерен чиновнически двуместен форд. Издаваха заповеди, разпращаха съобщения. Вратата на шофьора се отвори, във форда се пъкна Хе-Чжу Им и запали двигателя. Вратите на гаража рязко се отвориха.

Поехме по крайградски странични улички, докато излязохме на задръстена пътна артерия. Фордовете около нас возеха самотни пътници, двойки, излезли на среща, малобройни семейства, едни кротки, други буйни. Забелязах, че г-н Чан отново е изчезнал, без да се сбогува. Когато Хе-Чжу най-сетне заговори, гласът му прозвуча решително. Каза, че ако някога го одраска дум-дум, трябва да го евтаназирам също толкова бързо, колкото той е евтаназирал Ши-Ли. Не знаех какво да отговоря.

Членът на Съюза ме помоли за още малко търпение, като каза, че ако ни заловят сега, колкото по-малко знам, толкова по-добре. Добави, че ни предстои тежка нощ. Първо щяхме да отидем в Хуамдонгил. Били ли сте някога в тази зона, Архиварю?

Не. Ще ме изгонят от министерството, ако Окото дори веднъж ме засече в този бордей за недочовеци. Какво открихте там?

Хуамдонгил е отблъскващ лабиринт от схлупени и разкривени съборетини, нощни приюти, зложни къщи, барове за дрога и кошери за утеха, които принадлежат към по-изостанал свят. Хе-Чжу остави форда в една гаражна клетка и ме предупреди да не си свалям

качулката и да крия очите си, тъй като откраднатите фабрикатки свършват в кварталните бардаци, след като ги подложат на нескопосни операции, за да станат годни за служба.

Криволичещите алеи и тунели воняха на канализация. Пред вратите седяха чистокръвни с кожа, възпалена от продължително излагане на горещия градски дъжд. Деца пиеха вода от локвите. Попитах кой живее тук и Хе-Чжу ми каза, че болниците изцеждат Душите на имигрантите с енцефалит или оловно отравяне, докато накрая им останат долари, колкото да платят за евтаназираща инжекция — или за пътуване до Хуамдонгил.

Не можех да разбера защо имигрантите бягат от Производствените зони, за да ги застигне такава съдба. Хе-Чжу ми изреди маларията, наводненията, сушата, изродените земеделски геноми, паразитите, разрастването на опустошените земи и простото желание да подобрят живота на децата си. Корпокрацията „Татко Сон“, увери ме той, е хуманен работодател в сравнение с фабриките, от които са избягали голяма част от тези имигранти. Трафикантите им обещават дъжд от долари в Дванайсетте агломерации — имигрантите искат да вярват в това и научават истината едва след като са станали недочовеци. Трафикантите действат само едностранно. Хе-Чжу ме дръпна настрана от един мяукащ двуглав плъх и ме предупреди, че те хапят.

Попитах как Градският управителен съвет търпи тази мизерия.

Моят водач обясни, че на Хуамдонгил се гледа като на химическа тоалетна, където нежеланите човешки отпадъци на града се разлагат дискретно, но недотам невидимо. Бордеите за недочовеци мотивират потребителите от нисшите класи, като им показват каква е съдбата на онези, които не харчат и не работят като примерни граждани. Предприемачите се възползват от законовия вакуум, за да изграждат омерзителни зони за удоволствия в бедните квартали, така Хуамдонгил съумява да плаща данъците и рушветите си на висшата класа. Веднъж в десетдневката „МедиКорп“ отваря клиника за умиращи недочовеци, където те разменят здрави телесни части срещу евтаназия; „ОрганиКорп“ е сключила изгоден договор с агломерацията и изпраща всеки ден взвод от имунизирани по геном фабрикатки, подобни на аварийниците, да събират труповете, преди да се завъдят мухи. После Хе-Чжу ми каза да мълча — бяхме стигнали крайната си цел.

Къде точно беше това?

Спомням си къща, където се играеше маджонг, с еркереен етаж, с висок измазан трегер, за да отвежда навън дъждовната вода, но ако я видя отново, не бих могла да я разпозная. В Хуамдонгил няма номера на къщите, няма и карти на квартала. Хе-Чжу почука, шпионката мигна, затракаха резета и на входа се появи портиер. Телесната му броня беше изцапана, железният му лост — смъртоносен, той ни изръмжа да изчакаме да слезе Ма Арак На. Зачудих се дали под пластината на врата си носи фабрикатски нашийник.

Задимен коридор, ограден от хартиени паравани, завиваше и се скриваше от поглед. Чух тракане на плочки за маджонг, подуших мирис на крака, видях как чистокръвни сервитьорки в екзотично облекло разнасят подноси с напитки. Всеки път, когато отместеха някой параван, на докачливите им лица се изписваше момичешки възторг. Последвах примера на Хе-Чжу и свалих найковете си, изцапани в тесните улички на Хуамдонгил.

— Нямах да дойдеш, ако новините не бяха лоши — разнесе се нестроен глас.

Тази, на която принадлежеше гласът, ни говореше през отвор на тавана. Не можех да кажа със сигурност дали набраздените ѝ устни, сърповидните ѝ очи и пресекливият ѝ глас са резултат на геномика или на мутация. Отрупаните ѝ със скъпоценни камъни пръсти се бяха вкопчили в ръбовете на люка.

Хе-Чжу застана точно под квадрата и заговори на Ма Арак На, за която предположих, че е господарка на заведението. Членът на Съюза ѝ каза, че една клетка е станала ракова, Мефи и клетката му са арестувани, а Ши-Ли е мъртъв.

Езикът на Ма Арак На беше двойно по-дълъг от нормалното: тя го използва, за да плесне една муха. В мрака на тавана очите ѝ светнаха. Тя попита докъде се е разпространил ракът. Хе-Чжу отговори, че е дошъл да изясни тъкмо този въпрос. Господарката на заведението ни каза да влезем в гостната.

Гостната?

Малка стаичка между силно оживената кухня и фалшива стена, осветена от слаб солар. Чаша рубиненочервен лайм чакаше на ръба на чугунен мангал, по-стар от сградата, ако не и от града. Седнахме на протрити подови възглавници. Хе-Чжу отпи от питието и ми каза, че мога да сваля качулката си. Дъсченият таван затрополи и заскърца, един люк се отвори и в него се появи лицето на Ма Арак На. Тя видя лицето ми, но не изрази никакво учудване.

Древният мангал забръжда — беше снабден с ултрамодерна електроника. Сферично поле от тъмнина и тишина заотстъпва назад, докато погълна салона и приглуши шума от кухнята. Петнистата светлина над мангала доби формата на шаран.

На шаран? Риба шаран?

Невероятен перлено-портокалов, половинметров шаран, целият в гъбовидни израстъци и с мустаци като на мандарин. С едно лениво пляскане на опашката рибата се приближи към мен. Докато плуваше, пред него се разтваряха корени на водни лилии. Древните му очи прочетоха погледа в моите, страничните му перки затрепкаха, за да го задържат неподвижен. Шаранът се спусна няколко сантиметра по-надолу, за да разчете нашийника ми, и аз чух името си изречено от старец. Погледнах Хе-Чжу, но той едва се виждаше в сумрачния подводен въздух.

— Много съм благодарен, че ви виждам — предаваният по триизмерния екран глас прозвуча любезно, но насечено, — и за мен е чест да се запозная с вас.

Шаранът се представи като Ан-Кор Апис от Съюза и се извини за визуалния драматизъм — камуфлажът е необходим, защото тази нощ Единодушието следи всички честоти.

Колебливо отговорих, че разбирам.

Ан-Кор Апис обеща, че скоро ще разбирам много по-добре, и ме помоли да проявя още малко търпение. Шаранът се завъртя към Хе-Чжу и се обърна към спътника ми с „Командир Им“.

Хе-Чжу докладва, че е евтаназирал Ши-Ли.

Апис каза, че знае и че за болката на Хе-Чжу няма обезболяващо. Напомни му, че Единодушието е убило Ши-Ли, а Хе-Чжу го е освободил, и призова моя спътник да се погрижи жертвата на Ши-Ли да не остане напразна. Последва кратко съвещание: шест клетки са

компрометирани, а още дванайсет са на ръба. Съветникът Мефи е успял да се самоубие, преди да започнат мъченията. После шаранът нареди на Хе-Чжу да ме изведе от агломерацията през Първа Западна порта, да продължи с конвой до северния лагер и добре да размисли над това, което му е казано.

Рибата описа кръг и изчезна в стената на гостната, а после се показва отново от гръдния ми кош.

— Благоразумно сте подбрали приятелите си, Сонми — каза ми Апис. — Заедно можем да постигнем промени, големи промени, исторически промени, които ще трансформират нашето общество.

Той обеща, че скоро ще се срещнем отново.

Сферата отново се сви в мангала и гостната възвърна предишния си вид. Шаранът стана ивица светлина, точка, после изчезна.

Как мислеше Хе-Чжу да минете през изход на агломерацията без Души в показалците?

Само след минути доведоха имплантатора на Души. Дребният мъж с незапомняща се външност огледа разкъсания пръст на Хе-Чжу с професионално презрение, извади с пинсети от пакетче с тел миниатюрна пращинка, постави я в незарасналата тъкан и напръска показалеца с течна кожно покритие. Запитах се как една толкова незначителна наглед точица дава на носителя си права на потребител, а обрича онези, които я нямат, на жалко слугинско съществуване, че и по-лошо.

— Новото ви име е Ок-Кюн Пьо — съобщи имплантаторът на Хе-Чжу и добави, че може да свали биографията му на което и да е сони.

После се обърна към мен и докато говореше, извади лазерни пинцети. Лазерът, обясни той, може да реже стомана, но не оставя дори драскотина върху жива тъкан, така че ще усетя само леко гъделичкане. Чух изщракване.

— А сега подкожният баркод.

Имплантаторът на Души напръска гърлото ми с анестетик и ме предупреди, че сега ще заболи, но овлажняващото поле около острието на инструмента ще попречи на баркода да избухне при контакт с въздуха и да откъсне главата от тялото ми.

— Изобретателно — промърмори Хе-Чжу и ме хвана за ръка.
— Разбира се, че е изобретателно — сопна му се имплантаторът.
— Сам съм го проектирал.

Той съжали, че не може да го патентова, и каза на спътника ми да приготви салфетка, за да попие кръвта. Жестока болка проряза гърлото ми. Хе-Чжу попи кръвта, а имплантаторът извади с пинцети баркода на Сонми-451, показа ми го и обясни, че сам ще се отърве от него, като ще внимава. Напръска раната със заздравител, сложи ми превръзка с телесен цвят и каза да я сменям преди сън.

— А сега — продължи той — ще извърша престъпление, толкова новаторско, че още дори няма име. Одушевяване на фабрикатка. Но вместо фанфари, нобел за изключително научно постижение и университетска синекурна длъжност ще заслужи единствено запазено място в Дома на светлината.

И още, отбеляза Хе-Чжу, абзац в историята на борбата срещу корпорацията.

Имплантаторът отговори:

— Благодаря, братко. Цял абзац.

Операцията мина бързо. Мъжът сложи дясната ми длан върху кърпа, напръска я с анестетик, разреза възглавничката на показалеца ми, намаза с коагулант, за да спре кръвта, постави с пинцети Душата ми в разреза и напръска с кожно покритие, за да скрие всички следи на внезапното ми възнасяне до класата на чистокръвните. Този път в сарказма му се долови нотка на искреност:

— Дано Душата ти донесе много щастие в обетованата земя, сестро Юн-А Ю.

Благодарих му. Съвсем бях забравила за Ма Арак На, която наблюдаваше през люка на тавана.

— Най-добре ще е сестра Ю да се обзаведе с ново лице за новата си Душа — отбеляза тя, — иначе по пътя от тук до обетованата земя ще възникнат неудобни въпроси.

Предполагам, следващата ви спирка беше кабинет на лицеформист.

Да. Портиерът ни придружи чак до улица „Тегеро“, северната граница на Хуамдонгил. Стигнахме с метро до някога моден пасаж в Шинчон и се качихме с ескалатори между полилеи, които звънтяха с

музиката на псалмите за Иманентния Председател, до подобен на лабиринт отдел на нивото на купола, посещаван само от потребители, които знаеха къде отиват. Хе-Чжу ме поведе из чупки и завои покрай редове дискретни входове и загадъчни табелки с имена до невзрачна врата. В една ниша цъфтеше тигрова лилия.

— Не говори с госпожата — предупреди ме той и натисна звънеца. — Бодлите ѝ имат нужда от заглаждане.

Тигровата лилия се покри с ярки ивици и ни попита какво желаем.

Хе-Чжу отговори, че имаме уговорен час при мадам Овидий.

Цветето се извъртя да ни огледа и каза да изчакаме.

Вратата се отвори.

— Аз съм мадам Овидий — заяви бяла като кост жена — и вие нямате уговорен час.

Свежехапчетата много отдавна бяха замразили суровата ѝ красота около двайсет и петте, но гласът ѝ стържеше като пила.

— Нашите биокосметици приемат само по лична препоръка. Опитайте при „лицемайсторите“ на някой от долните етажи.

Вратата се хлопна под носовете ни.

Хе-Чжу се прокашля и заговори право в тигровата лилия.

— Бъдете така любезна да осведомите почитаемата мадам Овидий, че лейди Хим-Йон ѝ изпраща най-сърдечни поздравии.

Последва пауза. Тигровата лилия се изчерви и попита отдалеч ли идваме.

Хе-Чжу допълни шифъра:

— Пътуваш ли достатъчно надалеч, срещаш себе си.

Мадам Овидий отвори вратата, но презрението ѝ не беше изчезнало.

— Кой може да спори с лейди Хим-Йон?

Тя ни каза да я последваме без излишно бавене. Интериорът от преградени със завеси коридори беше замислен с идеята за максимална дискретност. Соларите бяха тъмни, заглушители поглъщаха гласовете и стъпките. След минута вървене по лъкатушещи коридори мадам Овидий щракна с пръсти и към нас се присъедини мълчалив асистент. Отвори се врата, която разкри по-ярко осветено студио, и гласовете ни се върнаха. В стерилния солар блестяха инструментите, необходими за работата на лицеформиста. Мадам

Овидий ме помоли да сваля качулката си. Тя не изрази учудване от сервитьорските ми черти. Не вярвам, че изобщо някога беше стъпвала в „Татко Сон“. Попита с колко време разполагаме за операцията.

Когато Хе-Чжу отговори, че се налага да тръгнем след деветдесет минути, мадам Овидий загуби леденото си самообладание:

— Защо сте си направили труда да идвате при човек на изкуството? — попита тя. — Защо сами не свършите тази работа с дъвка и червило? Да не би лейди Хим-Йон да взема Тигровата лилия за евтино цвете на витрина с кодаци „преди и след“?

Хе-Чжу побърза да обясни, че не очаква пълно преобразяване — само козметични адаптации за залъгване на Око или на случаен поглед. Той призна, че деветдесет минути са абсурдно кратко време и тъкмо затова лейди Хим-Йон се нуждае от най-добрата сред най-добрите.

Гордата лицеформистка прозря ласкателството му, но не беше имунизирана срещу него.

— Никой — похвали се тя — не вижда скритото в лицето лице така, както аз го виждам.

Мадам Овидий погледна под ъгъл челюстта ми и каза, че може да промени кожата, цвета ѝ, косата, клепачите и веждите. Може да оцвети ирисите ми в цвят, присъщ на чистокръвните. Може да ми направи трапчинки и да промени издайническите ми фабрикатски скули. Каза, че ще използваме най-пълноценно оставащите ни осемдесет и девет минути.

Какво е станало с творението на Мадам Овидий? Вие ми изглеждате като Сонми, току-що излязла от утробния контейнер.

Единодушието промени лицето ми за появите ми в съда в пиковите часове. Актрисата в главната роля трябва да изглежда така, както ролята го изисква. Но когато излязох от Тигровата лилия с пламнало от болка лице, дори Провидецът Ри не би могъл да ме познае. Млечнобелите ми ириси бяха оцветени в лешников цвят, очите ми бяха издължени, фоликулите на косите ми — черни като абанос. Ако сте любопитен, Архиварю, можете да прегледате кодаците, направени по време на ареста ми.

До ескалатора чакаше златно момче с червен балон. Последвахме го на двайсет крачки разстояние до оживен паркинг за фордове под пасажа. То изчезна, но видяхме балона окачен на

чистачката на един джип. Поехме по Автострада Едно към Първа Източна порта.

Първа Източна порта? Водачът на Съюза — Апис — ви е наредил да излезете през Първа Западна порта.

Към своите заповеди водачът добави „добре да размисли над това, което му е казано“. Тази криптограма означаваше: „Изпълнете заповедите на обратно“. Запад означаваше изток, север означаваше юг, „да продължи с конвой“ — „да продължи сам“.

Тази криптограма ми се струва опасно проста.

Педантичните умове често пропускат простите неща. Докато се носехме по автострадата, аз попитах спътника си дали „Хе-Чжу Им“ е истинското му име. Членът на Съюза отговори, че хората с неговото призвание нямат истински имена. Пътят към изхода завиваше надолу към пункта за таксуване. Намалихме скоростта и запълзяхме с опашката. На изхода всеки шофьор подаваше ръка през прозореца на форда, за да покаже на Окоето Душата си. Принудители спираха случайни фордове за разпит.

— Приблизително един на трийсет — измърмори Хе-Чжу, — доста благоприятен процент.

Дойде нашият ред за скенера. Хе-Чжу сложи показалеца си и звънна аларма.

Барьерата падна.

Членът на Съюза ми изсъска: усмихвай се, дръж се глупаво.

Един принудител се приближи и вдигна палец:

— Излез.

Хе-Чжу се подчини с хлапашка усмивка.

Принудителят го попита как се казва и закъде пътува.

Изпълнението на спътника ми беше майсторско.

— О, ами Ок-Кюн Пьо. Офицер, ние, тъъ, отиваме в един мотел в съседния град.

Хе-Чжу се огледа и направи жест с ръка, чието нецензурно значение знаех от Бум-Сук и Фан. После се заприказва как отишъл да вади разрешение за котката на майка си, но принудителят набързо го прекъсна. Попита колко далеч е този мотел — не знаем ли, че вече минава двайсет и третият час?

— Мотел „Бум-Бум-Убит-Си“ в Йоджу — отговори Хе-Чжу със заговорнически тон. — Уютно, чисто, на разумни цени, макар че сигурно за принудител като вас всичко ще е бесплатно. Само на трийсет минути път от тук по бързата лента, източен изход номер десет.

Той обеща, че ще стигнем доста преди комендантския час.

Принудителят попита Хе-Чжу как е наранил показалеца си.

— О, затова ли примигна Окото?

Хе-Чжу изпъшка театрално и започна да обяснява как се порязал, докато вадел костилката на естествено авокадо в къщата на майката на приятелката си. Опръскал всичко с кръв, толкова било неудобно, отсега нататък щял да яде само авокадо без костилки, природата ни създава повече неприятности, отколкото си заслужава.

Принудителят погледна във форда и ми нареди да си сваля качулката.

Надявах се страхът ми да мине за свенливост.

Той попита дали приятелят ми говори толкова много през цялото време.

Кимнах срамежливо.

Затова ли аз изобщо не говоря?

— Да, господине — отвърнах. — Да, офицер.

Принудителят каза на Хе-Чжу, че момичетата са покорни и срамежливи до деня на сватбата, а после започват да дърдорят и никога не млъкват.

— Тръгвайте — нареди офицерът.

Къде прекарахте комендантския час онази нощ? В онзи мотел?

Не. Слязохме от скоростното шосе на втория изход, после свихме по неосветен селски път. Стена от бодливи борове скриваше индустриална зона с над сто блока. До комендантския час оставаше съвсем малко време и нашият форд беше единственото превозно средство наоколо. Паркирахме, прекосихме ветровит двор и стигнахме до бетонен блок с надпис: „ИНКУБАТОРНА КОРПОРАЦИЯ «ХИДРА»“. Душата на Хе-Чжу отвори ролковата врата.

Помещението не беше оранжерия, а осветена в червено зала, под чийто покрив имаше огромни контейнери. Въздухът беше неприятно

топъл и влажен. Гъстият, пълен с оплетени влакна бульон, който виждах през наблюдателните прозорци на контейнерите, за кратко време скриваше съдържанието им. После започнах да различавам отделни крайници и длани, оформящи се лица, всичките еднакви.

Утробни контейнери?

Да, бяхме влезли в блок за геномика. Гледах гроздовете ембриони на фабриката, увиснали в маточен гел. Едни спяха неподвижни, други смучеха палците си, трети мърдаха ръка или крак, сякаш ровеха или тичаха. Попитах Хе-Чжу тук ли съм била култивирана.

Той каза, че не, инкубаторът на „Татко Сон“ е в Куанчжу и е пет пъти по-голям от този тук. Спътникът ми надникна в един утробен контейнер и ми каза, че тези ембриони са предназначени за урановите тунели под Жълто море: очите им са като чашки. Ако се излагат за по-дълго време на нефилтрирана дневна светлина, те полудяват.

От температурата в блока Хе-Чжу започна да лъщи от пот.

— Сигурно имаш нужда от Сапун, Сонми — каза той. — Нашият шестзвезден мансарден апартамент е насам.

Апартамент? В инкубатор за фабриката?

Членът на Съюза обичаше иронията. Нашият „апартамент“ се оказа стаичката на нощния пазач: помещение с бетонни стени, в което имаше само воден душ, единично легло, бюро, наредени един върху друг столове, давец се климатик и счупена маса за пинг-понг. Дебелите тръби пулсираха от горещина. Сони табло следеше утробните контейнери, а прозорецът гледаше към инкубатора. Хе-Чжу предложи да си взема душ сега, защото не може да ми гарантира, че утре вечер ще мога, окачи брезентово перде, за да ми осигури уединение, и докато аз миех тялото си, той си направи легло от столове. Когато излязох, на леглото ме чакаше торба Сапун заедно с комплект нови дрехи.

Не се ли чувствахте уязвима да спите сред неизвестността, без дори да знаете истинското име на Хе-Чжу Им?

Не. Фабрикатите будуват по повече от двацет часа заради стимулина в Сапуна, но когато ни застигне умората, рухваме почти

начаса.

Събудих се след три часа съвсем бодро: Сапунът на ембрионите миньори беше обогатен с кислород. Хе-Чжу спеше върху наметалото си. Заразглеждах коричката засъхнала кръв на бузата му, одраскана по време на бягството ни от Темосан. Кожата на чистокръвните е толкова фина. Очите му се въртяха под клепачите, нищо друго в стаята не помръдваше. Той като че ли произнесе името на Ши-Ли, или просто издаде звук. Запитах се кое „аз“ приема, докато сънува.

Доближих Душата си до ръчното сони на Хе-Чжу, за да науча нещо за фалшивата си самоличност, Юн-А Ю. Бях студентка по геномика, родена на трийсетия ден от Втория месец в Наджу в Годината на Коня. Баща ми беше Помощник в „Татко Сон“, майка ми — домакиня; нямах братя и сестри... Данните запълниха десетки, стотици страници. Комендантският час свършваше. Хе-Чжу разтърка слепоочията си.

— Ок-Кюн Пьо би пийнал чаша старбъкс.

Избрах този момент, за да задам въпроса си: защо Съюзът беше платил такава непосилна цена, за да опази една кспериментална фабрикатка?

— А... — Хе-Чжу разтърка очи, за да пропъди съня. — Дълъг отговор, дълго пътуване.

Отново увъртания?

Не. Той ми даде изчерпателен отговор, докато навлизахме все по-навътре в провинцията. Сега ще го изложа накратко за вашия орizon, Архиварю. Неа Со Копрос се трови до смърт. Почвата му е замърсена, реките — безжизнени, въздухът — напоен с токсини, хранителните запаси — пълни с лошокачествени гени. Нисшите класи не могат да си позволят необходимите лекарства, за да противостоят на тези лишения. Поясите на меланомата и маларията се разширяват в северна посока с четирийсет километра годишно. Шестдесет процента от онези Производствени зони в Африка и Индонезия, които снабдяват Потребителските зони, са негодни за живеене. Легитимността на плутокрацията, нейното богатство, се изчерпва, издаваните от Чучхе Закони за обогатяване са като лейкопласти, залепени върху кръвоизливи и ампутирани крайници. Единствената им друга реакция е стратегията, любима на всички банкрутирали идеологии:

отрицанието. Чистокръвните от нисшите класи пропадат в клоаките на недочовеците, чиновниците повтарят като папагали Седмия Катехизис: „Стойността на една Душа са доларите в нея“.

Но каква е логиката да оставят чистокръвните от нисшите класи да умират на места като Хуамдонгил? Какво ще замени техния ценен труд?

Ние. Фабрикатите не са никак скъпи за отглеждане, Архиварю, и нямат нелепи стремежи към по-добър, по-свободен живот. Тъй като фабрикатът издъхва след четирийсет и осем часа без геномно обогатен Сапун, чието производство и разпространение са монопол на Корпокращенията, той не може да избяга. С изключение на мен, фабрикатите са съвършените органични машини. Архиварю, все още ли твърдите, че в Неа Со Копрос няма роби?

А как възнамеряваше Съюзът да избави нашата държава от тези... предполагаеми „болести“?

Чрез революция.

В Източна Азия преди Сблъсъците е царял хаос от болни демокрации, народоубийствени автокрации и зараждащи се опустошени земи! Ако Съветът не беше обединил и отцепил региона, щяхме да се върнем към варварството. Как може която и да било организация да проповядва такъв... тероризъм?

Корпокращенията мирише на корупция и сенилност. Слънцето залязва.

Вие като че ли сте прегърнали с цялото си същество пропагандата на Съюза, Сонми.

Бих отбелязала, че вие сте прегърнали с цялото си същество пропагандата на Неа Со Копрос, Архиварю.

Хе-Чжу Им спомена ли как точно Съюзът възнамерява да извърши преврат в държава с двумилионна редовна армия?

Да. Съюзът възнамеряваше да организира възнасянето на шест милиона фабрикати.

Не разбирам как не сте възприели това като чиста фантазия.

Всички революции са чиста фантазия до момента, в който се извършат, после стават историческа неизбежност.

Как би могъл Съюзът да постигне такова едновременно възнасяне?

Битката се водеше на молекулярно ниво. Няколкостотин членове на Съюза, които работеха на възлови места като заводи за производство на Сапун и инкубатори с утробни контейнери, можеха да задействат няколко милиона възнасяния чрез добавяне на катализатора на д-р Сюлейман в основните потоци за доставки.

Каква вреда биха могли да нанесат шест милиона възнесени фабрики на най-стабилната държавна Пирамида в историята на цивилизацията?

Кой ще работи на поточните линии във фабриките? Кой ще пречиства канализационните води? Кой ще подава храна в рибните фабрики? Кой ще добива петрол и въглища? Кой ще поддържа реакторите? Кой ще строи сгради? Кой ще обслужва ресторантите? Кой ще гаси пожарите? Кой ще пази границите? Кой ще пълни с гориво резервоарите на фордовете? Кой ще носи, копае, влачи, блъска? Кой ще сее, кой ще жъне?

Чистокръвните са изгубили уменията, които са изграждали обществата. Истинският въпрос е каква вреда не биха могли да нанесат шест милиона възнесени заедно с дружините от граничните земи и чистокръвните от нисшите класи на ръба на превръщането си в нечовеци.

Единодушието ще поддържат реда. Принудителските агенции не се състоят изцяло от двойни агенти на Съюза.

Какви оръжия за сплашване ще извадят Единодушието? Ще размахат колтове пред възнесените? Дори и Юна-939, сервитьорка фабрикатка, избра смъртта пред робството.

Почакайте, почакайте... Единодушието бяха предупредени за заговора още по времето на вашето бягство — те се опитаха да ви

заловят. Около фабриките за производство на Сапун трябваше да се вдигнат шлюзове за сигурност.

Единодушието знаеха, че в Темосан има шпиони на Съюза и възнесена сервитьорка фабрикатка. Нищо повече.

А каква беше вашата роля в този... грандиозен план?

Първата ми роля беше да осигуря доказателство, че катализаторът за възнасяне на Сюлейман действа. Умът ми направи това просто като не дегенерира. Катализаторът беше синтезиран в масови количества в няколко нелегални фабрики.

— Втората ти роля — съобщи ми Хе-Чжу онази сутрин — ще е на посланик. Генерал Апис, шаранът в къщата за маджонг, се надяваше аз да действам като агент, като посредник между Съюза и възнасящите се фабрики, за да помогна за мобилизирането им като граждани революционери.

Как се отнесохте към тази си роля в една терористична организация?

С огромно безпокойство: казах на члена на Съюза, че аз не съм проектирана да променям историята, а той отговори, че никой не е. Апис се надяваше до срещата си с него да съм взела решение. Засега Съюзът искаше единствено да не отхвърлям веднага предложението.

Не се ли поинтересувахте какъв е проектът на Съюза за по-добро бъдеще? Откъде знаехте дали новият ред няма да породи още по-страшна тирания? Помислете за болшевишката революция, за тази в Саудитска Арабия, за революцията на петдесетниците в Северна Америка. Ако е необходима голяма промяна, една програма от поетапни реформи, от предпазливи стъпки не е ли най-мъдрият подход?

Вие сте необичайно начетен за Архивар осми ранг. В текстовете от началото на ХХ век, които сте чели, срещали ли сте следната сентенция: „Не можете да прескочите пропаст на два малки скока“?

Въртим се все около спорни въпроси, Сонми. Да се върнем на вашето пътуване.

Към единадесетия час по второстепенни пътища стигнахме равнината Суанбо. Пръскачките в нивите разпръскваха облаци оранжеви торове и замъгляваха хоризонта. Хе-Чжу се опасяваше, че може да ни видят Око Спътници, затова поехме по една просека в плантация на „Дървокорп“. През нощта беше валяло, затова черният път беше осеян с локви и напредвахме бавно, но не видяхме друго превозно средство. Хибридите между норфолкски бор и каучуково дърво бяха засадени в прави като конец редици и създаваха илюзията, че гората марширува покрай нашия спрял форд като милионна войска. Слязох от колата само веднъж, когато Хе-Чжу напълни от туба празния ексонов резервоар. В равнината беше ясна сутрин, но вътре в плантацията във всеки час от деня беше усойно и сумрачно. Единственият звук беше стерилният вятър, който полюшваше затъпените иглички. Лишените от прашец дърветата бяха разработени така, че да отпъждат насекомите и птиците, застоялият въздух миришеше на инсектицид.

Гората свърши толкова рязко, колкото беше започнала, теренът стана по-хълмист. Пътят зави на изток и от южната страна застанаха планините Уораксан, а на север се ширна езерото Чонджу. Хе-Чжу обясни, че сега езерната вода мирише лошо заради течните отпадъци от развъдниците за съомга. На хълмовете отатък бяха изобразени логата на могъщи корпокрации, малахитова статуя на Пророка Малтус гледаше отвисоко прашна падина. Пътят ни минаваше под кспресната автострада Чонджу-Тегу-Пусан. Хе-Чжу каза, че ако се осмелим да изберем нея, можем да стигнем в Пусан за два часа, но той предпочете бавното предпазливо придвижване. Нашият осеян с дупки път опря в планините Собексан и пое нагоре.

Хе-Чжу Им не се ли опитваше да стигне до Пусан за един ден?

Не. Приблизително около седемнайсетия час той скри форда в изоставен склад за трупи и ние тръгнахме нагоре по планинска пътека. Преживяването ме очарова така, както някога гледката на агломерацията: по варовикови издатини растяха лишеи, от цепнатините се подаваха млади офики и планински ясени. Вятърът ухаеше на прашец и смола, носеха се облаци. Над главите ни като

електрони кръжаха пеперуди с обработен в миналото геном, логата на крилата им след поколения бяха мутирвали в случаен набор от срички.

Чувствах се преродена в нещо друго, също толкова чуждо на сервитьорките фабрикатки, колкото алпийските поляни са непознати на наутилусите.

На една гола скала Хе-Чжу посочи отсрещната страна на пропаст и попита дали го виждам.

Кого? Виждах само скална повърхност.

Продължавай да гледаш, нареди ми моят водач, и от скалата се показаха чертите на изсечен великан, седнал в поза „лотос“. Едната му фина ръка беше вдигната в изящен жест, натоварен със смисъл. Оръжейна стрелба и природни стихии бяха изкъртили, разрушили и напукали чертите му, но силуетът му все още беше ясно различим, ако погледнеш цялото. Трябваша ми няколко секунди, за да си спомня на кого ми прилича огромната фигура: на Тимъти Кавендиш.

Хе-Чжу Им много се развесели, когато му го казах. Самият той някога си мислел, че великанът е древен демократ или крал бандит със склонност към самореклама, но в действителност допотребителите го почитали като божество, което предлагало спасение от безкрайния цикъл на раждания и прераждания. Всъщност напуканият от времето великан от друга епоха все още притежаваше някакво божествено излъчване. Само неодушевеното може да бъде толкова живо. Настоятелката на манастира, продължи Хе-Чжу, ще ми разкаже повече. Предполагам, че „Каменокорп“ ще го разруши, когато се добере до тези планини.

Каква беше целта на тази експедиция наникъде?

Всяко „наникъде“ е някъде. Отгатък хребета стигнахме поляна, където имаше скромна нива със зърно, дрехи, които съхнеха по храстите, зеленчукови лехи, проста система за напояване от бамбук, гробище. Чух шум на пресъхващ водопад. Хе-Чжу ме преведе през тесен процеп към двор, заобиколен от сгради с пищна украса, каквито никога не бях виждала. Съвсем скорошен взрив беше изровил кратер в настилката от каменни плочи, имаше разрушени греди и съборен керемиден покрив. Една пагода не бе устояла на тайфун и беше рухнала върху близначката си. Последната се крепеше по-скоро на пълзящите растения, отколкото на конструкцията си.

Хе-Чжу ми каза, че на това място в продължение на петнайсет века е имало манастир, но след Сблъсъците корпорацията е отменила допотребителските религии. Сега останките служат за подслон на лишени от собственост чистокръвни, които предпочитат да живеят в планините, отколкото в бордеите на нисшите класи.

Значи Съюзът е скрил своя посланик, своя... „месия“ в колония на рецидивисти?

„Месия“. Каква грандиозна титла за една сервитьорка от „Татко Сон“.

Чух драскане по плочите зад гърба си: сбръчкана, обгоряла от слънцето селянка куцукаше из двора, облегната на нямо момче с признаци на енцефалит. Момчето се усмихна срамежливо на Хе-Чжу, а жената го прегърна нежно, както, предполагам, правят майките. Представиха ме на Настоятелката като „г-ца Ю“. Едното ѝ око беше забулено с перде, другото — светло и наблюдателно, двете заедно създаваха впечатление, че ме гледат двама души. Тя стисна ръцете ми в своите: жестът ме очарова. Лицето ѝ беше старо като от времената на Кавендиш.

— Добре сте дошли тук — каза ми тя, — добре сте дошли.

Хе-Чжу попита за бомбения кратер.

Настоятелката отговори, че пилоти ентузиастично са провеждали учение, миналия месец се появил военен хеликоптер и без предупреждение изстрелял снаряд, който ранил сериозно няколко души, а един загинал. От злоба, отбеляза Настоятелката, или от отегчение, а може би строителен предприемач е решил, че това място има потенциал за спа курорт за чиновници и иска да се махнем.

— Кой знае? — въздъхна тя.

Спътникът ми обеща да разучи.

Какви точно бяха тези заселници? Недочовеци? Терористи? Хора на Съюза?

Всеки колонист имаше различна история. Запознах се с уйгурски дисиденти, просмукани с прах земеделци от делтата на Хо Ши Мин, някога уважавани жители на агломерации, пострадали от политиката на корпорациите, нетрудоспособни хора с отклонения, хора, лишени от долари поради душевно заболяване. От седемдесет и петте

колонисти най-малкият беше на девет десетдневки, най-възрастната — Настоятелката — на шестдесет и осем години, макар че ако беше казала, че е на триста, щях да ѝ повярвам.

Но... как са могли да оцеляват без търговски вериги и пасажии? Какво са ядяли? Какво са пиели? А електричество? Развлечения? Как функционира едно микрообщество без принудители и йерархия?

Храната им идваше от гората и градината, водата — от водопада. С походи до сметищата си набавяха пластмаси и метали за изработване на инструменти. „Училищното“ им сони се захранваше от водна турбина. Слънчевите нощни лампи се презареждаха през деня. Развлечения си осигуряваха сами, потребителите не могат да живеят без триизмерни екрани и РекЛ, но някога хората са го правили и още го правят. Принудители? Сигурна съм, че са възниквали проблеми, но колонистите ценяха своята независимост и бяха твърдо решени да я бранят от вътрешни ленивци и външни експлоататори.

А зимите в планината?

Те оцеляваха така, както са оцелявали някога монахините в продължение на петнайсет века — с планиране, пестеливост и издръжливост. Колонията беше построена върху пещера, разширена от бандити в периода на анексирането от Япония. Тези тунели им осигуряваха защита от зимата и преминаващите аеро на Единодушието.

Този живот не беше пасторална Утопия. Да, зимите са свирепи, дъждовните сезони — безмилостни, реколтата става жертва на болести, пещерите не са защитени от хищници и малцина колонисти живеят колкото потребителите от висшата класа. Да, те се карат помежду си и скърбят, както е присъщо на хората. Но го правят като общност. В Неа Со Копрос няма общности, има само държава.

А какъв интерес имаше Съюзът от манастира?

Съюзът осигурява оборудване, като например соларите, колонията осигурява убежище на километри от най-близкото Око. Аз се събудих в своята спалня тунел малко преди изгрев-слънце и се промъкнах до отвора на пещерата. Жената пазач приготвяше

стимулинова отвара, тя повдигна мрежата против комари, за да мина, но ме предупреди, че под стените на стария манастир обикалят вълци. Обещах да не се отдалечавам твърде много, за да се чуваме, заобиколих двора и се промъкнах през тесния скален проход към терасата в черно и сиво.

Планинският склон пропадеше надолу, откъм долината се надигаше въздушно течение, което донасяше животински викове, писъци, ръмжене и сумтене — не можех да разпозная ни един звук. Планинските звезди не са онези жалки точки в градското небе: планинските звезди висят тежко и от тях струи светлина. Само на метър от мен се размърда една скала.

— А, госпожице Ю — дочух гласа на Настоятелката, — и вие сте ранобудна.

Поздравих я както подобава.

Колонистите, каза ми старицата, не обичат тя да се скита наоколо преди изгрев-слънце, за да не падне от ръба на пропастта. После извади от ръкава си лула, натъпка я и я запали: обясни, че не ми предлага заради младите ми дробове, но за човек на нейната възраст вече няма значение. Тютюневият дим миришеше на ароматна кожа.

Попитах я за фигурата на стръмния склон отатък пропастта.

Старият хитрец, кимна тя. Сидхарта има и други имена, вече изгубени. Нейните предшественици са знаели наизуст всичките му имена и проповеди, но предишната Настоятелка и старите монахини са били изпратени в Дома на светлината преди петдесет години, когато манастирите са били обявени за престъпни. Жената, с която говорех, тогава е била послушница в манастира, затова Единодушието са отсъдили, че е достатъчно млада, за да бъде превъзпитана, и са я изпратили в блок за сираци в агломерацията Перлен град.

Попитах дали Сидхарта е нещо като бог.

— „Нещо като бог“ е точно казано — отговори Настоятелката.

Сидхарта не ни носи повече късмет, не наказва, не променя времето и не ни спестява болката на живота. Той обаче учи как да преодоляваме болката и как да заслужим прераждане в нещо по-висше в бъдещия си живот. Тя каза, че още му се моли рано сутрин, „за да му покажа, че още се отнасям сериозно“, но малко колонисти са вярващи.

Казах, че се надявам Сидхарта да ме прероди в нейната колония.

Светлината на настъпващия ден вече по-ярко озаряваше света. Настоятелката ме попита защо се надявам на това.

Отне ми известно време да формулирам чувствата си в изречения, но старицата не беше от хората, които прищпорват мисълта на събеседника. Накрая обясних причината: единствените чистокръвни, в чиито очи няма потребителска жажда, са колонистите.

Настоятелката ме разбра. Замислено отбеляза, че ако потребителите започнат да изпитват доволство от живота на някакво смислено ниво, с плутокрацията е свършено. Затова колонията е такава обида за държавата. Медиите ги сравняват с глисти, обвиняват ги, че крадат дъжд от „Водакорп“, пари от патентодържателите на „Зеленчукорп“, кислород от „Въздукорп“.

— Може да дойде ден — продължаваше Настоятелката, — в който Съветът ще реши, че ние сме алтернативен модел за живот извън корпоративната идеология. В този ден „глистите“ ще бъдат преименувани на „терористи“, над тях ще завалят модерни бомби и старите манастирски тунели ще се изпълнят с пламъци.

Отбелязах, че общността им трябва да привлича неимущите, но невидимо.

— Точно така — каза тя толкова тихо, че се наложи да се наведе към нея, за да чувам: — Компромисът е също толкова труден, колкото, предполагам, да се преструваш на чистокръвна.

Откъде е разбрала?

Не попитах: може в убежището ни да е имало пролука, през която са ме видели да поемам Сапун. Моята домакиня каза, че опитът е научил колонистите да наглеждат гостите си, дори ако са членове на Съюза и приятели.

— Това е нарушение на старите манастирски правила за гостоприемство — извини се Настоятелката, — но по-младите колонисти държат да бъдем бдителни, особено в този свят, където всеки може да стане друг след едно посещение при лицеформист.

Защо ви е разкрила всичко това?

Може би от солидарност, не знам. Тя каза, че от всички многобройни престъпления на Чучхе създаването на „подкласа от роби“ е най-чудовищното.

Обобщаваше ли, или имаше предвид нещо конкретно?

Стана ми ясно едва на следващата нощ. На двора вече дрънчаха тенджери: групата, която приготвяше закуската, започваше работа. Настоятелката погледна към процепа, който водеше към двора, и смени тона:

— И кой може да е този млад вълк?

Нямото момче се приближи с тихи стъпки и седна усмихнато в краката на Настоятелката. От изток слънчевата светлина обгърна света и върна нежните багри на дивите цветя.

Значи настъпи вторият ви ден като бегълка.

Хе-Чжу закусваше с картофени питки и смокинов мед; за разлика от предната вечер, никой не настояваше да ям храната на чистокръвните. Сбогувахме се, две-три подрастващи момичета се просълзиха заради заминаването на Хе-Чжу, а мен изгледаха злобно, което много го развесели. В някои моменти Хе-Чжу беше закоравял революционер, в други беше момче. Настоятелката прошепна:

— Ще се моля на стария хитрец за теб.

Пред погледа на нейния бог ние слязохме от височината с разреден въздух и се спуснахме през шумната гора. Фордът стоеше непокътнат там, където Хе-Чжу го беше скрил.

До Йонджу пътувахме нормално: подминахме движеща се нагоре колона камиони с дървени трупи, карани, както забелязах, от едри фабрики, произлезли от една и съща стволова клетка. През оризищата на север от езерото Андонхо минават бързи, но наблюдавани пътища, затова докъм петнайсетия час седяхме във форда и се криехме от Очите Спътници.

Докато минавахме по стар въжен мост високо над бурната река Чувансан, слязохме да се поразтъпчем. Хе-Чжу се извини заради пикочния си мехур на чистокръвен и се изпика в дърветата на сто метра отдолу. Аз гледах как черно-бели папагали гнездят по изцапаната с гуано скална стена: пляскането на крилете и крясъците им ми напомниха за Бум-Сук Ким и неговите приятели чиновници. Нагоре по течението се точеше клисура, надолу река Чувансан беше отклонена между заравнени хълмове и изчезваше под купола на Улсон. Аеро като точици кръжаха на рояци над агломерацията.

Кабелите на моста заскърцаха под тежестта на разлат чиновнически форд: необичайно е да срещнеш скъп автомобил на такъв селски път. Хе-Чжу отиде да вземе колта си от форда. Върна се с ръка в джоба на якето и ме предупреди да го оставя той да говори, както и да имам готовност да залегна зад форда ни, ако шофьорът извади колт.

Чиновническият форд забави ход и спря. Набит мъж с лъскаво от скорошно лицеформиране лице се измъкна от шофьорската седалка и дружелюбно кимна.

— Хубав следобед.

Хе-Чжу кимна в отговор и отбеляза, че не е прекалено горещо.

Чистокръвна жена с геномно подсилен сексапил подаде крака от предната врата. Носеше плътно загърнатата пелерина, от която се виждаха само вирнатото ѝ носле и чувствените ѝ устни. Тя се облегна на отсрещния парапет с гръб към нас и запали силно миризливо марлборо. Мъжът междувременно отвори багажника на форда и извади кутия с отвори за въздух, подходяща за пренасяне на средно голямо куче. Щракна закопчалките и извади отвътре поразително, съвършено сложено, но мъничко момиче, високо около трийсет сантиметра.

То хленчеше ужасено и се мъчеше да се отскубне, видя ни и миниатюрният му безсловесен вопъл заприлича на молба.

Мъжът го хвана за косата и го метна от моста. Проследи с поглед падането му и издаде звук с уста, подобен на тупване.

— Евтино се отървахме — усмихна ни се той — от много скъп боклук.

Насилих се да остана неподвижна и безмълвна: в сърцето ми бушуваха омраза и гняв. Хе-Чжу докосна ръката ми. Аз подгоних мислите си в друга посока, накъдето и да е: в паметта ми неканена изплува сцената от „Зловещата участ на Тимъти Кавендиш“, в която един престъпник хвърля през балкона невинен чистокръвен.

Предполагам, че мъжът е изхвърлил жива кукла фабрикатка.

Чиновникът държеше да ни разкаже всичко.

— По-миналия Секстет куклата Зизи Хикару беше задължителният подарък. Дъщеря ми и за миг не ме оставяше на мира.

Разбира се, официалната ми съпруга — той кимна към жената от другата страна на моста — я споменаваше постоянно, сутрин, обед и вечер. „Как ще гледам съседите в очите, когато дъщеря ни е единственото момиче в нашия кръг, което няма Зизи?“

Чиновникът призна, че не може да не се възхити от маркетинга на тези неща. Вземат една нищо и никаква играчка фабрикатка, уподобяват я по геномен път на лъскав древен идол, после вдигат цената ѝ с петдесет хиляди — и гледат как хората я разграбват от рафтовете.

— А после те карат да се харчиш за дизайнерски дрехи, къща за кукли, аксесоари. И какво направих аз? Платих за проклетото нещо само за да запуща устата на жените! А след четири месеца какво стана? Тийнмодата се смени и Мерилин Монро детронира горката старомодна Зизи.

Той омерзен ни каза, че за регистрирано унищожаване на фабрикат човек трябва да плати деветстотин долара. После се ободри и като махна с палец над парапета, отбеляза, че случайното падане е безплатно — защо тогава да хвърля ценни долари, след като вече е хвърлил достатъчно?

— Жалко — мъжът намигна на Хе-Чжу, — че разводите не са такава лесна работа.

— Чух те, дебелако! — жена му вдигна глава. — Трябваше още като ти казах, да върнеш Зизи в търговския център и да ти възстановят доларите в Душата. Тя от самото начало беше дефектна. Не можеше дори да пее. И ме ухапа проклетницата.

Дебелакът каза с най-мил тон:

— Не проумявам как след това е оживяла, миличка.

Жена му небрежно измърмори някаква обида. Мъжът се обърна покровителствено към Хе-Чжу и като плъзна поглед по малките ми по геном гърди, попита дали сме на почивка на това затънтено място или минаваме оттук по работа.

— Ок-Кюн Пьо, господине, на вашите услуги — Хе-Чжу леко се поклони и се представи като помощник пети ранг в счетоводната верига „Орел“, второстепенно подразделение на корпорацията.

Любопитството на чиновника увехна. Той ни каза, че е управител на голф крайбрежието между Пьонхе и Йондок.

— Играете ли голф, Пьо? Не? Голфът не е просто игра, знаете ли, голфът е предимство в кариерата.

Управителят ни увери, че на игрището Пегам предстои да се освободят едно-две членски места: с петдесет и четири дупки, подходящо за всякакви атмосферни условия, гладки тревни площи, езерни съоръжения и фонтани, които не отстъпват на онези във водните градини на Любимия Председател. От смеха му ми се повдигаше.

— Спечелихме в наддаването за достъпа до подпочвените води срещу местната мафия от нисшите класи. Само споменете името ми на хората, които отговарят за членството: Провидецът Куон.

Ок-Кюн Пьо се разсипа в благодарности.

Доволен, Провидецът Куон се впусна да разказва историята на чиновническия си живот, но жена му хвърли марлборото си там, където падна Зизи Хикару, качи се във форда, натисна клаксона и държа ръката си върху него, докато черно-белите папагали се изстреляха в небето. Чиновникът се усмихна печално на Хе-Чжу и го посъветва, когато се ожени, да плати по-високата сума за зачеване на син. Докато се отдалечаваше, аз се помолих на Сидхарта фордът да падне през заграждението.

За убиец ли го смятахте?

Толкова повърхностен, че дори не го осъзнаваше.

Но ако мразите хора като Провидеца Куон, трябва да мразите целия свят.

Не целия свят, Архиварю, само Чучхе и Корпокративната пирамида.

Кога все пак стигнахте в Пусан?

Привечер. Хе-Чжу посочи ексоновите облаци над Пусанската рафинерия, обагрени в диненорозово до антрацитносиво.

— Пристигнахме — каза.

Влязохме в северните покрайнини на Пусан по необорудван с Око селски път. Хе-Чжу остави форда в гаражна клетка в предградието Сомьон и взехме метрото до пасажа на площад „Чхорян“, там имаше същите търговски вериги като в „Овощна градина Уаншимни“.

Бавачки фабрикатки тичаха след чиновническите си питомци, патрулиращи двойки глобяваха влюбени двойки, корпоративно спонсорирани триизмерни екрани се надпреварваха да засенчат всички останали. В по-стар заден пасаж се провеждаше старовремски панаир, амбулантни търговци продаваха чудати създания колкото длан, „приятели за цял живот“: беззъби крокодили, пилета с маймунски глави, йонаките в буркани. Хе-Чжу ми каза, че те умират четирийсет и осем часа след като ги занесеш у дома. Един циркаджия привличаше клиенти с мегафон:

— Елате да зърнете Двуглавия шизоид! Вижте Мадам Матрьошка и бременния й зародиш!

Чистокръвни моряци от цял Неа Со Копрос седяха в баровете и флиртуваха с утешителки под зоркия поглед на мъже от „Сводникорп“. Видях хималайци със загрубяла кожа, китайски ханци, светлокожи космати байкалци, брадати узбеки, жилави алеути, меднолики виети и тайци. РекЛ на къщите за утеха обещаваха да задоволят всяка греховна приумица, която един чистокръвен можеше да измисли.

— Ако Сеул е вярната съпруга на Съветника — каза Хе-Чжу, — то Пусан е неговата любовница без гащички.

Задните улички станаха по-тесни, завихрящият се вятър започна да търкаля бутилки и консервени кутии, край нас забързаха фигури с качулки. Хе-Чжу ме хвана за ръка и ме поведе през тайна врата по слабо осветен тунел към вход със спускаща се решетка; на един прозорец отстрани имаше надпис: „ЖИЛИЩНА КООПЕРАЦИЯ «КУКЧЖЕ»“. Хе-Чжу натисна звънец. Разляяха се кучета, щората се разтвори и аз подскочих при вида на чифт еднакви саблезъби животни, които олигавиха стъклото. Небръсната жена ги издърпа встрани, огледа ни и щом позна Хе-Чжу, лицето й грейна.

— Нун-Хел Хан! — възкликна тя. — Минаха почти дванайсет месеца! Няма да се учудя, ако слуховете за скандалите ти са поне наполовина верни! Как е на Филипините?

Изведнъж произношението на Хе-Чжу стана дразнещо тромаво: всъщност аз неволно се обърнах, за да се уверя, че той все още е до мен.

— Потъват, госпожо Лим, бързо потъват.

Това беше шега само наполовина. Той попита дали жената вече е дала под наем неговата стая.

— О, моят дом е благонадежден!

Тя се престори на обидена и погледна в някаква счетоводна книга, но го предупреди, че ще има нужда от свежи доларови постъпления, ако и следващото му пътешествие се проточи колкото последното. Решетката се вдигна и тя ме погледна.

— Слушай, Нун-Хел, ако твоето пухче остане повече от десетдневка, знай, че единичните апартаменти се таксуват като двойни. Такива са правилата на дома. И да ти харесва, и да не ти харесва, все ми е едно.

Морякът Нун-Хел Хан каза, че ще остана при него само за една-две нощи.

— По една във всяко пристанище — злонамерено се подсмихна хазайката. — Значи това, което казват, е вярно.

Тя от Съюза ли беше?

Не. Хазайките на долнопробни квартири биха предали и майките си за един долар, а за член на Съюза биха получили много повече. Но както ми каза Хе-Чжу, такива хазайки отблъскват любопитните и осигуряват отличен камуфлаж. Зацапаното стълбище кълтеше от караници и шум от триизмерни екрани; най-последно започвах да свиквам със стълбищата. На деветия етаж тръгнахме по нападнат от дървояди коридор. Хе-Чжу извади от пантата на вратата скришом пъхнато парче клечка за зъби и отбеляза, че съдържателката е получила опасен пристъп на почтеност.

В стаята имаше прогнил дюшек, спретната кухничка, шкаф с дрехи за различни климатични условия, манипулиран кодак на белокожи проститутки, яхнали Нун-Хел Хан и двама негови другари, сувенири от Дванайсетте агломерации и от по-малки пристанища и, разбира се, кодак в рамка на Любимия Председател. Върху кутийка от бира имаше оставено марлборо, изцапано с червило. Прозорецът беше със спуснат капак.

Хе-Чжу си взе душ и се преоблече, за да отиде на целонощно събрание на съюзното ядро, предупреди ме да не вдигам капака на прозореца, да не отварям на никого и да не отговарям на други обаждания освен от него или Апис със следната парола — той написа върху къс хартия следните думи: „ИМА СЪЛЗИ ЗА БЕДИ“; после го

изгори в пепелника. Каза, че Сапунът ми е в хладилника и обеща да се върне на сутринта скоро след края на комендантския час.

Нима виден дефектор като вас не е заслужил по-тържествено посрещане?

Тържествените посрещания привличат вниманието. Аз изучих на сонито географията на Пусан, поех дозата си Сапун преди лягане, изкъпах се и спах до шестия час и трийсет, когато Хе-Чжу се върна с изтощен вид и с миризлив пакет увити за вкъщи токбокки. Направих му чаша старбъкс — полезно умение от годините ми на сервитьорка. Той го изпи с благодарност. После ме помоли да застана до прозореца и да закрия очите си.

Подчиних се. Рядко отваряният капак на прозореца се вдигна със скърцане.

— Не гледай — заповяда Хе-Чжу. — Сега отвори очи.

Огрени от слънцето покриви, автостради, центрове за обществен транспорт, РекЛ, бетон... и там, в далечината, утайката на небосвода потъваше някъде, където цялата горест на думите „аз съм“ се разтваряше в синия покой.

Той каза:

— Океанът.

Дотогава не бяхте ли го виждали?

Само на сони, в триизмерните картини за живота на Кзалтация в „Татко Сон“ и в книгата на Юна, никога в действителност, никога със собствените си очи. Испитах копнеж да отида, да го докосна, да се разходя край него. Хе-Чжу смяташе, че през деня е най-безопасно да се крием, докато не ни преместят в квартира на по-отдалечено място. После той легна на дюшека и само след минута захърка.

Минаваха часове, в късчетата океан между сградите виждах товарни и военни кораби. На околните покриви домакини от нисшите класи проветряваха захабени чаршафи. По-късно времето се заоблачи, между бронираните облаци забоботиха аеро. Седнах да уча. Завалях. Хе-Чжу се обърна, без да се събужда, измърмори: „Не, просто приятел на приятел“; и отново млъкна. От устата му се проточи слюнка и намокри възглавницата му. Спомних си за професор Мефи: на последния ни семинар той каза, че е отчужден от семейството си, и

призна, че отделя повече време да възпитава мен, отколкото собствената си дъщеря.

Хе-Чжу се събуди по средата на следобеда, изкъпа се и направи чай от женшен. Завиждам на чистокръвните за кухнята им, преди възнасянето ми Сапунът ми се струваше най-вкусното нещо, което можех да си представя, а сега вкусът му ми се вижда еднообразен и блудкав. Става ми лошо, ако хапна от храната на чистокръвните. Членът на Съюза спусна капака на прозореца.

— Време е за свръзка.

Той откачи кодака на Любимия Председател и го сложи с лицето надолу на ниската масичка. Подключи сонито си към скрит в рамката вход.

Незаконен предавател? Скрит в кодак на архитекта на Неа?

Свещеното е отлично скривалище за профанното: те винаги са толкова сходни. Светна ярко триизмерно изображение на мъж: приличаше на евтино излекувана жертва на сериозно изгаряне. Имаше леко разминаване между движението на устните му и звучащите думи. Мъжът ме поздрави за благополучното ми пристигане и попита кой има по-хубаво лице — той или шаранът.

Отговорих честно: шаранът.

Смехът на Ан-Кор Апис премина в кашлица.

— Това е истинското ми лице, каквото и да означава това.

Каза, че болнавият вид му върши добра работа, защото принудителите се страхуват да не ги зарази. После попита дали ми е харесало пътешествието из нашата любима родина.

Отговорих, че Хе-Чжу Им се е грижил добре за мен.

Генерал Апис попита дали разбирам ролята, която Съюзът желае да изпълнявам. Казах, че я разбирам, но той предвари нежеланието ми да изразя своето колебание.

— Преди да решите, Сонми, искаме да ви предложим... зрелище, поучително преживяване в Пусан — загатна Апис.

Предупреди ме, че няма да е приятно, но е наложително.

— Ще имате възможност да вземете информирано решение за бъдещето си сред нас.

Ако бях съгласна, Командир Им можеше веднага да ме заведе на мястото.

Доволна, че ще спечеля време, аз казах, че ще отида.

— Значи много скоро ще си поговорим отново — обеща Апис и изключи изобразителя си.

Хе-Чжу извади от шкафа две униформи на техници и защитни очила, облякохме ги, после заради хазяйката сложихме наметалата си върху униформите. Навън беше необичайно студено за сезона и аз бях благодарна за допълнителния кат дрехи. С метро отидохме до пристанищния терминал и оттам се спуснахме с транспортна лента до кейовете край водата, като подминахме големите океански кораби. Нощното море беше нефтено лъскаво и черно, само един кораб грееше с пулсиращи златни дъги и приличаше на подводен дворец. Бях го виждала преди, в предишен живот.

— Златният ковчег на Татко Сон! — възкликнах аз и обясних на Хе-Чжу, че този кораб откарва дванайсетзвездните сервитьорки до Кзалтация на Хаваите.

Хе-Чжу знаеше: ние се бяхме запътили към златния ковчег.

Охраната на подвижния трап беше минимална — един чистокръвен със замъглен поглед, качил крака на бюрото си, гледаше по триизмерния екран битка на фабриката гладиатори в Шанхайския Колизеум.

— А вие кои сте?

Хе-Чжу мигна с Душата си.

— Техник пети ранг Ман-Шик Ган.

Пазачът погледна ръчното си сони и прочете, че сме изпратени да прекалибрираме термостати на седма палуба.

— На седма? — пазачът се подсмихна. — Дано не сте яли скоро.

След като провери заявката за прекалибриране, мъжът ме погледна. Аз забих очи в пода.

— А коя е тази шампионка по словесен маратон, техник Ган?

— Новата ми Помощничка. Помощник-техник Ю.

— Така ли? И тази вечер е първото ви непорочно посещение в нашата обител на насладите?

Кимнах — да, така е.

Пазачът каза, че като първия път няма втори. После лениво ни махна с крак да влизаме.

И така лесно сте получили достъп до корпоративен кораб?

Златният ковчег на Татко Сон не е магнит за нелегални пасажери, Архиварю. На траповете се суетяха членове на екипажа и Помощници, твърде увлечени в работата си, за да ни забележат. Служебните асансьори бяха празни, така слязохме в недрата на Ковчега, без да срещнем никого. Найковете ни тропаха по металните стълби. Боботеше грамаден мотор. Стори ми се, че чувам пеене. Хе-Чжу прегледа схемата на палубата, отвори един люк и спря, за да ми каже нещо.

Размисли, пъхна се вътре, помогна ми да вляза, после заключи люка след нас.

Намирах се на тясна пътека, която висеше от покрива на просторна чакалня, далечният ѝ край се губеше зад капаци на люкове и над главите ни нямаше достатъчно място, за да стоим изправени. През решетестия под на пътеката видях около двеста дванайсетзвездни сервитьорки на „Татко Сон“, строени пред турникети, които се въртяха само напред. Юна, Хуа-Сун, Ма-Лю-Да, Сонми, някои по-стари стволови типове, които не познавах. Да видя бившите си сестри извън купола на „Татко Сон“ — това приличаше на сън. Те пееха Псалма на Татко Сон, отново и отново. Музиката се преплиташе с хидравличния шум. Колко ликуващи бяха гласовете им. Тяхната Инвестиция беше изплатена, предстоеше им пътешествие до Хаваите, скоро щеше да започне новият им живот на Кзалтация.

Завиждахте ли им?

Завиждах им за увереността в бъдещето.

На интервали от около петдесет секунди Помощникът отпред пускаше следващата сервитьорка през златните дъги. Всеки път сестрите ръкопляскаха, дванайсетзвездната щастливка се обръщаше, размахваше ръце и минаваше, за да бъде отведена в луксозната си каюта. Турникетите се завъртаха и фабрикатките се придвижваха с една напред. След малко Хе-Чжу ме побутна с крак и ми даде знак да се промъкна през люка отпред, който отделяше пътеката от съседното помещение.

Нямаше ли опасност да ви видят?

Ярките лампи, които висяха от тавана, се спускаха по-ниско от нашата пътека и отдолу бяхме невидими. Освен това не бяхме външни

лица, а техници, които извършват ремонтни работи.

Следващото помещение беше всъщност тясна килия. Върху подиум стоеше пластмасов стол, а точно над него висеше обемист механизъм с шлем, окачен на монорелса на тавана. Трима усмихнати Помощници, облечени в алените униформи на Татко Сон, заведоха влязлата сервитьорка до стола. Единият Помощник обясни, че шлемът ще махне нашийника ѝ, както е обещано в Десети Катехизис.

— Благодаря, Помощник — избърбори развълнуваната Сонми.
— О, благодаря ви!

Нагласиха шлема на главата и врата ѝ и в този момент аз забелязах броя на вратите на килията.

Нещо странно ли имаше в тях?

Имаше една врата: входът откъм чакалнята. Само една врата. Откъде бяха излезли всички предишни сервитьорки? Рязкото изщракване на шлема пренасочи вниманието ми към подиума точно под мен: сервитьорката се свлече, очите ѝ се обърнаха навътре, кабелният шнур, който свързваше механизма с шлема и монорелсата, се изпъна, шлемът тръгна нагоре, сервитьорката се изправи, отлепи крака от пода и се издигна във въздуха. Трупът ѝ затанцува, въодушевената усмивка, замръзнала на мъртвото ѝ лице, се изопна, когато кожата на лицето пое част от натоварването. Един работник почисти с миеща прахосмукачка кръвта от пластмасовия стол, друг го забърса. Окаченият за монорелсата шлем пренесе товара си успоредно на нашата пътека през люк до съседното помещение. Над пластмасовия стол се спусна нов шлем, а тримата помощници вече настаняваха на него следващата развълнувана сервитьорка.

Хе-Чжу прошепна в ухото ми:

— Тези не можеш да спасиш, Сонми. Те са обречени от мига, в който се качат на борда.

Беше почти прав: всъщност те бяха обречени още в утробните си контейнери.

Поредният шлем щракна и се затвори. Тази сервитьорка беше Юна.

Ужасът в тази стая не може точно да се опише или да се представи, може само да се преживее.

Запълзахме напред през звуконепроницаем люк. Шлемовете доставяха труповете в склад, огрян от виолетова светлина; щом минахме през люка, градусите целзий паднаха рязко и ревът на машините ни оглуши.

Под нас се разкри поточна линия на кланица, обслужвана от работници, които размахваха ножици, резачки, инструменти, чиито наименования не знам... целите в кръв, от глава до пети, като садистични видения от ада. Дяволите долу срязваха нашийници, събличаха дрехи, бръснеха коси, деряха кожа, отсичаха ръце и крака, кълцаха месо, изтръгваха органи... Маркучи изсмукваха кръвта... Шумът беше неописуем.

Но... защо... Каква може да е целта на такава... касапница?

Индустрията на геномиката се нуждае от огромни количества втечнена биоматерия за утробните контейнери, но най-вече за производството на Сапун. Какъв по-икономичен начин за осигуряване на този протеин от рециклирането на фабриката, стигнали края на трудовия си живот? В добавка към това останките от „възстановените протеини“ се използват за производството на хранителни продукти за „Татко Сон“, които потребителите ядат в закусвалните на корпорацията из цял Неа Со Копрос.

Не. Да се убиват сервитьорки, за да се снабдяват закусвалните с храна и сапун... Не. Това обвинение е... абсурдно. Не отричам, че сте видели каквото сте видели, но това трябва, трябва да е било... постановка на Съюза, създадена с цел да ви промият мозъка. Никой не би позволил на такъв... „кораб кланица“ да съществува. Нито Любимият Председател, нито Чучхе биха позволили подобна мерзост! Ако фабрикатите не се възнаграждават за труда си в пенсионерски общности, цялата Пирамида би била... най-долно коварство!

Бизнесът си е бизнес.

Но... защо това не беше споменато на процеса ви?

Пак ще повторя, Архиварю: процесът ми не беше никакъв процес, а упражнение по формиране на общественото мнение.

Да, но това, което твърдите, е... кошмарно!

Така е, но кошмарното невинаги е невъзможно. Вие лично познавате ли някого, който е бил на Кзалтация? Къде отиват сервитьорките, след като се пенсионираат? Не само сервитьорките — стотиците хиляди фабрикации, които всяка година завършват трудовия си живот? Къде са техните градове?

А триизмерните картини от Хаваите и всичко останало? Сама сте ги виждали в закусвалнята „Татко Сон“ на площад „Чонмьо“. Ето ви доказателството.

Кзалтация е сони генериран симулакрум, манипулиран в Нео Едо. На истинския Хавайски архипелаг няма такова място. Знаете ли, през последните ми седмици в „Татко Сон“ ми се струваше, че сцените от живота на Кзалтация се повтарят. Една и съща Хуа-Сун тичаше по една и съща пясъчна пътека към една и съща лагуна сред скалите. Моите невъзнесени сестри не забелязваха, а по онова време и самата аз се съмнявах, но сега вече имам обяснение.

Не, не мога да си представя — не виждам как е възможно — такова зло да се зароди в нашата цивилизована държава. Законодателството на Неа Со Копрос се основава на справедливите търговски отношения.

В петата си „Декларация“ съм посочила как законите са били низвергнати. Това е цикъл, стар като племенните вражди. В началото е невежеството. Невежеството поражда страх. Страхът поражда омраза, а омразата поражда насилие. Насилието предизвиква ново насилие, докато единствен закон стане волята на най-силния. Волята на Чучхе е създаване, подчиняване и чисто унищожаване на многобройно племе от измамени роби.

Вашето Завещание ще остане във вида, в който го изричате. Аз... ние трябва да продължим... Колко време наблюдавахте касапницата, която описахте?

Не помня. Следващият ми спомен е как Хе-Чжу ме преведе през трапезарията. Чистокръвните играеха на карти, ядяха фиде, пушеха, изпращаха съобщения, шегуваха се, погълнати от всекидневния си живот. Как можеха да знаят какво става на долната палуба и просто...

да си седят, сякаш на кораба им Мариноваха сардини? Братият пазач ми се усмихна и каза скоро да дойда пак, „сладурче“.

В метрото пътниците се олюляваха, а аз виждах трупове на монорелсата. Докато изкачвах стълбището, виждах как трупове се издигат над килята за кзекуции. В стаята си Хе-Чжу не включи солара, само вдигна с няколко сантиметра капака на прозореца, за да разреши мрака с малко градски светлини. Сипа си чаша соджу. След касапницата не бяхме разменили и дума.

Аз единствена от всичките си сестри бях видяла истинската Кзалтация и бях оживяла.

Секът ни беше безрадостен, лишен от изящество и неизбежно импровизиран, но беше акт на живи същества. Звездите от пот по гърба на Хе-Чжу бяха подаръкът му за мен и аз ги събрах с език.

Младият мъж нервно и мълчаливо запали марлборо и с любопитство зараглежда рожденото ми петно. Заспа на ръката ми, затисна я. Не го събудих — болката премина в изтръпване, изтръпването — в иглички, после се измъкнах изпод него. Извадих одеяло — чистокръвните настиват даже в топло време. Пусан се готвеше за комендантския час. Размазаното му сияние помръкна, когато РекЛ и светлините угаснаха. Вече сигурно и последната сервитьорка от последната опашка беше мъртва. Край касапската линия вероятно бе чисто и тихо; касапите, ако бяха фабрики, трябваше да са в леглата си. Утре златният ковчег щеше да отплава към ново пристанище, където да започне ново рециклиране.

В нула часа аз поех Сапуна си и легнах при Хе-Чжу под одеялото. Тялото му беше топло, живо и младо въпреки ужаса, на който бяхме станали свидетели. Заради ужаса ние пропъдихме спомена за кораба кланица така, както мъж и жена могат да го направят.

Но не ви ли беше яд на него и на Апис за това, че са ви показали златния ковчег, без да се опитат да ви подготвят за огромния шок?

Не. С какви думи щяха да си послужат?

Сутринта донесе влажна мараня. Хе-Чжу си взе душ, после изгълта огромна купа ориз, кисело зеле, яйца и супа от водорасли. Аз измих съдовете. Чистокръвният ми любовник седеше на масата срещу мен.

Заговорих за пръв път, откакто бях видяла онази линия за извличане на протеин. Казах:

— Корабът трябва да се унищожи, всеки кораб кланица в Неа Со Копрос трябва да се потопи.

Хе-Чжу отговори:

— Да.

Аз казах:

— Корабостроителниците, които ги строят, трябва да се разрушат; системите, които улесняват работата им, трябва да се премахнат; законите, позволяващи съществуването на тези системи, трябва да се отменят.

Хе-Чжу отговори:

— Да.

Аз казах:

— Всеки потребител, чиновник и Съветник в Неа Со Копрос трябва да се убеди, че фабрикатите са чистокръвни, ако не стане с убеждение, възнесените фабрикатии трябва да се борят заедно със Съюза за постигане на тази цел, като използват всички необходими средства.

Хе-Чжу отговори:

— Да.

— Възнесените фабрикатии имат нужда от Катехизис: да ги научи на правата им, да впрегне гнева им, да насочи енергията им.

Аз щях да бъда фабрикатката, която щеше да го напише. Попитах дали Съюзът може... дали ще разпространи тази декларация за правата ни.

Хе-Чжу каза:

— И още как ще го направим.

На вашия процес много свидетели ксперти отричаха, че „Декларациите“ са дело на фабрикатка, била тя възнесена или не, и твърдяха, че в действителност е написана от чистокръвен Аболиционист.

Колко мързеливо „кспертите“ отричат това, което не разбират!

Аз написах „Декларациите“ в Улсукто Чо край Пусан, в отдалечена чиновническа вила с изглед към устието на Накдон. Докато ги съставях, се консултирах със съдия, специалист по геномика,

специалист по синтаксис и с Ан-Кор Апис, но Възнесените Катехизиси в „Декларации“, тяхната логика и етика, които на процеса бяха обявени за „най-грозното злодеяние в историята на социалното отклонение“, бяха плодове на моя разум, Архиварю. Моите „Декларации“ се зародиха, когато Провидецът Ри обезобрази Юна-939, израснаха при Бум-Сук и Фанг, укрепнаха при Мефи и Настоятелката, дадоха плод в кораба кланица на Татко Сон.

И скоро след завършването на вашия текст ви заловиха?

Същия следобед. След като бях изпълнила функцията си, беше твърде рисковано да ме оставят на свобода. Арестът ми беше драматизиран за пред Медиите. Дадох сонито със своите „Декларации“ на Хе-Чжу. Погледнахме се за последен път: нищо, което можехме да си кажем, не беше по-красноречиво от мълчанието. Знаех, че никога повече няма да се срещнем, а може би и той знаеше, че аз знам.

В края на имението малка колония от диви патици беше оцеляла от замърсяването, променените им геноми им осигуряват издръжливост, която е липсвала у чистокръвните им предци. Дадох им хляб, гледах как плавниците им браздят лъскавата като хром повърхност, после се върнах в къщата, за да наблюдавам представлението отвътре. Единодушието не ме оставиха да чакам дълго.

Шест аеро хищно се стрелнаха над водата, едно кацна в задната градина. От него изскочиха агенти, заредиха колтовете си и запълзяха по корем към моя прозорец, като постоянно си правеха знаци с ръце и демонстрираха безстрашие. Бях оставила вратите и прозорците отключени заради тях, но дошлите да ме арестуват разиграха зрелищна обсада със снайпери и мегафони.

Намеквате, че сте очаквали нападението ли, Сонми?

След като бях завършила манифеста си, следващата стъпка можеше да бъде само арестуването ми.

За какво говорите? Следващата стъпка на какво?

На театралната постановка, подготвена още докато бях сервитьорка в „Татко Сон“.

Чакайте, чакайте. Ами... всичко това? Да не би да твърдите, че цялото ви... признание е съставено от... събития, развили се по сценарий?

По-важните събития — да. Някои актьори действаха непреднамерено — Бум-Сук и Настоятелката например, — но основните участници бяха провокатори. Хе-Чжу Им и Съветникът Мефи — със сигурност. Не забелязахте ли тъничките като косъм пукнатини в сюжета?

Например?

Уин-027 беше също толкова стабилизирани възнесен, колкото и аз — наистина ли бях толкова уникална? Дали Съюзът наистина би изложил на риск тайното си оръжие, като го изпрати да кръстосва цялата страна? А убийството на фабрикатката Зизи Хикару от Провидеца Куон на възжения мост не подчерта ли твърде красноречиво бруталността на чистокръвните, не беше ли малко прекалено навременно?

Но какво ще кажете за Ши-Ли, младия чистокръвен, убит в нощта на вашето бягство от Темосан? Кръвта му не е била... кетчуп!

Горкият идеалист беше статист, пожертван в дисните на Единодушието.

Но... Съюзът? Нима твърдите, че и Съюзът е бил измислен заради вашия сценарий?

Не, Съюзът съществува отпреди мен, но целта на съществуването му не е да разпалва революция. Първо, той привлича недоволни от обществения строй като Ши-Ли и ги държи на място, където Единодушието могат да ги наблюдават; второ, Съюзът осигурява на Неа Со Копрос врага, необходим на всяка йерархична държава за сплотяване на обществото.

Все още не мога да разбера защо Единодушието ще изразходват толкова средства и труд, за да разиграят тази фалшива... приключенска история.

За да организират показан процес, Архиварю! За да накарат и последния чистокръвен в Неа Со Копрос да загуби доверие във всички фабрики. За да гарантират одобрение за Закона за ликвидиране на фабрикатите, който ще се представи пред Чучхе за гласуване. За да дискредитират Аболиционизма. Целият заговор пожъна огромен успех.

Но щом сте знаели за този... заговор, защо сте сътрудничали?

Защо всеки мъченик сътрудничи на своите предатели? Той вижда бъдещата заключителна фаза.

А вашата каква е?

„Декларациите“. Медиите наводниха Неа Со Копрос с моите Катехизиси. Всеки ученик в Неа Со Копрос вече знае моите дванайсет „светотатства“. Пазачите ми казват, че дори се говори за общодържавен „Ден на Бдителност“ срещу фабрикатите, които проявяват признаци на съгласие с „Декларациите“. Моите идеи се възпроизвеждат милиард пъти.

Но каква е целта? Някаква... бъдеща революция?

За Корпокращията, за Единодушието, за Министерството на Завещанията, за Чучхе и за Председателя ще цитирам предупреждението на Сенека към Нерон: „Колкото и от нас да убиеш, никога няма да убиеш своя приемник“.

Два последни кратки въпроса. Съжелявате ли, че животът ви протече така?

Как бих могла? Съжалението предполага свободно избрано, но погрешно действие; в моята история свободната воля не играе никаква роля.

Обичахте ли Хе-Чжу Им?

Кажете на Председателя на Нарцисизма, че за това ще трябва да се консултира с бъдещите историци. Моят разказ приключи. Сега можете да изключите сребърния си оризон, Архиварю. Остава ми малко време и искам да изкажа последната си молба.

Много добре... Кажете я.

Да използвам вашето сони и кодовете за достъп.

Какво желаете да изтеглите?

Искам да видя края на един филм, който започнах да гледам, когато за един час в живота си познах щастието.

ЗЛОВЕЩАТА УЧАСТ НА ТИМЪТИ КАВЕНДИШ

— Г-н Кавендиш? Будни ли сме?

Лакрицова змия пълзи по сметаново поле и се намества на фокус. Числото пет. 5 ноември. Защо старият малък Тимъти ме боли така? Това някакъв номер ли е? Боже, от пишката ми стърчи тръбичка! Полагам усилие да се освободя, но мускулите не ме слушат. Едно шише ей там захранва тръбичка. Тръбичката захранва игла в ръката ми. Иглата захранва мен. Виждам неподвижно женско лице в рамка от коса до раменете.

— Тц-тц-тц. Имате късмет, че когато паднахте, бяхте тук, г-н Кавендиш. Наистина голям късмет. Ако ви бяхме оставили да се скитате из пустошта, сега щяхте да лежите мъртъв в някоя канавка!

Кавендиш, познато име, Кавендиш, кой е този Кавендиш? Къде съм? Мъча се да я попитам, но мога само да пищя като зайчето Питър, хвърлено от шпила на катедралата в Солсбъри. Обгръща ме мрак. Слава богу.

Число шест. 6 ноември. И преди съм се будил тук. Картина на къща със сламен покрив. Текст на корнуолски или друидски. Тръбичката на пишката ми я няма. Нещо ми смърди. На какво? Вдигат глезените ми, забърсват задника ми със свежа, студена, мокра кърпа. Изпражнения, фекалии, плътни, лепкави, размазани... аки. Да не би да съм седнал в канал с такива? О. Не. Как съм стигнал дотук? Опитвам се да се отдръпна от кърпата, но тялото ми само трепери. В очите ми наднича намусена жена робот. Отхвърлена любовница? Страх ме е, че ще ме целуне. Страда от недостиг на витамини. Трябва да яде повече плодове и зеленчуци, дъхът ѝ смърди. Но поне контролира двигателните си функции. Поне може да ползва тоалетна. Сън, сън, сън, ела ме освободи.

Говори, памет. Не, нито дума. Вратът ми се движи. Алилуя. Тимъти Лангланд Кавендиш може да заповядва на врата си и името му се върна. 7 ноември. Спомням си вчерашен ден и виждам утрешен. Време, не стрела, не бумеранг, а акордеон. Рани от залежаване. От колко дни лежа тук? Пас. На колко години е Тим Кавендиш? На петдесет? На седемдесет? На сто? Как можеш да забравиш възрастта си?

— Г-н Кавендиш?

На калната повърхност изплува лице.

— Урсула?

Жената гледа изпитателно.

— Урсула съпругата ви ли е била, г-н Кавендиш?

Не й вярвай.

— Не, аз съм г-жа Джъд. Вие получихте удар, г-н Кавендиш. Разбирате ли? Мъничък, лекичък удар.

Опитах се да кажа: „Кога е станало това?“. От устата ми излезе: „Кг стаал тв“.

Тя напевно продължи:

— Затова всичко ви е толкова объркано. Но не се тревожете, д-р Върхоф казва, че бележим страхотен напредък. Няма да ходим в страшната болница!

Удар? Ударен? Удар по мен? Удар по Марго Роукър. Марго Роукър?

Кои сте всички вие, хора? *Памет, стара мръснице.*

Вмъкнах горните три епизода заради онези щастливи читатели, чийто дух никога не е бил превръщан в пух и прах от спукани в мозъците им капиляри. Сглобяването наново на Тимъти Кавендиш беше редакторска работа от мащабите на Толстой дори за човека, който някога съкрати деветте тома „История на устната хигиена на остров Уайт“ до скромните седемстотин страници. Спомените не искаха да се напасват или се напасваха, но се разлепяха. Дори след месеци не можех да бъда сигурен дали някоя важна част от мен не се е изгубила.

Вярно, ударът ми беше сравнително лек, но месеците след него бяха най-унизителните в живота ми. Аз говорех като страдащ от еластична парализа. Ръцете ми бяха мъртви. Не можех да избърша

собствения си задник. Умът ми се луташе в мъгла, същевременно осъзнаваше моето тъпоумие и се срамуваше. Не намирах смелост да питам лекаря или сестра Ноукс, или г-жа Джъд: „Кои сте вие? Срещали ли сме се преди? Къде ще отида, когато си тръгна от тук?“. Постоянно питах за г-жа Латъм.

Стига! Един Кавендиш може да падне, но никога не излиза от игра. Когато направят „Зловещата участ на Тимъти Кавендиш“ на филм, аз те съветвам, драги ми господин режисьор, когото си представям като дълбокомислещ швед с поло на име Ларс, да заснемеш този ноември като монтаж от типа на „боксьор тренира за големия двубой“. Мъжественият Кавендиш понася инжекциите, без да трепне. Любопитният Кавендиш преоткрива езика. Дивият Кавендиш е наново опитомен от д-р Върхоф и сестра Ноукс. Джон Уейн^[1] Кавендиш с проходилка (постепенно преминах на бастун, който още използвам, Вероника каза, че с него приличам на Лойд Джордж^[2]). Кавендиш като Карл Сейгън^[3], затворен в главичка на глухарче. Докато Кавендиш беше опиянен от амнезията, би могло да се каже, че бе сравнително доволен.

После, Ларс, удари страховит акорд.

Тъкмо бяха започнали новините в шест в първия ден на декември (имаше коледни календари на видни места). Бях се нахранил сам с намачкан банан с кондензирано мляко, без да си накапя лигавника. Мина сестра Ноукс и моите съкафезници млъкнаха като пойни птици в сянката на ястреб.

Изведнъж сякаш някой отключи и свали девствения пояс на паметта ми.

По-добре да не го беше правил. Моите „приятели“ в къща „Аурора“ се оказаха сенилни невежи, които с поразителна непохватност мамеха на скрабъл и бяха мили с мен единствено защото в Царството на умиращите най-немощният е общата линия „Мажино“ срещу непобедимия фюрер. Вече цял месец стоях затворен по вина на отмъстителния си брат и беше повече от ясно, че не е предприето национално издирване. Трябваше сам да замисля бягството си, но как да надбягам онзи градинар мутант Уидърс, когато вземах разстояние от петдесет метра за четвърт час? Как да надхитря Ноукс от Черната лагуна, когато не помнех даже пощенския си код?

О, ужас, ужас. Намачканият банан заседна в гърлото ми.

* * *

След като сетивата ми се възцариха отново, аз се заех да наблюдавам декемврийските ритуали на хората, природата и зверовете. През първата седмица на декември езерото беше вече сковано от лед и патиците се пързалиха омерзени. Къща „Аурора“ сутрин замръзваше, а вечер завираше. Никой не се учуди, когато безполовата санитарка, която се казваше Диърдри, тръгна да окача гирлянди по лампите и така и не умря от токов удар. Появи се пластмасова елха в кофа, увита в гофрирана хартия. Гуендолин Бендинкс организира теглене на хартиено въже, на което се стекоха всички Неумрели, като и двете страни останаха слепи за иронията в цялата сцена. Неумрелите се съдърпаха за това кой да отваря прозорчетата на Коледния календар — привилегия, с която Бендинкс ги удостояваше като Кралица, раздаваща милостиня през Велики пости:

— Гледайте всички, г-жа Бъркин намери дебелобузест снежен човек, не е ли прекрасно?

За нея и Уорлок-Уилямс ролята на кучета пазачи на сестра Ноукс беше начин за оцеляване. Спомних си „Удавените и спасените“ на Примо Леви.

Д-р Върхоф беше един от онези носители на наградата „Надут задник на годината“, които се срещат често в администрацията на учебните заведения, правото или медицината. Той идваше в къща „Аурора“ два пъти седмично и ако на петдесет и пет или някъде там кариерата му не оправдаваше предричаните от името му очаквания, за това бяхме виновни ние, проклетите препятствия по пътя на всички Пратеници на изцелението — болните. Още щом го видях, тутакси го зачеркнах като възможен съюзник. Тъй както и работещите на половин ден бърсачи на задници, теляци и готвачи на кашички, които нямаше да застрашат високото си положение в обществото, като оставят един от пациентите си да избяга.

Не, аз бях заседнал здравата в къща „Аурора“. Часовник без стрелки. „Свобода!“ е безсмисленият призив на нашата цивилизация, но само лишените от нея имат изобщо някаква представа какво всъщност означава това.

Няколко дни преди рождения ден на нашия Спасител пристигна микробус с хлапета от частно училище, дошли да пеят коледни песни. Неумрелите пяха заедно с тях с грешни думи и предсмъртни хрипове и какофонията ме изпъди навън, не беше даже смешно. Заподскачах около къща „Аурора“ в търсене на изгубената си енергичност, като на всеки трийсет минути ми се прихождаше до тоалетна (всички сме добре запознати с органите на Венера, но, братя, органът на Сатурн е пикочният мехур). По петите ме следваха смътни съмнения. Защо Денхолм плащаше на тъмничарите ми последните си оскъдни копейки, за да ме дундуркат като бебе? Дали поразената от сенилност Джорджет не беше казала на брат ми за краткото ни кривване от магистралата на верността преди много, много години? Дали този капан не беше отмъщението на рогоносеца?

Майка ми казваше, че най-краткият път до бягството е първата попаднала книга. Е, мамче, не, не съвсем. Любимите ти отпечатани с едър шрифт саги за бедни, богати и разбити сърца не бяха добър камуфлаж за неволите, които изстрелваше към теб тенис машината на живота, нали? Но, да, мамо, все пак и ти си права. Книгите не предлагат истинско бягство, но могат да попречат на мозъка да се чеше до кръв. Бог ми е свидетел, че в къща „Аурора“ нямах какво друго да правя, освен да сера и да чета. В деня след чудодейното си възстановяване аз разгърнах „Периоди на полуразпад“ и — о, богове — започнах да се чудя дали все пак Хилъри В. Хъш не е написала издаваем трилър. Представих си „Първата загадка на Луиса Рей“ в стилна черно-бронзова обложка на рафтовете до касите в „Теско“; после „Втората загадка“, а след това и „Третата“. Кралица Гуиневир-Гуендолин Бендинкс ми даде подострен молив 2В срещу безвкусно ласкателство (мисионерите са толкова податливи, когато ги лъжеш, че искаш да се покръстиш) и аз се захех да редактирам текста от начало до край. Едно-две неща ще трябва да отпаднат: като например намекът, че тази Луиса Рей е прероденият Робърт Фробишър. Звучи прекалено хипи-дрога-ню ейдж. Впрочем и аз имам рождено петно под лявата си мишница, но никоя от любовниците ми не я е оприличавала на комета. Джорджет я беше кръстила „курешката на Тимбо“. Но като цяло стигнах до извода, че мотивът за младата репортерка, която се бори с

корпоративната корупция, дава на трилъра потенциал. Призракът на сър Феликс Финч се обажда: „Но това е правено вече стотици пъти!“. Сякаш може да има нещо, което да не е правено стотици хиляди пъти във времето от Аристофан до Андрю Прост Уебър! Сякаш изкуството е „какво“, а не „как“!

Редакторската ми работа върху „Периоди на полуразпад“ удари на камък, когато Луиса Рей падна от един мост и страниците на проклетия ръкопис свършиха. Започнах да си скубя косите и да си хапя устните. Дали изобщо имаше втора част? Дали стоеше прибрана в кутия за обувки в манхатънския апартамент на Хилъри В.? Или все още дремеше в творческата ѝ утроба? За двайсети път прерових всички тайни къччета на куфарчето си в търсене на плика от пратката, но го бях оставил в офиса си в Хеймаркет.

Другите възможности за литературни занимания бяха оскъдни. Уорлок-Уилямс ми каза, че някога къща „Аурора“ е имала малка библиотека, отдавна потънала в нафталин. „За обикновените хора железията е много по-близка до действителността, това е причината.“ Трябваше ми миньорска каска и проклетата кирка, за да намеря тази „библиотека“. Беше в дъното на един коридор, задръстен с купчини паметни дъски от Голямата война с надпис: „Винаги ще помним“. Прахът беше образувал дебел, ронлив и равен слой. Имаше цял рафт със стари броеве на списание със заглавие „Тази Англия“, десетина уестърна на Зейн Грей (с едър шрифт), готварска книга, озаглавена „За мен без месо, моля!“. Оставаха „На Западния фронт нищо ново“ (по ъгълчетата на страниците някой изобретателен ученик преди много години беше нарисувал кадри с анимационно човече с ръце и крака като клечки, което мастурбираше в собствения си нос — къде са тези ученици сега?) и „Небесни ягуари“, разказ за ежедневието на пилотите на хеликоптери от „най-добрия американски автор на военноприключенски романи“ (само че по една случайност аз знам, че този роман е писан от наемници в неговата „щабквартира“ — няма да споменавам имена поради опасения от съдебно преследване), и, честно казано, нищо друго съществено.

Взех книгите. За гладния и обелките от картофи са изискано ястие.

Ърни Блексмит и Вероника Костело, заповядайте на сцената, дойде и вашият час. С Ърни имахме своите разногласия, но ако не бяха тези мои съмишленици дисиденти, сестра Ноукс и до ден-днешен щеше да ме държи дрогиран до козирката. Един облачен следобед, когато Неумрелите репетираха за Големия сън, а персоналът беше свикан на оперативка и единственият шум, който смущаваше дрямката в къща „Аурора“, беше битката от турнира на Световната федерация по кеч между Капризното дебело черво и Отвърстието, аз забелязах нещо необичайно: небрежна ръка беше оставила входната врата открената. Промъкнах се на разузнавателна мисия, въоръжен с лъжлива история за прилошаване и нужда от чист въздух. Студът попари устните ми и аз се разтреперих! Периодът на възстановяване ме беше лишил от подкожна мазнина, фигурата ми се беше смалила от почти фалстафска до отшелническа. Това беше първото ми излизане навън след удара отпреди шест-седем седмици. Направих обиколка из вътрешния двор и намерих руини на стара сграда, после си проправих път през занемарения храсталак до тухления зид, за да го огледам за дупки и пролуки. Някой сапъор от Специалната авиодесантна служба би могъл да прескочи зида с помощта на найлоново въже, но не и жертва на инсулт с бастун. По пътя ми вятърът вдигаше и разхвърляше кафяви като хартия листа. Стигнах до величествената желязна порта, която се отваряше и затваряше с рязко пневматично хлопване от някаква електронна джаджа. По дяволите, имаха даже камера за наблюдение и от онези домофони! Представих си как сестра Ноукс се хвали на децата (за малко да напиша „родителите“) на евентуалните живеещи, че тук те ще спят в обстановка на спокойствие и сигурност благодарение на тези свръхмодерни приспособления за наблюдение, което, разбира се, означава: „Плащайте ни навреме и няма да чуете и гък от нас“. Гледката навън не предвещаваше нищо добро. Хъл беше на юг, на половин ден път за издръжлив младеж по второстепенни пътища покрай редове телеграфни стълбове. Само изгубени летовници биха се натъкнали на портата на старческия дом. Докато вървах обратно по алеята, чух свистене на гуми и яростен клаксон на червен като Юпитер „Рейндж Роувър“. Отстъпих встрани. Шофьорът беше едър като бик и облечен в един от онези сребристи анораци, любими на задполярните търсачи на спонсори. Рейнджроувърът спря със свистене на чакълена настилка пред стъпалата и шофьорът му

закрачи към рецепцията като въздушен ас от „Небесни ягуари“. На влизане през главния вход минах покрай котелното помещение. Отвътре се подаде Ърни Блексмит.

— Глътка огнена вода, г-н Кавендиш?

Не чаках повторна покана. В котелното миришеше на тор, но беше топло от пещта на котела. Г-н Мийкс, дългогодишен живеец със статут на местен талисман, седеше на чувал с въглища и издаваше доволни бебешки звуци. Ърни Блексмит беше от онези тихи хора, които забелязват на втори поглед. Този наблюдателен шотландец обикновено правеше компания на дама на име Вероника Костело, според легендата някогашна собственичка на най-хубавия магазин за шапки в историята на Единбург. Дватамата се държаха като обитатели на долнопробен чеховски хотел. Ърни и Вероника уважаваха желанието ми да бъда жалък мерзавец и аз уважавах тях. Сега той бръкна в сандък с въглища и извади бутилка ирландско малцово.

— Трябва да си леко мръднал, щом мислиш, че можеш да се измъкнеш от тук без хеликоптер.

Нямах причини да се издавам.

— Аз ли?

Моят блъф се разби на парчета в Скалата на Ърни.

— Седни някъде — каза ми той с мрачен и знаещ вид.

Направих както ми каза.

— Тук е уютно.

— Някога имах сертификат за огняр. Работя в котелното безплатно и администрацията си затваря очите за едно-две своеволия, които си позволявам — Ърни щедро сипа две питиета в пластмасови чаши. — До дъно.

Дъжд над Серенгети! Цъфнали кактуси, скачащи гепарди!

— Откъде го вземаш?

— Въглищарят е досетлив човек. Сериозно, трябва да внимаваш. Всеки ден в четири без четвърт Уидърс застъпва втора смяна на портата. Гледай да не те хване как замисляш бягството си.

— Виждаш ми се добре информиран.

— Аз съм бил и ключар, това беше след казармата. Човек си създава връзки с полупрестъпния свят, с хората от охранителния бизнес. С лесничей, браконieri и така нататък. Не че самият аз някога съм правил нещо незаконно, честна дума, бях чист като сълза. Но

научих, че поне три четвърти от бягствата от затворите завършват с неуспех, защото цялото сиво вещество — той се почука по слепоочието — е било впрегнато да мисли за самото бягство. Аматьорите говорят за стратегия, професионалистите говорят за логистика. Да вземем онази модерна електронна ключалка на портата: мога да я разглобя с вързани очи, стига да поискам, но откъде ще намеря кола да ме чака от другата страна? Пари? Скривалище? Виждаш ли, без логистика закъде си? Отиваш на кино и само след пет минути се връщаш тук с микробуса на Уидърс.

Г-н Мийкс изкриви гномските си черти и измуча единствените членоразделни думи, които беше запомнил:

— Аз знам! Аз знам!

Преди да съм проумял дали Ърни Блексмит ме предупреждава или ме изпитва, през вътрешната врата влезе Вероника с шапка в огненочервено, което разтапяше ледове. Едва се удържах да не се поклоня.

— Добър ден, г-жо Костело.

— Г-н Кавендиш, каква приятна среща. Разхождате се навън в този непоносим студ?

— Разузнава — отговори Ърни — по нареждане на комитета си за планиране на самотно бягство.

— О, след като вече сте посветен в звание Старец, светът не иска да ви приеме обратно.

Вероника се настани на ратанов стол и изискано намести шапката си.

— Ние — под това разбирам всички над шестдесет — със самото си съществуване извършваме две прегрешения. Едното е липса на бързина. Караме твърде бавно, ходим твърде бавно, говорим твърде бавно. Светът е готов да върти сделки с диктатори, перверзници и наркобарони от всякаква величина, но не понася да го бавят. Второто ни прегрешение е, че в очите на всеки човек ние сме мemento мори. Светът може да отрича с блеснали очи неизбежното само ако не сме в полезрението му.

— Родителите на Вероника са излежали доживотните си присъди в средите на интелигенцията — отбеляза Ърни с известна гордост.

Тя топло се усмихна.

— Само погледнете хората, които идват тук в часовете за посещения! Трябва да ги лекуват от преживяния шок. Защо иначе ни повтарят измисленото „Човек е на толкова години, на колкото се чувства“? Наистина, кого се надяват да заблудят? Не нас — себе си!

Ърни заключи:

— Ние, старците, сме съвременните прокажени. Това е истината.

Възразих:

— Аз не съм отхвърлен! Имам си издателство и трябва да се върна на работа, и не очаквам да ми повярвате, но ме държат тук против волята ми.

Ърни и Вероника си размениха погледи на своя таен език.

— Издател ли сте? Или сте били издател, г-н Кавендиш?

— Още съм. Офисът ми е в Хеймаркет.

— Тогава — попита разсъдливо Ърни — какво търсиш тук?

Ето това беше въпросът. Разказах им неправдоподобните си приключения до този момент. Ърни и Вероника слушаха така, както правят разумните, внимателни възрастни. Г-н Мийкс задряма. Стигнах до удара си, когато някакъв кръсък отвън ме прекъсна. Предположих, че някой от Неумрелите е получил пристъп, но надзърнах през ключалката и видях, че шофьорът на червения като Юпитер „Рейндж Роувър“ крещи по мобилния си телефон:

— Защо да си правя труда? — лицето му изразяваше отчаяние.

— Тя витае в облаците! Мисли си, че сме 1966! Не, не се преструва. Ти ще се изпуснеш ли в гащите за единия майтап? Не, не е. Взе ме за първия си съпруг. Каза, че нямала синове... А ти ми разправяш, че било Едипов комплекс... Да, пак ѝ го обясних. Три пъти... Подробно, да. Ела се пробвай ти, щом мислиш, че можеш по-добре... Е, и нея никога не я било грижа за мен. Само че донеси парфюм... Не, за себе си. Тя смърди... На какво друго да смърди? Грижат се, разбира се, но не могат да насмогнат, то просто... тече през цялото време.

Той се качи в рейнджроувъра си и с ръмжене отпраши по алеята. Хрумна ми да се втурна след него и да се промъкна през портата, преди да се е затворила, но после си спомних на колко години съм. И без това камерата щеше да ме заснеме и Уидърс щеше да ме прибере, преди да съм успял да стопирам някоя кола.

— Синът на г-жа Хочкис — каза Вероника. — Тя беше мила жена, но синът ѝ — о, не. Човек не става собственик на половината

закусвални за хамбургери в Лийдс и Шефийлд, като се държи мило. Семейството не е закъсало за пари.

Мини-Денхолм.

— Е, поне я посещава.

— И ето защо — в погледа на старата дама проблесна привлекателно дяволито пламъче. — Когато разбрала за плана му да я изпрати в къща „Аурора“, г-жа Хочкис натъпкала всички семейни бижута до едно в кутия за обувки и я заровила. Сега не може да си спомни къде или може, но не казва.

Ърни раздели между нас последните капки уиски.

— Най-много ме дразни, че този тип си оставя ключовете на таблото. Всеки път. В истинския свят никога няма да направи така. Но ние сме толкова немощни, толкова безобидни, че даже няма нужда да внимава, когато идва тук.

Реших, че няма да е в рамките на добрия тон да питам Ърни как изобщо е забелязал такова нещо. Този човек не е изрекъл и една излишна дума през живота си.

Започнах да ходя в котелното всеки ден. Запасите от уиски бяха непостоянни, но не можеше да се каже същото за компанията. Ролята на г-н Мийкс беше като на черен лабрадор в семейство с дългогодишен брак, в което децата са напуснали семейното гнездо. Ърни го биваше да подхвърля иронични забележки за живота и преживелиците си, както и неща от фолклора на къща „Аурора“, но фактическата му съпруга можеше да разговаря на почти всички теми на света. Вероника имаше богата колекция от снимки с автографи на недотам известни звезди. Беше достатъчно начетена, за да оцени литературното ми остроумие, но не толкова начетена, че да познава източниците ми. Харесвам такива жени. Можех да ѝ кажа неща като „главната разлика между щастието и радостта е, че щастието е твърдо тяло, а радостта — течна“ и спокоен, че тя не познава Дж. Д. Селинджър, да се почувствам остроумен, очарователен и, да, дори млад. Усещах, че Ърни ме гледа как се перча, но какво толкова, мислех си. Няма лошо човек да пофлиртува.

Вероника и Ърни бяха хора, способни да оцеляват. Те ме предупреждаваха за опасностите в къща „Аурора“: как вонята на урина

и дезинфектант, тътренето на Неумрелите, злобата на Ноукс, обслужването на обяд подменят представата за „нормално“. След като една тирания започне да се приема като нормална, казваше Вероника, победата ѝ е сигурна.

Благодарение на нея аз здравата се стегнах. Оскубах космите в ноздрите си и взех назаем от Ърни боя за обувки. „Лъскай обувките си всяка вечер — казваше моят старец — и по нищо няма да отстъпваш на другите.“ Като погледна назад, осъзнавам, че Ърни е търпял кипренето ми, защото е знаел, че Вероника иска просто да ми угоди. Самият той не беше чел и един роман през живота си — „мен ако питаш, аз винаги съм си падал по радиото“, — но като го гледах как за пореден път вдъхва живот на викторианския котел, неизбежно се чувствах повърхностен. Вярно е, че от четене на много романи се ослепява.

Замислих първия си план за бягство — толкова прост, че даже не заслужава да се нарече така — сам. За това трябваше воля и мъничко кураж, но не и мозък. Нощно обаждане от телефона в кабинета на сестра Ноукс до телефонния секретар на издателство „Кавендиш“. Сигнал 808 до г-жа Латъм, чийто племенник здравеняк кара мощен „Форд Капри“. Те пристигат в къща „Аурора“, след заплахи и протести аз се качвам в колата, племенникът отпрашва. Това е. В нощта на 15 декември (струва ми се) се събудих в ранните часове на деня, облякох си халата и излязох в полутъмния коридор (откакто започнах да се правя на безобиден, престанаха да заключват вратата ми). Никакъв звук освен хъркане и шум от тръбите. Спомних си как Луиса Рей на Хилъри В. Хъш вървеше крадешком из сградата на „Суонекс 2“ (вижте ме как се разсейвам). Рецепцията изглеждаше безлюдна, но аз пропъльзах като командос под нивото на бюрото и отново се изправих до вертикално положение — сериозно постижение. В кабинета на Ноукс не светеше. Натиснах дръжката на вратата и, да, тя поддаде. Вмъкнах се вътре. През процепа на вратата влизаше светлина точно колкото да различавам предметите. Вдигнах слушалката и набрах номера на издателство „Кавендиш“. Не се свързах с телефонния си секретар.

„Не можете да осъществите връзка с набрания номер. Затворете слушалката, проверете номера и опитайте отново.“

Отчаяние. Помислих си най-лошото: че братята Хогинс така безмилостно са опожарили офиса, че даже телефоните са се стопили. Опитах още веднъж — напразно. Единственият друг телефонен номер, който съумях да възстановя в паметта си след инсулта, беше следващата ми — и последна — надежда. След пет-шест настоятелни позвънявания снаха ми Джорджет отговори с игриво-сърдит тон, който — боже, боже — така добре познавах:

— Отдавна стана време за лягане, Астън.

— Джорджет, аз съм, Тимбо. Кажете на Дени да се обади, може ли?

— Астън! Какво те прихваща?

— Не е Астън, Джорджет! Тимбо е!

— Тогава дай ми пак Астън!

— Не познавам Астън! Слушай, трябва да повикаш Дени.

— Дени не може да се обади в момента.

Джорджет никога не е стояла с двата крака на земята, но сега сякаш беше яхнала дъгата.

— Пияна ли си?

— Само когато съм в приятен бар с хубава винена изба. Не понасям пълновете.

— Не, слушай, аз съм Тимбо, деверът ти! Трябва да говоря с Денхолм.

— Звучиш като Тимбо. Тимбо? Ти ли си?

— Да, Джорджет, аз съм и ако това е...

— Много грубо беше от твоя страна да не дойдеш на погребението на родния си брат. Цялото семейство мисли така.

Подът се завъртя пред очите ми.

— Какво?

— Знаехме, че сте имали някои разногласия, но все пак...

Паднах.

— Джорджет, ти току-що каза, че Дени е мъртъв. Сериозно ли говореше?

— Разбира се! Да не ме мислиш за проклета откачалка?

— Кажете ми пак — загубих гласа си. — Дени... мъртъв ли е?

— Мислиш ли, че мога да си съчиня такова нещо?

Столтът на сестра Ноукс изскърца предателски и мъчително.

— Как, Джорджет, за бога, как?

— Кой си ти? Сега е нощ! И въобще, кой се обажда? Астън, ти ли си?

Имах буца в гърлото.

— Тимбо.

— Е, под кой студен камък се кри досега?

— Виж, Джорджет. Как — изричането на думите направи факта още по-необратим — почина Дени?

— Хранеше безценните си шарани. Аз мажех крекери с патешки пастет за вечеря. Когато отидох да повикам Дени, той плуваше в езерото с лице надолу. Може да е стоял така ден или повече, не му бях бавачка, знаеш. Дикси му беше казал да намали солта, в семейството му има случаи на инфаркт. Виж, стига си заемал линията и дай на Астън да се обади.

— Слушай, кой е там сега? При теб?

— Само Дени.

— Но Дени е мъртъв!

— Знам! Стои в езерото с рибите от ужасно... вече от седмици. Как очакваш да го извадя от там? Слушай, Тимбо, бъди така добър, донеси ми кошница с храна или каквото и да е от „Фортнъм и Мейсънс“, можеш ли? Изядох всичките крекери, а всички дроздове изядоха трохите и сега нямам нищо за ядене освен храна за риби и сос „Къмбърланд“. Астън не се е обаждал, откакто взе колекцията от картини на Дени, за да я покаже на някакъв приятел оценител, а това беше преди... дни, по-скоро седмици. От газовата компания ни спряха газта и...

Очите ме заболяха от рязка светлина.

Уидърс изпълни рамката на вратата.

— Пак ли ти? Аз обезумях:

— Брат ми е починал! Мъртъв е, разбирате ли? Вкочанен, по дяволите! Снаха ми е луда и не знае какво да прави! Това е сериозен семеен проблем! Ако имате поне грам християнска съвест в проклетото си тяло, ще ми помогнете да оправя тази проклета, ужасна бъркотия!

Драги читателю, Уидърс видя в мен само истеричен затворник, който досажда с телефонни обаждания след полунощ. Той отмести с

ритник стола от пътя си. Аз закрепях в телефонната слушалка:

— Джорджет, слушай ме, затворен съм в проклета пъклена лудница на име къща „Аурора“ в Хъл, запомни ли? Къща „Аурора“ в Хъл и, за Бога, прати някого да дойде и да ме измъкне...

Гигантски пръст прекъсна връзката. Нокътят му беше изкривен и орфан.

Сестра Ноукс удари гонга за закуска, за да обяви начало на войната.

— Приятели, ние сме държали змия в пазвата си.

Сред насъбралите се Неумрели настана тишина.

Някакъв съсухрен орех почука с лъжицата си.

— Арабите знаят как да се оправят с такива, сестро! Саудитите не пипат с кадифени ръкавици, а? Петък следобед на паркинга пред джамията — храс! А? А?

— В нашата кошница има гнила ябълка.

Кълна се, сякаш след шестдесет години отново се върнах в момчешкото училище в Грешам. Същата попара се размекваше в същата купа с мляко.

— Кавендиш! — гласът на сестра Ноукс затрепка като звук от свирка. — Станете!

Главите на онези полуживи аутопсии в плесенянали сака и избелели блузи се завъртяха към мен. Знаех, че ако реагирам като жертва, ще подпечатам собствената си присъда.

Трудно ми беше да се трогна. Цяла нощ не бях мигнал. Дени беше мъртъв. По всяка вероятност станал храна на шараните.

— О, за Бога, жено, трябва да имаш някаква мярка в този живот. Диамантите на короната все още са на сигурно място в Тауър! Аз само проведох един много важен телефонен разговор. Ако в къща „Аурора“ имаше интернет кафе, на драго сърце щях да изпратя имейл! Не исках да будя никого, затова проявих инициатива и използвах за кратко телефона. Поднасям искрените си извинения. Ще платя за разговора.

— О, и още как ще платите. Драги съжители, какво правим ние с гнилите ябълки?

Гуендолин Бендинкс стана и ме посочи с пръст.

— Засрамете се!

Уорлок-Уилямс направи същото.

— Засрамете се!

Един по един онези Неумрели, които бяха достатъчно с всички си, за да следят развоя на събитията, също се включиха:

— Засрамете се! Засрамете се! Засрамете се!

Г-н Мийкс дирижираше хора като Херберт фон Караян. Аз си налях чай, но дървена линийка изби чашата от ръцете ми.

Сестра Ноукс мятеше електрически искри:

— Не смейте да отмествате поглед, докато ви засрамват!

Като се изключат един-двама изоставащи, останалият хор умря от естествена смърт.

Кокалчетата ме засърбяха. Гневът и мъката мобилизираха ума ми като пръчка при медитация.

— Съмнявам се, че любезният г-н Уидърс ви е казал, но научих, че брат ми Денхолм е мъртъв. Да, съвсем мъртъв. Обадете му се сама, ако не ми вярвате. Всъщност ви моля да му се обадите. Снаха ми не е съвсем наред и има нужда от помощ за погребението.

— Откъде сте разбрали, че брат ви е мъртъв, преди да нахлуете в кабинета ми?

Изкусен двоен нелсън. Тя си играеше с разпятието си и това ме вдъхнови.

— От свети Петър.

Голямо лошо мръщене.

— Как от него?

— Той ми се яви насън и ми каза, че наскоро Денхолм е преминал Отвъд. „Обади се на снаха си — рече. — Тя има нужда от помощта ти.“ Казах му, че ползването на телефона е нарушение на правилника на къща „Аурора“, но свети Петър ме увери, че сестра Ноукс е богобоязлива католичка, която ще приеме подобно обяснение, без да ми се подиграва.

Дучето в женски облик направо се зашемети от тези небивалици („познай врага си“ бие „познай себе си“). Ноукс прехвърли в ума си алтернативите: дали бях опасен душевноболен, безобиден халюциниращ, силов политик, свят прорицател?

— Правилата на къща „Аурора“ са от полза за всички ни.

Време беше да затвърдя успеха си.

— Колко вярно.

— Ще си поговоря с Господа. Междувременно — тя се обърна към всички в трапезарията — г-н Кавендиш е на изпитателен срок. Тази случка не е отминала и не е забравена.

След скромната си победа аз захванах търпеливо да реда пасианс (имам търпение само за карти, никога за нещо друго) в салона — нещо, което не бях правил от времето на злополучния си меден месец в замъка Тинтагел с мадам Х (мястото беше същински коптор, заобиколено само от рушащи се общински къщи и магазинчета за ароматни пръчици). За пръв път в живота си съзрях недостатък в замисъла на пасианса: изходът от него се решава не в хода на играта, а когато се разбъркват картите, преди още играта да е започнала. Какъв е смисълът?

Смисълът е, че пасиансът позволява на ума ти да витае другаде. Другаде не беше розово. Денхолм беше починал преди време, а аз все още бях в къща „Аурора“. Съчиних си нов най-лош сценарий, в който Денхолм подписва постоянно платежно нареждане от някоя от хитроумните си банкови сметки за плащане на престоя ми в къща „Аурора“ — от добро сърце или със зъл умисъл. Денхолм умира. Бягството ми от братята Хогинс беше тайно, затова никой не знае, че съм тук. Постоянното платежно нареждане надживява наредителя си. Г-жа Латъм казва на полицията, че последно ме е видяла да отивам при лихвар. Детективът от общинската полиция заключава, че лихварят ми е отказал помощ и поради липса на друг изход аз съм скочил в някой влак за континента. И така шест седмици по-късно вече никой не ме търси, даже братята Хогинс.

Ърни и Вероника се приближиха към масата ми.

— Използвах телефона, за да проверявам резултатите от крикета — Ърни беше в лошо настроение. — Сега нощем ще го заключват.

— Черна десетка или червено вале — посъветва ме Вероника. — Нищо, Ърни.

Той не ѝ обърна внимание.

— Сега Ноукс ще търси повод да те линчува.

— Какво може да ми направи? Да ми вземе попарата?

— Ще ти подправи попарата! Както миналия път.

— За какво говориш, по дяволите?

— Помниш ли последния път, когато ѝ се сопна?

— Кога?

— Онази сутрин, когато получи удар в най-подходящия момент, ето кога.

— Искаш да кажеш, че ударът ми е бил... предизвикан?

Ърни направи изключително изнервяща физиономия, която казваше: „Събуди се!“.

— О, врели-некипели! Баща ми умря от удар, брат ми може би е умрял от същото. Ако държиш, съчинявай си своя действителност, Ърнест, но не намесвай в нея Вероника и мен.

Той ме изгледа сърдито (Ларс, намали осветлението).

— Да. Мислиш се за такъв умник, но си само един наперен южняк загубеняк!

— По-добре загубеняк, каквото и да значи това, отколкото страхопъзльо.

Знаех, че ще съжалявам за това.

— Страхопъзльо? Аз? Само още веднъж ме наречи така. Хайде.

— Страхопъзльо.

О, демон на порока! Защо те оставям да говориш вместо мен?

— Ето какво си мисля. Ти си се отказал от реалния свят извън този затвор, защото те е страх. Ако видиш някой друг да бяга, с твоето влечение към предсмъртния одър ще се почувстваш неловко. Затова сега вдигаш тази врява.

Ърни се възпламени като газова горелка.

— Не си ти този, който може да съди от какво съм се отказал, Тимъти Кавендиш! — шотландецът може да накара едно съвсем прилично име да звучи като мръсна дума. — Ти не можеш да избягаш даже от магазин за градински сечива!

— Като имаш толкова дълбокомислен план, дай да го чуем. Вероника направи опит да ни разтърве:

— Момчета!

Кръвта на Ърни беше кипнала.

— Доколко е дълбокомислен може да прецени някой с дълбочина на мисълта.

— Какво остроумно заключение — сарказмът ми ме отвращаваше. — Сигурно в Шотландия минаваш за гений.

— Не, в Шотландия за гений минава англичанин, който случайно се оказва затворен в старчески дом.

Вероника събра разпилените ми карти.

— Някой от вас знае ли как се реди пасианс „часовник“? Май трябваше да се добавят карти до петнайсет?

— Тръгваме си, Вероника — изръмжа Ърни.

— Не — сопнах се и станах, защото не исках да карам Вероника да избира между нас (от мисъл за себе си). — Аз си тръгвам.

Зарекох се да не стъпвам в котелното, докато не получа извинение. Затова не отидох нито същия следобед, нито следващия, нито по-следващия.

През цялата седмица около Коледа Ърни отбягваше погледа ми. Вероника минаваше покрай мен с усмивка на съжаление, но беше ясно на чия страна е. Сега, като погледна назад, се чудя на себе си. Какво съм си въобразявал? Да изложа на опасност единственото си приятелство с глупави сръдни! Винаги ме е бивало в сръдните, което обяснява много неща. Хората, които се сърдят, се опиват със самотни фантазии. Фантазии за хотел „Челси“ на площад „Вашингтон“, за чукане на нечия врата. Вратата се отваря и госпожица Хилъри В. Хъш много се радва да ме види, нощницата ѝ е несприинудено разкопчана, тя е невинна като Кайли Миноуг, но и лакома вълчица като мисис Робинсън^[4].

— Прелетях целия свят, за да ви намеря — казвам аз.

Тя сипва уиски от минибара.

— Отлежало. Меко. Малцово.

После лошото женско хъски ме придърпва към неоправеното си легло, където аз търся извора на вечната младост.

„Периоди на полуразпад“ — втора част, стои на рафта над леглото. Прочитам ръкописа легнал на повърхността на следоргазменото Мъртво море, докато Хилъри си взема душ. Втората част е дори по-добра от първата, но Учителят ще научи своята новопосветена как да я направи съвършена. Хилъри посвещава романа на мен, печели „Пулицър“ и в речта си при връчването на наградата

признава, че дължи всичко на своя агент, приятел и в много отношения баща.

Сладка фантазия. Рак срещу изцелението.

Бъдни вечер в къща „Аурора“ беше заспала работа. Разходих се навън (привилегия, изтъргувана в замяна на извършени услуги за Гуендолин Бендинкс) до портата, за да зърна външния свят. Улових се с две ръце за желязната врата и погледнах през решетките (Визуална ирония, Ларс, „Казабланка“). Погледът ми обходи тресавището, спря се на една могила, на изоставена кошара, насочи се към норманска църква, в крайна сметка отстъпила пред друидските елементи, оттам към електроцентрала, плъзна се по изпъстреното с мастилени петна Море на датчаните до моста Хъмбър, проследи военен самолет над гофрираните поля. Бедната Англия. Твърде много история за толкова малко акри площ. Тук годините врастват като ноктите на краката ми. Камерата ме наблюдаваше. Тя имаше цялото време на света. Замислих се дали да не сложа край на сръдната си с Ърни Блаксмит, дори само за да чуя едно учтиво „Весела Коледа“ от Вероника.

Не. По дяволите и двамата.

— Ваше Преподобие отче Руни!

Той държеше в едната си ръка шери, а в другата аз сложих парче сладкиш. Зад коледното дърво светлините на гирляндите придаваха на лицата ни розов цвят.

— Искам да ви помоля за една съвсем дребна услуга.

— Каква може да е тя, г-н Кавендиш?

Това не беше викарий от някаква комедия. Отец Руни беше свещеник от кариерата, съвършен двойник на един укриващ данъци уелски майстор на рамки, с когото веднъж кръстосахме шпаги в Хиърфорд, но това е друга история.

— Бих искал да пуснете в пощата една моя коледна картичка, отче.

— Само толкова ли? Сигурен съм, че ако помолите сестра Ноукс, тя ще го направи за вас.

Значи вещицата се беше докопала и до него.

— Сестра Ноукс и аз невинаги сме на едно мнение относно комуникациите с външния свят.

— Коледа е идеалното време за преодоляване на разногласията помежду ни.

— Коледа е идеалното време да не разлайваме кучетата, отче викарий. Но толкова много ми се иска снаха ми да знае, че мисля за нея на рождения ден на нашия Господ Бог. Сестра Ноукс може би ви е споменала за смъртта на скъпия ми брат?

— Ужасно тъжно — той беше запознат с цялата история за свети Петър. — Съжалявам.

Извадих картичката от джоба на самото си.

— Адресирал съм я „До Болногледача“, за да съм сигурен, че коледните ми пожелания ще стигнат до нея. За съжаление тя не е съвсем — почуках се по главата — наред. Ето, дайте да я прибера в джоба на расото ви... — отчето се дръпна, но аз го бях приклешил. — Благословен съм, отче викарий, че имам приятели, на които да се доверя. Благодаря ви, благодаря ви от все сърце.

Просто, ефективно, дискретно — хитра стара лисица си ти, Т.К. На Нова година къща „Аурора“ ще се събуди и ще види, че съм изчезнал като Зоро.

Урсула ме кани в килера с дрехи.

— Не си остарял и с един ден, Тимбо, както и този коварен приятел!

Мъхестата й сърничка се търка о моя уличен стълб и нафталинови топчета с нарнийски размери... но в този момент, както винаги, аз се събудих и се зарадвах на подутия си придатък колкото на подут апендикс — беше ми също толкова полезен. Шест часът. Тръбите на парното композираха творби в стила на Джон Кейдж. Студът изгаряше премръзналите пръсти на краката ми. Замислих се за отминалите Коледи — отминалите бяха много повече от предстоящите.

Колко още сутрини трябваше да преживея?

— Кураж, Т.К. Бързият червен пощенски влак отнася писмото ти на юг в добрия стар Лондон. При получаването му ще се задействат касетъчните бомби — ще взривят полицията, служителите от „Социални грижи“, стария офис на Хеймаркет, откъдето ще стигнат до г-жа Латъм. За нула време ще излезеш от тук.

Въображението ми рисуваше закъснелите коледни подаръци, с които ще отпразнувам свободата си. Пури, отбрано уиски, забавления с Малката румена госпожичка на импулския ѝ телефон за деветдесет пенса на минута. Защо да спирам дотук? Дали да не отскоча до Тайланд за мач реванш с онзи тип Тип и капитан Виагра?

Забелязах от полицата над камината да виси разпънат вълнен чорап. Когато угасих лампата, го нямаше. Кой се беше промъкнал в стаята ми, без да ме събуди? Ърни ли ми обявяваше коледно примирие? Че кой друг? Добрият стар Ърни! Щастливо разтреперан в бархетната си пижама, аз свалих чорапа и се върнах с него в леглото. Беше много лек. Обърнах го наопаки и отвътре се посипа сняг от хартийки. Моят почерк, моите думи, моите изречения!

Моето писмо!

Моето спасение, скъсано на парчета. Прехапах устни, заскърцах с коси, заскубах зъби, нараних си китката от блъскане по дюшека. Негово Преподобие проклетият отец Руни да гори в пъкъла! Сестра Ноукс, тази двулична кучка! Стояла е надвесена над мен като Ангела на смъртта, докато съм спал! Весела ти скапана Коледа, г-н Кавендиш!

Поддадох се, отстъпих. *To succumb*, глагол от края на XV век, *succomber* на старофренски или *succumbere* на латински, но все същата основна потребност на човешката природа, особено на моята. Отстъпих пред тъпоумните санитарни. Отстъпих пред картичката на подаръка: „На г-н Кавендиш от новите му приятели с пожелание за още много коледни мигове в къща «Аурора»!“. Отстъпих пред подаръка си: календар с чудесата на природата, по два месеца на страница (нямаше отбелязана дата на смъртта). Отстъпих пред гумената пуйка, синтетичния пълнеж, горчивото брюкселско зеле, пред конфетите без гръм (не бива да причиняват инфаркти, лошо е за бизнеса), пред миниатюрните хартиени коронки, пред безсмисленото бърборене, пред непорочните вицове (барманът: „Какво да бъде?“; скелетът: „Голяма бира и кърпа, моля“). Отстъпих пред коледните серии от сапунените сериали, подправени с малко повече коледна жестокост, пред речта на Кралицата от гроба. На връщане от писоара срещнах сестра Ноукс и отстъпих пред победоносния ѝ поздрав: „Весели празници, г-н Кавендиш!“.

Същия следобед в историческо предаване по Би Би Си 2 показаха стари кадри от Ипър, снимани през 1919. Дяволската подигравка с този

някога красив град отразяваше състоянието на собствената ми душа.

Само три-четири пъти на младини съм съзирал Архипелага на щастieto, преди да се изгуби в мъгли, циклони, студени фронтове, неблагоприятни ветрове и насрещни течения... Погрешно го вземах за възмъжаване. Приемах, че той е неизменна част от житейското ми пътуване и пропусках да запиша географската му ширина и дължина, приближаването му. Проклет млад глупак. Какво не бих дал сега за една неизменна карта на вечно съществуващото неназовимо! Какво не бих дал да зърна облак атлас.

Доживях до деня след Коледа, защото бях прекалено нещастен, за да се обеса. Излъгах. Доживях до деня след Коледа, защото бях прекалено страхлив, за да се обеса. Пуешки бульон (с леща, която хрупаше) на обяд, оживен единствено от търсенето на изгубения мобилен телефон на Диърдри (роботът хермафродит). Зомбитата се забавляваха с предположения къде може да е (в страничните пролуки на диваните), къде вероятно не е (под коледното дърво) и къде е невъзможно да бъде (в подлогата на г-жа Бъркин). Неусетно се озовах пред вратата на котелното и почуках с вид на разкайващо се куче.

Ърни стоеше надвесен над пералня, разглобена на части върху вестници.

— Виж кой не е тук.

— Весела Коледа, г-н Кавендиш — грейна Вероника под кожената си шапка а ла Романови. В скута ѝ лежеше дебела книга с поезия. — Хайде, влез.

— Нямахте ме ден-два — неловко посмалих бройката аз.

— Знам! — възкликна г-н Мийкс. — Знам!

Ърни все така излъчваше презрение.

— Ъъ... Може ли да вляза, Ърни?

Той едва забележимо помръдна брадичка нагоре и после надолу, за да покаже, че му е все едно. Пак разглобяваше котела, в дебелите си мазни пръсти стискаше ситни сребристи винтчета. Никак не ми помагаше.

— Ърни — казах накрая аз, — извинявай за онзи ден.

— Да.

— Ако не ме измъкнеш от тук... ще полудея.

Ърни разглоби някаква част, която не знаех даже как се казва.

— Да.

Г-н Мийкс се люлееше напред-назад.

— Е... Какво ще кажеш?

Той седна на чувал с тор.

— О, не се размеквай.

Мисля, че за последно се бях усмихвал на Панаира на книгата във Франкфурт. Лицето ме заболя.

Вероника намести кокетната си шапка.

— Кажи му за таксата ни, Ърнест.

— Каквото кажете, каквото кажете.

Едва ли някога съм бил по-откровен.

— Каква е цената ви?

Ърни ме накара да чакам, докато прибере и последната отвертка в чантата си с инструменти.

— Ние с Вероника решихме да продължим напред към нови пасища — той кимна към портата. — На север. Имам стар приятел, който ще се погрижи за нас. Така че ти ще ни вземеш със себе си.

Не бях го предвидил, но какво от това?

— Добре, добре. Много се радвам.

— Значи се разбрахме. Началото на операцията е след три дни.

— Толкова скоро? Имате ли вече план?

Шотландецът подсмръкна, отвори капачката на термоса си и си наля силен черен чай.

— Да, може да се каже.

Планът на Ърни беше много рискована редица плочки от домино.

— Всяка стратегия за бягство — наставляваше ни той — трябва да е по-изобретателна от пазачите ни.

Тя беше изобретателна, да не кажа дръзка, но ако някоя плочка домино не предизвикаше падането на следващата, незабавното ни разкриване щеше да доведе до пагубни последици, особено ако страховитата теория на Ърни за насилствено тъпкане с медикаменти беше вярна. Сега, като погледна назад, се чудя на себе си как съм се

съгласил да участвам. Мога само да предполагам, че чувството ми на признателност към приятелите ми за това, че отново ми говорят, и отчаяното ми желание да се измъкна от къща „Аурора“ — жив — са заглушили гласа на вродената ми предпазливост. Изборът падна на 28 декември, защото Ърни беше научил от Диърдри, че г-жа Джъд ще пренощува в Хъл заради някакви племенници и коледни пантомими.

— Разузнаването е основата — Ърни се тупна по носа.

Аз бих предпочел Уидърс или онази харпия Ноукс да ги няма, но Уидърс отсъстваше само през август, когато навестяваше майка си в Залива на Робин Худ, а Ърни смяташе г-жа Джъд за най-хладнокръвната от нашите тъмничари и следователно най-опасната.

Ден за начало на операцията. Явих се в стаята на Ърни трийсет минути след като в десет часа сложиха Неумрелите да си легнат.

— Последна възможност да се откажеш, ако мислиш, че не можеш да се справиш — каза ми хитрият шотландец.

— Никога не съм се отказвал от нищо през живота си — отвърнах аз, изричайки най-безочливата лъжа.

Ърни отвинти капака на вентилационния отвор и извади мобилния телефон на Диърдри от скривалището му.

— Ти имаш най-нафукания глас — уведоми ме той, когато разпределяше различните роли — и си изкарваш хляба с баламосване на хора по телефона.

Набрах номера на Джонс Хочкис, който Ърни беше преписал още преди месеци от телефонния тефтер на г-жа Хочкис.

Отсреща ми отговори сънливо:

— К'во има?

— А, да, г-н Хочкис?

— На телефона? Вие кой сте?

Читателю, щеше да се гордееш с мен.

— Д-р Конуей, къща „Аурора“. Замествам д-р Върхоф.

— Боже мой, да не е станало нещо с майка ми?

— Опасявам се, че да, г-н Хочкис. Кураж, трябва да се подготвите. Не мисля, че тя ще доживее до сутринта.

— О! О?

Някаква жена до него попита:

- Кой е, Джонс?
- Божичко! Наистина ли?
- Наистина.
- Но какво... й е?
- Тежък плеврит.
- Плеврит?

Може би вживяването ми в ролята съвсем леко надхвърляше моята компетентност.

— Плевритът на Хийли никога не е изключен при жени на възрастта на майка ви, г-н Хочкис. Вижте, когато дойдете, ще обоснова диагнозата си. Майка ви пита за вас. Дал съм й двацет милиграма, във, морфадин-50, така че не изпитва болка. Странното е, че постоянно говори за бижута. Все повтаря, отново и отново: „Трябва да кажа на Джонс, трябва да кажа на Джонс...“ Това говори ли ви нещо?

Мигът на истината.

Хвана се!

— Боже мой. Сигурен ли сте? Спомня ли си къде ги е сложила?

Жената до него каза:

— Какво? Какво?

— Явно е ужасно огорчена от това, че тези бижута са останали у семейството й.

— Разбира се, разбира се, но къде са те, докторе? Къде казва, че ги е скрила?

— Вижте, трябва да се връщам в стаята й, г-н Хочкис. Ще ви чакам на рецепцията в къща „Аурора“... Кога?

— Попитайте я къде... не, кажете й... Кажете на мама да... Вижте, доктор, във...

— Във... Конуей! Конуей.

— Д-р Конуей, може ли да доближите телефона до устата на майка ми?

— Аз съм лекар, не телефонна централа. Елате лично. Тогава ще може да ви каже.

— Кажете й... да се държи, докато пристигнем, за Бога. Кажете й... че Пипкинс много я обича. Ще дойда... до половин час.

Краят на началото. Ърни закопча чантата си.

— Добре се справи. Задръж телефона за всеки случай, ако се обади.

За втората плочка от доминото трябваше да застана на стража в стаята на г-н Мийкс и да гледам през ключалката на вратата. Поради напредналото си състояние на упадък нашият верен котелен талисман не участваше в голямото бягство, но стаята му беше срещу моята, а и той разбираше, като му се каже „Шшт!“ . В десет и четвърт Ърни отиде на рецепцията да съобщи на сестра Ноукс за моята смърт. Тази плочка от доминото можеше да падне в нежелана посока. Ние надълго и нашироко обсъждахме кой да се нагърби с ролята на трупа и кой — на вестносеца: за да не събуди подозрения у нашата Мегера^[5], смъртта на Вероника би изисквала драматични умения, които не бяха по силите на Ърни; Вероника да съобщи за смъртта на Ърни беше изключено като вариант поради склонността ѝ към мелодрами; стаите и на Ърни, и на Вероника граничеха с тези на Неумрели, които бяха още с всичкия си и можеха да ни сложат прът в колелата. Моята стая обаче се намираше в крилото на някогашното училище и единственият ми съсед беше г-н Мийкс. Затова избрах да играя умрелия. Голямото неизвестно се криеше в личната омраза на сестра Ноукс към мен. Щеше ли да побърза да види врага си повален и да забие карфица във врата ми, за да провери дали наистина съм умрял? Или щеше първо да го отпразнува със замах?

Стъпки. Чукане на вратата ми. Сестра Ноукс налага стръвта. Плочка номер три се залюля, но вече се прокрадваха възможности за отклонение. Ърни трябваше да я придружи чак до вратата на стаята, в която съм издъхнал. Тя сигурно се беше втурнала напред. От скривалището си видях как хищникът надзърна вътре. Светна лампите. Класическият камуфлаж от възглавници под завивките, по-реалистичен, отколкото може би си мислите, я подмами в стаята. Аз тичешком прекосих коридора и с трясък затворих вратата. От този момент нататък третата плочка от доминото зависеше от ключалките — външното резе се оказа заяждащ въртящ се механизъм и преди да успее да го завъртя, Ноукс отново дърпаше вратата — беше опряла крак в рамката на вратата — и демоничната ѝ сила заплашваше да

разкъса бицепсите ми и да изтръгне китките ми. Разбрах, че победата няма да е моя.

За това поех голям риск и рязко пуснах дръжката. Вратата широко се отвори и вещицата прелетя през стаята. Преди отново да се втурне към вратата, аз бях успял да я затворя и залостя. Отвътре се посипаха удари и неизброими заплахи, достойни за „Тит Андроник“. Още ги чувам в кошмарите си. Ърни дойде запъхтян с чук и шепа седемсантиметрови гвоздеи. Закова вратата за рамката и остави ловджийката да ръмжи в затворническата килия, която сама беше изградила.

Долу на рецепцията на домофона от главната порта плочка номер четири мигаше в мъртвешко синьо. Вероника знаеше кой бутон да натисне.

— Проклятие, от десет проклети минути звъня по това проклето нещо, докато майка ми си отива, по дяволите! — кресна разстроен Джонс Хочкис. — М***а му, хора, на какво си играете?

— Трябваше да помогна на д-р Конуей да усмири майка ви, г-н Хочкис.

— Да я усмири? От плеврита?

Вероника натисна копчето за отваряне и както се надявахме, портата в отсрещния край на имота широко се отвори (искам да предваря въпроса на образования читател, който може би ще пожелае да узнае защо не сме използвали същото това копче, за да избягаме, като обясня, че вратата се затваряше автоматично след четирийсет секунди, че на рецепцията обикновено стоеше някой и че отвъд портата се простираха дълги мили замръзнало тресавище). Свистенето на гуми в ледената мъгла се усили. Ърни се скри в служебната стая отзад, а аз посрещнах рейнджроувъра на стълбите отвън. Зад волана седеше жената на Джонс Хочкис.

— Как е тя? — попита Хочкис и тръгна към мен.

— Все още е сред нас, г-н Хочкис, все още пита за вас.

— Слава на Христа. Вие ли сте онзи Конуей?

Исках да се отърва от допълнителни медицински въпроси.

— Не, докторът е при майка ви, аз само работя тук.

— Никога не съм ви виждал.

— Всъщност дъщеря ми работи тук като помощник медицинска сестра, но заради недостига на персонал и спешния случай с майка ви повикаха мен, пенсионера, да стоя на рецепцията. Затова и се забавихме с отварянето на вратата.

Жена му трясна вратата на колата.

— Джонс! Ехо! Навън е под нулата, а майка ти умира. Може ли после да изясняваме пропуските в протокола?

Вероника беше слязла с лъскава нощна шапка на главата.

— Г-н Хочкис? Срецали сме се няколко пъти. Майка ви е най-близката ми приятелка тук. Моля ви, бързо идете при нея. Тя е в стаята си. Докторът реши, че е прекалено опасно да я местим.

Джонс Хочкис започна да надушва нещо нередно, но как можеше да обвини тази мила старица в измама и заговор? Жена му го пришпори и го задърпа по коридора.

Отново седях зад волан на автомобил. Ърни качи скъпата си страдаща от артрит приятелка и неразумно количество кутии за шапки на задната седалка, после бързо зае мястото до шофьора. След като мадам Х ме напусна, аз така и не смених колата, която тя взе, с нова, а през следващите години нещата не се развиха така, както се надявах. По дяволите, кой педал за какво беше? Газ, спирачка, съединител, огледало, мигач, скоростен лост. Посегнах към ключа на таблото.

— Какво чакаш? — попита Ърни.

Пръстите ми упорито не намираха ключ.

— Побързай, Тим, побързай!

— Няма ключ. Проклетия ключ го няма.

— Той винаги го оставя на таблото!

Пръстите ми упорито не го намираха.

— Жена му караше колата! Тя е взела ключовете! Проклетата женска е взела ключовете със себе си! Проклетие, мили ми свети Юда, какво ще правим сега?

Ърни огледа таблото, погледна в жабката, на пода.

— Не можеш ли да я запалиш без ключ? — гласът ми прозвуча отчаяно.

— Не се размеквай! — кресна той в отговор, докато човъркаше в пепелника.

Петата плочка от доминото беше здраво залепена във вертикално положение.

— Извинете ме — каза Вероника.

— Виж под сенника!

— Нищо, само проклета, проклета, проклета...

— Извинете ме — обади се Вероника, — това ключ от кола ли е? Двата с Ърни се обърнахме и при вида на секретния ключ в ръката ѝ изревахме като стереоуредба:

— Нееееее!

Изревахме повторно, когато видяхме Уидърс да тича по оскъдно осветения нощен коридор откъм крилото на трапезарията, следван отблизо от двамата Хочкис.

— О — каза Вероника, — и този дебелият се появи...

Видяхме как Уидърс стигна до рецепцията. Погледна през стъклото право към мен и в съзнанието ми нахлу картина на ротвайлер, който разкъсва парцалена кукла с чертите на Тимъти Лангланс Кавендиш, мъж на възраст 65 3/4. Ърни заключи всички врати на колата, но как щеше да ни помогне това?

— Ами този?

Нима Вероника размахваше под носа ми ключ от кола? С логото на „Рейндж Роувър“ отгоре.

Ърни и аз изревахме:

— Даааааа!

Уидърс отвори със замах входната врата и прескочи стъпалата.

Пръстите ми престанаха да ме слушат и аз изпуснах ключа.

Уидърс се подхлъзна на замръзнала локва и полетя презглава.

Аз си ударих главата във волана и клаксонът изсвири.

Уидърс вече дърпаше заключената врата. В черепа ми избухваха болезнени фойерверки, докато пръстите ми шареха по таблото. Джонс Хочкис крещеше:

— Сваляйте мършавите си телеса от колата ми, иначе ще ви съдя — по дяволите, ще ви съдя така или иначе!

Уидърс блъскаше по прозореца ми с тояга — не, това беше юмрукът му; камъкът на пръстена на съпругата Хочкис одраска стъклото; ключът някак си влезе в ключалката за запалването, двигателят с ръмжене оживя, на таблото замигаха цветни светлини; Чет Бейкър пееше „Да се омитаем“; Уидърс висеше на вратата и

блъскаше, двамата Хочкис стояха приведени на светлината от фаровете като грешници от картина на Ел Греко; включих рейнджроувъра на първа, но той по-скоро подскочи, отколкото помръдна, защото ръчната спирачка беше дръпната; къща „Аурора“ се озари като летяща чиния в „Близки срещи от третия вид“; аз пропъдих усещането, че съм преживявал същия този момент много пъти досега; освободих ръчната спирачка, бутнах Уидърс, минах на втора, семейство Хочкис не се давеха, но махаха с ръце като давещи се и потънаха, и ние излетяхме!

Подкарах колата покрай езерото в противоположна посока от портата, защото г-жа Хочкис беше оставила рейнджроувъра обърнат натам. Погледнах в огледалото — Уидърс и Хочкисови тичаха след нас като проклети командоси.

— Ще ги подмамя надалеч от портата — бързо заговорих на Ърни, — за да ти дам време да се справиш с ключалката. Колко ще ти трябва? Мисля, че ще имаш четирийсет и пет секунди.

Ърни не ме чу.

— Колко време ще ти трябва за ключалката?

— Ще се наложи да разбиеш портата.

— Какво?

— С хубав голям „Рейндж Роувър“ със скорост петдесет мили в час би трябвало да успееш.

— Какво? Нали каза, че можеш и насън да отключиш портата!

— Това сложно електрическо чудо? Няма начин!

— Нямах да заключа Ноукс и да открадна кола, ако знаех, че не можеш да се справиш с ключалката!

— Да, точно така, ти си мекушав, затова трябваше да те окуража.

— Да ме окуражиш? — изкрещях аз, в еднаква степен уплашен, отчаян и ядосан.

Колата късаше хресталака и хресталакът ѝ отвърщаше.

— Не е ли страшно вълнуващо? — възкликна Вероника.

Ърни заговори така, сякаш ставаше дума за труден за сглобяване предмет от „Направи си сам“.

— Ако централният прът не е забит много надълбоко, от удара портата просто ще се разлети на части.

— А ако е забит надълбоко?

Вероника започна да показва признаци на маниакална лудост.

— Тогава от удара ние ще се разлетим на части! Така че дай газ до дупка, г-н Кавендиш!

Портата полетя към нас — десет, осем, шест дължини на колата. От дълбините на тазовото ми дъно долетя гласът на баща ми: „Имаш ли и най-малката представа колко си загазил, момче?“. И аз се подчиних на баща си, да, подчиних му се и ударих спирачките. Мама изсъска в ухото ми: „По дяволите, мили ми Тимбо, какво имаш за губене?“. Мисълта, че съм натиснал не спирачките, а газта, беше последната, преди... две дължини, една, бам!

Вертикалните пръти станаха диагонални.

Портата изхвърча от пантите.

Сърцето ми подскачаше като с бънджи от гърлото до корема и обратно, и обратно, а рейнджроувърът се движеше на зигзаг по пътя, аз стисках червата си колкото сила имах, спирачките свистяха, но аз държах колата настрана от канавките, двигателят все така бръмчеше, предното стъкло беше все така здраво.

Внезапно спрях.

В лъчите светлина от предните фарове мъглата се сгъстяваше и разреждаше.

— Гордеем се с теб — каза Вероника, — нали, Ърнест?

— Да, скъпа, и още как! — Ърни ме плесна по гърба.

Чух как недалеч зад нас Уидърс сипе обвинения и ръмжи от ярост. Ърни свали прозореца и изкрещя към къща „Аурора“:

— Загубеня-я-я-я-я-я-як!

Аз отново докоснах педала за газта. Гумите зашумоляха по чакъла, двигателят се събуди и къща „Аурора“ изчезна в нощта. По дяволите, когато родителите ти умрат, те се заселват у теб.

— Пътна карта?

Ърни се ровеше в жабката. Дотук откритията му се ограничаваха със слънчеви очила и карамелени бонбони.

— Няма нужда. Запомнил съм нашия път. Познавам го като дланта си. Всяко бягство е девет десети логистика.

— По-добре да стоим настрана от магистралите. В днешно време там има камери и какво ли не.

Аз се замислих над смяната на кариерата си — от издател на крадец на коли.

— Знам.

Вероника се преобрази в г-н Мийкс — блестящо:

— Аз знам! Аз знам!

Казах ѝ, че преобразяването ѝ е невероятно точно.

Пауза.

— Нищо не съм казала.

Ърни се обърна и изкрещя от учудване. Когато погледнах в огледалото и видях г-н Мийкс да се тресе в най-задната част на колата, за малко да излезе от пътя.

— Как... — започнах аз. — Кога... Кой...

— Г-н Мийкс! — изгука Вероника. — Каква приятна изненада.

— Изненада ли? — попитах. — Той е нарушил законите на проклетата физика!

— Тук едва ли ще можем да направим обратен завой и да се върнем в Хъл — заяви Ърни, — а е прекалено студено, за да го свалим от колата. До сутринта ще е станал на ледена висулка.

— Ние избягахме от къща „Аурора“, г-н Мийкс — обясни му Вероника.

— Аз знам! — извика като в опиянение старото магаре. — Аз знам.

— Един за всички и всички за един, нали?

Г-н Мийкс се заливаше от смях, смучеше бонбони и си тананикаше „Британските гренадири“, докато рейнджроувърът унищожаваше една след друга милите в посока север.

Предните фарове осветиха табела с надпис: „МОЛЯ, КАРАЙТЕ ВНИМАТЕЛНО В ТОУИК КРОС“. Ърни беше отбелязал това място на пътната ни карта голям червен X и сега разбирах причината: денонощна бензиностанция, обслужваща първокласен път, в съседство с кръчма на име „Обесената хрътка“. Отдавна беше минало полунощ, но вътре още светеше.

— Паркирай пред бара. Аз ще отида да взема бидон бензин, така никой няма да ни забележи. После предлагам да пийнем набързо по една бира, за да отпразнуваме добре свършената работа. Глупавият

Джонс е оставил якето си в колата, а в якето — тра-ла-ла — Ърни показва портфейл с големината на моето куфарче. — Сигурен съм, че може да ни почерпи по едно.

— Аз знам! — възкликна ентузиазизиран г-н Мийкс. — Знам!

— „Драмбуи“ и сода — реши Вероника — ще ми дойдат добре.

Ърни се върна след пет минути с бидона.

— Никакви грижи.

Той наля бензина в резервоара, после четиримата тръгнахме през паркинга към „Обесената хрътка“.

— Свежа нощ — отбеляза Ърни и предложи на Вероника да го хване подръка.

Беше дяволски студено и аз не можех да спра да треперя.

— Красива луна, Ърнест — добави тя и пъкна ръка под неговата.

— Каква великолепна нощ за бягство! — Вероника се изкиска като шестнайсетгодишна.

Аз затворих в сандъка стария си демон — ревността. Г-н Мийкс залиташе, затова аз го заведох до вратата, където черна дъска рекламираше „Големия мач!“. Вътре в топлата пещера тълпа посетители гледаше по телевизията футболен мач в далечен флуоресцентен часови пояс. В осемдесет и първата минута Шотландия водеше с един гол пред Англия. Никой даже не ни забеляза. Англия да играе с Шотландия в чужбина в разгара на зимата — нима пак бе дошло време за Световната купа? Чувствах се като проклетия Рип ван Уинкъл.

Аз не съм любител на баровете с телевизори, но поне нямаше бумкаща отровна музика, а и тази вечер свободата беше най-сладкото питие. Едно овчарско куче ни направи място на пейката до камината. Ърни поръча напитките, защото, както каза, моето произношение било прекалено южняшко и някой можел да се изплюе в чашата ми. Поръчах си двойно уиски „Килмагун“ и най-скъпата пура, която се предлагаше в бара, Вероника си поръча ликьор „Драмбуи“ и сода, г-н Мийкс — джинджифилова бира, а Ърни — наливна горчица на име „Гневен кучи син“. Барманът не свалеше очи от телевизора — сипа ни питиетата, като използваше само осезанието си. Точно когато се настанихме в една ниша, през бара премина циклон на отчаяние. Беше отсъдена дузпа за Англия. Фанатичен гняв наелектризира публиката.

— Искам да погледна пътя. Ърни, дай ми картата, ако обичаш.

— Ти я взе последен.

— О, сигурно е...

В стаята ми. Едър план, господин режисьор Ларс, покажи максимално отблизо Кавендиш, осъзнал съдбоносната си грешка. Бях оставил картата на леглото си. За сестра Ноукс. С нашия маршрут, отбелязан с флумастер.

— В колата... О, боже. Мисля, че трябва да допиваме и да ставаме.

— Но ние току-що седнахме.

Аз преглътнах с усилие.

— Относно, въъ, картата...

Погледнах часовника си и запресмятах разстоянията и скоростта.

Ърни започна да загрява.

— Какво за картата?

Отговорът ми потъна сред възгласи на племенна скръб. Англия изравни. И точно в този момент — не се шегувам — вътре надзърна Уидърс. Гестаповските му очи се спряха върху нас. Не изглеждаше радостен. Зад него се показва Джонс Хочкис, видя ни и истински ни се зарадва. Бръкна за мобилния си телефон, за да повика своите ангели на откъсването. Трети здравеняк с изцапан с масло комбинезон допълваше компанията, но, изглежда, сестра Ноукс засега беше успяла да убеди Джонс Хочкис да не намесва полицията. Така и никога не установих самоличността на омазания здравеняк, но щом ги видях, разбрах: играта свърши.

Вероника изпусна слаба въздишка.

— Толкова се надявах да видя — напевно произнесе тя — дивата планинска мащерка наред цъфналия пирен, а сега сбогом, мечта...

Очакваше ни дрогиран полуживот на ограничения и дневен ред. Кроткият г-н Мийкс кротко стана, за да тръгне с тъмничаря ни.

Изведнъж нададе библейски рев (Ларс, едър план, камерата тръгва от паркинга, минава през оживения бар и спира точно между прогнилите сливици на г-н Мийкс). Телевизионните зрители изоставиха разговорите си, разляха питиетата си и го погледнаха. Дори Уидърс замръзна на място. Осемдесетгодишният старец скочи на бара като Фред Астер в разцвета на силите си и отправи следния вик за помощ към вселенското си братство:

— Има ли или няма тук ис-с-стински шотландци?

Цяло изречение! Ърни, Вероника и аз застинахме неподвижно като кефали.

Силен драматизъм. Никой не помръдваше.

Г-н Мийкс посочи Уидърс с костелив палец и произнесе следното древно проклятие:

— Тия ми ти анг-г-глийски пуяци погазват моите пр-р-ра-ва, д-д-дадени ми от Бога! Тия долно използват м-м-мене и моите приятелчета и вие тря'а да ни п-п-помогнете!

Уидърс ни изръмжа:

— Елате кротко да си понесете наказанията.

Нашият надзирател показва южняшкия си английски нрав! Един рокер се надигна като Посейдон и кокалчетата на ръцете му изпукаха. До него застана някакъв кранист. После мъж с брадичка като перка на акула в костюм за хилядарка. После дървосекачка с белези, които говореха за професията ѝ.

Загасиха телевизора.

Един планинец тихо се обади:

— Не бой се, чо'ече. Ний ня'а да те дадем.

Уидърс претегли положението и се подсмихна, сякаш казваше: „Я се осъзнайте!“.

— Тези хора са откраднали кола.

— Ти ченге ли си? — пристъпи напред дървосекачката.

— Дай да ти видя значката — приближи се кранистът.

— А, ти си няк'ъв лайнар, човече — отсече Посейдон.

Ако те бяха запазили хладнокръвие, може би щяхме да загубим, но Джонс Хочкис си вкара фатален автогол. Като видя, че пътят му е преграден с щека за билиард, той си изля нервите с думите:

— Я виж какво, проклет мърляч, заври си проклетата поличка в...

Един от зъбите му цопна в уискито ми на петнайсет крачки от мястото на удара (извадих зъба, за да го запазя като доказателство за това невероятно твърдение, иначе никой никога няма да ми повярва). Уидърс хвана и прекърши китката на насочената към него ръка, метна един дребен нападател през билиардната маса, но великанът беше един, а разгневените му врагове — легион. О, последвалата сцена приличаше на битката при Трафалгар. Трябва да призная, че не ми беше съвсем неприятно да гледам как бият бияча, но когато Уидърс

падна на пода и отгоре му се посипаха обезобразяващи удари, аз предложих тактично да се оттеглим от полесражението към взетия назаем автомобил. Излязохме през задния вход и се втурнахме към ветровития паркинг с всичката бързина, на която бяха способни краката ни, чиято обща възраст значително надхвърляше три века. Аз подкарах колата. На север.

Къде ще свърши всичко това — не знам.

КРАЙ

* * *

Отлично, драги ми читателю, щом си ме изтърпял дотук, заслужаваш епизод. Моята зловеща участ завърши в този безупречен пансион в Единбург, чиято съдържателка е дискретна вдовица от о-в Ман. След боя в „Обесената хрътка“ ние, четирима разбойници, отидохме в Глазгоу, където Ърни познава сговорчив полицаи, който може да се погрижи за колата на Хочкис. Тук пътищата ни се разделиха. Ърни, Вероника и г-н Мийкс ми помахаха за сбогом на гарата. Ърни обеща да поеме вината върху себе си, ако ръката на закона някога ни застигне, защото е прекалено стар, за да го съдят, което е много цивилизовано от негова страна. Двамата с Вероника се запътиха към Хебридските острови, където братовчед на Ърни, свещеник и момче за всичко, поддържа занемарените градини на руски мафиоти и германски ентузиастични с интерес към гаелския език. Аз редовно отправям светски молитви за тяхното благополучие. По идея трябваше да оставят г-н Мийкс пред някоя градска библиотека с табела: „Моля ви, погрижете се за тази мечка“; но подозирам, че Ърни и Вероника ще го вземат със себе си. След пристигането си при вдовицата от остров Ман аз спях под одеялото си от гъши пух като крал Артур на Острова на блажените. Защо тутакси не се качих на първия влак за Лондон? Още не знам със сигурност. Може би съм си спомнил забележката на Денхолм за живота отгътък М25. Никога няма да узная каква роля е изиграл брат ми в моето пленничество, но беше прав — Лондон чернее на картата на Англия като стомашен полип. По-нагоре от него има цяла страна.

В библиотеката потърсих домашния телефон на г-жа Латъм. Нашата телефонна среща беше трогателен момент. Разбира се, г-жа Латъм овладя вълнението си, като ме нахока, а после ме осведоми за събитията от седмиците на моето отсъствие. Когато не съм отишъл навреме за кастрирането си в три часа, хидрата Хогинс изгърбушила офиса, но годините финансово балансиране на ръба се оказали много полезни на моята непоклатима опора. Тя заснела цялата вандалщина с малка видеокамера, която взела от племенника си. Така усмирила братята Хогинс: „Стойте настрана от Тимъти Кавендиш — предупредила ги г-жа Латъм, — иначе този запис ще се появи в интернет и всичките ви гаранции ще прераснат в ефективни присъди“. По този начин ги принудила да приемат справедливо предложение за дял от бъдещите хонорари (подозирам, че те тайно са се възхитили от хладнокръвието на моя женски булдог). Управата на сградата използвала изчезването ми — и потрошаването на офиса ми — като предлог да ни изхвърли. Докато пиша тези редове, бившият ми офис се превръща в „Хард Рок Кафе“ за американци с носталгия по дома. Понастоящем издателство „Кавендиш“ се ръководи от къща, която е собственост на преселилия се в Танжер по-голям племенник на секретарката ми. А сега най-хубавата новина: едно холивудско студио поиска правата за заснемане на филм по „Набито канче“ срещу абсурдна сума, голяма колкото многоцифрен баркод. Много от парите ще отидат при братята Хогинс, но за пръв път от двайсет и две годишна възраст насам аз съм богат.

Г-жа Латъм се справи с кредитните ми карти и т.н. и сега аз чертая бъдещето на подложки за бирени халби като Чърчил и Сталин в Ялта, и трябва да призная, че бъдещето не изглежда никак зле. Трябва да платя на някой гладен писател наемник да превърне бележките, които четеш сега, в мой собствен филмов сценарий. О, по дяволите, щом Дърмът Хогинс Чистача може да напише бестселър, по който ще се снима филм, защо пък Тимъти Кавендиш Възкръсналия да не може? Вкарвам в книгата сестра Ноукс, пращам я на подсъдимата скамейка и оттам на дървника. Жената беше искрена — повечето фанатици са такива, — но това не я правеше по-малко опасна, затова тя трябва да се назове по име и опозори. Към дребния проблем с взетата под наем кола на Джонс Хочкинс трябва да се подходи деликатно, но по-миризливата риба вече е опържена. Г-жа Латъм се свърза по имейл с Хилъри В.

Хъш, за да съобщи за интереса ни към „Периоди на полуразпад“, и само преди час пощальонът донесе втората част. Вътре имаше снимка и се оказва, че В. е съкратено от „Винсънт“! И какъв дебелак! Самият аз не съм фиданка, но Хилъри има талия, с която ще запълни не две, а три места в самолет втора класа. Ще разузная дали Луиса Рей е още жива, щом седна в някой ъгъл в „Подсвиркващия храст“, фактическия ми офис, затънтена таверна, подобна на корабокруширал галеон, където Мария, кралицата на Шотландия, повикала на помощ дявола. Съдържателят, чиито двойни уискита са като четворните в завладения от администратори Лондиниум, се кълне, че редовно вижда Нейно клето величество. Ин вино веритас.

Това е кажи-речи всичко. Средната възраст отмина, но поведението, не възрастта, причислява човек към редовете на Неумрелите или предлага спасение. Царството на младите е обитавано от много Неумрели души. Те сноват насам-натам и затова няколко десетилетия вътрешното им загиване остава незабелязано, нищо повече. Отвън по сивите покриви и гранитните стени се сипят едри снежинки. И аз като Солженицин, който работи във Върмонт, ще се трудя с пот на челото в изгнание, далеч от града, към който принадлежа до мозъка на костите си.

Една ослепителна залязваща вечер и аз като Солженицин ще се завърна.

[1] Джон Уейн (1907–1979), американски актьор, изпълнявал роли на бандити. — Бел.ред. ↑

[2] Британски политик, министър-председател на Обединеното кралство по време на Първата световна война. — Бел.ред. ↑

[3] Американски астроном, астробиолог и популяризатор на науката. — Бел.ред. ↑

[4] Героиня от американския филм „Абсолвентът“ (1967 г.), която прелъстява млад дипломиран колежанин. — Бел.ред. ↑

[5] В древногръцката митология една от ериниите, олицетворение на гнева и отмъстителността. — Бел.ред. ↑

**ПЕРИОДИ НА ПОЛУРАЗПАД
ПЪРВАТА ЗАГАДКА НА ЛУИСА РЕЙ**

Черното море нахлува с бучене. Студените вълни зашеметяват и съживяват сетивата на Луиса. Задницата на фолксвагена ѝ се е врязала във водата под 45° и седалката е предпазила гръбнака ѝ, но сега колата се обръща с покрива надолу. Луиса увисва на предпазния си колан на сантиметри от предното стъкло. Морската вода притиска главата ѝ. „Излизай или ще умреш тук.“ Луиса се паникьосва, поема голяма глътка вода в дробовете си, с мъка се добира до въздушен джоб и кашля. „Разкопчай този колан.“ Тя се извърта, прегъва се надве и стига до закопчалката на колана. „Натисни бутона.“ Не щраква. „Тежестта ти му пречи да се освободи.“ Колата прави полусалто, потъва по-надълбоко и огромен въздушен мехур с формата на калмар полита с драматичен звук нагоре. Дрехите на Луиса са издути, тежки и лепнат за тялото ѝ. Луиса паникьосана блъсва бутона и коланът се освобождава. „Още въздух.“ Тя намира въздушен джоб, заседнал под стъклото, зад което чернее вода. Натискът на морето затръшва вратата. „Отвори прозореца.“ Той се смъква до половината и заяжда — там, където винаги заяжда. Луиса се извърта и промушва през процепа главата, раменете и тялото си. В главата ѝ изникват три думи.

„Докладът на Сиксмит!“

Тя се вмъква обратно в потъващата кола. „Нищичко не виждам. Найлонов чувал. Пъхнат под седалката.“ Намърдва се в тясното пространство... „Тук е.“ Дърпа, както се дърпа чувал с камъни. Измъква се с краката напред през процепа на прозореца, но докладът е прекалено обемист. Потъващата кола тегли Луиса надолу. Дробовете вече я болят. Прогизналите листове хартия тежат четворно повече. Найлоновият чувал минава през прозореца, но докато рита и го дърпа, Луиса усеща как пакетът олеква. Стотици страници се изплъзват от млечнобялата папка и с въртеливо движение поемат накъдето ги носи морето, завъртат се около нея като игралните карти в „Алиса“. Тя с ритане се освобождава от обувките си. Дробовете ѝ пищят, ругаят, молят се. Всеки удар на пулса кънти мощно в ушите ѝ. „Накъде е нагоре?“ Водата е прекалено мътна, за да се разбере. „Нагоре е надалеч

от колата.“ Дробовете ѝ всеки момент ще откажат. „Къде е колата?“
Луиса осъзнава, че е платила за доклада на Сиксмит с живота си.

Айзък Сакс поглежда надолу към ослепителното утро на Нова Англия: лабиринти от предградия с къщички с цвят на слонова кост и гладки като коприна поляни с тюркоазносини плувни басейни. Той усеща хладния допир на прозореца на самолета до бузата си. Точно шест стъпки под седалката му в багажното отделение има куфар с С-4, достатъчен да превърне самолета в метеор. „Е — мисли Сакс, — ти послуша съвестта си. — Докладът на Сиксмит е у Луиса Рей.“ Той се мъчи да си представи колкото може повече подробности от лицето ѝ. „Какво изпитваш — съмнения? Облекчение? Страх? Удовлетворение?“

„Имам предчувствие, че никога вече няма да я видя.“

Алберто Грималди — човекът, когото е предал, се смее на нещо, казано от негов подчинен. Стюардесата минава с поднос подрънкващи питиета. Сакс заравя поглед в бележника си, където записва следните изречения:

— Предпоставка: механизмът на действителното минало + мнимото минало може да се илюстрира със събитие, добре известно на колективната история, като например потъването на „Титаник“. Бедствието така, както се е случило в действителност, потъва в неизвестност с измирането на очевидците му, изчезването на документалните свидетелства + разлагането на останките от кораба в атлантическия му гроб. Но мнимото потъване на „Титаник“, създадено от преработени спомени, документи, слухове, измислици — накратко, от вяра, — става все по-„истинско“. Действителното минало е крехко, все по-неясно + все по-недостъпно за изучаване + възстановяване: обратно на това, мнимото минало е податливо, все по-ясно + все по-трудно за преодоляване/изобличаване като измамно.

— Настоящото кара мнимото минало да му служи, за да придаде достоверност на неговите митологии +

легитимност на налагането на воля. Властта иска + има право на „разкрасяване“ на мнимото минало (който плаща на историците, той поръчва музиката).

— Симетрията изисква съществуването и на действително + мнимо бъдеще. Ние си представяме какво ще бъде идната седмица, идната година или през 2225 — мнимо бъдеще, изградено от желания, пророчества + мечти. Това мнимо бъдеще може да повлияе на действителното бъдеще като в самосбъдващо се пророчество, но действителното ще изтласка нашето мнимо бъдеще също толкова сигурно, колкото утрешният ден изтласква днешния. Също както в утопиите, действителното бъдеще + действителното минало съществуват само в мъглявата далечина, където никой няма полза от тях.

— Въпрос: има ли съществена разлика между един симулакрум под формата на оптическа илюзия — действителното минало — и друг такъв симулакрум — действителното бъдеще?

— Един времеви модел: безкрайна кукла матрешка от изрисувани моменти, всяка „обвивка“ (настоящето), затворена в гнездо от „обвивки“ (предишни настоящи), аз наричам действително настояще, което обаче ние възприемаме като мнимо настояще. Куклата на „сега“ също така съдържа в себе си гнездо от настоящи, които тепърва ще бъдат, аз наричам това действително бъдеще, но ние го възприемаме като мнимо бъдеще.

— Заключение: аз съм се влюбил в Луиса Рей.

Детонаторът се задейства. С-4 се възпламенява. Самолетът изчезва в огнено кълбо. Метал, пластмаса, кабели, пътници, техните кости, дрехи, бележници и мозъци — всичко се слива в едно и се изгубва в пламъци с температура над 1200°. Несъздадените и мъртвите съществуват единствено в нашето действително и мнимо минало. Сега ще започне разделянето на двете.

— Бети и Франк имат нужда да закрепят финансовото си положение — казва Лойд Хукс на слушателите си по време на закуската в хотел „Суонеке“.

Кръг от неофити и аколити с напрегнато внимание слушат президентския енергиен гуру.

— Тогава решават Бети да припечели малко пари като проститутка. Идва нощта, Франк закарва Бети на улицата с бардаците да се пробва в новия си занаят. „Хей, Франк — казва Бети, вече с единия крак на тротоара, — по колко да искам?“ Франк пресмята и ѝ отвръща: „По сто долара за цялата работа“. Бети слиза и Франк паркира в закътана уличка. Много скоро се появява един тип с разбит стар крайслер и заговаря Бети: „Колко искаш за цялата нощ, захарче?“. Бети отвръща: „Сто долара“. Мъжът казва: „Имам само трийсет. Какво ще получи за трийсет?“. Бети тича при Франк да го пита. Франк отсича: „Кажми му, че за трийсет долара ще получи лъскане на бастуна“. Бети се връща при онзи тип...

Лойд Хукс забелязва в дъното на помещението Бил Смоук. Смоук вдига един, два, три пръста, свива трите пръста в юмрук, разгъва юмрука и рязко махва с длан. „Алберто Грималди — мъртъв, Айзък Сакс — мъртъв, Луиса Рей — мъртва.“ Хукс му прави знак с очи, че го е разбрал, и в съзнанието му изплува откъс от древен мит. „Свещената горичка на Диана се пазела от воин жрец, който живеел в разкош, но за да получи тази длъжност, трябвало да убие предшественика си. Когато спял, го правел с риск за живота си. Грималди, ти спа твърде дълго.“

— И така, връща се Бети при онзи тип и му казва, че за трийсет ще му лъсне бастуна — или това, или нищо. Той отвръща: „Добре, захарче, скачай в колата, ще ми лъснеш бастуна. Има ли наблизко закътана уличка?“. Бети му казва да свие зад ъгъла в уличката, където е Франк, мъжът разкопчава панталона си и изважда някакъв... нали разбирате, гаргантюански инструмент. „Изчакай така! — възкликва Бети. — Ей сега се връщам.“ Изскача от колата му и чука по прозореца

на Франк. Франк спуска стъклото. „Сега какво има?“ — Хукс прави пауза за по-голяма тежест. — Бети казва: „Франк, хей, Франк, дай назаем на човека седемдесет долара!“

Мъжете, на които предстои да станат членове на управителния съвет, започват да се кискат като хиени. „Който е казал, че щастие с пари не се купува, явно ги е нямал.“

Хестър ван Зант гледа през бинокъла гмуркащите се водолази. Босо момиче с пончо и с недоволен вид се приближава с бавна крачка и потупва кучето на Ван Зант.

— Намериха ли колата, Хестър? Това място е доста дълбоко. Затова е много добро за ловене на риба.

— Трудно се вижда на такова разстояние.

— Ама че ирония, да се удавиш във водата, която замърсяваш. Пазачът май си падна по мен. Каза ми, че била жена, карала пияна към четири сутринта.

— Мостът Суонеке попада в същата специална зона за сигурност като острова. „Сийборд“ могат да кажат каквото си поискат. Никой няма да проверява твърденията им.

Момичето се прозява.

— Мислиш ли, че се е удавила в колата, жената де? Или се е измъкнала и се е удавила по-късно?

— Не може да се каже.

— Ако е била толкова пияна, че е изхвърчала с колата през парапета, не може да е стигнала до брега.

— Кой знае?

— Гаден начин да умреш.

Момичето се прозява и отминава. Хестър бавно тръгва към фургона си. Милтън индианецът седи на стълбите и пие мляко от картонена кутия. Избърсва уста и казва:

— Жената чудо се събуди.

Хестър го заобикаля и пита жената на дивана как се чувства.

— За щастие, жива — отговаря Луиса Рей, — преяла с кифлички и по-суха. Благодаря, че ми зае дрехите си.

— За щастие носим един и същ размер. Водолазите търсят колата ти.

— Не колата ми, а доклада на Сиксмит. И тялото ми като бонус. Милтън заключва вратата.

— Значи си изхвърчала през парапета, паднала си в морето, измъкнала си се от потъващата кола и си плувала триста метра до брега, и единствените ти наранявания са леки охлузвания.

— Много боли, особено като си помисля за застрахователния иск.

Хестър сяда.

— Каква ще бъде следващата ти стъпка?

— Ами първо трябва да се прибера и да си взема някои неща. После ще отида при майка си в Юингсвил Хил. После... се връщам в изходно положение. Без доклада не мога да привлека вниманието нито на полицията, нито на редактора си върху събитията на Суонеке.

— При майка ти безопасно ли е?

— Докато в „Сийборд“ ме смятат за мъртва, Джо Нейпиър няма да ме търси. Когато разберат, че съм жива... — Луиса свива рамене; събитията от последните шест часа са я направили фаталистка. — Може би не е съвсем безопасно. Рискът е приемлив. Не изпадам в такива ситуации толкова често, за да съм специалист.

Милтън пъха палци в джобовете.

— Аз ще те закарам до Буенас Йербас. Дай ми само минутка, ще се обадя на един приятел да ми докара пикапа си.

— Свестен човек — казва Луиса, след като той излиза.

— На Милтън бих поверила живота си — отговаря Хестър.

Милтън влиза в оплютия от мухи смесен магазин, който обслужва къмпинга, паркинга с караваните, посетителите на плажа, потока от коли към Суонеке и пръснатите наоколо отдалечени къщи. От радиото зад тезгяха се носи песен на „Ийгълс“. Милтън пуска монета от десет цента в телефона, оглежда се да види дали стените нямат уши и набира наизустен номер. От охладителните кули на Суонеке като духове от бутилка изскачат кълбета водна пара. Редици електрически стълбове маршируват на север към Буенас Йербас и на юг към Лос Анджелис. „Странно — размишлява Милтън. — Власт, време, гравитация, любов. Ония сили, които наистина не можеш пребори, са все невидими.“ Отсреща някой вдига телефона.

— Да?

— Ало, Нейпиър? Аз съм. Слушай, за онази жена на име Луиса Рей. Ами ако предположим, че не е? Ако още се разхожда, яде сладолед и плаща сметки за тока? Дали си готов да платиш, за да разбереш къде е? Така ли? Колко? Не, ти кажи цена. Добре, удвои я... Не? Драго ми беше да си поговорим, Нейпиър, трябва да вървя и... — Милтън се подсмихва. — На същата сметка до един работен ден, ако обичаш. Точно така. Какво? Не, никой друг не я е виждал, само лудата Ван Зант. Не. Спомена за него, само че той е на дъното на големия син океан. Съвсем сигурно. Храна за рибите. Разбира се, че не, моите сведения са само за твоите уши... Аха, ще я закарам в апартамента ѝ, после тя отива при майкаси... Добре, ще го удължа до един час. На същата сметка, както винаги. До един работен ден.

Луиса отваря входната врата и я връхлитат шумът от неделния мач и мирис на пуканки.

— Кога съм ти разрешавала да пържиш олио? — провиква се тя към Хавиер. — Защо всички щори са спуснати?

Хавиер се втурва усмихнат по коридора.

— Здравсти, Луиса! Чичо ти Джо направи пуканките. Гледаме „Джайънтс“ срещу „Доджърс“. Защо си облечена като стара жена?

Луиса чувства как ѝ прилошава.

— Ела тук. Къде е той?

Хавиер се подсмивва.

— На дивана ти! Какво има?

— Ела тук! Майка ти те вика.

— Тя работи извънредно в хотела.

— Луиса, не бях аз, там, на моста, не бях аз! — Джо Нейпиър изниква зад него с разперени ръце, сякаш успокоява подплашено животно. — Чуй ме...

Гласът на Луиса започва да трепери:

— Хави! Излез! Зад мен!

Нейпиър повишава тон:

— Изслушай ме...

„Да, аз разговарям със своя убиец.“

— Защо въобще трябва да те слушам, по дяволите?

— Аз съм единственият човек в „Сийборд“, който не иска смъртта ти! — спокойствието на Нейпиър го напуска. — На паркинга исках само да те предупредя! Помисли малко! Ако аз бях убиецът, щяхме ли сега изобщо да разговаряме? И то пред свидетели? Не излизай, за бога! Опасно е! Апартаментът ти може още да е под наблюдение. Затова съм пуснал щорите.

Хавиер гледа смаян. Луиса прегръща момчето, но не знае накъде е по-безопасно да се обърне.

— Какво търсиш тук?

Нейпиър отново се успокоява, но изглежда уморен и измъчен.

— Познавах баща ти, когато беше полицай. Денят на победата на пристанището Силваплана. Влез, Луиса. Седни.

Джо Нейпиър е предвидил, че съседското момче ще забави Луиса достатъчно, за да я накара да го изслуша. Не се гордее с това, че планът му е успял. Като човек, който повече наблюдава, отколкото говори, Нейпиър грижливо формулира изреченията си:

— През 1945 аз бях ченге с шестгодишен стаж в полицейския участък на Спиноза. Без награди, без черни точки. Обикновено ченге, не си пъхах носа, където не ми е работа, излизах с обикновено момиче, машинописка. На петнайсети август по радиото казаха, че японците са се предали, и Буенас Йербас стана един голям дансинг. Лееше се пиене, хвърчаха коли, гърмяха фойерверки, хората излизаха в почивка, даже шефовете им да не ги пускаха. Някъде към девет часа на нас с партньора ми ни се обадиха за избягал след катастрофа шофьор в корейския квартал. Обикновено не се занимавахме с тази част на града, но жертвата беше бяло хлапе и щяха да се появят роднини и въпроси. Бяхме на път за там, когато получихме сигнал Код 8 от баща ти — викаше всички налични коли на пристанището Силваплана. Имаше обаче неписано правило: който иска да напредне в службата, да не души около тази част на доковете. Там бяха складовете на мафията под чадъра на градската управа. На всичкото отгоре Лестър Рей — Нейпиър решава да не смекчава думите си — беше известен като праведното ченге от 10-и участък, същински трън в задника. Само че двама полицаи бяха убити, а тогава играта става друга. Можеше някой приятел да лежи в локва кръв на асфалта. Затова дадохме газ и стигнахме на пристанището малко след друга кола от Спиноза — Брозман и Харкинс. Отначало не видяхме нищо. Нямахме ни Лестър Рей, ни патрулка. Светлините на доковете бяха угасени. Подкарахме колата между две стени от товарни контейнери, свихме в един двор, където някакви хора товареха военен камион. Помислих си, че сме попаднали в друга част на доковете, когато забелязах с каква бързина, колко усърдно работят. Неясно защо, след като цял народ празнуваше. После ни връхлетя порой от куршуми и всичко ни стана ясно. Брозман и Харкинс спряха първата вълна — засвистяха спирачки, из въздуха

полетяха стъкла, колата ни се блъсна в тяхната, аз и партньорът ми се изтърколихме от нея и се скрихме зад купчина метални тръби. Клаксонът на Брозман пищеше, не спираше, а те не излизаха. Още куршуми се посипаха отгоре ни и аз направо се насрах — бях станал ченге, за да избегна военните действия. Партньорът ми почна да стреля. Аз последвах примера му, но шансовете ни да улучим нещо бяха почти нулеви. Да ти кажа честно, зарадвах се, като тръгна камионът. Какъвто бях глупак, рано изскочих от скривалището си — исках да видя регистрационния номер — езикът на Нейпиър започва да го боли. — Тогава стана всичко. От другия край на двора насреща ми с викове се втурна някакъв човек. Стрелях по него. Не улучих — най-щастливият пропуск в живота ми, а и в твоя, Луиса, защото ако бях застрелял баща ти, сега нямаше да те има. Лестър Рей тичаше и сочеше зад гърба ми, после ритна нещо изхвърлено от каросерията на камиона, което се търкаляше към мен. Изведнъж почувствах как ме обгаря ослепителна светлина, как шумът пронизва главата ми и в задника ми се забива болезнена игла. Останах да лежа там, където паднах, докато санитарите не ме пренесоха в кола на бърза помощ.

Луиса все така не казва нищо.

— Извадих късмет. Осколка от граната беше пронизала двете половини на задника ми. Всичко друго ми беше наред. Лекарят каза, че за пръв път вижда една осколка да прави четири дупки. Татко ти, както знаеш, не се отърва толкова леко. Лестър беше надупчен като швейцарско сирене. Оперираха го ден преди да изляза от болницата, не успяха да спасят окото му. Той обаче не се самосъжаляваше, аз само му стиснах ръката и тръгнах, не знаех какво да му кажа. Най-унизителното нещо, което можеш да причиниш на някого, е да му спасиш живота. И Лестър го знаеше. Но не минава и ден, може би и час, без да си помисля за него. Всеки път, когато седна.

Известно време Луиса мълчи.

— Защо не ми каза това на остров Суонеке?

Нейпиър се почесва по ухото.

— Страхувах се, че ще го използваш, за да изцедиш от мен информация...

— За това какво е станало с Руфъс Сиксмит?

Нейпиър не казва „да“, не казва и „не“.

— Знам как работят репортерите.

— Точно ти ли ще критикуваш моя морал?

„Тя говори по принцип — не може да знае за станалото в къщата на Марго Роукър.“

— Ако продължаваш да търсиш доклада на Руфъс Сиксмит — Нейпиър се колебае дали да изрече това пред момчето, — ще те убият, чисто и просто. Не аз! Но някой ще го направи. Моля те. Веднага напусни града. Зарежи стария си живот и работа и замини.

— Алберто Грималди те е пратил да ми го кажеш, нали?

— Никой не знае, че съм тук — слава богу, иначе и аз загазвам заедно с теб.

— Имам един въпрос.

— Искаш да ме питаш дали... — Нейпиър съжالياва, че момчето не е някъде другаде. — ... Дали „съдбата“ на Сиксмит е мое дело? Отговорът е „не“. Такъв тип... работа не е по моята част. Не казвам, че съм невинен. Но аз съм виновен само в това, че съм си затворил очите. Момчето за всичко на Грималди уби Сиксмит и те бутна от моста снощи. Човек на име Бил Смоук — едно от многото му имена, предполагам. Не мога да те накарам да ми вярваш, мога само да се надявам на това.

— Откъде разбра, че съм жива?

— Празна надежда. Виж, животът е по-ценен от една проклета сензационна новина. Моля те — за последен път и наистина ще е последен, — зарежи тази история. Сега аз трябва да тръгвам, моля се на Бога и ти да направиш същото — Нейпиър става. — Още нещо. Можеш ли да си служиш с оръжие?

— Имам алергия към оръжия.

— В какъв смисъл?

— От оръжия ми се повдига. Буквално.

— Всеки трябва да умее да борави с оръжие.

— Да, затова моргите са препълнени с такива, които умеят. Бил Смоук няма любезно да ме изчака да извадя пистолета от чантата си, нали? Единственият ми начин да се измъкна е да събера доказателства и да раздухам цялата афера така, че след това вече ще е безсмислено да ме убиват.

— Подценяваш дребнавата слабост на човека към отмъщение.

— Защо се тревожиш толкова за мен? Вече плати дълга си към баща ми. Сега съвестта ти е чиста.

Нейпиър мрачно въздиша и разбира, че нищо повече не може да направи.

— Беше ми приятно да гледаме мача, Хави.

— Ти си лъжец — отговаря момчето.

— Излъгах, да, но това не ме прави лъжец. Да лъжеш е лошо, но когато светът се завърти на обратно, малкото лошо може да стане голямо добро.

— В това няма смисъл.

— Напълно прав си, няма, но все пак е вярно.

Джо Нейпиър сам си отключва вратата.

Хавиер е сърдит и на Луиса.

— И ти ми се караш, че рискувам живота си, като прескачам от един балкон на друг?

Стъпките на Луиса и Хавиер отекват на стълбището. Момчето наднича през парапета. Надолу етажите се смаяват като извивките на раковина. Духа вятър, от който му се завива свят, не му достига въздух и му прималява. Същото е и като погледне нагоре.

— Ако можеше да надникнеш в бъдещето — пита той, — щеше ли да го направиш?

Луиса нарамва чантата си.

— Зависи дали бих могла да го променя или не.

— Представи си, че можеш. Да кажем, виждаш, че на втория етаж ще ни отвлекат комунистически шпиони, затова слизаш с асансьора на партера.

— Ами ако шпионите извикат асансьора и решат да отвлекат когото намерят вътре? Ако опитвайки се да промениш бъдещето, всъщност предизвикваш събитията в него?

— Ако наистина можеш да виждаш в бъдещето, както виждаш края на 16 улица от покрива на магазин „Килрой“, значи то е вече там. Щом е вече там, значи нищо не можеш да промениш.

— Да, но това, което се намира в края на 16 улица, не е резултат от нещо направено от теб. То е относително трайно установено от проектантите, архитекти, дизайнери, освен ако някой не взриви сграда или нещо такова. Онова, което ще стане след минута, е резултат от нещата, направени от теб.

— Тогава какъв е отговорът? Можеш ли да промениш бъдещето или не?

„Може би отговорът не е функция на метафизиката, а просто на властта.“

— Това е голямо неизвестно, Хави.

Те слизат на партера. Минават покрай телевизора на Малкълм, на който се мяркат роботизирани биепси на „Човек за шест милиона долара“.

— Довиждане, Луиса.

— Не напускам града завинаги, Хави.

По инициатива на момчето двамата се ръкуват. Този жест изненадва Луиса: струва ѝ се официален, окончателен и интимен.

Старинният сребърен часовник в дома на Джудит Рей в Юингсвил удря един часа на обяд. Бил Смоук разговаря с жената на един финансист.

— Тази къща винаги събужда в мен демона на завистта — доверява му петдесетгодишната отрупана с бижута жена, — тя е копие на творба на Франк Лойд Райт. Оригиналът се намира в покрайнините на Салем, струва ми се.

Жената стои прекалено близо до него. „Ти приличаш на шибана вещица от покрайнините на Салем, която се е развихрила в «Тифани»“ — мисли си Бил Смоук и казва:

— Ама наистина ли?

Прислужниците латиноамериканки, осигурени от фирмата за кетъринг, обикалят с подноси с храна сред гостите, които до един са бели. Върху ленените салфетки, сгънати във формата на лебеди, стоят табелки с имената на поканените.

— Онзи дъб с побелели листа на поляната отпред сигурно е тук още от построяването на испанските мисии — казва жената на финансиста, — не мислите ли?

— Несъмнено. Дъбовете живеят шестстотин години. Двеста години растат, двеста години живеят, двеста години умират.

Бил Смоук вижда как Луиса влиза в разкошната стая и вторият ѝ баща я целува по двете бузи. „Какво искам от теб, Луиса Рей?“ Една гостенка на същата възраст като нея я прегръща.

— Луиса! Не сме се виждали от три-четири години! — при внимателно вглеждане очарователната гостенка е недоброжелателна и натрапчиво любопитна. — Вярно ли е, че още не си омъжена?

— Категорично не съм — бодро отвръща Луиса. — А ти?

Смоук забелязва, че тя усеща погледа му върху себе си, отново съсредоточава вниманието си върху жената на финансиста и се съгласява, че наистина на шестдесет минути път от тук има секвои, които са били големи дървета още при царуването на Навуходоносор. Джудит Рей стъпва на ниска табуретка, донесена специално за целта, и

почуква със сребърна лъжичка по бутилка розово шампанско, докато се увери, че всички я слушат.

— Дами, господа и млади хора — тържествено обявява тя, — казаха ми, че обядът е сервиран! Но преди всички да седнем на масата, бих искала да кажа няколко думи за отличната работа, която свърши Дружеството за борба с рака в Буенас Йербас и за това как то ще използва парите, събрани на нашето благотворително събитие, което вие днес така щедро подкрепихте.

Бил Смоук забавлява две деца, като вади сякаш от въздуха лъскава златна монета. „От теб, Луиса, искам убийство с интимност.“ За миг той се замисля за силите вътре в нас, които не ни принадлежат.

Прислужниците са отсервирали след десерта, във въздуха се носи силна миризма на горещо кафе и в трапезарията се възцарява духът на неделната следобедна дрямка. По-възрастните гости са си намерили кътчета, в които да подремнат. Вторият баща на Луиса повежда група свои връстници да видят колекцията му от коли от 50-те, съпругите и майките предприемат ловки маневри за измъкване, децата излизат да се боричкат под окъпаните от слънцето дървета и около плувния басейн. Тризнаците Хендерсън са най-активните на масата, където се води разговор с цел сватосване. Всеки от тях е синеок и със златисти коси и Луиса не ги различава.

— Какво щях да направя аз — казва единият, — ако бях президент? Първо, щях да си поставя за цел да спечеля студената война, а не просто да не я загубя.

Друг продължава:

— Аз нямаше да се кланям на арабите, чиито прадеди са паркирали камилите си на късметлийска педя пясък...

— Нито на червените гадове. Аз щях да провъзглася — не ме е страх да го кажа — справедливата корпоративна империя на нашата държава. Защото ако не го направим...

— Японците ще ни изпреварят. Корпорацията е бъдещето. Трябва да оставим бизнеса да управлява страната и да учредим истинска меритокрация.

— Не задавена от социални помощи, от профсъюзи, от „положителна дискриминация“ за инвалиди, травестити, цветнокожи, бездомни, арахнофоби...

— Меритокрация на ума. Култура, която не се срамува да признае, че богатството привлича властта...

— И че трупащите богатства — ние — биваме възнаградени. Когато даден човек се стреми към власт, аз задавам прост въпрос: дали той разсъждава като бизнесмен?

Луиса свива салфетката си на стегната топка.

— Аз задавам три прости въпроса. Откъде се сдобива с тази власт? Как я използва? И как тя може да се отнеме от кучия син?

Джудит Рей заварва Луиса да гледа следобеден новинарски репортаж в кабинета на съпруга ѝ.

— Чух Антон Хендерсън да казва „мъжкарана“ и ако не е по твой адрес, сладкишче, не знам... Не е забавно! Твоите... бунтарски изблици стават все по-ужасни. Оплакваш се, че си самотна, затова аз те запознавам с приятни млади хора, а ти се правиш пред тях на „мъжкарана“ и се ежиш като в „Далекоглед“.

— Кога си ме чувала да се оплаквам, че съм самотна?

— Момчета като тримата Хендерсън не растат по дърветата, да знаеш.

— Листните въшки растат по дърветата.

На вратата се чука и в стаята наднича Бил Смоук.

— Госпожо Рей? Извинявам се, че нахълтвам така, но скоро трябва да тръгвам. Мога да ви кажа с ръка на сърцето, че днес присъствах на най-приятното, най-добре организираното благотворително събитие, на което някога съм бил.

Джудит Рей докосва с ръка ухото си.

— Много мило от ваша страна, че го казвате...

— Хърман Хауит, младши съдружник в „Мъсгроув Уайланд“, от офиса в Малибу. Нямах възможност да ви се представя преди великолепия обяд — аз заявих участие тази сутрин, в последния момент. Баща ми почина преди десет години — лека му пръст, от рак — и не знам как двамата с майка ми щяхме да се възстановим от загубата без помощта на дружеството. Когато Оли съвсем ненадейно спомена за благотворителния ви обяд, реших да се обадя, за да видя дали не мога да заема мястото на някой отказал се в последния момент.

— Много се радваме, че успяхте, и добре дошли в Буенас Йербас.

„Малко е нисък — преценява го Джудит Рей, — но мускулест, с добра заплата и може би под трийсет и пет, почти колкото Луиса. «Младши съдружник» звучи обещаващо.“

— Надявам се, че другия път ще дойдете с госпожа Хауит.

Бил Смоук — или Херман Хауит — се усмихва сдържано като мишок.

— За съжаление единствената госпожа Хауит е майка ми. Засега.

— Наистина ли? — възкликва Джудит Рей.

Той поглежда Луиса, която не ги слуша.

— Възхитен съм от твърдата принципност, която показва дъщеря ви. Много представители на нашето поколение в днешно време като че ли нямат морални ориентири.

— Напълно съгласна съм с вас. През 60-те покрай сухото изгоря и мокрото. С покойния баща на Луиса се разделихме преди известно време, но винаги сме се старали да възпитаем у дъщеря си съзнание за редно и нередно. Луиса! Ще се откъснеш ли само за момент от телевизора, ако обичаш, скъпа? Хърман ще си помисли... Луиса? Сладкишче, какво има?

Говорителят казва: „Полицията потвърди самоличността на дванайсетте загинали в катастрофата на самолет «Лиър Джет» над планините в Колорадо тази сутрин, сред тях е и президентът на корпорация «Сийборд Пауър» Алберто Грималди, най-скъпо платеният директор в Америка. В предварителното разследване на Федералното управление на гражданската авиация се предполага, че причината е експлозия поради дефект в системата за подаване на гориво. Останките са разпилени на площ от няколко квадратни километра...“

— Луиса, сладкишче? — Джудит Рей коленичи до дъщеря си, която гледа ужасена кадрите с разхвърляните самолетни останки наред царевично поле.

— Колко... ужасно! — Бил Смоук се наслаждава на сложния букет от чувства, чиито съставки дори той, аранжорът, не може да изброи. — Познавахте ли някого от горките жертви, госпожице Рей?

Понеделник сутрин. В нюзрума на „Далекоглед“ гъмжи от слухове. Според един списанието е фалирало, според друг собственикът му Кенет П. Огилви ще го продава на търг, банката отпуска нов транш, банката спира кранчето. Луиса не е уведомила колегите си, че само преди двацет и четири часа е оцеляла при опит за убийство. Не иска да забърква нито майка си, нито Грелш, а и като се изключат охлузванията, всичко ѝ се струва все по-нереално.

Тя изпитва мъчително чувство за лична загуба от смъртта на Айзък Сакс, човек, когото почти не е познавала. Освен това се страхува, но го преодолява, като се съсредоточава върху работата. От баща си е чувала, че военните фотографи говорят за имунитета си срещу страха зад обектива на фотоапарата; тази сутрин думите им придобиват нов смисъл. Луиса набелязва детайлите на заговора в неугледна хрстовидна диаграма. „Ако Бил Смоук е разбрал за предателството на Айзък Сакс, това обяснява смъртта му — но кой би искал едновременно с него да убие Алберто Грималди?“ Журналистите започват да се събират в кабинета на Дом Грелш за оперативката в десет часа. Минава десет и петнайсет.

— Грелш не закъсня, когато първата му жена раждаше — отбелязва Нанси О’Хейгън, докато си пили ноктите. — Сигурно Огилви го е качил на инструмент за мъчения.

Роланд Джейкс човърка с молив ушната кал в ухото си.

— Запознах се с барабаниста, с когото са записани хитовете на „Мънкис“. Не спря да говори за тантрически секс — боже опази. Любимата му поза била, въъ, „водопроводчик“. Цял ден се ровиш из тръбите, а водата все не идва.

Мълчание.

— Боже, исках само да разведря обстановката.

Грелш пристига.

— Продадох „Далекоглед“. По-късно през деня ще научим кой ще оцелее след жертвената чистка.

Джери Нъсбаум пъхва палци в колана си.

— Много внезапно.

— Дяволски внезапно. Преговорите започнаха в края на миналата седмица — Грелш едва сдържа яда си. — Тази сутрин сделката беше приключила.

— Сигурно са получили, въъ, неустоима оферта — опипва почвата Джейкс.

— За това питай Огилви.

— Кой е купувачът? — обажда се Луиса.

— По-късно през деня ще има изявление за пресата.

— Хайде, Дом — подканва го О'Хейгън.

— Казах, ще направят изявление за пресата по-късно през деня.

Джейкс си свива цигара.

— Явно тайнственият ни купувач, така де, много иска „Далекоглед“, а пък, въъ, когато едно нещо работи, не го сменяш.

Нъсбаум подсмърква.

— Кой е казал, че според тайнствения ни купувач нещото работи? Миналата година, когато „Обединени новини“ купиха „Нуво“, уволниха даже миячите на прозорци.

— Значи така — О'Хейгън затваря пудриерата си. — Пак замина круизът ми по Нил. Пак ще карам Коледа в Чикаго със снаха си. С хлапетата й в световната столица на замразеното говеждо. Колко много се променят нещата за един ден.

Джо Нейпиър разглежда грижливо съчетаните по цветове картини в приемната на вицепрезидента Уилям Уайли и осъзнава, че вече от месеци е изваден от играта. Преданите хора са изчезнали от полезрението му и властта е изтекла в добре известна посока. „Аз не се противопоставих — мисли си Нейпиър, — остава ми само година и половина.“ Той чува стъпки и усеща, че става течение. „Но да свалиш самолет с дванайсет души на борда не е мярка за сигурност, а масово убийство. Кой е дал нареждането? Бил Смоук за Уайли ли работи? Възможно ли е това да е просто самолетна катастрофа? Стават такива неща. Знам само, че незнанието е опасно.“ Нейпиър се упреква, че предния ден е предупредил Луиса Рей — глупав риск, с който е постигнал едно голямо нищо.

На вратата се появява секретарката на Уилям Уайли.

— Г-н Уайли вече може да ви приеме, г-н Нейпиър.

Нейпиър се учудва, когато в кабинета заварва Фей Ли. Обстановката изисква да си разменят усмивки. Поздравът на Уилям Уайли с „Джо, как си“ е бодър като ръкостискането му.

— Тъжна сутрин, г-н Уайли — отговаря Нейпиър и заема предложеното му място, но отказва цигара. — Още не мога да повярвам, че г-н Грималди го няма.

„Никога не съм те харесвал. Никога не съм разбирал какво кроиш.“

— По-тъжна няма накъде. Ще се намери кой да наследи Алберто, но няма кой да го замени.

Нейпиър си позволява да зададе въпрос привидно в духа на общия разговор:

— Колко ли време ще мине, докато управителният съвет започне да обсъжда новото назначение?

— Срещата ни е този следобед. Алберто не би искал да оставаме без ръководител по-дълго от необходимото. Нали знаеш, че уважението му към теб в личен план беше... ами...

— Дълбоко — намесва се Фей Ли.

„Издигаш се, господин Ли.“

— Именно! Точно така! Дълбоко.

— Г-н Грималди беше прекрасен човек.

— Няма спор, Джо, няма спор — Уайли се обръща към Фей Ли.
— Фей, да кажем на Джо за предложението си.

— Като признание за отличната ти работа г-н Уайли предлага да се пенсионираш по-рано. Ще получиш цялото си възнаграждение за осемнайсетте месеца, които остават до изтичането на договора ти, плюс премия, а след това ще започнеш да получаваш индексирания си пенсия.

„Ритник през борда!“ Нейпиър прави изненадана физиономия. „Това е работа на Бил Смоук.“ Изненаданата физиономия подхожда както на предложението за пенсиониране, така и на усещането му за сеизмично изместване на ролята му от доверен човек към излишно бреме.

— Това е... неочаквано.

— Сигурно е така, Джо — съгласява се Уайли, но не казва нищо повече.

Телефонът звъни.

— Не — отговаря той намръщен в слушалката. — Г-н Рейгън ще изчака реда си. Зает съм.

Докато Уайли затвори телефона, Нейпиър вече е решил. „Златна възможност да се оттегля от опръсканата с кръв сцена.“ Той влиза в ролята на стар служител, загубил дар слово от признателност:

— Фей. Г-н Уайли. Не знам как да ви благодаря.

Уилям Уайли поглежда като присмехулен койот.

— Като приемеш?

— Разбира се, че приемам!

Двамата с Фей Ли се разсипват от поздравления.

— Сигурен съм, че разбираш — продължава Уайли, — че в такъв важен отдел като сигурността в момента, в който излезеш от този кабинет, мястото ти веднага ще бъде заето.

„Боже, хора, вие не губите и секунда!“

Фей Ли добавя:

— Ще наредя да ти изпратят личните вещи заедно с документите. Знаем, че няма да се обидиш, ако охраната те съпроводи до континента. Трябва да се види, че г-н Уайли спазва протокола.

— Не се обиждам, Фей — усмихва се Нейпиър и я проклина. —
Аз съм писал протокола.

„Нейпиър, дръж 38-калибровия си пистолет в кобура на глезена,
докато не напуснеш Суонеке, а и дълго след това.“

Музиката в магазин „Изгубен акорд“ пропъжда всички мисли за „Далекоглед“, Сиксмит, Сакс и Грималди. Звучи девствено чисто, бистро като река, прозрачно, омайващо... Интимно близко. Луиса стои като в транс, сякаш носена от река на времето.

— Тази музика ми е позната — казва тя на продавача в магазина, след като той я пита дали е добре. — Какво е това, по дяволите?

— Извинявам се, специална поръчка е, не е за продан. Всъщност не биваше да я пускам.

— А-ха.

„Всяко нещо по реда си.“

— Аз ви се обадох миналата седмица. Казвам се Рей, Луиса Рей. Обещахте да ми намерите рядък запис на творба на Робърт Фробишър, секстета „Облакът атлас“. Но да оставим това. Трябва ми и тази музика. Трябва ми. Знаете как е. Каква е тя?

Продавачът протяга ръце, сякаш за да му сложат белезници.

— Секстетът „Облакът атлас“ от Робърт Фробишър. Пуснах го, за да се уверя, че плочата не е надраскана. Ох, излъгах. Пуснах го, защото съм роб на любопитството си. Не е Делиус, нали? Не знам защо компаниите не финансират записи на такива съкровища, това е престъпление. Радвам се да ви съобщя, че записът на плочата ви е в идеално състояние.

— Къде съм го чувала?

Младият мъж свива рамене.

— В Северна Америка сигурно се броят на пръсти.

— Но музиката ми е позната. Казвам ви, позната ми е.

Когато Луиса се връща в редакцията, Нанси О'Хейгън говори въодушевено по телефона:

— Шърл? Шърл! Нанси е. Слушай, все пак може да прекараме Коледа под сянката на Сфинкса. Новият собственик е „Транс Вижън“ ООД — тя повишава тон: — „Транс Вижън“ ООД... И аз не съм, но... — О'Хейгън добавя по-тихо: — Току-що говорих с Огилви, да, стария шеф, той е в новия управителен съвет. Но слушай сега, аз се обаждам, за да ти кажа, че работата ми е сигурна! — тя развълнувано кимва на Луиса. — Да, почти няма съкратени, затова се обади на Джанин и ѝ кажи, че ще прекара Коледа сама с малките си чудовища Йети.

— Луиса! — вика я Грелш от вратата на кабинета си. — Г-н Огилви те очаква.

К.П. Огилви е заел авторитетния стол на Дом Грелш и е изпъдил редактора на обикновена пластмасова табуретка. На живо собственикът на „Далекоглед“ напомня на Луиса за една стоманена гравюра. Портрет на съдия от Дивия запад.

— Няма как по-любезно да го кажа — започва той, — затова ще говоря направо. Уволнена сте. По нареждане на новия собственик — Огилви млъква.

Луиса вижда как новината рикошира в нея. „Не, не може да се сравни с това да те блъснат от мост в морето по тъмно.“ Грелш не смее да я погледне в очите.

— Имам договор.

— Че кой няма? Уволнена сте!

— Аз ли съм единственият щатен журналист, който е предизвикал неодобрението на новите ви господари?

— Така изглежда — долната челюст на К.П. Огилви трепва.

— Мисля, че е редно да попитам: защо аз?

— Собствениците наемат, уволняват и решават кое е редно. Когато купувач предложи пакет от спасителни мерки като този, който предложиха „Транс Вижън“, човек не тръгва да дотяга с дребни въпросчета.

— „Дребно въпросче“. Може ли да го гравирате върху златния ми часовник?

Дом Грелш се върти на табуретката си.

— Г-н Огилви, мисля, че Луиса има право да получи някакво обяснение.

— Тогава да отиде да пита „Транс Вижън“. Може лицето ѝ да не се вписва във визията им за „Далекоглед“. Твърде радикално. Твърде феминистко. Твърде скучно. Твърде нахално.

„Той се мъчи да ми хвърли прах в очите.“

— Бих искала да попитам „Транс Вижън“ за много неща. Къде е седалището им?

— Някъде на изток. Но не ми се вярва, че някой ще ви приеме.

— Някъде на изток. Кой са новите членове на управителния съвет?

— Вие сте уволнена, не назначена за следовател.

— Само още един въпрос, г-н Огилви. За трите прекрасни години безупречна работа ми дължите последен отговор: каква е връзката между „Транс Вижън“ и „Сийборд Пауър“?

Дом Грелш наостря уши. Огилви се колебае за част от секундата, след което избухва:

— Чакат ме още много задачи. Ще ви платим до края на месеца, няма нужда да идвате на работа. Благодаря ви и довиждане.

„Избухва този — мисли си Луиса, — който има гузна съвест.“

ВИЕ НАПУСКАТЕ ОКРЪГ СУОНЕКЕ,
 ЗЕМЯ НА СЪРФА, ЗЕМЯ НА АТОМА,
 ОЧАКВАМЕ ВИ СКОРО!

„Животът е хубав.“ Джо Нейпиър превключва джипа си на автоматичен контрол на скоростта. „Сийборд Пауър“, трудовата му биография, Марго Роукър и Луиса Рей се отдалечават в миналото му със сто и двацет километра в час. „Животът е прекрасен.“ Два часа го делят от дървеното му бунгало в планините Санто Кристо. Ако не е много уморен след пътуването, може да улови някой сом за вечеря. Поглежда в огледалото: вече два-три километра сребрист крайслер се движи на сто метра зад него, но сега го изпреварва и се изгубва в далечината. „Успокой се — казва си Нейпиър, — нали се измъкна.“ Нещо в джипа му подрънква. Три часът — следобедът достига златния си пик. Магистралата върви покрай реката километър след километър, като леко се изкачва. „През последните трийсет години тези затънтени места погрозняха, но има ли място, което не е?“ От двете страни жилищни комплекси колонизират изравнените от булдозери тераси. „Цял живот ми трябваше, за да се измъкна.“ Буенас Йербас се смаява до разплуто петно на очертания от крайбрежието хоризонт в огледалото за задно виждане. „Не можеш да попречиш на дъщерята на Лестър да се прави на «Жената чудо». Ти направи каквото можа. Остави я. Тя не е дете.“ Нейпиър прехвърля вълните на радиото, но навсякъде мъже пеят като жени и жени пеят като мъже, докато накрая попада на непретенциозно кънтри радио, по което звучи „Всички ми говорят“. Мили е музикалната половинка в тяхното семейство. Нейпиър си спомня вечерта, когато я вижда за пръв път: тя свири на цигулка в „Дивия Оукъм Хоукъм и неговите краварки на пясъка“. Погледите, които си разменят музикантите, когато музиката се лее без усилие — това иска той от Мили, тази интимност, и много скоро те се влюбват един в друг. „Луиса Рей е в голяма степен дете и ти го знаеш.“ Нейпиър свива в изход осемнайсет и поема по стария път на

златотърсачите нагоре към Копърлайн. „Това дрънчене не престава.“ Тук есента е облизала дърветата по склона. Пътят минава през стесняваща се клисура под древни борове и се изгубва там, където залязва слънцето.

Нейпиър е пристигнал ненадейно, не може да си спомни и една мисъл от последния час. Спира пред бакалията на Копърлайн, загася двигателя и се измъква от джипа. „Чуваш ли това ромолене? Изгубената река.“ Това му напомня, че Копърлайн не е Буенас Йербас и той отключва джипа си. Съдържателят поздравява посетителя по име, за шест минути му разказва клюките от последните шест месеца и пита дали Нейпиър е на почивка до края на седмицата.

— Сега съм на постоянна почивка. Предложиха ми по-ранно... — той никога досега не е използвал тази дума за себе си — пенсиониране. Дойде ми като изстрел.

Съдържателят го измерва с всевиждащ поглед.

— Честване при Дуейн довечера? Или опело при Дуейн утре?

— Нека да е в петък. По малко и от двете. Предимно честване. Искам да прекарам първата си свободна седмица в бунгалото на спокойствие, не размазан и пиян под някоя от масите при Дуейн.

Нейпиър плаща за покупките и излиза, обзет от внезапно желание да остане сам в бунгалото си. Гумите на джипа хрущят по каменистата горска пътека. Фаровете му осветяват девствената гора на ярки бягащи петна.

„Ето“. Нейпиър отново чува Изгубената река. Спомня си първия път, когато е довел Мили в бунгалото, построено от него, братята му и баща му. Сега от всички е останал само той. В онази нощ двамата излизат да се къпят голи. Идеята е нейна. Горският залез изпълва дробовете и главата му. Няма телефони, няма монитори за наблюдение, няма даже телевизор, няма проверки на документи, няма „неофициални“ срещи на охраната в звукоизолирания кабинет на президента. Никога вече. Пенсионираният бивш охранител оглежда катинара на вратата за следи от взлом, преди да отвори капациите на прозорците. „Отпусни се, за бога. «Сийборд» те пуснаха да си вървиш, свободен си, няма ограничения, няма връщане назад.“

Въпреки всичко той влиза в бунгалото с 38-калибровия си пистолет в ръка. „Виждаш ли? Няма никой.“ Нейпиър запалва огън,

приготвя си боб с наденици и печени картофи на жар. Две бири. Дълго, дълго пикаене отвън. Искрящият Млечен път. Дълбок, дълбок сън.

„Отново буден.“ С пресъхнало гърло, с подут от бирата пикочен мехур. „Вече за пети или за шести път?“ Тази нощ звуците в гората не приспиват Нейпиър, а гъделичкат усещането му за доволство от живота. Спирачки на кола? „Писък на сова.“ Пукане на съчки? „Плъх, планинска яребица, не знам, в гората си, всичко може да е. Заспивай, Нейпиър.“ Вятърът. „Гласове под прозореца?“ Той се събужда и вижда пантера, легнала на покривната греда над леглото му; събужда се с вик, пантерата се оказва Бил Смоук с фенер в ръка, готов да цапардоса Нейпиър по главата; на покривната греда няма нищо. „Този път вали ли?“ Той се заслушва.

„Само реката, само реката.“

Запалва поредната клечка кибрит, за да види дали вече е време за ставане. 4,05. Не. Нито късно, нито рано. Нейпиър се лута из диплите на тъмнината в търсене на сънни дупки, в които да потъне, но го преследват ярки, пресни спомени от къщата на Марго Роукър. Бил Смоук казва: „Остани да пазиш. Моят човек казва, че тя държи документите в спалнята си.“ Нейпиър се съгласява, доволен, че ще вземе по-малко участие. Бил Смоук включва тежкия си фенер с гумено покритие и се качва горе.

Нейпиър оглежда овощната градина на Роукър. Най-близката къща е на повече от километър. Чуди се защо Бил Смоук, който обича да действа сам, го е повикал със себе си за такава лесна работа.

Колеблив писък. Внезапна тишина.

Нейпиър се втурва нагоре, подхлъзва се, ред от празни стаи.

Бил Смоук е коленичил на антично легло, удря с фенера нещо на леглото, светлият лъч бие по стените и тавана, почти безшумни глухи удари на фенера по безчувствената глава на Марго Роукър. Кръвта ѝ по чаршафите — неприлично алена и мокра.

Нейпиър му крещи да спре.

Бил Смоук се обръща раздразнен.

— Какво има, Джо?

— Нали каза, че тази вечер тя не си е вкъщи!

— Не, не, не си ме чул добре, казах, че според моя човек старицата тази вечер не си е вкъщи. Благонадеждни хора не се намират лесно.

— Боже, Боже, Боже, тя мъртва ли е?

— По-добре да се подсигурим, отколкото да съжаляваме, Джо.

„Хубав малък капан“ — мисли Джо Нейпиър в безсънното си бунгало. Окови на подчинението. Съучастничество в пребиване на беззащитна активистка на преклонна възраст? Даже недоучил студент по право с говорен дефект може да го изпрати в затвора до живот. Отвън пее дрозд. „Аз направих нещо много лошо в дома на Марго Роукър, но вече оставих този живот зад гърба си.“ Четирите малки белега от шрапнел на задника му болезнено напомнят за себе си. „Поех риск, за да вразумя Луиса Рей.“ Прозорецът е достатъчно светъл и Нейпиър различава в рамката му лицето на Мили. „Аз съм само един човек — възразява той. — Не съм взвод. Единственото, което искам от живота, е живот. И малко риболов.“

Джо Нейпиър въздиша, облича се и започва да товари всичко в джипа.

Мили винаги печели, като не казва нищо.

Джудит Рей се загръща в подобен на кимоно халат и боса тръгва през големия ориенталски килим към кухнята с мраморни плочки. От бездънен като пещера хладилник изважда три рубиненочервени грейпфрута, разполовява ги, после пуска капещите леденостудени полукълба в сокоизтисквачка. Машината забръмчава като уловен рояк оси и каната се изпълва с гъст лъскав сок с бонбонен цвят. Джудит Рей напълва за себе си тежка чаша от синьо стъкло, отпива и изплаква със сока всяко кътче на устата си.

На раирания диван на верандата Луиса преглежда вестника и дъвче кроасан. Великолепната гледка — над богаташките покриви и кадифените поляни на Юингсвил към центъра на Буенас Йербас, където над мъглата, над морето и смога от колите се издигат небостъргачи — в този час изглежда особено загадъчна.

— Няма ли да си отспиш, сладкишче?

— Добро утро. Не, ще отида да си събера нещата от редакцията — ако не възразяваш, пак ще взема назаем някоя от колите.

— Няма проблем — Джудит Рей отгатва мислите на дъщеря си. — В „Далекоглед“ само прахосваше таланта си, сладкишче. Това е жалко списанийце.

— Така е, мамо, но беше моето жалко списанийце.

Джудит Рей сяда на страничната облегалка на дивана и пропъжда от чашата си една нахална муха. Поглежда оградената статия в раздел „Бизнес“.

„ЕНЕРГИЙНИЯТ ГУРУ“ ЛОЙД ХУКС ЩЕ ОГЛАВИ КОРПОРАЦИЯ „СИЙБОРД“

В съвместно изявление Белият дом и енергийният гигант „Сийборд Пауър“ обявиха, че секретарят по енергетиката Лойд Хукс ще заеме поста президент, овакантен след трагичната смърт на Алберто Грималди при самолетна катастрофа преди два дни. В отговор на

новината на Уолстрийт акциите на „Сийборд“ скочиха с 40 пункта. „Ние се радваме, че Лойд прие предложението ни да дойде при нас — каза вицепрезидентът на «Сийборд» Уилям Уайли, — и макар че причините за назначаването му са много тъжни, управителният съвет чувства, че днес, когато горещо приветстваме далновидния си нов президент, горе на небето Алберто се присъединява към радостта ни.“ Говорителят на Министерството на енергетиката Мингъс Греъм каза: „Разбира се, опитът на Лойд Хукс ще ни липсва във Вашингтон, но президентът Форд уважава желанието му и се надява да поддържа и занапред добри отношения с един от най-видните умове, които се борят с днешните енергийни предизвикателства и допринасят за величието на нацията ни“. Г-н Хукс ще встъпи в длъжност идната седмица. По-късно през деня ще бъде обявен наследникът на поста му в Белия дом.

— Това е нещо, върху което си работила, така ли? — пита Джудит.

— Още работя.

— За кого?

— За истината — иронията на дъщеря ѝ е искрена. — Вече съм на свободна практика.

— Откога?

— Откакто К.П. Огилви ме уволни. Уволнението ми беше политическо решение, мамо. То доказва, че съм напипала нещо голямо. Гигантско.

Джудит Рей се вглежда в младата жена. „Някога имах дъщеричка. Обличах я в дантелени роклички, записвах я на уроци по балет и пет лета подред я изпращах на лагер с конна езда. А вижте я сега. Накрая пак се превърна в Лестър.“ Тя целува Луиса по челото. Луиса се мръщи подозрително като тийнейджър.

— Какво?

Луиса Рей се отбива в бар „Снежанка“, за да изпие последното кафе от епохата си в „Далекоглед“ и да се сбoguва с Барт. Единственото свободно място е до мъж, скрит зад „Сан Франциско Кроникъл“. Луиса си мисли: „Добър вестник“; и сядат на мястото. Дом Грелш казва:

— Добро утро.

Луиса чувства как я обзема пристъп на териториална ревност.

— Какво търсиш тук?

— И редакторите ядат. Идвам тук всяка сутрин, откакто жена ми е... знаеш. Мога да си направя гофрети в тостера, но...

Той махва към чинията си с телешки пържоли, сякаш казва: „Има ли нужда от обяснение?“.

— Нито веднъж не съм те виждала тук.

— Така е, понеже той си тръгва — намесва се Барт, докато върши три неща наведнъж — цял час преди ти да дойдеш. Както обикновено ли, Луиса?

— Да, моля те. Защо никога не си ми казвал, Барт?

— Аз не разправям на никого и ти кога идваш и си отиваш.

— Пръв идвам в редакцията — Дом Грелш сгъва вестника, — вечер последен си тръгвам. Съдбата на редактора. Исках да поговорим, Луиса.

— Имам ясен спомен, че бях уволнена.

— Хайде, стига. Аз искам да ти кажа защо не подавам оставка, след като Огилви се изплю отгоре ти. И понеже е време за изповеди — аз знаех още от миналия петък, че ще ти бият шута.

— Много мило, че ме уведоми предварително.

Редакторът сниши глас до необходимия минимум:

— Знаеш за левкемията на жена ми. За положението със застраховките ни, нали?

Луиса решава да го удостои с кимане.

Грелш се озлобява:

— Миналата седмица по време на преговорите по сделката... ми намекнаха, че ако остана в „Далекоглед“ и забравя, че някога съм

чувал... — той млъква недоволно — ... за един доклад, може да се въздейства на застрахователите ми.

Луиса запазва самообладание.

— И ти вярваш, че тези хора ще спазят обещанието си?

— В неделя сутринта се обажда моят застрахователен агент Арнолд Фрѝм. Извинява се, че ни безпокои, дрън-дрън, но може би ще искаме да научим, че „Син щит“ са променили решението си и ще поемат всички медицински разноси на жена ми. Вече ни е изпратен чек за възстановяване на платените досега сметки. Даже къщата си ще запазим. Не се гордея със себе си, но няма да се срамувам от това, че съм поставил семейството си пред истината.

— Истината е, че над Буенас Йербас ще се изсипе радиация.

— Всички правим избор за степента на риска, който поемаме. Ако аз мога да защитя жена си, като изиграя малка роля във възможността за злополука на Суонеке — е, ще трябва да го преживея. Със сигурност ми се иска и ти да помислиш малко повече за риска, на който се излагаш, като заставащ срещу тези хора.

Споменът как потъва под водата връхлита Луиса и тя тръсва глава. Барт слага пред нея кафе.

Грелш плъзва по тезгяха напечатан лист хартия. На него има две колонки, всяка от по седем имена.

— Познай какъв е този списък.

Открояват се две имена: Лойд Хукс и Уилям Уайли.

— Членовете на управителния съвет на „Транс Вижън“ ООД?

Грелш кимва.

— Почти. Членовете на управителния съвет са публична информация. Това е списък на необявените корпоративни съветници, които получават пари от „Транс Вижън“ ООД. Оградените имена сигурно ще те заинтересуват. Виж. Хукс и Уайли. Мързеливо, осъдително, чисто и просто алчно.

Луиса сгъва листа и го прибира в джоба.

— Би трябвало да ти благодаря за това.

— Гадният Нъсбаум ги изкопа. И последно. Фран Пийкок от „Уестърн Месинджър“ — познаваш ли я?

— Колкото да си кажем „здрати“ на някое общо медийно парти.

— С Фран се знаем отдавна. Снощи минах през кабинета ѝ, споменах ѝ надве-натри за материала ти. Нищо не сме си обещавали,

но след като събереш неоспорими доказателства, тя ще се радва да ти каже повече от „здрасти“.

— Това не противоречи ли на договорката ти с „Транс Вижън“ ООД?

Грелш става и сгъва вестника си.

— Не са ми казвали, че не мога да споделям контактите си.

Джери Нъсбаум връща ключовете за колата на Луиса.

— Мили Боже, който си на небето, нека се преродя в някоя от спортните коли на майка ти. Не ми пука в коя от всичките. Това последният кашон ли е?

— Да — отговаря Луиса — и благодаря.

Нъсбаум свива рамене като скромен маестро.

— Със сигурност ще ми липсва присъствието на истинска жена, пред която да подхвърлям шовинистични шеги. Нанси е станала мъж след толкова десетилетия в нюзрума.

Нанси О'Хейгън удря заяждащата си пишеща машина и му показва среден пръст.

— Да, така де — Роланд Джейкс мрачно оглежда празното бюро на Луиса. — Още не проумявам защо новите шефове са решили да изритат теб, а да оставят мекотело като Нъсбаум.

Нанси О'Хейгън изсъсква като кобра:

— Как може Грелш — тя махва с пурата си към кабинета му — да легне по гръб и да рита с крака, докато К.П. Огилви те тъпче така?

— Пожелайте ми късмет.

— Късмет? — Джейкс се подсмихва. — На теб не ти трябва късмет. Не знам защо се задържа толкова време при тази мъртва акула. През седемдесетте ще станем свидетели на предсмъртния вопъл на сатирата. Вярно е това, което каза Лерман. Свят, който връчва Нобелова награда за мир на Хенри Кисинджър, изхвърля от работа всички ни.

— О — сеца се Нъсбаум, — на връщане минах през стаята с пощата. Имаше нещо за теб — той подава на Луиса дебел бежов плик.

Наклоненият засукал почерк ѝ е непознат. Тя разглежда размазаното пощенско клеймо и го показва на Нъсбаум.

— Четвърти септември ли пише? Той присвива очи.

— Така ми се струва. Какво толкова особено има в тази дата?

Луиса не отговаря и разкъсва бежовия плик. Вътре има ключ за сейф, увит в кратка бележка. Очите ѝ пробягват по листа хартия и

лицето ѝ става напрегнато. Тя отново поглежда надписа на ключа.

— Трета калифорнийска банка, 9 улица. Къде е това?

— В центъра — отвръща О'Хейгън, — там, където 9-а пресича булевард „Фландърс“.

— До скоро виждане на всички — Луиса тръгва. — Светът е малък.

— Леле — обажда се Джейкс, — така де, тъъ, какво стана?

Докато чака светофарът да се смени, Луиса отново преглежда писмото на Сиксмит, за да се увери за пореден път, че не е пропуснала нещо. Написано е със забързан почерк.

Международно летище Буенас Йербас
3.IX.1975

Скъпа госпожице Рей,

Простете ми за небрежната бележка. Бях предупреден от доброжелател в „Сийборд“, че животът ми е в голяма опасност. За оповестяването на дефектите на „ХИДРА-Нула“ ще се нуждая от отлично здраве, затова ще се вслушам в това предупреждение. Ще се свържа с вас при първа възможност от Кеймбридж или чрез Международната агенция за атомна енергия. Междувременно си позволих своеволието да оставя доклада си за „Суонеке 2“ в сейф в Трета калифорнийска банка на 9 улица. Ако нещо се случи с мен, той ще ви потрябва.

Пазете се.

Бързам,

P.S.

Докато Луиса се бори с непознатата скоростна кутия, наоколо се разнасят гневни клаксони. След 13 улица градът изгубва богаташката си тихоокеанска атмосфера. Напояваните от общината рожкови дървета се сменят с разкривени улични лампи. Тук из пресечките не пъшкат хора, бягащи за здраве. Този квартал може да се намира в която и да е промишлена зона на който и да е град от индустриалния Север. По пейките дремят бездомници, в пукнатините на тротоарите никнат плевели, с всяка следваща пресечка обитателите стават все по-

тъмнокожи, мяркат се залостени врати, облепени с рекламни листовки, графити покриват всяка повърхност под височината на тийнейджър със спрей в ръка. Боклукчиите за пореден път стачкуват и купчини с боклук гният на слънце. Лавки на лихвари, безименни обществени перални и бакалии изтръгват средства за съществуването си от пробитите джобове. След още няколко пресечки и улични лампи магазините се сменят с анонимни фабрики и жилищни сгради. Луиса никога досега не е минавала през този район и се чувства неуютно от градската неизвестност. „Такава ли е била логиката на Сиксмит — да скрие доклада си и после да скрие скривалището?“ Тя стига до булевард „Фландърс“ и право пред себе си вижда Трета калифорнийска банка с паркинг за клиенти отстрани. Не забелязва очукания черен шевролет, паркиран на отсрещната страна.

Маскирана с големи слънчеви очила и шапка за слънце, Фей Ли сверява часовника си с този на банката. Климатикът губи битката си с предобедната жега. Тя попива с кърпичка потта от лицето и ръцете си, вее си с ветрило и размишлява върху последните събития. „Джо Нейпиър, изглеждаш глупав, но всъщност си много умен, достатъчно умен, за да прецениш кога да слезеш от сцената.“ Ако Бил Смоук не е сгрешил, Луиса Рей трябва да пристигне всеки момент. „Бил Смоук, изглеждаш умен, но всъщност си много глупав и хората ти не са толкова предани, колкото си мислиш. Понеже самият ти не си тук заради парите, забравяш колко лесно се купуват дребните простосмъртни.“

Влизат двама добре облечени китайци. Погледът на единия ѝ подсказва, че Луиса Рей идва. Тримата се събират пред гише на входа на страничен коридор с надпис: „ДЕПОЗИТНИ СЕЙФОВЕ“. Тук цяла сутрин почти не са се мяркали хора. Фей Ли е обмисляла възможността да внедри свой човек, но по-сигурно е да разчита на естествената немарливост на зле платения наемен пазач, отколкото да позволи на хората от триадата да надушат печалбата.

— Здасти — обръща се Ли към пазача с най-непоносимия си китайски акцент. — Аз и братя иска вади от сейф — тя размахва ключ от сейф. — Види, има ключ.

На гишето седи отегчен мършав младеж с лоша кожа.

— Документи за самоличност?

— Документи тука, види тука, види документи.

Китайските йероглифи отблъскват внимателния поглед с древната си племенна магия. Пазачът кимва към дъното на коридора и отново се зачита в списание „Извънземни“.

— Вратата не е заключена.

„Аз бих те уволнила начаса, хлапе“ — мисли си Фей Ли.

Коридорът завършва с блиндирана врата, оставена откритата. Зад нея е стаята със сейфовете, която има формата на тризъба вилица. Единият помощник на Фей Ли тръгва с нея по левия зъб на вилицата и

прави знак на другия да тръгне по десния. „Тук има към шестстотин сейфа. В един от тях е скрит доклад на стойност пет милиона долара, по десет хиляди на страница.“

В коридора отекват стъпки. „Звучни дамски токчета.“

Блиндираната врата се отваря.

— Има ли някой тук? — пита Луиса Рей.

Тишина.

Вратата се хлопва и двама мъже се нахвърлят отгоре ѝ. Хващат Луиса и запушват с ръка устата ѝ.

— Благодаря — Фей Ли измъква ключа от ръцете на репортерката.

Номерът, написан на него, е 36/64. Ли не хаби излишни думи:

— Имам лоша новина. Това помещение е звукоизолирано, без камери, а приятелите ми и аз сме въоръжени. Докладът на Сиксмит не е предназначен за теб. Добрата новина: работя за клиенти, които искат да задушат „ХИДРА“ в зародиш и да дискредитират „Сийборд“. До два-три дни разкритията на Сиксмит ще излязат по новините. Дали после ще пристъпят към корпоративни екзекуции — това си е тяхна работа. Не ме гледай така, Луиса. За истината няма значение кой ще я разкрие, защо за теб трябва да има? Още по-добра новина: нищо лошо няма да ти се случи. Моят помощник ще те съпроводи до място в Буенас Йербас, където ще те задържим. Довечера ще си свободна. Дотогава няма да ни създаваш грижи — Фей Ли изважда снимка на Хавиер, свалена от стената на Луиса, и я размахва на сантиметри от лицето ѝ, — защото ние ще ти отвърнем със същото.

В погледа на Луиса съпротивата се сменя с покорство.

— Знаех, че имаш глава на раменете си — Фей Ли се обръща на кантонски към мъжа, който държи Луиса: — Закарай я в скривалището. Никакви мръсотии, преди да я убиеш. Тя може да е репортерка, но това не я прави съвсем долна уличница. Ще се отървеш от трупа по обичайния начин.

Те излизат. Вторият помощник стои до вратата и я държи открехната.

Фей Ли намира сейф 36/64 — на височината на врата ѝ, на върха на средния зъб.

Ключът се завърта и вратата се отваря.

Тя изважда млечнобяла папка. „РЕАКТОР «ХИДРА-НУЛА» — ИЗПИТВАНЕ НА ОПИТЕН ОБРАЗЕЦ — РЪКОВОДИТЕЛ ПРОЕКТ Д-Р РУФЪС СИКСМИТ — НЕРАЗРЕШЕНОТО ПРИТЕЖАНИЕ Е ФЕДЕРАЛНО ПРЕСТЪПЛЕНИЕ ПО СИЛАТА НА ЗАКОНА ЗА ВОЕННИЯ И ПРОМИШЛЕНИЯ ШПИОНАЖ ОТ 1971.“ По тялото на Фей Ли пробягват тръпки на възторг и тя си позволява да се усмихне. „Земята на неограничените възможности.“ После вижда две жички, които излизат от вътрешността на папката и се изгубват в дъното на сейфа. Наднича вътре. Върху спретнат пакет от овързани цилиндри, жици, компоненти с размери 4×2 мига червена диодна лампичка.

„Бил Смоук, проклет...“

Взривът подхваща Луиса Рей и я тласва напред неудържимо като тихоокеанска вълна. Коридорът се завърта на 90° — няколко пъти — и я блъсва в ребрата и главата. Болката разцъфва като цветя пред очите ѝ. Зидарията ръмжи. Изсипва се дъжд от парчета гипс, тухли и стъкло, намалява, спира.

Заплашителен покой. „Какво преживявам?“ От праха и дима се надигат викове за помощ, на улицата кънтят писъци, сирени пронизват изгорелия въздух. Мисълта на Луиса отново се задейства. „Бомба“. Пазачът наемник пъшка и стене. От ухото му капе кръв и образува делта на якичката на ризата му. Луиса прави опит да се отдръпне, но десният ѝ крак е отнесен от бомбата.

Шокът отшумява: кракът ѝ е просто затиснат под лежащия в безсъзнание китаец. Тя го освобождава и започва да пълзи, схваната и скована от болка, но иначе цяла и невредима, през фойето, което сега прилича на декор от филм. Намира блиндираната врата изтръгната от пантите. „Явно съм се отгървала на косъм.“ Натрошено стъкло, прекатурени столове, изронени стени, порязани и изпаднали в шок хора. От тръбите изригва гъст черен дим и задейства пръскачките — Луиса се намокря и кашля от дима, подхлъзва се на мокрия под, ходи замаяна и превита надве, блъска се в други хора. Приятелска ръка я сграбчва за китката.

— Госпожо, държа ви, държа ви, нека ви изведе навън, може да има нова експлозия.

Луиса се оставя на пожарникаря да я изведе на ослепителната слънчева светлина, където я посреща стена от лица, жадни за страшни гледки. Човекът я превежда през улицата, задръстена от наблъскани една в друга коли, и тя си спомня репортаж от априлската война в Сайгон. Все още изригват умопомрачителни кълба дим.

— Отдръпнете се! Насам! Върнете се! Натам!

Журналистката Луиса се опитва да каже нещо на жертвата Луиса. Има пясък в устата си. Нещо важно. Тя пита своя спасител:

— Как пристигнахте толкова бързо?

— Всичко е наред — упорства той, — имате сътресение.

Пожарникар?

— Вече мога и сама...

— Не, елате, тук ще бъдете на сигурно място...

Вратата на прашния черен шевролет се отваря.

— Пуснете ме!

Хватката му е желязна.

— В колата, веднага — измърморва мъжът, — иначе ще ти пръсна шибания череп.

„Трябваше да умра от бомбения взрив, а сега...“

Похитителят на Луиса изпъшква и пада напред.

Джо Нейпиър хваща Луиса Рей за ръката и я издърпва от шевролета. „Боже, за малко!“ В другата си ръка държи бейзболна бухалка.

— Ако искаш да доживееш до утре, по-добре ела с мен.

„Добре“ — мисли си Луиса.

— Добре — казва тя.

Нейпиър я завлича обратно в суетящата се тълпа, за да препречи линията на огъня на Бил Смоук, връчва бейзболната бухалка на някакво озадачено момче и тръгва към Осемдесет и първо авеню, за да се отдалечи от шевролета. „Да вървя незабелязано или да се втурна напред и да изляза от прикритие?“

— Колата ми е до банката — казва Луиса.

— В това задръстване ще бъдем лесни мишени — отговаря Нейпиър. — Бил Смоук е с още две горили, които ще стрелят направо през прозореца. Можеш ли да вървиш?

— Мога да тичам, Нейпиър.

Те изминават една трета от разстоянието до следващата пряка, но тогава той вижда отпред лицето на Бил Смоук, който посяга към джоба на сакото си. Нейпиър поглежда назад. Втори наемник ги настига от другата страна. На отсрещния тротоар има трети. Ще минат минути, докато дойдат първите ченгета, а те разполагат с броеви секунди. Две убийства посред бял ден: рисковано, но залогът е достатъчно голям, за да се пробват, а и тук е такъв хаос, че ще се измъкнат. Нейпиър е отчаян: сега вървят покрай склад без прозорци.

— Към стълбите — казва на Луиса и се моли вратата да е отворена.

Отворена е.

Скромна приемна, мрачна и осветена от самотна лампа, гробище на мухи. Нейпиър затваря вратата след себе си и дръпва резето. Иззад бюрото невъзмутимо ги гледат момиче, пременено в най-хубавите си дрехи, и застаряващ пудел в легло от картон. В дъното има три изхода. Машините неумолимо бръмчат.

Отнякъде изскача черноока мексиканка и започва да нарежда в лицето му:

— Тука няма нелегални! Няма нелегални! Шефа няма! Шефа няма! Идва друг ден!

Луиса Рей я заговаря на много развален испански. Мексиканката я стрелва с поглед, после яростно посочва с пръст изходите. Входната врата се разтриса от силен удар. Нейпиър и Луиса се втурват през къртящата стая.

— Наляво или надясно? — пита той.

— Не знам! — отвърща задъхана Луиса.

Нейпиър поглежда мексиканката в очакване да го упъти, но вратата откъм улицата потреперва от поредния удар, от следващия става на трески и от третия изхвърча. Той дръпва Луиса към левия изход.

Биско и Роупър, двамата помощници, наети от Бил Смоук за тази работа, със засилване се хвърлят върху вратата. В съдебната зала на съзнанието си Бил Смоук обвинява Уилям Уайли и Лойд Хукс в престъпна небрежност. „Казвах ви! Не бива да разчитате на Джо Нейпиър да приспи съвестта си и да отиде за риба.“

Вратата е разбита на парчета.

Вътре подобна на паяк мексиканка изпада в истерия. На бюрото в приемната седят кротко дете и издокаран пудел, сякаш не мексиканката, а те са тайният мозък на предприятието.

— ФБР! — кресва Биско, като размахва шофьорската си книжка.
— Накъде тръгнаха?

Мексиканката започва да пищи:

— Ние грижи наши работници! Много добре! Много плаща!
Няма нужда профсъюз!

Биско изважда пистолета си и размазва пудела на стената.

— Накъде тръгнаха, мамка му?

„Исусе Пророче Христе, ето затова работя сам.“

Мексиканката захапва юмрук, потреперва и надига пронизителен вой.

— Гениално, Биско, ФБР вече разстрелва пудели.

Роупър се надвесва над детето, което по никакъв начин не реагира на смъртта на кучето.

— През коя врата излязоха мъжът и жената?

Момичето го поглежда така, сякаш наблюдава красив залез.

— Говориш ли английски?

„Истеричка, глухоняма, мъртво куче.“ Бил Смоук тръгва към трите изхода. „И двойка здраво загазили шибани загубеняци.“

— Губим време! Роупър, дясната врата. Биско, лявата. Аз поемам средната.

Редици, пътеки и стени от строени в десет реда кашони скриват същинските размери на склада. Нейпиър заклинва вратата с товарна количка.

— Кажи ми, че от вчера си преодоляла алергията си към оръжията — изсъсква той.

Луиса поклаща глава.

— А ти?

— Като пистолет играчка е. Шест патрона. Хайде.

Докато тичат, тя чува удари по вратата. За да ги скрие от полезрението, Нейпиър стоварва купчина кашони. След няколко метра — още една. Продължават да тичат, но им се струва, че са минали минути, а те още не са стигнали доникъде. Пред тях се сгромолясва трета купчина и от нея се изсипват десетки Големи пилета — Луиса разпознава глупавото жълто ему от детското предаване, което Хал е гледал в почивките между снимките. Нейпиър ѝ прави знак да тича приведена. Тя се надява, че долитащото през стената бръмчене на машините е заглушило шума от падащите кашони.

След пет секунди един куршум пробива картоната на десетина сантиметра от главата ѝ и лицето ѝ се покрива с пух от пълнежа на Голямото пиле. Луиса се препъва и се сблъсква с Нейпиър; въздухът над главите им се изпълва със свистене. Той изважда пистолета си и стреля два пъти около нея. Изстрелите я карат да се свива на топка.

— Бягай! — кресва Нейпиър и я изправя на крака.

Луиса се подчинява, а той започва да събаря стените от кашони, за да забави преследвача.

Десет метра по-нататък тя стига до ъгъла. На врата от шперплат има надпис „АВАРИЕН ИЗХОД“.

Заклучена. Задъхан, Джо Нейпиър я настига. Не успява да разбие вратата.

— Откажи се, Нейпиър! — чуват те. — Не ни трябваш ти!

Той стреля от упор в ключалката.

Вратата пак не се отваря. Нейпиър изстрелва още три патрона в ключалката: всеки гърмеж кара Луиса да се свива. Четвъртият изстрел е празно изщракване. Той ритва вратата с подметката на ботуша си.

Подземен цех, в който тракат петстотин шевни машини. В лепкавата жега хвърчат текстилни нишки, които образуват нимб около голите крушки, окачени над главата на всяка шивачка. С бърза крачка и приведени, Луиса и Нейпиър тръгват по пътеката покрай стената. Там зашиват вътрешностите на безжизнени патета Доналд Дък и разпнати кучета Скуби Ду едно по едно, ред по ред, палета по палета. Всяка жена — латиноамериканка или китайка — не откъсва очи от иглата на шевната си машина, затова двамата не всяват особен смут.

„Но как да се измъкнем от тук?“

Нейпиър буквално се сблъсква с мексиканката от импровизираната приемна. Тя ги повежда по полузадръстен неосветен страничен коридор. Той се обръща към Луиса, като се мъчи да надвика металното тракане, и погледът му казва: „Да й вярваме ли?“

Очите на Луиса му отговарят: „Имаш ли по-добра идея?“. Те вървят след жената между топове с платове и кабели, кутии с отделения, пълни с очи на плюшени мечета и най-различни части и вътрешности на шевни машини. Коридорът завива надясно и свършва пред желязна врата. През изцапана със сажди решетка се процежда денят. Мексиканката се суети с връзката си за ключове. „Тук долу е 1875 — мисли си Луиса, — не 1975.“ Първият ключ не става. Вторият става, но не се завърта. Всеки трийсет секунди във фабриката отслабват по малко слуха й.

Боеен вик от 6 метра разстояние:

— Горے ръцете!

Луиса се обръща.

— Казах „горе ръцете“, мамка му!

Ръцете й се подчиняват на заповедта. Въръженият мъж е насочил пистолет към Нейпиър.

— Обърни се, Нейпиър! Бавно! Хвърли оръжието!

Сеньората започва да пищи:

— Не стреля аз! Не стреля аз, сеньор! Те накара покаже врата! Те казва убие...

— Млъкни, шибана луда имигрантка! Марш! Марш от пътя ми!

Жената се промъква покрай него, като се притиска към стената и крещи на испански:

— Не стреляй! Не стреляй! Не искам да умра!

Нейпиър се провиква през монотонното фабрично боботене:

— По-полека, Биско, колко ти плащат?

Биско кресва в отговор:

— Не си прави труда, Нейпиър. Последни думи.

— Не те чувам! Какво каза?

— Кажете си последните думи!

— Последните думи? Ти за какъв се мислиш? За Мръсния Хари?

Биско свива устни.

— Имам си тefтерче с последни думи и твоите бяха тези. А ти? — той поглежда Луиса, като продължава да държи на прицел Нейпиър.

Изстрел от пистолет пробива дупка в монотонния шум и Луиса стисва очи. Нещо твърдо се удря в пръстите на крака ѝ. Тя се насилва да погледне. Това е пистолет, който се е плъзнал по пода и е спрял. Лицето на Биско е изкривено от неописуема болка. Сеньората замахва с гаечен ключ и разбива долната челюст на наемника. Следват десет, а може би и повече невероятно свирепи удара, всеки от които кара Луиса да се извърща, и всяко замахване е придружено с думи на испански:

— Аз! Обичах! Това! Куче! Мръсен! Кучи! Сине!

Луиса поглежда Джо Нейпиър. Той вдига глава невредим и зашеметен.

Сеньората избърсва уста и се надвесва над неподвижното лице на Биско, превърнато в пихтия.

— И не вика „имигрантка“!

Тя прескача окървавената му глава и отключва вратата.

— Може би ще искате да кажете на другите двама, че аз съм му причинил това — предлага ѝ Нейпиър и взема пистолета на Биско.

Сеньората се обръща към Луиса на испански:

— Пази се там горе, миличка. На добър час и, Боже, този старец може да ти бъде баща.

Нейпиър седи в изрисувания с графити влак на метрото и гледа дъщерята на Лестър Рей. Тя е замаяна, разчорлена, разтреперана и дрехите ѝ са още влажни от пръскачките в банката.

— Как ме намери? — пита накрая Луиса.

— Един висок дебел тип от службата ти ми каза. Нъсбумър или нещо такова.

— Нъсбаум.

— Точно така. Наложих се да го убеждавам.

Мълчанието се проточва от станцията на площад „Реюниън“ до Седемнайсетото авеню. Луиса човърка някаква дупка на дънките си.

— Предполагам, че вече не работиш за „Сийборд“.

— Вчера ме пратиха да паса.

— Уволниха ли те?

— Не. Преждевременно ме пенсионираха. Да. Пратиха ме да паса.

— И тази сутрин си дойде от паша?

— Да, нещо такова.

Следващото мълчание трае от 17 авеню до парк „Макнайт“.

— Имам чувството — Луиса се колебае, — че аз — не, че ти — днес наруши някакво предопределение. Сякаш градът Буенас Йербас беше решил, че днес аз трябва да умра. Но ето ме тук.

Нейпиър се замисля над това.

— Не. Града не го е грижа. А и можеш да кажеш, че всъщност твоят баща ти спаси живота, като ритна преди трийсет години онази граната, която се търкаляше към мен — вагонът им се тресе и скърца. — Ще трябва да минем през оръжеен магазин. Празните оръжия ме изнервят.

Влакът излиза на светло.

Луиса присвива очи.

— Къде отиваме?

— На среща с един човек — Нейпиър поглежда часовника си. — Тя долетя специално за случая.

Луиса разтърква зачервените си очи.

— Може ли този някой да ни даде екземпляр от доклада на Сиксмит? Защото ми се струва, че сега няма нищо по-важно от това.

— Още не знам.

Мегън Сиксмит седи на ниска пейка в Музея за съвременно изкуство на Буенас Йербас и съзерцава гигантски портрет, от който я гледа стара дама с мечешко лице, нарисувано с преплитащи се сиви и черни контури върху изцяло бяло платно. Тъй като е единственото фигуративно живописно произведение в зала с творби на Полок, Де Кунинг и Миро, този портрет ненаатрапчиво поражява посетителя. Мегън си мисли: „Виж, казва тя, това е бъдещето ти. Един ден и твоето лице ще бъде като моето“. Времето е изплело върху кожата ѝ паяжини от бръчки. Мускули, тук отпуснати, там изопнати, увиснали клепачи. Перлите ѝ по всяка вероятност са долнопробни, а косата ѝ е разрошена от следобеда, прекаран с внуците. „Но тя вижда неща, които аз не виждам.“

До Мегън сядат жена горе-долу на нейната възраст. Един душ и чисти дрехи биха ѝ дошли добре.

— Мегън Сиксмит?

Мегън поглежда настрани.

— Луиса Рей?

Луиса кимва към портрета.

— Винаги съм я харесвала. Баща ми я познаваше — истинската жена, имам предвид. Тя беше преживяла Холокоста и се беше заселила в Буенас Йербас. Държеше пансион в Малкия Лисабон. Беше хазайка на художника, преди той да стане известен.

„Смелостта никне навсякъде — мисли си Мегън Сиксмит. — Като плевелите.“

— Джо Нейпиър каза, че днес сте пристигнали от Хонолулу.

— Той тук ли е?

— Мъжът зад мен, онзи с дънковата риза, който се прави, че гледа Уорхол. Той ни пази. Боя се, че параноята му е съвсем оправдана.

— Да. Трябва да се уверя, че вие сте тази, за която се представяте.

— Радвам се да го чуя. Имате ли идеи как да стане това?

— Кой беше филмът на Хичкок, който чичо ми най-много обичаше?

Жената, която се представя за Луиса Рей, се замисля, после се усмихва.

— Говорихме си за Хичкок в асансьора, той сигурно ви е писал за това, но не помня да е споменавал кой му е любимият. Много му харесваше онзи откъс без думи в „Шемет“, когато Кари Грант проследява загадъчната жена до пристанището на фона на пейзажи от Сан Франциско. Харесваше му „Шарада“ — знам, че не е на Хичкок, но му беше забавно, че сте нарекли Одри Хепбърн „куку“.

Мегън се обляга назад.

— Да, чичо ми споменава за вас в картичка, която ми е писал от хотела на летището. Текстът беше тревожен и обезпокоителен, изпъстрен с изрази като „ако нещо се случи с мен“, но нямаше и намек за самоубийство. Нищо не би могло да накара Руфъс да постъпи така, както полицията твърди. Сигурна съм.

„Попитай я и се овладей, не трепери, за Бога.“

— Госпожице Рей, мислите ли, че чичо ми е бил убит?

Луиса Рей отговаря:

— Боя се, че го знам със сигурност. Съжалявам.

Дълбокото убеждение на журналистката ѝ действа пречистващо. „Значи не полудяваш.“

— Знам за работата му за „Сийборд“ и Министерството на отбраната. Никога не съм виждала целия доклад, но когато идвах при Руфъс през юни, проверявах математическите му изчисления. Ние преглеждахме взаимно работата си.

— Министерството на отбраната? Искате да кажете, на енергетиката?

— На отбраната. Страничен продукт на реактора „ХИДРА-Нула“ е уран за военни цели. С най-високо качество, в големи количества — Мегън дава време на Луиса Рей да осмисли новите сведения. — Какво ви трябва?

— Работата му. Докладът и само докладът ще доведе до краха на „Сийборд“ на публичната и юридическата сцена. И междувременно ще ми помогне да отърва кожата.

„Да се доверя ли на тази непозната, или да стана и да си тръгна?“

Върволица от ученици се скупчва пред портрета на старицата. По време на краткото разяснение на куратора Мегън прошепва:

— Руфъс държеше академични трудове, данни, бележки, ранни чернови и други такива на „Морска звезда“ — яхтата си — за по-нататъшни справки. Погребението му е чак идната седмица, изпълнението на завещанието му няма да започне по-рано, така че скривалището би трябвало да е все още непокътнато. Готова съм да се обзаложа, че е държал на борда екземпляр от доклада си. Хората от „Сийборд“ може вече да са претърсили яхтата, но той имаше навика да не говори за „Морска звезда“ на работното си място... — Къде е „Морска звезда“ сега?

ЯХТКЛУБ „МАРИНА РОЯЛ“ — НОС ЙЕРБАС
 ГОРД ПРИСТАН НА „ПРОРОЧИЦАТА“,
 НАЙ-ДОБРЕ ЗАПАЗЕНАТА ШХУНА В СВЕТА!

Нейпиър паркира взетия под наем форд до сградата на клуба, бивш навес за лодки, обшит с дъски. Светлите му прозорци разкриват гледка към приветлив бар, където на вечерния вятър се развяват морски флагове. От дюните долита смях и лай на кучета. Луиса и Нейпиър минават през градината на клуба и слизат по стълбите на внушителното яхтено пристанище. На фона на угасващия изток се откроява силуетът на тримачтов дървен кораб, който стърчи над заобикалящите го елегантни яхти от фибростъкло. На кейовете и яхтите се мяркат хора, но не много. „Морска звезда“ е вързана за кея, който е най-отдалечен от сградата на клуба. Луиса поглежда картата, начертана от Мегън Сиксмит. След „Пророчицата“.

Корабът от XIX век е наистина добре реставриран. Въпреки целта на посещението им Луиса се разсейва от странното му привличане, което я кара да спре за момент и да погледа мачтите, да се заслуша в скърцането на дървените му кости.

— Какво става? — шепне Нейпиър.

Вече е прекалено тъмно, за да разгадае изражението на лицето ѝ.

„Какво става?“ Рожденото петно на Луиса пулсира. Тя посяга да улови краищата на този разтеглив миг, но те се изгубват в миналото и настоящето.

— Нищо.

— Нормално е да се плашиш. Самият аз се плаша.

— Да.

— Почти стигнахме.

„Морска звезда“ е там, където Мегън е отбелязала на картата си. Те се качват на яхтата. Нейпиър пъха плоска щипка във вратата на каютата и промушва през процепа клечка от близалка. Луиса гледа някой да не ги наблюдава.

— Обзалагам се, че не си научил това в армията.

— Губиш. Обирджиите стават изобретателни войници, а и навремето наборната комисия не беше придирчива... — щракване. — Готово.

В подредената каюта липсват книги. Вграден дигитален часовник примигва от 21,55 на 21,56. Тънкият като молив лъч от фенерчето на Нейпиър осветява навигационна маса, разположена върху малък канцеларски шкаф.

— Какво ще кажеш за това?

Луиса отваря едно чекмедже.

— Тук е. Освети го.

Множество хартии и папки. Погледът ѝ е привлечен от една, млечнобяла на цвят. „РЕАКТОР «ХИДРА-НУЛА» — ИЗПИТВАНЕ НА ОПИТЕН ОБРАЗЕЦ — РЪКОВОДИТЕЛ ПРОЕКТ Д-Р РУФЪС СИКСМИТ.“

— Намерих го. Това е. Джо? Добре ли си?

— Да. Аз само... Време беше нещо да завърши успешно.

„Значи Джо Нейпиър можел да се усмихва.“

Движение пред вратата на каютата: фигура на мъж скрива звездите. Нейпиър забелязва тревогата на Луиса и се обръща. На светлината от фенерчето тя вижда как едно сухожилие на китката на убиеца трепва — два пъти, — но не отекват изстрели. „Заял предпазител?“

Джо Нейпиър изхълцва, свлича се на колене и удря главата си в стоманения крак на навигационната маса.

Лежи неподвижен.

Луиса загубва ума и дума, остава ѝ само смътното усещане за себе си. Фенерчето на Нейпиър се търкаля от леките вълни и въртящият се лъч осветява надупченото му туловище. Кръвта му се разлива неприлично бързо, неприлично алена, неприлично лъскава. Мачтите подрънкват на вятъра — нестройни камбани.

Убиецът затваря вратата на каютата.

— Сложи доклада на масата, Луиса — кротко мърмори той.

— Не искам да се изцапа с кръв.

Тя се подчинява. Лицето му е скрито.

— Е, време е да се помириш със своя създател.

Луиса се хваща за масата.

— Ти си Бил Смоук. Ти уби Сиксмит.

Тъмнината отвърща:

— По-големи сили убиха всички ви. Аз само пуснах куршума.

„Съсредоточи се.“

— Проследил си ни от банката, в метрото, до музея...

— Смъртта винаги ли те прави толкова приказлива?

Гласът на Луиса трепери:

— Какво ще рече това „винаги“?

Джо Нейпиър се носи по течението на тишината.
 В тъмното му полезрение надвисва призракът на Бил Смоук.
 Повече от половината от него си е отишла.
 В тишината отново изплуват думи. „Той ще я убие.
 38-калибровият е в джоба ти.“

„Аз изпълних дълга си, умирам, за бога.“

„Хей, иди кажи на Лестър Рей как си изпълнил дълга си и умираш.“

Дясната ръка на Нейпиър пълзи към колана му. Той се чуди дали е бебе в люлка, или мъж, умиращ в леглото си. Минават нощи — не, животи. Често му се иска да отплува, но показалецът му има мисия, която отказва да изостави. Прикладът на пистолета опира в дланта му. Пръстът му влиза в стоманена халка и внезапна искра на прозрение озарява целта му. „Спусъкът, тук, да. Извади оръжието. Бавно...“

„Насочи го.“ Бил Смоук е само на метри от него.

Спусъкът се съпротивлява на показалеца му — после се разнася невероятен шум, който събаря Бил Смоук назад с ръце, увиснали като на кукла.

В първия от четирите мига живот, които му остават, Нейпиър изстрелва още един куршум в куклата, очертана от звездната светлина. В главата му изниква думата „Силваплана“, неканена.

Във втория от последните му мигове живот тялото на Бил Смоук се плъзва по вратата на каютата.

В третия — вграден дигитален часовник примигва от 21,57 на 21,58.

Очите на Нейпиър хлътват, новородено слънце наднича през древни дъбове и танцува по водите на изгубена река. „Виж, Джо, чапли.“

В стаята на Марго Роукър в окръжната болница на Суонеке Хестър ван Зант поглежда часовника си. 21,57. Времето за посещения свършва в осем часа.

— Още едно за из път, а, Марго? — посетителката поглежда приятелката си, която лежи в кома, и прелиства своята „Антология на американската поезия.“ — Малко Емерсън? А, да. Помниш ли това? Ти ми го показва.

*Ако убиец и убит
виждат в убития мъртвец,
не знаят те, че все честит,
аз пазя в себе си живею.*

*Далеч и близо са едно,
подобно мрака и деня,
аз виждам древно божество,
позор от слава не дяля.*

*И кой отписва ме, грешни,
политне ли, аз съм крила,
аз съм и грях, и съгрешил,
и на брахмана съм хвала.*

*В обителта ми богове
жадуват да се възнесат...*

— Марго? Марго? Марго!

Клепачите на Марго Роукър трепкат като в парадоксален сън. В гръкляна ѝ се надига звук. Тя поема глътки въздух, после широко отваря очи, примигва объркано и тревожно при вида на тръбичките в носа си. Хестър ван Зант също е в паника, но е обнадеждена.

— Марго! Чуваш ли ме? Марго!

Очите на пациентката се спират върху старата ѝ приятелка и тя спокойно отпуска глава на възглавницата.

— Да, чувам те, Хестър, ти крещиш в ухото ми, по дяволите.

Луиса Рей преглежда броя на „Уестърн Месинджър“ от 1 октомври сред парата и шума в бар „Снежанка“.

ЛОЙД ХУКС БЯГА СЛЕД 250 000 ДОЛАРА ГАРАНЦИЯ

ПРЕЗИДЕНТЪТ ФОРД СЕ КЪЛНЕ ДА „ЛИКВИДИРА МОШЕНИЦИТЕ, КОИТО ПОЗОРЯТ КОРПОРАТИВНА АМЕРИКА“

Говорител на полицията в Буенас Йербас потвърди, че наскоро назначеният президент на корпорация „Сийборд Пауър“ и бившият енергиен гуру Лойд Хукс е избягал от страната, с което е нарушил гаранцията от четвърт милион долара, платена в понеделник. Последното развитие на „Сийбордгейт“ идва ден след като Хукс се закле да изчисти „репутацията си и репутацията на нашата голяма американска компания от този куп долни лъжи.“ Президентът Форд взе отношение по темата на пресконференция в Белия дом, на която осъди бившия си съветник и се дистанцира от назначения от Никсън експерт. „Моят кабинет не прави разлика между нарушителите на закона. Ние ще ликвидираме мошениците, които позорят корпоративна Америка, и ще ги накажем с цялата суровост на закона.“ Изчезването на Лойд Хукс, изтълкувано от много наблюдатели като признаване на вината, е последното развитие в поредица от разкрития, предизвикани от инцидент на 4 септември в яхтклуб „Марина Роял“ — нос Йербас, при който Джо Нейпиър и Бил Смоук, служители от охраната на предизвикалите полемика атомни електроцентрали на остров Суонеке, собственост на корпорация „Сийборд“, се застреляха един друг. Свидетелката Луиса Рей, кореспондент на настоящия вестник, е извикала полиция на местопрестъплението и

започналото разследване вече свърза случая с убийството на британския ядрен инженер и консултант на „Сийборд“ д-р Руфъс Сиксмит миналия месец, с катастрофата на частния самолет „Лиър Джет“ на бившия президент Алберто Грималди над Колорадо преди две седмици и с експлозия в Трета калифорнийска банка в центъра на Буенас Йербас, отнела живота на двама души. Петима директори на „Сийборд Пауър“ са обвинени в участие в заговора и двама се самоубиха. Другите трима, сред които вицепрезидентът Уилям Уайли, се съгласиха да свидетелстват срещу корпорация „Сийборд“. Арестът на Лойд Хукс преди два дни е доказателство, че настоящият вестник основателно е подкрепил разследването на Луиса Рей, разкрило този мащабен скандал, първоначално отречен от Уилям Уайли като „клеветнически фантазии, заимствани от шпионски роман и напълно недостойни за сериозен отговор“... *Продължава на стр. 2, Цялата статия на стр. 5, коментар на стр. 11.*

— На първа страница! — Барт сипва кафе на Луиса. — Лестър щеше много да се гордее с теб.

— Щеше само да каже, че съм журналист, който си върши работата.

— Точно така.

„Сийбордгейт“ вече не е ресор на Луиса. Суонеке гъмжи от репортери, следователи от Сената, агенти на ФБР, местна полиция и холивудски сценаристи. Проектът „Суонеке 2“ е замразен, 3 е отменен.

Луиса отново изважда картичката от Хавиер. На нея има три летящи чинии, надвиснали над моста „Голдън Гейт“.

Здравей, Луиса, тук е хубаво, но живеем в къща, така че не мога да прескачам през балконите, когато ходя на гости у приятелите си. Утре Пол (това е Върколакът, обаче мама казва, че не бива повече да го наричам така, макар че му харесва) ще ме води на панаир за марки, после ще си избира с какъв цвят боя да ми боядиса стените в стаята,

освен това готви по-добре от мама. Снощи пак те гледах по телевизията и по вестниците. Не ме забравяй само защото сега си известна, става ли? Хави

Другото ѝ писмо е пакет от Мегън Сиксмит, изпратен по молба на Луиса. Пакетът съдържа осемте последни писма, писани от Робърт Фробишър до приятеля му Руфъс Сиксмит. Луиса разрязва опаковката с пластмасов нож. Отваря един от пожълтелите пликосе с пощенско клеймо от 10 октомври 1931, доближава го до носа си и вдишва. „Дали молекули от замъка Зеделгем или от ръката на Робърт Фробишър, спали на тази хартия четиридесет и четири години, се въртят сега в дробовете ми, в кръвта ми?“

Кой може да каже?

ПИСМА ОТ ЗЕДЕЛГЕМ

Зеделгем
10.X.1931 г.

Сиксмит,

Еърс е на легло от три дни, замаян от морфин, крещи от болка. Мн. притеснително и тревожно. Д-р Егре предупреждава двама ни с И. да не бъркаме възродената музикална жизненост на Еърс с подобряващо се здраве и забранява на В. Е. да работи, докато е на легло. От доктора ме полазват тръпки. Никога не съм срещал лекар, когото поне малко да не подозирам в пъклени кроежи да ме оскубе колкото може повече.

Погълнат съм от своя музика. Жестоко е да го призная, но когато Хендрик идва на закуска и ми казва: „Не днес, Робърт“, изпитвам почти облекчение. Прекарах миналата нощ в работа над едно гърмящо алегро за виолончело, озарено от взривни триоли. Тишина, минирана с притегателни капани. Помня как църковната камбана удари три сутринта. „Отдалеко някъде — казва Хъкълбери Фин — дочух кукумявка: сигурно оплакваше някой мъртвец. Козодой и куче виеха на умряло.“^[1] Тези думи винаги са ме ужасявали. В следващия миг заварих Люсил на прозореца да разпъва платната на светлото утро. Каза ми, че Морти Донт чака долу, готов за нашата екскурзия. Помислих, че сънувам, но не. Лицето ми беше сякаш хванало кора и в първия момент не можех да си кажа името. Измърморих, че не ми се ходи никъде с Морти Донт, искам да спя, имам работа.

— Но миналата седмица се уговорихте днес да се разходите с автомобила! — възрази Люсил.

Спомних си. Измих се, облякох чисти дрехи и се избърснах. Изпратих Люсил да повика момчето, което лъска обувките, и прочие. В стаята за закуска дружелюбният търговец на диаманти пушеше пура и четеше „Таймс“.

— Не бързайте — каза ми той, когато се извиних за закъснението. — Там, където отиваме, никой няма да забележи дали

сме дошли късно или рано.

Г-жа Вилемс ми донесе индийски ориз и в стаята влезе Й. Не беше забравила кой ден е днес, поднесе ми букет бели рози, вързани с черна панделка, и се усмихна съвсем както преди.

Донт кара „Бугати Роял“ модел 41 от 1927, цвят бордо, същински жребец, Сиксмит. Носи се като добре смазан дявол — почти петдесет по магистралното шосе — и е снабден с мощен клаксон, който Донт натиска по най-малкия повод. Хубав ден за мрачно пътуване. Колкото повече се приближаваш към фронта, естествено, толкова по-изровен става селският пейзаж. Оттатък Рьозеларе земята е осеяна с кратери, прорязана от рушащи се окопи и цялата на обгорели петна, където не хващат корен даже плевелите. Малкото дървета, които още стърчат тук-там, на допир са безжизнени като въглени. Отъпканата зеленина по земята изглежда не толкова съживена от природата, колкото поразена от природна плесен. За да надвика рева на двигателя, Донт изкрещя, че земеделците още не смеят да орат земята, защото ги е страх от неизбухнали снаряди. Не можеш пътъом да не се замислиш за многото мъже, заровени нагъсто в земята. Ако някой даде заповед за настъпление, от нея в миг ще се надигнат пехотинци и ще се отърсят от пръстта. Изведнъж тринайсетте години след примирието ми се сториха като тринайсет часа.

Цонебеке е овехтяло село, цялото в полувъзстановени руини, там е гробището на Единайсети есекски полк от Петдесет и трета бригада. Комисията за военните гробове ми каза, че в това гробище най-вероятно е погребан брат ми. Ейдриън загина на Месенската височина на 31 юли, в разгара на настъплението. Донт ме остави пред портата и ми пожела късмет. Тактично каза, че има работа наблизко — бяхме сигурно на осемдесет километра от най-близкия бижутер — и ме остави да се занимавам с донкихотовското си издирване. Болнав бивш войник охраняваше портата — вероятно когато не обработваше окаяната си зеленчукова градинка. Освен това изпълняваше и длъжността домакин — подозирам, самоназначил се, — защото размаха пред мен кутия за дарения за „поддръжката“. Разделих се с един франк и човекът попита на поносим английски дали търся конкретно някого, сякаш знаеше наизуст всяко име в гробището. Написах името на брат си, но той провеси устни с онзи характерен

галски маниер, който иска да каже: „Моите грижи са си мои, твоите са си твои и това е твоя грижа“.

Винаги съм си представял, че ще позная коя надгробна плоча е на Ейдриън. Лъскав надпис или кимаша сврака, или просто музикалният ми нюх ще ми подсказват точното място. Пълна глупост, разбира се. Надгробните плочи бяха безбройни, еднакви и подредени като за парад. От всички страни настъпваха бодливи храсти. Въздухът беше нагнетен, сякаш небето ни притискаше отгоре. Тръгнах из пътеките и редовете да търся Ф. Неравностоен залог, но човек никога не знае. Във Военното министерство стават грешки — ако първата жертва на войната е истината, втората е чиновническата ефективност. Оказа се, че в това гробище във Фландрия няма погребан Фробишър. Най-близкото до него име беше „Б. У. Фроумс, редник 2389 от 18-а източна дивизия“, затова аз оставих белите рози на Й. на неговата плоча. Кой знае? Може пък някоя късна вечер Фроумс да е поискал от Ейдриън огънче или да е залегнал до него, когато са се посипали бомбите, или да е разделил с него чаша бульон. Аз съм сантиментален глупак и съм наясно с това.

Случва се човек да срещне смешници като Орфърд от колежа „Балиол“, който се жалва, че войната е свършила, преди той да е получил възможността да покаже храбростта си. Други — сещам се за Фигис — признават облекчението си от това, че преди 1918 не са били на възраст за служба, но и се срамуват, че изпитват облекчение. Аз често съм ти разказвал надълго и нашироко как съм расъл в сянката на легендарния си брат — как всеки упрек започваше с думите: „Ейдриън никога не би...“; или: „Ако брат ти беше тук сега, щеше...“. Започнах да мразя името му. По време на разправията, предшества на насилственото ми прогонване от дома Фробишър, повтаряха неща като: „Ти петниш паметта на Ейдриън!“. Никога, никога няма да го простя на родителите си. Спомням си как го изпратихме за последно един дъждовен есенен следобед в Одли Енд, Ейдриън беше с униформа, татенцето се беше вкопчил в него. Времето на барабаните и ликуването бе отдавна отминало — последно бяхме чули, че военната полиция ескортира наборниците до Дюнкерк, за да осуети масовото дезертьорство — всички онези Ейдриъни, наредени като сардини в гробища из Източна Франция, Западна Белгия и по-нататък. Раздадохме тесте карти, наречено исторически контекст — на нашето

поколение, Сиксмит, се паднаха десетки, валета и дами. На поколението на Ейдриън се паднаха тройки, четворки и петици. Това е всичко.

Разбира се, „това е всичко“ никога не е всичко. Писмата на Ейдриън бяха натрапчиво звучни. Можеш да си затвориш очите, но не и ушите. Пукане на въшки в гънките на дрехите, трополене на мишки, пукане на пронизани от куршум кости, пелтечене на картечници, тътен от далечни взривове, оглушителен гръм от по-близки, звън на сипещи се камъни по метални каски, жужене на мухи над ничията зона лете. В следващи разговори се прибавя цвилене на коне, хруптене на заскрежена кал, бръмчене на самолет, ръмжене на танкове, заседнали в кални ями, викове на ранени, излезли от упойка след ампутация, храчене на огнепръскачки, цвърчене на забит в гърлото щик. Европейската континентална музика е страстно дивашка, прекъсвана от дълги затишия.

Чудя се дали брат ми е харесвал и момчета, и момичета, или моят грях си е само мой. Чудя се дали е умрял девствен. Замислих се как тези войници са лежали един до друг — живи, заровили лица в земята; мъртви, студени. Почистих надгробната плоча на Б. У. Фроумс и тръгнах към портата. Е, мисията ми беше обречена на неуспех. Пазачът въртеше в ръце някакво въже, не каза нищо. Морти Донт ме взе точно в уречения час и ние поехме обратно към цивилизацията — ха. Минахме през място на име Пьолкапеле или нещо подобно, по път с брястове, който се точеше с километри. Донт избра тази отсечка, за да настъпи докрай педала на газта. Отделните брястове се сляха в едно дърво, което се проточи до безкрайност като завъртян пумпал. Стрелката показваше почти максимална скорост, когато нещо с очертанията на луда жена пробяга точно пред нас — блъсна се в предното стъкло и се претърколи над главите ни. Казвам ти, сърцето ми гръмна като снаряд! Донт удари спирачки, пътят ни катурна на една страна, тласна ни на друга, гумите засвистяха и изпълниха въздуха с мирис на горящ каучук. Безкрайността ни се беше изчерпала. Зъбите ми се забиха дълбоко в езика. Ако спирачките не бяха сработили така, че колата да продължи движението си по пътя, щяхме да завършим деня — ако не и живота си — прегърнали някой бряст. Автомобилът изскърца и спря. Двамата изскочихме и се втурнахме назад, където видяхме огромен фазан да пляска с прекършени криле. Донт изрече

сложна ругатня на санскрит или нещо подобно и ахна — облекчен, че не е убил някого, но същевременно ужасен, че е убил нещо. Бях загубил ума и дума и попих с носна кърпа кръвта от езика си. Предложих да отървем горката птица от мъките й. Донт отговори с пословица, чиято идиотщина беше може би преднамерена:

— Който е в менюто, не го е грижа за соса.

Той се върна и се помъчи да запали своето бугати. Не можах да разбера какво иска да каже, но се приближих към фазана, с което го накарах още по-отчаяно да пляска с криле. Перата на гърдите му бяха изцапани с кръв и фекални пръски. Той плачеше, Сиксмит, точно като двудневно бебе. Съжалих, че нямам оръжие. Край пътя имаше камък, голям колкото юмука ми. Ударих с него фазана по главата. Неприятно — не е същото като да застреляш птица, съвсем не е същото.

Избърсах кръвта му от себе си колкото можах, като използвах листа лапад, набрани край пътя. Донт беше запалил колата, аз скочих вътре и двамата отидохме в съседното село. Безименно наглед място, където обаче имаше жалко полукафене-полугараж-полубюро за погребални услуги, пълно с шайка мълчаливи местни и много мухи, които летяха из въздуха като упоени ангели на смъртта. От рязкото удряне на спирачките предната ос на колата се беше изкривила, затова М.Д. спря там, за да я погледнат. Седнахме на чист въздух накрай „площада“, в действителност калдъръмено кално езеро с издигнат по средата му постамент, чийто някогашен обитател отдавна е бил претопен за куршуми. Някакви мръсни деца тичаха по площада и гонеха единствената тлъста кокошка в селото — тя подхвъркна и кацна на постамента. Децата започнаха да я замерят с камъни. Зачудих се къде ли е собственикът на птицата. Попитах бармана кой е стоял преди на постамента. Не знаеше, бил родом от юг. Чашата ми беше мръсна, затова го накарах да я смени. Той се засегна и оттогава стана по-неразговорлив.

М.Д. попита за едночасовия ми престой на гробището в Цонебеке. Не му дадох ясен отговор. Пред очите ми още се мяркаше размазаният окървавен фазан. Попитах го къде е бил през войната.

— О, занимавах се със сделки.

— В Брюж? — попитах учуден: не можех да си представя белгийски търговец на диаманти да просперира по време на германската окупация.

— Мили Боже, не — отговори М.Д. — В Йоханесбург. С жена ми прекарахме цялата война в чужбина.

Похвалих неговата далновидност. Той скромно обясни:

— Войните не избухват изневиделица. Започват с малки пожари на хоризонта. Приближават се. Мъдрият човек се оглежда за дим и се приготвя да напусне къщата си точно като Еърс и Йокаста. Безпокои ме това, че следващата война ще бъде толкова голяма, че нито едно градче с хубав ресторант няма да остане незасегнато.

Толкова ли е сигурен, че се задава нова война?

— Винаги се задава нова война, Робърт. Те никога не се потушават докрай. Какво поражда войните? Стремехът към власт, гръбнакът на човешката природа. Заплахата с насилие, страхът от насилие или самото насилие са инструменти на този зловещ стремеж. Стремехът към власт се проявява в спалните, кухните, заводите, съюзите и по държавните граници. Слушай и помни: народът държава е чисто и просто човешката природа, раздута до чудовищни мащаби. Което означава, че народите са отделни единици, чиито закони се диктуват от насилие. Така е било винаги и винаги ще бъде. Войната, Робърт, е един от двата вечни спътника на човечеството.

— Тогава кой е другият? — попитах.

— Диамантите.

През площада се втурна месар с окървавена престилка и децата се разбягаха. Той на свой ред се опита да подмами кокошката да слезе от пиедестала.

А Обществото на народите? Сигурно народите познават и други закони освен тези на войната? Ами дипломацията?

— О, дипломацията — подхвана М.Д., който беше в стихията си — разчиства пораженията от войната, легитимира последиците, дава на силните държави средства да наложат волята си над слабите, докато те пазят флотилиите и батальоните си за по-сериозни противници. Само професионалните дипломати, неизлечимите малоумници и жените гледат на дипломацията като на траен заместител на войната.

Абсурдността на гледната му точка, казах аз, се състои в това, че науката създава все по-кръвожадни средства за воюване, докато човешките сили на унищожението надделят над нашите сили на съзиданието и цивилизацията тласне себе си към самоунищожение. М.Д. отвърна на моето възражение с хапливо ликуване:

— Точно така. Нашият стремеж към власт, нашата наука и същите онези качества, които са ни превърнали от маймуни в диваци, а после и в модерни хора, точно тези качества ще унищожат вида *Хомо сапиенс* преди края на този век! Ти сигурно ще доживееш да видиш това, щастливи синко. Какво симфонично кресчендо ще бъде, а?

Месарят дойде да поиска стълба от бармана. Тук трябва да свършвам. Не мога вече да държа очите си отворени.

Искрено твой,
Р.Ф.

* * *

Зеделгем
21.X.1931 г.

Сиксмит,

Утре Еърс би трябвало да стане на крака след двете седмици на легло. Не пожелавам сифилис и на най-лошите си врагове. Е, само на един-двама. Болният от сифилис се разпада постепенно като плод, гниещ край оградата на овощна градина. Д-р Егре се отбива през ден, но вече няма какво да му предпише освен все по-големи дози морфин. В.Е. мрази да го пие, защото замъглява музикалната му мисъл.

Й. склонна към пристъпи на отчаяние. Някои нощи се вкопчава в мен, сякаш аз съм спасителният й пояс и тя се дави. Жал ми е за жената, но ме интересува тялото й, не проблемите й. Интересуваше ме.

Тези две седмици прекарах в музикалната стая, преработвах натрупаните през годината фрагменти в „секстет за застъпващи се солисти“: пиано, кларинет, чело, флейта, обой и цигулка, всеки на свой език със свой регистър, лад и тембър. В първата част всяко соло се прекъсва от следващото, във втората всяко прекъсване продължава отново по ред на солата. Революционно или претенциозно? Няма да разбере, докато не го свърша, а тогава ще е вече късно, но това е първото, за което мисля, щом стана от сън, и последното, за което мисля, когато си лягам, дори ако Й. е в леглото ми. Тя би следвало да разбира, че човекът на изкуството живее в два свята.

На другия ден

Имах страшна препирня с В. Е. По време на тазсутрешното композиране той ми диктуваше един подобен на токвата етюд, стори ми се дяволски познат, после се сетих за рефрена на моя собствен „Ангел на Монс“! Ако се е надявал да не го позная, жестоко е сгрешил. Казах му го направо — това е моята музика. Еърс смени тона:

— Как така твоята музика? Фробишър, когато пораснеш, ще разбереш, че всички композитори черпят вдъхновение от средата, която ги заобикаля. Ти си един от многото елементи в моята среда, бих добавил, че получаваш добра заплата, всеки ден посещаваш майсторски клас по композиция и се срещаш с най-великите музикални умове на своето време. Ако тези условия не те устройват, Хендрик ще те откара на гарата.

Да, мн. различен човек от онзи, когото само преди седмици бутах в количка до колибата на пазача и той ме молеше да остана до другата пролет. Попитах с кого възнамерява да ме смени. С г-жа Вилемс? С градинаря? С Ева? С Нефертити?

— О, сигурен съм, че сър Тревър Макерас ще ми намери подходящо момче. Да, ще пусна обява. Ти не си толкова уникален, колкото си мислиш. А сега — искаш ли тази работа или не?

Не можах да измисля как да си върна изгубените позиции, затова се оплаках от силна болка в палеца на крака и излязох. В.Е. отправи следното предупреждение по фланга:

— Ако до сутринта палецът не ти мине, Фробишър, отивай в Лондон да го лекуваш и повече не се връщай.

Понякога ми се иска да издигна голяма клада и да хвърля проклетия стар глупак право в бучащите й пламъци.

След няколко дни

Още съм тук, по-късно дойде Й., заразправя ми врели-некипели за гордостта на Еърс, за това колко той цени работата ми, за артистичния темперамент и т.н. и ме помоли да остана — ако не заради него, то заради нея. Приех това съчетание между смокиново листо и маслинова клонка и тази нощ се любихме почти с чувство. Идва зима и на мен не ми се скита из Европа в тънката ми яйчена черупка. Ако си тръгна сега, ще ми се наложи спешно да си търся глупава богата

наследничка. Да се сещаш за някоя? Ще изпратя още един пакет за Йенш, за да увеличи фонда си за спешни случаи. Ако Еърс не ме възнагради за идеите ми, които влязоха в „Птица на смъртта“ — тя се радва вече на двайсетото си представяне пред публика след Варшава, — ще се наложи да се компенсирам сам. Реших занапред да бъда много по-предпазлив с показването на свои композиции на В. Е. Знаеш ли, когато покривът над главата ти зависи от благоразположението на работодателя ти, животът е непоносим. Един Бог знае как обслужващите класи търпят това. Питам се дали слугите в дома Фробишър постоянно държат езика си зад зъбите, както трябва да правя аз сега. Ева се завърна от летния си престой в Швейцария. Е, тази млада жена твърди, че е Ева и приликата безспорно е поразителна, но онова отблъскващо пате, което замина от Зеделгем преди три месеца, се върна грациозен лебед. Тя помага на майка си, бърше клепачите на баща си с памук, потопен в студена вода, и с часове му чете Флобер, учтива е със слугите и даже ме пита как напредва моят секстет. Бях убеден, че това е някаква нова стратегия за прогонването ми, но на седмия ден започнах да подозирам, че от омерзителната Е. не е останала и следа. И мн. хубаво — в мира между Е. и мен има нещо повече, отколкото изглежда на пръв поглед, но първо трябва да разкажа малко предистория. Още от пристигането ми в Неербеке „хазяйката“ на Ева в Брюж, г-жа Ван де Велде, разправя на Е. и Й. как аз трябва да гостувам в дома им, за да може петте й дъщери — съученички на Е. — да упражняват своя английски с истински английски джентълмен. Сигурно помниш, че г-н Ван де Велде е клечката от Миневатер Парк, който се оказа производител на амуниции, уважаван стълб на обществото и т.н. Г-жа Ван де Велде е от онези досадни, упорити жени, които не могат да бъдат отклонени от амбициите си с „той в момента е много зает“. Всъщност подозирам, че Й. умишлено ме е поставила пред свършен факт — докато дъщерята израства като красив лебед, майката се превръща в злобна стара сврака.

Днес беше уговорено да вечерям у Ван де Велде — пет дъщери, родени през равни интервали от време, плюс мама и татко. Трябваша ми нови струни за челото, а и за Еърс винаги е полезно да види колко безпомощен е без мен, затова си придадох храбър вид и се надявах, че семейство В.д.В. държат готвач, какъвто подобава на доходите на един фабрикант. В единайсет часа колата на Ван де Велде — сребрист

„Мерцедес Бенц“, много благодаря — пристигна в Зеделгем и шофьорът, потящ се снежен човек без врат и без познания по френски, откара Е. и мен в Брюж. В миналото сигурно щяхме да пътуваме в ледено мълчание, но сега неволно заразках на Е. за дните си в Кеймбридж. Тя ме предупреди, че най-голямата Ван де Велде, Мари-Луиз, е решила на всяка цена да се омъжи за англичанин, затова аз трябва много усърдно да пазя целомъдрието си.

Как ти се струва това?

В градската къща на Ван де Велде момичетата се бяха подредили по възраст на стълбите, за да ме поздравят — стори ми се, че всеки момент ще запечат, и представи си, Сиксмит, те наистина запяха! „Зелени ръкави“ на английски. Сладникави като ментови бонбони. После мадам В.д.В. ме ощипа по бузата, сякаш бях завърнал се блуден син, и каза провлечено като улулица:

— Ка-а-ак сте?

Вкараха ме в „салона“ — детска стая — и ме настаниха на „стола за разпит“, сандък за играчки. Дъщерите В.д.В., многоглава хидра с имена Мари-Луиз, Стефани, Зеноб, Алфонсин и... последното го забравих, бяха на възраст от девет до една година по-голяма от Ева — гореспоменатата Мари-Луиз. Всички момичета се отличават с напълно неоправдана самоувереност. Мн. дългият диван се огъваше под това семейство угоени свине. Прислужницата донесе лимонада, а госпожата пристъпи към въпросите.

— Ева ни каза, че семейството ви е с много добри контакти в Кеймбридж, така ли е, г-н Фробишър?

Погледнах към Ева: тя направи псевдоочарована физиономия. Потиснах усмивката си и признах, че семейството ми се споменава в „Книгата на Страшния съд“^[2] и че татенцето е виден свещенослужител. Всички опити да отклоня темата от обсъждане на моята кандидатура бяха осуетени и четвърт час по-късно, усетила одобрението на майка си, ококорената Мари-Луиз реши, че аз ще бъда нейният приказан принц. Ето какво ме попита:

— Г-н Фробишър, познавате ли отблизо Шерлок Холмс от „Бейкър Стрийт“?

Е, рекох си, денят може и да не е пропилян напразно. Момиче с вкус към иронията сигурно крие в себе си неподозирани качества. Само че Мари-Луиз говореше сериозно! Безнадеждна тъпачка. Не,

отговорих, не познавам лично г-н Холмс, но всяка сряда той играе бiliarд с Дейвид Копърфийлд в моя клуб. Поднесоха обяда в хубави дрезденски глинени съдове в трапезария с голяма репродукция на „Тайната вечеря“, окачена върху тапет на цветчета. Храната — разочарование. Суха пъстърва, зеленчуци, разварени до степен на лигава тиня, тортата — направо вулгарна; стори ми се, че съм се върнал да обядвам в Лондон. Момичетата се кикотеха *глицандо*^[3] на тривиалните грешки във френския ми, макар че техният ужасяващ английски непоносимо дразни слуха. Мадам В.д.В., която също беше прекарала лятото в Швейцария, се впусна в досаден разказ за това как в Берн графиня Слак-Явски или херцогиня Зумдумпщад превъзнасяли Мари-Луиз, като я наричали „Цветето на Алпите“. Не можах да се насиля поне от любезност да кажа: „Колко очарователно!“. Г-н В.д.В. се прибра от работа. Обсипа ме със стотици въпроси за крикета, за да позабавлява дъщерите си с този причудлив английски ритуал, където „вътре е вън“ и „вън е вътре“. Склонен към наставления задник от чудовищен мащаб, толкова зает да обмисля следващата си тромава намеса в разговора, че никога не слуша като хората. Сам открито си прави комплименти, които започват с: „Наречете ме старомоден, но...“; или „Някои ме смятат за сноб, но...“. Ева ми хвърли ироничен поглед, с който сякаш казваше: „И ти сериозно си мислил, че този празноглавец може да бъде заплаха за репутацията ми!“

Следобед слънцето се показва и мадам В.д.В. обяви, че ще излезем заедно на разходка, за да може почетният гост да разгледа забележителностите на Брюж. Опитах се да възразя, че вече достатъчно съм злоупотребил с тяхното гостоприемство, но нямаше да се измъкна толкова лесно. Великият патриарх се извини — имал да подписва купчина писма, висока колкото Матерхорн. Дано загине от лавина. След като слугините сложиха шапки и ръкавици на момичетата, повикаха файтона и ме заразкарваха от една църква на друга. Както отбелязва старият ни познайник Килвърт, няма нищо поизтощително от това да ти казват на какво да се възхищаваш и да ти сочат нещата с показалка. Не мога да си спомня името на нито една забележителност. На финала на екскурзията — голямата часовникова кула — челюстта ме болеше от всичките потиснати прозевки.

Мадам Ван де Велде измери с поглед височината ѝ и заяви, че ще остави нас, младите, да се катерим сами нагоре, а тя ще ни чака в

сладкарницата отсреща на площада. Мари-Луиз, която е по-тежка от майка си, отбеляза, че добрият тон изисква да не оставя маман да чака сама. Другата умница не можеше да се качи заради астмата си, а ако умницата нямало да ходи, тогава и еди-коя си, и т.н., докато накрая само аз и Ева си купихме билети, за да се качим на кулата. Аз платих — исках да покажа, че не я държа лично отговорна за безобразно пропиляния ден. Тръгнах пръв. Стълбището представляваше стесняваща се спирала. На височината на ръката имаше въже, прокарано през заковани в стената железни халки. Краката ни трябваше да налучкват стъпалата. Единственият източник на светлина бяха нарядко разположените тесни прозорци. Чуваха се единствено стъпките ни и женското дишане на Е., което ми напомняше за нощните ми преживявания с майка ѝ. Ван де Велде са пет нескончаеми бързи пиеси за зле настроен клавесин и сега ушите ми благодарно кънтяха от дългоочаквано облекчение. Забравих да преброя стъпалата, помислих на глас. Гласът ми отекна като в килер, пълен с одеяла. Ева отвърна лениво:

— Да...

Попаднахме във ветровито помещение, където се намираха зъбчатите колела на часовниковия механизъм, големи колкото колела на каруца. Въжета и кабели изчезваха нагоре в тавана. Някакъв работник дремеше в шезлонга си. Той трябваше да провери билетите ни — на континента трябва постоянно да показваш билета си, — но ние се промъкнахме покрай него и изкачихме едно последно дървено стълбище до панорамната площадка. В далечината под нас се простираше трицветният Брюж: с оранжеви покривни керемиди, сиви зидове, кафяви канали. Конне, автомобили, велосипедисти, крокодил от хористи, покриви като шапки на вещици, въжета с пране, проснато през страничните улички. Потърсих с поглед Остенде, намерих го. Озарена от слънцето ивица на Северно море, обагрена в полинезийски ултрамарин. Чайки, носени от въздушните течения — зави ми се свят, като ги гледах, и се сетих за младия гларус, уплашил Юинг. Ева обяви, че вижда семейство Ван де Велде. Помислих, че това е намек за дебелината им, но погледнах накъдето сочеше тя и наистина — шест ситни петънца в пастелни цветове, наредени около маса в кафене. Е. направи от билета си хартиена лястовичка и я хвърли през парапета. Вятърът я подхвана и тя изчезна, сякаш изпепелена от слънчевата

светлина. Какво ще прави, ако работникът се събуди и ѝ поиска билета?

— Ще се разплача и ще кажа, че този отвратителен млад англичанин ми го е откраднал.

Тогава и аз сгънах моя билет на лястовичка, казах на Е., че няма доказателства, и го хвърлих във въздуха. Вместо да се издигне нагоре, моята лястовичка падна и веднага се изгуби от поглед. Характерът на Е. зависи от това от какъв ъгъл ще го погледнеш — свойство, присъщо на най-красивите опали.

— Знаете ли, не помня да съм виждала татко толкова доволен и жизнерадостен, колкото е сега — каза тя.

Ужасните В.д.В. ни бяха превърнали в съзаклятници. Попитах я направо какво е станало в Швейцария — влюбила се е, работила е в сиропиталище, срещнала е загадъчно създание в заснежена пещера?

Е. няколко пъти понечи да каже нещо. Накрая отговори (с пламнало лице):

— Липсваше ми един млад човек, с когото се запознах през юни.

Изненадан ли си? Представи си моите чувства! Въпреки това се показах като съвършения джентълмен, такъв, какъвто ме познаваш. Вместо да започна да флиртувам, аз казах:

— А помните ли първото си впечатление от този млад човек? Не беше ли изцяло отрицателно?

— Отчасти отрицателно.

Загледах се в капчиците пот, образували се по кожата ѝ след изкачването по стълбите, в устните ѝ и в ситните, ситните косъмчета над горната устна.

— И той е висок, смугъл, красив, музикално надарен чужденец?

Тя се подсмихна.

— Той е... висок — да; смугъл — може да се каже; красив — не толкова, колкото си мисли, но да кажем, че привлича погледите; музикално надарен — невероятно; чужденец — до мозъка на костите. Забележително е, че знаете толкова много за него! Да не би и него да шпионирате в Миневатер Парк?

Не издържах и се разсмях. Е. — също.

— Робърт, имам чувството... — тя ме погледна срамежливо.

— Вие сте опитен. Впрочем може ли да ви наричам Робърт?

Казах ѝ, че отдавна е време.

— Думите ми не са... съвсем благопристойни. Сърдите ли се?
Не, отвърнах, не. Изненадан съм, поласкан съм, но изобщо не се сърдя.

— Държах се толкова злобно с вас. Но се надявам, че можем да започнем на чисто.

Разбира се, казах, и аз ще се радвам.

— Още от дете — продължи Е. и отмести поглед от мен — си представям, че този балкон е моята собствена тераса от „Хиляда и една нощ“. Често идвам тук след училище, все по това време. Разбирате ли, аз съм императрицата на Брюж. Гражданите му са мои поданици. Ван де Велде са моите шутове. Ще им отсека главите.

Очарователно създание, наистина. Кръвта ми кипеше и ме обзе спонтанното желание да целуна страстно императрицата на Брюж.

Не стигнах по-далеч: през тясната врата нахлу група проклети американски туристи. Какъвто съм глупак, престорих се, че не съм с Ева. Отидох да гледам панорамата от другата страна, като се мъчех да затегна разхлабените струни вътре в себе си. Когато работникът обяви, че след малко затварят панорамната площадка, Ева си беше тръгнала. Колко характерно за нея. На слизане отново забравих да преброя стъпалата.

В сладкарницата Ева играеше на конец с най-малката В.д.В. Мадам Ван де Велде си вееше с менюто и с Мари-Луиз ядяха понички с пълнеж, докато обсъждаха облеклото на минавачите. Ева отбягваше погледа ми. Магията беше развалена. Мари-Луиз ме гледаше в очите като влюбена юница. Бавно тръгнахме обратно към къщата на В.д.В., където — алилуя! — Хендрик вече чакаше в колата. Ева ми каза „довиждане“ на вратата — обърнах се и видях усмивката ѝ. Блаженство! Беше златна, топла вечер. През целия път до Неербеке виждах лицето на Ева, няколкото кичура, паднали на лицето ѝ от полъха на вятъра. Не бъди отвратителен ревнивец, Сиксмит. Знаеш как е.

И. надушва разбирателството между мен и Ева и това никак не ѝ харесва. Миналата нощ си представих, че под мен лежи Е., а не майка ѝ. Само два-три такта по-късно последва кресчендо, цяла част преди Й. Могат ли жените да разкриват въображаеми измами? Питам, защото тя със зашеметяваща интуиция ми отпрати следното проникателно предупреждение:

— Искам да ти кажа нещо, Робърт. Докоснеш ли някога Ева, ще разбера и ще те унищожа.

— Не бих си го и помислил — излъгах аз.

— На твое място не бих го и сънувала — предупреди ме Й.

Не можех да оставя нещата така.

— Откъде, по дяволите, изобщо ти хрумна, че мога да харесвам твоята непохватна, неприветлива дъщеря?

Тя се подсмихна по съвсем същия начин като Ева на своята тераса на кулата.

Искрено твой,
Р.Ф.

* * *

Зеделгем
24.X.1931 г.

Сиксмит,

Къде, за бога, е отговорът ти? Виж, много съм ти задължен, но ако си мислиш, че ще седя да чакам писма от теб, боя се, че жестоко се лъжеш. Това е толкова злобно, злобно като лицемерния ми баща. Аз можех да го унищожа. Той унищожи мен. Очакването на края на света е най-древното занимание на човечеството. Прав е Донт, проклети да са белгийските му възгледи, проклети да са всички белгийски възгледи. Ейдриън щеше да е още жив, ако „храбрата малка Белгия“ изобщо не съществуваше. Някой трябва да превърне тази държава джудже в гигантско езеро с лодки и да хвърли вътре създателя на Белгия с вързан за краката гипсов корсет. Ако изплува, значи е виновен. Идва ми да избода с нагорещен до бяло ръжен проклетите очи на баща си! Посочи ми един. Хайде, посочи ми поне един известен белгиец. Има повече пари от Ротшилд, но дали ще ми даде и едно пени? Жалко, толкова жалко. Много християнско ли е да ме отпъди и да не остави на мое име и един шилинг? Удавянето е прекалено добра участ за него. Боя се, че Донт е прав. За войните няма лек, има само временно подобрене за няколко години. Края — това искаме ние и, боя се, именно Краят е това, което ще получим. Ето. Напиши музика

към него. Тимпани, чинели и милион тромпети, ако бъдеш така любезен. Плащам на стария кучи син със собствената си музика. Това ме убива.

Искрено твой,
Р.Ф.

* * *

Зеделгем
29.X.1931 г.

Сиксмит,

Ева. Защото името ѝ е синоним на изкушението: има ли нещо, което да прониква по-надълбоко в сърцевината на човека? Защото душата ѝ плува в очите ѝ. Защото сънувам как пълзя през кадифените дипли до стаята ѝ, отварям и влизам, как ѝ тананикам най-най-най-тиха мелодия, тя стъпва с боси крака върху моите, с ухо на сърцето ми, и двамата танцуваме като кукли на конци. След целувката казва: „Вие се целувате като червена рибка!“; и в грейнали от лунна светлина огледала ние се влюбваме в младостта и красотата си. Защото през целия ми живот опитни жени идиотки са се нагърбвали със задачата да ме разберат, да ме изцелят, но Ева знае, че аз съм тера инкогнита, и ме изследва полека, както правеше ти. Защото е стройна като момче. Защото ухае на бадеми, на избуяла ливада. Защото когато се усмихвам на амбицията ѝ да стане египтолог, тя ме сритва в кокалчетата под масата. Защото ме кара да мисля за нещо друго освен за себе си. Защото сияе дори когато е сериозна. Защото предпочита пътеписи пред сър Уолтър Скот, предпочита Били Майерл пред Моцарт и не знае, че до мажор не е армейски чин. Защото аз и само аз виждам усмивката ѝ миг преди да е разцъфнала на лицето ѝ. Защото император Робърт не е добър човек — най-доброто у него е събрано в неизсвирената му музика, — но тя въпреки това ми подарява тази най-рядка усмивка. Защото двамата слушаме звуците на козодоите. Защото смехът ѝ сякаш изригва като фонтан през дупка на главата ѝ и се разсипва на пръски в утринта. Защото човек като мен няма работа с такава материя като

„красотата“, но ето че тя е тук, в звукоизолираните камери на сърцето ми.

Искрено твой,
Р.Ф.

* * *

Хотел „Льо Роял“, Брюж
6.XI.1931 г.

Сиксмит,

Разводите са много объркана и сложна работа, но моят с Еърс приключи за един ден. Вчера сутринта двамата все още работехме по втората част на амбициозната му лебедова песен. Той предложи нов подход към композирането.

— Фробишър, днес искам да ми предложиш теми за онази част в темпо *Severo*^[4]. Нещо а ла „навечерие на война“ в ми минор. Измислиш ли тема, достойна за вниманието ми, аз ще я разработя и ще извлека потенциала ѝ. Разбра ли?

За разбиране — разбрах. За харесване — никак не ми допадна. Да, научни трудове се пишат в съавторство и се случва композитори да работят с музиканти виртуози, за да изследват границите на изпълнителските възможности — както Елгар и У. Х. Рийд, — но съавторство на симфонична творба? Мн. съмнителна идея и аз недвусмислено го заявих на В. Е. Той каза:

— Тц, не ти говоря за съавторство, момче. Ти събираш суровия материал, аз го разработвам както сметна за необходимо.

Това никак не ме успокои. Еърс каза с поучителен тон:

— Всички велики творци са имали чираци за тази работа. Как иначе Бах щеше да бълва нови месеи всяка седмица?

Възразих, че доколкото ми е известно, сега сме ХХ век. Публиката плаща да чуе композитора, чието име е написано в програмата. Не плаща за Вивиан Еърс, за да получи Робърт Фробишър. В.Е. избухна:

— Няма да получи теб! Ще получи мен! Не ме слушаш, Фробишър. Ти ще вършиш грубата работа, ще носиш и ще трупаш, аз

ще оркестрирам, ще аранжирам, ще шлифовам.

„Грубата работа“, като например моят „Ангел на Монс“, който беше окраден до последната нота за адажиото в славната финална творба — венец на творчеството на Еърс? Както и да наречем плагиатството, то пак си остава плагиатство.

— Плагиатство? — попита Еърс, без да повишава тон, но кокалчетата на пръстите му върху дръжката на бастуна побеляха. — Някога, когато още беше признателен ученик, ти ме наричаше най-великият жив европейски композитор. Кое то ще рече, най-великият жив композитор на света. Защо му е на такъв творец да „плагиатства“ от един подражател, който, да не забравяме, не е успял дори да завърши образованието си в колеж за отчайващо привилегировани студенти? Не си достатъчно гладен, момче, това ти е проблемът. Ти си Менделсон, който се прави на Моцарт.

Залогът скочи подобно на инфлацията в Германия, но аз притежавам вродена неспособност да се огъвам под натиск — винаги давам отпор:

— Ще ви кажа каква е причината да плагиатствате — музикално безплодие!

Казах му, че най-хубавите моменти в „Птица на смъртта“ са мои. Изобретателните контрапункти в „Алегро нон тропо“ от новата творба са мои. Не съм дошъл в проклетата Белгия да му бъда роб.

Старият дракон избълва кълба дим. Десет такта мълчание в 6/8. Угаси цигарата си.

— Дързостта ти не заслужава сериозно внимание. Всъщност заслужава уволнение, но не искам да действам импулсивно и прибързано. Вместо това искам да помислиш. Помисли за репутацията си — Еърс разгърна думата като свитък. — Репутацията е всичко. Моята, като се изключи едно младежко залитане, което ми докара сифилиса, е безупречна. Твоята, драги ми обезнаследен, банкрутирал, хазартен млади приятелю, е съсипана. Можеш да си тръгнеш от Зеделгем когато пожелаеш. Но те предупреждавам — тръгнеш ли си без моето съгласие, цялата музикантска общност на запад от Урал, на изток от Лисабон, на север от Неапол и на юг от Хелзинки ще научи как един мерзавец на име Робърт Фробишър не се е посвенил да съблазни жената на Вивиан Еърс, да, любимата му жена, очарователната мадам Кромелинк. Тя няма да го отрече. Представи си

какъв скандал ще избухне! И след всичко, което Еърс е направил за Фробишър... Да, нито един богат меценат или обеднял меценат, или организатор на фестивал, или управителен съвет, или родител, чиято прекрасна малка дъщеря иска да учи пиано, няма да иска никога да има нещо общо с теб.

Значи В. Е. знае. От седмици, може би от месеци. Много лошо ме изненада. Изложих на показ своята безпомощност, като изрекох доста груби обиди по негов адрес.

— О, какви ласкателства! — изграчи той. — Още, маестро!

Сдържах се и макар да ми се искаше, не грабнах фагота, за да пребия с него до смърт изтерзаното от сифилис тяло. Не се сдържах и изсъсках, че ако Еърс е толкова добър съпруг, колкото манипулатор и крадец на чужди идеи, съпругата му не би водила такъв разпътен живот. Добавих, че като се замисля, не знам доколко успешна ще бъде неговата кампания за очернянето на името ми, когато европейското общество научи каква жена е Йокаста Кромелинк в личния си живот. Той дори не трепна.

— Какво невежествено магаре си, Фробишър. Йокаста е дискретна в многобройните си похождения и това винаги е било така. Висшата класа на всяко общество е проядена от аморалност, как иначе според теб ще удържа властта си? Репутацията господства в публичната сфера, не в личния живот. Провалят я публичните действия. Лишаване от наследство. Бягство от реномирани хотели. Невърнати навреме пари, взети назаем от най-долнопробни лихвари. Йокаста те съблазни с моята благословия, самодоволен никаквецо. Ти ми беше нужен, за да довършим „Птица на смъртта“. Мислиш се за неударим жребец, но между мен и Йокаста съществува алхимия, която ти изобщо не можеш да проумееш. Тя ще те разлюби в мига, в който застрашиш съвместния ни живот. Ще видиш. Сега си върви и утре се върни с написано домашно. Ще се престорим, че малкият ти истеричен пристъп изобщо не се е случвал.

Подчиних се с най-голямо удоволствие. Трябваше да помисля.

Й. сигурно е изиграла важна роля в проучването на близкото ми минало. Хендрик не говори английски, а В. Е. не би могъл да проведе такова разследване сам. Тя явно харесва мъже с лоша репутация — това обяснява защо се е омъжила за Еърс. Не мога да разбера дали Е. има пръст в цялата тази история, защото вчера беше сряда и тя беше на

училище в Брюж. Ева не би могла да знае за връзката ми с майка ѝ и същевременно така открито да показва любовта си към мен. Нали?

Цял следобед се разхождах из студените поля, обзет от самотен гняв. Скрих се от завалялата градушка под навеса на порта от разрушен през войната параклис. Мислих за Е., мислих за Е., мислих за Е. Само две неща ми бяха ясни: по-добре да се обеся на входа на Зеделгем, отколкото да позволя на паразитиращия му господар да ограбва и занаят таланта ми; и перспективата никога повече да не видя Е. е немислима. „Това ще свърши със сълзи, Фробишър!“ Да, възможно е, бягствата от дома често свършват така, но аз я обичам, наистина я обичам и това е.

Върнах се в замъка малко преди да се стъмни, ядох студено месо в кухнята при г-жа Вилемс. Научих, че Й. е отнесла коварните си ласки в Брюксел, където е по работа, свързана с имението, и няма да се върне тази нощ. Хендрик ми каза, че В.Е. се е оттеглил рано, взел е радиото си и е наредил да не го безпокоят. Идеално. Дълго се киснах във ваната и съчиних заплетена поредица от басови гами. Кризисните ситуации ме карат да търся утеха в музиката, където нищо не може да ми навреди. Прибрах се рано в стаята си, заключих вратата и си стегнах куфара. Тази сутрин станах в четири часа. Отвън — ледена мъгла. Реших да се отбия за последно при В. Е. Бос, само по чорапи, тръгнах крадешком по зимните коридори към стаята на Еърс. Разтреперан отворих вратата, като се стараех да не вдигам никакъв шум — Хендрик спи в съседната стая. На угасена лампа, само на светлината от блещукащите въглени в камината, видях Еърс да лежи проснат като мумията в Британския музей. Стаята му вонеше на горчиво лекарство. Приблжих се към шкафчето до леглото. Чекмеджето заяждаше и когато дръпнах по-рязко да го отворя, едно шише с етер, сложено отгоре, се катурна — едва успях да го хвана. Вътре беше люгерът, който В.Е. ми показва, загърнат в парче велур с нахлузена отгоре мрежичка, до него — чинийка с патрони. Те задрънчаха. Крехкият череп на Еърс беше само на сантиметри от тях, но той не се събуди. Дробовете му скърцаха като овехтяла стара латерна. Изведнъж ми се прииска да открадна няколко патрона, така и направих.

Върху адамовата ябълка на Еърс пулсираше синя вена и аз с мъка овладях необяснимо силното си желание да я пробия с джобното си ножче. Изключително странно. Сякаш смътно познато, но повече

непознато. Да убиеш — преживяване, което спохожда малцина в мирно време. Какъв е тембърът на убийството? Не се тревожи, писмото ми не е изповед на убиец. Да работя върху секстета си, докато бягам от полицейско преследване, би довело до прекомерни усложнения, а да приключа кариерата си увиснал на въже с изцапано бельо е недостойно. По-лошото е, че хладнокръвното убийство на бащата на Ева би сложило край на чувствата ѝ към мен. В.Е. спеше ли, спеше и нехаеше за всичко това, и аз отмъкнах пистолета му. Вече бях взел патроните, така че да открадна и люгера беше донякъде логично. Не е за вярване колко тежък е един пистолет. Той удряше басова нота по бедрото ми: със сигурност е убивал хора, не е вчерашен този малък люгер. Защо всъщност го взех? Не мога да ти кажа. Но допреш ли устата му до ухото си, започваш да чуваш света по друг начин.

Последната ми спирка беше празната стая на Ева. Полежах на леглото ѝ, погалих дрехите ѝ, знаеш колко сантиментален ставам на раздяла. На тоалетната ѝ масичка оставих най-краткото писмо в живота си: „Императрице на Брюж. Твоята тераса, твоят час“. Върнах се в стаята си. Казах прочувствено сбогом на леглото си с балдахин, отворих заяждащия прозорец и изхвърчах навън на заледения покрив. „Изхвърчах“ е точната дума — в бързината една керемидата се плъзна и падна с трясък на чакълена пътека долу. Залегнах по очи в очакване всеки миг да чуя викове и сигнали за тревога, но никой не беше обърнал внимание. Слязох на земята с любезното съдействие на едно тисово дърво и тръгнах през заскрежената градина с подправки така, че подрязаните храсти да останат между мен и прозорците на прислугата. Заобиколих, излязох пред къщата и тръгнах по „Монашеската променада“. Духаше източен вятър, дошъл направо от степите, добре, че бях с овчия кожух на Еърс. Чувах страдащите от артрит тополи, козодоите във вкаменените гори, някакво полудяло куче, стъпките по замръзалия чакъл, пулса, който се надигаше в слепоочията ми заедно с някаква скръб — скърбях за себе си, за годината. Подминах старата колиба, поех по пътя за Брюж. Надявах се да спра някой фургон с мляко или каруца, но нищо не се мяркаше. Звездите избледняваха в предутринния хлад. В няколко къщи горяха свещи, в ковачницата зърнах озарено от пламъци лице, но пътят на север принадлежеше само на мен.

Така си мислех, но зад гърба ми изръмжа автомобил. Нямах намерение да се крия, затова се обърнах и заставах с лице към него. Фаровете ме заслепиха, колата забави скорост, двигателят заглъхна и познат глас ми извика:

— И накъде сте хукнали така ненадейно в този безбожно ранен час?

Самата г-жа Донт, загърната в черно плюшено палто. Дали семейство Еърс не я бяха изпратили да залови избягалия роб? Объркан, смотолевих като пълен глупак:

— О, стана катастрофа!

Проклех се за тази непохватна лъжа, защото очевидно бях напълно здрав, сам, тръгнал пеша с куфара и раницата си.

— Какъв лош късмет! — побърза да отвърне г-жа Донт и доблестно да запълни празнините, оставени от мен. — С приятел или роднина?

Скочих в спасителната лодка:

— С приятел.

— Знаете ли, точно по тази причина Морти предупреждаваше г-н Еърс да не купува „Каули“! При катастрофа тези коли са неблагонадеждни. Колко глупаво от страна на Йокаста, защо не ми телефонира? Хайде, скачайте! Само преди час една от арабските ми кобили роди две превъзходни жребчета, и трите кончета се чувстват отлично! Бях тръгнала към къщи, но съм твърде превъзбудена, за да спя, затова ако изпуснете влака в Брюж, ще ви закарам до Остенде. Толкова обичам да пътувам по това време. Та от какво естество е катастрофата? Дръжте се, Робърт. Никога не мислете най-лошото, преди да сте научили всички подробности.

С помощта на няколко пълни неистини стигнах в Брюж на разсъмване. Избрах този превъзходен хотел срещу „Св. Венцеслас“, защото отвън прилича на поставка за книги и в саксиите за цветя са посадени красиви миниатюрни елхички. Стаите ми гледат към тих канал от западната страна. След като свърша това писмо, ще дремна за малко, докато дойде време да отида на терасата. Е. може да е там. Ако не е, ще се скрия в някоя уличка близо до училището ѝ и ще я причакам. Ако и там не се появи, сигурно ще се наложи да се отбия у Ван де Велде. Ако името ми е опетнено, ще се появя предрешен като коминочистач. Ако ме познаят — дълго писмо. Ако дългото писмо

попадне в чужди ръце, на тоалетната ѝ масичка я чака второ. Аз съм решителен човек.

Искрено твой,
Р. Ф.

П.П. — Благодаря ти за загриженото писмо, но защо трепериш над мен като майка орлица? Да, разбира се, че съм добре — като се изключат последиците от гореописания сблъсък с В. Е. Повече от добре съм, в интерес на истината. Умът ми е способен да изпълни всяка творческа задача, която му хрумне. Композирам най-хубавата творба в живота си, в живота изобщо. Имам пари в джоба и още в Първа белгийска банка. Което ми напомня: ако Ото Йенш не отстъпи от трийсетте гвиней за двете книги на Мунте, кажи му да одере майка си и да я осоли. Да видим колко ще даде руснакът от „Грийк Стрийт“.

П.П.П. — Едно последно неочаквано откритие. В Зеделгем, докато стягах куфара си, проверих дали нещо не се е търкулнало под леглото. Намерих половинка от скъсана надве книга, пъхната под единия крак от отдавна заминал си гост, за да не се клати леглото. Може да е бил пруски офицер или Дебюси, кой знае? Не ми направи впечатление до момента, в който забелязах заглавието на подвързията. Тежка задача, но повдигнах леглото и издърпах подвързаните страници. Точно така: „Тихоокеанският дневник на Адам Юинг“. От страницата, където прекъсва, до края на първия том. Можеш ли да повярваш? Пъгнах половинката в куфара си. Мн. скоро ще я дочета. Умиращият щастливец Юинг така и не е видял ужасните силуети, дебнещи зад ъгъла на историята.

* * *

Хотел „Льо Роял“, Брюж
Към края на XI.1931 г.

Сиксмит,

Работя върху секстета „Облакът атлас“ по цели ноци до пълно изтощение — съвсем буквално, иначе по никакъв начин не мога да

заспя. Главата ми е фойерверк на съзиданието. Музиката на живота ме връхлита цялата наведнъж. Границите между шум и звук са условни, сега го разбирам. Всички граници са условни, държавните — също. Човек може да преодолее всички условности, стига само първо да му хрумне да го направи. Да вземем този остров по средата между тембър и ритъм, не е отбелязан в нито една теоретична книга, но той е тук! Чувам инструментите в главата си, свършено ясно, всеки, който си поискам. Когато го завърша, знам, че в мен няма да остане нищо, но тази награда, която държа в потната си длан, е философският камък! Човек като Еърс изразходва дадената му дарба на малки порции в продължение на целия си живот. Аз — не. Нямам никакви вести от В.Е., нито от онази непостоянна, мелодраматична прелюбодейка жена му. Сигурно си мислят, че съм избягал обратно в Англия. Снощи сънувах, че падам от „Импириъл Уестърн“, прегърнал водосточната тръба. Нота, изсвирена чудовищно фалшиво на цигулка — това е финалната нота в моя секстет.

Съвсем добре съм. Дяволски добре! Да можех да ти покажа този ослепителен блясък. Пророците, щом видели Йехова, ослепявали. Не оглушавали, а ослепявали, ти разбираш значението на това. Все още можели да го чуват. По цял ден си говоря сам. Отначало го правех разсеяно, човешкият глас толкова ме успокоява, но сега трябва да положа истинско усилие, за да спра, затова продължавам да си говоря. Когато не композирам, излизам на разходка. Вече мога да напиша пътеводител „Мишлен“ за Брюж, стига да имам необходимото място и време. Обикалям и по-бедните квартали, не само алеите на богатите. На един мръсен прозорец някаква баба подреждаше африкански теменужки в ниска ваза. Почуках по стъклото и я помолих да се влюби в мен. Тя прехапа устни, не знам дали говореше френски, но аз опитах отново. На прозореца се показа човек с глава като оръдеен снаряд и без следа от брадичка и ме обсипа с пиперливи ругатни по адрес на мен и семейството ми.

Ева. Всеки ден се качвам на кулата и си пея заклинание за късмет, по една сричка на стъпало: „Не-ка-днес-тя-да-е-там-не-ка-да — е — там“. Още я няма, но аз чакам, докато се стъмни. Златни дни, бронзови дни, железни дни, мокри дни, мъгливи дни. Локумени залези. Нощите настъпват, студеният въздух щипе. Ева седи в охранявана класна стая долу на земята, дъвче молива си, знам, че мечтае да бъде с

мен, аз стоя сред олющени апостоли, гледам надолу и мечтая да бъда с нея. Проклетите ѝ родители сигурно са намерили бележката на тоалетната ѝ масичка. Иска ми се да бях подходил по-ловко към нещата. Да бях застрелял измамника, когато имах възможност. Еърс никога няма да намери заместник на Фробишър — „Вечното завръщане“ ще умре заедно с него. Онези Ван де Велде сигурно са прихванали второто ми писмо до Ева в Брюж. Опитах се да проникна с блъф в училището ѝ, но двойка прасета в ливреи ме изгониха със свирки и тояги. Проследих Е. на връщане от училище, но завесите на деня се вдигат за толкова кратко, става студено и тъмно, докато тя излезе от училище с вдигната качулка на кафявото си палто, заобиколена от В.д.В., компаньонки и съученици. Надзърнах в процепа между шапката и шала си, чаках сърцето ѝ да ме познае. Не е забавно. Днес докоснах палтото ѝ, докато се разминавахме под дъжда сред тълпата. Ева не ме забеляза. Щом се приближа към нея, някакъв тонически педал усилва звука, който тръгва от слабините, отеква в гръдния ми кош и стига до височината на очите. Защо са тези нерви? Може би утре, да, утре, със сигурност. Няма от какво да се страхувам. Тя ми каза, че ме обича. Скоро, скоро.

Искрено твой,
Р.Ф.

* * *

Хотел „Льо Роял“
25.XI.1931 г.

Сиксмит,

От неделя носът ми тече и кашлям лошо. В тон с охлузванията и синините. Не съм излизал навън, не ми се и излиза. От каналите изпълзява ледена мъгла, запушва дробовете и смразява вените. Изпрати ми гумена бутилка за топла вода, можеш ли? Тук има само глинени.

По-рано днес се отби управителят на хотела. Сериозен пингвин без помен от задник. Предполагам, че лакираните му обувки скърцат така, когато ходи, но в страна като Белгия всичко може да се очаква.

Истинската причина да дойде беше да се увери, че аз съм заможен студент по архитектура, не някакъв съмнителен авантюрист, който ще офейка от града, без да си плати сметката. Така или иначе, обещах утре да покажа парите си на рецепцията, затова посещениято в банката е неизбежно. Това зарадва човека и той изрази надежда, че ученето ми върви добре. Донякъде, уверих го аз. Не казвам, че съм композитор, защото вече не мога да понеса разпита на идиотската инквизиция: „Каква музика пишете?“; „Възможно ли е да съм чувал за вас?“; „Откъде черпите идеите си?“.

Не съм в настроение за писане на писма след всичко, което стана, особено след неотдавнашната ми среща с Е. Фенерджията вече пали уличните фенери. Да можех да върна времето назад, Сиксмит. Де да можех.

На другия ден

Подобрение. Ева. Ах. Сигурно щях да се смея, ако не ме болеше толкова много. Не помня къде бях последния път, когато ти писах. От Нощта на моето прозрение времето тече в главомайващо темпо alegrисимо. Е, стана повече от ясно, че няма да успея да издебна Ева, когато е сама. Тя така и не се появи на терасата в четири следобед. Единственото обяснение, което ми идваше наум, беше, че писмата ми са попаднали в чужди ръце (не знам дали В. Е. е изпълнил обещанието си да очерни името ми в Англия, дали не си подочул нещо? Не ме е грижа особено, но е хубаво човек да знае). Отчасти се надявах Й. да ме издири в този хотел — във второто си писмо бях написал къде съм. Готов съм даже да спя с нея, ако това ще ми осигури достъп до Ева. Казах си, че не съм извършил никакво престъпление — добре де, ако трябва да бъдем точни, никакво престъпление срещу Кромелинк-Еърс, за което те да знаят — и явно Й. за пореден път е играла по свирката на съпруга си. Може би винаги го е правила. Така че нямах друг избор, освен да посетя къщата на Ван де Велде.

Нагазих в сумрачната киша на добрия стар Миневатер Парк. Студ като на Урал. Люгерът на Еърс поиска да дойде с мен, затова пъхнах стоманения си приятел в дълбокия като пещера джоб на кожуха. В павилиона за оркестъра пушеха проститутки с груби физиономии. Нито за миг не се изкуших — само най-отчаяните

излизат навън в такава време. Опустошеното здраве на Еърс ме отблъсна от тях, може би за цял живот. Пред къщата на В.д.В. имаше върволица от кабриолети, в студения въздух пръхтяха коне, кочияши се загръщаха в дългите си палта, пушеха, потропваха, за да се сгреят. В прозорците, озарени от бледожълти лампиони, се мяркаха трепетни дебютантки, чаши за шампанско, искрящи полилеи. Имаше голямо светско събиране. Идеално, помислих си аз. Добър камуфлаж, нали разбираш. Щастлива двойка внимателно изкачи стълбите, вратата се отвори — Сезам — и из ледения въздух се разнесе мелодия на гавот. Тръгнах след тях по поръсените със сол стълби и потропах със златното чукче, като се мъчех да запазя спокойствие.

Облеченият във фрак Цербер ме позна — изненаданият иконом никога не предвещава добри новини.

— Съжалявам, мосю, но вашето име не фигурира в списъка на гостите.

Вече бях пъхнал ботуш във вратата. Предупредих го, че списъците с гости не важат за близки семейни приятели. Човекът се усмихна извинително — имах работа с професионалист. Точно в този момент покрай мен профуча тълпа нагиздени топло облечени хлапета и икономът неразумно ги пусна да влязат пред мен. Вече бях преполовил окъпания в светлина коридор, когато ръката в бяла ръкавица ме стисна за рамото. Трябва да призная, че избухнах по най-недостойния начин — унизителен момент, не мога да го отрека — и закрепях името на Ева, без да спирам, като разглезено дете в пристъп на истерия, накрая танцовата музика секна и коридорът и стълбите се изпълниха със стъписани гости. Само тромбонистът продължаваше да свири. Какво да ги правиш, тромбонисти. Надигна се уплашен ропот на всички основни езици. От заплашително жужащия кошер изскочи Ева с електриковосиня бална рокля и ручей от зелени перли. Мисля, че извиках: „Защо ме отбягваш?"; или нещо също толкова достойно.

Е. не се хвърли в прегръдките ми, не се разтопи в обятията ми и не ме обсипа с думи на обич. Първата част, която изпълни, беше „Отвращение“:

— Какво е станало с теб, Фробишър?

В коридора висеше огледало, погледнах да видя какво има предвид. Бях се занемарил, но знаеш, че когато композирам, рядко се бръсна. Втора част — „Изненада“:

— Мадам Донт каза, че си се върнал в Англия.

Нещата вървяха от лошо по-лошо. Трета част — „Гняв“:

— Как смееш да се появяваш тук след... всичко?

Уверих я, че родителите ѝ са ѝ наговорили само лъжи за мен. Защо иначе ще крият писмата ми до нея? Тя каза, че е получила и двете ми писма, но ги е скъсала „от съжаление“. Това силно ме потресе. Настоях да говоря с нея на четири очи. Имахме да изясним толкова много неща. Някакъв повърхностно красив младеж сложи ръка на раменете ѝ, препречи пътя ми и ми каза нещо на собственически фламандски. Отвърнах му на френски да махне лапите си от момичето, което обичам, като добавих, че войната би трябвало да е научила белгийците да залягат при появата на превъзхождаща ги сила. Ева взе дясната му ръка и обхвана с длани юмрука му. Проява на интимност, сега виждам това. Чух името на ухажора ѝ, когато един приятел шепнешком го предупреди да не ме удря: Грегоар. Топката ревност, заседнала в стомаха ми, вече имаше име. Попитах Ева кой е наеженият ѝ домашен любимец.

— Моят годеник — спокойно отговори тя. — И не е белгиец, а швейцарец.

Твоят какво? Топката се спуска, отровата се изля във вените ми.

— Казах ти за него онзи следобед на кулата! Защо съм се върнала от Швейцария толкова щастлива... Казах ти, а ти ми отвърна с тези... унижителни писма.

Не е нейна грешка на езика, нито моя писмена грешка. Годеникът Грегоар. Всички онези канибали пируваха с моето достойнство. Значи така било. Моята страстна любов? Няма такава неща. Никога не е имало. Сега невидимият тромбонист съсипваше „Ода на радостта“. Изкрещях му с буреносна жестокост — продрах си гърлото — да я свири в тоналността, в която Бетовен я е написал, или изобщо да не я свири. Попитах:

— Швейцарец? Тогава защо се държи толкова нападателно?

Тромбонистът подхвана помпозно изпълнение на Петата на Бетовен, пак в грешна тоналност. Гласът на Е. прозвуча една степен над абсолютната нула:

— Мисля, че си болен, Робърт. Трябва веднага да си вървиш.

Швейцарският годеник Грегоар и икономът сложиха по една ръка на податливите ми рамене и ме поведоха през стадото към вратата.

Високо, високо над главата си зърнах двете малки В.д.В. с нощни шапки да надничат през парапетите на стълбището като готови за сън гаргойли. Намигнах им.

Победоносният блясък под дългите мигли на моя съперник и произнесената с акцент реплика „Вървете си в Англия!“ събудиха в мен Пройдохата Фробишър, за съжаление. Точно когато ме изхвърлиха през прага, аз сграбчих Грегора в боксьорска прегръдка, твърдо решен да взема със себе си това самодоволно какаду. В коридора запищяха райски птици, зареваха бабуини. Ние се търкулнахме по стълбите — не, изтрополихме, подхлъзнахме се, изругахме, тупнахме и се сдърпахме. Грегора извика от уплаха, после от болка — точно лекарствата, предписани от доктор Мъст! Каменните стъпала и заледеният паваж охлузиха и моето тяло до черно като неговото, и аз като него ожулих до болка лактите и хълбоците си, но поне моята вечер не беше единствената съсипана вечер в Брюж, и аз креснах, като го ритнах в ребрата по веднъж за всяка дума, преди да избягам с накуцване заради натъртения си глезен:

— Любовта боли!

Сега съм в по-добро настроение. Вече не помня даже как изглежда Е. Някога лицето ѝ се беше запечатало във видиотените ми зеници, виждах я навсякъде, във всекиго. Грегора има изящни пръсти, дълги и гъвкави. Роберт Шуман осакатил ръцете си, като връзвал тежести към тях. Мислел, че така ще разшири обхвата на пръстите си на клавиатурата. Великолепни струнни квартети, но какъв глупак! Грегора, от друга страна, е роден със свършени ръце, но вероятно не прави разлика между сол ключ и гаечен ключ.

Шест-седем дни по-късно

Забравих за това недовършено писмо — е, почти забравих, беше потънало сред листата на една партитура за пиано, а аз бях твърде зает с композиране, за да го изровя. Леденостудено време, обичайно за сезона. Половината часовници в Брюж са здраво замръзнали. Е, вече знаеш за Ева. Тази история ме опустоши, но, кажи, кое изпълва пустотата? Музиката, Сиксмит, да бъде Музика — и биде Музика. Снощи за шест часа потене пред камината написах 102 такта от траурен марш, вдъхновен от „Ода на радостта“, за моя кларинетист.

Още един посетител днес: не съм бил толкова популярен от онзи злополучен ден на конните надбягвания. Събудих се на обяд от дружелюбно, но настоятелно „чук-чук-чук“. Провикнах се:

— Кой е?

— Ферпланке.

Името нищо не ми говореше, но когато отворих вратата, там стоеше моят полицай музикант, същият, който в стария ми живот ми даде назаем колелото.

— Може ли да вляза? Реших да ви дойда на любезно посещение.

— Разбира се — отвърнах аз и остроумно добавих: — Много сте любезен за полицай.

Разчистих един фотьойл и предложих да поръчам чай, но посетителят ми отказа. Не можа да прикрие добре стъписването си от безпорядъка. Обясних му, че давам бакшиш на камериерките, за да не влизат. Не понасям да пипат партитурите ми. Г-н Ферпланке кимна съчувствено, после се зачуди защо един джентълмен ще се регистрира в хотел под псевдоним. Ексцентричност, наследена от баща ми, обясних аз, той е видна обществена фигура и предпочита личният му живот да си остане личен. По същия начин не говоря и за призванието си, за да не се налага да дрънкам на пианото по време на коктейли. Отказите се приемат зле. Обяснението ми като че ли задоволи Ф.

— „Льо Роял“ е луксозен дом извън дома — той огледа всекидневната ми. — Не знаех, че секретарите получават такова добро заплащане.

Признах онова, което тактичният ми посетител несъмнено вече знаеше: с Еърс сме се разделили; като добавих, че имам свои независими доходи — само допреди 12 месеца това щеше да е вярно.

— Аха, милионерът с колелото? — усмихна се Ф.

Бива си го, нали? Не чак милионер, отговорих усмихнат аз, но за щастие достатъчно състоятелен, за да си позволя „Льо Роял“.

Той най-последно изплю камъчето:

— За краткия си престой в нашия град сте си създали влиятелен враг, мосю Фробишър. Виден фабрикант — мисля, че и двамата знаем за кого говоря — е подал жалба до моя началник по повод един инцидент отпреди няколко вечери. Секретарят му — впрочем много добър клавесинист от нашия малък оркестър — позна името ви и препрати жалбата към мен. Затова съм тук.

Постарах се да го уверя, че това е само нелепо недоразумение, свързано със симпатиите на една млада дама. Очарователният ми посетител кимна.

— Знам, знам. Шерше ла фам. На младини музиката на сърцето заглушава тази на главата. Затруднението ни идва от там, че бащата на младежа е банкиер на неколцина от нашите градски старейшини и отправя неприятни закани да ви обвини в побой и нападение.

Благодарих на г-н Ферпланке за предупреждението и такта му и обещах занаяпред да не привличам внимание към себе си. Уви, не беше толкова просто.

— Мосю Фробишър, не ви ли се струва, че градът ни е непоносимо студен през зимата? Не мислите ли, че средиземноморският климат ще бъде по-вдъхновяващ за музата ви?

Попитах дали гневът на банкиера ще се уталожил, ако дам честната си дума да напусна Брюж до седем дни, след като завърша последната редакция на секстета си. Ф. предположи, че да, подобна договорка би загладила положението. Тогава аз дадох думата си на джентълмен да направя необходимите приготовления.

Свършихме с деловата част и Ф. попита дали може да хвърли предварителен поглед на секстета ми. Показах му каденцата за кларинет. Отначало спектралните и структурните ѝ особености го объркаха, но през следващия час той ми зададе множество пронизателни въпроси за доусъвършенствания от мен начин на нотирание и за уникалните хармонии на пиесата. Когато си стиснахме ръцете, Ф. ми даде визитната си картичка, помоли ме да му изпратя публикуван екземпляр на партитурата за неговия оркестър и съжали, че се налага публичната му длъжност да взема надмощие над личните му симпатии. Жал ми беше, че си тръгна. Писането е такова проклето самотно заболяване.

Така че, както виждаш, трябва да оползотворя докрай последните си дни. Не се тревожи за мен, Сиксмит, аз съм съвсем добре и твърде зает, за да изпадам в меланхолия! В края на улицата има моряшка кръчма, където мога да намеря компания, ако пожелае (там по всяко време влизат и излизат момчета със солена кожа), но сега ме интересува само музиката. Музиката бучи, музиката се надига, музиката ме носи.

Искрено твой,

* * *

Хотел „Мемлинг“, Брюж
Четири и четвърт сутринта, 12.XII.1931 г.

Сиксмит,

Прострелях се в устата в пет сутринта с люгера на В. Е. Обаче те видях, скъпи, скъпи ми друже! Толкова съм трогнат от твоята загриженост! На панорамната площадка на кулата, вчера по залез-слънце. Чиста случайност е, че ти не ме видя пръв. Изкачвах последните стъпала, когато забелязах мъж в профил, облеган на парапета, да гледа към морето — познах елегантното ти габардинено палто, единствената ти и неповторима филцова шапка. Още едно стъпало — и щеше да ме видиш как се спотайвам в сенките. Ти тръгна към северната страна, един поглед назад — и щях да бъда разкрит. Осмелих се да те погледам — около минута, — после отстъпих назад и се втурнах надолу към земята. Не ми се сърди. Навеки съм ти благодарен, че си тръгнал да ме търсиш. С „Кентската кралица“ ли дойде?

Сега въпросите са малко безсмислени, нали?

Това, че те видях пръв, не беше чиста случайност, не съвсем. Светът е театър на сенките, опера, и тези неща са вписани в либретото ѝ. Не се сърди чак толкова на моята роля. Не можеш да разбереш, колкото и да ти го обяснявам. Ти си блестящ физик, онзи твой Ръдърфорд и всички останали са единомушни, че те чака бляскаво бъдеще и не се съмнявам, че са прави. Но по някои основни въпроси си пълен невежа. Здравият не може да разбере опустошения, разбития. Ти ще тръгнеш да ми изреждаш всички основания да се живее, но аз ги оставих на гара „Виктория“ в началото на лятото. Причината да сляза крадешком от кулата беше, че не искам да се обвиняваш за това, че не си успял да ме разубедиш. Сигурно пак ще се обвиняваш, но недей, Сиксмит, не бъди такъв задник.

Надявам се също, че не си останал твърде разочарован, като не си ме заварил в „Льо Роял“. Управителят научи за посещението на г-н

Ферпланке. Каза, че се налага да ме помоли да напусна, защото имали много заявки за резервации. Глупости, но поех подаденото ми смокиново листо. Мръсникът Фробишър искаше да вдигне врява, но композиторът Фробишър искаше тишина и спокойствие, за да завърши секстета си. Платих цялата си сметка — хоп, заминаха и последните пари на Йенш — и си стегнах куфара. Скитах се из криволичещите улички покрай ледените канали и накрая попаднах на този запустял на вид кервансарай. Рецепцията — през повечето време необитаема ниша под стълбището. Единствената украса в стаята ми — чудовищен „Смеец се кавалер“, прекалено грозен, за да го открадна и да го продам. През мръсния ми прозорец се вижда същата онази полуразрушена вятърна мелница, на чиито стъпала задряхах в първата си сутрин в Брюж. Същата. Представи си. Въртим се в кръг.

Знаех си, че така и няма да доживея до двайсет и петия си рожден ден. Веднъж и аз да подраня. Нещастно влюбените, викащите за помощ, всички съзливо-сентиментални трагици, създали лоша слава на самоубийството, са идиоти, които прибързват като неопитни диригенти. Истинското самоубийство е отмерена, дисциплинирана увереност. Хората важно повтарят: „Самоубийството е егоизъм“. Професионални свещеници като татенцето отиват още по-далеч и го наричат страхливо посегателство върху живите. Глупаците изричат това лицемерно изречение по различни причини: за да избегнат обвиненията, за да смят публиката с дълбокомислието си, за да изкарат гнева си на някого или просто защото не са страдали достатъчно, за да изпитат съчувствие. Страхът няма нищо общо — самоубийството изисква значителна доза смелост. Японците са наясно с това. Не, егоистично е да искаш от другия да търпи непоносимото си съществуване, само за да спести на роднини, приятели и врагове малко самокритично мислене. Единственият егоизъм е в това да съсипеш деня на непознати хора, като ги принудиш да станат свидетели на нещо грозно. Затова аз ще си направя дебел тюрбан от няколко кърпи, за да заглуши изстрела и да попие кръвта, и ще го направя във ваната, за да не оставям петна по килимите. Снощи пяхнах едно писмо под вратата на управителя — той ще го намери в кабинета си утре в осем сутринта, — с което му съобщавам за промяната в екзистенциалния си статут, така че при късмет това ще спести една неприятна изненада на невинната камериерка. Виждаш ли, аз мисля за обикновените хора.

Не ги оставяй да говорят, че съм се самоубил от любов, Сиксмит, това би било твърде нелепо. Бях влюбен в Ева Кромелинк за част от секундата, но и двамата с теб дълбоко в себе си знаем кой е единствената любов на живота ми.

Заедно с това писмо и остатъка от книгата на Юинг се погрижих да получиш в „Льо Роял“ папка със завършения ми ръкопис. Използвай парите на Йенш, за да платиш разходите по публикуването, изпрати екземпляри до всички в приложения списък. Каквото и да правиш, не допускай семейството ми да се сдобие с някой от оригиналите. Татенцето ще въздъхне: „Не е «Ероика», нали?“, и ще го тикне в някое чекмедже, но това е несравнима творба. Има отзвуци от „Бяла меса“ на Скрябин, заличените стъпки на Стравински, хроматични хармонии на един по-лунатичен Дебюси, но истината е, че не знам откъде е дошла. От сън наяве. Никога няма да напиша нещо, съизмеримо и с една стотна от това. Бих искал да ти кажа, че съм нескромен, но не съм. В секстета „Облакът атлас“ се съдържа животът ми, той е животът ми, сега аз съм изхабен фойерверк, но поне съм бил фойерверк.

Човекът е мерзост. Предпочитам да бъда музика, отколкото сбирщина от тръбички, които в продължение на няколко десетки години пренасят полутвърди вещества, докато станат толкова захабени, че престанат да функционират.

Люгерът е тук. Остават тринайсет минути. Изпитвам трепет, естествено, но любовта ми към тази кода е по-силна. Наелектризираща тръпка, защото и аз като Ейдриън знам, че ще умра. Гордост, че ще стигна дотам. Убеждения. Махни вярванията, втъпявани от гувернантки, училища и държави, и в сърцевината на човека ще откриеш непреходни истини. Рим отново ще западне и ще рухне, Кортес отново ще отплава, а по-късно и Юинг, Ейдриън отново ще бъде разкъсан на парчета, ти и аз отново ще спим под звездите на Корсика, аз отново ще дойда в Брюж, отново ще се влюбя в Ева и ще я разлюбя, ти отново ще прочетеш това писмо, Слънцето отново ще изстине. Грамофонната плоча на Ницше. Когато свърши, Старецът отново я пуска и така вечност след вечност.

Времето не влияе на този творчески отпуск. Ние не оставаме мъртви за дълго. След като моят Люгер ме изпрати в отвъдното, само след миг ще ме споходи раждането ми, следващото поред. След тринайсет години ще се срещнем отново в Грешам, след десет ще се

озова отново в същата тази стая, стиснал същия този пистолет, ще съчинявам същото това писмо с решителност, съвършена като многоглавия ми секстет. Подобни изтънчени убеждения ми дават утеха.

Sunt lacrimae rerurn.^[5]

Р.Ф.

* * *

[1] Марк Твен. Приключенията на Хъкълбери Фин. София: Народна младеж, 1965, прев. Невяна Розева. — Бел.прев. ↑

[2] Domesday Book (англ.). — регистър на всички владения в кралството, съставен по времето на Вилхелм Завоевателя. — Бел.прев. ↑

[3] Музикален термин: изпълняване на преход между тоновете с леко забавяне и изразително плъзгане. — Бел.прев. ↑

[4] Строго, сурово (ит.). — Бел.прев. ↑

[5] Има сълзи за беди (сълзи на съчувствие) (лат.). — Бел.прев. ↑

ТИХООКЕАНСКИЯТ ДНЕВНИК НА АДАМ ЮИНГ

по време на общата ни морска болест в Тасманово море, се чудя как онова палаво момче, изпълнено с въодушевление от първото си плаване и с такова желание да угоди на всички, само за шест седмици се превърна в този навъсен младеж. Сияйната му хубост е помръкнала, за да разкрие моряка с железни мускули, в който той се е превърнал. Вече изглежда почти привикнал към рома с вода. Хенри казва, че това „излизане от пашкула“ е неизбежно, волю-неволю, и предполагам, че е прав. Онези наченки на образование и чувствителност, които Рафаел беше получил от господарката си г-жа Фрай от Брисбейн, не са от полза за един юнга в изпълнения с опасности свят на моряците. Как ми се иска да можем да му помогна! Ако не беше намесата на г-н и г-жа Чанинг, и мен можеше да ме сполети съдба, сходна с тази на Раф. Попитах Финбар дали според него момчето „се нагажда добре“. Загадъчният отговор на Финбар „Към какво да се нагажда, г-н Юинг?“ предизвика смях в бордовата кухня, но аз останах в недоумение.

Събота, 7 декември

Албатроси в небето, рибарки над водата и буревестници, накацали по въжетата. Риби, наподобяващи скумрия, преследваха риби, подобни на цаца. Докато двамата с Хенри вечеряхме, вихър от морави мушици, изскочили сякаш от пукнатините на луната, покри фенерите, лицата, храната и всяка повърхност с одеяло от потрепващи крилца. Като потвърждение, че това са предвестници на приближаващи острови, морякът с лота извика, че дълбочината е само осемнайсет клафтера. Г-н Бурхаве заповяда да вдигнат котва, за да не ни отнесе към скалите през нощта.

Бялото на очите ми има лимоненожълт оттенък, а кожата около тях е зачервена и възпалена. Хенри ме уверява, че този симптом е

благоприятен, но уважи искането ми за увеличаване на дозата на противопаразитното средство.

Неделя, 8 декември

Тъй като на „Пророчицата“ не се спазва неделният ден, тази сутрин с Хенри решихме да проведем кратко четене на Библията в каютата му в традицията на „ниската църква“^[1], характерна за паството на Оушън Бей, със „застъпване“ на предобедната и сутрешната вахта, за да може носещите вахта и на десния, и на левия борд да се присъединят към нас. Със съжаление трябва да напиша, че нито един моряк и от двете смени не се осмели да предизвика недоволството на първия помощник-капитан, като ни удостои с присъствието си, но ние ще упорстваме в усилията си, без да губим кураж. Рафаел беше горе на мачтата и прекъсна молитвите ни с три последователни възгласа: „Земя!“.

Набързо завършихме службата и храбро се изправихме срещу обилните морски пръски, за да гледаме как на люлеещия се хоризонт се показва суша.

— Раиатеа — каза ни г-н Родерик, — от Дружествените острови.

„Пророчицата“ отново минава по пътя на „Индевър“. Името на островната група е дадено от самия капитан Кук. Попитах дали ще слизаме на брега. Г-н Родерик отговори утвърдително:

— Капитанът иска да посети една от мисиите.

Дружествените острови ставаха все по-големи и след три седмици съзерцание на океанско сиво и сияйно синьо очите ни с радост зърнаха покритите с мъх планински склонове, искрящи от водопади, обрасли с гласовита джунгла. „Пророчицата“ беше на дълбочина петнайсет клафтера, но водата бе толкова прозрачна, че се виждаха корали с цветовете на дъгата. С Хенри размишлявахме как да измолим от капитан Молиньо разрешение да слезем на брега, когато същият изскочи от рубката с подстригана брада и зализана коса. Вместо да ни подмине, както прави обикновено, той се приближи към нас с дружелюбната усмивка на джебчия.

— Г-н Юинг, д-р Гуз, желаете ли тази сутрин да слезете с мен и с първия помощник на острова отсреща? В един залив на северния му

бряг има селище на методисти, нарекли са го „Назарет“. Мястото може да предизвика интерес у господата с любознателни улове.

Хенри прие с ентузиазъм, а аз не изразих несъгласие, макар да се съмнявах в мотивите на старата лисица.

— Разбрахме се — заяви капитанът.

След час „Пророчицата“ пушна котва във Витлеемския залив край бряг с черен пясък, сгушен на завет от пасатните ветрове зад извития нос Назарет. На брега имаше ред колиби със сламени покриви, издигнати върху колове близо до водата, обитавани (както правилно предположих) от покръстените индианци. Над тях имаше десетина дървени къщи, построени от цивилизовани ръце, а още по-нагоре, под върха на хълма, гордо се извисяваше църква, увенчана с бял кръст. За нас спуснаха най-голямата лодка. Четиримата гребци бяха Гърнзи, Бентнейл и двама от свитата аспиди. Г-н Бурхаве беше сложил шапка и жилетка, по-подходящи за някой салон в Манхатън, отколкото за прекосяване на прибойните вълни. Слязохме на брега без никакви по-сериозни произшествия от обилно намокряне, но единственият ни посрещач от страна на заселниците беше самотно полинезийско куче, което дишаше тежко под златисти и яркочервени цветове жасмин. Колибите на брега и „главната улица“, която лъкатушеше нагоре към църквата, бяха лишени от признаци на човешко присъствие.

— Двайсет мъже с двама мускета — отбеляза г-н Бурхаве — и до вечерта мястото ще е наше. Навежда на размисъл, а, сър?

Капитан Молиньо разпореди на гребците да изчакат на сянка, докато ние „проверим дали царят е отишъл на война и се е върнал без глава“. Подозрението ми, че новото благоразположение на капитана е краткотрайно, се затвърди, когато той завари магазина със заковани врати и прозорци и избухна в сочни ругатни.

— Да не би пък — предположи холандецът — негрите да са си върнали предишната вяра и да са изяли пасторите си вместо пудинг?

От камбанарията на църквата се разнесе звън и капитанът се плесна по челото.

— П... да съм, къде ми е умът? Неделя е, по д... и тия богобоязливи кучи с... сигурно дърдорят глупостите си в паянтовата си църква!

Заизкачвахме се по стръмния криволичещ път с бързината на костенурки заради подаграта на капитан Молиньо, която бавеше

групата ни (когато се натоварвам, усещам затруднение и се задъхвам. Като си спомня колко енергичен бях на островите Чатъм, изпитвам тревога от това как тежко влияе паразитът на физическото ми състояние). Стигнахме молитвения дом на Назарет точно когато богомолците излизаха.

Капитанът си свали шапката и сърдечно избоботи:

— Приветствам ви! Джонатон Молиньо, капитан на „Пророчицата“.

Той махна с ръка към кораба ни в залива. Назаряните бяха поддържани, мъжете ни удостоиха с предпазливи кимвания, жените и дъщерите им се скриха зад ветрилата си. Местните богомолци наизлязоха да видят новопристигналите и в дъното на църквата се разнесоха викове: „Повикайте отец Хоръкс!“. Аз преброих над шейсет души възрастни мъже и жени, една трета от които бяха бели, пременени в неделните си „най-хубави дрехи“ (доколкото можеше да са такива след две седмици път от най-близкия текстилен магазин). Чернокожите ни гледаха с нескрито любопитство. Местните жени бяха прилично облечени, но не една и две страдаха от гуша. Момчетата, които пазеха белоснежните си господарки от немилостивото слънце със слънчобрани от палмови листа, едва забележимо се усмихваха. Привилегирован „взвод“ от полинезийци носеха своеобразни униформи с праметнати през рамо спретнати кафяви ленти с бродирано бяло разпятие.

След малко от църквата изскочи кръгъл като оръдеен снаряд човек, чиито свещенически одежди издаваха призиванието му.

— Аз съм Джайлс Хоръкс — заяви патриархът, — пастор на Витлеемския залив и представител на Лондонското мисионерско общество на Раиатеа. Съобщете съсловната си принадлежност, господа, и побързайте.

Сега капитан Молиньо удължи представянето си, като включи г-н Бурхаве „от Холандската реформистка църква“, д-р Хенри Гуз, „лекар на лондонската аристокрация, а напоследък и на мисията Фиджи“, и г-н Адам Юинг, „американски гражданскоправен нотариус“ — изведнъж добих стойност в мошеническата му игра!

— Имената на пастора Хоръкс и на Витлеемския залив се споменават с уважение сред нас, вярващите странници на Южния Тихи океан. Надявахме се да отпразнуваме Неделята пред вашия олтар —

капитанът хвърли печален поглед към църквата, — но, уви, насрещни ветрове забавиха пристигането ни. Надявам се, че поне още не сте прибрали блюдото за дарения?

Пасторът Хоръкс изгледа нашия капитан.

— Благочестив християнски кораб ли командвате, сър?

Капитан Молиньо извърна очи в престолено смирение.

— Нито толкова благочестив, нито толкова непотопим, колкото вашата църква, сър, но да, г-н Бурхаве и аз правим каквото можем за поверените ни души. С прискърбие трябва да заявя, че това е непрестанна борба. Моряците се отдават на разпътните си навици веднага щом им обърнем гръб.

— Но, капитане — обади се една дама с дантелена якичка, — и ние в Назарет си имаме своите рецидивисти! Надявам се, ще простите на съпруга ми неговата предпазливост. Опитът ни учи, че повечето кораби, плаващи под така наречените християнски флагове, не ни носят друго освен болести и пияници. Налага се да ги приемаме за виновни до доказване на невинността им.

Капитанът отново се поклони.

— Госпожо, не мога да дам прошка, когато няма обида — нито нанесена, нито получена.

— Вашите предразсъдъци по отношение на онези „морски вестготи“ са напълно оправдани — намеси се в разговора г-н Бурхаве, — но аз лично не допускам нито капка грог на борда на „Пророчицата“, колкото и да викат моряците! А те викат, но аз им отвърщам: „Единственото, от което се нуждаете за повдигане на духа, е Светият Дух!“; и викам по-гръмогласно и по-дълго от тях!

Този театър оказваше желаното въздействие. Пасторът Хоръкс ни представи двете си дъщери и тримата си синове, всичките родени в Назарет (момчетата бяха сякаш излезли от пансион за благородни девици, но момчетата бяха загорели като канаки под колосаните си якички). Колкото и омерзен да се чувствах от въвличането си в маскарада на капитана, бях любопитен да науча повече за теокрацията на този остров и се оставих да ме увлече ходът на събитията. Скоро групата ни се запъти към дома на пастора Хоръкс, сграда, в която не би се срамувал да живее който и да било второстепенен консул по Южното полукуълбо. В нея имаше голям салон със стъклени прозорци и мебели от кестен, сервизно помещение, две колиби за прислугата и

трапезария, в която сега ни поднесоха свежи зеленчуци и крехко свинско. Всеки от краката на масата беше потопен в чиния с вода. Г-жа Хоръкс обясни:

— Мравки, едно от проклятията на Витлеем. Периодично трябва да се изпразват от удавените им тела, иначе построяват пътечка от себеподобните си.

Аз похвалих жилището.

— Пасторът Хоръкс — гордо ни съобщи господарката на къщата — е учил за дърводелец в графство Глостършир. Построил е почти целия Назарет със собствените си ръце. Разбирате ли, умът на езичника се прехласва по материалната показност. Той си мисли: „Колко чисти и нови са къщите на християните! Колко мръсни са нашите коптори! Колко щедър е Белият Бог! Колко зъл е нашият!“ По този начин още един новопокръстен се обръща към Господа.

— Ако можех да изживея живота си отново — изказа мнение г-н Бурхаве, без дори леко да се изчерви, — щях да избира самоотвержения път на мисионера. Пасторе, тук виждаме твърдо установена мисия, пуснала дълбоки корени, но как се започва мисионерска дейност на див плаж, където ни един християнин не е стъпвал?

Пасторът Хоръкс зарея поглед отгатък събеседника си като към бъдеща аудитория.

— С упоритост, сър, със съчувствие и законност. Преди петнайсет години в този залив не ни посрещнаха така сърдечно като вас, сър. Виждате ли онзи остров ей там, на запад, с формата на наковалня? Бора Бора, така му казват черните, но повече му подхожда името „Спарта“, толкова свирепи бяха воините му! Бихме се на плажа във Витлеемския залив и някои от нас загинаха. Ако pistolетите ни не бяха надвили в онези битки през първата седмица — е, мисията на Раиатеа щеше да си остане мечта. Но такава бе волята Божия — да запалим светлината Му тук и да я поддържаме. След половин година успяхме да докараме жените си от Таити. Съжалявам за загиналите местни жители, но като видяха как Бог закриля паството си, ами че даже спартанците ни се примолеха да им изпратим проповедници.

Г-жа Хоръкс продължи разказа:

— Когато шарката тръгна на смъртоносния си поход, на полинезийците им потрябва подкрепа — както духовна, така и

материална. Тогава нашето състрадание доведе туземците при светия извор. Сега е ред на Светия Закон да избави паството ни от Изкушението — и от моряците мародери. Особено ни мразят китоловците, защото проповядваме на жените целомъдрие и скромност. Нашите мъже трябва да държат оръжията ни добре смазани.

— Но, обзалагам се — отбеляза капитанът, — при корабокрушение същите тези китоловци молят съдбата да ги изхвърли на някой бряг, където същите тези „проклети мисионери“ вече са донесли Евангелията, нали?

Възцари се възмутено и всеобщо съгласие.

Г-жа Хоръкс отговори на въпроса ми за прилагането на закона и реда в този отдалечен аванпост на Прогреса:

— Нашият църковен съвет — съпругът ми и трима мъдри старейшини, — напътстван с молитви, прокарва онези закони, които ние считаме за нужни. Нашите Пазители на Христа, отбрани местни жители, които са се доказали като верни слуги на църквата, налагат тези закони в замяна на кредит в магазина на мъжа ми. Бдителността е от решаващо значение, иначе няма да мине и седмица... — г-жа Хоръкс потръпна, сякаш видяла как духове на вероотстъпници танцуват хула на гроба ѝ.

След края на вечерята се преместихме в салона, където местно момче ни поднесе студен чай в приятни чаши от кратунки. Капитан Молиньо попита:

— Господине, как се финансира трудолюбива мисия като вашата?

Пасторът Хоръкс долови промяната на вятъра и отново погледна изпитателно капитана.

— Покриваме разходите с нишесте от арорут и кокосово масло, капитане. Чернокожите работят на плантацията ни, за да плащат за училището, изучаването на Библията и църквата. До седмица с Божията помощ ще съберем обилна реколта от копра.

Попитах дали индианците се трудят по своя свободна воля.

— Разбира се! — възкликна г-жа Хоръкс. — Те знаят, че ако се отдадат на мързел, Пазителите на Христа ще ги накажат за това.

Исках да попитам за въпросното наказателно мотивиране, но капитан Молиньо отново се намеси в разговора:

— И корабът на вашето мисионерско общество превозва тези бързо развалящи се стоки покрай нос Хорн до Лондон?

— Предполагането ви е правилно, капитане.

— Мислили ли сте, пасторе Хоръкс, колко по-непоклоними ще бъдат светските — а покрай тях и духовните — устои на мисията ви, ако имахте благонадежден пазар някъде по-близо до Дружествените острови?

Пасторът каза на момчето прислужник да излезе от стаята.

— Мислил съм надълго и нашироко по въпроса, но къде? Пазарите на Мексико са малки и податливи на разбойнически нападения, в Кейптаун има и корумпирани акцизни чиновници, и алчни африканери. Южнокитайско море гъмжи от безскрупулни, нагли пирати. В Батавия холандците обират всички наред. Не се обиждайте, г-н Бурхаве.

Капитанът посочи мен.

— Г-н Юинг е жител на... — той направи пауза, за да придаде тежест на предложението си — Сан Франциско, Калифорния. Сигурно знаете за израстването му от малко градче със седемстотин жители до голям център с население... четвърт милион? Никакво преброяване не може да му насмогне! Китайци, чилийци, мексиканци, европейци, чужденци от всякакви цветове пристигат там всеки ден. Едно яйце — г-н Юинг, бихте ли ни съобщили колко струва сега едно яйце в Сан Франциско?

— Долар, така ми писа жена ми.

— Един янки долар за най-обикновено яйце — усмивката на капитан Молиньо е като на препариран крокодил, какъвто видях веднъж на стената в един галантериен магазин в Луизиана. — Със сигурност това ще даде храна за размисъл на съобразителен човек като вас.

Г-жа Хоръкс не беше вчерашна.

— Скоро ще извадят всичкото злато от мините.

— Да, госпожо, но гладният, нетърпелив, забогатял град Сан Франциско — само на три седмици път с добра шхуна като моята „Пророчица“ — ще пребъде и съдбата му е ясна като бял ден. Сан Франциско ще стане Лондон, Ротердам и Ню Йорк на Тихия океан.

Нашият „капитан на къщата“ захвана да чисти зъбите си с кост от риба тон.

— Вие как мислите, г-н Юинг, дали стоките, които отглеждаме в нашите плантации, могат да се продадат на добра цена във вашия град — колко странно ми се струва да наричат така нашето селище — както сега, така и след златната треска?

Моята честност бе карта, която капитан Молиньо вече изигра за своя коварна изгода, но аз не бих излъгал нито за да му навредя, нито за да му угодя:

— Мисля, че да.

Джайлс Хоръкс свали свещеническата си яка.

— Ще бъдете ли така любезен да дойдете с мен в кабинета ми, Джонатон? Много се гордея с покрива му. Лично съм го проектирал така, че да издържи на най-страшния тайфун.

— Така ли, Джайлс? — отвърна капитан Молиньо. — Покажете ми пътя.

Въпреки че до тази сутрин името на д-р Хенри Гуз беше неизвестно в Назарет, щом жените във Витлеемския залив научиха, че на брега е слязъл прочут английски хирург, изведнъж се сетиха за всичките си болезки и заприиха да на тълпи към дома на пастора — много е особено отново да се озова в компанията на прекрасния пол след толкова дни, прекарани сред грозния такъв! Щедростта на приятеля ми не му позволи да върне ни една пациентка, така че салонът на г-жа Хоръкс беше по неволя превърнат в приемна и преграден с чаршафи, за да се осигурят необходимите паравани. Г-н Бурхаве се върна на „Пророчицата“, за да се погрижи за разчистването на по-голямо пространство в трюма.

Помолих семейство Хоръкс за разрешение да разгледам Витлеемския залив, но плажът там беше непоносимо горещ, а мушиците — отвратителни, затова аз тръгнах отново нагоре по „главната улица“ към църквата, откъдето се разнасяха псалмопения. Възнамерявах да се присъединя към следобедната служба. Ни една душа, ни куче, ни даже туземец не смущаваше неделния покой. Аз надзърнах в полутъмната църква и вътре видях такъв гъст дим, че погрешно заключих, че сградата гори! Пеенето беше вече свършило и се бе сменило с хорово кашляне. Пред мен стояха петдесет мургави

гърбове и аз осъзнах, че въздухът е пълен с дим — не от пожар, не от тамян, а от суров тютюн, — защото всички до един пушеха лули.

На амвона стоеше закръглен бял мъж и проповядваше на онзи хибриден диалект „кокни от Антиподите“. Тази проява на безцеремонна религиозност не изглеждаше оскърбителна, докато не стана ясно съдържанието на „проповедта“. Цитирам: „И случило се тъй, разбираш ли, свети Петър, да, комуто Господарят Исус викал «Драги ми Петре с лулата», та дошъл той от Рим и научил ония ми ти кривоноси евреи в Палестина що е то т’ва чудо Тутунът, и на туй ви уча и аз вас сега, разбираш ли“. Тук той прекъсна проповедта, за да даде напътствия на един индивид: „Не, Тарбаби, не правиш какво трябва, разбираш ли, натъпкваш си тутуна в дебелия край, да, ей тука, виждаш ли, ох, Исусе, ще кихна! Колко пъти ти казах, туй тука е мундщук, т’ва е проклетата клادا! Направи го като Мъдфиш до тебе, не, дай да ти покажа!“.

Прежълтял прегърбен бял мъж се облегна на един шкаф (пълен, както по-късно установих, със стоици Библии, отпечатани на полинезийски — трябва да си поискам една за спомен, преди да отпътуваме), за да наблюдава заниманията по пушене. Аз се запознах с него шепнешком, за да не отвличам пушачите от тяхната проповед. Младият мъж ми се представи като Уагстаф и обясни, че длъжността на застаналия на амвона е „главен учител на Назарянското училище на пушачите“.

Признах, че не ми е известно такова учебно заведение.

— Идея на отец Апуърд от Таитянската мисия. Трябва да разберете, господине, че типичният полинезиец отхвърля индустрията, защото няма причина да цени парите. „Ако аз гладен — казва той, — отива откъсне нещо или улови нещо. Ако аз студено, каже жена «Плети!».“ На ръцете без работа, г-н Юинг, и двамата знаем какво занимание намира Дяволът. Но като създадем на някой такъв ленивец кротка пристрастеност към това безобидно листо, ние му даваме стимул да печели пари, за да може да си купува тютюнец — не алкохол, забележете, само тютюн — от магазина на мисията. Изобретателно, не мислите ли?

Как да не се съглася?

Светлината угасва. Чувам детски гласове, екзотични птичи октави, вълни, които се блъскат в брега на залива. Хенри мърмори над

копчетата си за ръкавели. Г-жа Хоръкс, от чието гостоприемство двамата с Хенри се възползваме тази вечер, изпрати прислужницата си да ни съобщи, че вечерята е сервирана.

Понеделник, 9 декември

Продължение на вчерашния разказ. След разпускането на училището за пушачи (някои от учениците залитаха и им беше лошо, но учителят им, пътуващ търговец на тютюн, ни увери: „За нула време ще лапнат въдицата като риба балон!“) жегата вече беше попреминала, макар че нос Назарет все още се пържеше на ослепителното слънце. Г-н Уагстаф тръгна с мен покрай обраслата с дървета ивица земя, която се простираше на север от Витлеемския залив. Като най-малък син на викарий от Грейвсенд моят водач още от детските си години бил привлечен към призванието на мисионера. По уговорка с пастора Хоръкс Обществото го изпратило тук, за да се ожени за една вдовица от Назарет, Елиза, с моминско име Мапъл, и да стане баща на сина ѝ Даниел. Той доплавал на този бряг миналия май.

Каква щастлива съдба, заявих аз, да живее в самия Рай, но моята любезност накара младия мъж да посърне.

— Така си мислех и аз в първите дни, сър, но сега вече наистина не знам. Искам да кажа, че Раят е свършено място, а тук всяко живо същество е диво, то хапе и драска. Знам, че един езичник, обърнал се към Бога, е спасена душа, но слънцето никога не спира да жари и вълните и камъните винаги блестят толкова ярко, че до залез-слънце очите ме болят. Понякога бих дал всичко за малко мъгла над Северно море. Честно казано, това място е изпитание за душите ни, г-н Юинг. Жена ми живее тук още от малко момиче, но и на нея не ѝ е по-лесно. Ще си помислите, че диваците са ни благодарни, имам предвид, че ние ги обучаваме, лекуваме ги, даваме им работа и вечен живот! О, те много мило ви казват „моля, сър“ и „благодаря, сър“, но чувствате, че тук — Уагстаф се тупна по сърцето — няма нищо. Да, може и да прилича на Рая, но Раиатеа е порочно място, също като всяко друго, вярно, няма змии, но и тук Дяволът плете козните си, както навсякъде другаде. Мравките! Мравките се промъкват къде ли не. В храната, в

дрехите, даже в носа ви. Докато не покръстим проклетите мравки, тези острови никога няма да бъдат докрай наши.

Стигнахме до скромното му жилище, построено от първия съпруг на жена му. Г-н Уагстаф не ме покани вътре, а влезе да вземе манерка с вода за разходката ни. Аз обиколих скромната градинка пред къщата, в която копаеше чернокож градинар. Попитах какво отглежда.

— Дейвид е ням — провикна се от вратата жена, облечена в развързан износен халат. Боя се, че мога да опиша вида и маниерите ѝ единствено като небрежни. — Вие сте английският лекар, отседнал у семейство Хоръкс.

Обясних, че аз съм американски нотариус и попитах дали случайно не разговарям с г-жа Уагстаф.

— Според църковния регистър и брачното ми свидетелство е така, да.

Казах, че ако желае да се консултира с д-р Гуз, той е отворил импровизирана хирургия в дома на Хоръкс. Уверих я, че Хенри е отличен лекар.

— Толкова отличен, че чудодейно да ме отнесе надалеч, да ми върне годините, които пропилях тук, и да ме настани в Лондон с издръжка от триста лири годишно?

Признах, че такова искане не е по силите на моя приятел.

— Тогава вашият отличен лекар не може да направи нищо за мен, господине.

Чух смях в храстите отзад, обърнах се и видях тълпа малки черни момчета (с любопитство забелязах големия брой светлокожи потомци на междурасови съюзи). Отклоних вниманието си от децата, отново се обърнах и видях как покрай г-жа Уагстаф профуча бяло момче на дванайсет или тринайсет години, немарливо като майка си, която не се опита да го спре. Синът ѝ тичаше разсъблечен като местните си другарчета!

— Хей, млади момко — сгълчах го аз, — няма ли да слънчасаш, като тичаш в този вид?

В сините очи на момчето блеснаха дивашки искрици, а подобният на лай отговор на полинезийски език колкото озадачи мен, толкова развесели негърчетата, които изхвърчаха като ято зеленики.

Г-н Уагстаф се втурна след момчето силно развълнуван.

— Даниел! Върни се! Даниел! Знам, че ме чуваш! Ще те набия! Чуваш ли? Ще те набия! — той се обърна към жена си.

— Г-жо Уагстаф! Искате ли синът ви да израсте дивак? Поне накарайте момчето да носи дрехи! Какво ще си помисли г-н Юинг?

Ако можеше да се бутилира, презрението на г-жа Уагстаф към младия ѝ съпруг сигурно щеше да се продава като отрова за плъхове.

— Г-н Юинг ще си помисли каквото ще си помисли. После утре ще отплава на хубавата си шхуна и ще отнесе всичките си мисли със себе си. За разлика от вас и мен, г-н Уагстаф, защото ние с вас ще си умрем тук. Моля се на Бога да е скоро — тя се обърна към мен. — Съпругът ми не е успял да завърши образованието си, господине, затова на мен се пада незавидната съдба да му обяснявам очевидното по десет пъти на ден.

Не бях склонен да гледам как жената на г-н Уагстаф го унижава, затова неангажирано се поклоних и излязох зад оградата. Чух мъжкото възмушение, потъпкано от женското презрение, и съсредоточих вниманието си върху кацнала наблизо птица, чиято песен звучеше в ушите ми по следния начин: „Тоби не ни казва, не-е-е-е... Тоби не ни казва...“.

Водачът ми дойде при мен видимо помръкнал.

— Моля за извинение, г-н Юинг, днес нервите на г-жа Уагстаф са ужасно опънати. От жегата и мухите не може да спи.

Уверих го, че „вечните следобеди“ из южните морета изтощават и най-издръжливите физически. Ние вървахме под лепкави палмови клони, по изтъняващата към носа ивица земя, нездраво плодородна, и от изящните цветове хеликония падаха мъхести гъсеници, дебели колкото палеца ми.

Младият мъж разказваше как мисията уверила семейството му, че избраницата за него е с безупречен произход. Пасторът Хоръкс ги венчал в деня след пристигането му в Назарет, когато г-н Уагстаф все още бил заслепен от очарованието на тропиците (неясно остава защо Елиза Мапъл се е съгласила на този уговорен брак: Хенри смята, че географската ширина и климатът „разстройват“ слабия пол и правят представителките му по-отстъпчиви). Подписите им върху документите за сключен брак още не били изсъхнали, когато наяве излезли „неразположенията“ на новата съпруга на г-н Уагстаф, истинската ѝ възраст и непокорният нрав на Даниел. Пасторът се

опитал да набие новия си подопечен, но това довело до такива „злобни обвинения“ от страна както на майката, така и на доведения му син, че той попаднал в безизходица. Вместо да помогне на г-н Уагстаф, пасторът Хоръкс го порицал за слабостта му, а истината е, че в девет от десет дни младият мъж е окаян като Йов. Каквито и да са неволите на г-н Уагстаф, може ли и една от тях да се сравни с паразитния червей, който разяжда церебралните ми канали?

С намерението да привлека вниманието на угрижения младеж към по-материални неща, аз попитах защо такъв огромен брой Библии стоят непокътнати в църквата (и ако трябва да бъдем честни, само книжните въшки ги четат).

— Редно е пасторът Хоръкс да ви отговори, но, накратко, в мисията в залива Матавай първи превели Словото Божие на полинезийски и с помощта на тези Библии мисионерите туземци покръстили толкова хора, че старейшината Уитлок — един от основателите на Назарет, който вече не е жив, — убедил мисията да повтори експеримента тук. Разбирате ли, някога той чиракувал при един гравьор в Хайгейт. Затова заедно с оръжията и инструментите първите мисионери донесли печатарска преса, хартия, шишета мастило, кутии с букви и хартиени листа. За десет дни след основаването на Витлеемския залив били отпечатани три хиляди буквара за мисионерските училища — още преди да са разкопали градините. После дошъл ред на назарянските Евангелия и те разпространили Словото от Обществата до островите Кук и Тонга. Но сега пресата е ръждясала, имаме хиляди Библии, които търсят своя притежател, и защо?

Не можех да се досетя.

— Няма достатъчно индианци. Корабите носят тук зарази, чернокожите ги вдишват, разболяват се и измират като мухи. Ние учим оцелелите на моногамия и брак, но техните съюзи не са плодотворни. — Улових се, че мисля преди колко ли месеца г-н Уагстаф се е усмихнал за последно. Той отбеляза: — Убиваме онези, които трябва да обичаме и да лекуваме — така като че ли се развиват нещата.

Пътеката свършваше долу до морето край изронен „къс“ черен корал, дващестина метра дълъг и висок два човешки боя.

— Мараете, така се нарича това — осведоми ме г-н Уагстаф. — Чувам съм, че могат да се видят навсякъде из южните морета.

Покатерихме се отгоре му и пред мен се откри хубава гледка към „Пророчицата“, отдалечена на разстояние, лесно за преплуване от добър плувец (Финбар изсипваше една бъчва през борда, а на върха на бизанмачтата се мярна черният силует на Аутуа, който прибираше фор-трюм-топенантите).

Попитах за произхода и предназначението на това марае и г-н Уагстаф обясни накратко:

— Само преди едно поколение индианците са идвали да крещят, да проливат кръв и да принасят жертви на нечестивите си идоли точно на тези камъни, на които сега стоим.

Мислено се върнах на плажа за пиршества на остров Чатъм.

— Сега Пазителите на Христа щедро налагат с камшик всеки черен, който идва тук. Ако дойде. Местните деца вече не знаят даже имената на старите идоли. Сега тук има само дупки на плъхове и отломки. Ето в какво се превръщат един ден всички вярвания. В дупки на плъхове и отломки.

Цветовете и уханието на плумерията ме омаяха.

На вечеря моя съседка по маса беше г-жа Дарбишър, вдовица, приближаваща седемдесетте, горчива и корава като зелени жълъди.

— Признавам, че недолюбвам американците — каза ми тя. — Те убиха скъпия ми чичо Самюъл, полковник от артилерията на Нейно Величество, във войната през 1812.

Аз изказах (неискрените си) съболезнования, но добавих, че макар моят скъп баща да е бил убит от англичаните в същия конфликт, някои от най-близките ми приятели са британци. Докторът избухна в гръмогласен смях и се провикна:

— Ура, Юинг!

Г-жа Хоръкс взе в свои ръце кормилото на разговора, преди да сме се ударили в скалите.

— Сигурно вашите работодатели имат голямо доверие в способностите ви, г-н Юинг, щом ви поверяват дела, налагащи толкова дълго и изтощително пътуване.

Отговорих, че, да, аз съм достатъчно високопоставен нотариус, за да ми поверят настоящата задача, но същевременно достатъчно

нисшестоящ чиновник, за да съм задължен да я приема. Скромността ми беше възнаградена със звуци на одобрение.

След като пасторът Хоръкс каза молитвата над купите със супа от костенурка и помоли Бог да благослови новото му делово начинание с капитан Молиньо, по време на храненето ни изнесе проповед на една от любимите си теми:

— Аз винаги непоколебимо съм вярвал, че в нашия цивилизаторски свят Бог се проявява не в Чудесата от Библейската епоха, а в Прогреса. Прогресът е този, който води човечеството нагоре по стълбата към Божественото. Не, това не е Стълбата на Яков, а по-скоро „Стълбата на Цивилизацията“, ако щете. На тази стълба най-високо от всички раси стоят англосаксонците. Католиците са едно-две стъпала по-надолу. Още по-надолу са азиатците — трудолюбива раса, никой не може да го отрече, но им липсва нашата арийска храброст. Китаистите твърдят, че някога и те са били велики, но къде им е жълтият Шекспир, а, или техният Да Винчи с дръпнати очи? Съображението е изказано и прието. Още по-надолу виждаме негрите. Добродушните могат да се научат на полезен труд, ала непокорните са същински дяволи! Американските индианци също са способни да вършат полезни дейности в калифорнийските предградия, не е ли така, г-н Юинг?

Казах, че е така.

— А сега за нашите полинезийци. Всеки посетител на Таити, Хаваите, че дори и Витлеем, ще заключи, че тихоокеанският островитянин може с добросъвестно обучение да усвои „а-б-в“ на четенето, смятането и благочестието, като по този начин се издигне над негрите и стане съперник на азиатците по трудолюбие.

Хенри го прекъсна, за да отбележи, че маорите са стигнали до „г-д-е“ в търгашеството, дипломацията и колониализма.

— Това доказва моето становище. Последни, най-отдолу и най-зле са онези „негодни раси“, австралийските аборигени, патагонците, различните африкански народи и т. н., стоящи само едно стъпало над едрите маймуни и толкова неподатливи на Прогреса, че, боя се, подобно на мастодонтите и мамутите бързото им „събаряне от стълбата“ — след братовчедите им гуанчите, жителите на Канарските острови и тасманийците — е най-оптимистичната перспектива за тях.

— Имате предвид — капитан Молиньо привърши супата си — изстребление?

— Да, капитане, да. Законите на природата и Прогресът вървят ръка за ръка. Още през нашия век племената на човечеството ще изпълнят пророчествата, предназначени в расовите им белези. Повисшите ще сведат умножилите се диваци до техния изначален брой. Може да станем свидетели на неприятни сцени, но хората с интелектуален кураж не бива да се разколебават. После ще се възцари славен ред, в който всички раси ще знаят и, да, ще приемат мястото си на Божията стълба на цивилизацията. От Витлеемския залив се открива гледка към настъпващата зора.

— Амин, пасторе — отвърна капитан Молиньо.

Младеж на име г-н Гослинг (годеник на най-голямата дъщеря на пастора Хоръкс) склучи ръце в жест на благоговейно възхищение.

— Ако ми позволите дързостта, сър, според мен ще бъде истинска... да, загуба, да оставите теоремата си непубликувана, сър. „Стълбата на цивилизацията“ на Хоръкс ще предизвика фурор в Кралското дружество!

Пасторът Хоръкс каза:

— Не, г-н Гослинг, моята работа е тук. Тихият океан ще трябва да си намери друг Декарт, друг Кювие.

— Мъдро решение, пасторе — намеси се Хенри, плесна някакво насекомо и се зае да изучава останките му, — да запазите тези мисли за себе си.

Нашият домакин не можа да прикрие раздражението си.

— Защо?

— Ами като се замислите, става очевидно, че такава „теорема“ е излишна, когато съществува прост закон.

— Какъв е този закон, сър?

— Първият от „Двата закона на Гуз за оцеляването“. Той гласи следното: „Слабите са месо, с което се хранят силните“.

— Но вашият „прост закон“ не разрешава фундаменталната загадка: „Защо белите раси господстват над света?“.

Хенри се подсмихна и зареди въображаем мускет, насочи дулото му, присви едното си око и стресна компанията с:

— Бум! Бум! Бум! Видяхте ли? Гръмнах го, преди да духне стрелата в тръбичката си!

Г-жа Дарбишър промълви смаяна:

— О!

Хенри сви рамене.

— Къде е фундаменталната загадка?

Пасторът Хоръкс изгуби доброто си настроение.

— Вие намеквате, че белите раси владеят земното кълбо не по Божията милост, а по силата на мускета? Но подобно твърдение е отново същата загадка, облечена в други дрехи! Как е станало така, че мускетът е дошъл при белия човек, а не, да речем, при ескимоса или пигмея, ако не по висшата воля на Всемогъщия Бог?

Хенри отговори:

— Нашите оръжия не са паднали в скута ни една прекрасна сутрин. Те не са манна от Синайските небеса. Още от Аженкур насам белият човек усъвършенства и доразвива науката за барута, за да могат нашите съвременни армии да излизат на бойното поле с десетки хиляди мускети! „Аха — ще кажете вие, — но защо ние, арийците? Защо не едноногите от Ур или мандрагорите от Мавриций?“ Защото, пасторе, от всички раси по света нашата любов — или по-скоро нашата алчност — към съкровища, злато, подправки и власт, о, най-вече сладка власт, е най-силна, най-ненаситна, най-безскрупулна! Тази алчност, да, тя движи нашия Прогрес, дали по пъклена или по Божия воля — не знам. И вие не знаете, сър. А и не ме интересува чак толкова. Изпитвам единствено благодарност към своя Създател за това, че ми е отредил място сред победителите.

Откровеността на Хенри бе погрешно изтълкувана като неучтивост и пасторът Хоръкс, този Наполеон на екваториалната си Елба, поруменя от възмущение. Аз похвалих супата на домакинята (макар че в действителност заради пристрастяването си към противопаразитното средство се затруднявам да погълщам друго освен най-проста домашна храна) и попитах дали костенурките са уловени на околните плажове или донесени отдалеч.

По-късно, докато лежахме в задушния мрак, подслушвани от геконите, Хенри ми довери, че днешните хирургични прегледи представлявали „парад на истерични, загорели от слънцето жени, които не се нуждаят от лекарства, а от магазини за чорапи, шапки,

бонета, парфюми и всички онези капани, които привличат техния пол“! „Консултациите“ му, продължи той, били една част медицина, девет части клюки. „Те са убедени, че мъжете им се сношават с местните жени и живеят в смъртен страх, че може да пипнат «нещо». Една след друга вадеха кърпичките.“

Споделеното ме накара да се почувствам неудобно и аз се осмелих да кажа, че Хенри би могъл да прояви малко сдържаност, когато изказва несъгласие с нашия домакин.

— Скъпи ми Адам, аз проявих сдържаност и повече от малко! Жадувах да изкрещя на стария глупак следното: „Защо не признаем простата истина, че ние тласкаме по-тъмните раси към гробовете, за да им отнемем земята и богатствата? Вълците не седят в бърлогите си да съчиняват пиянски теории за расите, за да оправдаят разкъсването на стадо овце! «Интелектуален кураж»? Истинският «интелектуален кураж» е да захвърлим тези смокинови листа и да признаем, че всички народи са хищници, но ние, белите хищници, с нашето смъртоносно съчетание от болести и оръжия сме съвършените хищнически екземпляри, и какво от това?“

Огорчен съм, че един всеотдаен лечител и благ християнин може да бъде способен на такъв цинизъм. Поисках да чуя Втория закон на Гуз за оцеляването. Хенри се усмихна в тъмното и се прокашля.

— Вторият закон за оцеляването гласи, че втори закон не съществува. Яж или ще бъдеш изяден. Това е.

Той скоро захърка, но моят червей ме държа буден, докато звездите започнаха да избледняват. Над чаршафа ми тихо се хранеха и пробягваха гекони.

Изгревът беше запотен и морав като маракуя. Туземци мъже и жени изкачваха „главната улица“ към църковните плантации навръх хълма, където се трудеха, докато следобедната жега станеше непоносима. Преди да дойде лодката, която щеше да откара нас с Хенри обратно на „Пророчицата“, аз отидох да погледам как работниците скубят плевели от кокосовите плантации. По случайност тази сутрин надзирател им беше младият г-н Уагстаф и той каза на едно местно момче да ни донесе кокосово мляко. Въздържах се да питам за семейството му, а и г-н Уагстаф не го спомена. Той носи

камшик, „но самият аз рядко го използвам, това е работа на Пазителите на Христа. Аз само наглеждам пазачите“.

Трима от тези високопоставени лица надзираваха събратята си, подемаха химни („песнопения за нивата“) и мъмреха безделниците. Г-н Уагстаф не беше толкова разговорлив, колкото вчера, и отвърщаше на шегите ми с мълчание, смущавано само от звуците на джунглата и работниците.

— Мислите си, че сме превърнали свободни хора в роби, нали?

Отклоних въпроса, като разказах как г-н Хоръкс ни е обяснил, че с труда си те заплащат за придобивките на Прогреса, донесен от мисията. Г-н Уагстаф не ме чу.

— Има едно мравешко племе, което се нарича поробител. Тези насекоми нападат колониите на обикновените мравки, отмъкват яйцата им в своите гнезда и след като те се излюпят, е, откраднатите роби стават работници на по-голямата империя и никога даже през ум не им минава, че преди време са били откраднати. Сега, ако питате мен, Бог Йехова е създал тези мравки като нагледен пример, г-н Юинг — погледът на младия мъж натежа от многовековното бъдеще. — За онези, които имат очи да видят.

Хората с променлив нрав ме изнервят и г-н Уагстаф беше един от тях. Извиних се и поех към следващия си пристан, а именно класната стая. Тук децата назарянчета от двете раси учат Светото писание, аритметика, четмо и писмо. Г-жа Дарбишър преподава на момчетата, а г-жа Хоръкс — на момичетата. Следобед белите деца имат допълнителни три часа обучение по програма, подходяща за нивото им (макар че Даниел Уагстаф например изглежда неподатлив на уловките на своите учители), а тъмнокожите им другарчета отиват на полето при родителите си, докато стане време за вечерната служба.

В моя чест се проведе кратко представление. Десет момичета, пет бели, пет черни, изрецитираха по една Божа заповед. После ми изпяха „О, роден дом, където ти си най-обичан“ под акомпанимента на г-жа Хоръкс на пиано с минало, по-славно от настоящето му. След това момичетата бяха подканени да зададат въпроси на посетителя, но само белите госпожици вдигнаха ръце.

— Господине, познавате ли Джордж Вашингтон? — уви, не.

— Колко коня теглят файтона ви? — тъстът ми има четири, но аз предпочитам да яздя един кон. Най-малката ме попита:

— Мравките страдат ли от главоболие? — ако кикотенето на съучениците ѝ не я беше накарало да се разплаче, още щях да стоя и да размишлявам над този въпрос.

Посъветвах учениците да живеят според Библията и да слушат възрастните, след което се простих с тях. Г-жа Хоръкс ми каза, че някога закичвали заминаващите с гирлянда от плумерия, но старейшините на мисията обявили гирляндите за неморални.

— Ако днес разрешим гирляндите, утре ще дойде ред на танците... — тя потръпна.

Колко жалко.

До обяд моряците бяха натоварили стоките и „Пророчицата“, обърната срещу неблагоприятните ветрове, тръгна да излиза от залива. Ние с Хенри се оттеглихме в каюткомпанията, за да избегнем пръските и ругатните. Приятелят ми съчинява епос в байронови станси, озаглавен „Истинската история на Аутуа, последния мориори“ и току прекъсва писането ми в дневника, за да ме пита кое с кое се римува:

— „Реки от кръв“? „Позорна стръв“? „Смел като лъв“?

Спомням си за престъпленията, в които г-н Мелвил обвинява тихоокеанските мисионери в наскоро излязлата си творба „Тайпи“. Не може ли, също като при готвачите, лекарите, нотариусите, свещениците, капитаните и кралете, и сред евангелистите да има и добри, и лоши? Може би индианците от Дружествените острови и Чатъм щяха да са по-щастливи, ако бяха останали „неоткрити“, но да го твърдим е като да вием срещу луната. Не трябва ли да аплодираме усилията на г-н Хоръкс и събратята му в това, че помагат на индианците да се изкачат по-нагоре по „Стълбата на цивилизацията“? Не е ли това изкачване единственото им спасение?

Не знам нито отговора на този въпрос, нито къде се дiana увереността от младежките ми години.

Докато съм нощувал в дома на семейство Хоръкс, в моя ковчег е влязъл крадец и като не е намерил ключа от сандъка ми от хлебно дърво (аз го нося на врата си), се е опитал да разбие катинара. Ако беше успял, делата и документите на г-н Бъсби вече щяха да са станали храна на морските кончета. Как ми се иска нашият капитан да беше замесен от същото тесто като благонадеждния капитан Бийл! Не бих посмял да поверя ценните си вещи на капитан Молиньо, а Хенри ме предупреди да не „бъркам в гнездото на осите“, като повдигна

въпроса за опита за кражба пред г-н Бурхаве, защото едно разследване ще подтикне всеки крадец на борда да опита късмета си веднага щом си обърна гърба. Предполагам, че е прав.

Понеделник, 16 декември

Днес по обяд слънцето грееше вертикално и дойде време за обичайните трикове, известни като „Прекосяване на линията“, на които подлагат „девствениците“ (онези членове на екипажа, прекосяващи за пръв път екватора) — разни шегички и номера по усмотрение на моряците, които ръководят церемониите. По време на пътуването ми към Австралия благоразумният капитан Бийл не разреши да се губи време за това, но на моряците от „Пророчицата“ не можеха да им отнемат забавлението (мислех, че всички идеи за „забавление“ са същинско проклятие за г-н Бурхаве, докато не видях какви жестокости включваха тези „развлечения“). Финбар ни предупреди, че двамата „девственици“ са Рафаел и Бентнейл. Последният беше моряк от две години, но плаваше само по маршрута Сидни-Кейптаун.

По време на вечерната вахта моряците опънаха навес над носа на палубата и се събраха около котвения шпил, където заседаваше „цар Нептун“ (Покок, облечен в абсурдна роба с перука като лопата). „Девствениците“ бяха вързани за крамболите като двойка събрата на Свети мъченик Севастиян.

— Касапина и г-н Драскача! — викна Покок, щом видя двама ни с Хенри. — Ще дойдете ли да избавите нашите сестри девственици от моя коварен дракон? — и с вулгарни движения затанцува с една такелажна свая под ръкоплясканията и похотливия смях на моряците.

Хенри отвърна през смях, че предпочита девственици без бради. Забележката на Покок за девическите бради е прекалено непристойна, за да я запиша.

Негово морско величество отново се обърна към жертвите си.

— Бентнейл от Кейптаун, Риф-Раф от Града на каторжниците, готови ли сте да влезете в Ордена на синовете на Нептун?

Рафаел, отчасти възвърнал момчешкия си дух във веселбата, бодро отговори:

— Да, господарю!

Бентнейл кимна навъсен. Нептун кресна:

— Не-е-е-е! Първо ще обръснем проклетите ви люспи, юнги! Донесете ми пяната за бръснене!

Торгни се завтече с кофа катран, който размаза с четка по лицата на пленниците. После се появи Гърнзи, облечен като царица Амфитрита, и обра катрана с бръснач. Човекът от Кейптаун крещеше ругатни, което предизвика голямо веселие и не едно и две „хлъзвания“ на бръснача. Рафаел беше достатъчно благоразумен да понесе мълчаливо изпитанието си.

— Така е по-добре, по-добре! — изръмжа Нептун, след което закрещя: — Вържете очите на двамата и отведете младия Риф в съдебната ми зала!

Тази „съдебна зала“ беше бъчва със солена вода, в която потопиха Рафаел с главата надолу, докато мъжете брояха до двайсет, а после Нептун изкомандва на „придворните“ си да „уловят новия ми гражданин“! Свалиха превръзката от очите му и момчето се облегна на фалшборда, за да се съвземе от тормоза.

Бентнейл не се подчини така покорно, а закрещя:

— Развържете ми ръцете, синове на к...!

Цар Нептун се ококори ужасен.

— Тая мръсна уста трябва да кисне в океанска вода до четирийсет, момчета, ако не ме лъжат очите!

След като преброиха до четирийсет, извадиха африканера, който завика:

— Ще ви избия всички до един, свине, кълна се, аз ще...

За смях на всички го потопиха за още четирийсет секунди.

Когато Нептун обяви, че е изтърпял наказанието си, нещастникът можеше само немощно да се дави и да храчи. Тогава г-н Бурхаве прекъсна забавата и новите синове на Нептун изчистиха лицата си с кълчища и калъп тоалетен сапун.

На вечеря Финбар още се подсмивваше. Жестокостта никога не ме е развеселявала.

Леки вълни, ни един полъх на вятъра, температурата се задържа около 32°. Моряците са изпразнили хамаците си и са ги окачили да съхнат. Главоболията ми започват все по-рано през деня и Хенри отново увеличи дозата на противопаразитното ми лекарство. Моля се запасите му да не се изчерпят преди пристигането ни на Хаваите, защото ако не потисна болката, черепът ми ще се пръсне. Освен това докторът ми се занимава с многото случаи на червен вятър и лятна диария на „Пророчицата“.

Днешната неспокойна следобедна сиеста беше прекъсната от викове и аз излязох на палубата, където видях как уловиха млада акула и я изтеглиха на борда. Тя доста време се мята в собствените си блестящи рубиненочервени сокове, преди Гърнзи да я обяви за истински и окончателно мъртва. В устата и очите акулата ми заприлича на майката на Тилда. Финбар нарязва туловището ѝ на палубата и не успя да съсипе докрай сочността на месото ѝ в корабната кухня (като с дървената дребна риба треска). По-суеверните моряци се отказаха от това лакомство с аргумента, че акулите, както знаем, ядат хора, следователно да ядеш месо от акула е опосредстван канибализъм. Г-н Сайкс прекара ползотворно следобеда в правене на шкурка от кожата на голямата риба.

Петък, 20 декември

Възможно ли е хлебарките да пируват с мен, докато спя? Тази сутрин една ме събуди, като се покатери на лицето ми и се опита да хапне нещо от ноздрата ми. Честна дума, беше дълга петнайсет сантиметра! Бях обладан от жесток порив да убия гигантската буболечка, но в претъпканата ми полумрачна каюта тя имаше предимство. Оплаках се на Финбар, който ме посъветва да дам един долар за специално обучен „плъх срещу хлебарки“. После сигурно ще поиска да ми продаде „котка срещу плъхове“, за да се разправи с плъха срещу хлебарки, а след това ще ми трябва куче срещу котки и кой знае как ще свърши всичко?

Неделя, 22 декември

Жега, такава жега, разтапям се и се чеша, и се покривам с мехури. Тази сутрин се събудих сякаш от плач на паднали ангели. Лежах заслушан в ковчегата си, докато миговете се превръщаха в минути, питах се каква ли нова дяволия ми крои моят червей и изведнъж отгоре долетя оглушителен вик:

— Ето го фонтана!

Погледнах през люка, но часът беше твърде ранен, за да се вижда ясно, затова въпреки слабостта си се усилих да изкача стълбата.

— Ето там, сър, там! — Рафаел ме хвана с една ръка през кръста, докато сочеше с другата.

Здраво се улових за перилото, защото краката вече не ме държат. Момчето продължаваше да сочи.

— Там! Не са ли истинско чудо, сър?

На оскъдната светлина различих водна струя само на трийсет стъпки вдясно от носа.

— Цели шест! — извика отгоре Аутуа.

Чух дишането на китовите, после усетих как върху ни се изсипа дъжд от пръски! Съгласих се с момчето, те са наистина чудна гледка. Един се надигна, спусна се и се скри под вълните. Опашният плавник на рибата ясно се очерта на фона на обагрения в розово изток.

— Жалко, че не сме китоловен кораб, викам аз — отбеляза Нюфи. — Само в оня едрият ще да има сто бъчви китова мас!

Покрок отсече:

— Без мен! Аз съм плавал на китоловен, капитанът беше един, не си виждал по-свиреп звяр, след три години там „Пророчицата“ ми се струва като увеселителен кораб!

Прибрах се в своя ковчег, почивам си. Минаваме покрай голямо стадо гърбави китове. Викът „Ето го фонтана!“ се чува толкова често, че вече никой не си прави труда да гледа. Устните ми са напукани и олющени.

Цветът на еднообразието е син.

Бъдни вечер

Силен вятър, бурно море и силно люлеещ се кораб. Пръстът ми е толкова подут, че се наложи Хенри да среже брачната ми халка, за да

не пречи на кръвообращението и да не предизвика образуване на оток. Загубата на този символ на брачния ми съюз с Тилда потисна безмерно духа ми. Хенри ме упреква, че съм като „влюбен гларус“ и ме уверява, че жена ми сигурно се вълнува повече за здравето ми, отколкото дали две седмици ще ходя без метална халка. Халката остава на отговорно пазене у моя доктор, защото той познава един златар испанец в Хонолулу, който ще я поправи срещу разумно възнаграждение.

Коледа

Дълго вълнение, причинено от вчерашната буря. Призори вълните приличаха на планински вериги с позлатени върхове, огрявани от слънчевите лъчи, които падаха полегато под виненочервените облаци. Събрах всичките си сили, за да стигна до каюткомпанията, където чакаха г-н Сайкс и г-н Грийн, приели поканата ни с Хенри за коледна вечеря в тесен кръг. Финбар ни поднесе ястие, по-малко отвратително от обикновено, „рагу по моряшки“ (солено говеждо, зеле, сладки картофи и лук), така че стомахът ми понесе по-голямата част от него, поне на първо време. В коледния пудинг със сливи нямаше и помен от сливи. Капитан Молиньо извести г-н Грийн, че дажбата от грог е удвоена и още преди следобедната вахта моряците са се напили. Обичайната вакханалия. Напиха със слаба бира една злополучна майmunка гвенон, която завърши пиянското си представление със скок през борда. Оттеглих се в каютата на Хенри и заедно с него прочетохме втора глава от Евангелието на Матей.

Вечерята разстрои храносмилането ми и ме принуди да правя чести разходки до носа. При последното ми ходене отвън чакаше Рафаел. Извиних се, че съм го накарал да чака, но момчето каза, че не, то е търсило среща с мен. Призна, че е объркано и ми зададе следния въпрос:

— Бог те приема, нали, ако се разкайваш... каквото и да си направил, няма да те прати в... нали знаете... — тук юнгата промърмори — ада?

Признавам, умът ми беше зает повече с храносмилането ми, отколкото с теология, затова изтърсих, че за малкото си години живот Рафаел едва ли би могъл да натрупа досие със смъртни грехове.

Фенерът се разлюля и аз видях лицето на младия смелчага изкривено от страдание. Съжалих за лекомислието си и го уверих, че Божията милост е наистина безгранична, че „тъй и на небесата повече радост ще има за един каещ се грешник, нежели за деветдесет и девет праведници, които нямат нужда от покаяние“. Искан ли Рафаел да ми се довери, попитах, било то като приятел или като сирак — брат по съдба, или като случаен непознат? Казах му, че съм забелязал колко посърнал изглежда напоследък и изказах съжаление за промяната в онова жизнерадостно момче, качило се на кораба в Сидни, толкова нетърпеливо да види широкия свят. Но докато той обмисляше отговора си, пристъп на слабост ме принуди да се върна на носа. Когато излязох, Рафаел го нямаше. Няма да повдигам въпроса. Момчето знае къде да ме намери.

По-късно

Камбаната току-що би седем пъти за първата вахта. Червеят болезнено разяжда главата ми и сякаш удрят не камбаната, а моя череп. Мравките страдат ли от главоболие? На драго сърце бих се превърнал в мравка, за да се отърва от тази агония. Как Хенри и другите спят на това невъздържано дрънчене и кощунствено пеене — не знам, но от все сърце им завиждам.

Смръкнах малко от противопаразитното лекарство, ала то вече не повдига духа ми. Само ми помага да се чувствам отчасти нормално. После направих обиколка на палубите, но Давидовата звезда беше скрита зад плътни облаци. Няколкото трезвени гласа от мачтите (сред които и този на Аутуа) и г-н Грийн на руля ми вдъхнаха увереност, че не всички от екипажа са „пияни като смоци“. Празни бутилки се търкаляха с вълните от левия до десния борд и обратно. Натъкнах се на безпаметния Рафаел, свит на кълбо около брашпила, стиснал с развратена ръка празното си канче. Голите му млади гърди бяха опръскани с жълтеникави петна. Това, че момчето е намерило утеха в пиенето вместо в Христа, накара и мен да помръкна.

— Гузни мисли смущават покоя ви, а, г-н Юинг? — обади се невидим дух зад рамото ми и аз изтървах лулата си.

Беше Бурхаве. Уверих холандеца, че докато моята съвест е сравнително спокойна, не ми се вярва той да може да каже същото. Усмивнат, Бурхаве се изплю през борда. Ако изведнъж му поникнеха остри зъби и рога, нямаше да се учудя. Той метна Рафаел на рамото си, плесна спящия юнга по задника и отнесе безчувствения си товар при люка на кърмата, на по-сигурно място, надявам се.

Втори ден на Коледа

Вчерашната ми бележка ме хвърля в плен на угризенията до края на дните ми. Колко превратно звучи, колко лекомислен съм бил! О, прилошава ми, като пиша тези думи. Рафаел се обеси. Обеси се с примка, праметната през единия нок на долната рея на гротмачтата. Сложил си е примката някъде между края на вахтата си и първата камбана. Съдбата ми отреди да бъда сред тези, които го намериха. Бях се надвесил през фалшборда, защото при изгонването си червеят предизвиква пристъпи на гадене. В синия полумрак чух вик и видях г-н Родерик да гледа към небето. Лицето му изразяваше смут, който се смени със смайване, примесено със скръб. Устните му се раздвижиха да изрекат някаква дума, но нищо не излезе. Той посочи това, което не можеше да изрече.

Там, горе, се поклащаше тяло, сив силует, който опираше в платното. От всички части на кораба се разнесе шум, но кой какво на кого крещеше — не мога да си спомня. Рафаел висеше обесен, неподвижен като оловна тежест, докато „Пророчицата“ се мяташе и люлееше. Това дружелюбно момче, безжизнено като овен на месарска кука! Аутуа се покатери горе, но единственото, което можеше да направи, бе внимателно да свали момчето. Чух Гърнзи да мърмори:

— Изобщо не биваше да отплаваме в петък, петък е ден на Йона.

В ума ми се върти въпросът: „Защо?“. Никой не иска да го обсъжда, но Хенри, който е потресен колкото мен, ми каза, че Бентнейл тайно му намекнал, че Бурхаве и неговата „свита аспиди“ са вършили с момчето противоестествени содомски грехове. Не само в коледната нощ, а всяка нощ в продължение на много седмици.

Дългът ми повелява да проследя тази мътна река до извора ѝ и да въздам правосъдие над злодеите, но, Господи, аз едва седя изправен, за да се храня! Хенри казва, че не бива да се самонаказвам всеки път, когато невинността стане плячка на жестокостта, но как да оставя нещата така? Рафаел беше на възрастта на Джаксън. Чувствам се толкова безпомощен, непоносимо е.

Петък, 27 декември

Когато повикаха Хенри да прегледа някаква рана, аз се довлякох до каютата на капитан Молиньо, за да му кажа какво мисля. Посещението не му достави удоволствие, но аз нямаше да напусна каютата му, преди да съм отправил обвинението си, а именно, че Бурхаве и неговата шайка всяка нощ са измъчвали Рафаел със содомия, докато момчето, като не видяло друга възможност за спасение или утеха, посегнало на живота си. Накрая капитанът попита:

— И, разбира се, вие имате доказателства за това престъпление? Прощално писмо? Подписани свидетелски показания?

Всички на кораба знаеха, че казвам истината! Капитанът не можеше да остане безучастен към жестокостта на Бурхаве! Настоях да се разследва участието на първия помощник-капитан в самоубийството на Рафаел.

— Настоявайте колкото си искате, г-н Драскач! — кресна капитан Молиньо. — Аз решавам кой плава на „Пророчицата“, кой поддържа дисциплината, кой обучава юнгите, не някакъв проклет писар, не проклетите му бълнувания и, за бога, не някакво си проклето „разследване“! Марш от тук, господине, и проклет да сте!

Аз се подчиних и тутакси налетях на Бурхаве. Попитах го дали ще заключи и мен в каютата си със своите аспиди и после ще се надява до изгрев-слънце да се обеса. Той оголи зъбите си и с глас, пропит от злъч и омраза, ми отправи предупреждение:

— Вонис на развала, Драскачо, никой от хората ми няма да те докосне, за да не я прихване и той. Скоро ще умреш от „леката си треска“.

Досетих се да го предупредя, че нотариусите от Съединените щати не изчезват така удобно, както колониалните юнги. Мисля, че му

се прииска да ме удуши. Но аз съм твърде болен, за да се страхувам от един холандец содомит.

По-късно

Съмнения глождят съвестта ми, чиято присъда е съучастие. Аз ли дадох на Рафаел разрешението, от което се е нуждаел, за да извърши самоубийство? Ако при последния ни разговор се бях досетил за нещастиято му, ако бях отгатнал намерението му и бях отвърнал: „Не, Рафаел, Бог не може да прости замислено самоубийство, защото едно покаяние не може да бъде истинско, ако предшества греха“; може би момчето щеше още да диша. Хенри ме уверява, че не е имало откъде да знам, но за пръв път думите му звучат фалшиво в ушите ми. О, аз ли съм изпратил бедното невинно момче в Ада?

Събота, 22 декември

Вълшебен фенер в главата ми прожектира картини на момчето, което взима въжето, качва се по мачтата, връзва примката, задържа се, обръща се към своя създател, хвърля се в пустотата. Докато е летяло към мрака, спокойствие ли е изпитвало или страх? Вратът му се пречупва.

Само ако знаех! Щях да помогна на детето да дезертира, да променя съдбата му, тъй както семейство Чанинг промениха моята, или да му помогна да разбере, че никоя тирания не царува вечно.

„Пророчицата“ е вдигнала всеки милиметър платно и „се носи като вещица“ (без никаква полза за мен, само защото товарът се разваля) и всеки ден прекосява повече от 3° географска ширина. Аз съм вече много болен и на легло в своя ковчег. Сигурно Бурхаве си мисли, че се крия от него. Лъже се, защото справедливото отмъщение, което искам да се стовари на главата му, е едно от малкото пламъчета, останали неугасени от това зловещо вцепенение. Хенри ме моли да пиша в дневника, за да занимавам мозъка си, но перото ми е станало тромаво и тежко. След три дни пристигаме в Хонолулу. Преданият ми доктор обещава да слезе с мен на брега, да не пести средства за закупуване на силни успокоителни и да остане до леглото ми до

пълното ми възстановяване, дори ако се наложи „Пророчицата“ да отплава за Калифорния без нас. Бог да благослови този най-добър човек. Не мога да пиша повече днес.

Неделя, 24 декември

Много ми е зле.

Понеделник, 30 декември

Червеят отново се оживи. Отровните му жлези са се спукали. Мъчат ме болка, рани от залежаване и непоносима жажда. Оаху все още е на два или три дни път на север. От смъртта ме делят часове. Не мога да пия и не помня кога за последно съм ял. Накарах Хенри да ми обещае, че ще занесе този дневник при представителя на Бедфорд в Хонолулу. Оттам ще го изпратят до опечаленото ми семейство. Той се кълне, че аз ще им го доставя лично на двата си крака, но надеждите ми са попарени. Хенри самоотвержено даде всичко от себе си, но паразитът ми е прекалено упорит и аз трябва да предам душата си на нейния създател.

Джаксън, когато станеш голям мъж, не позволявай на професията си да те раздели с любимите ти хора. През месеците далеч от дома аз мислех за теб и за майка ти с неизменна обич и ако се случи така... [2]

Неделя, 12 януари

Силно се изкушавам да започна от предателския край, но авторът на настоящия дневник трябва да остане верен на хронологията. Навръх Нова година главата ми така се пръскаше от болка, че вземах лекарството на Гуз на всеки час. От люлеенето на кораба не можех да се държа на краката си, затова лежах в своя ковчег и повръщах в една торба, макар че червата ми бяха празни и ме мъчеше пареща ледена треска. Не можехме повече да крием болестта ми от екипажа и ковчегът ми беше поставен под карантина. Гуз каза на капитан

Молиньо, че паразитът ми е заразен, с което самият той се превръщаше в невиджан пример за всеотдайна храброст (съучастието на капитан Молиньо и Бурхаве в последвалото престъпно деяние не може да бъде нито доказано, нито опровергано. Бурхаве ми желаше злото, но съм длъжен да призная, че не е много вероятно да е участвал в долупописаното престъпление).

Спомням си как изплувах от плитчините на треската. Гуз беше на сантиметри от мен. Гласът му се сниши до любящ шепот:

— Скъпи ми Юинг, твоят червей се гърчи в предсмъртни мъки и изхвърля отровата си до последната капка! Трябва да изпиеш това очистително, за да изхвърлиш калцираните му останки. То ще те приспи, но когато се събудиш, червеят, който така те мъчеше, ще е излязъл! Краят на страданията ти е близо. Отвори уста за последен път, хубаво отвори, скъпи ми приятелю... ето, горчиво и неприятно е на вкус, от смирната е, но го глътни, заради Гилда и Джаксън...

До устните ми се допря чаша и Гуз обхвана главата ми с ръка. Опитах се да му благодаря. Лекарството имаше вкус на застояла вода и бадеми. Той повдигна главата ми и потърка адамовата ми ябълка, за да преглътна течността. Мина време, не знам колко. Костите ми скърцаха заедно с корабните греди.

Някой почука. В мрака на ковчега ми нахлу светлина и аз чух гласа на Гуз в коридора.

— Да, по-добре, много по-добре, г-н Грийн! Да, най-лошото отмина. Бях много разтревожен, признавам, но господин Юинг си възвръща здравия цвят на лицето и пулсът му е стабилен. Само един час? Отлична новина. Не, не, сега спи. Кажете на капитана, че довечера ще слезем на брега — ако може, да уреди място за нощуване, знам, че тъстът на г-н Юинг ще запомни тази негова добрина.

Лицето на Гуз отново изплува в полезрението ми.

— Адам?

Някой друг потропа с юмрук по вратата. Гуз промърмори някаква ругатня и се отдалечи. Вече не можех да движа главата си, но чух Аутуа да настоява:

— Аз види гусин Юинг!

Гуз му нареди да се пръждосва, но упоритият индианец не се даваше толкова лесно.

— Не! Гусин Грийн казва той по-добре! Гусин Юинг ми спаси живот! Той мой дълг!

Ето какво му каза Гуз тогава: че аз виждам в Аутуа разпространител на болести и мошеник, който си е наумил да злоупотреби с настоящата ми физическа слабост, за да ме обере, като отмъкне даже копчетата на жилетката ми. Заяви, че съм го помолил да „държи проклетия негър далеч от мен“, и добави, че съжалявам, задето съм спасил безполезната му черна кожа. След тези думи тресна вратата на ковчега ми и я заключи.

Защо Гуз лъжеше така? Защо толкова държеше никой друг да не ме вижда? Отговорът повдигна резето на вратата на заблудите и страшната истина нахлу през нея с ритник. А тя беше, че докторът е отровител и аз съм негова жертва. Още от началото на моето „лечение“ този доктор постепенно ме убиваше с „лекарството“ си.

А червеят? Измислица, насадена ми със силата на лекарското внушение. Гуз — лекар? Не, скитник, убиец, злоупотребяващ с чуждото доверие!

Направих усилие да се изправа, но зловредната течност, която моят демон ми даде последно да погълна, напълно бе отслабила крайниците ми и не можех да помръдна дори пръстите си. Опитах се да извикам за помощ, ала белите ми дробове не се напълниха с въздух. Чух как стъпките на Аутуа заглъхват нагоре по стълбата и се помолих на Бога да го върне, но намеренията Му бяха други. Гуз прескочи намотаното въже и се приближи към койката ми. Погледна ме в очите. Съзрял страха ми, демонът свали маската си.

— Какво казваше, Юинг? Как да те разбера, като се лигавиш и фъфлиш така? — аз нададох слаб стон. — Нека позная какво се опитваш да ми кажеш: „О, Хенри, нали бяхме приятели, Хенри, как можа да постъпиш така с мен?“ — каза той, като имитираше дрезгавия ми предсмъртен шепот. — Отгатнах ли? — Гуз дръпна ключа от врата ми и докато се мъчеше да отключи сандъка ми, заговори: — Хирурзите са особена прослойка, Адам. За нас хората не са свещени създания, сътворени по образ и подобие на Всемогъщия Бог, не, хората са късове месо, вярно, болнаво и жилаво, но месо, готово за скарата и шиша — той много добре наподобя гласа ми: — „Но защо мен, Хенри, не сме ли приятели?“. Е, Адам, даже приятелите са направени от месо. Всичко е абсурдно просто. Нуждая се от пари, а казват, че в твоя

сандък има цяло състояние и аз те убих заради него. Къде е загадката? „Но, Хенри, това е зло!“ Ами, Адам, светът е зъл. Маорите нападат мориорите, белите нападат по-тъмнокожите си братовчеди, бълхите нападат мишките, котките нападат плъховете, християните — неверниците, помощник-капитаните — юнгите, смъртта — живите. „Слабите са месо, с което се хранят силните.“

Гуз потърси в очите ми признаци на живот и ме целуна по устата.

— Сега е твой ред да бъдеш изяден, Адам. Ти не беше по-доверчив от другите ми меценати.

Капакът на сандъка ми се отвори. Гуз прегледа съдържанието на портфейла ми, подсмихна се, намери изумруда от Фон Вайс и го разгледа под лупа. Не се заинтригува. Развърза свитъците с документи, засягащи имуществото на Бъсби, разкъса и запечатаните пликосе в търсене на банкноти. Чух как злодеят брои скромните ми средства. Почука по сандъка ми в търсене на тайни отделения, но не намери нищо, защото такива няма. Накрая откъсна копчетата на жилетката ми.

В треската си чух как Гуз ми говори, както се говори на неработещ инструмент:

— Честно казано, разочарован съм. Срещал съм ирландски работници с повече скътани лири. Твоите запаси едва покриват разходите ми за арсеник и опиати. Ако г-жа Хоръкс не беше дарила черните си перли за достойната ми кауза, ех, сега горкият Гуз щеше да е беден като църковна мишка! Е, време ни е да се разделим. Ти ще умреш до час, а мен път ме чака.

Следващият ми ясен спомен е как се давя в солена вода, мъчително светла. Дали Бурхаве беше намерил тялото ми и го бе хвърлил през борда, за да си осигури мълчанието ми и да си спести изтощителните процедури в американското консулство? Умът ми още работеше и следователно още можеше да участва в решаването на съдбата ми. Да приема да се удавя или да се помъча да изплувам? Безспорно удавянето беше най-незатруднителната възможност, затова аз обмислих идеята да умра и си спомних как преди много месеци Тилда махаше за сбогом на „Бел-Хокси“ от пристана Силваплана, а Джаксън крещеше: „Татко! Донеси ми лапа на кенгуру!“

Мисълта, че никога вече няма да ги видя, толкова ме разстрои, че избрах да изплувам и изведнъж се озовах не в морето, а на палубата, свит на кълбо, разкъсван от пристъпи на обилно повръщане и силна треска, болки, спазми, недостиг на въздух. Аутуа ме държеше (той беше излял кофа морска вода в гърлото ми, за да „измие“ отровата). Аз повръщах ли, повръщах. Бурхаве разбута с лакти тълпата зяпаци товарачи и моряци и изръмжа:

— Вече ти казах, черньо, че тоя янки не е твоя грижа! И ако пряка заповед не може да те убеди...

Макар че слънцето ме заслепяваше, аз видях как първият помощник-капитан жестоко ритна Аутуа в ребрата и понечи да повтори удара. Аутуа с едната си ръка здраво сграбчи сприхавия холандец за пищяла, а с другата леко наведе главата ми към палубата и се изправи в цял ръст, като повлече крака на нападателя със себе си и лиши Бурхаве от равновесие. Холандецът падна на главата си с лъвски рев. Тогава Аутуа го хвана за другия крак и метна нашия първи помощник-капитан през фалшборда като чувал със зеле.

Дали моряците бяха прекалено уплашени, смаяни или зарадвани, за да окажат някакво противодействие, никога няма да узная, но Аутуа ме пренесе по трапа и ме свали на кея невредим. Разумът ми подсказа, че нито Бурхаве може да е в Рая, нито Аутуа в Ада, така че би трябвало да сме в Хонолулу. От пристанището поехме по оживена улица сред гъмжило от безброй езици, раси, религии и миризми. Очите ми се срещнаха с тези на един китаец, който си почиваше под издялан от дърво дракон. Две жени, чиито гримирани лица и предизвикателни поли издаваха древната им професия, ме изгледаха и се прекръстиха. Опитах се да им кажа, че още не съм умрял, но те изчезнаха. Усецах как сърцето на Аутуа бие и подканва моето да го следва. Той три пъти попита непознати хора: „Къде лекар, друже?“. Три пъти не му обърнаха внимание, като веднъж му отвърнаха: „Няма лек за мръсни чернилки!“. Накрая един стар продавач на риба със сумтене го упъти към болница. За кратко бях загубил съзнание, докато не чух думата „лечебница“. Още щом вдишах зловонния въздух, натежал от мирис на изпражнения и разложение, отново започнах да повръщам, въпреки че стомахът ми беше празен като захвърлена ръкавица. Разнасяше се жужене на трупни мухи и някакъв луд крещеше как Исус плавал из Саргасово море. Аутуа измърмори нещо под носа си на своя език.

— Търпение още, г-н Юинг, тук място мирише смърт, аз заведе теб при сестри.

Как сестрите на Аутуа се бяха отклонили толкова надалеч от островите Чатъм бе загадка, която не можех да разреша, но се оставих на грижите му. Той излезе от онази морга и скоро кръчмите, къщите и складовете оредяха, а на тяхно място се появиха захарни плантации. Знаех, че трябва да попитам или да предупредя Аутуа за Гуз, но говоренето все още не беше по силите ми. Налегналото ме обезсилващо гадене ту затягаше, ту отслабваше хватката си. Пред мен се очерта хълм, чието име изплува от утаилите се в главата ми спомени: Диамантената глава. Пътят дотук се състоеше само от камъни, прах и дупки, оградени от двете страни от неопитомена растителност. Забързаният Аутуа спря само веднъж, за да поднесе към устните ми прохладна речна вода, докато не стигнахме католическата мисия оттатък последните ниви. Една монахиня понечи да ни погне с метла, но Аутуа ѝ се примоли на испански, също толкова неправилен, колкото и английският му, да даде убежище на белия човек, когото носеше на ръцете си. Накрая дойде една сестра, която очевидно го познаваше, и убеди другите, че дивакът е дошъл не от лукавство, а от милосърдие.

На третия ден вече можех да сядам и да се храня сам, като за избавлението си съм благодарен на моите ангели пазители и на Аутуа, последния свободен мориори на този свят. Аутуа твърди, че ако аз не съм попречил на моряците да го изхвърлят през борда като пътуващ без билет нарушител, той нямало да ме спаси, така че в известен смисъл не той е спасил живота ми, а самият аз. Така или иначе, никоя милосърдна сестра не е полагала такива нежни грижи за болник, каквито закоравелият морски труженик Аутуа полагаше за моето изнемоцяло същество през последните десет дни. Сестра Вероник (с метлата) се шегува, че приятелят ми трябва да бъде ръкоположен за свещеник и назначен за директор на болницата.

Без да споменава нито Хенри Гуз (или отровителя, който се представяше под това име), нито банята с морска вода, в която Аутуа изкъпа Бурхаве, капитан Молиньо изпрати личните ми вещи по агента на Бедфорд, несъмнено от съображения за вредата, която моят тъст би

могъл да причини на бъдещето му на търговец със седалище в Сан Франциско. Другото съображение на Молиньо е да изчисти репутацията си от всякакви връзки с вече прочутия убиец, известен като „Гуз, отровителя с арсеник“. Дяволът още не е заловен от полицейския пристав на пристанището, а и според мен това никога няма да се случи. Всред гъмжащия от бандити мравуняк на Хонолулу, където всеки ден пристигат и отплават кораби от всякакви флагове и националности, човек може да смени името и историята си между ордьовъра и десерта.

Изтощен съм и трябва да почивам. Днес е трийсет и четвъртият ми рожден ден.

Все така съм благодарен на Бога за всичките му блага.

Понеделник, 13 януари

Следобед е приятно да се седи под дървото кукуй в двора. Шарената сянка, плумерията и кораловият хибискус пропъждат спомените за неотдашните злини. Сестрите се занимават със задълженията си, сестра Мартиник полива своите зеленчуци, котките разиграват котешките си комедии и трагедии. Аз опознавам местната птича фауна. Главата и опашката на птицата палила са бляскаво златисти, акохекохе наричат една красива качулата цветарка.

Оттатък зида има сиропиталище за подхвърлени деца, също управлявано от сестрите. Чувам как децата рецитират напевно уроците си (точно както правехме аз и моите съученици, преди филантропската постъпка на г-н и г-жа Чанинг да разшири перспективите ми). След като часовете свършат, децата се втурват да играят и се разнася глъчка, наподобяваща вавилонско стълпотворение. Понякога по-дръзките измежду тях предизвикват неудоволствието на монахините, като се изкатерват по стената и предприемат голяма обиколка над градината на лечебницата по удобно разперените клони на дървото. Когато „теренът е чист“, пионерите викат по-срамежливите си другари да ги последват в човешкия птичарник и от дървесната горна земя надничат бели лица, мургави лица, канакски лица, китайски лица, мулатски лица. Някои са на възрастта на Рафаел и когато си спомня за него, в гърлото ми се надига горчилка от угризения, но сираците ми се усмихват отгоре,

правят се на маймуни, плезят се или се опитват да мятат ядки кукуй в устата на хъркащи пациенти и не ме оставят да скърбя твърде дълго. Искат ми някой и друг цент. Аз подхвърлям монета, която ловки пръсти безпогрешно улавят във въздуха.

Неотдавнашните ми приключения ме превърнаха в същински философ, особено нощем, когато чувам единствено как ручеят неспирно бавно остъргва камънаците до камъчета. Така текат и мислите ми. Учените различават отделни движения в историята и формулират тези движения в редица от правила, които направляват възходите и паденията на цивилизациите. Моето убеждение обаче е обратно на това. А именно: историята не допуска правила, само развързки.

Какво предизвиква развързките? Лошите действия и добродетелните действия.

Какво предизвиква действията? Вярата.

Вярата е едновременно победа и бойно поле, вътре в съзнанието и в огледалото на съзнанието — света. Ако ние вярваме, че човечеството е стълба от племена, колизеум на сблъсъците, експлоатацията и зверствата, съществуването на такова човечество е неизбежно и в историята побеждават Хоръкс, Бурхаве и Гуз. Ние с вас, състоятелните, привилегированите, щастливците, не бихме живели зле в такъв свят, ако късметът не ни изневери. И какво, ако ни гложди съвестта? Защо да подкопаваме надмощието на расата си, оръжието си, традициите и наследството си? Защо да се борим срещу „естествения“ (о, каква хлъзгава дума) ред на нещата?

Защо? Ето защо: един прекрасен ден чисто хищническият свят ще се самоизяде. Да, дяволът ще завзема последните редици, докато първите станат последни. При индивида себичността загрозява душата, при човешкия род себичността е унищожение.

Това ли е ентропията, заложена в нашата същност?

Ако ние вярваме, че човечеството може да надскочи етапа на ноктите и зъбите, ако вярваме, че различните раси и вярвания могат да съжителстват в този свят така мирно, както сираците съжителстват на своето дърво, ако вярваме, че управниците трябва да бъдат справедливи, насилието — обуздано, властта — не безотчетна, а богатствата на земята и океаните ѝ — разделени справедливо, този свят ще стане действителност. Не се заблуждавам. Такъв свят най-

мъчно се превръща в действителност. Безчестни преимущества, спечелени от предходни поколения, могат да бъдат изгубени с едноедничко драсване на перото на късоглед президент или удар на сабята на самовлюбен генерал.

Живот, преминал в изграждане на свят, какъвто искам Джаксън да наследи, не какъвто се боя, че ще наследи — ето това, струва ми се, е живот, който си заслужава да се живее. След завръщането си в Сан Франциско аз ще се посветя на каузата на аболиционизма, защото дължа живота си на самоосвободил се роб и защото все отнякъде трябва да започна.

Вече чувам отговора на тъста ми: „О-хо, чудно, либерално сантименталничене, Адам. Но не ми говори за справедливост! Яхни едно магаре, отиди в Тенеси и убеди тамошните фермери, че те са чисто и просто избелели негри, а негрите им са почернели бели! Отплавай до Стария свят, кажи им, че правата на робите в техните империи са неотменими като на белгийската кралица! О, ще прегракнеш, ще обеднееш и ще остарееш по митингите! Ще те заплюят, ще стрелят по теб, ще те линчуват, ще те залъжат с медали, а затънтените провинциалисти ще те презрат. Ще те разпнат! Наивният мечтател Адам. Който се опълчи на многоглавата хидра на човешката природа, ще плати с адски мъки и семейството му ще трябва да плати заедно с него! И едва в часа на смъртта, когато изпускаш последния си дъх, ще разбереш, че животът ти е бил само капка в безбрежния океан!“.

Но какво е океанът, ако не множество от капки?

[1] Направление в англиканската църква. — Бел.прев. ↑

[2] Тук почеркът на баща ми става пресеклив и нечетлив — Дж.Ю. ↑

БЛАГОДАРНОСТИ

Мануел Бери, Джокаста Браунлий, Амбър Бърлинсън, Анхелес Марин Кабейо, Хенри Джефрис, Лейт Джънкшън, Родни Кинг, Дейвид Кърнър, Сабин Лаказ, Джени Мичъл, Джан Монтефиоре, Скот Мойърс, Дейвид де Нийф, Хейзъл Орми, Джон Пиърс, Джонатан Пег, Стив Пауъл, Елизабет Пойнтър, Майк Шоу, Дъглас Стюарт, Марникс Верпланк, Каръл Уелч.

Проучванията за главите за Юинг и Закри бяха направени с помощта на стипендия за пътуване от Обществото на авторите. Основополагащият труд на Майкъл Кинг върху мориорите „Земя на разстояние“ (*A Land Apart*) предоставя фактологичен разказ на историята на островите Чатъм. Някои сцени от писмата на Робърт Фробишър са силно вдъхновени от „Делиус: такъв, какъвто го познавах“ (*Delius: As I Knew Him*) от Ерик Фенби (Айкън Букс, 1966; оригинално издание Дж. Бел и Синове Лимитед, 1936). Героят Вивиан Еърс цитира Ницше по-свободно, отколкото признава, а стихотворението, прочетено от Хестър ван Зант на Марго Роукър, е „Брахма“ на Емерсън.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.